VIOREL-IULIAN PEŞTEAN

H. Vasiliu

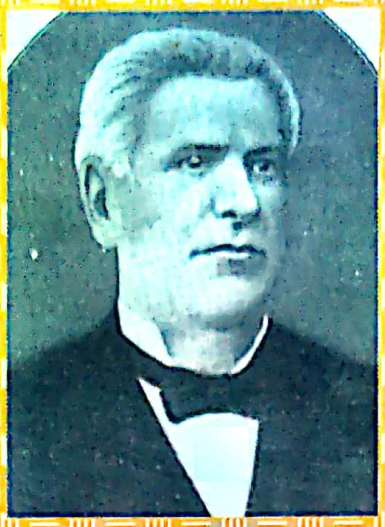

I. Ionescu de la Brad

Gh. Ionescu-Şişeşti

C. Sandu-Aldea

N. Filip

OAMENI DE SEAMĂ AI ŞTIINŢEI AGRICOLE ROMÂNEŞTI (I)

Gh. Cipăianu

P.S. Aurelian

M. Chiriţescu-Arva

Pană Buescu

G. Maior

Panfilius

Scanned with OKEN Scanner

Prof dr. ing. VIOREL – IULIAN PEŞTEAN

Oameni de seamă ai ştiinţei agricole româneşti

Vol. I

Ediţie revizuită

Scanned with OKEN Scanner

Referent ştiinţific: Prof. univ. dr. Constantin Milică

Revizuirea la Ediţia 2006: V.I. Peştean

LUCRARE DISTINSĂ

CU PREMIUL „Gheorghe Ionescu Şişeşti"

AL ACADEMIEI ROMÂNE PE ANUL 1999

(EDIŢIA DIN ANUL 1997)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

PEŞTEAN, VIOREL IULIAN

Oameni de seamă ai ştiinţei agricole româneşti / Viorel-Iulian Peştean. – Iaşi : Panfilius, 2006

3 vol.

ISBN (10) 973-7876-35-0 ; ISBN (13) 978-973-7876-35-5

Vol. 1. – 2006. – Bibliogr. – Index. – ISBN (10) 973-7876-32-6 ; ISBN (13) 978-973-7876-32-4

63(498):929

ISBN volum: 973-7876-35-0;
ISBN vol. I: 973-7876-32-6

Aparut 2012. Format 16.0/23.5 cm.

Scanned with OKEN Scanner

Prof. dr. ing. VIOREL-IULIAN PEŞTEAN

Oameni de seamă ai ştiinţei agricole româneşti

vol. I

Editura PANFILIUS
IAŞI

Scanned with OKEN Scanner

PREFAȚĂ

Literatura monografică referitoare la marile personalităţi ale ştiinţei agricole româneşti este, cum se ştie, un capitol încă deficitar, iar manifestările menite să readucă în memorie viaţa şi opera celor dispăruţi sînt destul de rare. Prima încercare notabilă de a scrie o istorie a agriculturii româneşti, în afara *"înscrisurilor"* cronicarilor, ale lui Dimitrie Cantemir şi ale altor cîţiva oameni de carte, pare să fie cea a profesorului agronom şi înalt funcţionar al Ministerului de Agricultură totodată, Ştefan P. Radianu, apărută în 1902 sub titlul *"Din trecutul şi prezentul agriculturii româneşti"* (592 pag.). Autorul a fost şi fondatorul primei reviste agricole moderne *"Jurnalul societăţii Centrale Agricole"* (1892). Abia după aproape 70 de ani (1970) s-au mai semnalat unele tentative meritorii iniţiate de Nicolae Ceapoiu, Amilcar Vasiliu ş.a., pentru ca, din 1991, Filiala Iaşi a Academiei Române, prin Centrul său de Cercetări pentru Oenologie, să deschidă o succesiune de evocări cu caracter monografic - sub forma unor manifestări comemorative - în care au fost studiate, actualizate şi editate sub titlul "*Omagiu înaintaşilor"* importante figuri ale trecutului agronomic, modele demne de urmat. Valoarea unor astfel de comemorări o relevă şi participarea unui numeros tineret interesat să afle - unii pentru prima dată - cine a fost Ion Ionescu de la Brad, Gheorghe Ionescu Siseşti, Haralamb Vasiliu, Constantin Sandu Ville, Constantin Manolache, Constantin Oescu, Ştefan Popescu, Nicoale Bucur, Pavel Babalean, Ion Andriescu Cale, Gheorghe Bontea, Gherasim Constantinescu ş.a.

În anii din urmă, un colectiv larg de specialişti, coordonat de acad. David Davidescu, a întocmit un volum amplu, din seria *"Istoria Ştiinţelor în România"*, cu titlul *"Ştiinţe Agricole"* (527 pag., Ed. Academiei Române). Pornindu-se de la *"Agricultura pe pămîntul strămoşesc "*, autorii se apropie pînă spre zilele noastre, evocînd într-o manieră clară şi succintă, circa 70 de personalităţi care au dat consistenţă ştiinţei agricole.

Lucrarea redactată de colegul nostru, prof. dr. Viorel Peştean, demonstrează că numărul înaintaşilor încă necunoscuţi şi care trebuie readuşi în memorie este destul de mare, dacă avem în vedere că cele trei volume ale lucrării vor cuprinde peste 150 mari personalităţi.

Ideea de bază a autorului acestei lucrări - cu un titlu ales în mod fericit ***"Oameni de seamă ai ştiinţei agricole româneşti"*** - exprimă dorinţa de a face cunoscuţi specialiştilor (şi nu numai), personalităţi ale ştiinţelor agricole, viaţa şi faptele lor, contribuţia lor efectivă la evoluţia agriculturii româneşti din secolul XIX pînă în zilele noastre. Fiecare "om de seamă", personalitate aparţinînd şi ilustrînd un anumit domeniu al agriculturii, dobîndeşte relieful necesar în contextul general al agriculturii şi ştiinţelor agricole din vremurile ce le-a trăit, context indispensabil analizei asociative a aportului fiecăruia în istorie. Avîndu-se în vedere constant nivelul dezvoltării generale, fiecare personalitate este prezentată cu valenţele ei deschizătoare de noi perspective, pentru agricultura contemporană. În galeria personalităţilor se disting creatori de şcoală, fondatori de institute de învăţămînt agricol superior de institute de cercetare, de catedre universitare, autori de tratate ştiinţifice şi cursuri universitare, cercetători eruditi etc. Fiecare îşi are bine subliniată contribuţia la consolidarea bazelor ştiinţifice ale agriculturii româneşti moderne, cei mai mulţi fiind recunoscuţi şi distinşi de diverse foruri academice şi societăţi internaţionale pentru meritele lor. Şi de ce să nu se

Scanned with OKEN Scanner

recunoască, unii dintre ei sînt scoşi din anonimat sau uitare, evocîndu-li-se contribuţia la dezvoltarea agriculturii româneşti.

Conţinutul global al volumelor relevă faptul că oamenii de ştiinţă români care au slujit agricultura au fost personalităţi remarcabile, lectura înfăptuirilor lor creînd cititorului un sentiment de gratitudine şi solidaritate cu strădaniile înaintaşilor.

Este, fără îndoială, meritul autorului care a trudit, a aprofundat şi elaborat o lucrare de proporţii şi incontestabilă valoare. Lucrarea, prin conţinutul şi scopul ei, vădeşte un cald ataşament fată de ţară, faţă de profesie şi faţă de ţăranul român. Ea comunică încrederea în viitorul agriculturii româneşti care continuă şi întregeşte tradiţia. Limbajul de specialitate, adecvat lucrărilor de acest gen, abordarea atentă şi, aş spune, sentimentală a fiecărei personalităţi este, cu certitudine, produsul unei munci de cercetare, cunoaştere şi sistematizare care, depăşind rutina, reliefează fondul de idei şi sentimente al marilor personalităţi care au creat istoria agriculturii româneşti.

Acad. Prof. dr. Valeriu D. Cotea

Scanned with OKEN Scanner

Cuvînt înainte

Lucrarea de faţă este consacrată unui mare număr de personalităţi ale ştiinţei agricole româneşti, care s-au născut în secolul al XIX-lea, iar activitatea lor s-a desfăşurat, în general, pînă la sfîrşitul primei jumătăţi a secolului trecut. Ea se adresează unor medii variate de cititori interesaţi de cunoaşterea istoricului agriculturii noastre indiferent de domeniul pregătirii profesionale, oferind un volum de informaţii foarte bogat, fără a avea rigurozitate ştiinţifică.

Parcurgerea atentă şi cu interes a materialului va oferi posibilitatea de a constata că ştiinţa agricolă românească a avut un număr important de agronomi, care au depus o muncă rodnică şi îndelungată, cu toată pasiunea, pentru făurirea bazelor ştiinţifice ale activităţii în agricultură, acoperind toate domeniile necesare dezvoltării armonioase ale acestei ramuri principale a economiei naţionale.

Iluştrii noştri înaintaşi au fost mari valori umane, profesionişti eruditi, foarte activi, eficienţi şi, în măsură covîrşitoare, iubitori de ţară şi popor. Nu se cunoaşte numele nici unuia dintre ei, care să fi părăsit ţara pentru avantaje proprii.

Agronomii prezentaţi în această lucrare au fost la vremea lor intelectuali recunoscuţi, semeni şi prieteni ai celor mai de seamă oameni de cultură şi ştiinţă ai neamului nostru. Vom aminti doar pe scurt că Ion Ionescu de la Brad a fost paşoptist de frunte, prieten cu I. Ghica, C. Negri, M. Kogălniceanu, V. Alecsandri şi unul dintre cei apropiaţi ai primului domnitor al Principatelor Române Unite, Alexandru Ioan Cuza. Mai tîrziu, între prietenii agronomilor s-au aflat Titu Maiorescu, Nicolae Iorga, Grigore Antipa, Emanoil Teodorescu, Şt. O. Iosif, George Topârceanu, Mihail Sadoveanu, Octavian Goga etc. Marii noştri înaintaşi au fost recunoscuţi între intelectualii de valoare ai ţării. Maximilian Popovici, Constantin Sandu-Aldea, Wilhelm Knechtel, George Maior, Vlad Cârnu-Munteanu, Gheorghe Ionescu-Şişeşti, Nicolae Filip, Haralamb Vasiliu, Gheorghe K. Constantinescu, Traian Săvulescu şi mulţi alţii, au fost renumiţi universitari, cercetători şi fondatori în ştiinţele agricole. La timpul lor, Ştefan P. Radianu şi Constantin Filipescu au fost în fruntea ziariştilor români, avînd cele mai înalte funcţii la "unirea" acestei bresle şi o activitate care n-a mai egalat-o nimeni după anul 1950.

Deşi a fost dificilă alegerea unui număr mai mare de agronomi, zootehnişti şi absolvenţi ai altor facultăţi înrudite, avem părerea că nu a rămas în afară nici unul care să fi îndeplinit condiţiile propuse în acest grup de valoare.

O asemenea lucrare apare cu o întîrziere de o jumătate de secol şi ar fi trebuit să fie întocmită de unul dintre contemporanii celor mai numeroşi dintre înaintaşi. Spre regretul nostru, acest fapt nu s-a produs. Am socotit că o astfel de lucrare nu este permis să lipsească din istoria agriculturii româneşti; că breasla agronomilor, la fel ca altele, merită a fi cunoscută şi a se bucura de respect pentru contribuţia ei la dezvoltarea ştiinţelor în ţara noastră. A fost o muncă plină de dificultăţi, dar aş dori înţelegere din partea cititorului prin faptul că nu am avut posibilitatea de a cunoaşte personal nici unul dintre înaintaşii prezentaţi.

Pentru consolidarea unei imagini sistematice şi pe cît posibil durabile asupra marilor noştri înaintaşi, în lucrare aceştia au fost grupaţi pe de o parte în funcţie de criteriul

Scanned with OKEN Scanner

valoric, iar pe de altă parte în funcţie de disciplina ştiinţifică - ramură componentă a agriculturii: 1) Agronomie - Fondatori; 2) Pedologie; 3) Agrochimie; 4) Botanică; 5) Fitotehnie; 6) Ameliorare; 7) Horticultură; 8) Fitopatologie şi entomologie; 9) Zootehnie; 10) Economie agrară; 11) Publicişti în agricultură.

Sperăm ca acest volum I să trezească interes în masa cititorilor, care vor găsi o mare sferă de informaţii şi vor descoperi personalităţi impresionante, prin bogata activitate aşezată în sălaşul ştiinţei agricole româneşti, simţind o stare de satisfacţie şi mîndrie pentru ce ne-au lăsat nouă şi viitorimii.

AUTORUL

Scanned with OKEN Scanner

1. Fondatori

Agricultura, cea mai veche ocupaţie a omului a beneficiat din timpuri îndepărtate de preocuparea unor minţi sclipitoare care au avut acel nobil dar de a fi îmbinat practica şi capacitatea de a expune în scris pentru urmaşi cele mai importante îndrumări.

Cel mai des invocat dintre precursori este scriitorul latin Columella Lucius Iunius Moderatus, care a trăit în secolul I-d.Hr., autor al unui *tratat de agricultură* în 13 volume; cel mai complet manual de acest gen rămas din antichitate, tradus în numeroase limbi ale lumii. În Evul Mediu, un foarte important tratat de agricultură a fost scris de italianul Pietro de Cresncentiis, iar trei secole mai tîrziu, francezul Olivier de Serres (1539-1619) a dat pentru epocă lucrarea *Theatre de l'agriculture* care s-a bucurat de folosinţă timp de peste 300 de ani.

Abia la sfîrşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea s-au înmulţit scrierile despre agricultură, s-au înfiinţat universităţi şi, în cadrul lor, aşa numitele catedre de "cameralistică", adică de administrare a bunurilor agricole şi silvice ale monarhilor.

În această perioadă au apărut fondatorii ştiinţei agricole moderne în ţările Europei. Astfel, în Franţa, întemeietorul ştiinţei agricole este considerat Mathieu de Dombasle (1777-1843), care a înfiinţat "Ferma şi şcoala agricolă de la Rovielle", a scris un *tratat complet de agricultură,* a întocmit o grupare raţională a obiectelor de studiu a agriculturii, a accentuat asupra principiului beneficiului în agricultură. Fapte asemănătoare a făurit şi Albrecht Thäer (1752-1828) în Germania, fiind totodată şi promotorul reformei pentru eliberarea ţăranilor din Prusia. În Anglia, fondatorul ştiinţei agricole este Arthur Joung, autorul unei lucrări monumentale la timpul apariţiei: *Îndrumări pentru cunoaşterea agriculturii engleze* în trei volume, 1801. Acest mare fondator a fost contemporan cu Thaer şi Mathieu de Dombasle, alături de care îl aşezăm cu depline merite.

Progresul agricol s-a bazat însă în mare măsură pe cercetări şi descoperiri în domenii restrînse, dar primordiale. Unul dintre acestea a fost chimia, care a generat în timp agrochimia. Ea a fost fondată de cercetările întreprinse de John Lawes (1814-1900) întemeietorul unui laborator de cercetări agrochimice, din care s-a dezvoltat celebra staţiune experimentală agricolă Rothamsted, pe contribuţia adusă de Iustus von Liebig, care era doctor în chimie la 19 ani, profesor la Universitatea din Giessen la 22 ani şi a studiat la Paris cu marele Gay Lussac. Contribuţia sa hotărîtoare la dezvoltarea bazelor chimiei agricole, încununată de celebra lucrare *Chimia organică şi aplicaţiile ei în agricultură şi fiziologie* a statuat definitiv acest obiect de bază al studiului agriculturii în vremea modernă, pe erudiţia şi spiritul universal al celebrului savant francez Jean Baptiste Boussingault (1802-1887).

Bazele biologice ale ştiinţei agricole îşi au originea în lucrarea lui Jean Baptiste Lamarck (1744-1829) *Filosofia zoologiei*; în genialele lucrări ale lui Charles Darwin (1809-1892) *Originea speciilor, Variabilitatea animalelor şi plantelor sub influenţa domesticirii* şi altele, unde se prezintă procesul selecţiei naturale şi artificiale; în extraordinara lucrare a lui Gregor Mendel (1822-1884), *Cercetări asupra hibridării*

Scanned with OKEN Scanner

plantelor (1865) pe baza căreia s-au stabilit primele legi ale eredităţii, redescoperite de Correns, în rezultatele cercetărilor întreprinse de Louis Pasteur (1822-1895), întemeietorul microbiologiei.

În legătură cu problemele complexe ale biologiei solului şi ale relaţiilor lui cu plantele sunt recunoscuţi drept precursori Hellrigel, Baijerinck, Lohnis, Lipman, Wakeman, Fruwirth.

Un moment de referinţă în evoluţia tehnicii agricole moderne l-a avut perfecţionarea plugului înainte de anul 1800 de către ceasornicarul scoţian Small, iar apariţia plugului de fier la începutul sec. al XIX-lea a fost apreciată de A. Gasparin "încă un pas făcut de om spre libertate". Perfecţionarea plugului şi construirea altor unelte şi maşini agricole, realizate de Mathieu de Dombasle în prima jumătate a veacului al XIX-lea au croit un drum nou tehnicii agricole, urmat de maşinile de secerat şi cosit, construite de Abed Hussey şi Mc. Cormick (1861).

Secolul al XX-lea a avut în prima sa jumătate personalităţi care în domenii înguste şi-au întrecut precursorii. Amintim între aceştia pe E.W. Hilgard de la Universitatea din California, cu lucrarea *Solul, formarea, proprietăţile, compoziţia şi relaţiile cu clima şi cu creşterea plantelor,* E. Ramann profesor la Universitatea din Munchen, autorul unui *Tratat de ştiinţa solului* (1911); A. Stebutt de la Universitatea din Belgrad; Th. Roemer fost profesor de agrotehnică la Universitatea din Halle; E.A. Mitacherlich de la Universitatea din Koenigsberg şi Berlin; John Russel, director la Rothamsted a cărui operă *Solul şi planta* a cunoscut un succes mondial; Albert Demolon, directorul Centrului de cercetări agricole de la Versailles.

Aşezarea geografică a pământului locuit de români din timpuri străvechi a fost dificilă pentru pătrunderea civilizaţiei şi progresului. Avînd mai întîi rostul de paznic al Europei împotriva păgînismului asiatic, noi, românii am început cu toate ale înaintării cu o întîrziere de cel puţin o jumătate de secol.

În majoritatea ţărilor apusene (Anglia, Franţa, Germania, Austria), şcolile agricole şi fermele de elită în număr mare au fost înfiinţate în sec. al XVIII-lea, în timp ce la noi, prima şcoală de agricultură a fost înfiinţată abia în 1853 ca pepinieră de duzi la Pantelimon, aproape de Bucureşti, iar pînă la 1887 nu s-a mai realizat nimic important. Abia după acest an au fost înfiinţate trei ferme de stat şi cîteva şcoli inferioare de agricultură.

Începuturile noastre în ştiinţa agricolă au progresat lent, au fost slab sprijinite de stat şi nu au intrat în preocupările latifundiarilor. Cu toate acestea, au existat personalităţi care s-au angajat total în activitatea de fondatori în domeniile învăţămîntului şi cercetării agricole.

În progresul fiecărui popor, precursorii au rămas în conştiinţa oamenilor prin contribuţia adusă la clădirea începutului. Astfel, la noi, *Ion Ionescu de la Brad* (1818-1891) este recunoscut ca părinte al ştiinţei agricole româneşti, pe baza operei sale ştiinţifice şi a activităţii practice în folosul progresului acestei ramuri economice, care la acea vreme se confunda cu ţara. Lucrările sale de agronomie, economie, sociologie dublate de activitatea sa politică în slujba neamului l-au consacrat ca primul mare agronom român.

Petre S. Aurelian, cu studii la Paris; mare agronom, economist, ctitor al primei şcoli moderne de agricultură la români, proeminent om politic în slujba ţării şi poporului, o personalitate de vastă cultură este alăturat de mulţi analişti şi istorici lui Ion Ionescu de la Brad.

Scanned with OKEN Scanner

Un loc aparte între fondatori îl ocupă *Haralamb Vasiliu,* profesorul care a pornit singur, "cu mîinile goale", la făurirea învăţămîntului agricol superior modern în Moldova. Academicianul Cristofor Simionescu l-a numit "un grăunte de geniu" pentru realizările sale excepţionale în cercetarea ştiinţifică, pentru formaţia sa de savant-agrochimist.

Cercetarea agricolă românească l-a avut ctitor organizatoric pe marele savant-agronom Ion Ionescu-Şişeşti, care prin realizările personale şi ale Institutului de Cercetări Agricole Române, a înscris acest sector important de activitate pentru agricultură în rîndul ţărilor europene avansate. Pe baza organizării Institutului de Cercetări Agricole Române din 1929, cercetarea românească a progresat în timp pînă la transformarea sa în "Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice" care există şi azi. Din această activitate, domeniul a beneficiat de tehnologii noi în agricultură, seminţe hibride şi de soi, reproducători din rase selecţionate, îndrumări practice valoroase.

Alături de aceste personalităţi ilustre trebuie să amintim şi pe făuritorii de şcoală în domeniile înguste ale ştiinţelor agricole ca: Gh. Murgoci. Tr. Săvulescu, W. Knechtel, V. Brezeanu, G. Maior, care au ridicat activitatea lor la cel mai înalt nivel european.

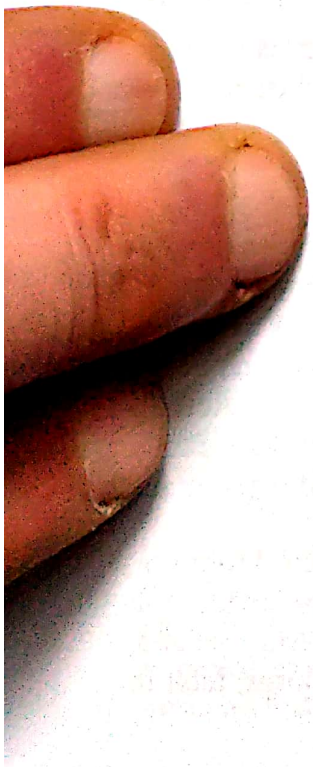

Scanned with OKEN Scanner

ION IONESCU DE LA BRAD
(1818-1891)

primul mare agronom român

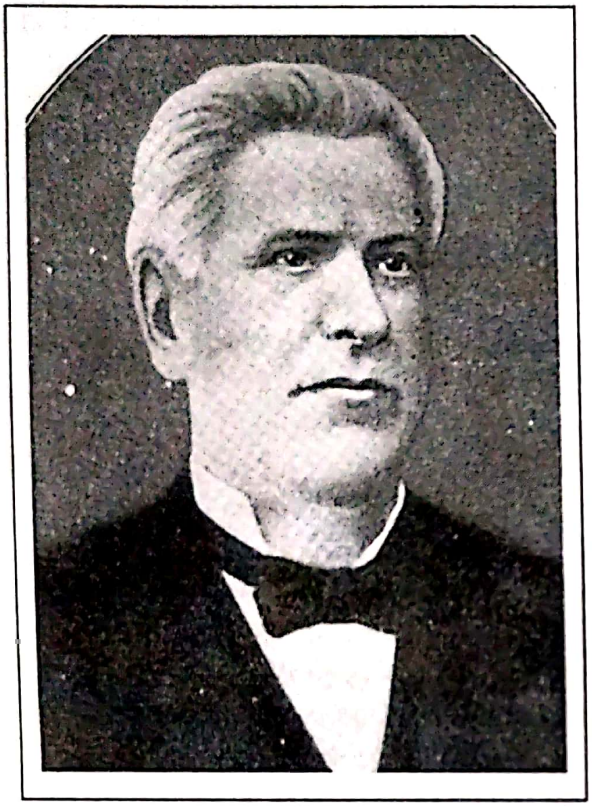

Se recunoaşte tot mai mult faptul că la baza progresului omenirii a apărut mai întîi "ideea", iar aceasta a emanat din minţile înalt luminate ale popoarelor. În raport cu acest aspect se poate face identificarea cu expresia biblică: "mai întîi a fost cuvîntul".

Între marile personalităţi româneşti ale secolului al XIX-lea, se înscrie la loc de cinste numele primului mare agronom român, Ion Ionescu de la Brad, o minte şi o inimă care şi-au servit poporul şi ţara prin întreaga sa fiinţă, dînd o pildă rară pentru urmaşi.

Ion Ionescu de la Brad s-a născut la 24 iunie 1818 în oraşul Roman şi a trecut în eternitate, după o zbuciumată viaţă de muncă şi luptă, la 16 decembrie 1891, fiind înmormîntat la ferma sa de la Brad, unde şi-a găsit liniştea amurgului, pe fostele meleaguri ale copilăriei. Tatăl său Ion Isăcescu, cojocar în tinereţe, a ajuns prin pricepere şi hărnicie, administratorul Episcopiei Romanului şi preot, avînd alături de soţia sa, Safta, o mare grijă pentru creşterea celor doi copii, Ion şi Nicolae, în spiritul muncii, dreptăţii şi iubirii de glie.

Din nefericire, Ion Ionescu a rămas orfan la vîrsta de 15 ani şi împreună cu fratele său, Nicolae (1825-1905), fost profesor la Universitatea din Iaşi şi ministru de Externe al ţării în anii 1865-1867, au avut de luptat din greu cu lipsurile vieţii în timpul copilăriei şi studiilor. Amintindu-şi de acei ani, marele nostru înaintaş spunea: "Mama rămasă săracă şi curată, a trăit hrănindu-se cu furca şi crescîndu-ne şi pe noi".

După absolvirea claselor primare la Roman, a fost dus la Iaşi, să înveţe, la cunoscuta şcoală a acelor vremi "Trei Sfetitele" unde s-a remarcat de la început ca un element excepţional, dotat intelectual, disciplinat şi matur în chibzuinţă, faţă de colegii săi. Un asemenea element ieşit cu totul din comun, nu putea trece neobservat de ochiul părintesc al marelui om al vremii, care era Gheorghe Asachi, întemeietorul învăţămîntului în limba română, fondator al Academiei Mihăilene şi al primei gazete în limba română la Iaşi, "Albina românească". El i-a îndrumat paşii îndeaproape în anii de studii, deschizîndu-i ospitalier uşa propriei case.

Primul aşezămînt de învăţămînt superior în limba română din Moldova, "Academia Mihăileană", l-a avut înscris în anul 1835, la înfiinţare şi pe tînărul Ion Ionescu. Aici s-a evidenţiat curînd, fiind remarcat de juristul francez dr. Maisonnabe, aşa cum făcuse cu puţin timp în urmă Asachi. A fost un element atît de valoros, încît în

Scanned with OKEN Scanner

ultimii ani de studii a primit sarcina de "profesor suplinitor" la "treapta a doua" pentru limba română şi istoria universală. în atmosfera de muncă avîntată şi serioasă, creată de personalităţile ce formau corpul didactic, ca Iacob Cihac, Eftimie Murgu, Gheorghe Săulescu şi alţii, Ion Ionescu şi-a însuşit un nivel de cultură ce-i deschidea drumul spre şcolile celebre ale Apusului.

După absolvirea studiilor la Acadamia Mihăileană, cu rezultate strălucite, Ion Ionescu a plecat, trimis de domnitorul Mihail Sturza, la renumita Şcoală Superioară a lui Mathieu de Dombasle, de la Roville, în Franţa. Sub îndrumarea acestui cunoscut chimist, devenit mare agronom, aflat spre amurgul vieţii, Ion Ionescu a studiat un an şi jumătate, bucurîndu-se de aprecieri superlative. A petrecut apoi timp de o jumătate de an în celebra regiune Champagne, unde cu toată silinţa a studiat viticultura, vinificaţia şi şampanizarea, fiind primul specialist român care a produs şampanie. De asemenea a studiat sericicultura, care cunoştea o frumoasă înflorire în Europa, la Foret de Senart. În iarna ultimului an de studii în Franţa, Ion Ionescu a studiat cursuri de fizică, chimie şi ştiinţele naturii la Sorbona, precum şi cursuri de economie politică la alte instituţii. În completarea studiilor, în anul 1846 a mai învăţat la Şcoala Superioară de Agricultură de la Grignon.

Această pregătire multilaterală dobîndită în urma unei munci pline de interes şi efort, i-a conferit tînărului Ion Ionescu o platformă rar întîlnită de intelectual şi specialist. Studiile sale s-au încheiat cu excursii în Franţa, Belgia şi Elveţia, încît la întoarcerea în patrie în anul 1840, încărcat cu diplome, certificate laudative şi cu o dorinţă de muncă tinerească, aştepta decizia domnitorului Sturza. El a fost predestinat agriculturii, aşa cum alţii sunt literaturii sau artei. El însuşi spunea că... "plăcerea carierei agricole a fost înnăscută în mine".

Prima funcţie oferită de domnitor tînărului agronom Ion Ionescu a fost aceea de "văcar" (şef de fermă) la ferma "Cioara", azi localitatea Fîntînele, judeţul Iaşi. Aici, după numai un an de activitate aduce venituri măsurate cu sacii de galbeni, aduşi tocmai de la Viena, în urma vînzărilor de animale. Astfel Ion Ionescu a dovedit înalta sa capacitate de aplicare în practică a cunoştinţelor agronomice şi economice, însuşite prin studiile făcute în străinătate. Plăcut impresionat de rezultatele nemaiîntîlnite la ferma domnească, Mihail Sturza 1-a numit imediat director al Comitetului de administrare a valorilor domneşti. Tot în toamna anului 1841, începe predarea primelor cursuri de agricultură la "Academia Mihăileană", care vor dura pînă în august 1848, perioadă care îl *consacră drept părinte al învăţămîntului agricol* predat într-o instituţie de nivel superior, *primul profesor agronom din ţările române.*

Personalitate cu o excepţională înclinaţie spre practică, dar în măsură egală şi spre fondul ştiinţific al practicii, atribut al minţilor geniale, Ion Ionescu s-a ocupat din tinereţe şi de publicarea a numeroase lucrări de interes general agricol. Prima lucrare, publicată la numai 24 ani, a fost o sinteză după unii specialişti englezi, intitulată *Vitele albe din Englitera,* aducîndu-i şi unele completări din propria experienţă de "văcar" la Cioara. În legătură cu aceasta, autorul dovedea "interesul de a prezenta date obţinute în ţară, pe linia realizării ideii sale de a scrie un întreg curs de agricultură".

Tot în perioada activităţii la Academia Mihăileană, a mai publicat *Calendar pentru bunul gospodar* în 1842, retipărit în 1845 şi 1861, ultima ediţie avînd o întindere de 512 pagini; un adevărat *curs de agricultură.* În prefaţa acestei lucrări, adresa o chemare la practicarea unei agriculturi legată de specificul şi nevoile ţării, un îndemn la părăsirea obiceiurilor vechi ce nu mai corespundeau vremii. El spunea: "Obiceiurile vechi au fost de bună seamă bune şi folositoare odinioară, însă, au ajuns a fi nepotrivite cu

Scanned with OKEN Scanner

împrejurările noastre şi cu înaintările ştiinţelor". El visa combaterea unor convingeri de nuanţă "rarul umple carul", care sunt foarte greu abandonate de oamenii cu studii sumare, sau fără, în domeniul agriculturii. Caracterul practic, direct, pentru cititor, al acestei lucrări rezidă din faptul că era prezentată tehnologia lucrărilor agricole pentru fiecare din lunile anului.

În concepţia sa asupra formării specialistului, Ion Ionescu acorda o importanţă hotărîtoare *practicii în ferme,* principiul rămas ca un ideal pînă în zilele noastre, care se realizează la toate nivelele de pregătire a forţei de muncă pentru agricultură. Preocupat profund de această problemă a publicat în anul 1847 lucrarea *Ferma model şi institutul de agricultură în Moldova.*

Marele nostru înaintaş a scris şi publicat lucrări agricole în cursul întregii sale vieţi. După părăsirea învăţămîntului în anul 1848, în împrejurările revoluţiei burghezo-democratice, în exilul din Turcia a întocmit lucrarea *Excursie agricolă în Cîmpia Dobrogei* care cuprindea 124 de pagini şi care va fi publicată în anul 1850, în limba franceză, la Constantinopole.

In această lucrare se face o prezentare naturală şi socio-economică a Dobrogei, cu referire specială la agricultură, asupra căreia prezintă o analiză critică şi recomandări, dintre care unele au rămas potrivite pînă în zilele noastre. El vorbeşte foarte elogios despre oamenii Dobrogei, care erau mocani din Ardeal, Banat, Moldova şi Ţara Românească. Părerile sale din această lucrare, privind starea populaţiei au fost împărtăşite şi de conducătorul revoluţiei de la 1848, N. Bălcescu, care a întreţinut corespondenţă cu marele agronom.

El arăta că "numărul neamului celui mai numeros din Dobrogea este cel al românilor". Cu ocazia excursiei în Dobrogea, fiind aproape de ţară, Ion Ionescu a avut legături cu revoluţionarii români şi în special cu Ion Ghica, căruia i-a expediat cel puţin 12 scrisori. Această lucrare a fost cunoscută în lume mai tîrziu prin intermediul revistei "Cercetări asupra etnografiei Turciei Europene" datorită lui G. Lejean, confirmînd importanţa şi nivelul ei elevat.

După numai un an, sub impresia valorii ştiinţifice şi practice a acestei lucrări, Ion Ionescu a fost îndemnat şi ajutat de "marele vizir" să facă o excursie de patru luni în provincia turcească Tessalia (azi în Grecia). În urma acestei călătorii de studii, el a publicat, tot la Constantinopole, în 1851 în limba franceză, lucrarea *Tessalia agricolă ceea ce este şi ceea ce poate fi.* Aceasta a fost una dintre lucrările cele mai valoroase publicate în imperiul turcesc în acel timp şi a stîrnit un asemenea interes, încît autorul ei a fost numit membru al Consiliului Imperial de Agricultură al Turciei şi director al Şcolii de Agricultură de la San Stefano, sarcină venită prin numire directă din partea sultanului.

La scurt timp după aceste evenimente, Ion Ionescu a fost numit administrator al moşiei "marelui vizir" Resid Paşa. Prin aplicarea unor idei noi, între care figura şi stimularea financiară a muncitorilor pămîntului, el a reuşit să aducă venituri impresionante, sporind, în doi ani, de la 18 la 22 numărul moşiilor vizirului. Asupra muncii depuse în slujba marelui vizir, pe perioada martie 1853 - mai 1854, Ion Ionescu a întocmit o dare de seamă pe care a publicat-o în "Jurnal de Constantinopole", constituind un model de dare de seamă agricolă, contabilă şi economică, asupra unei exploatări agricole.

Aceasta a fost una dintre primele şi cele mai valoroase lucrări care l-au consacrat pe Ion Ionescu ca economist fondator.

Scanned with OKEN Scanner

Personalitatea puternică a părintelui învăţământului agricol din ţara noastră nu se putea limita numai la lucrările de strictă specialitate, aşa cum s-a dovedit prin publicarea celei amintite mai sus. Între lucrările sale se întîlnesc unele cu caracter social, asupra cărora insista cu mare pricepere şi care erau dominate de idei progresiste, aşa cum a fost lucrarea *Organizarea culturii în Principate* (1856), în limba franceză. Aceste idei desprinse din activitatea şi gîndirea sociologică a lui Ion Ionescu sunt prezentate minunat în lucrarea academicianului Amilcar Vasiliu *Ion Ionescu de la Brad,* 1967, din care am aminti:

- libertatea ţăranilor de pretutindeni este o datorie socială şi umană;
- pe lîngă ştiinţele naturii trebuie să se studieze şi societatea omenească;
- munca şi priceperea trebuie astfel îndrumate, încît să contribuie la progresul conaţionalilor noştri şi în acelaşi timp la al întregii omeniri progresiste.

În prodigioasa sa activitate, Ion Ionescu a editat o serie de ziare pentru luminarea agricultorilor: "Jurnalul de agricultură" (1857-1858), "Ţăranul român" (1861-1863), "Gazeta satelor" (1869-1870). Articolele publicate în ziarele sale, semnate şi de personalităţi ale ştiinţelor agricole de atunci, se adresau direct agricultorilor, prezentînd maşini şi unelte agricole, sfaturi economice despre lucrarea pămîntului şi cultivarea plantelor, probleme de comerţ, igienă etc. El însuşi a semnat numeroase materiale în aceste ziare, dar şi în alte ziare ale vremii ca "Poporul suveran", "Independenţa", "Albina românească", "Foaie pentru agricultură" şi altele.

Activitatea marelui nostru înaintaş s-a desfăşurat permanent, pe mai multe planuri. Astfel, în timp ce conducea publicaţiile amintite, avea şi preocupări pentru organizarea învăţământului agricol, al agriculturii la nivelul unităţii de producţie, precum şi efectuarea unor studii sociologice şi economice în unele judeţe ale ţării. O lucrare de excepţie, care scoate în evidenţă calităţile deosebite de agronom şi economist ale lui Ion Ionescu este aceea referitoare la *„Organizarea fermei de stat a Şcolii de Agricultură de la Pantelimon",* în concurs cu marele său contemporan Petre S. Aurelian. Aşa cum scriu biografii săi, această lucrare se putea considera "proiectul de aur al agriculturii noastre" din a doua jumătate a sec. al XIX-lea. Lucrarea are un pronunţat caracter ştiinţific agricol şi evidenţiază calităţile excepţionale de practician, savant şi om de condei ale primului nostru mare agronom şi economist.

Au durat şi vor rămîne pentru totdeauna în istoria agriculturii noastre *lucrările sale asupra judeţelor Putna, Mehedinţi şi Dorohoi.* Ele au fost întocmite pe baza observaţiilor personale, făcute în numeroase sate şi moşii, cerîndu-i mari eforturi, greu de conceput şi acceptat în secolul nostru. Cunoscutul profesor fitopatolog Constantin Sandu-Viile, referindu-se la această muncă spunea: "Ion Ionescu a săvîrşit astfel de opere într-un timp cînd în ţara noastră nu exista telefon şi nici automobil, nu exista tren şi nici măcar drumuri publice". În prezentarea şi întocmirea acestor lucrări se resimte experienţa din prima sa lucrare de acest gen asupra Dobrogei, în timpul exilului politic din Turcia.

Ne-am referit sumar numai asupra cîtorva dintre lucrările publicate de Ion Ionescu, pentru a ilustra, măcar în parte, vasta activitate şi competenţa primului mare agronom român, personalitate a secolului al XIX-lea.

Dar aşa cum arată pasionatul său biograf, acad. Amilcar Vasiliu, el a publicat 42 cărţi şi broşuri, conţinînd peste 7500 pagini, iar întreaga sa operă depăşeşte 7550 pagini, dimensiune egalată de puţini urmaşi pînă în zilele noastre.

Nu în ultimul rînd, trebuie să-i apreciem cu recunoştinţă lui Ion Ionescu activitatea de revoluţionar şi militant pentru îmbunătăţirea stării sociale şi a condiţiilor de viaţă ale

Scanned with OKEN Scanner

ţăranului român. Aprig susţinător al ideilor revoluţionare promovate de N. Bălcescu, el a fost printre primii care cereau împroprietărirea ţărănimii fără plata despăgubirilor către boieri. Fiind o personalitate marcantă a vremii, o mare capacitate intelectuală şi profesională, N. Bălcescu l-a chemat la Bucureşti în perioada pregătirii Revoluţiei de la 1848 în Muntenia. Iată ce spunea revoluţionarul, umanistul, Ion Ionescu în legătură cu acest eveniment: "La vocea puternică a timpului aceluia am lăsat totul la pământ şi am alergat în ajutorul şi sprijinul intereselor celor mai vitale ale neamului românesc". A fost numit imediat de către guvernul revoluţionar ca vice-preşedinte al "Comisiei delegaţilor de boieri şi ţărani" având sarcina de a se ocupa de situaţia emancipării şi împroprietăririi ţăranilor. În şedinţele acestei comisii, mai mult condusă de el, a depus toate eforturile ce i-au stat în putinţă pentru a ajunge la actul împroprietăririi. Elanul său s-a lovit însă de reacţiunea agresivă a boierilor. Comisia a fost desfiinţată, iar el a devenit victimă a intrigilor şi calomniilor promovate de duşmanii împroprietăririi. Dîrz şi hotărît, n-a cedat şi imediat a trecut la publicarea unor articole de răsunet, privind nedreptăţile comise de boieri şi susţinînd cauza dreaptă a ţăranului. Să ne amintim că ţăranii erau în număr mare clăcaşi, iar emanciparea lor era o condiţie imediată de progres social. Să nu uităm însă că toate lucrările de popularizare a cunoştinţelor agricole se adresau unor agricultori, care din nefericire nu ştiau să citească.

Dacă înainte de revoluţie nu a reuşit prea multe lucruri pentru ţărani, în anul 1864 Cuza Vodă l-a numit inspector general al agriculturii pe întreaga ţară. Aici era chemat în calitate de specialist agronom, pentru o organizare ştiinţifică a activităţii agricole. Nu mai erau clăcaşi, dar reforma agrară nu era înfăptuită, iar agricultura şi ţăranul trebuiau să progreseze. Cuza Vodă l-a însărcinat cu "privegherea aplicării reformei agrare, pentru scoaterea de sub despotism, emanciparea din sabia boierescului şi împroprietărirea lor cu despăgubire". In numai trei luni, în acele timpuri lipsite de mijloace de circulaţie şi comunicaţie, aproape total, el a reuşit să organizeze înfăptuirea împroprietăririi ţăranilor conform prevederilor "legii rurale", care avea să aducă atîta bucurie în sufletul ţăranilor, pentru moment, dar care mai tîrziu avea să le frîngă inima de durere, prin înlăturarea dureroasă a Domnului Cuza.

În această perioadă a organizat expoziţii cu unelte agricole la Bucureşti, Iaşi, Rîmnicu-Sărat, Turnu Severin, expoziţii de animale, precum şi alergări de cai. El ţinea mult la îndrumarea agriculturii pe o cale raţională spre progres; în tot acest timp a scris intens despre problemele agriculturii şi agricultorilor.

După plecarea Domnului Cuza, a fost desfiinţat postul de inspector general al agriculturii, iar marele nostru înaintaş în vîrstă de numai 51 de ani se vedea din nou în situaţia de a fi marginalizat. Dar era prea devreme pentru a fi neutralizat un temperament vulcanic, o minte cu sclipiri de geniu. Astfel că pentru a-şi asigura o deplină libertate de acţiune, a optat pentru o variantă, aparent patriarhală, în fond însă, de bună eficienţă. După o mai veche dorinţă, împreună cu fratele său Nicolae, în anul 1869 a cumpărat moşia de la Bradu. Aici a organizat ferma-model, o grădină botanică cu 700 specii şi o mică fermă model pentru ţărani, una pentru moşieri şi o şcoală de agricultură, încercînd să urmeze exemplul marelui său dascăl francez, Mathieu de Dombasle. Nutrea înfăptuirea unei idei de înalt umanism, urmărind "îmbunătăţirea stării economice şi culturale a ţăranului". El spunea "îmbunătăţirea soartei săteanului trebuie să înceapă a se face de aici, de la începutul începutului, de la ridicarea lui la treapta de om, de la educaţiunea lui"... "nimic nu este mai greu de făcut ca lumină în mintea cultivatorilor... aici nu este destul a spune că un lucru trebuie să se facă, ci să se arate, să se şi dovedească". Urmare a exemplului său, a muncii sale în fermă, s-au introdus în ţară numeroase măsuri tehnice cum ar fi: efectuarea arăturilor adînci, practicarea asolamentului, folosirea

Scanned with OKEN Scanner

gunoiului de grajd, fertilizarea prin tîrlire, folosirea seminţelor de soi, introducerea sfeclei de zahăr şi a sfeclei furajere, însilozarea şi multe altele. Ca odinioară în Tessalia, după un an de exploatare a moşiei, veniturile sale s-au dublat. In relaţiile cu ţăranii, în cazul unor suprafeţe date în arendă, el acorda ţăranilor, pentru munca depusă, două treimi din producţia obţinută (66%).

Şcoala de agricultură de la Brad era organizată pe trei ani de studii, excursii şi trei luni de practică pe alte moşii. El acorda o atenţie deosebită pregătirii multilaterale a elevilor prin cunoştinţe de filologie, economie, contabilitate, zootehnie, horticultură, agricultură, măsurători şi întocmirea planurilor economice şi chiar amenajării şi exploatării pădurilor. Din nefericire, şcoala a durat numai patru ani. Rodnica sa activitate de la Brad însă a durat 21 de ani, consacrată în cea mai mare măsură activităţii practice, dar şi publicării unor lucrări şi republicarea altora din trecut. Ca înflăcărat sprijinitor al cauzelor ţăranilor, în anii 1876-1883 a fost deputatul ţăranilor de Roman în Sfatul Ţării. Între numeroasele propuneri şi atitudini amintim: bravii soldaţi distinşi în Războiul de Independenţă să fie împroprietăriţi fără plată; a combătut legile antiţărăneşti introduse de moşierime, a susţinut învăţămîntul general agricol şi pe meserii, a reuşit să obţină sporirea salariilor învăţătorilor, a criticat cheltuielile mari făcute la construirea căilor ferate. Ion Ionescu susţinea în plină regalitate, ca în fiecare judeţ să se ridice cîte un monument primului domnitor român Cuza Vodă. Toată această activitate a determinat reacţiunea moşierească să împiedice realegerea sa ca deputat în alegerile din 1884. Cu toate acestea el a rămas acelaşi specialist patriot activ pînă la sfîrşitul zbuciumatei sale vieţi, în anul 1891 la 16 decembrie.

În final trebuie să arătăm că *primul mare agronom român* a fost o personalitate eminentă a sec. al XIX-lea, figurînd în galeria iluştrilor fii ai neamului alături de cele mai luminoase nume ale vremii lui: N. Bălcescu, M. Kogălniceanu, I. Ghica, Gh. Asachi, V. Alecsandri, I.H. Rădulescu. Recunoscîndu-i marile merite de om de ştiinţă şi patriot, Academia Română 1-a ales membru activ şi membru de onoare, fiind cinstit de contemporani aşa cum se cuvine unei mari personalităţi. Ulterior i-au fost dedicate nenumărate studii. El este cel mai cunoscut agronom romîn în masele populare.

Viaţa şi activitatea sa prodigioasă închinată cu nestăvilită pasiune şi competenţă genială ţării şi poporului pe care 1-a iubit atît de mult, ne cere nouă urmaşilor, să-1 cunoaştem, să-1 urmăm cu toată puterea şi să fim mîndri că patria a avut un asemenea fiu.

Ion Ionescu de la Brad
(Bibliografie selectivă)

- *Vitele albe din Englitera.* Traducerea "Institutul Albinei", Iaşi, 1842.
- *Calendar pentru bunul gospodar.* (225 pag.), "Kantora Foaiei săteşti", Iaşi, 1845.
- *De la Thesallie telle quell est et telle qu'elle peut-etre,* "Perchembe bazar, Constantinopole", 1851.
- *Calendar pentru bunul cultivator* (500 pag.), Tiparul "Imprimeriile Statului", Bucureşti, 1861.
- *Arenda moşiilor sau povăţuiri pentru proprietarii ce-şi dau moşiile în arendă.* "Rosetti", Bucureşti, 1864.
- *Catalog oficial al expoziţiei naţionale din 1865 în Iaşi,* Tiparul "Bunului român", Iaşi, 1865.

Scanned with OKEN Scanner

- *Agricultura română din judeţul Dorohoi.* "Imprimeriile Statului", Bucureşti, 1866.
- *Agricultura franceză la expoziţia universală din 1867.* Tiparul "Lucrătorilor asociaţi", Bucureşti, 1867.
- *Agricultura română din judeţul Mehedinţi.* Tiparul "Imprimeriile Statului", Bucureşti, 1868.
- *Agricultura română din judeţul Putna.* Tiparul "Imprimeriile Statului", Bucureşti, 1869.
- *Creditul rural.* Tiparul "Goldner", Iaşi, 1876.
- *Excursie agricolă în Cîmpia Dobrogei.* Tiparul "Tribunei Române", Bucureşti, 1879.
- *Agricultura română de la Brad.* "Cubelca", Roman, 1886.
- *Viaţa mea.* Tiparul "Goldner", Iaşi, 1889.
- *Proiect de cultură pentru exploatarea moşiei Pantelimonului* în "Pagini alese din operele înaintaşilor", "Ştiinţe agricole", Bucureşti, 1956.
- *Opere agricole.* Vol. 1,2, Editura "Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1968.
- Gîndirea şi activitatea social-economică a lui Ion Ionescu de la Brad, Teză.
- Bogdan Duică G., *Viaţa şi opera întîiului ţărănist român.* "Ramuri", Craiova, 1921.
- Haneş Vasile, *Ion Ionescu de la Brad.* "Şcoala Poporului", Bucureşti, 1941.
- Ionescu-Şişeşti-Gh., *Viaţa şi opera lui Ion Ionescu de la Brad.* "Universul", Bucureşti, 1942.

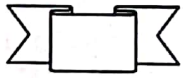

Scanned with OKEN Scanner

PETRE S. AURELIAN
(1833-1909)

mare economist şi făuritor de şcoală

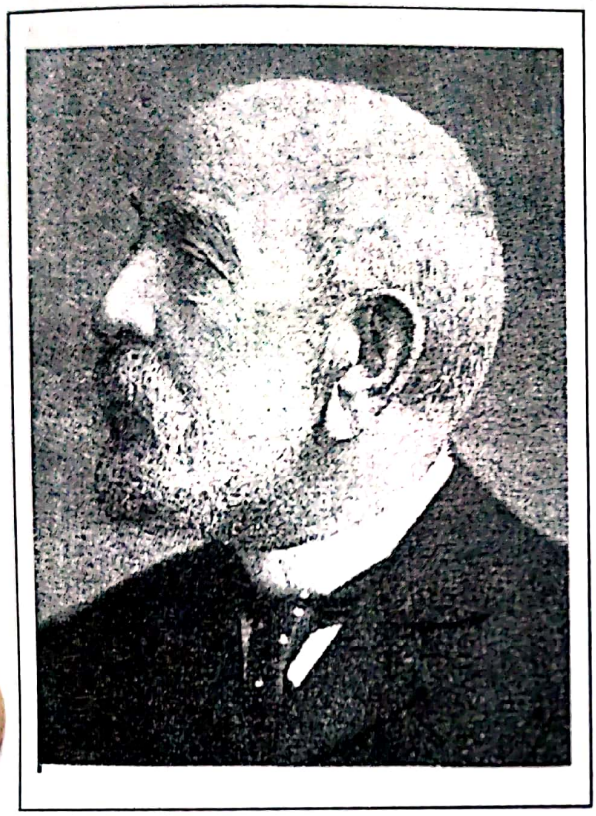

Cel mai aureolat dintre înaintaşii ştiinţelor agricole româneşti, cu înalte funcţii de stat şi titluri ştiinţifice, om cu o cultură de cea mai aleasă clasă pentru timpul său, a fost fără îndoială Petre S. Aurelian, "...unul dintre cei dintîi români care au avut cunoştinţe serioase de agricultură", cum spunea marele prieten al personalităţilor agricole, istoricul N. Iorga, la 1 februarie 1909.

Istoriografia agricolă românească îl aşează pe acest neobosit purtător de idei înaintate, alături de Ion Ionescu de la Brad, iar cei care cunosc activitatea acestor pioneri ai ştiinţei agricole, acceptă comparaţia ca un fapt firesc. El *a fost cel mai de seamă economist militant* al sec. al XIX-lea, un neobosit luptător pentru progresul maselor prin propagarea mijloacelor ştiinţifice. Petre S. Aurelian a fost fiul dascălului Gheorghe Ardelean din Sebeşul Săsesc, lîngă Orăştie, care avea titlul nobiliar de "nemeş" şi care a trecut munţii în Muntenia în anul 1919, stabilindu-se ca învăţător la Slatina. S-a născut la 12 decembrie 1833, dar încă de la vîrsta de un an a rămas orfan. Petre S. Aurelian a fost ocrotit de grija mamei şi a familiei Musceleanu, a tatălui său vitreg. Clasele primare le-a parcurs la Slatina, unde învăţătorul său i-a schimbat numele în Aurelian. A continuat liceul la cunoscuta şcoală "Sf. Sava" din Bucureşti, absolvind-o în anul 1853, la vîrsta de 20 de ani. Alegerea viitoarei profesii n-a fost o chestiune uşoară. A încercat mai întîi medicina şi avocatura. Se pare că pentru prima profesie nu avea chemare, iar cea de a doua nu-i oferea un cîmp destul de larg de acţiune pentru aptitudinile sale multilaterale. Mai mult, însă, în acei ani ambele ocupaţii veneau puţin în contact cu interesele imediate ale poporului, ceea ce nu copespundea dorinţelor sale. La vîrsta de 22 ani era un tînăr cu o puternică personalitate. După o serioasă chibzuinţă şi la îndemnul marelui om de stat V. Boerescu, a plecat, în anul 1855 la studii în Franţa, alegînd Şcoala Superioară de Agricultură de la Grignon, una dintre cele mai prestigioase de la jumătatea sec. al XIX-lea, care era condusă de vestitul agronom francez August Bella. în timpul studiilor, Aurelian a fost un element strălucit, iar pentru întocmirea unui "proiect asupra agriculturii", împăratul Napoleon al III-lea, i-a acordat "medalia de bronz", cea mai înaltă distincţie acordată persoanelor străine.

Petre Aurelian a făcut o îndelungată călătorie de studii pe teritoriul Franţei, urmărind cunoaşterea aprofundată a situaţiei social-economice a uneia dintre ţările cele mai înaintate ale acelor timpuri, care nu era prea îndepărtată de umbra obsedantă a celui care a fost

Scanned with OKEN Scanner

Napoleon I. Bonaparte. Perioada lungă acordată studiilor în Franţa, de 5 ani, i-a permis lui Petre Aurelian să dobîndească o pregătire agronomică şi economică multilaterală, la o vîrstă a maximei receptivităţi. Această perioadă a constituit baza devenirii sale ca om cu o înaltă cultură.

Petre Aurelian s-a întors de la studii în anul 1860, cînd ţara încă nu avea un minister pentru agricultură şi nici nu se ocupa cineva de activitatea şi viitorul activităţii tinerilor studioşi, specializaţi în ţările apusene. Totuşi, primul post primit după revenirea la Bucureşti a fost acela de funcţionar la Ministerul Lucrărilor Publice, care în acei ani avea a "direcţiune" pentru probleme agricole. În scurt timp, la 1862 a devenit conducătorul "Secţiei pentru agricultură", din acelaşi minister. În această perioadă, activitatea sa a urmărit înfiinţarea unui minister pentru agricultură, foarte necesar şi legitim pentru caracterul agrar al economiei ţării. Tot în aceşti ani a început activitatea sa de profesor la obiectul "Economie agrară şi agricultură" şi apoi, din august 1863, ca director, la Şcoala de Agricultură de la Pantelimon, înfiinţată în anul 1853 sub direcţia lui Alecu Slătineanu, agronom, cu studii la Paris.

Prin străduniile lui Petre Aurelian şcoala a fost mutată la Ferestrău (Herăstrău), lîngă Bucureşti la 1 decembrie 1869 într-o clădire nouă, special construită pentru şcoala agricolă, aproape de activitatea Capitalei, de viaţa politică şi de mediul de cultură necesar tineretului din oricare institut de învăţămînt, cît şi pentru viaţa şi activitatea cadrelor didactice. Timp de 21 de ani (1863-1884) Petre Aurelian s-a aflat la conducerea acestei prime şcoli de agricultură a ţării, urmărind încadrarea ei cu profesori pregătiţi la nivel superior, beneficiind de activitatea unor adevărate personalităţi ca: Pană Buescu, F.C. Robescu, Vlad Cârnu-Munteanu, C.N. Racotă, despre care pe drept se poate spune că şi-au închinat toată pasiunea învăţămîntului agricol. S-a ocupat de îmbunătăţirea bazei materiale, de revizuirea şi îmbunătăţirea programelor şcolare, un factor de primă însemnătate în definirea nivelului de pregătire urmărit în activitatea unei şcoli. S-au retras din această muncă de conducere la 4 aprilie 1884, rămînînd profesor pînă în anul 1887.

Petre Aurelian a predat agricultura, silvicultura, botanica şi economia rurală. El a fost iniţiatorul unei şcoli agricole de horticultură şi a *înfiinţat pentru prima oară un atelier mecanic* - împreună cu C.N. Racotă, al doilea director la Herăstrău, inginer mecanic (1857-1863) - pentru construirea de maşini şi unelte agricole, chiar în cadrul şcolii, urmărind în acest mod să promoveze progresul în agricultură prin mecanizare, şi demonstrînd că se pot produce în ţară unelte şi maşini necesare agriculturii.

Petre S. Aurelian a fost un distins profesor şi om de cultură. Foştii săi studenţi au păstrat un adevărat cult faţă de această nobilă însuşire a preţuitului lor dascăl. Ca pedagog a urmărit insuflarea dragostei pentru pămînt şi exploatarea lui ştiinţifică, el însuşi fiind un agricultor exemplar. După pensionare, s-a retras din toate genurile de activitate, stingîndu-se din viaţă in anul 1909, la vîrsta de 76 de ani, în afara furtunoasei vieţi politice şi a oricărei activităţi, dînd loc la presupunerea că munca de o viaţă l-a obosit peste măsură, pe acest om "cumpănit, împăciuitor, foarte cuminte, vorbitor cumpătat şi plăcut", cum scria N.Iorga la moartea sa, într-unul din ziarele vremii, la 1 februarie 1909.

Activitatea ştiinţifică desfăşurată de P.S.Aurelian s-a axat în foarte mare măsură pe economia agrară, cu profunde implicaţii politico-ideologice în viitor. Chiar unii oameni puţin avizaţi în acest domeniu considerau că o bună organizare a agriculturii ar putea uşura munca ţăranilor. El a fost şi autorul *primului manual de agricultura* pe care l-a scris în şapte ediţii, cu începere din 1869, pentru şcolile normale şi şcolile primare

Scanned with OKEN Scanner

săteşti. A scrie în acei ani o carte pentru instruirea maselor de elevi, care erau cetăţenii în devenire ai ţării, reprezenta un minunat serviciu în folosul poporului.

Pentru luminarea maselor a redactat "Monitorul comunelor" pentru plugari, învăţători şi preoţi, publicaţie anexă a "Monitorului oficial", încă din anul 1861, prin această foaie a contribuit într-o foarte mare măsură la pregătirea opiniei publice în vederea aplicării reformei agrare a Domnitorului Al.I.Cuza şi M. Kogălniceanu, din anul 1864, pentru care sub aspect organizatoric, a lucrat direct Ion Ionescu de la Brad. In anul 1876 publică revista "Economia rurală", devenită "Economia Naţională" în 1884, care a avut o existenţă de aproape o jumătate de secol. În acelaşi timp publică articole la revista "Agronomia" (1860), "Revista ştiinţifică" (1870) - în anul 1867 a publicat împreună cu Alexandru Odobescu lucrarea *Note asupra României în principal asupra punctului de vedere a economiei sale rurale, industriale şi comerciale,* avînd un profund caracter economic, carte ce a fost prezentată la Prima Expoziţie Agricolă Internaţională de la Paris, unde Petre Aurelian a făcut parte din "juriul secţiei agrare", fiind astfel apreciată înalta sa competenţă în agronomie. Tot pe linia prezentării de materiale pentru luminarea sătenilor, în anul 1869 a publicat *Manualul de agricultură pentru şcolile primare,* care cuprindea noţiuni elementare de agricultură, grădinărit şi creşterea animalelor şi îndrumări practice aplicabile de către micul proprietar de pământ.

În paralel cu popularizarea cunoştinţelor tehnice, P.S.Aurelian acorda o mare atenţie unei minime instruiri economice a maselor. El aprecia că nu este suficient să se producă, trebuie să se ţină seama şi de cerinţele economice, altfel, munca va aduce în final un profit minim sau pierderi. Pe linia acestei preocupări, a publicat în anul 1871 *Catehismul economiei politice* în care prezenta noţiuni de economie politică pe înţelesul tuturor. Puţin mai tîrziu a editat o altă lucrare intitulată *Terra noastră* (1875), care oferea schiţe economice asupra unor aşezări din ţară. Pe aceeaşi linie a fost scrisă şi lucrarea *Bucovina,* un profund studiu socio-economic şi geografic. Petre Aurelian a fost un entuziast şi un militant pentru crearea industriei române. Aplicarea largă a ideilor sale din acel timp ar fi plasat ţara noastră în rîndul ţărilor cu industrie prosperă în prima jumătate a acestui secol. Reacţiunea moşierească foarte puternică pe poziţii politice atunci a zădărnicit aplicarea oricăror idei care atenta la interesele ei înguste. Referindu-se la necesitatea dezvoltării industriei, în lucrarea *Cum se poate forma industria în România* (1881) spunea că "românii trebuie să lucreze din toate puterile pentru industria naţională, care devine de pe o zi pe alta o chestiune de viaţă pentru România". Mai departe spunea "Nu este admisibil ca în locul feudalităţii funciare să se ridice o feudalitate industrială, deoarece aceasta nu corespunde tendinţelor democratice ale societăţii moderne". Intrînd în probleme de organizare, el prevedea o dezvoltare industrială, ca o înfrăţire a muncii industriale cu munca agricolă. El a fost între primii economişti care a preconizat necesitatea dispariţiei deosebirilor dintre oraş şi sat, ca o necesitate obiectivă a unei societăţi umane drepte.

În deplină maturitate şi forţă de muncă, devenit o personalitate bine cunoscută în cercurile ştiinţifice din străinătate, în anul 1883 a participat la Expoziţia Naţională de Arte şi Industrie de la Moscova, în calitate de delegat guvernamental, asupra căreia a scris o lucrare de prezentare sub acelaşi titlu. Tot pe baza observaţiilor din această călătorie, a publicat în 1886 lucrarea *Cîteva pagini din economia rurală a Rusiei,* încercînd să dea o imagine asupra economiei ruseşti sub aspect organizatoric şi social. În anul 1876 a scos revista "Economia rurală", o tribună a ideilor economice progresiste de la sfîrşitul secolului trecut. Aici a publicat una dintre reflecţiile sale cele mai realiste şi mai valabile de atunci: "Ridicarea ţării nu se poate face decît prin ridicarea ţărănimii". Desigur, în

Scanned with OKEN Scanner

acei ani ţărănimea însemna ţara, poporul, dar tocmai ea rămînea obiectul celor mai revoltătoare nedreptăţi sociale.

Fiind un fervent susţinător pentru organizarea şi întrajutorarea ţărănimii, P. Aurelian a prezentat în calitaea sa de ministru al Agriculturii şi de preşedinte al Consiliului de Miniştri, proiectul de lege privind înfiinţarea "Casei Rurale" (1896) fiind energic combătut de T. Maiorescu.

Proiectul propus a fost aprobat de "Cameră", dar respins de Senat, spre marea deziluzie a autorului său. Prin această asociaţie urma ca ţăranii să cumpere pămînt din moşiile statului sau de la marii moşieri în declin, însă boierimea română n-a admis atunci acest proiect. Adresîndu-se Senatului în legătură cu acest act duşmănos, a spus: "Dacă pentru proprietatea mare am avut grijă s-o păstrăm de ruină prin înfiinţarea "Creditului funciar rural", de ce vă arătaţi atît de avari cînd este vorba să protejaţi proprietatea mică? Ce? Nici atîta solicitudine nu merită în faţa voastră clasa ţărănească?" Şi mai departe: "Domnilor, să ne învăţăm să fim drepţi cu toate clasele societăţii, căci noi nu facem altceva decît să dăm ţăranului român ajutor din bugetul general al statului român din care ţăranii au partea lor". Răspunzînd boierului Iancovescu, care a spus în parlament că "numai marea proprietate a realizat progresul agriculturii", Aurelian a spus: "Ce era să aşteptaţi dumneavoastră de la iobagi şi de la oameni care erau consideraţi ca lucruri... ce progres să facă un om pe care-l dăruiai, îl vindeai, îl dădeai ca zestre?". Deşi a suferit acest eşec, P. Aurelian a reuşit să realizeze remarcabile reforme în acele timpuri grele. Astfel, a legiferat pentru prima oară "repaosul duminical", una din primele coordonate ale demnităţii umane.

În perioada 1882-1884 cînd a fost ministru al Învăţămîntului şi Şcoalelor, a întocmit "Legea Casei Şcoalelor", perioadă în care introduce studiul agriculturii în şcolile săteşti, acordă creditele pentru preoţi şi învăţători spre a-i ajuta să practice o agricultură avansată. Tot atunci a asigurat votarea "Legii de gradaţii a corpului didactic". Sub conducerea sa a fost prelungită durata şcolii primare de la 4 la 6 ani. A înfiinţat o şcoală de menaj pentru fete la Tulcea şi un atelier de meserii la Rucăr. A criticat cu asprime dispoziţiile privind "învoielile agricole" - un adevărat statut de înrobire a ţăranului în faţa boierului. El a conceput şi prezentat "Legea înfiinţării orfelinatelor" pentru copiii celor care au dat sacrificiul suprem pentru ţară în Războiul de Independenţă. Spre bucuria tuturor oamenilor de inimă, legea a fost aprobată, iar orfelinatele s-au dovedit instituţii de creştere, educaţie şi instrucţie de o bună condiţie, reuşind să ofere mediu de formare a orfanilor.

În calitatea sa de prim ministru, din 1896 a avut contribuţii de excepţie: votarea "Legii repaosului duminical", a "Legii pentru înfiinţarea Şcolii Naţionale Agricole", "Legea pentru expoziţii şi alergări de cai", a întocmit Legea Casei Rurale, votată în 1906. A susţinut înfiinţarea Creditului Agrar şi Casei de Economie.

Petre Aurelian a fost un mare exponent al ideilor liberale în beneficiul poporului, spunînd de pe această poziţie: "N-am înţeles niciodată de ce locuitorii unei ţări trebuie să fie puşi sub epitropia guvernului, ca dînşii să nu poată face nici o mişcare fără ştirea şi încuviinţarea autorităţilor". Justificînd "Legea Casei Rurale" în Senat, el susţinea că "... prin votarea acestei legi se va ridica cu mult puterea morală şi materială a populaţiei de la sate... Ţăranul român se găseşte contra exploatatorilor din două părţi: pe de o parte statul , care-i vinde moşiile în loturi plătibile pe mai mulţi ani, iar pe de alta "Casa Rurală" îi acordă capitalul necesar acelor locuitori care ar dori să cumpere moşia proprietarului din localitate, ca astfel pămîntul să rămînă în mîiniie aceluia ai cărui strămoşi l-

Scanned with OKEN Scanner

au apărat şi au vărsat sîngele pentru el". Pentru conţinutul său, legea a fost acuzată a fi "socialistă".

Într-unul din discursurile sale memorabile în Senat, împotriva inerţiei şi lipsei de receptivitate pentru popor, P. Aurelian spunea: "Nu mai puteţi lupta contra valurilor democratice; ne iau pe toţi, sînt idei care-şi fac drumul contra noastră, ne lasă înapoi şi trec înainte. Spunem "jos comunismul" să spunem şi "jos exploatatorii", jos legile de fabricare a "ciocoilor noi". Perseverent şi tenace, calm şi demn, cum l-au cunoscut contemporanii, P. Aurelian a reuşit să înfiinţeze Casa de credit şi economii "Economia" a cărei secretar era însuşi Spiru Haret. El preconiza înfiinţarea Casei de economii pentru lucrători. Este primul economist român care recomandă înfiinţarea de cooperative de muncă în comun, sub influenţa ideilor socialismului utopic francez, al căror adept a fost. La îndemnul său, spre sfîrşitul secolului al XIX-lea s-au înfiinţat "societăţi de cultivatori", care au reuşit să arendeze terenuri din domeniile statului şi chiar din moşii particulare, reuşind în parte să ajungă la scopul urmărit de legea "Creditului funciar rural" care fusese respinsă.

Aflînd despre reuşita acestei acţiuni la care subscrisese cu mulţi ani înainte, dar suferise eşecul amintit, P. Aurelian spunea: "Să mărturisim că auzind aceasta chiar din gura sătenilor ni s-a umplut inima de bucurie şi am zis: dea Domnul ca toate comunele din ţară să vă imiteze şi atunci în puţini ani, soarta cultivatorilor români se va ameliora pe cît nu putem să ne imaginăm".

În lunga sa activitate şi viaţă, Petre Aurelian a avut şi funcţii publice care au onorat breasla agricolă, fiind ministru al Ministerului Lucrărilor Publice, Agriculturii şi Comerţului (1877-1889) cel mai important în guvernul acelor ani. Pentru mai puţin timp a fost şi preşedinte al Consiliului de Miniştri (1893-1897). încă de la o vîrstă tînără a fost ales membru al Academiei Române, îndeplinind şi înalta funcţie de preşedinte al acestui înalt for ştiinţific al ţării (1894-1896). Un mare număr de ani a fost senator din partea Partidului Liberal, poziţie de pe care totdeauna s-a situat în favoarea progresului social (1877- 1909). Timp de cîţiva ani a fost şi preşedintele Senatului şi Camerei Deputaţilor. În anul 1895 a fost ales primar al Bucureştiului. În timpul studiilor şi activităţii sale fecunde a cunoscut mari personalităţi ale secolului, cum au fost Saint Simon sau August Compte; Piotr A. Stolîpin (1862-1911) ş.a.

Apariţia sa la diverse întruniri ştiinţifice şi publice ale timpului era un eveniment, prin personalitatea puternică, modul realist şi logic argumentat în care făcea prezentarea problemelor.

Munca întregii sale vieţi îl situează printre înaintaşii cărora avea datoria de a le purta neştearsă amintirea. În tratatul *Agrotehnica* de Gh. Ionescu Şişeşti şi Irimie Staicu, într-un scurt capitol de dezvoltare a ştiinţelor agricole, Petre S. Aurelian este aşezat alături de Ion Ionescu de la Brad, urmărind desigur să evidenţieze meritele sale excepţionale de precursor în ştiinţele agricole. Cine va încerca să-i cunoască profund activitatea va accepta cu argumente certe aşezarea lui P. S. Aurelian alături de Ion Ionescu de la Brad şi preţuirea lor ca egali.

Petre S. Aurelian
(Bibliografie selectivă)

- *Opere economice* - sub îngrijirea - Costin Murgescu. Ed. R.S.R., Bucureşti, 1967,
- *Manual de agricultură pentru clasele primare.* Impr. "Th. Mihăilescu", Bucureşti, 1869.

Scanned with OKEN Scanner

- *Despre sistemele de cultură şi raportul lor cu starea socială.* Tip. "Voinţa Naţională", Bucureşti, 1871.
- *Geţii şi dacii din Scythia Minor.* Extr. "Pontica" 7/1874. Muzeul de Arheologie, Constanţa.
- *Economia naţională. Terra nostra. Schiţe economice asupra României.* Tip. "Laboratorilor români", Bucureşti, 1875.
- *Bucovina.* Tip. "Laboratorilor români", Bucureşti, 1876.
- *Ţara noastră. Schiţe economice asupra României.* Tip. "Academia Română", Bucureşti, 1880.
- *Un sfat poporului român.* "Almanahul Societăţii România Jună", Bucureşti, 1885.
- *Exploatarea moşiilor prin meteiaşi (arendaşi).* Tip. "Academia Română", Bucureşti, 1888.
- *Politica noastră comercială faţă cu convenţiunile de comerţ.* Extras din revista "Economia naţională", Tip. "Academia Română", Bucureşti, 1888.
- *Politica noastră vamală. Economia naţională.* Tip. "Naţională", Bucureşti, 1890.
- *Viitorul nostru economic. Discurs.* Tip. "Voinţa Naţională", Bucureşti, 1890.
- *Manual de agricultură pentru şcoala normală şi şcoli rurale.* Ed. "Socec", Ed. a VII-a, Bucureşti, 1891.
- *Discurs asupra răscoalelor ţărăneşti.* Tip. "Lumea Nouă", Bucureşti, 1899.
- *Discurs rostit în şedinţa Senatului.* 17 iun. Tip. "Speranţe", Bucureşti, 1899.
- *Discurs asupra sindicatelor agricole.* Tip. "Lumea Nouă", Bucureşti, 1899.
- *Plantele cerealе şi leguminoase la Români.* Extr. "Analele Academiei Române", S.2, T.26, "Memoriile secţiei ştiinţifice", Tip. "Gobl", Bucureşti, 1904.
- Chiţoiu D. - *Agronomul Petre S. Aurelian.* Tip. "Oltenia", Bucureşti, 1930.

Scanned with OKEN Scanner

HARALAMB VASILIU
(1880-1953)

ctitorul învăţământului agronomic superior în Moldova
agronom-savant

Omul care şi-a făurit drept ideal de viaţă înfiinţarea şi dezvoltarea învăţământului agronomic superior la Iaşi, a fost fiul unei familii de ţărani, din satul Hoiseşti, judeţul Iaşi, Manole şi Maria (Mândiţa) Vasiliu. S-a născut la 15 ianuarie 1880, clasele primare le-a urmat în localitatea Podu Iloaiei*, iar cursul secundar la prestigiosul Liceu Internat din Iaşi. Aici a făcut dovada unui elev excepţional. Impresiona printr-o inteligenţă sclipitoare, o putere de muncă deosebită, o comportare disciplinată şi o modestie care l-a caracterizat întreaga sa viaţă. Aceste calităţi au fost remarcate de marele savant chimist al timpului Petru Poni, care asistînd la examenul pentru intrarea în cursul superior al liceului, a cerut conducerii să fie anunţat cînd elevul îşi va încheia studiile liceale. În condiţii materiale cu totul precare, rămas orfan de ambii părinţi, la vîrsta de 15 ani, cu încă cinci fraţi, Haralamb Vasiliu a absolvit cursurile Liceului Internat în anul 1898, cu distincţia "Medalia de aur", care se acorda celui mai merituos absolvent. Numele său este înscris în marmoră, cu litere aurite pe lista absolvenţilor eminenţi în holul de la intrarea prestigiosului lăcaş de învăţămînt, care ulterior a luat numele cunoscutului cărturar patriot C. Negruzzi. Aici, unde a rămas o mărturie durabilă, se mai pot întîlni şi alte mari personalităţi ale ştiinţei, artei şi culturii, care au dominat prin activitatea lor prima jumătate a secolului XX: Ioan Borcea (1897), Eugen Lovinescu (1899), Traian Lalescu (1900), Iorgu Iordan (1908), Mihai Jora (1909), Victor Ion Popa (1914), Horia Hulubei (1915), Mihai Ralea (1915), Radu Beligan.

Deşi a acordat atenţie egală tuturor obiectelor în timpul studiilor de liceu, Haralamb Vasiliu a fost mai apropiat de ştiinţele exacte - fizica, chimia şi matematica. După absolvire, în anul 1898, la îndemnul profesorului Petru Poni s-a înscris ca student în anul I la Facultatea de Ştiinţe, Secţia fizico-chimice a Universităţii din Iaşi, pe care o va absolvi în anul 1901, obţinînd licenţa şi în matematici în anul 1902.

Haralamb Vasiliu a fost un caz rarisim, poate unic, în rîndul cadrelor agronomice, în sensul că după strălucite studii universitare, cu două licenţe în domeniul ştiinţelor exacte, la vîrsta de 22 de ani, a reînceput studii de pregătire agronomică superioară în străinătate.

---

* ***Din mărturiile Eufrosinei Vasiliu, sora mai mică a lui Haralamb Vasiliu.***

Scanned with OKEN Scanner

Ca fiu de ţăran, Haralamb Vasiliu era un cunoscător foarte avizat al vieţii şi necazurilor maselor ţărăneşti, situaţie care îl preocupa cu mult interes: "îmi puneam des întrebarea, care sînt cauzele mizeriei în care se *zbătea* ţăranul nostru şi-a înapoierii în care se găsea ţara şi doream din suflet să pot fi de folos la schimbarea stării de lucruri în bine". Aceste gînduri îl urmăreau în timpul studiilor în străinătate.

Spiritul disciplinat şi metodic, seriozitatea şi puterea sa de muncă, au constituit puncte de afinitate cu şcoala germană a timpului, încît cu o bursă "V. Adamachi", obţinută tot prin bunăvoinţa profesorului Petru Poni, care avea pe atunci şi funcţia de preşedinte al Consiliului Superior de Agricultură la Iaşi, s-a înscris la Academia Superioară de Agricultură din Hohenheim, la 15 km de Stuttgart, în landul Wurtenberg, fiind între primii români din Moldova care studiau ştiinţele agricole în Germania. A avut ca profesori mari personalităţi ale timpului: Fruwirth, Pompeasi, Mack, Wirchner. Ambiţios şi perseverent, în timpul celor trei ani de studii, a fost declarat cel mai valoros absolvent din ultimele 86 de generaţii pregătite la această renumită şcoală europeană a timpului. Într-adevăr, 72% din notele obţinute în cadrul celor două sesiuni de examen au fost "excepţional" şi "foarte bine".

Avînd o pregătire agronomică temeinică şi multilaterală, Haralamb Vasiliu era conştient şi de necesitatea unei specializări mai înguste. Prin factura sa psihică şi înalta sa ţinută intelectuală şi morală, el a prevăzut nelimitata aplicabilitate a ştiinţei în folosul progresului uman şi în mare măsură în agricultură. Astfel, a hotărît să se perfecţioneze în chimie agricolă la Universitatea din Breslaw (Wrocklaw-Polonia), unde a studiat cu personalităţi excepţionale ale vremii: Pfeifer, Bruno Shultz, Rieke, în perioada octombrie 1905-iulie 1906. Teza sa de doctorat intitulată *Noi cercetări asupra substanţelor mame ale acidului hippuric produs în corpul animal* a fost apreciată cu "Magna cum laude" acordîndu-i-se titlul de "Doctor în filozofie". Lucrarea sa a fost publicată în patru din numerele "Buletinului" Universităţii din anii 1907-1908.

La terminarea doctoratului, în anul 1906, Haralamb Vasiliu a primit oferta de a rămîne în Germania, dar idealul său de viaţă l-a oprit să dea un răspuns pozitiv acestei invitaţii.

Întors în ţară în anul 1906, Haralamb Vasiliu a fost numit "agregat suplinitor" la disciplina chimie agricolă a Facultăţii de Ştiinţe a Universităţii din Iaşi, deţinută pînă în anul 1933; fiind singura activitate pentru care primea salar, dar aceasta era o activitate redusă, comparativ cu restul muncii sale titanice depuse pentru înfiinţarea şi dezvoltarea învăţamîntului agronomic superior, mai întîi în cadrul Universităţii ieşene.

La îndemnul marelui cunoscător al problemelor învăţamîntului, Spiru Haret, şi al savantului patriot Petru Poni, a început, în toamna anului 1907, "cursul liber" de ştiinţe agricole la Facultatea de Ştiinţe din Iaşi, pentru alţi studenţi şi persoane particulare, interesate. Activitatea a progresat atît de frumos, încît, în anul 1910, cursurile s-au completat prin participarea profesorilor de la Universitate, care ţineau prelegeri de biologie generală, foarte necesare însuşirii cunoştinţelor de specialitate agronomică. Susţineau aceste cursuri: P. Bujor, A. Popovici, D. Pompeiu, C. Ionescu, A. Georgescu şi alţii. Cursurile de specialitate agronomică erau predate aproape în totalitate de către Haralamb Vasiliu gratuit, pînă în anul 1933.

Mărturia sa în legătură cu activitatea depusă o desprindem din cererea de anulare a deciziei de pensionare "din oficiu" în anul 1941, în care spunea: "Cursul meu ţinea doi ani dacă se adună orele, se socoteşte că făceam un număr de 636 ore, cam cît zece profesori; pe lîngă cursuri am făcut lucrări practice cu studenţii în laborator şi în cîmpul de

Scanned with OKEN Scanner

experienţe, dirijam şi chiar lucram în ferma demonstrativă, mai ales vacanţele. Această activitate a durat 15-20 de ani, şi ţin să remarc că a fost complet gratuită, căci eram plătit ca profesor de chimie agricolă şi alimentară la Secţiunea fizico-chimicelor, unde am ţinut prelegerile şi lucrările practice cu studenţii respectivi pînă în anul 1933.

În plus conducea ferma didactică de la Ezăreni, lîngă Iaşi, unde a investit o sumă egală cu preţul a 20 perechi de boi, care i-a fost restituită după devalorizarea din 1925, în proporţie de 1/25. Evident, este un exemplu unic de sacrificiu material pentru un cadru universitar din ţara noastră, spre bunul mers al învăţămîntului agronomic.

Eforturile lui Haralamb Vasiliu s-au încununat prin legiferarea înfiinţării "Secţiei de ştiinţe agricole în cadrul Facultăţii de Ştiinţe a Universităţii din Iaşi, în anul 1912, care în anul 1933 s-au transformat în Facultatea de Ştiinţe Agricole. în anul 1933 facultatea s-a transferat în cadrul Institutului Politehnic "Gh. Asachi" - Iaşi; şi tot în 1933 a fost dusă la Chişinău, unde a făurit o şcoală de nivel european pînă în 1940, transformîndu-se apoi în Institutul Agronomic "Ion Ionescu de la Brad" Iaşi (1948).

Între cei care au activat cu toată dăruirea alături de Haralamb Vasiliu, amintim pe A. Cardaş, zootehnist, dr. C. Georgescu, medic veterinar, iar după 1920, cînd s-au acordat primele diplome de ingineri agronomi, Ştefan Popescu, N. Florov (1914), M. Şerban (1918), N. Săulescu (1926) şi alţii. Trecînd lapidar prin acest şir de ani ce formează aproape jumătate de secol, nu se pot constata greutăţile extraordinare prin care a trecut Haralamb Vasiliu în munca sa nobilă şi plină de dramatism, efort şi sacrificiu, pentru înfiinţarea învăţămîntului agronomic superior din Iaşi.

Cu toate că a înfiinţat învăţămîntul agronomic superior Universitatea din Iaşi, primul de acest gen în România de atunci, Haralamb Vasiliu a avut o muncă ştiinţifică care îl situează în elita valorilor naţionale din prima jumătate a secolului nostru, iar însemnătatea unor lucrări îl înscrie chiar pe lista personalităţilor ce au adus contribuţii în plan mondial, în elucidarea unor aspecte aride ale ştiinţei. Pornind de la lucrarea sa de doctorat, amintim că a adus aspecte originale într-un domeniu în care au lucrat Fourcroy (1838), Weissmann (1857), Meissner şi Shepard (1866), Hoffmeister (1871), Rieke şi Bloch; cele mai autorizate personalităţi ştiinţifice ale acelui timp. Spre deosebire de mulţi cercetători, Haralamb Vasiliu a aprofundat aspecte legate de teza de doctorat încă aproape 30 de ani, extinzîndu-le la om, printr-un mare număr de experienţe concepute cu originalitate.

Împreună cu Z. Huber a efectuat încă în anul 1911 ample analize chimice asupra principalelor furaje utilizate în ţară. El a întreprins între primii, experienţe de cîmp şi în vase de vegetaţie, cu microelemente. Experienţele sale efectuate în perioada 1933-1940 la Manzîr (Basarabia) asupra mişcării apei în sol, îngrăşăminte, arături, au avut o profunzime metodologică şi ştiinţifică de cea mai înaltă valoare pentru acele vremi de început în cercetarea agricolă din ţara noastră. Ca specialist în chimia alimentară a dat soluţii de industrializare a produselor agricole: fermentarea tescovinei cu melasă, nouă metodă de fabricarea zahărului - este vorba de fabricarea zahărului din celuloză, din plante anuale, care era pe cale de brevetare şi aplicare în Germania, dar acţiunea a fost abandonată şi documentaţia pierdută.

Haralamb Vasiliu a fost autorul *primului tratat* de *Alimentaţia animalelor domestice* din ţara noastră, publicat în 1916, fiind al doilea tratat din lume, după cursul lui O. Kellner (1909). El este *autorul primului Tratat de chimie agricolă,* publicat în două volume, în 1937-1940 şi ţinut studenţilor în perioada 1907-1946. Acest curs cuprinde o serie de contribuţii ştiinţifice personale, cu privire la structura protoplasmei, absorbţia apei în plante, rolul microelementelor în viaţa plantelor şi animalelor şi

Scanned with OKEN Scanner

altele. După unele păreri, acesta a fost primul curs de chimie agricolă la nivelul exigenţelor timpului, pe plan mondial.

În afara acestor lucrări care presupuneau o muncă imensă, efort şi uzură, Haralamb Vasiliu a avut predilecţie pentru probleme fundamentale ale ştiinţei, dezvăluindu-se ca o personalitate deosebită a timpului său.

Astfel de lucrări sînt cele intitulate *Asupra configuraţiei substanţelor albuminoase, grăsimilor şi hidraţilor de carbon, Predezagregarea* şi *Razele vitale* (energia vitală), în care are merite de primat mondial.

Respectînd adevărul ştiinţfic cronologic, în legătură cu substanţele proteice, trebuie să arătăm că ipotezele în teoriile iniţiale s-au referit în primul rînd la compoziţia lor chimică, la proprietăţi funcţionale şi apoi la structura şi configuraţia lor moleculară. Se cuvine să arătăm că E. Fisher şi F. Hoffmeister, în 1871 au emis – teoria polipeptidică a configuraţiei moleculelor proteice – care a fost acceptată un timp dar ea n-a reuşit să explice totuşi unele aspecte ale comportării substanţelor proteice în reacţii chimice. A apărut apoi o nouă teorie promovată de Abderhalden, Zelinschi, Sadîcov - "Teoria structurii diceto-piperazinice a substanţelor proteice", urmată de "teoria piperazin-amidică" a lui Gavrilov (1947) şi Reznicenco (1953), abandonată ulterior. în perioada 1928-1936, Haralamb Vasiliu şi-a îndreptat studiile asupra unor aspecte netratate satisfăcător în teoriile anterioare, anume asupra tipului structurilor spaţiale ale macromoleculei proteinelor, fiind un precursor în această direcţie, şi avînd un loc de cinste între E. Fischer - F. Hoffmeister cu "teoria polipeptidică liniară" (prima teorie) şi Linus Pauling şi R. Corey cu "teoria structurilor helix" al macromoleculei proteice, fiind considerat de noi şi de alţii* drept precursor al acestei din urmă teorii, pentru care autorii au primit Premiul Nobel în 1952. Ipoteza profesorului Haralamb Vasiliu reprezintă o contribuţie inedită în domeniul elucidării structurii macromoleculare a substanţelor proteice. La baza ipotezei sale stă o idee originală şi anume "faptul că aranjamentul atomilor în moleculele substanţelor proteice nu poate fi liniar sau plan, şi numai după trei dimensiuni în spaţiu". Deci "*structura moleculară a materiilor proteice este tridimensionala". Era primul savant din lume care emitea eceastă ipoteză.* Intrînd în adîncirea problemei Haralamb Vasiliu arăta că: "molecula materiilor albuminoase este constituită dintr-o coloană vertebrală, formată dintr-o spirală de atomi la care sînt ataşate nişte catene laterale". Spirala este

formată din atomii grupărilor caracteristice ale acizilor aminici $R\text{-}CH\begin{matrix}-NH_2\\-COOH\end{matrix}$

legate peptidic unele de altele, iar cei 4 atomi de carbon şi 2 de azot (din molecula de acid amidinic) sînt aranjaţi pe spirală hexagonală deschisă. Pe scheletul spiralei hexagonal deschise "sînt prinse catenele laterale, resturile acizilor aminici. Spirala cu catene laterale, formează un cristalit, un micel, sau mai bine zis o fibrilă. Mai multe fibrile (spirale) unindu-se prin catenele lor laterale, ce conţin grupările atomice, capabile de reacţionare (-$COOH$-CH_2-NH_2, NH_4-SH), formează pieliţe, fibre sau tuburi".

Ipoteza lui Haralamb Vasiliu elaborată în anii 1928-1936 a fost publicată în revista "Comunicările laboratorului de chimie agricolă" vol.I al Facultăţii de agronomie - Chişinău, Tiparul Moldovenesc - Editura Terek (1936) şi republicată în limba germană în 1941, în voi. III al aceleiaşi reviste. Această ipoteză, prima de acest gen în lumea chimiei, conţine referiri clare cu privire la structura proteinelor aşa cum se admite azi; structura primară,

* *A. Buhenand şi P. Karlson*

Scanned with OKEN Scanner

structura secundară şi structura terţiară. Această lucrare, absolut epocală la data publicării, a fost foarte raţional argumentată de Haralamb Vasiliu, pe baza vastelor sale cunoştinţe de biochimie şi chimie-fizică, încît, deşi incompletă, în special prin lipsa de previziune a punţilor de hidrogen în structura terţiară, *ea trebuia considerată prima lucrare pe plan mondial ce anticipează tipul structurii helix a macromoleculei substanţelor proteice.* Acest fapt a fost confirmat în anul 1976 de profesorii germani A. Buthenand şi P. Karlson de la Universitatea din Marburg care afirmă că Haralamb Vasiliu poate fi considerat "precursor direct al structurilor helix ale lui Pauling şi Corey". Această realizare a rămas probabil necunoscută la timpul apariţiei, dar nici ulterior nu s-a făcut destul pentru popularizarea ei. Acesta este motivul pentru care în această prezentare de mică întindere a personalităţii profesorului savant Haralamb Vasiliu, am insistat ceva mai mult asupra acestei ipoteze care s-a confirmat prin teorie şi demonstraţie, ulterior, în lucrările lui L. Pauling şi R. Corey.

Convins de însuşirea fosforului de a emite radiaţii în organismele vii, Haralamb Vasiliu a încercat să demonstreze experimental acest lucru. El a obţinut o "impresie a plăcii fotografice" cu aceste radiaţii emise de vîrful de creştere a 220 rădăcini de plante la fasole, prin care a demonstrat existenţa "radiaţiilor vitale ale organismelor vii". Referindu-se la această lucrare el spunea: "La doi ani după scoaterea mea la pensie am publicat în buletinul Politehnicii Iaşi, lucrarea *Asupra razelor vitale* care cred că e una din cele mai adînci lucrări ştiinţifice ce s-au publicat vreodată. Razele vitale au fost numai bănuite de Gurwitsch prin efectul lor mitogenetic; adevăratul descoperitor şi explicaţia producerii am dat-o eu. In legătură cu aceste raze se pot face multe cercetări. înainte cu vreo trei luni, prin Filiala Iaşi a Academiei, am trimis-o la Leningrad, poate că o vor utiliza-o la lucrări". Ceea ce a demonstrat Haralamb Vasiliu ca *"raze vitale" ale organismelor vii* s-a demonstrat în deceniul al şaselea al secolului nostru a fi *cîmpul bioenergetic al celulelor vii* sau efectul Kirlian şi evidenţiate apoi prin metoda superioară electronografică, la noi, de către I. F. Dumitrescu.

Haralamb Vasiliu, a fost un om de inimă. în vremurile grele de atunci, cursurile începute după Răscoala ţăranilor din 1907, au fost ca o replică la prigoana şi gloanţele primite de cei osîndiţi pe glia boierească. Şi-a atras studenţii spre această profesie prin bonomie, grijă părintească şi ajutorarea dezinteresată şi nerambursabilă. A rămas proverbial pentru urmaşi modul în care studenţii nevoiaşi invocau diverse motive, iar "Taica Vasiliu" le aproba şi-i onora cu sumele necesare. Avea o intuiţie pedagogică şi un spirit de omenie rar întîlnit. In preajma unui examen, nemulţumit de un grup de studenţi care nu stăpîneau bine limba, dar au venit cu o arzătoare dorinţă pentru studiu din Basarabia, spunea: "ei trebuie să treacă pentru că au venit să înveţe la Iaşi şi au depus tot efortul posibil, îi voi promova pe toţi"*.

Preocupat de îmbunătăţirea soartei ţăranului şi sporirea producţiei, Haralamb Vasiliu a întocmit lucrarea *Organizarea şi îmbunătăţirea agriculturii româneşti* în care recomandă "asociaţii colective" şi alte idei foarte progresiste pentru acel timp.

De altfel, deschiderea cursurilor în 1907 la Universitatea din Iaşi a început cu prelegerea *Căile de îmbunătăţire a agriculturii româneşti.*

Fiind o personalitate remarcabilă a învăţămîntului agronomic din prima jumătate a secolului nostru, Haralamb Vasiliu a făcut parte din comisia de echivalare a diplomelor de doctorat obţinute în străinătate, care funcţiona la Universitatea din Iaşi. Printre aceştia s-au aflat acad. G. Ionescu-Şişeşti, Gr. Bontea, N. Zamfirescu, iar alţii au obţinut doctoratul la

---

* ***Din mărturiile Eufrosinei Vasiliu, sora profesorului***

Scanned with OKEN Scanner

Iaşi: H. Florov, C. Pîntea, N. Bucur, cu toţii înalte personalităţi ale învăţământului agronomic superior. În mod deosebit a colaborat în activitatea sa cu dr. Zigmud Huber de la Facultatea de Ştiinţe a Universităţii ieşene, E. Melnic şi C. Pîntea de la catedra sa.

Lucrarea amintită anterior prevedea ca unitate de bază a producţiei agricole "Obştea agricolă" cu sarcini colectiviste: cumpărarea în comun a celor necesare, seminţe, pomi, îngrăşăminte, unelte; vînzarea în comun a produselor, acordarea de împumuturi membrilor obştii, construirea în comun de ateliere, adăposturi, şosele, etc; organizarea unei gospodării comune pentru maşini, animale de prăsilă, produse spre vînzare, materiale, săli pentru lectură, conferinţe, cinema, radio etc. Convins de aceste idei în 1932-33, (iarna), a înfiinţat în judeţul Iaşi 30 de "Obştii" şi a organizat totul pentru a face o federaţie, dar prefectul de atunci s-a opus categoric acestei acţiuni, înţelegînd probabil ce forţă socială ar fi însemnat federalizarea obştiilor. în aceste condiţii, Haralamb Vasiliu s-a retras de la preşedenţia Camerei de agricultură, cu amărăciunea omului căruia i s-a spulberat visul, la un pas de realizare. Pe baza experienţei sale, în 1942, Ministerul Agriculturii a întocmit noua "lege a obştiilor agricole", care a permis funcţionarea unor obştii în special în Moldova.

Preocupat de insuficienţa hranei pentru o imensă parte a populaţiei, Haralamb Vasiliu a emis ipoteza producerii de zahăr din celuloză. Se ştie azi că Finlanda produce zahăr din mesteacăn în cantităţi importante, de o calitate superioară. Sesizînd criza mondială de proteină, o criză cronică a lumii, el propunea producerea lor sub acţiunea ciupercilor Saccharomycete, din sirop, în prezenţa unor substanţe minerale. Pe linia sporirii hranei pe pămînt el spunea: "La cantitatea mare de hrană constituită din materii zaharoase şi materii albuminoase, adăugîndu-se diverse nutreţuri în cantităţi mai mici, s-ar putea obţine o hrană care să priiască la tot felul de animale (iată anticipaţia nutreţurilor combinate); sau putea, de pildă, face fabrici de porci, care să producă zeci de mii de porci anual, ca material brut fiind folosite materiale celulozice amintite, cu mici cantităţi de alte nutreţuri şi materiale minerale (iată ideea combinatelor de creşterea animalelor, propusă cu aproape jumătate de secol în urmă). Tot aşa, fabrici de îngrăşat vite bovine, fabrici de lapte etc.

S-a stins din viaţă, la 3 noiembrie 1953 în Iaşi.

Prin modestia sa greu de găsit în rîndul personalităţilor cu o uriaşă aură profesională şi un solid fond moral, Haralamb Vasiliu a trăit în afara zgomotului universitar, şi agitaţiilor politice. A considerat că munca depusă de el constituie tot ce poate oferi pentru oameni, pentru ţară. Pentru ceea ce a făcut a fost mai mult preţuit în timpul vieţii. În 1941 a fost ales membru al Academiei de Ştiinţe din România, Secţia fizică-chimie. Cu ocazia împlinirii vîrstei de 60 de ani, a fost cald omagiat în cadrul Universităţii din Iaşi. Chipul său a fost imortalizat pe cupola aulei "Gh. Asachi", a Institutului Politehnic Iaşi, alături de cele mai ilustre figuri ale neamului ce au slujit acesta venerabilă citadelă a învăţământului românesc. Abia cu ocazia aniversării a 100 de ani de la naşterea sa, a fost dezvelit un bust în faţa unei aripi laterale a clădirii Institutului Agronomic din Iaşi. Tot atunci a avut loc o; adunare solemnă la care au participat şi foşti studenţi ai profesorului-savant şi om de uimitoare dăruire pentru semeni.

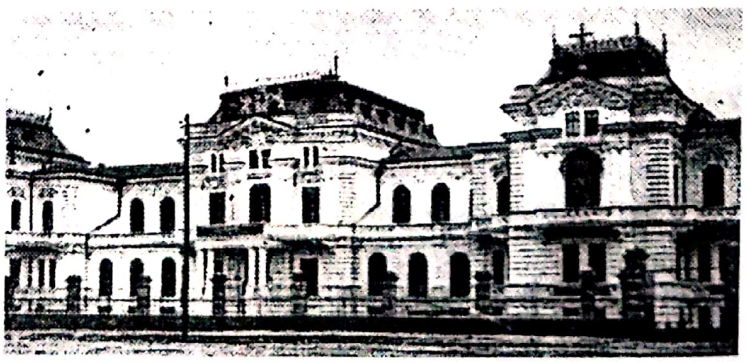

Facultatea agronomică – Chişinău – 1939
(Clădirea Sfatului Ţării din 1918)

Scanned with OKEN Scanner

După Revoluţia din 1989, Haralamb Vasiliu a fost primit post mortem - membru titular al Academiei Române, la propunerea acd. Valeriu D. Cotea. În anul 1999 i-a fost dezvelităstatuia în bronz de 3 m înălţime pe un soclu placat în marmură de Ruşchiţa (2 m), în faţa Grupului Şcolar Agricol „Haralamb Vasiliu", Podu-Iloaiei, prin efortul directorului prof.dr.ing. V. Peştean. Dar pentru toată viaţa sa închinată progresului ştiinţei şi învăţământului agricol, Haralamb Vasiliu ar merita mai multă atenţie şi recunoştinţă din partea generaţiilor de azi. Puţină, foarte puţină lume ştie azi ceva despre cel care a fost părintele învăţământului agronomic superior în Moldova, profesor-savant, şi agronom Haralamb Manole Vasiliu.

Haralamb Vasiliu
(Bibliografie selectivă)

- *Neue Untersuchungen uber die Mutter substanzen der Tierkoper erzeurten hippursaure.* Teză de doctorat, în original. Breslaw, 1906.
- *Nutrirea animalelor domestice şi a omului.* Ed. Ii-a, Tip. "Goldner", Iaşi, 1933.
- *Memoriu asupra Facultăţii de Ştiinţe Agricole a Universităţii din Iaşi.* Tip. "Goldner", Iaşi, 1934.
- *Istoricul Facultăţii de Ştiinţe Agricole Chişinău.* Rev. "Federaţiei studenţilor agronomi", Bucureşti, 1936.
- (Haralamb Vasiliu, Z. Huber) *Metoda determinării acidului hippuric prin sublimare.* "Comunicările laboratorului de chimie agricolă", voi. 1/3, Chişinău, 1936.
- *Asupra configuraţiei moleculare a materiilor albuminoase, grase şi hidraţilor de carbon.* "Comunicările laboratorului de chimie agricolă". Tip. "Terek", Chişinău, 1936.
- *Experienţe comparative cu diverse sorturi de porumb* (1912). "Comunicările laboratorului de chimie agricolă" voi. II/3, Tip. "Terek", Chişinău, 1936.
- *Fermentarea tescovinei împreună cu melasă.* "Comunicările laboratorului de chimie agricolă" voi.1/3, Iaşi, 1936.
- *Mişcarea apei în sol la Manzîr.* "Comunicările laboratorului de chimie agricolă", vol. I, vol. II, vol. III, Chişinău, 1936, 1938, 1940.
- Chimie agricolă, vol.I. *Studiul substanţelor chimice în corpul plantelor şi animalelor.* "Tiparul Moldovenesc", Chişinău, 1937.
- H. Vasiliu, Z. Huber, *Compoziţia chimică a unor nutreţuri din ţara noastră.*
- "Comunicările laboratorului de chimie agricolă", vol.II/6, Chişinău, 1938.
- *Predezagregarea.* "Comunicările laboratorului de chimie agricolă", vol.II/6, Chişinău, 1938.
- (H. Vasiliu, Z. Huber, C. Pîntea, I. Bucătaru, A. Timoşencu, C. Zaimov, V Coteleu), *Analiza şi determinarea fertilităţii solurilor Facultăţii de ştiinţe agricole",* Chişinău. "Comunicările laboratorului de chimie agricolă", voi. II/6, Tip. "Terek", Chişinău, 1938.
- *Importanţa învăţământului superior agricol* "Tiparul Moldovenesc", Chişinău, 1938.
- Chimia Agricolă, voi. II *(Teoria nutriţiei plantelor agricole)* "Tiparul Moldovenesc", Chişinău, 1940.
- *Îmbunătăţirea şi organizarea agriculturii româneşti.* Institutul de Arte Grafice, "Brawo", Iaşi, 1942.
- *Sur la propriete du phosphor d'emetre a rayon ultravioletes dans l'organisme animal et vegetal.* "Bul. Politehnyque, "Gh. Asachi", voi. III, Fascicol I, Iassy, 1949.
- Haralamb Vasiliu - *întemeietorul învăţământului agronomic superior în Moldova.* Lucrările simpozionului omagial din 10 ianuarie 1974. Institutul Agronomic Iaşi.

Scanned with OKEN Scanner

GHEORGHE IONESCU - ŞIŞEŞTI (1885-1967)

fondatorul cercetărilor experimentale agricole în ţara noastră

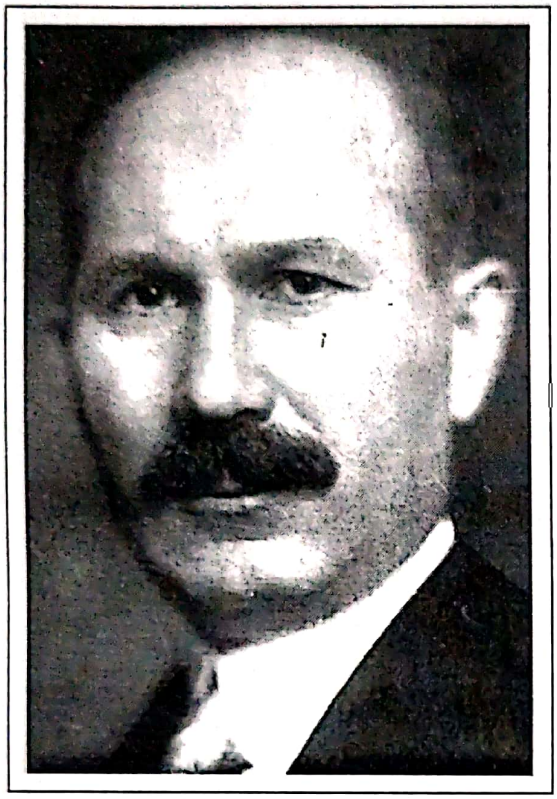

Există personalităţi care prin activitatea lor multilaterală şi profundă, lasă în urmă realizări atît de remarcabile, încît cu greu se poate atribui primat unei singure preocupări. Aşa ne-a rămas în memorie ilustrul nostru înaintaş, Gheorghe Ionescu-Siseşti, care îndeobşte este considerat *organizatorul cercetărilor experimentale agricole în România,* cu toate că i se pot atribui şi alte merite importante. Gheorghe Ionescu-Şişeşti s-a născut la 16 octombrie 1885 în comuna Şişeştii de Jos, judeţul Mehedinţi, în familia numeroasă a preotului Constantin Ionescu, fiind primul dintre copiii unei familii iubitoare de glie şi odrasle. Buna şi harnica sa mamă, o minte ageră, dorea să-şi scoată copiii la lumina cărţii, de care ea n-a avut parte. Clasele primare le-a parcurs cu învăţătorul Ion Trandafirescu, despre a cărui dragoste şi pricepere de dascăl îşi amintea adeseori cu respect şi admiraţie. A urmat studiile liceale la liceul "Traian" din Turnu-Severin, lăcaş de mare prestigiu la sfîrşit de secol, care a continuat în timp, pregătind tineri ce au devenit personalităţi ale ştiinţei, literaturii şi artei. încă din primele clase el s-a distins ca un elev eminent, dotat cu remarcabile însuşiri intelectuale, valorificate printr-o muncă consecventă, de continuu efort, dăruită cu seriozitate şi pasiune, încît s-a clasat primul în fiecare an de studii pînă la absolvire. După încheierea claselor liceale, numele său a fost eternizat pe placa de marmoră a liceului "Traian" cu litere aurite, cinste care se acorda şefilor de promoţie, la cîteva din şcolile de faimă din acei ani.

Deşi a fost un element deosebit de dotat pentru litere şi ştiinţele matematice, Gheorghe Ionescu a optat la sfîrşitul studiilor liceale, pentru profesia de inginer agronom, fapt ce i-a surprins pe cunoscuţii care-l vedeau un viitor inginer, fizician sau chiar scriitor. Hotărîrea sa a fost luată după o serioasă chibzuinţă. În această privinţă spunea: "Cariera de agronom mi-am ales-o singur, fiindcă doream să trăiesc la ţară. Nu-mi plăcea şi nu-mi place nici azi viaţa zbuciumată din oraş. N-a fost nici un îndemn din partea părinţilor, nici din partea lui Teodor Costescu şi nici din partea vreunui profesor. Bursa dată de Teodor Costescu nu a fost legată de nici o condiţie, mi s-a lăsat posibilitatea să studiez ce doresc".

Cu bursa primită şi cu unele ajutoare ulterioare, Gheorghe Ionescu a plecat la studii în Germania, la Şcoala Superioară de Agricultură de la Hohenheim, unde studiase mai înainte Pană Bunescu, Haralamb Vasiliu şi alţii. înscris la această instituţie germană de învăţămînt a intrat uşor în activitate, sistematic şi serios, muncind cu hărnicie şi reuşind să se situeze între fruntaşii studioşi ai şcolii. La majoritatea examenelor a obţinut

Scanned with OKEN Scanner

calificative "excelent" şi "foarte bine", iar pentru examenul de absolvire a primit menţiunea "Cu distincţie" şi calificativul "foarte bine" spre "eminent"; un rezultat excepţional, obţinut la una din cele mai prestigioase şcoli superioare de agricultură din Europa acelor ani. Pentru a-şi însuşi o pregătire superioară, "Casa Şcoalelor" i-a acordat o bursă pentru studii de doctorat la Universitatea din lena. Astfel, în decembrie 1909, este primit în rîndurile "cetăţenilor academici ai universităţii", aproximativ statutul de doctorand de azi. Lucrarea sa de diplomă susţinută în anul 1911, pentru obţinerea titlului de doctor, la Universitatea din lena, intitulată *Agricultura ţărănească din România* a fost apreciată cu distincţia "Magna cum Laudae".

Trebuie să menţionăm că în timpul studiilor în străinătate Gheorghe lonescu nu s-a limitat la activitatea cerută de studii. A avut o bogată activitate literară în revistele vremii: "România", "Viaţa Românească", "Ţara noastră" a lui Goga, fiind un nume cunoscut între tinerii talentaţi, unde vibra năvalnic şi condeiul altui mare agronom - C.Sandu-Aldea. Dar în acelaşi timp a avut o activitate militantă pentru unirea acţiunilor studenţeşti din străinătate spre realizarea unor societăţi, gazete, etc. Avea o declarată preţuire pentru gazetele din Transilvania, spunînd: "Citiţi domnilor reprezentanţi ai presei din Regatul României!" Citiţi "Tribuna", "Libertatea", "Gazeta Transilvaniei", "Răvaşul", citiţi "Lupta" şi vedeţi ce înseamnă a face din presă o putere, un factor de progres, vedeţi cum s-au grupat împrejurul acesteia din urmă floarea inteligenţei româneşti din Transilvania". O apreciere, ce o dăm din inimă scriitorilor români basarabeni, pentru o luptă asemănătoare.

Pe măsură ce se apropia de terminarea studiilor la lena, Gheorghe lonescu a colaborat la publicaţiile agricole, la nivelul tînărului studios din străinătate, dornic să facă cunoscute în ţară numeroase informaţii folositoare compatrioţilor. Astfel, a trimis pentru revistele "Cîmpul", "Revista Viticolă, Horticolă, Agricolă" - şi "Jurnalul Societăţii Centrale Agricole din România" unele materiale cu evident caracter aplicativ: *Analiza laptelui, Brînza de Hohenheim, Instalarea unei lăptării, Mana cartofului, Controlul laptelui, O moşie germană, Păşunile, Hrănirea vitelor de lapte, Livezile şi îngrijirea lor, Despre comerţul cu ouă* şi altele. În perioada studiilor de doctorat a trimis lucrări de profunzime ştiinţifică în diverse ramuri agricole. Amintim cîteva dintre acestea: *Impozitul pe plus valoarea funciară în Germania, Autoasigurarea în agricultură, Piscicultura intensivă, Despre îngrăşăminte, Cuprinsul şi caracterul agriculturii ca ştiinţă.* O lucrare ce merită o menţiune specială este intitulată *Istoricul chestiunii ţărăneşti,* domeniu în care au mai publicat lucrări A. D. Xenopol, N. Iorga, Spiru Haret, Radu R. Rosetti, C. Garoflid şi alţii. Reflectînd la această activitate, Gheorghe lonescu îşi manifestă şi o anumită nemulţumire, spunînd colegilor: "Mă gîndesc că cele mai bune articole pentru revistele noastre agricole sînt cele care izvorăsc din observaţia directă a faptelor acolo în ţară". După întoarcerea în ţară a primit, prin bunăvoinţa lui A. Saligny, funcţia de administrator al fermei "Spanţov", din zona inundabilă a Dunării, la 15 km de Oltenita, în ianuarie 1911, unde a lucrat pînă în anul 1913. în această scurtă perioadă a realizat primele experienţe sistematice din activitatea sa prestigioasă. Acest început avea să fie un drum pe care a mers întreaga viaţă, indiferent de faptul că a fost profesor universitar, director la Şcoala Centrală de Agricultură de Ia Herăstrău, ministru al Agriculturii sau director al ICAR-ului.

Activitatea sa la ferma "Spanţov" a început cu probleme organizatorice, simultan cu cele de cercetare. în iunie 1911 la numai cîteva luni de la sosire, a publicat în "Viaţa agricolă" articolul *Prima moşie asanată a serviciului de îmbunătăţiri funciare, Clinciu Spanţov,* în care prezenta rezultatele obţinute de predecesorul său la fermă pe perioada

Scanned with OKEN Scanner

1900-1909, inginerul M. Florian. Acest articol trebuie apreciat şi ca un act de prețuire colegială.

A început, ca mulţi cercetători deveniţi personalităţi în acest domeniu, prin efectuarea experienţelor cu soiuri, fiind foarte activ şi rapid în activitate. Astfel, în 1912, publică o broşură asupra culturilor comparative cu soiuri de grîu, mazăre, fasole, soia, linte, porumb, sfeclă, cartofi şi plante furajere. Încă din acei ani a început *munca de ameliorare a soiurilor de grîu,* reuşind mai tîrziu să dea agriculturii valorosul soi "American 15". Acest soi cultivat timp de 25 de ani pe sute de mii de ha a însemnat foarte mult pentru sporirea producţiei de grîu în ţară. Credem că a fost soiul de grîu cu cea mai îndelungată folosinţă în agricultura ţării noastre. În anul 1913 a trecut pe postul de administrator al fermei Laza, a Şcolii Centrale de Agricultură de la Herăstrău, primind în anul 1914 şi funcţia de director al şcolii. A muncit permanent în rîndul cadrelor didactice pentru ridicarea calităţii activităţii şi pentru obţinerea statutului de învăţămînt agricol superior al acestui lăcaş.

În tinereţe, pe lîngă numeroasele sale preocupări, Gheorghe Ionescu a acordat o atenţie deosebită şi continuă, activităţii de cercetare agricolă, publicării acestor rezultate şi participării la acţiuni de popularizare şi aplicare în practică. În acest domeniu a abordat studiul sistemelor de lucrare a solului, s-a ocupat de studiul fertilităţii diferitelor tipuri de sol prin intermediul plantei.

Mulţi ani de muncă a consacrat *studiului solurilor erodate şi eroziunii,* fenomen atît de răspîndit, care ar trebui să fie un obiectiv central în lucrările de conservare şi îmbunătăţire a fertilităţii solului. S-a situat între primii agronomi care au tras semnalul de alarmă pentru stăvilirea acestui proces atît de dăunător. O altă temă de cercetare, urmărită timp de zece ani, asupra căreia Gheorghe Ionescu s-a oprit cu toată pasiunea, a fost cu privire la *ameliorarea săraturilor* din Valea Călmăţuiului. Aceste experienţe l-au consacrat între cei mai de seamă oameni de ştiinţă care au abordat o problemă de interes naţional. A cercetat cultura griului şi a porumbului reuşind să realizeze un mare număr de experienţe, a căror rezultate le-a introdus în. monografiile consacrate acestor plante, publicate în anii 1934, 1936 şi ulterior. A cercetat şi publicat de asemenea, culturile noi ca soia, rapiţa, iarba de Sudan şi altele. Dar Gheorghe Ionescu Sişeşti n-a fost numai un cercetător pasionat, ci şi un activist neobosit pentru organizarea cercetării în ţara noastră, în vremuri cînd interesul statului în acest domeniu era foarte neînsemnat. Încă din perioada studenţiei, Gheorghe Ionescu se gîndea la un plan unitar de cercetare. După numeroase tratative, consultări şi articole publicate în favoarea conducerii cercetării agricole printr-un institut unic, consultîndu-se cu numeroşi colegi, el a întocmit proiectul de lege privind înfiinţarea Institutului de Cercetări Agronomice. Acesta a fost votat în Senat în 1927, iar legea s-a promulgat în mai, acelaşi an. La 1 ianuarie 1928 Gheorghe Ionescu-Sişeşti a fost numit director general al "Institutului de Cercetări Agronomice al României", urmînd să părăsească Ministerul Agriculturii, unde a lucrat în mai multe rînduri ca director general şi apoi ministru în patru guverne, pînă în anul 1940. Înfiinţarea Institutului a fost o realizare cu totul deosebită pentru viitorul cercetărilor agricole din ţară. Trebuie să amintim aici că la reuşita acestei acţiuni a contribuit mult Gheorghe Cipăianu, care deţinea atunci funcţia de secretar de stat la Ministerul Agriculturii. Zi de zi a îndrumat apoi, construirea monumentalei clădiri care găzduieşte azi sediul "Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice", aşezînd în zidurile ei o parte din fiinţa sa şi dorinţa de a da ţării o instituţie centrală de coordonare a cercetării la scară naţională.

Deşi a lucrat cu unele mici întreruperi la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău, în anul 1928 era din nou director şi continuînd activitatea lui C. Sandu-

Scanned with OKEN Scanner

Aldea a obţinut în anul 1929 legiferarea statutului de învăţământ agricol superior sub denumirea de "Academia de înalte Studii Agronomice". Începînd din anul 1921 a predat Cursul de agrologie, pe care l-a ţinut cu o anumită întrerupere pînă în anul 1956. Scris la un nivel academic, *Tratatul de Agrotehnică*, în 2 volume, a apărut în anul 1958, semnat împreună cu acad. Irimie Staicu, devotatul său discipol şi urmaş în acest domeniu. Prin calităţile sale deosebite de dascăl şi om, Gheorghe Ionescu a fost un profesor iubit şi admirat de patruzeci de generaţii de studenţi ai Institutului Agronomic din Bucureşti. Este momentul să arătăm că începutul didactic l-a făcut în anul 1914 la Iaşi, la Secţia de Ştiinţe Agricole a Facultăţii de Ştiinţe, de la Universitatea ieşeană, unde a fost invitat de profesorul Haralamb Vasiliu, director pe atunci al primei instituţii agronomice de nivel universitar din ţara noastră. Aici, în acelaşi an i s-a echivalat diploma de doctor obţinută la lena.

Privit în ansamblu, constatăm că Gheorghe Ionescu a avut o activitate ştiinţifică deosebit de fecundă: studii monografice şi tratate, amintite mai sus, articole, conferinţe despre cultivarea plantelor şi lucrarea solului, cercetări şi conferinţe despre fertilitatea solului, studii de sinteză, articole despre relaţia plantă-sol şi agrotehnica culturilor, lucrări de folosire a patrimoniului funciar, articole privind orientarea ştiinţei agricole, probleme de valorificare a rezultatelor ştiinţifice în favoarea producţiei, articole de îndrumare şi orientare social-economică, lucrări de economie agrară. Toate aceste lucrări depăşesc impresionanta cifră de 150, iar dacă apreciem că experienţele agricole trebuie să aibă o durată de minimum 3 ani, cînd sînt efectuate în cîmp, avem un argument de preţuire în plus.

Gheorghe Ionescu-Siseşti face parte cu deplină justificare din grupul marilor publicişti agronomi: S. P. Radianu, Filipescu, Max Popovici, D. Ştefănescu, V. Brezeanu, Ion C. Teodorescu, avînd o activitate prodigioasă. A publicat în revista "Cîmpul" încă din perioada studiilor. A fost unul dintre cei mai activi susţinători şi publicişti la "Viaţa agricolă" unde a fost permanent membru al Colegiului de redacţie. Multe materiale a oferit revistei "Pagini Agrare şi Sociale" a lui C. Filipescu, a slujit cu articolele sale şi revistele "Casa noastră" şi "Foaia plugarilor" din Basarabia. În Basarabia a fost unul dintre organizatorii şi înfăptuitorii reformei agrare, trimis de guvernul român.

Sediul central ICAR
(azi Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvce)

Gheorghe Ionescu a fost o personalitate de prestigiu internaţional, reprezentînd ţara la numeroase reuniuni ştiinţifice, unde s-a bucurat de înalte aprecieri, pentru modul academic de prezentare a lucrărilor sale, aducînd laudă cercetării agricole româneşti.

În anii 1923, 1924, 1927, 1929 a participat la congresele "Institutului Internaţional de Agricultură", for care după al doilea război mondial a fost reactivat sub auspiciile ONU, prin FAO (Organizaţia pentru Alimentaţie şi Agricultură". Lucrările ştiinţifice prezentate cu aceste ocazii, precum şi cele ţinute la alte congrese, cum a fost Congresul Mondial pentru

Scanned with OKEN Scanner

Agricultură de la Roma, cel pentru Ştiinţa Solului şi altele, i-au adus o binemeritată popularitate în rîndul oamenilor de ştiinţă din Europa.

Astfel, în anul 1924 a primit Ordinul "Meritul Agricol" acordat de statul francez, iar în anul 1929 guvernul acestei ţări i-a acordat "Legiunea de Onoare" în gradul de "Cavaler" pentru calitatea sa de membru al Biroului Congresului Internaţional de Agricultură. Academia de Agricultură din Cehoslovacia 1-a ales pe Gheorghe Ionescu ca "membru corespondent" în anul 1928, iar în anul 1938 "Membru de onoare" pentru merite speciale în agricultură şi ştiinţă. În anul 1942 a fost onorat cu o vizită a celebrului savant al timpului E. A. Mitcherlich, care a avut păreri măgulitoare despre ICAR şi conducătorul său. La vîrsta de 72 de ani a vizitat Expoziţia Agricolă Unională de la Moscova, unde a cunoscut marii oameni de ştiinţă sovietici: Ţîţîn, Iukovski, Tiurin şi alţii. Aici a fost ales membru corespondent al Academiei de Ştiinţe Agricole "V. I. Lenin".

Puţini dintre marii noştri înaintaşi în ştiinţele agricole s-au bucurat în viaţă de atîta atenţie, preţuire şi cinstire ca Gheorghe Ionescu-Sişeşti. La vîrsta de 39 de ani a fost ales membru corespondent al Academiei Române, la propunerea lui Gr. Antipa, o mare autoritate ştiinţifică de la începutul secolului nostru. în anul 1936 a fost ales membru activ al Academiei Române, unde la discursul de recepţie a prezentat lucrarea *Dezvoltarea studiilor despre sol în România.* În cuvîntul de răspuns, acad. Gr. Antipa a spus: "în afară de remarcabila d-voastră publicaţie ştiinţifică şi activitate didactică şi multe realizări în toate aceste domenii, d-voastră vă rămîn marile merite de a fi reorganizat şi pus pe baze ştiinţifice fermele experimentale, de a fi organizat selecţiunea ştiinţifică a cerealelor..." În anul 1962 a primit distincţia "Om de ştiinţă emerit al RPR", iar diploma i-a fost înmînată la Consiliul de Stat, de către preşedintele Consiliului de Miniştri - Ion Gheorghe Maurer. La împlinirea vîrstei de 75 de ani, a fost decorat cu "Steaua Republicii Populare Române" cl. I, iar Academia RSR i-a închinat un volum omagial, la care au participat oameni de ştiinţă străini, sir John E. Russel (Anglia), I. V. Tiurin, N. V. Turbin (URSS), S. Henin, R. Braconnier (Franţa), F. Angelini şi C. Azzi (Italia) şi mulţi alţii.

Au fost scrise articole care i-au prezentat activitatea sub cele mai diverse aspecte, iar la numai şapte ani de la plecarea sa dintre noi, a fost publicată o monografie, ce face o prezentare foarte reuşită celui care a fost organizatorul şi promotorul cercetărilor ştiinţifice în agricultură, profesorul şi omul deosebit, Gheorghe Ionescu-Şişeşti. Activitatea sa îndelungată şi rodnică, de o vastă întindere, cu rezultate regăsite în progresul ştiinţei şi practicii agricole româneşti îl situează pe merit, în primul eşalon al marilor înaintaşi ai ştiinţei agricole.

Gheorghe Ionescu-Sişeşti
(Bibliografie selectivă)

- *Cuprinsul şi caracterul agriculturii ca ştiinţă, studiu critic.* Rev. "Eminescu" în "Viaţa Agricolă" nr. 1, Bucureşti, 1910.
- *Studii economice.* Rev. "Eminescu", Bucureşti, 1912.
- *Ce datorează agricultura ştiinţei.* Ed. "Karol Gobl", Bucureşti, 1919.
- *Reforma agrară în România.* "Reforma socială", Bucureşti, 1920.
- *Congresul Internaţional de Agricultură din Varşovia. Aspecte din Agricultura Poloniei.* Rev. "Bucovina", Bucureşti, 1925.
- *Învăţămîntul Agricol în România,* în "Activitatea şcolilor de agricultură pînă la 1924", Ed. "Gobl", Bucureşti, 1925.

Scanned with OKEN Scanner

- *Reforma agrară şi producţia.* Ed. "Cartea Românească", Bucureşti, 1925.
- *Repartiţia proprietăţilor agricole şi a impozitelor pe aceste proprietăţi în perioada 1923-1926.* "Cartea Românească", Bucureşti, 1927.
- *Participarea României la producţia şi comerţul mondial de cereale.* "Cartea Românească", Bucureşti, 1928.
- *Cercetări asupra principalelor tipuri de sol ale României prin metoda de fiziologie vegetală.* Analele "ICAR", an. 2, voi. 3,1931. "Luceafărul", Bucureşti, 1931.
- *Criza agricolă.* Rev. "Viaţa Agricolă", 9-12, "Oltenia", Bucureşti, 1931.
- *Cercetări asupra podzolului.* Rev. "Viaţa Agricolă", nr. 11, Bucureşti, 1932. *Aratul.* "Universul", Bucureşti, 1933.
- *Lunca Dunării şi punerea ei în valoare.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1933.
- *Rapiţa* (31 pag). "Universul", Bucureşti, 1934.
- *Asupra cîtorva particularităţi ale legii acţiunii factorilor de vegetaţie* (cu Ioana C. Valută), "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1936.
- *Cultura soiei.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1937.
- *Dezvoltarea studiilor despre sol în România.* Discurs la primirea în Academia Română, Bucureşti, 1937.
- *Iarba de Sudan.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1937.
- *Cultura griului cu privire specială la condiţiile din România.* "Cartea Românească", Bucureşti, 1938.
- *Activitatea Ministerului Agriculturii şi Domeniilor în 1938.* Cuvîntare, "Bucovina", Bucureşti, 1939.
- *Agricultura în epoca contemporană* (207 pag.) Ed. "PAS", Bucureşti, 1940.
- *Colonizarea.* Discursuri. "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1940.
- *Camerele agricole.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1940.
- *Contractele de dijmă şi de muncă în agricultură.* Discurs. "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1940.
- *Discursuri parlamentare - Sesiunea 7 martie-19 aprilie 1940.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1940.
- *Fazele de dezvoltare ale Facultăţii de Agronomie din Bucureşti.* Tip. "Independenţa", Bucureşti, 1940.
- *Problema textilelor naţionale.* Discurs. "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1940.
- *Îndrumări agricole-* 35 conferinţe radio (332 pag.), "Universul", Bucureşti, 1941.
- *Agrotehnica.* "Cartea Românească", Bucureşti, 1942.
- *Contribuţiuni la cunoaşterea şi ameliorarea pămînturilor sărături oase din România.* "Analele ICAR", vol. 18, 1946, "Bucovina", Bucureşti, 1946.
- *Dare de seamă de activitate ICAR în anul 1945.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1948.
- *Buruienile şi combaterea lor.* Ed. "A.S.S.", Bucureşti, 1955.
- *Cultura porumbului.* Ed. "A.S.S.", Bucureşti, 1955.
- *Gheorghe Ionescu-Sişeşti - Contribuţia operei sale ştiinţifice la progresul agriculturii în România"* Ed. "Academia R.S.R.", Bucureşti, 1977.
- Mihalcea Eleonora, Speranţa Ionescu-Sişeşti. *Gheorghe Ionescu-Sişeşti,* Ed. "CERES", Bucureşti, 1977.

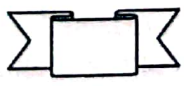

Scanned with OKEN Scanner

2. Pedologi

Concepţiile despre procesul de formare a solului ca factor de producţie agricolă au fost încununate de cea "naturalistă" a lui V. V. Docuceaev (1846-1903), după care "solul este un corp natural care se formează prin acţiunea factorilor mediului geografic, climă, vegetaţie, rocă, relief, strat acrifer freatic şi vîrsta teritoriului. Concepţia sa a stat la baza primei clasificări naturale a solurilor după tipuri genetice. Împreună cu alte mari personalităţi ca Sibirţev, Glinca, Nabokih etc, Docuceaev a creat şcoala de pedologie rusă, recunoscută la timpul acela ca primat mondial.

Personalităţi ilustre ale ştiinţei solului din ţara noastră şi-au însuşit concepţia şcolii ruse şi au activat pe această bază, fondînd o şcoală naţională de pedologie, foarte apreciată alături de cea pomenită mai sus. Rezultatul activităţii marilor noştri înaintaşi Gheorghe Murgoci-Munteanu, N. Florov, Emanoil Protopopescu-Pake şi Petre Enculescu au pus bazele pedologiei ca ştiinţă în teritoriile româneşti şi au îmbogăţit această ştiinţă cu studii şi lucrări agricole ce au constituit un adevărat tezaur pentru ştiinţă. Clasificarea solurilor României elaborată de Gh. Murgoci-Munteanu a fost una din cele mai profunde lucrări ale timpului, prezentată într-o formă modernă, depăşind nivelul primei lucrări ruse de acest fel. Şcoala românească de pedologie creată de Gh. Murgoci şi-a păstrat poziţia sa în grupul de elită al acestei ştiinţe, prin munca urmaşilor care s-au manifestat ca demni continuatori, de pe poziţii moderne, adaptînd noua clasificare a solurilor propusă de marele pedolog american Marbut, la specificul natural românesc. Astfel a fost creată şi există o şcoală românească de pedologie.

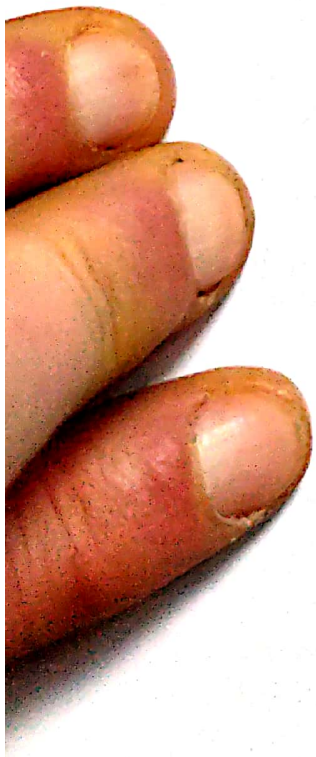

Scanned with OKEN Scanner

GHEORGHE MUNTEANU - MURGOCI (1872-1925)

fondatorul ştiinţei solului

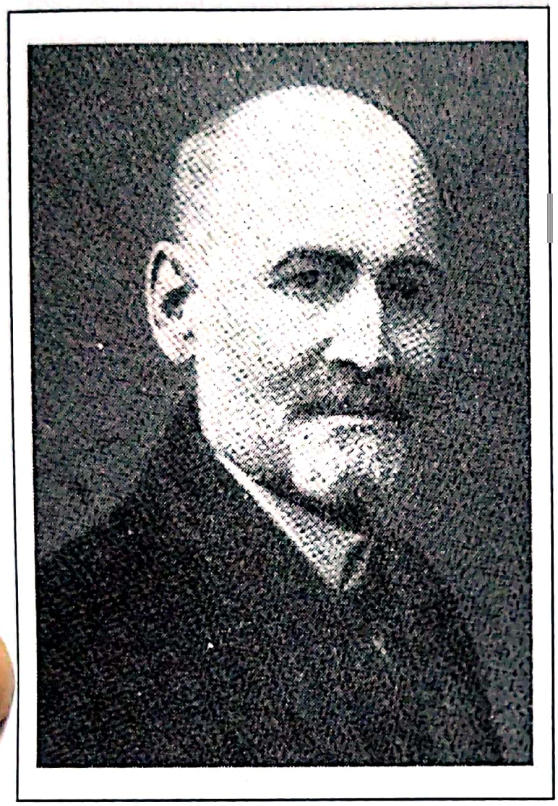

Între personalităţile cu specializare adiacentă agriculturii, care au adus contribuţii de mare însemnătate pentru dezvoltarea bazelor ştiinţifice ale acestei ramuri de bază a economiei naţionale a fost şi Gheorghe Munteanu-Murgoci. Deşi era geolog şi mineralog prin pregătire, domeniu specific al activităţii sale, *a abordat studii profunde de pedologie reuşind să întemeieze o şcoală românească* în această ştiinţă, cu aportul unor colaboratori deosebit de valoroşi.Gheorghe Munteanu s-a născut în anul 1872 lîngă Măcin, în Dobrogea, unde părinţii săi, vrednici gospodari, erau oieri. Tatăl, Radu Muntenu era din Murgoci, iar mama, Iustina Olteanu, era din Dîrste - Braşov. Obîrşia iui Murgoci este satul Bişoca, judeţul Rîmnicu-Sărat, aşezat la poalele muntelui Bişoca. Din acest sat a plecat tatăl său, în Balta Brăilei, cumpărînd o casă în oraşul Brăila, înainte de venirea pe lume a fiului său. Ieşit din pătura viguroasă a muntenilor noştri, el avea o mare putere de muncă, voinţă şi o inteligenţă nativă deosebită, aşa cum îşi aminteau mai tîrziu urmaşii.

Gheorghe Munteanu-Murgoci a urmat şcoala primară şi liceul la Brăila, urmînd apoi studiile la Şcoala Normală Superioară din Bucureşti, Secţia fizico-chimie. Era foarte talentat la matematici şi deosebit de instruit în fizică şi chimie, încît mai tîrziu mărturisea că numai întîlnirea cu eruditul său mentor, Ludovic Mrazec, i-a hotărît drumul spre geologie şi mineralogie. În anul 1894-95 a fost "asistent benevol" la Laboratorul de Mineralogie şi Petrografie al profesorului Mrazec. După o scurtă perioadă de activitate este trimis să studieze în SUA, unde îşi perfecţionează cunoştinţele de pedologie în Laboratorul eminentului pedolog W. E. Hilgard, din California. Aici şi-a pus bazele formaţiei de viitor pedolog. După întoarcerea în ţară, în anul 1898 pleacă la Viena pentru studii de doctorat unde-l cunoaşte pe reputatul agropedoîog, Tshermack, însă teza o susţine abia în anul 1900 la Munchen, sub conducerea profesorilor Groth şi Weischenick. Aceasta, înainte de susţinerea examenului de capacitate la Şcoala Normală Superioară Bucureşti în anul 1902. Abia după acest examen, la vîrsta de 30 de ani este numit profesor secundar la Ploieşti, unde activează pînă în anul 1906.

În anul 1903 susţine "examenul de docenţă" la Universitatea din Bucureşti, pentru echivalarea diplomei obţinută la Şcoala Normală Superioară. Privind în urmă se poate vedea uşor că şansa nu i-a surîs lui Murgoci. După o perioadă atît de îndelungată de studii

Scanned with OKEN Scanner

şi o capacitate de excepţie, merita mai multă atenţie şi apreciere. Abia în anul 1906, la înfiinţarea Institutului Geologic la Bucureşti, sub conducerea lui Ludovic Mrazec este numit în fruntea Secţiei de Agrogeologie.

Foarte bine pregătit, entuziast şi dornic de a contribui îa dezvoltarea studiilor de pedologie în ţară, Gheorghe Munteanu-Murgoci a depus o activitate impresionantă împreună cu valoroşii săi colaboratori în acest domeniu: Th. Saidel, Em. Protopopescu-Pake, Petre Enculescu, iar din 1920 Nicolae Florov, reuşind să pună bazele trainice ale acestei ştiinţe. Împreună cu acest colectiv a reuşit să ridice activitatea ştiinţei solului, la cel mai avansat nivel european, aproape de Şcoala rusă de pedologie a lui Docuceaev, Sibirţev, Ghinca şi Nabokih. Activitatea sa în fruntea Secţiei de agrogeologie îl aşează alături de cei mai vestiţi pedologi europeni, Ramman şi Von Shafen. Cu toate acestea Universitatea din Bucureşti nu avea o catedră de pedologie pentru Murgoci. Totuşi, în anul 1908 ocupă Catedra de Geologie generală la Şcoala Naţională de Şosele şi Poduri, care se completează abia în anul 1920 cu partea de Mineralogie şi Petrografie, pentru secţia de Mine.

Murgoci a fost un minunat profesor; deschis şi foarte apropiat de studenţi, un admirator şi iscusit educator al generaţiilor tinere. El avea o solidă formaţie pedagogică obţinută la Şcoala Normală Superioară, o experienţă de profesor secundar şi o pregătire ştiinţifică deosebită, făurind din acestea, făclia sa de dascăl.

Totuşi el a fost mai mult cercetător; foarte activ, permanent pe teren, indiferent de anotimp, cutreierînd toate zonele ţării. Este interesant să constatăm că în asemenea incursiuni de cercetare, botanistul, zoologul, pedologul sau geologul îşi aveau fiecare obiectivele sale, dar Murgoci le avea întreit (geologia, mineralogia şi pedologia). De altfel din impresionanta cifră de 221 lucrări ştiinţifice, aproape 200 erau de geologie şi mineralogie, fapt ce confirmă păstrarea formaţiei sale profesionale de bază, unde a avut contribuţii originale numeroase şi unde este considerat unul dintre precursori, alături de L. Mrazec. O importantă calitate a activităţii sale a fost rapida publicare a rezultatelor de cercetare, în medie aproximativ 12 pe an. Încă în 1902 a publicat *Curs de mineralogie* care a fost premiat de Academia Română. Manualul de *Geografia României,* scris împreună cu Popa Burcă pentru elevii de liceu a cunoscut 12 ediţii. Murgoci a făcut primul o clasificare corectă a amfibienilor; a descoperit noi varietăţi de chihlimbar (Almasita); a dat explicaţii ştiinţifice asupra geologiei munţilor Parîng, a zonei de nord a Dobrogei şi a teritoriului în Oltenia; a studiat eroziunile din Carpaţii Meridionali. A introdus clasificarea solurilor după metoda naturalistă, bazată pe geneza lor, în raport cu factorii naturali determinanţi. În cercetarea solurilor s-a bazat pe principiul evolutiv, considerînd că acestea sînt viabile avînd o naştere (formare), o existenţă şi o moarte, concepţie foarte larg aprobată pe plan mondial în acel timp, în concordanţă cu ideile şcolii ruse de pedologie recunoscută în ştiinţa solului. În legătură cu acestea, în anul 1908 Gheorghe Munteanu-Murgoci spunea: "Ştiinţa solului de astăzi este o ştiinţă rusească şi cine vrea să alcătuiască o hartă pedologică cu multiple şi frumoase explicaţii trebuie să urmeze pe pedologii ruşi Docuceaev, Sibirţev, Kostîcev, Nabokih, Ghinka etc." Pe această linie, împreună cu colaboratorii săi a întocmit lucrarea de bază a pedologiei româneşti *Solurile României,* unde arată că a folosit nomenclatura şi clasificarea solurilor după pedologii ruşi. El a fost un sigur şi imparţial susţinător al acestei şcoli la toate conferinţele şi congresele internaţionale de ştiinţa solului, unde era apreciat ca o personalitate de primă mărime. Încă din 1906 a început studiul organizat al solurilor ţării, întocmind prima lucrare de cartare agrochimică, asupra moşiei Crovu, judeţul Dîmboviţa împreună cu chimistul Al. Zaharia. La noul institut începe cercetarea

Scanned with OKEN Scanner

solurilor din Bărăgan (1906-1907) şi stabileşte tipurile genetice de sol aşa cum le cunoaştem: bălan de stepă, sol castaniu, cernoziom ciocolat, cernoziom propriu-zis, cernoziom degradat, sărături, lăcovişti, soluri de luncă, soluri de pădure.

Trecînd la explicaţii privind formarea şi evoluţia solului aduce şi o serie de idei originale. El atribuie configuraţiei terenului şi regimului hidrologic un mai mare rol decît rocii de solificare, iar în acest sens arată că "trecerea de la solurile de stepă la cele de pădure se face pe nesimţite, doar culoarea devine mai brună ori mai roşcată, încolo, toate celelalte proprietăţi rămîn "parcă neatinse". Direcţiile de solificare ale acestora sînt determinate de influenţa asociaţiilor vegetale. Formarea rocilor sub diferite tipuri de vegetaţie a fost o preocupare continuă a sa.

Ideile lui în legătură cu acest proces sînt redate pe larg în lucrarea *Graniţa dintre stepă şi pădure* (1907). El arată că limita dintre pădure şi stepă a suferit în decursul timpurilor cuaternale o deplasare periodică fie spre domeniul pădurii, fie spre domeniul stepei. Această graniţă este o zonă naturală complexă şi se prezintă ca o fişie de tranziţie ce constituie silvostepa. În lucrare se compară fenomenele din sfera vegetaţiei cu fenomene fizico-chimice: "După cum fenomenele fizico-chimice se manifestă în funcţie de presiune, temperatură etc, aşa şi vegetaţia se modifică în funcţie de căldură şi umiditate, iar solul este o oglindă a peisajului şi condiţiilor naturale înconjurătoare". Aici a avut în vedere şi schimbările permanente ce se produc sub influenţa interacţiunii dintre factorii naturali externi şi roca de solificare. Aprofundînd ideea, spunea: "Solul este un corp cu viaţă în el, căci nu numai că în el este locul de petrecere a feluritelor fenomene fizice, chimice şi biologice, dar el suferă schimbări continui; are loc chiar un schimb regulat de materii ca într-un corp viu organizat".

În lucrarea *Zonele naturale de soluri din România* arată că ele sînt (în zona estică şi sud-estică) o continuare a zonelor, de sol din Rusia Meridională. Descrierea tipurilor de sol în această lucrare este strîns redată în legătură cu factorii de geneză, stabilind şi amplasarea şi arealul geografic. În concluzii, subliniază că solurile României aparţin la patru tipuri genetice şi se află în general în zone naturale, care coincid cu zonele climatice. Stabilirea tipului de sol ne dă o primă imagine asupra calităţii lui. Roca mamă şi vegetaţia nu mai influenţează aşa de mult ca să schimbe complet natura unui sol gata format, în comparaţie cu efectul potenţial al condiţiilor climatice şi îndeosebi a regimului hidrologic. Din punct de vedere al vîrstei, solurile României sînt "soluri tinere", cele de stepă şi "soluri bătrîne" cele de pădure. În legătură cu pădurea, emite părerea că aceasta are tendinţa de a intra în stepă şi foarte probabil că influenţează clima zonei învecinate.

O lucrare de înaltă erudiţie ştiinţifică elaborată de Gheorghe Munteanu-Murgoci pe baza vastelor sale cunoştinţe de geologie, climatologie şi sol a fost intitulată *Clima şi solurile din România în decursul erei cuaternare.*

Şi la noi solurile s-au format pe "formaţiuni cuaternare" şi s-a dat atenţie acestor formaţiuni de subsol. Studiile despre sol conţin şi un capitol despre geologia depozitelor cuaternare din România. Problema a evoluat odată cu aprofundarea relaţiei climă-sol şi adîncirea studiilor asupra cuaternarului. Iată concepţia lui Murgoci: "sub o anumită climă se formează un anumit sol; de exemplu în climatul mediteranean, solurile roşii, sub climat ucrainian, cernoziomuri, sub climat arid de semipustiu, pămînt galben sau loess, sub climat danubian, sol brun de pădure, sub climatul umed al Europei nordice, pedzolul etc. De aici deduce că rocile cuatemare sînt formaţiuni continentale de uscat; un sol vechi format din era cuaternară la suprafaţa pămîntului, aşa cum s-a format solul arabil de azi. Deci nu sînt depozite geologice depuse din lacuri sau mări. Loessul din

Scanned with OKEN Scanner

Bărăgan nu-i o rocă propriu-zisă ci un sol vechi format la suprafaţa pământului într-o epocă în care în Bărăgan domina o climă de semipustiu. Grosimile şi culorile diferitelor straturi de loess se datoresc schimbărilor de climă. Profilul natural de la Puchenii Mari-Prahova este deschis într-o secţiune de depozite cuaternare, unde se observă foarte bine variaţia straturilor de sol, după variaţia climei şi confirmă logica ideii lui Gheorghe Munteanu.

Una din problemele originale ale acelor ani propuse de Murgoci a fost "chestionarul agronomic". El prevedea ca acesta să cuprindă referiri cu privire la tipurile de sol, însemnări despre climă, vegetaţie, despăduriri-împăduriri, mărăcinişuri, culturi, timpul diferitelor lucrări de toamnă, felul şi preţul de lucru, timpul de vegetaţie necesar diferitelor culturi (cerinţe faţă de climă şi sol), ape naturale, izvoare. Ne dăm seama că este o primă încercare de "memoriu agropedologic" asupra unei zone naturale. În legătură cu munca de cercetare a solului pe teren a stabilit metodica de lucru care a fost păstrată pînă în zilele noastre, cu completările impuse de dezvoltarea ştiinţei în acest domeniu de-a lungul a trei sferturi de secol.

Gheorghe Munteanu-Murgoci a participat în calitate de personalitate de nivel internaţional în ştiinţa solului la expediţii privind cercetarea solului, pe trei continente: Europa, Asia şi America. în legătură cu înalta sa competenţă în acest domeniu a fost numit preşedinte al Comisiei Internaţionale de Cartografiere a Solurilor (1923), iar în anul 1925 a fost ales ca director al Comitetului pentru alcătuirea hărţii pedologice a Europei. Aceste sarcini au fost duse la îndeplinire, primind laude din partea colaboratorilor pentru modul său de coordonare şi colaborare. Ca reprezentant al şcolii româneşti de pedologie a participat la congresele internaţionale de ştiinţa solului la Budapesta - 1908, Stockholm - 1910; Praga - 1912; Roma - 1924. Lucrările sale au fost publicate în reviste internaţionale de ştiinţa solului. A fost de tînăr ales membru corespondent al Academiei Române (1923). A condus şase ani revista "Revue du petrole", iar în anul 1907 a contribuit la organizarea celui de al III-lea Congres Internaţional al Petrolului la Bucureşti.

Gheorghe Munteanu-Murgoci a fost un savant patriot. Încă în prefaţa la manualul său de geografie, scris în tinereţe pentru elevii de liceu spunea: "... ca un ideal sfînt nutrit prin focul inimilor noastre trebuie să avem înainte-ne reunirea tuturor românilor într-o singură ţară, recunoaşterea vechii Dacii pe margini mai largi, pînă unde se aude graiul românesc". Iar după cunoaşterea deplină a solurilor ţării aprecia că: "ţara noastră, după California, are pământul cel mai binecuvîntat din lume". Personalitatea sa a sporit prestigiul ţării prin activitatea la manifestările ştiinţifice internaţionale în domeniul pedologiei, geologiei şi mineralogiei.

Murgoci era o persoană sinceră, deschisă, luminoasă, un bonom. Avea o viaţă plină, cu relaţii în lumea ştiinţifică şi cultural artistică a timpului său. Avea evidente înclinaţii spre literatură şi era un foarte mare iubitor de folclor, de tradiţiile noastre populare. Avea puternice afinităţi pentru oamenii dintre care s-a ridicat.

Numeroasele excursii şi eforturile făcute în tinereţe i-au adus îmbolnăviri şi suferinţe înainte de bătrîneţe, astfel că în ziua de 5 mai 1925 a încetat să bată inima sa generoasă. Trebuie să recunoaştem că urmaşii trebuiau să facă mai mult pentru memoria lui Gheorghe Munteanu-Murgoci, acest om fără egal, un exemplu luminos pentru generaţiile viitoare.

Scanned with OKEN Scanner

Gheorghe Munteanu-Murgoci
(Bibliografie selectivă)

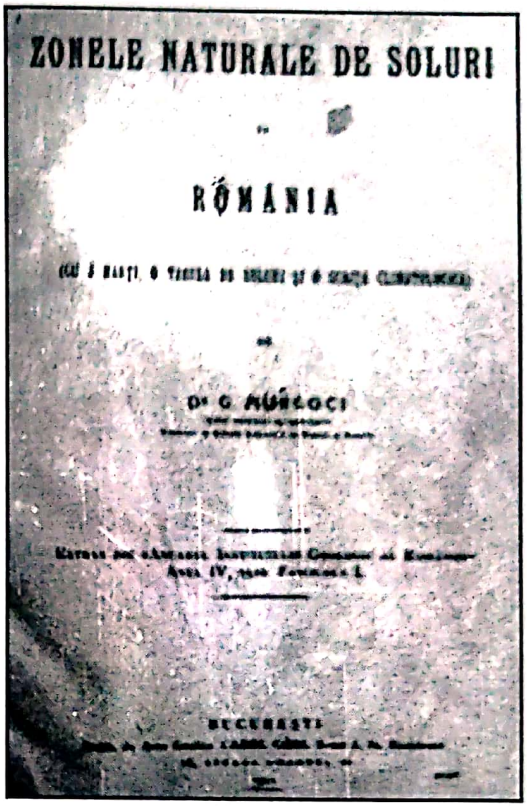

- *Dare de seamă asupra cercetărilor geologice din vara 1897.* Tip. "Basilescu", Bucureşti, 1898.
- *Graniţa între pădure şi stepă.* Rev. "Pădurea", An. 21,1907. Tip. "Gutemberg", Bucureşti, 1907.
- *Raport asupra lucrărilor secţiunii agrogeologice pe anul 1906/1907.* Extras "Raportul anual al Direcţiei Institutului Geologic", an.l, 1907. Tip. "Gobl", Bucureşti, 1908.
- *Sinteza geologică a Carpaţilor de sud.* "Dări de seamă a şedinţelor Institutului Geologic", Bucureşti, 1910.
- *Contribuţii la tectonica balcanilor vestici.* Extras. "Dările de seamă ale şedinţelor Institutului Geologic al României", Bucureşti, 1910.
- *Excursie geologică în valea Oltului.* Tip. "Ionescu", Bucureşti, 1910.
- *Turcia cu privire specială asupra Macedoniei.* Tip. "D. Ionescu", Bucureşti, 1911.
- *Zonele naturale de soluri din România.* Extras "Anuar Institutul Geologic al României", Fascicol 1,1910, "K. Gobl", Bucureşti, 1911.
- *Cercetări geologice în Dobrogea nordică cu privire specială asupra paleozoicului şi tectonicei.* "Analele Institutului Geologic, an. 5,1912, Fascicolul 2, Tip. "Gobl", Bucureşti, 1914.
- *România. Manual de geografie pentru clasa a IX-a secundară.* "Socec", Bucureşti, 1919.
- *România şi ţările locuite de români.* Tip. "Gobl", Bucureşti, 1916.
- *Noţiuni generale asupra coloidelor. Lecţii din cursul de mineralogie.* Extras din Rev. "Farmaciştilor", An.32, nr. 1,2 şi 5. Tip. "Hasdeu", Bucureşti, 1921.
- *Clima şi solurile României în decursul epocii cuaternare.* Rev. "Viaţa Agricolă", Bucureşti, 1920.
- Murgoci Gh., Jalbă I. *Fizica, pentru clasa a V-a.* "Librăria Naţională", Bucureşti, 1927.
- Popovici Bîznoşanu-Andrei: *Profesorul "Gheorghe Murgoci"*, "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1931.
- *Geografia României pentru clasa a IV-a secundară* (cu Popa-Burcă Ion), Tip. "Socec", Bucureşti, 1935.
- *Opere alese* redactat de Em. Protopopescu-Pake. Ed. "Academiei RPR", Bucureşti, 1957.
- Mihăilescu V., *Gheorghe Murgoci - geograf.* Bucureşti, 1972.
- Rădulescu D. - *Gheorghe Murgoci.* Extras, 1972.
- La plaine roumaine et la balte du Danube. Extras.

Scanned with OKEN Scanner

NICOLAE FLOROV
(1876-1948)

primul mare pedolog român din Moldova

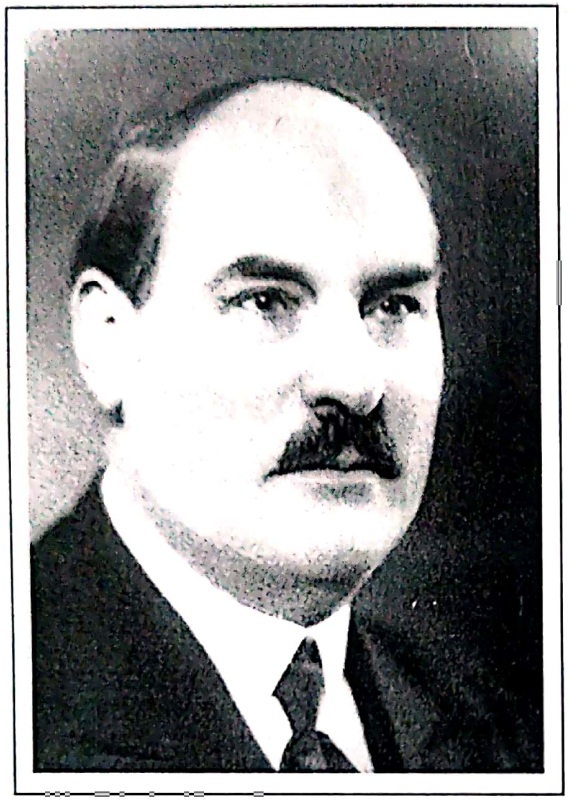

Pe numele său adevărat Nicolae Florea, unul dintre cel mai de seamă pedologi români din prima jumătate a secolului nostru, s-a născut la 19 decembrie 1876, în satul Corneşti-Bălţi din Basarabia, într-o familie de ţărani.

Cel mai important pedolog român moldovean a împărtăşit o parte importantă din viaţa sa cu aceea a Basarabiei, care pe atunci era o simplă provincie a Imperiului Rus. A studiat ştiinţele naturii în oraşul Dorpat (Iuriev) Ucraina, fiind un merituos absolvent în anul 1904. În acelaşi an a primit o funcţie de profesor în oraşul Riga, apoi la Chişinău (1905), Petrograd (1909) şi Kiev (1910).

După această perioadă de formare ca didact, Nicolae Florov schimbă faţa activităţii într-un mod radical, trecînd la cercetare. Astfel, primeşte postul de "asistent chimist" la Institutul Zootehnic al Ministerului Agriculturii din capitala Rusiei, Petrograd, iar din 1913 revine ca agrogeolog specialist în organizarea experienţelor cu îngrăşăminte minerale pe lîngă Zemstva din Kiev. Fiind remarcat imediat de specialiştii ruşi, este cooptat în anul 1914 ca asistent la Catedra de Agronomie a Universităţii din Kiev, unde în anul 1918 devine "docent", predînd în acest interval agrogeologia. Activitatea de excepţie desfăşurată la nivelul catedrei universitare a fost înalt preţuită de oamenii de ştiinţă şi administraţia imperială, încît în anul 1918-1920 devine preşedinte al Comitetului de Cercetare a bogăţiilor istorico-naturale ale Ucrainei, profesor la Institutul Superior de Geografie din Kiev şi profesor de agrogeologie la Institutul Superior de Agronomie din Odessa. Putem spune.că la numai 36 de ani, Nicolae Florov era o puternică personalitate în domeniul agrogeologiei în învăţămîntul superior din Ucraina, ajungînd pe cele mai înalte trepte ale ierarhiei în acest domeniu.

Ar fi putut în acest moment să-şi continue activitatea în Ucraina, să ducă o viaţă relativ îndestulată şi liniştită. Dar, înaintea acestor considerente a prelevat sentimentul naţional şi în anul 1921 lasă totul şi vine în patrie unde este angajat de Gheorghe Munteanu-Murgoci ca geolog şef, ci. I la Institutul Geologic al României (1921-1928) şi Director al Muzeului Naţional Natural (1922-1931) Chişinău.

Realizarea chemării sale spre agrogeologie a fost posibilă datorită unei pregătiri multilaterale şi profunde în domeniul ştiinţelor naturii şi chimiei. După absolvirea studiilor universitare şi a celor de specializare în pedologie, din anul 1905 şi pînă în anul 1914, Nicolae Florov a aprofundat mult activitatea sa de agropedolog.

Scanned with OKEN Scanner

Într-o perioadă de îmbunătăţire a condiţiilor de muncă în învăţământul agricol superior ieşean, Nicolae Florov a fost numit conferenţiar (1924), la disciplina de agrogeologie, iar în 1931 profesor. În acestă perioadă a fundamentat structura cursului de agrogeologie (pedologie) care a stat la baza alcătuirii cursurilor de pedologie pentru învăţământul agronomic, timp de aproape o jumătate de secol. Cursul său predat la Facultatea de Agronomie din Iaşi este considerat *primul curs de pedologie din ţara noastră*, avînd un nivel ştiinţific ce i-a asigurat o lungă durabilitate. Această realizare a înfăptuit-o pe linia unor preocupări mai profunde, legate de structura agronomiei în legătură cu nevoile ţării. În acest sens, cuvîntarea sa de la deschiderea anului universitar 1936 intitulată "Unele premize în chestiunea organizării învăţământului superior în ţară" este o profundă lucrare ştiinţifică. Aici pune problema măsurii în care se poate imita o structură din ţări avansate, cea a direcţiilor de specializare a agronomului şi susţinea necesitatea organizării structurii învăţământului agricol în concordanţă cu modul de organizare a agriculturii în ţară, concepţie care stă şi azi la baza rezolvării acestei probleme.

Prin pregătirea sa profesională de înaltă factură ştiinţifică, dublată de o prestanţă şi o ţinută morală exemplară, Nicolae Florov a fost o personalitate proeminentă a vieţii universitare ieşene. Ţinea foarte mult la buna pregătire a studenţilor, manifestînd o exigenţă realistă. Cursul său era foarte bine sistematizat, fără amănunte derutante, prezentat cu o claritate deosebită, expunerea atractivă, cu un limbaj elevat, adesea presărat cu poveţe educative, pentru că omul de ştiinţă, profesorul Florov a fost un iubitor al tineretului studios, un educator pasionat. Ne-a rămas în această privinţă o referire, din încheierea unui discurs ţinut în faţa studenţilor agronomi, cărora le spunea: "Cea mai mare obligaţie a dumneavoastră este să iubiţi cartea, şcoala dumneavoastră, steagul ei; păstraţi cu cea mai mare sfinţenie onoarea instituţiei dumneavoastră, atît aici între pereţii ei cît şi în afară, căci orice abatere de la aceasta se răsfrînge şi asupra şcoalei şi asupra situaţiei ce o aveţi în societate".

Pregătirea multilaterală şi factura sa psihică de om cumpătat şi profund în acţini, i-a permis profesorului Florov să desfăşoare o activitate ştiinţifică de mare profunzime, ale cărei rezultate au fost prezentate în peste 60 de lucrări ştiinţifice; un mare volum ţinînd seama că majoritatea lucrărilor sale aveau o întindere de zeci de pagini. Aşa de exemplu *Cracterizarea agropedologică a zonei Lăpuşna* redată şi cartografiată, prezentată în Buletinul Facultăţii de Agronomie - Chişinău - 1938, cuprinde peste 40 de pagini, avînd un nivel ştiinţific de cea mai înaltă factură. Cursul său de pedologie a fost mulţi ani un valoros material biliografic pentru studenţii agronomi. Unele dintre lucrările sale au avut o rezonanţă internaţională în domeniul pedologiei. Cea mai cunoscută dintre ele este intitulată *Degradarea cernoziomului de antestepă* în care explică modul de transformare a cernoziomurilor în podzoluri, în cinci stadii consecutive de degradare, unde abordează şi prima clasificare a acestor soluri după criterii evoluţioniste. Valoarea excepţională a lucrării 1-a determinat pe omul de ştiinţă german Blanck să o reproducă integral în revista "Handbuch den bodenlebre", Berlin, 1933, fiind citată pe larg şi de pedologul sovietic A. Nabokih de la Odesa. O preocupare ştiinţifică de mare însemnătate în activitatea sa a fost în domeniul cartografierii solurilor, transpunînd pe hărţi importante zone de soluri, odată cu caracterizarea întregului complex agropedologic.

Nicolae Florov a studiat şi aspecte preactice ale specialităţii sale, între acestea remarcîndu-se lucrarea *Rolul şi importanţa îngrăşămintelor minerale aplicate pe solurile provenite din degradarea cernoziomurilor de silvostepă.* In acest scop a făcut experienţe în cîmp şi în vase de vegetaţie, fiind între primii cercetători care au arătat că pe aceste soluri,

Scanned with OKEN Scanner

efectul îngrăşămintelor cu fosfor scade, în timp ce al celor azotate creşte odată cu evoluţia procesului de degradare.

O lucrare de cercetare ştiinţifică fundamentală a profesorului Florov se referă la *Studiul Cuaternarului,* perioadă în care au avut loc procesele de solificare; cu referiri la repartiţia tipurilor genetice pe planetă. El emite ipoteza că unul din efectele fenomenelor glaciale din acea perioadă a fost şi formarea loessului şi apoi solificarea stratului lui la suprafaţă. Această lucrare a avut un ecou mondial, fiind invitat în anul 1926 de conducerea Muzeului de Istorie Naturală din Viena, o prestigioasă instituţie ştiinţifică europeană, pentru a ţine o conferinţă despre clima din epoca glacială. Comunicarea sa *Schema de clasificare a solurilor negre din America de Nord* a fost, de asemeni, reprodusă în întregime în *Handbuch den Bondenlebre* de acelaşi Blanck.

Nicolae Florov a studiat şi transpus în lucrări ştiinţifice de o rară profunzime "agrogeologia" celor mai importante regiuni naturale, agricole din Basarabia, precum şi a apelor subterane care au fost de o deosebită utilitate pentru agricultură.

În lucrarea *Agrogeologia regiunii Capanca, judeţul Tighina,* denumeşte această zonă foarte bogată, drept "California României", pentru că de aici proveneau două treimi din exportul de fructe al ţării. Această zonă dintre Nistru şi Botna, cu altitudini joase, 20-160 m, cu soluri cernoziomice în diferite stadii de degradare este finalizată în lucrare cu două hărţi de excepţie, una higrometrică şi una agrogeologică în culori.

Unul dintre promotorii studiilor istorico-naturale ale zonelor agricole a fost Nicolae Florov. Propunerile sale referitoare la studiile monografice în această direcţie se refereau la activităţi complexe privind: harta administrativă, harta agrogeologică, regimul de apă, efectele îngrăşămintelor, harta geologică, harta pădurilor, harta zonelor naturale, observaţii asupra producţiei; toate fiind considerate indispensabile pentru succesul producţiei agricole.

În îndelungata şi prestigioasa sa activitate, Nicolae Florov ne-a reprezentat ţara la patru congrese internaţionale de ştiinţă a solului, fiind prezent la sesiunile de la Praga(1922), Roma (1924), Washinghton (1927) şi Leningrad (1930). A fost colaborator permanent şi membru al comitetului de redacţie al revistei ştiinţifice a Muzeului de Istorie Naturală din Viena "Die Eiszeit". A fost vizitat în SUA de către marele pedolog american al acestui secol Marbut, fiind consultat ca o mare personalitate ştiinţifică, care i-a citat lucrarea despre clasificarea solurilor negre din America de Nord în *Atlas of American Agriculture,* partea a III-a, în lucrarea *Soils of United States.* Lucrările sale de cartografie au fost cunoscute peste hotare. Astfel, în anul 1927 a fost invitat de directorul Universităţii Denzig la lucrările Congresului Internaţional de Cartografie, ca autoritate ştiinţifică în această specialitate. A fost membru al Societăţii Internaţionale de Ştiinţa Solului. În ţară a fost membru al Academiei de Ştiinţe din România şi al Societăţii Române de Geografie.

Toate aceste dovezi de recunoaştere şi cinstire a activităţii ştiinţifice a profesorului Florov, îl consacră pe merit, ca unul dintre cei mai de seamă pedologi români din prima jumătate a secolului nostru, personalitate ştiinţifică de talie mondială. Nicolae Florov a încetat din viaţă la 1 ianuarie 1948, lăsînd în urma sa o activitate de 41 de ani în folosul ştiinţei solului şi învăţămîntului (34 ani) rămînînd una dintre cele mai luminoase figuri de savant patriot.

Scanned with OKEN Scanner

Nicolae Florov
(Bibliografie selectivă)

- *Degradarea cernoziomului de antestepă.* "Anuarul Institutului geologic al României",voi. II, Bucureşti, 1925.
- *În chestia rolului îngrăşămintelor naturale.* "Monitorul Oficial", Chişinău, 1928.
- *Cîteva note în legătură cu cunoştinţele agrogeologice în Basarabia.* Buletinul "Muzeului Naţional de Istorie Naturală", Chişinău, Fascicolul 2-3, 1930.
- *Cuaternarul în Basarabia.* "Dări de seamă ale Institutului Geologic", Fascicolul 1-3, "Socec", Bucureşti, 1930. *Cuvînt înainte. O scurtă dare de seamă asupra activităţii Muzeului de Istorie Naturală din Chişinău",* Chişinău, 1930.
- *Date asupra apelor subterane în Basarabia.* Buletinul "Muzeului Naţional de Istorie Naturală", Fascicolul 2-3, Chişinău, 1930.
- *Date asupra hidrologiei în Basarabia.* "Institutul Geologic", Fascicolul 73 (dări de seamă), "Socec", Bucureşti, 1930.
- *Organizarea agriculturii.* Tip. "Brawo", Iaşi, 1934. Expunere de titluri şi lucrări ştiinţifice. "Goldner", Iaşi, 1936.
- *Unele premise în chestia organizării învăţămîntului superior în ţară.* "Tiparul Moldovenesc", Chişinău, 1937.
- *Agrogeologia regiunii Copanca, judeţul Tighina,* "Buletinul Institutului Societăţii Române din Basarabia", voi. 2, "Tiparul Moldovenesc", 1938.
- *Academia de ştiinţe din România.* "Buletin nr. 12/1943".
- *Sistemul de studii istorico-naturale în regiuni agricole raţionale.* "Buletinul Academiei de Agricultură", nr. 5-6, Bucureşti, 1943.
- Ionel Maftei, *Personalităţi ieşene,* voi. I, Iaşi, 1975.
- Guştiuc Leonida, *Concepţia ştiinţifică a profesorului Nicolae Florov* - "Cincizeci de ani de învăţămînt agronomic la Iaşi", 1908-1958.

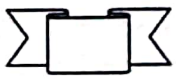

Scanned with OKEN Scanner

PETRE ENCULESCU
(1879-1957)

pedolog şi geobotanist

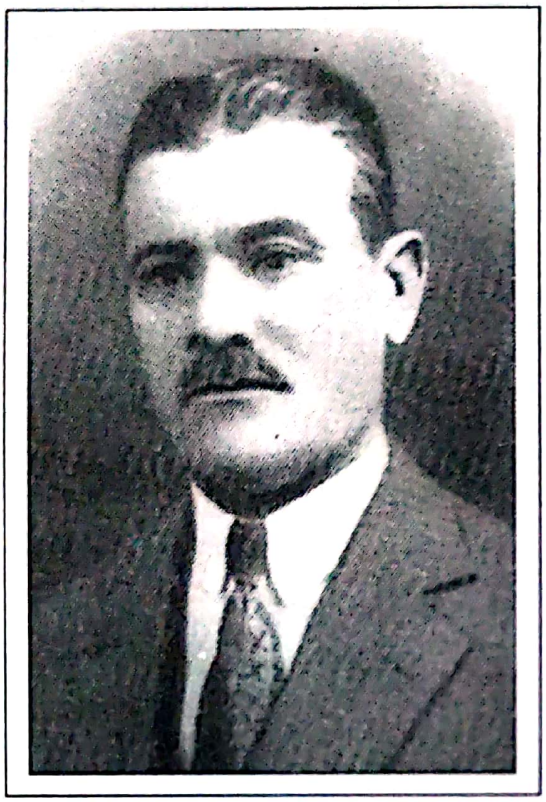

Existenţa unei şcoli în ştiinţă este o înfăptuire de foarte mare importanţă practică în viaţa unui popor. Ea presupune în primul rînd un lider şi un colectiv format din valori aproximativ egale. În această viziune se înscrie fondarea şcolii romîneşti de pedologie, organizată, condusă şi ridicată la acest rang de către ilustrul om de ştiinţă Gh. Munteanu-Murgoci. În grupul fondator al şcolii de pedologie de la noi, o personalitate de primă mărime a fost Petre Enculescu. Deşi numele său se află alături de cel al maestrului pe lucrări din "Dările de seamă" ale Institutului Geologic, s-a distins cu personalitate şi prin contribuţii proprii, de certă originalitate, profund ştiinţifice şi cu aplicabilitate practică.

Petre Enculescu s-a născut la 16 octombrie în anul 1879 la Bucureşti, într-o familie de ţărani. Şcoala primară şi liceul le parcurge tot în Capitală, fiind singurul între marii înaintaşi născut aici. În anul 1901 se înscrie la Facultatea de Ştiinţe a Universităţii din Capitală, pe care o absolvă cu rezultate excelente în anul 1905. Fiind remarcat din timpul studiilor ca un element foarte valoros este angajat la terminarea acestora pe postul de geolog asistent la "Comisia de petrol" de pe lîngă serviciul minelor. În 1906 trece la Secţia de Agrogeologie a Institutului Geologie, unde a avut posibilitatea de a lucra aproape 20 de ani alături de Gh. Munteanu-Murgoci. Un argument puternic în confirmarea pregătirii sale multilaterale îl constituie faptul că lucrarea de doctorat susţinută cu anumită întîrziere, cum vom vedea, era un complex de cunoştinţe de climatologie, botanică, geobotanică şi pedologie.

Numeroase alte lucrări ale sale se înscriu pe aceste coordonate variate ale ştiinţelor agricole.

Petre Enculescu a făcut studii de specializare la Paris, Leipzig, Gotingen, Roma, Bruxelles, în anii 1911-1912, avînd între obiective şi studii de bacteriologie agricolă, cu referire la sol. La întoarcere a condus organizarea Laboratorului de geologie, mineralogie şi agrogeologie pe care-l îmbogăţeşte cu colecţii personale. Tot aici organizează primul laborator de bacteriologie agricolă în cadrul Institutului Geologic.

A fost înscris pentru doctorat la Universitatea din Bucureşti, sub conducerea profesorului M. Vlădescu, şi se afla în faza de finalizare în anul 1916. În împrejurările războiului lucrarea a fost pierdută, iar candidatul însuşi a participat la conflagraţie doi ani, fiind decorat pentru acte de vitejie. În anul 1920 revine asupra lucrării şi sub

Scanned with OKEN Scanner

conducerea mai tînărului profesor, eruditul botanist, Alexandru Borza de la Universitatea Daciei Superioare, Cluj, reuşeşte o strălucită prezentare, cu una din cele mai profunde lucrări de doctorat din istoria acestui sistem de perfecţionare, aplicat şi la ştiinţele naturii. Comisia de doctorat era alcătuită din profesorii: D. Călugăreanu, I. Grinţescu, Al. Borza şi Gh. Munteanu-Murgoci, acordînd lui Petre Enculescu titlul de "Doctor în botanică", fiind primul doctor în această ştiinţă al tinerei Universităţi din Cluj.

Teza sa intitulată *Zonele de vegetaţie lemnoasă din România cu consideraţiunile oro-hidrografice, climatologice de sol şi subsol* reprezintă o lucrare de amploare şi de deplină maturitate ştiinţifică, al cărei concluzii au marcat o bază trainică de primă sinteză, orientînd cercetările de acest gen pentru ţara noastră. Rezultatele studiilor sale au rămas în cea mai mare parte, valabile şi astăzi. Deşi a lucrat la Institutul Geologic pînă în anul 1947 fără întrerupere, unde a trecut prin toate gradele de cercetare cerute atunci; începînd din anul 1921 a predat şi *Cursul de mineralogie, geologie şi pedologie* la Şcoala Superioară de Agricultură de la Herăstrău, fiind conferenţiar în 1920 şi profesor în] 928. Între aceste două locuri de muncă şi-a împărţit fecunda sa activitate de cercetător, pe de o parte, şi de dascăl, pe de alta. Pregătirea sa vastă i-a completat competenţa profesională în ambele sensuri.

Alături de formaţia sa de geolog şi pedolog, practicată în virtutea sarcinilor de serviciu la Institutul Geologic, sau ca profesor, Petre Enculescu era un botanist de cea mai înaltă clasă încît prin conexarea cunoştinţelor din aceste domenii a devenit într-o perioadă a activităţii sale unul din cei mai de seamă geobotanişti.

Petre Enculescu a fost un cercetător tenace şi foarte productiv. Pe lîngă lucrările la care a contribuit alături de Gh. Munteanu-Murgoci, Em. Protopopescu-Pake, Th. Saidel şi alţi pedoiogi, el a colaborat cu botanişti eruditi ca Juliu Prodan şi Al. Borza, dar a publicat şi singur lucrări de pedologie, geobotanică sau botanică cu observaţii şi contribuţii personale de valoare unanim recunoscută, aducînd noi cunoştinţe asupra zonelor ţării, sub aspect geomorfologic, geoclimatic, geobotanic şi pedologic.

Una dintre lucrările importante de pedologie se referă la *Evoluţia succesivă a solului şi subsolului în depresiuni şi paralel cu aceasta a vegetaţiei spontane ce o suportă, din stepa uscată, pînă în zona forestieră.* Autorul susţine că în ţara noastră există aproape toate tipurile de sol, în special datorită lanţului carpatic ce a modificat condiţiile orohidrografice şi climatice ale ţării. Aceşti factori au acţionat asupra solului şi subsolului, a răspîndirii tipurilor genetice. În strînsă legătură cu acest fenomen s-a produs şi evoluţia vegetaţiei ce acoperă solul. După suprafaţă, Petre Enculescu arată că solurile sînt pe suprafeţe întinse, în petice (pe suprafeţe mici) şi soluri noi. Autorul explică, de ce pentru zona stepei uscate este tipic solul Băian şi Castaniu, pentru antestepă, cernoziomul ciocolat şi degradat, pentru zona de pădure, solurile brune şi podzolice, iar în zonele muntoase, cele scheletice şi turboase. Pe fiecare tip de sol se instalează o vegetaţie caracteristică. Pe suprafeţe mici (petece) apar solurile intrazonale: săraturi, nisipuri, lăcovişti, plaur, rendzine. Apoi face o descriere amănunţită a formării solurilor în depresiuni şi subliniază importanţa lor.

O lucrare originală de mare însemnătate a fost redată sub titlul *Paralelismul între sol, climă şi vegetaţia din România* (1925). Situat pe poziţia concepţiei naturaliste despre formarea solurilor, autorul arată că în funcţie de climă şi vegetaţie, pe roci diferite se formează acelaşi tip de sol şi invers, în condiţii variate de climă, pe acelaşi tip de rocă se formează tipuri diferite de sol. Orice modificări ale climei în timp produc modificări asupra solului. Dar clima influenţează în acelaşi timp şi vegetaţia, ea urmează modificările climei care influenţează şi modificările solului, deci vegetaţia suportă

Scanned with OKEN Scanner

consecinţele modificării climei, cît şi ale solului. În acest mod, savantul explică relaţia continuă între climă, sol şi vegetaţie. Ca argument pentru această idee arată că diversitatea solurilor de pe globul pămîntesc corespunde diversităţii climei şi ambele sînt însoţite corespunzător de diversitatea vegetaţiei.

O ipoteză curajoasă a fost enunţată de Enculescu în lucrarea *Trecutul solului din Cîmpia Română,* publicată în revista "Viaţa Agricolă", nr. 8, 9, 10 din 1921. Autorul a studiat sub aspect geologic şi pedologie zona sudică a Olteniei şi în special partea centrală şi de vest a Munteniei. Pe baza studierii profilelor naturale de sol pînă la mari adîncimi el aprecia trecutul acestor soluri astfel: „Ultimul orizont de loess înaintea începerii procesului de solificare a fost stăpînit de stepa uscată cu soluri deschise. A urmat o stepă mai umedă cu cernoziom, care treptat a trecut în stadiul antestepei, ca cernoziom degradat, oprindu-se la pădurea propriu-zisă, cu sol uscat. Aceasta reprezenta prima fază suportată de zona de şes. În faza a doua, după o stăpînire îndelungată, pădurea s-a restrîns, cedînd locul stepei propriu-zise. În faza a treia, pădurea a invadat din nou pe o distanţă oarecare în stepă, cu stăpînirea solului timp mai redus. Actualele păduri cu aspect de păduri propriu-zise sînt descendente direct ale celei de a doua invazii a pădurii în stepă. În prezent pădurea manifestă tendinţa evidentă spre o nouă retragere, fapt observabil prin dispariţia treptată a pădurilor de antestepă, cît şi a unora din partea externă a zonei de pădure, care fie că dispar cu totul, fie că se reduc la mici petece de pădure, tipice antestepei.

Tot aici, Enculescu corelează starea solurilor cu evoluţia vegetaţiei în timp, pînă la faza actuală. Aici se sprijină pe evoluţia repartiţiei unor specii lemnoase, reprezentative pentru fiecare zonă. Am reprodus referirile la acest conţinut aproape în forma redată de autor, pentru a ne da seama de profunda sa pregătire, în domeniile vaste ale geologiei, climatologiei, botanicii şi pedologiei. Constatăm totodată capacitatea intuitivă deosebită a autorului, logica interpretativă, care sugerează că natura pur şi simplu i-a vorbit despre evoluţia sa din timpuri imemoriabile pînă în zilele noastre.

Între lucrările sale de pedologie se înscrie în atenţie şi *Le sol Branciog* publicată în Monitorul Oficial, în anul 1940. Autorul recunoaşte primatul lui Murgoci în prezentarea acestui tip de sol în anul 1913. Fiind un sol intrazonal se găseşte din regiunile de stepă şi pînă în zonele mai umede ale zonei forestiere. Acest sol nu s-a format în funcţie de climat ca solurile zonale, ci în funcţie de roca de solificare; format prin procese lente de solificare, imprimînd solului caracteristicile rocii mamă, care este calcarul grosier. Branciogul propriu-zis, aflat în diferite stadii de evoluţie indică de la început o solificare incipientă şi se află pe depozite grosiere, care formează conuri de dejecţie sau terase. Autorul prezintă apoi toate zonele ţării unde se află borangicuri, fapt ce relevă o foarte bogată activitate de teren.

Între geobotaniştii ţării, Petre Enculescu a fost unul dintre vîrfuri. În acest domeniu contribuţia sa a fost imensă. În afara lucrării de doctorat o contribuţie autentică aduce prin publicarea unui material despre *Antestepa din Cîmpia Ardealului,* publicată în Revista pădurilor nr. 3-4/1939, în deplină maturitate profesională. De la început mărturiseşte că n-a cunoscut lucrarea lui Al. Borza *Cîmpia Ardealului, studiu geobotanic* publicată cu mulţi ani în urmă şi afirmă direct: "Cîmpia Ardealului aparţine în mare parte stepei cu păduri". Conform cu această idee, antestepa din Cîmpia Ardealului ca şi alte zone din nordul ţării, nu sînt climatice (determinate de climă), nici de distrugerea în decursul timpurilor istorice a unui sol vechi de pădure, din cauza despăduririlor (după Borza), ci sînt determinate de prezenţa unor roci care prin proprietatea fizică şi

Scanned with OKEN Scanner

prin compoziţia lor chimică au întîrziat procesul de solificare, care şi azi este pe cale de împlinire, acolo unde i se dă posibilitatea.

Varietatea solului este de aceea a vegetaţiei ierboase sau lemnoase spontane, în privinţa Întinderii şi formării asociaţiilor.

Aici pădurea se află pe roci poroase şi nu pe mame; în schimb, pe mame s-au format cernoziomuri. Deci roca a avut un rol hotărÎtor În formarea tipurilor de sol din această zonă, fapt reflectat şi de vegetaţia tipică ce s-a format În funcţie de sol, Într-o zonă climatică relativ uniformă. Petre Enculescu precizează că acest caracter de antestepă, determinat în special pe cale geologică şi nu climatică se află şi în nordul şi centrul Moldo-Basarabiei ca şi în Bucovina, în depresiunea dintre Şiret şi Rădăuţi. Al. Borza susţinea în lucrarea sa publicată cu mulţi ani înainte că zona Cîmpiei Ardealului este o veche zonă de pădure propriu-zisă. Specialiştii au acceptat în majoritate ipoteza lui Petre Enculescu. într-adevăr asemănarea Cîmpiei Ardealului, cu cea a Moldovei este acceptată şi explicaţia dată de Enculescu are un original suport logic.

Lucrarea de doctorat a lui Petre Enculescu, de o complexitate unică între publicaţiile noastre originale de pedologie a avut un pregnant caracter geobotanic. Autorul a fost onorat de o prefaţă semnată de L. Mrazec, iar Institutul Geologic i-a acordat în anul 1924 un spaţiu pentru voi. I al *Memoriilor,* pe 338 pagini.

Lucrarea a fost structurată pe două părţi: prima parte conţine două capitole, iar partea a doua cinci capitole. Capitolul I, din prima parte prezintă elemente de geogrefie, legate de răspîndirea solurilor, iar capitolul II tratează despre hidrologie, climatologie şi pe larg zonele de soluri.

Partea a doua este atribuită "zonelor de vegetaţie lemnoasă din România". Aici sînt prezentate în detaliu: prima hartă a vegetaţiei lemnoase a Romîniei, schiţa agrogeologică a României, cu prezentarea solurilor după sistemul natural, schiţa climatologică a României, schiţa zonelor de antestepă din Moldova, schiţa succesiunii vegetaţiei lemnoase spontane în stepa Ialomiţei şi profile de repartiţie a zonelor şi subzonelor de vegetaţie lemnoasă a României. Prin această lucrare Petre Enculescu *a pus bazele cercetărilor ştiinţifice în domeniul larg al vegetaţiei lemnoase,* cu observaţii care au fost utile pentru urmaşi şi au valabilitate pînă astăzi. În lucrare se reflectă concepţia sa originală privind vegetaţia stepică în România, domeniu în care este cel mai important precursor. Conţinutul lucrării se bazează pe criterii complexe: climă, sol, vegetaţie, geneză şi evoluţie, zonele de antestepă şi silvostepă. Autorul prezintă o unitate naturală distinctă, caracterizată print-un climat specific, sol (cernoziom degradat); specii lemnoase *{Quercus pedunculiflora, v. pubescens,* etc) şi plante erbacee xerofite, *{Bromus inaermis, Verbascum phoenicum);* pajişti stepice *{Festuca valessiaca Chrysopogon gryluss, Stipa capillata).* În acelaşi timp silvostepa include suprafeţe din zona forestieră cu alternanţă de asociaţii stepice de păduri mezofite şi xerofite, încadrate în cuprinsul zonei bioclimatice forestiere, reprezentînd un mozaic de asociaţii.

Pe baza înregistrării factorilor ecologici şi analizelor climatice, a numeroaselor profile de sol, a studiat sistemul radicular al plantelor ierboase şi lemnoase şi arealui lor; explică raporturile conexe dintre climă, sol şi plantă, stabilind cele mai tipice plante indicator de sol, îndeosebi în cadrul vegetaţiei stepice, unde s-a ocupat mai ales de vegetaţia lemnoasă.

În contextul pregătirii şi activităţii sale naturaliste, prin pasiune şi necesitate, Petre Enculescu a fost unul dintre botaniştii de seamă ai ţării, fapt confirmat şi de

Scanned with OKEN Scanner

sărbătorirea a 100 de ani de la naşterea sa la Academia Română. Lucrările omagiale prezentate au fost publicate în colecţii şi reviste de botanică. Între cei care l-au evocat cu competenţă şi căldură au fost: T. Stefureac, D. Ivan, cunoscuţi botanişti şi biologi ai ultimelor decenii. Între lucrările botanice elaborate de Petre Enculescu se disting: *La sol et la vegetation spontanee en Roumanie* (1911), *Contribuţii la flora Dobrogei,* împreună cu Iuliu Prodan, *Apercy generale sur la vegetation, sur la lunca salee* (1941), *La vegetation spontanee en Roumanie* (1929), *Aria geografică a genului Rhus cotynus în România* (1909), *Plantaţiile de salam din subzona stepei propriu-zise din România,* (o lucrare complexă cu incursiuni în pedologie şi ecologie, *Specularia speculum* şi altele.

În aceste lucrări a prezentat areale ecologice ale unor specii, a descoperit specii de plante erbacee, îndeosebi în stepă, a făcut referiri cu privire la relaţia lor cu solul şi clima, adăugînd întotdeauna aspectele economice ce se ridicau în legătură cu constatările sau descoperirile din teren. Este locul să amintim că prin activitatea sa de botanist a pus bazele ierbarului Cormofitelor la Institutul Geologic.

Avînd în vedere importanţa ştiinţifică şi practică a lucrării *Plantaţiile de salcîm din subzona stepei propriu-zise din România* trebuie arătat că autorul a urmărit starea acestor plantaţii efectuate după anul 1900 în Bărăganul Brăilei, Dobrogea şi pe mici suprafeţe în nord-estul Moldovei, fără contribuţia statului. Acţiunea n-a avut reuşita aşteptată, iar Petre Enculescu arată cauzele şi propune remedierea situaţiei. În primul rînd amplasarea plantaţiilor s-a făcut la întîmplare. Autorul propune pentru plantaţiile viitoare a se ţine seama de microclimat, sol, apa freatică, relief, şi vegetaţia spontană. El recomandă plantarea altor specii ca: frasinul, arţarul, salba moale, ulmul, teiul, fagul, pinul (specii din componenţa pădurilor de antestepă). De asemenea recomandă plantarea nucului, castanului, dudului, zarzărului, iar salcîmul numai pentru stepa cu sol Bălan şi pe nisipurile dtrî Oltenia.

În acest scop a întocmit o hartă a Bărăganului cu localizarea punctelor unde se recomandă aceste plantaţii de păduri, care a fost prezentată în Raportul Secţiei de Agrogeologie, împreună cu Gh. Munteanu-Murgoci şi Em. Protopopescu-Pake. Justificînd această hartă recomandată, autorii arată că în Bărăgan există o vegetaţie lemnoasă importantă de subarbuşti, destul de abundentă, unde apar şi arbori mai înalţi. De aici, precizează că aceste condiţii ce influenţează vegetaţia spontană, ar putea favoriza chiar în mai mare măsură plantaţiile făcute de om. Această lucrare a avut un ecou constatabil în practică. S-au înmulţit plantaţiile făcute de om, rămînînd mărturii pînă în zilele noastre. Între acestea amintim: pădurea de tei de pe şoseaua Măcin-Galaţi, care este o splendoare a naturii, dar şi păduri din alte specii.

În anul 1938 Petre Enculescu a realizat *Harta zonelor de vegetaţie a României* în raport cu solul, scara 1:1.500.000.

Rezultatele lucrărilor sale au fost frecvent citate în tratate de specialitate, monografii şi enciclopedii. Ele au avut alături de fondul ştiinţific original şi un pronunţat caracter economic. Profesorul Petre Enculescu a fost un om sobru şi modest; a colaborat cu tineretul, iar la plecarea sa de la catedră, în 1947 şi de la Institutul Geologic a lăsat cadre tinere care i-au continuat activitatea. Personalitatea sa va fi întotdeauna preţuită pentru contribuţia adusă la dezvoltarea geobotanicii, pedologiei, botanicii şi la organizarea înaltă a Secţiei de Agrogeologie de la Institutul Geologic. A decedat la 24 decembrie 1937 în Bucureşti.

Scanned with OKEN Scanner

Petre Enculescu
(Bibliografie selectivă)

MINISTERUL AGRICULTURII ŞI DOMENIILOR
DIRECŢIUNEA GENERALĂ A ÎNDRUMĂRILOR AGRICOLE

PARALELISMUL
DINTRE
CLIMA, SOLUL ŞI VEGETAŢIA
DIN
ROMÂNIA
DE
Dr. P. ENCULESCU
Geolog şef la Institutul Geologic al României

CONFERINŢĂ ŢINUTĂ ÎN IANUARIE 1925 LA CASA ŞCOALELOR
SUB AUSPICIILE MINISTERULUI DE AGRICULTURĂ

* * *

BUCUREŞTI
TIPARUL ROMÂNESC, S. A. Strada Sărindar No. 22
1929

- *Aria geografică a genului Rhus Cotynus înRomânia.* Rev. "Pădurilor", Bucureşti, 1909.
- *Specularia speculum.* Alph. D. C. în "BuletinulSocietăţii de ştiinţe din România, Bucureşti, 1910.
- *Sur quelques "gloduri".* Extras din Comptes. Rendus de seances de l'Inst. geologique, nr. 2, Bucureşti, 1911.
- *Plantaţiile de salcîm din subzona stepei propriu-zise din România.* Tip. "Neamul Românesc", Bucureşti, 1915.
- *Evoluţia succesivă a solului şi subsqlului dindepresiuni.* Tip. "Gutemberg", Bucureşti, 1920.
- *Trecutul solului din Cîmpia Română.* "Biblioteca Societăţii Agronomilor", Bucureşti, 1921.
- *Contribuţiune la flora Dobrogei.* "BuletinulSocietăţii Române de Ştiinţe", An. 2.1, Nr. 5, "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1924.
- *Zonele de vegetaţie lemnoasă din România în raport cu condiţiile orogeografice, climatice, hidrografice şi de subsol.* Ed. "Cartea Românească", "Bucureşti, 1924, în "Memoriile Institutului Geologic al României", vol.I.
- *Paralelismul dintre climă, solul şi vegetaţia din România.* Tip. "Tiparul Românesc", Bucureşti, 1925.
- *Zonele de vegetaţie lemnoasă.* Supliment la "Buletinul Agriculturii", voi. 3, Bucureşti, 1925.
- *Zonele de vegetaţie lemnoasă din România vechiului Regat.* Bucureşti, 1928.
- *Le sol e la vegetation spontanee en Roumanie,* în "La Roumanie Agricole". Tip. "Bucovina", Bucureşti, 1929.
- *Privire generală asupra solului din Cadrilater,* sau "Dobrogea Nouă". Tip. "Analele Dobrogei", Constanţa, 1938.
- *Antestepa din Cîmpia Ardealului.* Rev. "Pădurilor", nr. 3-4, Bucureşti, 1939.
- *Le sol Branciog.* "Monitorul Oficial", 1940.
- *Palja sau Palia de la Casir din judeţul Caliacra.* "Analele ICAR", Bucureşti, 1941.
- *Apercu generale sur la vegetation de la lunca salee.* Tip. "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1941.
- Ştefureac Traian - *Petre Enculescu, primul doctor în biologie vegetală a Universităţii daco-romane clujene,* Cluj-Napoca, 1980.

Scanned with OKEN Scanner

EMANOIL PROTOPOPESCU-PACHE (1882-1967)

geolog, pedolog şi cartograf

Marele pedolog Emanoil Protopopescu figurează între personalităţile care au adus servicii dintre cele mai preţioase ştiinţelor agricole, cu toate că nu a avut o specialitate agronomică şi nu a fost vreodată profesor în învăţământul agricol superior. Activitatea sa în domeniul ştiinţei solului se ridică la nivelul marilor personalităţi, care au pus bazele ştiinţelor pedoîogice. În această viziune el poate fi pus alături de Gheorghe Munteanu-Murgoci, Teodor Saidel şi Petre Enculescu, conteporani şi apropiaţi colaboratori. Astfel, încadrarea sa între pedologii de specialitate agronomică este privită ca o chestiune normală.

Emanoil Protopopescu s-a născut la 30 nov. 1882, în Ploieşti, într-o familie de militari, primind o educaţie în spiritul unei munci corecte şi al iubirii de patrie. Schimbînd adesea domiciliul împreună cu familia, după specificul serviciului tatălui său, a frecventat şcoala primară la Buzău, iar liceul la Bucureşti, luînd bacalaureatul în anul 1901, cu rezultate foarte bune. Pregătirea temeinică dobîndită în domeniul ştiinţelor exacte i-a îndreptat paşii spre studii fizico-chimice, obţinînd licenţa la Facultatea de Ştiinţe a Universităţii din Bucureşti, în anul 1905. În timpul studiilor universitare a fost remarcat de distinsul profesor C. Longinescu - o somitate în chimie minerală, autor al tratatului de înaltă ţinută ştiinţifică *Chimia,* împreună cu renumitul profesor C. Istrate, fondator a revistei «Natura». Această situaţie i-a favorizat obţinerea unui post de chimist la Institutul Geologic al României, Secţia de agrogeologie, devenită ulterior Secţia de pedologie. Aici a avut şansa de a fi colaborator apropiat al lui Gheorghe Munteanu-Murgoci, care era şeful Secţiei de agrogeologie şi cu eruditul pedolog, Petre Enculescu.

În anii 1908-1910, Emanoil Protopopescu a fost trimis la studii de specialitate în geologie, hidrologie, geografie fizică şi pedologie, în Rusia, unde se ştie că funcţiona cea mai importantă şcoală de pedologie din lume. La Institutul din Odesa a studiat cu vestitul profesor Nabokih, fost elev a lui Docuceaev, Gedroit şi Prianişnicov. Perioada de studii din Rusia i-a permis o profundă specializare în domeniul pedologiei, rămînînd astfel, un adept convins al şcolii ruse.

După întoarcerea de la studiile de perfecţionare, a continuat să lucreze la Secţia pedologică a Institutului Geologic al României, iar din anul 1919 a primit şi postul de asistent la Catedra de Mineralogie şi Geologie, condusă de profesorul Murgoci, la «Şcoala de

Scanned with OKEN Scanner

Şosele şi Poduri». În perioada 1923-1925, cînd directorul a lipsit din cauza îmbolnăvirii, Emanoil Protopopescu a ţinut studenţilor cursul acestuia. Timp mai îndelungat, a fost apoi conferenţiar la disciplina «Soluri» a Facultăţii de Silvicultură din cadrul Şcolii Politehnice din Bucureşti şi conferenţiar la obiectul «Geologie, Agrogeologie şi Petrografie» de la Facultatea de Construcţii, din acelaşi institut. Înalta sa pregătire profesională şi cea de pedagog, i-au permis să formeze colective de înaltă competenţă la cele două catedre unde a lucrat; urmaşul său fiind preţuitul profesor C. Chiriţă. Activitatea sa de profesor la mai multe discipline, care se prezentau în acea vreme într-un singur curs, a contribuit la fondarea cursurilor pentru cinci discipline, care azi sînt stabilite şi studiate separat. Pentru această activitate a fost apreciat ca o personalitate cu înaltă instruire şi un preţuit dascăl. Aceste calităţi au fost în mare măsură datorate lucrărilor sale intense de cercetare în cadrul Institutului Geologic. Emanoil Protopopescu a fost unul dintre exemplele tipice, conform căruia cercetătorul erudit, cu un suficient număr de ani de activitate şi o anumită înclinaţie, devine un cadru didactic de cea mai înaltă ţinută profesională, superior acelora care direct de pe banca de student au fost reţinuţi asistenţi.

Tematica activităţii ştiinţifice abordată de Emanoil Protopopescu cu aspecte de largă întindere nu s-a potrivit cu elaborarea unui număr mare de lucrări, pentru că o singură lucrare de cartografie, necesită mulţi ani de muncă în teren şi prelucrarea în laborator. De aceea opera sa, care nu conţine decît 25 de titluri, trebuie apreciată după valoarea ştiinţifică deosebită ce o prezintă. În îndelungata sa activitate ştiinţifică, de aproape 60 de ani, Emanoil Protopopescu a publicat lucrări de agrologie, chimia solului, cartografie, pedologie, orohidrografie. A debutat cu o contribuţie importantă la întocmirea primei hărţi a solurilor României, însoţită de o prezentare a problemei genezei solurilor după «concepţia naturalistă» şi o clasificare a solurilor româneşti. Din acest colectiv condus de Gheorghe Munteanu-Murgoci mai făceau parte Petre Enculescu şi Th. Saidel. Această lucrare a fost prezentată prima oară la Conferinţa Internaţională de Agrogeologie de la Budapesta în anul 1908, fiind o revelaţie a prestigioasei manifestări ştiinţifice.

În anii specializării din Rusia, a ţinut comunicări despre agricultura României, la Societatea de Agricultură din Sudul Rusiei cu sediul la Odesa. Pentru activitatea sa a fost ales membru activ al acestei societăţi, precum şi membru al «Societăţii Naturaliştilor» din acea parte a Rusiei. Emanoil Protopopescu a fost alături de Th. Saidel şi Gheorghe Ionescu-Sişeşti, iniţiatorul şi realizatorul studiilor fertilităţii principalelor tipuri de sol din ţară în relaţia «Sol-plantă» începînd cercetările în vase de vegetaţie. În aceste cercetări a *studiat fertilitatea naturală a solurilor cit şi necesitatea aplicării îngrăşămintelor,* înscriindu-se între primele experienţe în ţară, care insistau asupra nivelului de fertilitate a principalelor tipuri de sol şi necesitatea fertilizării.

Rezultatele lucrărilor sale de teren, au fost sintetizate în «memorii» asupra terenurilor agricole şi viticole, şi au servit în acei ani la înfiinţarea unor podgorii în Moldova, care sînt renumite pentru calitatea vinurilor obţinute. În domeniul chimiei solului, Emanoil Protopopescu a contribuit la studiul conţinutului de săruri, pe aproape întreg cuprinsul ţării, împreună cu Th. Saidel, fiind prima lucrare de acest gen din ţară, care a fost utilizată în scopul ameliorării şi exploatării sărăturilor în prima jumătate a secolului nostru. Această lucrare de o înaltă ţinută ştiinţifică a fost prezentată la Congresul Internaţional de Agricultură de la Bucureşti, în anul 1929. Muţi ani a consacrat Emanoil Protopopescu *studiului Quaternarului pe teritoriul patriei noastre,* în baza căruia a întocmit o hartă însoţită de explicaţii ştiinţifice, valabile şi azi. Valoarea lucrării a fost confirmată prin prezentarea ei la o manifestare ştiinţifică, anume «Conferinţa Asociaţiei Internaţionale a Quaternarului» - Viena, 1936. Ea a fost între primele în lume, întocmite

Scanned with OKEN Scanner

pe baze genetice. Astfel, a întocmit harta detaliată a solurilor din zona Mizil, harta solurilor din Depresiunea Jijiei, zonă pe care o putem denumi «bărăganul» Moldovei. Acestei zone i-a consacrat şi studii mai profunde, privind fertilitatea, publicate în lucrarea *Cercetări agrogeologice comparative, între solurile de stepă din nord-estul Moldovei şi cele din Bărăgan,* publicată în «Raport asupra activităţii Institutului Geologic al României» - 1911, Bucureşti.

O lucrare de referinţă a fost consacrată cercetărilor agrogeologice în Cîmpia Română, publicată în anul 1923 sub titlul *Cercetări agrogeologice în Cîmpia Română cuprinsă între valea Moştiştei şi rîul Olt* de către Institutul Geologic. În perioada cît a funcţionat în calitate de conferenţiar la Facultatea de Construcţii a elaborat studii de hidrotehnică şi geotehnică; a întocmit proiecte de alimentaţie cu apă a unor localităţi, a unor importante centre industriale. A fost un exemplu fericit de aplicare a ştiinţei şi rezultatelor cercetării direct în folosul omului; în fond, la acest final trebuie să ajungă orice lucrare ştiinţifică.

O altă lucrare elaborată pe baza studiilor întreprinse în stepa din nord-estul Moldovei intitulată *Cercetări agrogeologice în stepa din nord-estul Moldovei între Siret şi Jijia* a fost publicată în anul 1912 în «Raportul activităţii Institutului Geologic al României», iar împreună cu marele chimist Stremme, a publicat lucrarea *Die sogenantte Rumussouren - 1909,* sub auspiciile aceleiaşi instituţii.

Emanoil Protopopescu este autorul unui curs intitulat *Elemente de ştiinţa solului* conţinînd 348 pagini, fiind una din lucrările valoroase de acest gen, alături de primul curs de *Agrologie* a lui Nicolae Florov şi cel de mai tîrziu elaborat de Marin Chiriţescu.

Împreună cu urmaşul său, valorosul pedolog de mai tîrziu, C. Chiriţă, în anul 1941, a publicat tratatul *Elemente de ştiinţa solului* voi. I prin Societatea «Progresul silvic». Această parte se referea la «formarea solului şi tipurile de sol», avînd o excelentă valoare ştiinţifică, deoarece venea să «completeze un gol în mişcarea ştiinţifică din ţara noastră», după cum arăta Gh. Ionescu Siseşti în anul 1958.

Emanoil Protopopescu a avut o foarte bogată activitate internaţională în domeniul ştiinţei solului, ca reprezentant în delegaţiile româneşti la manifestările desfăşurate, unde alături de alţi reprezentanţi de frunte ai pedologiei, ne-au reprezentat ţara cu cinste. Astfel, în anul 1910 a participat la «al XII-lea Congres al Naturaliştilor» din Rusia, între care se aflau pe atunci A. P. Pavlov, Prianişnicov, Prjevalski, Vavilov, adevărate piscuri mondiale ale ştiinţelor naturii. În anul 1914 a participat la «Congresul Internaţional pentru Analiza Solurilor» de la Miinchen fiind unul dintre primii cercetători români recunoscuţi pe plan mondial prin activitatea sa în acest domeniu, care se afla la început. Cu ocazia Congresului Internaţional pentru Agricultură ţinut la Bucureşti în 1929, a fost conducătorul delegaţiei oamenilor de ştiinţă români. În anul 1924 a fost prezent la «Conferinţa de Agrogeologie» de la Roma, unde a primit sarcina de secretar al Comisiei de redactare a Hărţii Solurilor Europei. În acest scop a muncit timp de şase ani, finalizînd lucrarea în anul 1940 şi publicînd-o la Berlin. în anul 1964, la venerabila vîrstă de 81 de ani, a participat activ la al II-lea Congres Internaţional de Ştiinţa Solului de la Bucureşti, fiind unul dintre cei ai valoroşi organizatori. A decedat la 3 noiembrie 1967 în Bucureşti.

Profesorul Emanoil Protopopescu a fost un minunat exemplu de cercetător productiv, colaborator valoros şi sincer, plin de modestie, omenie şi solicitudine, un exemplu deosebit de urmat în ştiinţă.

Scanned with OKEN Scanner

Emanoil Protopopescu-Pache
(Bibliografie selectivă)

-*Problema organizării politice şi administrative a municipiilor cu aplicare la Bucureşti.* «Poporul», Bucureşti, 1923.
-*Cercetări agrogeologice în Cîmpia Română dintre Valea Mostiştei* şi rîul Olt. Dări de seamă ale Institutului Geologic, voi. I, «Cartea Românească», Bucureşti, 1923.
-*Sur Ies resultets de quelgues experiences de vegetation* par Teodor Saidel et Emanoil Protopopescu. Bul. «Agriculturii», voi. 4, nr. 64, Bucureşti, 1925.
-*Elemente de ştiinţa solului* (cu C. Chiriţă), voi. I, «Progresul silvic», Bucureşti, 1941.
-*Caracterizarea geologică a solurilor din podgoria Alba-Iulia.* Extr. din Rev. «Viticolă», nr. 7-9, «Bucovina», Bucureşti, 1946.
-*Consideraţiuni hidrogeologice asupra Dobrogei* (cu A. Ciocîrdei), «Comitetul Geologic», seria Hidrografie, «întreprinderea Poligrafică», nr. 4, Bucureşti, 1955. Mateescu Corneliu, N. Emanoil, *Emanoil Protopopescu-Pake,* Extr. Bucureşti, 1972.
-Parichi Mihai - *Emanoil Protopopescu-Pake,* Extr. Bucureşti, 1973.
- Teodorescu Den., G. *Bibliografia lui Emanoil Protopopescu-Pache,* Basilescu, Bucureşti, 1979.

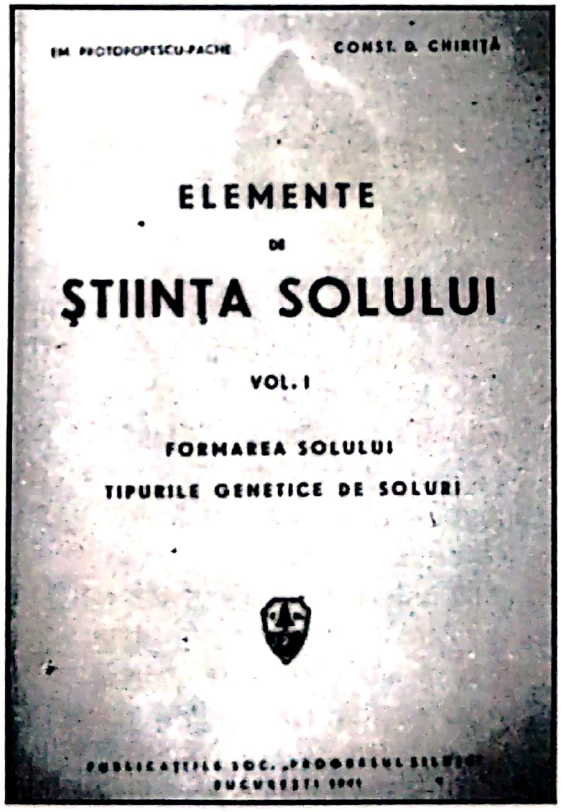

Scanned with OKEN Scanner

3. Agrochimişti

Deşi denumirea «chimie agricolă», apare la 1813 în lucrarea lui St. Dary *„Elemente de chimie agricolă"*, acest domeniu al ştiinţei a stîrnit un interes enorm numai după publicarea lucrării chimistului german Justus Von Liebig *Chimia organică şi aplicaţiile ei în agricultură şi fiziologie* prin care a anulat definitiv «teoria humusului» şi a elaborat «teoria nutriţiei minerale a plantelor» (1840).

După patrusprezece ani de la apariţia acestei lucrări, un român se afla în Germania pentru studii agronomice la Hohenheirn-Stuttgart (1854-1857); el se numea Pană Buescu. Prin cursul său *Lecţiuni elementare de chimie agricolă* a fost primul deschizător de drum al agrochimiei în ţara noastră, aducînd şi răspîndind cunoştinţele din lucrarea lui Liebig pe care o susţine cu energie. El este primul profesor de chimie agricolă din învăţămîntul românesc. Calea deschisă de Pană Buescu a fost continuată de Haralamb Vasiliu, autorul primului *Tratat de chimie agricolă;* de Ioan M. Dobrescu, autorul unui mare număr de lucrări originale în domeniul acestei ştiinţe, iar ca un corolar, se apreciază activitatea lui Teodor Saidel, fondatorul cercetărilor de chimia solului care a avut lucrări de primat în ştiinţă.

Activitatea acestor mari personalităţi în domeniul chimiei agricole s-a desfăşurat fără colaborări, fiecare aducîndu-şi contribuţia specifică prin cercetări proprii diferite la introducerea şi dezvoltarea acestui obiect în învăţămîntul agricol. Însumînd însă aceste realizări, ele reprezintă o bază solidă pe care s-au înregistrat progrese foarte importante mai tîrziu.

Scanned with OKEN Scanner

PANĂ BUESCU
(1833-1904)
primul profesor de chimie agricolă

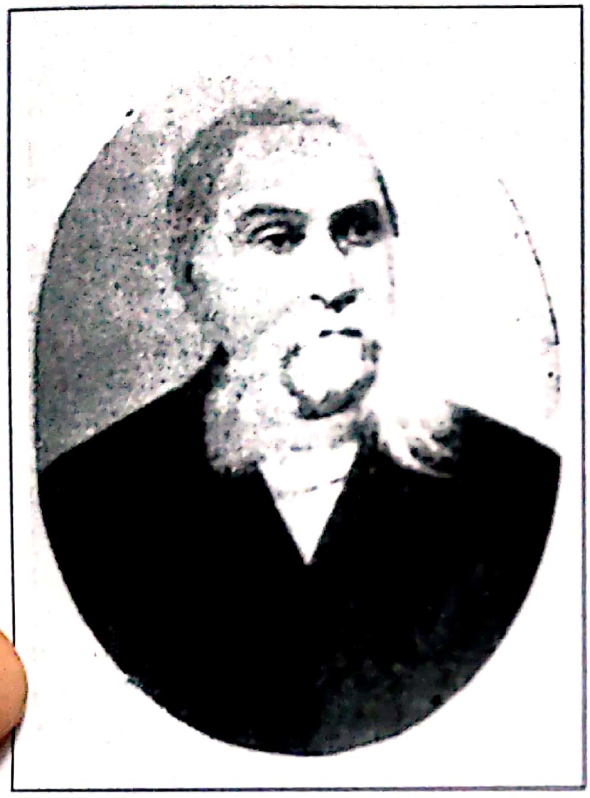

Pană Buescu este recunoscut drept cel mai apropiat colaborator al lui Petre Aurelian în activitatea de început a Şcolii de Agricultură de la Pantelimon şi apoi la Herăstrău (Ferăstrău). Coleg de generaţie cu Aurelian, om de o rară cultură şi inteligenţă, perseverent în activitatea pentru ridicarea şcolii agricole la nivelul celor cunoscute în străinătate, el şi-a înscris cu cinste numele în «prima gardă» de dascăli ai Şcolii de la Herăstrău, cum spunea eruditul dascăl din vremea noastră, Gheorghe Anghel.

Născut la Slatina, unde tatăl său era sameş, Pană Buescu a învăţat primele clase în oraşul natal, iar liceul la Bucureşti. Prin efortul părinţilor şi cu bursa de stat a fost trimis să studieze ştiinţele la Sorbona şi agricultura la Şcoala Superioară de la Grignon. Tot la Sorbona a urmat cursuri de fizică şi chimie, iar apoi şi-a perfecţionat pregătirea la Şcoala Superioară de Agricultură de la Hohenheim-Stuttgart, axîndu-se pe chimia agricolă. Întors în ţară, în anul 1857, este angajat profesor de agricultură la Institutul de Agricultură, împreună cu Petre S. Aurelian. După patru ani de la înfiinţarea ei, şcoala era condusă de Alecu Slătineanu (1853-1857) şi apoi de C.N. Racotă (1857-1863). El avea ca îndrumător pentru pregătirea practică pe Konselmann, adus de la Hohenheim. La Pantelimon, Pană Buescu a primit «Catedra de mineralogie şi fizico-chimie», pe care a fost titular pînă la pensionarea sa în 1893. Încă din primul an de activitate a fost foarte activ. Încredinţaţi de capacitatea sa, colegii şi organele dirigente i-au acordat sarcina de întocmi planul de învăţămînt pentru pregătirea elevilor în şcoala agricolă. Chiar în anul 1859, «Eforia Şcoalelor» îşi însuşeşte propunerea făcută de el pentru Şcoala de la Pantelimon. Planul propus prevedea următoarele discipline de studiu: Economie rurală, Zootehnie şi Medicină veterinară, Botanică şi Silvicultură, Elemente de Fizică, Chimie şi Mineralogie aplicate la agricultură, Geniu rural, Arpentagiu şi Construcţii Agricole, Grădinării sau cultura pomilor şi legumelor, Sericicultură, Agricultură, Contabilitate.

Pană Buescu ţinea mult la ideea introducerii obiectelor de cultură tehnică în învăţămîntul agronomic, deşi din planul de învăţămînt propus nu reiese în mod deosebit acest fapt. Era convins că «agricultura va progresa mai bine în mîinile celor care posedă elemente de fizică, chimie, mecanică, puţină istorie naturală, precum şi arta veterinăriei, faţă de cei neinstruiţi în aceste domenii supuşi la toate prejudecăţile». Numai prin studiul acestor ştiinţe se pot însuşi temeinic cunoştinţele agronomice; «fără chimie în

Scanned with OKEN Scanner

producţia agricolă nu e decît întuneric, orice agricultor trebuie să cunoască compunerea pămîntului arabil».

În anul 1862 a intrat în polemică pe această problemă cu Ion Ionescu de la Brad, care considera ştiinţele teoretice predominante ca volum faţă de cele agronomice practice şi dorea să le reducă pe primele la nivelul necesar unui agricultor practic, «căci ele erau utile, dar nu indispensabile». Drept consecinţă, obiectele predate de Pană Buescu, agronom, intrau în primul rînd în discuţie. Desigur problema nu era una personală, era în joc viitorul pregătirii specialiştilor agronomi la nivel superior pentru ţară, iar omul de o nepreţuită ţinută etică, Pană Buescu nu ar fi putut acţiona decît în acest spirit. În acel an cînd se discutau principiile pe care trebuie aşezat viitorul învăţămîntului agricol, Pană Buescu era acuzat de «vinovăţia» de a dori «academii» ca la Grignon sau Hohenheim. Prin criticile aduse învăţămîntului agronomic de la Pantelimon şi propunerile făcute de I. Ionescu de la Brad se cerea reducerea chimiei şi a celorlalte ştiinţe arondate la această catedră, rămînînd doar Botanica. Desigur ideea aceasta putea fi aplicată la şcoli elementare de agricultură, dar în perspectiva învăţămîntului agronomic superior era nepotrivită. Toate institutele agricole superioare din Europa funcţionau după principiile susţinute de Pană Buescu. Însuşi părintele ştiinţei agricole a beneficiat de instruire în aceste şcoli, încît atitudinea sa a surprins şi a fost izolat şi îndepărtat de la această acţiune. În contrast, ne amintim că planul său de organizare a fermei didactice a fost acceptat în concurs cu cel al lui Petre Aurelian.

Răspunsul lui Pană Buescu a fost o pildă de înţelepciune, iar principiile sale au dăinuit pînă în zilele noastre. Totuşi învăţămîntul nostru agricol a suferit şi continuă pînă azi, de lipsa unui caracter practic mai adînc. El a răspuns veneratului nostru înaintaş cu tot respectul cuvenit personalităţii sale, atenuînd cît mai mult posibil nota de polemică asupra subiectului. În poziţia sa spunea: «Ştiinţele anexe fac parte din progresul şcolilor de agricultură. Toate ştiinţele vin în ajutorul producţiei agricole. Prin chimie putem cunoaşte şi îmbunătăţi pămîntul. Nu ne putem mărgini la a compune învăţămîntul agriculturii numai la ştiinţa agriculturii propriu-zise, sau a căuta să concentrăm toată puterea acestui învăţămînt în arta (practica) agricolă, pentru că nu ni se dau garanţii destule despre succesul pe care-l putem dobîndi. Agricultura practică caută ajutoare pe care le poate găsi în ştiinţele accesorii. De ce s-ar părea accesorii şi nefolositoare ştiinţele, acelor oameni care urmează să trăiască la sate. Acolo nu trebuie oameni luminaţi?» Apreciind elogios acest răspuns, decanul publiciştilor agricoli Ştefan P. Radianu spunea: «El avea dreptate, era omul viitorului. Nu numai că învăţătura ştiinţelor în şcolile de agricultură este trebuincioasă, dar trebuie să se dezvolte şi mai mult; totodată să fie însoţită de o practică bună». Opiniile lui Pană Buescu au primit girul celor ce au hotărît viitorul învăţămîntului agricol. Era mult sprijinit de Petre Aurelian dar şi de «Eforia Şcoalelor». Se pare că acesta a fost motivul principal pentru care Ion Ionescu de la Brad n-a fost niciodată profesor la Herăstrău, ci numai la Şcoala Normală Superioară din Bucureşti. O mare pierdere pentru o idee: căci activitatea sa la Şcoala Centrală de Agricultură în acei ani ar fi putut însemna enorm pentru progresul ei.

Chiar din primii ani de activitate, Pană Buescu a avut ziarul său «Agronomia», în care publica materiale ce urmăreau instruirea agricultorilor. La acest ziar a publicat împreună cu Maxim Barash, Aurelian şi alţii. Este interesant să enunţăm o serie de articole publicate care reflectau preocupările legate de agricultură în acei ani: *distrugerea omizilor, noţiuni asupra pădurilor, cum trebuie semănat grîul, folosirea capitalului în agricultură; rapiţa, poveţe ţăranului, porumbul, arături, tutunul, mulgerea vacilor,*

Scanned with OKEN Scanner

grîul, diferite sisteme de cultură, despre seminţe, plantele leguminoase, economia vitelor, influenţa ploilor asupra vegetaţiei etc.

Alături de «Economia rurală» a lui P. Aurelian, ziarul «Agronomia» a avut un important rol instructiv asupra nivelului agricultorului interesat de progres. Numeroase articole din acest ziar au fost publicate în volumul de 385 pagini sub titlul *Tratat de agronomie.* Desigur că ţăranul de rînd nu putea cîştiga prea mult. El nu citea ziare. Cu toate acestea Pană Buescu a fost un militant recunoscut pentru îmbunătăţirea vieţii plugarului. Astfel, a înfiinţat Societatea de asigurări «Unirea» pe care a condus-o mulţi ani. S-a ocupat mult de bănci şi credite pentru agricultori. A fost permanent între promotorii înfiinţării asociaţiilor de ţărani prin care acestea garantau creditul acordat, înlăturînd intermediarii, în special societăţile comerciale care exploatau atît producătorii cît şi consumatorii.

Tot el a fost un activ susţinător al ideilor privind dezvoltarea industriei. În anul 1896 a depus în Cameră un proiect de lege asupra înfiinţării de sindicate agricole unde a sprijinit tot ce urmărea ameliorarea stării cultivatorilor pămîntului. Cu puţin timp înainte de sfîrşitul vieţii a publicat în revista «Cîmpul» idei pentru o mai bună organizare a învăţămmtului agricol şi Staţiunii Agronomice.

Pană Buescu a fost un profesor cu activitate intensă şi constantă. Lucrarea sa *Lecţiuni elementare de chimie agricolă* a fost primul curs de acest fel din ţară. În partea introductivă a lucrării se face o incursiune adîncă în cunoştinţele referitoare la nutriţia plantelor unde sînt referiri la ideile şi experienţele celor mai iluştri precursori, ca Bernard Palissy (1563), Lavoisier (1793), Th. de Sauseure (1804), Humprey Davy (1813), Bousingnoult (1838), Liebig (1840). Comentînd efectul «sărurilor» (substanţe nutritive) asupra vegetaţiei plantelor, Pană Buescu se află între primii specialişti în chimie agricolă, care au susţinut că amendamentele nu contribuie direct la hrana plantelor. Pană Buescu insistă aici asupra conflictului dintre Bousignoult şi Liebig, căruia savantul francez i-a dat o notă violentă. Era reacţia unui om învins cînd se afla pe un înalt piedestal în ştiinţa chimiei. Efortul său însă era în zadar căci experimentul simplu făcut de Liebig a dovedit pentru totdeauna natura nutriţiei minerale a plantelor. Pană Buescu era un activ susţinător al teoriei nutriţiei minerale şi descrie experienţele lui Liebig în întregime. Autorul prezintă cunoştinţele de fiziologie necesare pentru cunoaşterea nutriţiei plantelor; face o analiză profundă a asimilaţiei carbonului, azotului şi hidrogenului de către plante; a cenuşei plantelor; apoi o descriere a îngrăşămintelor organice şi minerale, cu unele referiri la modul de folosire. Pană Buescu dorea să republice această lucrare la nivelul unui tratat, dar n-a mai reuşit. Prefaţa scrisă la această lucrare semnată de Ştefan P. Radianu aduce un cald omagiu personalităţii lui Pană Buescu.

Una dintre valoroasele lucrări ale lui Pană Buescu care reflectă larga sa pregătire economică şi agronomică este *Criza economică şi remediile ei,* publicată în anul 1889. Chiar în introducere, autoral spunea: «*Criza agricolă nu mai poate fi o cauză a mizeriei unei ţări*». Analizînd cauzele crizei arăta ca a fost determinată de concurenţa produselor Americii, care au ieftinit puternic grînele, dar România a pierdut şi din cauza piedicilor puse de vecinii austro-ungari prin interdicţia de tranzit a mărfurilor. Dar cele mai directe cauze sînt considerate, producţia mică şi scumpă, excesul cheltuielilor publice, care absorb izvoarele producţiei unei ţări, cheltuieli mari în paguba contribuabililor, şi apoi, la noi relele economice provin din neştiinţa guvernului, secătuirea pămîntului, înapoierea mijloacelor de muncă, lipsa industriei, impozitele grele, ignoranţa poporului».

Scanned with OKEN Scanner

România a fost lovită prin desfiinţarea porturilor libere «porto franco» spre vest, iar în vremea aceea cele mai importante ţări importatoare de grîne româneşti erau Anglia, Suedia, Norvegia, Belgia, Olanda şi Elveţia. Ea deţinea 14,5% din exportul mondial de grîne, după Rusia (39%) şi SUA (26%). Pentru ieşirea din criză recomanda producerea în ţară a făinei şi spirtului, iar prin vinderea lor să se valorifice superior exportul comparativ cu livrarea în boabe. Această idee a fost rapid îmbrăţişată, înmulţimndu-se foarte încurajator numărul morilor şi al fabricilor de spirt, aşa cum se constată la 1900 din lucrarea lui Vlad Cîrnu „*Cereale româneşti*". O altă soluţie cu influenţă pozitivă asupra ieşirii din criză o considera a fi «*sporirea producţiei agricole prin construirea de uzine pentru producerea de maşini agricole, pluguri, maşini de semănat, treierat, ieftine, pentru a fi larg accesibile cultivatorilor*». Pană Buescu recomanda aplicarea largă a fertilizării ştiinţifice a solului. Sfaturile pentru dezvoltarea şi creşterea producţiei agricole din partea finală a lucrării sînt un exemplu de competenţă profesională şi înţelepciune. Pană Buescu considera îmbunătăţirea creşterii animalelor o necesitate imediată şi recomanda organizarea asolamentelor furajere, care abia după un secol s-au generalizat la noi. Propunea înfiinţarea unui număr mare de fabrici de zahăr, acordarea de credite în condiţii avantajoase pentru săteni, dezvoltarea reţelei de căi ferate, construirea unei flote comerciale proprii pentru a ieşi de sub exploatarea străină în acest domeniu. Cultivatorii de pămînt să formeze o societate care în înţelegere cu oamenii de ştiinţă să dea impuls aplicării noului. Această ultimă idee a şi fost începută în 1890 prin constituirea Societăţii Centrale Agricole la Bucureşti. Propune înfiinţarea unei exploataţii de cercetări agricole ca la Rothamstedt în Anglia; să se facă o flotă comercială românească pentru transportul pe Dunăre şi pe alte rîuri interioare. Este uşor de constatat că în acei ani totul era la început şi că ideile sale aveau o certă valoare de avangardă, ele fiind realizate în următorii 100 de ani. Dar, cine mai ştie azi că la 1889 Pană Buescu venea cu aceste propuneri, ingenioase şi necesare de înfăptuit pentru o schimbare a vieţii poporului nostru?

În acele timpuri Pană Buescu a fost peste 20 de ani senator din partea Partidului Conservator, situat în aripa progresistă a acestuia; el a susţinut în Cameră întotdeauna propunerile care tindeau spre îmbunătăţirea situaţiei maselor. A fost un om de o mare probitate morală şi modestie. Ultimii ani ai vieţii i-a trăit la Bucureşti, din pensia sa de fost profesor la Herăstrău. La decesul său, un comunicat scurt anunţa: «*ieri 26 septembrie 1904 a decedat Pană Buescu, agronom, deputat, profesor de fizico-chimie la Herăstrău, om învăţat şi de bine*», iar Ştefan Radianu, care l-a cunoscut şi preţuit îl aşeza între cei dintîi, care animat de un nobil patriotism a început să facă în România propagandă în favoarea agriculturii, avînd deviza «in labore nobillitas». A lucrat mult şi a murit sărac. Chipul său nobil de bătrîn înţelept din alte vremuri, ne va aminti de unul dintre primii agronomi iubitori de glie şi popor, primul profesor de chimie agricolă din învăţămîntul românesc.

Pană Buescu
(Bibliografie selectivă)

- *Hameiul.* «Agronomia», Bucureşti, 1859.
- *Atmosfera.* «Agronomia», Bucureşti, 1859.
- *Tutunul.* «Agronomia», Bucureşti, 1859.
- *Porumbul.* «Agronomia», Bucureşti, 1859.
- *Pămîntul şi elementele ce-l constituie.* «Agronomia», Bucureşti, 1859.

Scanned with OKEN Scanner

- *Modul propagării instrucţiei agricole.* «Agronomia», Bucureşti, 1859.
- *Rapiţa* (Brassica campestris). «Agronomia», Bucureşti, 1859.
- *Plugul.* «Agronomia», Bucureşti, 1859.
- *Criza agricolă şi remediile sale.* Tip. «Cucii», Bucureşti, 1889.
- *Comerţul internaţional şi tarifele vamale.* Tip. «Speranţa», Bucureşti, 1904.
- *Lecţiuni elementare de chimie agricolă* cu o prefaţă de S. P. Radianu, Tip. «Baer», Bucureşti, 1905.
- *Folosirea capitalului în agricultură* «Agronomia», Bucureşti, 1958.

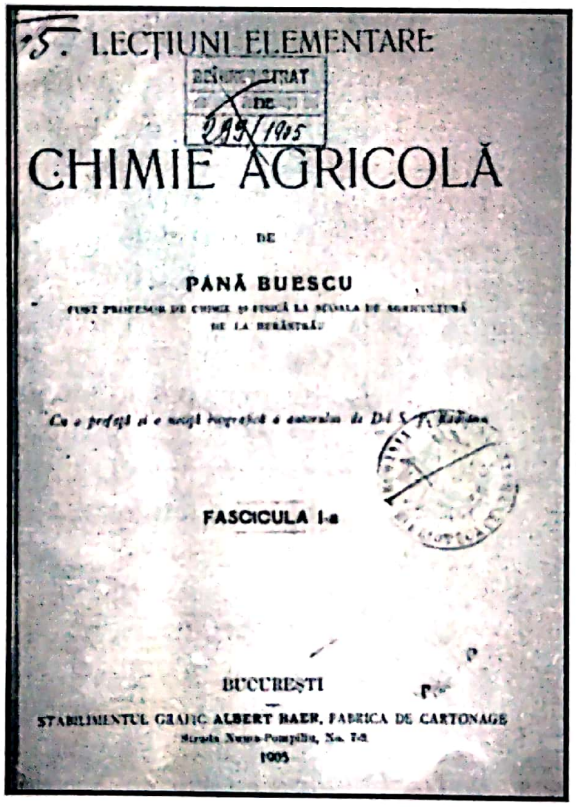
LECŢIUNI ELEMENTARE

CHIMIE AGRICOLĂ

DE

PANĂ BUESCU

FASCICULA I-a

BUCUREŞTI

STABILIMENTUL GRAFIC ALBERT BAER, FABRICA DE CARTONAGE

1905

Scanned with OKEN Scanner

MAXIMILIAN POPOVICI
(1861-1918)
agronom, chimist şi publicist

Între figurile agronomice de seamă plămădite la Şcoala de la Herăstrău în timpul directoratului lui Petre Aurelian, un loc distinct trebuie atribuit lui Maximilian Popovici, pentru activitatea sa variată şi profundă în domeniile agriculturii practice şi ale ştiinţei agricole. S-a născut în anul 1861, fiind fiul preotului din satul Tînţar, judeţul Făgăraş, de pe plaiurile lui G. Maior şi Vlad Cîmu Munteanu. A învăţat clasele primare în satul natal, iar liceul la Braşov. Trecînd munţii «în ţară» s-a înscris la Şcoala de Agricultură de la Herăstrău în anul 1878, absolvind cu rezultate strălucite în anul 1881. La terminarea studiilor a fost angajat ca specialist agronom la Monetăria Statului şi, în paralel, asistent la Catedra de Chimie a profesorului Salygny, fratele celebrului constructor. A lucrat un timp şi la Şcoala Inferioară de Agricultură de la Strihareţ. Fiind remarcat de superiori ca un tînăr deodebit de dotat şi harnic, în anul 1883 a fost trimis să studieze chimia agricolă la Şcoala Superioară de Agricultură de la Berlin, obţinînd titlul de «doctor» în anul 1885. Specializarea în chimie i-a oferit posibilitatea întoarcerii la Monetăria Statului şi, în acelaşi timp, chimist la Staţiunea Agronomică. Pentru scurtă perioadă a fost şef de lucrări la catedra de Mineralogie şi Chimie agricolă. Totuşi activitatea de bază care i-a adus primele rezultate deosebite a fost aceea de la Monetăria Statului. Aici a înfiinţat primul laborator de chimia tutunului din ţară, în cadrul «Regiei Monopolurilor Statului», în anii 1888-1890.

Prin contribuţia sa, pe baza înaltei pregătiri de chimist, a perfecţionat procesele de fermentare a tutunului, introducînd ştiinţa în locul empirismului, situînd ţara între principalele state europene producătoare de tutun de calitate superioară. În anul 1899, curînd după organizarea laboratorului, a perfecţionat tehnica chimismului fabricării hîrtiei de ţigarete, asupra căreia s-a instituit monopol de stat, renunţînd la import, fapt cea constituit o importantă sursă de venit. În afara publicării unor materiale în revista «Cîmpul» şi «Viaţa agricolă», Maximilian Popovici a publicat lucrarea *Fabricarea extractului de tutun.* Este vorba de nicotină care era recomandată ca insecticid şi produs antiparazitar, precum şi de infuzia de tutun pentru combaterea unor boli contagioase la animale. Totodată prezintă compoziţia chimică complexă a extractului de tutun. O altă lucrare în acest domeniu publicată în aceeaşi perioadă a fost *Tutunul,* constituind prima

Scanned with OKEN Scanner

încercare de nivel ştiinţific şi practic, cu referire la cultura acestei plante, cu nuanţă de monografie. Dar Maximilian Popovici avea acea însuşire rară a intetectualului de a fi în măsură egală om de ştiinţă şi un foarte bun practician. În acest sens el înfiinţează «Buletinul de cultură a tutunului», ca publicaţie de instruire a producătorilor. Aici a avut o activitate de precursor, perfecţionînd organizarea şi tehnologia de cultivare în teren unde avea o activitate practică directă.

În anul 1908 Maximilian Popovici părăseşte Regia Monopolurilor Statului după ce pusese bazele unei activităţi care s-a dezvoltat continuu. El obţine postul de subdirector la Casa Rurală recent înfiinţată (1906). Această nouă instituţie înfiinţată în scopul ridicării nivelului de activitate a agriculturii şi a vieţii ţăranului a polarizat activitatea unui important număr de specialişti agronomi. Maximilian Popovici a fost însărcinat cu funcţia de şef al serviciului agronomic al Casei Rurale. Aici a fost sprijinit şi de alţi colegi care au primit cu entuziasm înfiinţarea acestei instituţii, dornici de a-şi aduce contribuţia la schimbarea agriculturii şi îmbunătăţirea soartei ţăranilor atît cît se putea în condiţiile de atunci. Între ei trebuie amintiţi: C. Filipescu, Gh. Cipăianu, N.O. Popovici-Lupa, ceva mai tîrziu Ştefan Popescu, AL Nasta şi alţii.

Una din preocupările de bază ale Casei Rurale, prin «serviciul agronomic» era organizarea cumpărării de teren agricol pentru ţărani, din moşiile statului, cele ale boierilor ruinaţi, şi ale bisericilor. Întreagă această acţiune cerea o temeinică fundamentare juridică şi social agronomică. Pentru realizarea unei organizări corespunzătoare din punct de vedere agronomic şi social, Maximilian Popovici a făcut o scurtă călătorie în Germania şi Ungaria spre a studia cum se rezolvă probleme relativ asemănătoare cu cele de la Casa Rurală. La întoarcere, publică imediat (1911) broşura *Colonizări şi parcelări* pe baza observaţiilor în «Prusia Poloneză», unde germanii procedau la colonizări masive pe pămînt polonez şi trebuiau să organizeze repartizarea terenului pentru înfiinţarea de exploataţii agricole ţărăneşti de dimensiuni mici şi mijlocii. Autorul face o analiză a situaţiei cu o înaltă competenţă agronomică şi psiho-socială.

În primul rînd a luat legătura cu organele ce se ocupau de problema în chestiune. Prima remarcă a autorului este aceea că populaţia zonei era poloneză, iar coloniştii germani erau implantaţi pe moşiile statului, fiind ceva asemănător cu problema noastră privind proprietarul de teren, care era statul. Cu privire la suprafeţele distribuite constată că 80% din noile gospodării ale coloniştilor primeau loturi de 2-20 ha. în continuare, prezintă modul de organizare a unei gospodării, administrarea ei, viaţa culturală, îndrumarea de specialitate agronomică. Maximilian Popovici a adus aceste informaţii pentru a pune în discuţie adoptarea unor aspecte din practica colonizării germane în regiunea amintită. Dar în acei ani moşierimea era prea puternică pentru a putea realiza ceva de amploare în favoarea ţăranului. Grija mare a moşierilor era să nu rămînă fără forţa de muncă aproape gratuită a ţăranului. Astfel, proiectele de legi erau amînate ani în şir, iar dacă erau votate, sabotau aplicarea lor. Aşa ne explicăm de ce vînzarea de pămînt preconizată n-a mai avut loc, iar studiul lui Maximilian Popovici a rămas literatură.

Agronomii Casei Rurale n-au dezarmat însă în faţa acestei nereuşite şi la îndemnul lui Maximilian Popovici şi a altor agronomi învăţaţi au ales calea «tovărăşiilor», «obştiilor arendare», «obştiei agricole» prin activitatea cărora au reuşit să acţioneze şi să depăşească în unele cazuri nota de simbol. De exemplu, în unele zone s-a obţinut chiar mai mult în ridicarea agriculturii şi a stării săteanului.

Scanned with OKEN Scanner

Pe cînd lucra încă la Regia Monopolurilor Statului, şi se deplasa frecvent în sate, pe care le-a cunoscut aşa cum erau, în înapoierea şi viaţa grea a oamenilor, cu o agricultură aproape primitivă, Maximilian Popovici era preocupat de posibilitatea sprijinirii acestor oameni prin organizare şi tehnică, pentru că pe acestea le avea la îndemînă ca agronom specialist.

Ca şi alţi agronomi de avangardă, el acorda mare importanţă promovării tehnicii pentru ridicarea nivelului de pricepere în ale agriculturii în masa mare a sătenilor. În această privinţă îşi punea speranţele în activitatea agronomilor Casei Rurale care erau numiţi «învăţători ambulanţi». Condiţiile lor de muncă erau foarte grele în cazul proprietăţilor mici şi foarte farîmiţate, a stării de înapoiere a agriculturii şi a mizeriei şi ignoranţei în care trăiau sătenii. În ajutorul acestei activităţi a publicat în anul 1907 broşura *Învăţătorii ambulanţi* cu subtitlul «rolul şi modul lor de acţiune precum şi diferite alte mijloace cu scopul de a contribui la îmbunătăţirea agriculturii şi stării morale şi materiale a ţăranului nostru». Scopul propus era «*de a transforma gospodăria ţăranului într-o exploatare agricolă raţională în vorbă şi faptă*». Pentru această sarcină, agronomii Casei Rurale aveau în răspundere introducerea elementelor de tehnică agricolă, de educaţie într-un număr de sate, unde se puteau verifica şi înfăptuirile de pe urma lor. Condiţiile sociale, starea de lucruri generală din acel timp erau totuşi puţin favorabile obţinerii unor rezultate de oarecare importanţă. Realizările obţinute au fost modeste.

Lucrarea cuprinde sfaturi pentru agronomi, reflectînd o profundă cunoaştere a psihologiei săteanului în raport cu starea sa, a relaţiilor sociale la sat şi chiar a nivelului posibilităţilor de progres prin activitatea «învăţătorilor ambulanţi». În această privinţă Maximilian Popovici spunea: «*ţăranul trebuie îndemnat să aplice măsuri care nu cer investiţii imediate: cînd doreşti să-i dai un exemplu pozitiv e o mare greşeală să-i prezinţi un bogătaş. Neapărat trebuie adus un exemplu aproape de nivelul său material, cînd se explică un experiment pentru introducerea noului trebuie ales un ţăran de mijloc mai luminat, bun gospodar, cu o bună aderenţă în masa de săteni, iar în acest act trebuie obligatoriu introdus învăţătorul satului, care este considerat unul de ai lor, cu prestanţă şi credibilitate.* Acesta era «domnul învăţător al nostru». Maximilian Popovici recomanda să se înceapă acţiunile cu arături de toamnă, fertilizare cu gunoi la timp optim, pregătirea platformei de gunoi, acţiuni ce nu cereau investiţii deosebite. El arăta că se poate trece la introducerea în practică a unei culturi noi, numai după o temeinică convingere a ţăranului şi o instruire corespunzătoare. În acei ani era în acţiune tentativa de introducere şi extindere a soiei şi plantelor furajere cultivate, care de altfel a mers foarte greu la nivelul micului proprietar; în parte şi din motive obiective. Aceste sfaturi nu puteau fi ignorate. Dimpotrivă respectarea lor în cadrul unor acţiuni energic aplicate a condus la obţinerea unor rezultate încurajatoare care demonstrau că «este posibil». Reluînd ideea despre «Ancheta socială», Maximilian Popovici propune în limite mai precise «ancheta agrară» pentru a cunoaşte temeinic starea economică a agriculturii, care atunci însemna starea economică a ţării, dar şi starea economică şi morală a ţăranului.

În legătură cu aceasta propunea creşterea numărului de gospodării ţărăneşti mij locii, înfierînd faptul că în 1907 din suprafaţa arabilă a ţării de 7.968.296 ha, proprietăţile cu suprafaţa mai mică de 10 ha, deţineau doar 41%, restul revenind proprietarilor mai mari, de toate nuanţele. Încă înainte de izbucnirea răscoalelor din 1907 s-a pronunţat în presă pentru revizuirea legii «învoielilor agricole», care în fond promovau practicarea unei neoiobăgii; propunînd înfiinţarea unui Consiliu de

Scanned with OKEN Scanner

Agricultură în cadrul Ministerului Economiei Naţionale, organizarea învăţământului agricol, a şcolilor normale, înfiinţarea cercurilor culturale la sate. A propus o programă şcolară pentru pregătirea învăţătorilor care după cîţiva ani a fost pusă în aplicare cu unele adăugiri. Aceasta cuprindea noţiuni despre plante, sol, tehnologiile de cultivare, unelte de gospodărie, construcţii de locuinţe, adăposturi pentru animale, fîntîni, igienizare, pepiniere, gradine etc. Tot în activitatea sa de îndrumător şi om practic Ia Casa Rurală, Maximilian Popovici a întreprins o serie de acţiuni concrete. Astfel, în anul 1912a construit la Topoloveni un «cuptor bosniac» pentru uscat fructe în cantităţi mari; în timpul primului război mondial, a construit cuptoare pentru uscat legume necesare armatei. În acest domeniu a publicat prima lucrare importantă intitulată *Industrializarea fructelor* în anul 1900, în care prezintă idei de avangardă privind conservarea, prelucrarea, păstrarea produselor din legume. Împreună cu Gheorghe Cipăianu a publicat în 1912 *Manualul de agricultură* pentru uzul şcolilor superioare şi inferioare de agricultură, alcătuit din două părţi: partea I - agricultura generală, iar partea a doua - cultura plantelor, a tuturor plantelor din sfera fitotehniei. Lucrarea este bogat ilustrată, redată într-un limbaj tehnic de bun nivel, fiind superioară altor lucrări cu acelaşi scop apărute în acei ani. Ca om, Maximilian Popovici a fost un sincer prieten al ogorului şi al celor ce l-au muncit. Avea prieteni de profesie în toate generaţiile, inclusiv între colegii copiilor săi. Era întotdeauna un sfătuitor şi avea un cuvînt mîngîietor pentru săteanul exploatat de boier, încît nici unul dintre ei nu i-ar fi spus «boierule» sau «cucoane». Era un om foarte harnic, eficient şi rezistent la muncă.

Prietenii săi: Gh. Cipăianu, N.O. Popovici-Lupa, P. Mihăescu, I.D. Ştefanescu şi mulţi alţii găseau întotdeauna un refugiu plăcut în vizitarea familiei sale. Maximilian Popovici a avut o preocupare deosebită pentru rolul gospodăriei casnice în viaţa săteanului. El pretindea că femeia poate face mult pentru ridicarea calităţii vieţii de familie, dar pregătirea ei pentru acest scop era total ignorată. Nimeni nu avea grija unei pregătiri cît de puţin pe baze practice a tinerelor fete de la ţară. Pentru îmbunătăţirea acestei situaţii propunea pentru şcolile de învăţătoare o programă şcolară asupra «organizării raţionale a unei gospodării». Conform ideilor sale, viitoarele învăţătoare care urmau să lumineze sătenii trebuiau să înveţe despre: ordinea în casă, curăţenia în gospodărie, îngrijirea hainelor, alimentaţia, coacerea pîinii, prepararea laptelui, producerea untului, brînzei şi smîntînii, îngrijirea animalelor de curte, a grădinii de legume şi flori, îngrijirea animalelor, torsul şi ţesutul, folosirea inului şi cînepii, creşterea viermilor de mătase, prepararea conservelor de casă, prepararea mîncării la bucătărie etc, O asemenea idee se impunea singură pentru toate timpurile, cît oamenii vor trăi în sate. O gospodină care cunoaşte aceste lucruri prin instruire şi practică este un factor cert de progres şi civilizaţie. A spus că o astfel de pregătire nu poate fi echivalentă cu «învăţătura de la mama», metodă care persistă pînă în zilele noastre. Şcoala generală sătească ar trebui să aibă neapărat această problemă în programele de învăţămînt.

Într-un material de amintiri, V. Trifu îl caracterizează astfel: La Ministerul Agriculturii era consilier agronom; la Monetărie şi Ministerul de Finanţe era chimist; la Casa Rurală a fost «sociolog», la Tutun, mai mult dascăl decît chimist, jurist întocmind proiecte de lege; pedagog în Consiliul permanent al Ministerului Şcolilor, la Şcoala de Poduri de Ia Herăstrău, industriaş cînd a înfiinţat la Cătuneşti, Topoloveni şi Călineşti primele fabrici de marmelade şi uscarea fructelor.

A trăit modest şi a murit sărac, cu toate că şi-ar fi putut face o stare materială îndestulătoare. A fost un om de mare cinste şi corectitudine. Ca mediator al relaţiei de

Scanned with OKEN Scanner

schimb dintre macedo-români şi ţară în cultura tutunului, uade a rezolvat lucrurile în favoarea ambelor părţi, avea dreptul legal la un beneficiu personal în valoare considerabilă.

Din motive personale de morală a renunţat la acest drept care putea să-l plaseze în rîndul oamenilor cu stare. Mulţi prieteni i-au admirat gestul, dar alţii îl dojeneau pentru că-i cunoşteau viaţa şi casa.

Un om bun, o minte mare, un iubitor de popor şi ţară cum a fost Maximilian Popovici a avut un sfîrşit tragic; un accident de automobil în Basarabia în anul 1918, în ziua de 31 martie, unde se afla cu probleme importante trimis de guvernul român i-a curmat viaţa.

A fost înmormîntat la Cimitirul «Eternitatea» din Iaşi unde odihnesc mulţi oameni de seamă ai neamului nostru.

Oriunde a lucrat, Maximilian Popovici a publicat permanent la reviste de specialitate, almanahuri şi chiar la cotidiene. El trebuie amintit, pe drept, între marii publicişti agronomi de la începutul secolului. În tot ce a înfăptuit acest mare înaintaş a fost un deschizător de drumuri, un fondator, care a avut contribuţii însemnate la dezvoltarea agriculturii.

Maximilian Popovici
(Bibliografie selectivă)

- *Fabricaţiunea extractului de tutun.* «Tipografia Nouă», Bucureşti, 1895.
- *Tratarea griului, orzului şi ovăzului cu piatră vînătă şi sulfura de potasiu.* I.S.C.A., Bucureşti, 1898.
- *Sarea în industrie şi agricultură.* «Jurnalul Societăţii Centrale Agricole», nr. 1, Bucureşti, 1899.
- *Podgoriile noastre.* «Jurnalul Societăţii Centrale Agricole», Bucureşti, 1899.
- *Viile vechi şi viile noi.* «Jurnalul Societăţii Centrale Agricole», Bucureşti, 1899.
- *Bosnia şi Herţegovina.* Tip. «Dreptatea», Bucureşti, 1900.
- *Industrializarea fructelor.* Ed. «Socec», Bucureşti, 1900.
- *Grădinile şcolare.* «Cîmpul», nr. 4, Bucureşti, 1904.
- *Învăţătorii ambulanţi de agricultură.* Ed. «Socec», Bucureşti, 1907.

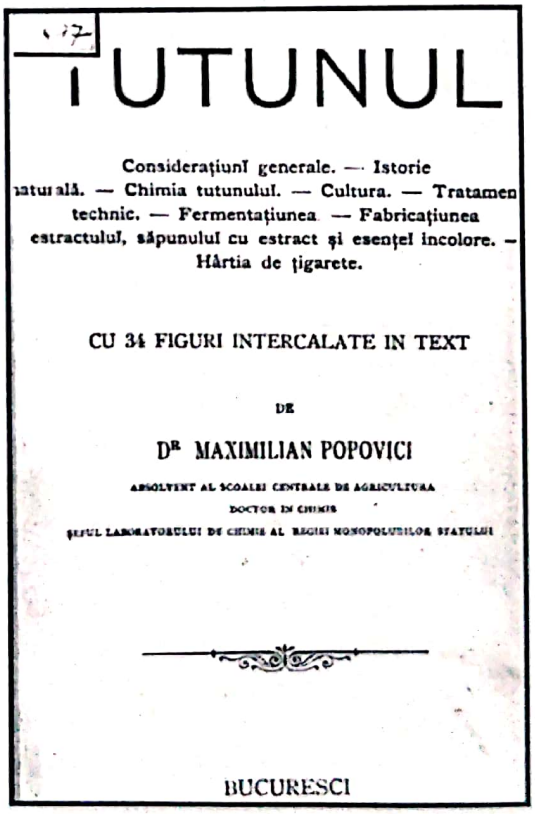
TUTUNUL

Consideraţiuni generale. — Istorie naturală. — Chimia tutunului. — Cultura. — Tratamen tehnic. — Fermentaţiunea — Fabricaţiunea estractului, săpunului cu estract şi esenţei incolore. — Hârtia de ţigarete.

CU 34 FIGURI INTERCALATE IN TEXT

DE

Dr MAXIMILIAN POPOVICI

ABSOLVENT AL SCOALEI CENTRALE DE AGRICULTURA
DOCTOR IN CHIMIE
ŞEFUL LABORATORULUI DE CHIMIE AL REGIEI MONOPOLURILOR STATULUI

BUCURESCI

- *Trips. tabaci.* «Buletinul culturii tutunului», nr. 12-13, Bucureşti, 1908.
- *Colonizări şi parcelări.* Ed. «Universala», Bucureşti, 1911.
- *Manual de agricultură pentru şcolile inferioare de.agricultură.* Ed. «Socec», Bucureşti, 1912.
- *Ministerul de Agricultură în sprijinul programului agriculturii şi ţăranului.* Rev. «Viaţa Agricolă», Bucureşti, 1914.

Scanned with OKEN Scanner

- *Congresul agricol din 1914.* Paris, Rev. «Viaţa Agricolă», Bucureşti, 1914.
- *Instrucţiuni pentru fabricarea, păstrarea şi întrebuinţarea legumelor uscate şi fructelor.* Tip. «Sfetea», Bucureşti, 1916.
- *Fabricarea, păstrarea şi întrebuinţarea legumelor şi fructelor.* Rev. «Viaţa Agricolă», Bucureşti, 1916.
- Trifu Ion, *Maxirnilian Popovici,* Bucureşti, 1942.

Scanned with OKEN Scanner

ION M. DOBRESCU
(1882 -1967)
profesor de meteorologie şi chimie agricolă

Între puţinii oameni de seamă, care au avut studii universitare în domeniul fizico-chimiei şi s-au îndreptat de la început spre ştiinţele agricole, Ion M. Dobrescu ocupă un loc distinct şi merituos. Activitatea deosebit de vastă, pe o perioadă îndelungată de timp, cu o profundă esenţă ştiinţifica l-a situat alături de cei mai valoroşi contemporani ai domeniului, ca H. Vasiliu şi Th. Saidel, avînd în acelaşi timp şi meritul de a fi lăsat în urmă discipoli, care s-au ridicat la nivelul cerut consacrării.

Ion M. Dobrescu s-a născut la 30 martie 1882 în satul Ciochina, judeţul Ialomiţa. A absolvit liceu! «Mihai Viteazul», din Bucureşti, iar în anul 1902 s-a înscris la Facultatea de Fizico-Chimie a Universităţii din Capitală. A absolvit cu rezultate excelente această facultate, într-o perioada cînd unele discipline din programa Şcolii de ia Herăstrău le susţineau cadre de la Universitate. Aşa ne explicăm de ce tînărui absolvent a fost încadrat ca preparator, asistent şi apoi şef de lucrări la catedra de Chimie a acestei şcoli, lucrînd din 1906 pînă în 1909. A beneficiat de specializare în chimie agricolă la Universitatea din Breslau, sub conducerea renumitului profesor Th. Pfeifer, iar mai tîrziu a lucrat cu Dr.E. Blank, de la Universitatea din Gottingen. Pe baza studiilor din această perioadă, Ion M. Dobrescu a întocmit lucrarea *Dinamica asimilării potasiului din minerale* care a susţinut-o public în anul 1915, obtinînd titlul de „Doctor în chimia agricolă" la Universitatea din Bucureşti.

Tot în acest interval, între anii 1908-1913, a activat şi Ia catedra de Chimie Medicală a Facultăţii de Medicină din Bucureşti. În intervalul 1912-1915 a fost şi profesor de fizică şi chimie la liceul «Ştirbei Vodă» din Călăraşi. Din anul 1915 a fost titularizat conferenţiar la catedra da Meteorologie agricolă şi Chimie tehnologică în cadrul Şcolii Centrale de Agricultură de la Herăstrău.

După actul Unirii din 1918, cînd Ardealul şi alte ţinuturi s-au unit formînd România Mare, profesorul Ion M. Dobrescu a fost chemat la Cluj, unde din anul 1919 şi pînă la sfîrşitul activităţii sale a fost un ilustru reprezentant al învăţămîntului agricol superior. A fost titularizat la catedra de Chimie generală, Chimie agricolă şi tehnologică. Activitatea sa didactică a durat pînă la sfîrşitul războiului al doilea mondial. A fost unul dintre cei mai activi şi laborioşi profesori cercetători. Ion M. Dobrescu a fost autor a şase cursuri universitare de cea mai evidentă necesitate şi eficienţă pentru studenţii

Scanned with OKEN Scanner

agronomi, între care, unele au avut şi o durată de folosire timp de 20 de ani. *Cursul de Fizică şi Meteorologie,* litografiat, a fost utilizat în perioada 1919-1923; *Cursul de Chimie generală,* 1919-1928; *Cursul de Chimie agricolă,* 1919-1929; *Cursul de Tehnologie agricolă* (chimie tehnologică) 1919-1939; *Cursul de Meteorologie şi Chimie tehnologică,* 1920; *Cursul de Geologie şi Agrogeologie,* 1927-1939.

O analiză riguroasă a acestei ultime lucrări a dezvăluit larga sa pregătire în domenii vaste înrudite cu ştiinţele agricole şi incursiuni în obiecte agronomice de bază, cum este chimia şi agrogeologia. În acelaşi timp constatăm că într-un singur an, anul venirii sale la Academia de Agricultură din Cluj, a publicat patru cursuri pentru studenţi, oferind generaţiilor de tineri material necesar unei pregătiri temeinice. Nu se cunoaşte un caz similar în învăţământul agronomic superior de la noi în această privinţă.

Editarea a patru cursuri într-un an presupune un efort extraordinar, o dăruirea foarte lăudabilă pentru ridicarea calităţii pregătirii instructive a studenţilor, pe care profesoral Dobrescu i-a îndrumat, preţuit şi îndemnat întotdeauna la o muncă cinstită. Toate aceste cursuri au avut un nivel similar cu cele de la Bucureşti şi Iaşi ridicînd calitatea învăţământului agronomic românesc din Ardeal la înălţimea celui din Vechiul Regat, într-un timp extrem de scurt. De fapt dorinţa intelectualilor agronomi de a contribui la organizarea şi funcţionarea învăţământului agronomic superior la un nivel cît mai bun, a fost impresionant. În cel mai scurt timp s-au adunat aici un număr de personalităţi certe: M. Şerban, I. Dobrescu, N. Săulescu, N. Martinovici, Iuliu Prodan, C. Băicoianu şi alţii, dînd o adevărată aureolă tinerei instituţii româneşti.

Pe baza cursurilor pentru studenţi, a publicat ulterior lucrări, unele constituind o contribuţie originală, pentru lărgirea informaţiei ştiinţifice în agricultură într-un domeniu mai îngust, dar de o importanţă deosebită.

Astfel, în anul 1926 a publicat la Editura Cartea Românească, *Meteorologia agricolă,* prima lucrare de acest fel, care se adresa agriculturii. Lucrarea cuprindea capitole referitoare la: cauza generală a fenomenelor meteorologice, proprietăţile calorice, luminarea şi chimia radiaţiilor solare, căldura solară şi temperatura atmosferică şi a solului, presiunea atmosferică, umiditatea atmosferică, vînturile, precipitaţiile, lumina, prevederea timpului şi climatologia, căreia i-au fost adăugate: «Rolul plantelor şi animalelor în prevederea timpului», «Prevederea minimului de temperatură. În perioada de viaţă activă a plantelor», «Meteorologia şi agricultura», «Regimul pluviometric şi cultura grîului», «Influenţa presiunii atmosferice asupra sănătăţii», «Influenţa temperaturii asupra regnului animal şi vegetal», «Frigul şi noile îndrumări ale agriculturii». După opinia noastră această activitate îl consacră pe profesorul Ion M. Dobrescu, drept principal precursor al ştiinţei care în prezent se numeşte «Agrometeorologie». În anul 1930, după 15 ani de activitate a publicat *Curs de Chimie tehnologică* - 336 pagini, cunoscut şi sub titlul de *Industrii agricole,,* la editura Universul din Bucureşti, avînd şi de această dată un merit mare, deoarece era prima lucrare de nivel superior în acest domeniu, publicată la o editură. Ea prezenta cunoştinţe cu un pronunţat caracter aplicativ cu privire la industrializarea produselor agricole şi a apărut într-o perioadă cînd agricultura s-a redresat după căderea îngrijorătoare produsă de farîmiţarea fondului funciar în timpul reformei agrare din 1919-1921, care a distribuit ţăranilor 6 milioane teren, prin exproprierea marii agriculturi moşiereşti. A fost un act umanitar absolut necesar, dar rezultatele în producţie au fost foarte slabe timp de peste 10 ani. Profesorul Dobrescu a tratat problemele privind industria zahărului şi morăritului; panificaţia, fabricarea amidonului şi glucozei, fabricarea uleiurilor vegetale, industria stearinei, fabricarea berii, producerea vinului, fabricarea spirtului din cartofi şi cereale, a

Scanned with OKEN Scanner

rachiului din fructe, fabricarea oţetului, industrializarea laptelui şi a conservelor din fructe şi legume. *Cursul de Chimie agricolă* publicat în trei ediţii (1926, 1936, 1938), a apărut înaintea valorosului tratar de chimie agricolă al profesorului H. Vasiliu şi avea în plus un capitol de «chimia solului», în care era valorificat şi fondul de studii româneşti în acest domeniu.

Profesorul Ion M. Dobrescu a fost un foarte activ cercetător, elabormd un mare număr de lucrări cu conţinut ştiinţific diferit: lucrări de tehnologie agricolă, de chimie agricolă, de climatologie, de industrii agricole.

Între lucrările de climatologie aplicate la agricultură reţinem unele de o reală valoare: *Condiţiile meteorologice favorabile griului de toamnă în România,* în care stabileşte corelaţia dintre precipitaţii şi producţia de grîu; lucrare remarcată de marele nostru pedolog Gh. Munteanu-Murgoci. Din vasta sa activitate de cercetare au rezultat şi cîteva lucrări importante privind cunoaşterea şi lucrarea solului. Între acestea vom aminti: *Tehnica lucrărilor culturale a solului în zone aride şi umede* prezentată la al XlV-lea Congres Internaţional de Agricultură, Bucureşti, 1929, în care stabileşte principiile care stau a baza lucrărilor solului, după Adolf Mayer, şi recomandă asolamentul de Norfolk în zonele aride şi asolament de 3 ani, în cele umede. Aici precizează că tipul de sol şi umiditatea solului sînt factori de bază pentru stabilirea modului de lucrare a solului. Aduce precizări asupra lucrărilor solului pentru fiecare plantă din asolament. Urmează alte lucrări importante: *Problema însămînţării griului* cu referire la perioada de semănat care implică clima, zonele climatice ale griului de toamnă în România, *Climatul şi grîul românesc,* tot un studiu bazat pe procesul de nutriţie a griului în legătură cu factorii climatologici, pe faze de vegetaţie. Concluziile acestei lucrări au fost preluate integral în lucrarea *Chemystry of Wheed Fluor* de C.H. Bailey de la Universitatea Minaesota. *Clima Clujului* pe perioada 1871 -1918 - este un unicat. *Îmbibarea şi circulaţia apei în nisipuri* (1928) este o lucrare de referinţă în activitatea sa ştiinţifică. Aici precizează că orice sol nisipos posedă o capacitate maximă pentru apă şi una reală. Capacitatea maximă corespunde aşezării cubice a grăunţelor de nisip, iar capacitatea reală aşezării piramidale. El stabileşte că în profunzime apa se află sub formă capilară, iar spre suprafaţă sub formă peliculară; valoarea umidităţii scade pe măsură ce creşte distanţa dintre zona capilară şi suprafaţa solului.

Activitatea sa de cercetare s-a axat predominant pe studii de chimie agricolă, cu un spectru foarte variat. O primă grupă de lucrări se referă la aplicarea îngrăşămintelor chimice la unele plante de cultură. Între acestea amintim *Var-azotul şi necesitatea îngrăşămintelor azotate, Problemele economice ale îngrăşămintelor azotate şifosfatice în România, Fertilizarea solurilor în zonele cu climat arid,* în limba germană. În aceasta din urmă se referă la insuccesele posibile în cazul aplicării îngrăşămintelor chimice în zone aride, pe baza rezultatelor experimentale obţinute în mai multe zone din ţară, cu climat secetos, subumed şi umed. În concluziile lucrării, stabilea faptul că în regiunile aride, îngrăşămintele chimice trebuie aplicate înainte de efectuarea lucrărilor solului, pentru a fi încorporate într-un mediu cu umiditate capabilă de solvare.

Cele mai numeroase lucrări elaborate de Ion M. Dobrescu pe bază de cercetări proprii se referă la «chimia solului». În 1915 a publicat lucrarea *Dinamica asimilării potasei din minerale,* întocmită sub îndrumarea prof. Blanck.de la Universitatea Gottingen şi susţinută ca teză de doctorat. Aici îşi propune o idee generală, în sprijinul căreia îşi va lărgi mult investigaţiile în anii următori: «determinarea pe cale de laborator a cantităţilor de substanţe minerale din sol, sau din îngrăşăminte, uşor asimilabile pentru plante, la un moment dat». Între concluziile stabilite, arată că micele dau solului potasiul mai uşor asimilabil decît feldspaţii sodio-potasici, că pentru determinarea chimică a potasiului

Scanned with OKEN Scanner

cel mai bun solvent este acidul clorhidric, iar ca aspect general, legat de scopul lucrării precizează: «studiul solubilităţii substanţelor nutritive într-un agent de dizolvare va da rezultate conform cu încercările de vegetaţie cînd se vor putea folosi metode care să reproducă dinamica chimică din sol, precum şi faptul că un dizolvant nu poate fi folosit pentru dizolvare la toate elementele minerale». Deşi aceste idei nu sînt cu totul originale, importanţa lor a fost deosebită pentru că punea la dispoziţie date interesante de specialitate, în perioada de început a. acestei ştiinţe în ţara noastră (1915). Concluziile lucrării, datele de analiză şi curbele de solubilizare în apă, acid carbonic şi acid clorhidric, şi încercările de vegetaţie, au fost reproduse integral în voi. II al lucrării «Hondbuch der bondenlehre» de E. Blanck, profesor la Universitatea din Gottingen.

Numeroase dintre lucrările profesorului Ion M. Dobrescu au fost publicate în limbile germană şi franceză. Articolele sale de cercetare au fost publicate în cele mai autorizate reviste ale timpului, ca: «Buletinul oficial agricol - Cluj», «Viaţa agricolă», «Buletinul Agriculturii», «Agricultura nouă» etc. Lucrările de editură au onorat instituţii ca: Institutul de Arte grafice «Bucovina». «Universul», «Cartea Românească», «Buletinul societăţii de ştiinţe Cluj», «Biblioteca societăţii agronomice-Bucureşti».

În lucrarea *Metode şi erori posibile în aprecierea solurilor* (1923). trece în revistă metodele cunoscute pentru stabilirea elementelor fertilizante, ce se află în cantităţi minime în sol şi prezintă rezultatele sale (obţinute pe cale analitică şi pe baza încercărilor de vegetaţie prin culturi comparative), pe care le consideră foarte practice pentru determinarea elementelor nutritive existente în cantităţi minime în sol. În vasta lucrare de cercetare publicată sub tilul *Contribuţie la studiul solurilor româneşti* (1929), analizează 27 profile din şapte tipuri genetice de sol, utilizînd recunoscuta metodă Neubauer. asupra căreia s-a oprit şi în alte lucrări. Una din concluziile de bază ale acestei lucrări se referă la o lipsă generală de fosfor mobil în solurile noastre, din cauza conţinutului ridicat de sexquioxizi de aluminiu şi fier care insolubilizează acidul fosforic trecîndu-1 în fosfaţi ai acestor elemente.

Profesorul Ion M. Dobrescu a propus o metodă nouă analitică în chimie. Determinarea necesităţii îngrăşămintelor potasice prin metoda extractului apos din solul dospit» (1938). Această metodă putea înlocui metodele fiziologice ale lui Mitscherlich cît şi o altă metodă bazată pe teoria lui Gallon, considerînd-o mai expeditivă şi chiar mai precisă.

Tot în categoria lucrărilor de cercetare agrochimică se înscriu cele însoţite de o mai strînsă legătură cu pedologia. Între acestea amintim: *Contribuţie la studiul solurilor româneşti* (1932), *Contribuţia pedologiei la progresul agriculturii în Românìa, Curs de geologie şi agrogeologie.*

Între pionerii studiului microelementelor în nutriţia plantelor, Ion M. Dobrescu apare cu lucrarea *Acţiunea catalitica a manganului asupra fertilităţii solului,* pe baza unor experienţe cu plante. Utilizînd permanganatul de potasiu, carbonatul de mangan şi sulfatul de mangan, ajunge îa concluzia că acest microelement nu are eficienţă asupra sporirii producţiei la culturile studiate.

O lucrare singulară în activitatea sa este cea cu privire la *Analiza nutreţurilor şi alcătuirea raţiilor alimentare* (1928). Această lucrare publicată tîrziu, după cercetările lui H. Vasiliu şi Z. Huber, a completat fericit bibliografia în acest domeniu, avînd şi meritul de a prezenta un mare număr de raţii de hrană, pentru aproape toate speciile de animale domestice care erau crescute în agricultura ţării din acei ani.

Una dintre preocupările permanente ale profesorului Ion M. Dobrescu a fost aceea de a face cunoscută importanţa studiilor şi cercetărilor de chimie agricolă pentru

Scanned with OKEN Scanner

progresul ştiinţei agricole, publicînd în reviste, dări de seamă asupra activităţii de cercetare din acest domeniu. Între aceste lucrări vom aminti: *Staţiunea chimică agronomică Cluj,* în care arată modul de lucru al staţiunii în determinarea fertilităţii solului şi sporirea acestuia; *Importanţa şi progresele agrochimiei* (1926), *Importanţa chimiei asupra producţiei porumbului* (1927), *Dare de seamă asupra activităţii Staţiunii chimice agronomice din Cluj* (1926) şi altele. Alături de alţi oameni de ştiinţă agronomi, în deceniile 3,4 a prezentat la radio o serie de conferinţe pentru răspîndirea cunoştinţelor agricole utile cultivatorilor.

Actvitatea bogată şi profund ştiinţifică a profesorului Ion M. Dobrescu a fost recunoscută în ţară cît şi pe plan internaţional. El a fost membru a! Societăţii Internaţionale pentru Ştiinţa Solului (Roma), membru al Comisiei Internaţionale pentm Industrii Agricole (Paris), membru al Academiei de Ştiinţe a României (1943), membru al Societăţii de Ştiinţe din Cluj, membru al Comitetului Naţional Român de Lăptărie (consumul şi industrializarea laptelui). În cadrul Facultăţii de Agronomie a fost membru al consiliului rectoratului şi al comisiei de promovare a cadrelor didactice.

Pentru meritele sale de dascăl şi om de ştiinţă, în anul 1922 a fost numit «Cavaler» al ordinului «Crucea României», apoi Ofiţer al aceluiaşi ordin, în 1932, pentru 25 de ani activitate în serviciile statului; «Cavaler al ordinului «Meritul agricol»» (1939). A fost prorector în perioadele 1932-1934 şi 1934-1936, inspector general al Staţiunii Agronomice Centrale Bucureşti şi apoi al ÎCAR (1929-1932).

Pentru probitatea sa profesională şi recunoaşterea personalităţii în rîndul oamenilor de ştiinţă de prim rang. profesorul Ion M. Dobrescu a reprezentat ţara la numeroase manifestări ştiinţifice internaţionale. A participat la Conferinţa Internaţională de Ştiinţa Solului, Budapesta, 1929; Conferinţa Internaţională pentru îngrăşămintele Chimice, Breslau, 1933; Congresul Internaţional de Industrie Agricolă, Sheweningen, Olanda; Congresul Internaţional de Industrii Agricole, Budapesta, 1920; Congresul Internaţional pentru îngrăşăminte Chimice, Roma, 1938; Congresul Internaţional de Agricultură, Bucureşti, 1929 şi altele.

Numele profesorului Ion M. Dobrescu va rămîne în rîndurile precursorilor meteorologiei şi chimiei agricole din ţara noastră şi al dascălilor apropiaţi tineretului studios. El s-a stins din viată în ziua de 22 noiembrie 1967.

Ion M. Dobrescu
(Bibliografie selectivă)

- *Dinamica asimilării potasei din minerale.* (Teză de doctorat) Tip. «Imprimeriile Statului», Bucureşti, 1915.
- *Tehnica aprecierii solului după etoda Neuebauer şi culturi comparative* 191b *Influenţa climei asupra şoarecilor.* Rcv. «Viaţa Agricolă», Bucureşti, 1920.
- *Bazele prevederii timpului,* Rev, «Viaţa Agricolă», Bucureşti, 1920.
- *Dare de seamă asupra activităţii Staţiunii Chimice agronomice.* Cluj. Rev. «Viaţa Agricolă», 1922.
- *Îngrăşarea porumbului.* Tip. «Cartea Românească». Bucureşti, 1925.
- *Meteorologia agricolă.* Ed. «Cartea Românească», Bucureşti, 1925.
- *Importanţa şi progresele agrochimiei.* Rev. «Viaţa Agricolă», Bucureşti, 1926.
- *Zonele climatice ale griului de toamnă în România.* Rev. «Buletinul Agriculturii»,

Scanned with OKEN Scanner

Bucureşti, 1927.

- *Îmbibarea şi circulaţia apei în nisipuri.* Rev. «Buletinul Agriculturii», Bucureşti, 1928.

-*Analiza nutreţurilor şi alcătuirea raţiilor alimentare.* Rev, «Buletinul Agriculturii», Bucureşti, 1928.

-*Analiza nutreţurilor şi alcătuirea raţiilor alimentare.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1928.

- *Îmbibarea şi circulaţia apei în nisipuri.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1929.

- *Contribution a 1 'etude de sols roumaines.* Tip. «Copuzeanu», Bucureşti, 1932.

- *Cooperaţia şi industrializarea produselor agricole.* Lucrările: A.I.S.A. Cluj, 1937.

-Titluri şi lucrări (fizică-chimie). «Tipografia Naţională», Cluj, 1939.

-*Determinarea necesităţii îngrăşămintelor potasice prin metoda extractelor apoase din solul dospit.* Tip. «Naţională», Cluj, 1939.

- *La contribution de la Pedologie aux progres de l 'agriculture roumaine.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1941.

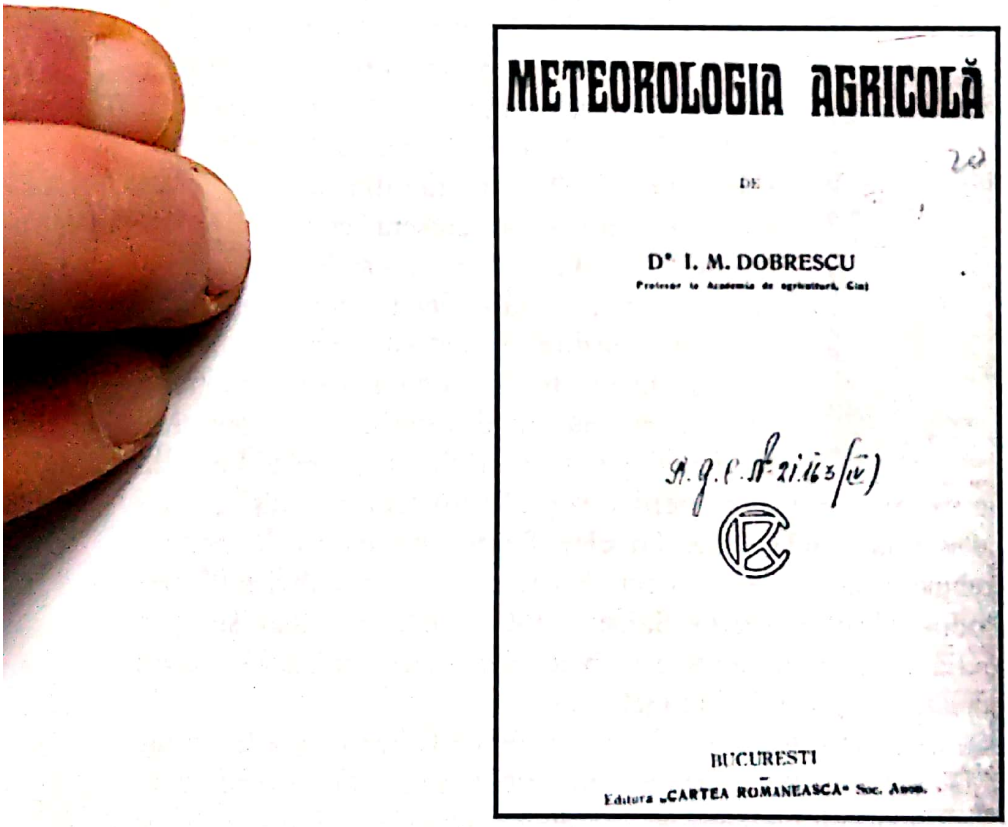

Scanned with OKEN Scanner

TEODOR SAIDEL
(1874-1967)

întemeietorul chimiei solului în tara noastră

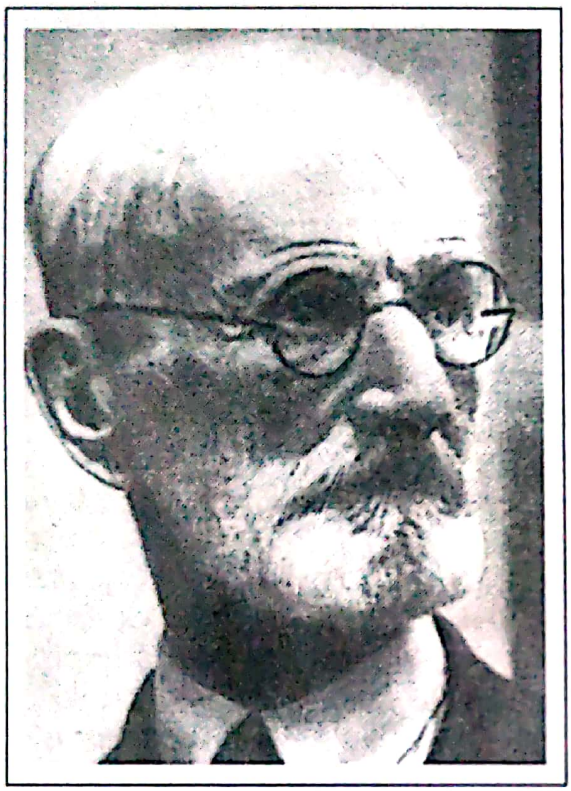

Între personalităţile de seamă ale învăţământului şi cercetării agricole din ţara noastră, Teodor Saidel a fost un caz unic, prin longevitatea sa, care i-a permis desfăşurarea unei munci active timp de aproape 70 de ani. Deşi avea o constituţie fizică firavă, mai uşor expusă îmbolnăvirilor, a dovedit o energie şi o tenacitate care au rivalizat cu cei mai robuşti dintre colegi, încît în lunga sa viaţă a muncit cu o intensitate rar întîlnită, obţinînd rezultate remarcabile, pe dramuri deschise de el însuşi.

Teodor Saidel s~a născut în Brăila la 2 septembrie 1874, în familia unor oameni modeşti, care şi-au crescut copiii cu mari eforturi, în condiţiile de la finele secolului al XIX-lea. cînd şi oraşele erau nişte localităţi cu străzi nepietruite, iar industria lipsea aproape cu desăvîrşire. Brăila era o oarecare excepţie în această privinţă., fiindcă era unul din porturile fluviale importante din Europa, fapt ce favoriza comerţul şi oferea temporar un loc de muncă pentru o parte din cei nevoiaşi. Şcoala primară şi liceul le-a absolvit la Brăila, fiind un elev foarte sîrguincios şi modest, preocupat de viitorul care trebuia să şi-l croiască singur, deoarece ajutorul familiei era foarte modest. Încă din timpul studiilor liceale, Teodor Saidel a dovedit înclinaţie spre ştiinţele exacte: matematica, fizica, chimia, care au rămas arme puternice pentru slujirea în viitor a specialităţii, căreia i s-a dedicat, spre progresul ştiinţelor agricole.

După absolvirea liceului a făcut studii superioare de chimie la Facultatea de Ştiinţe a Universităţii din Bucureşti pe care a absolvit-o în anul 1900 cu rezultate foarte bune. Fiind remarcat ca un element deosebit de valoros, înainte de absolvire a fost angajat ca «elev asistent-chimist» la Laboratorul de chimie al «Staţiunii Agronomice Centrale Bucureşti». Staţiunea Agronomică Centrală s-a înfiinţat în anul 1886, pe lîngă Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău, fiind prima instituţie de cercetare agricolă din România. Apariţia ei este legată de stăruinţele profesorului Petre S. Aurelian, care a susţinut permanent necesitatea înfiinţării staţiunii şi a acţionat pozitiv în acest sens, în calitatea sa de ministru al Agriculturii. Deşi organizarea staţiunii a fost făcută de Vlad Cîrnu Munteanu, N. Filip şi Al. Locusteanu, primul ei director pentru o perioadă de 27 de ani a fost chimistul Corneliu Roman. Această perioadă de început i-a hotărît viitorul în munca de cercetare. Aici a început studiile sale asupra chimiei solului. Analizele chimice efectuate de Teodor Saidel în acest laborator în anii 1898-1900 au fost primele de acest fel întreprinse de un cercetător român, fiind foarte mult utilizate ulterior în tînăra ştiinţă

Scanned with OKEN Scanner

«agrogeologia». care era în curs de formare şi evoluţie. Aceste date au fost utilizate în valoroasa lucrare *Solurile României* întocmită de V. Cîrnu Munteanu şi Corneliu Roman.

La absolvirea Facultăţii de Chimie, a fost reţinut ca asistent la Laboratorul de Chimie Anorganică a Universităţii Bucureşti, condusă atunci de profesorul Ion Petricu. o personalitate a chimiei, cu studii făcute la Universitatea din Leipzig. În laboratorul vestitului chimist al vremii W. Ostwald.

Din anul 1902. Teodor Saidel a trecut la Institutul de Chimie «Dr. C.I. Istrati» lucrînd în laboratorul condus de profesorul Al. Zaharia. primul profesor de chimie agricolă de la Facultatea de Ştiinţe a Universităţii din Bucureşti. Aici, Teodor Saidel, a executat pentru prima oară în ţară analizele chimice asupra griului, lucrarea fiind distinsă cu premiul «Gh. Lazăr».

Ca orice tînăr capabil şi entuziast. Teodor Saidel dorea să efectueze studii de perfecţionare în străinătate, dar strădaniile de a obţine o bursă, care au durat 8 ani nu au dat roade. În această situaţie dificilă a găsit înţelegere la fratele său. care cu mari sacrificii l-a ajutat să plece pentru studii în Germania, la Haidelberg. unde au lucrat profesorii lanasch şi Curţius. Teza sa de doctorat prezentată în anul 1910 a fost distinsă cu menţiunea «Summa cum laude». Întors în ţară după un an de studii pentru specializare. Teodor Saidel a fost încadrat chimist la Secţia de Agrogeologie a Institutului Geologic. condusă pe atunci de Gheorghe Munleanu-Murgoci, întemeietorul pedologiei în ţara noastră. Aici. la vîrsta de 36 ani, avînd un statut de cercetător format, a intensificat munca sa de pionierat şi deschizător de drumuri în chimia solului, o perioadă de 10 ani, ajungînd cel mai de seamă specialist în acest domeniu.

Devenit o personalitate în domeniul chimiei solului, în anul 1920. a fost numit profesor de chimie generală şi chimia solului la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău, unde a lucrat pînă la pensionare. În anul 1940 în paralel cu munca de profesor la şcoala de la Herăstrău, între anii 1925-1939 a activat şi ca şef al Secţiei de Pedologie din Institutul Geologic, urmînd marelui său înaintaş Gh. Munleanu-Murgoci. Din anul 1939, timp de mulţi ani a condus onorific Secţia de Chimie a solului din cadrul ICAR-ului.

Prin toate laboratoarele şi instituţiile unde a lucrat Teodor Saidel a promovat seriozitatea în muncă, abordînd problemele legate de practică, prinţr-o competentă cercetare ştiinţifică.

Pe frontul său de lucru s-au aflat întotdeauna probleme majore, ajungînd ca opera sa ştiinţifică să se ridice la un nivel foarte elevat şi să fie dominată de aspecte originale, care i-au definit profilul de deschizător de drumuri.

Deşi a publicat numai 46 lucrări, cifră care azi este neobişnuită pentru cercetători, nivelul acestora îl situează în fruntea specialiştilor în domeniul chimiei solului, fiind considerat, pe drept, fondatorul acestei specialităţi în cadrul mai larg ai agrogeoiogiei. Opera ştiinţifică a lui Teodor Saidel este formată din lucrări generale de pedologie (6). lucrări privind relaţia plantă-sol (5) şi lucrări de chimia solului (29) este dominată de o profundă originalitate.

Una dintre lucrările sale importante se referă la «*metodologia determinării reacţiei solului*» prin care a elaborat *metoda potenţiometrică* prezentată la Academia Română şi la Conferinţa Internaţională de Pedologie, care a avut loc în anul 1914 la Munchen. Aceasta a fost prima metodă rapidă de determinare a reacţiei solului, pe plan mondial, iar după prezentarea ei a fost adoptată de laboratoarele din întreaga lume, fiind considerată o realizare excepţională în domeniul ştiinţei solului. Principiul metodei elaborate de Teodor Saidel stă la baza determinării electrometrice a reacţiei solului - utilizată şi azi. El a amplificat ulterior cercetările în această problemă urmărind

Scanned with OKEN Scanner

corelaţia între concentraţia ionilor de hidrogen din soluţia solului şi cantitatea diferitelor elemente nutritive disponibile pentru plante.

Rezultatele obţinute au fost prezentate la a IV-a Conferinţă Internaţională de Pedologie, de la Roma, din anul 1924 şi la primul Congres de Ştiinţă a Solului de la Washington -1927. Tot legat de această temă Teodor Saidel a efectuat studii asupra complexului adsorbtiv şi cationilor solubili, precum şi a modului de trecere în soluţia de sol a elementelor nutritive. Pe baza acestor determinări a stabilit valoarea «S», cunoscut indice fizico-chimic al solului, care exprimă rezervele solului în cationi bazici schimbabili, care au o importanţă covîrşitoare în nutriţia plantelor. O serie de lucrări care tratează diferite aspecte ale acestei probleme, au fost publicate de Teodor Saidel în : «Anuarul Institutului Geologic» în «Analele Institutului de Cercetări Agronomice al României», în «Annales Agronomiques» din Paris şi în numărul special al revistei maghiare «Mezogazdaşagi kutatasok» din Budapesta, a pedologului maghiar A. A.I. de Sigmond.

Teodor Saidel a fost iniţiatorul şi autorul *primelor studii privind relaţia plantă-sol,* prin experienţe riguroase executate în vase de vegetaţie. El este autorul legilor solubilizării substanţelor nutritive în sistemul sol-plantă, care au fost stabilite pe bază de extracte apoase din toate tipurile genetice de sol din ţară. De aici i-a venit apoi ideea de a aborda cercetări de caracterizare chimică şi agrochimică a principalelor tipuri de sol şi a nivelului lor de fertilitate. Rezultatele acestei lucrări, primele de acest gen din ţară au fost sintetizate în lucrarea *Studiul chimic al principalelor tipuri de sol din România,* care a fost prezentată la Congresul Internaţional de Agricultură de la Bucureşti în anul 1929, fiind unanim apreciată ca lucrare de interes general prin prisma metodologiei aplicate şi a organizării cercetărilor.

Această problemă 1-a preocupat pe savant foarte mulţi ani, publicînd în 1960, la vîrsta de 86 de ani, comunicarea *Corelaţii între legea creşterii plantelor şi legile solubilizării substanţelor din sol,* în volumul omagial *Probleme actuale de biologie şi ştiinţe agricole,* dedicat aniversării a 75 de ani de la naşterea acad. Gheorghe Ionescu-Şişeşti. În această lucrare Teodor Saidel înlocuieşte expresiile logaritmice utilizate la stabilirea legii amintite, de către Mitsherlich în 1909, cu diagrame întocmite pe baza recoltelor succesive, şi calculului diferenţelor anuale, pe baza procesului de solubilizare a substanţelor din sol, metoda fiind denumită «relaţia fundamentală».

Teodor Saidel a fost şi un cercetător activ de teren. EI a iniţiat primele studii asupra factorilor din valea Călmăţuiului, la care a colaborat ceva mai tîrziu şi cu Gh. Ionescu-Şişeşti. Rezultatele acestei activităţi au fost publicate în lucrările: *Despre solurile şi lacurile sărate din lunca şi vecinătatea Călmăţuiului,* în «Raport asupra activităţii Institutului Geologic al României», 1911, Bucureşti şi *Despre săraturile de-a lungul rîului Călmăţui, pînă la Dunăre,* în «Raport asupra activităţii Institutului Geologic al României, 1912, Bucureşti. Studiile efectuate de Teodor Saidel asupra relaţiei sol-plantă prin experienţe de cîmp şi vase de vegetaţie, au fost publicate în cinci lucrări; unele în colaborare cu alţi cunoscuţi pedologi. Între aceste lucrări trebuie să amintim *Studiul principalelor tipuri de sol din România prin metoda fiziologică vegetală, prin determinarea lor în azot, fosfor şi potasiu, şi nevoia lor de îngrăşăminte,* prezentată la Congresul Internaţional pentru Agricultură de la Bucureşti, în 1922, împreună cu acad. Gh. Ionescu-Şişeşti.

Alte experienţe de vegetaţie, făcute în anii 1914-1915 împreună cu Emanoil Protopopescu-Pake au fost consemnate în lucrarea *Corelaţia între legea creşterii plantelor şi*

Scanned with OKEN Scanner

legile solubilizării substanţelor din sol. Aceste lucrări, publicate împreună cu personalităţi ştiinţifice egale lui în domeniul abordat ne dovedesc opţiunea lui Teodor Saidel pentru munca de cercetare în echipă şi colaborare, fiind o opinie de avangardă în acel timp. Ea reflectă lipsa de egoism, care adesea era evidentă la unii cercetători, spiritul şi accepţia de căutare a adevărului ştiinţific, prin unirea mai multor competenţe. Aşa se explică în cazul unor importante lucrări, apariţia alături de numele său, a unor oameni de ştiinţă dintre cei mai valoroşi contemporani: Emanoil Protopopescu-Pake, Petre Enculescu, N Cernescu, Gh. Ionescu-Şişeşti. Deasemeni, unii dintre urmaşii săi de la Catedra de Chimie au devenit personalităţi marcante ale ştiinţei solului şi agrochimiei aşa cum a fost Nicolae Bucur şi Davidescu David, de ia Institutul Agronomic laşi şi Bucureşti.

Teodor Saidel a făcut parte din acea categorie de oameni de ştiinţă care închină întreaga lor viaţă crezului ştiinţific căruia i s-au dedicat, considerînd că nu le este niciodată suficient timpul pentru munca lor. A decedat la Bucureşti în anul 1967.

Rezultatele activităţii de cercetare, competenţa sa recunoscută şi personalitatea sa remarcabilă i-au înlesnit participarea la numeroase manifestări ştiinţifice internaţionale. Teodor Saidel a fost la Congresul Internaţional pentru îngrăşăminte Chimice de la Roma în 1933 şi Berna 1934. În lunga sa activitate a avut relaţii de cercetare şi amicale, cu o serie de mari personalităţi, nume ilustre în istoria ştiinţelor mondiale ca: D. Prianişnicov (URSS), A. Delomon (Franţa), T. Ramann (Germania). E. John Russell (Anglia). LV, Tiurin (URSS) şi alţii.

Ca profesor la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău, apoi la Facultatea de Agronomie, a fost un exemplu de muncă şi corectitudine; un foarte preţuit coleg în corpul didactic. Numele său este întotdeauna amintit cu veneraţie, alături de profesorii care au contribuit Ia înălţarea şcolii de la Herăstrău: C. Sandu-Aldea, Gh. Ionescu-Sisesti, Traian Săvulescu, Marin Chiriţescu Arva şi alţii.

Teodor Saidel
(Bibliografie selectivă)

- *Contribution a la Connaisance de Solutions aqueusse de sol.* Bul. «Ministerului Agriculturii şi Domeniilor», Bucureşti, 1925.
- *Sur Ies rezultats de quelques experiences de vegetat ion* (avec Emanoil Protopopescu-Pake). Buletinul «Ministerului Agriculturii şi Domeniilor», Bucureşti, 1925.
- *Noi progrese ale chimiei solului.* «Tiparul Românesc», Bucureşti, 1925.
- *Legea acţiunii factorilor de vegetaţie şi consecinţele ei practice.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1926.
- *Despre metodica şi tehnica experimentării agricole.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1927.
- *Comunication preliminaire sur le sol sales de la vallee du Cabnăţui.* «Curaunicările Institut ulei
- Geologic aî României. Tom. .25. «Monitorul Oficial». Bucureşti, 1941.-*Opera ştiinţifică a lui Teodor Saidel.* Extras «Analele Facultăţii de Agronomie», Bucureşti,1945.
- *Corelaţie între Legea creşterii plantelor şi Legile solubilizării substanţelor din sol.*
- *Noi orientări în cercetare asupra sistemului plantă-sol.* În <;Lucrare dedicată acad. Ion Ionescu-Sisesti», cu prilejul împlinirii a 75 de ani. Ed. «Academiei R.P.R.», Bucureşti, 1960.
- Bogdan, Petre. *La developpement de la chimie en Roumanie,* Bucureşti, 1937.

Scanned with OKEN Scanner

- Ionescu Siseşti, Gheorghe. *Teodor Saidel, întemeietorul agrochimiei în ţara noastră.* În «Culegere din lucrările ştiinţifice».
- Munteanu I., Cicoti. *M. Teodor Saidel* 1874-1967.

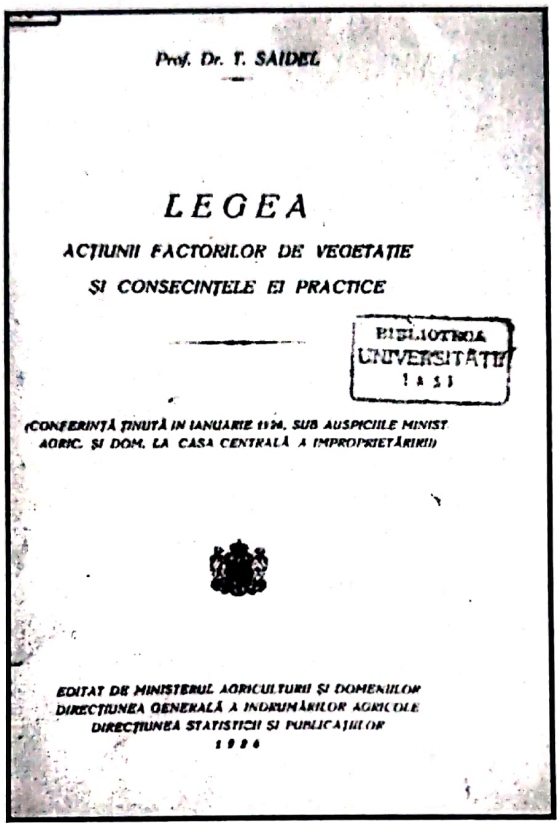

Prof. Dr. T. SAIDEL

LEGEA

ACŢIUNII FACTORILOR DE VEGETAŢIE

ŞI CONSECINŢELE EI PRACTICE

BIBLIOTECA UNIVERSITĂŢII IAŞI

(CONFERINŢĂ ŢINUTĂ IN IANUARIE 1924, SUB AUSPICIILE MINIST. AGRIC. ŞI DOM. LA CASA CENTRALĂ A IMPROPRIETĂRIRII)

EDITAT DE MINISTERUL AGRICULTURII ŞI DOMENIILOR
DIRECŢIUNEA GENERALĂ A INDRUMĂRILOR AGRICOLE
DIRECŢIUNEA STATISTICII ŞI PUBLICAŢIILOR
1924

Scanned with OKEN Scanner

4. Botanişti

Botanica a fost primul obiect dintre cele auxiliare, necesare studiului ştiinţelor agricole propus în 1862 atît de Ion Ionescu de la Brad cît şi de către Pană Buescu, în planul de învăţămînt pentru Şcoala de la Pantelimon. Pînă în anul 1900 însă nu s-au ridicat personalităţi proeminente, care să slujească învăţămîntului agricol la acest obiect.

În anul 1911 vine însă la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău, Ion Grintescu, care era deja o personalitate în lumea botanicii şi care a onorat această ştiinţă pentru agronomi timp de peste trei decenii.

O mai mare amploare a dat studiului botanicii pentru agronomi, luliu Prodan, care în anul 1919 a ocupat catedra de la Facultatea de Agronomie din Cluj. Studiile sale au urmărit să încadreze botanica în contextul practicării agriculturii în general, a aprofundat studiile de ecologie, de cunoaştere a plantelor pe arii fitogeografice şi geobotanice. A fost un botanist în elita mondială a timpului său.

Ion Grintescu şi luliu Prodan pot fi incluşi între cei mai importanţi botanişti ai ţării: Florian Porcius, Dimitrie Brîndză, Al. Popovici, Al. Borza, Z. Panţu, E. Nyaradi, care au făurit şcoala românească de botanică, impunînd-o printre primele ştiinţe în ţara noastră, recunoscută şi pe plan mondial. Mulţi botanişti au fost absolvenţi ai Facultăţii de Ştiinţele Naturii; puţini agronomi au ajuns la un nivel elevat în această ştiinţă.

Scanned with OKEN Scanner

ION GRINŢESCU
(1874-1963)
botanist şi fiziolog

Numeroase au fost şi au mai rămas familiile din popor ai căror fii s-au ridicat prin muncă şi înzestrare nativă pînă la cele mai înalte ranguri ştiinţifice sau de stat, aducînd contribuţii de seamă în domeniile abordate, în folosul ţării şi poporului. În unele cazuri, chiar mai mulţi urmaşi dintr-o singură familie s-au remarcat În diverse domenii, aşa cum au fost cei doi fraţi fon Ionescu de la Brad şi Nicolae Ionescu, Gheorghe lonescu-Sişeşti şi fratele său Nicolae, academician medic neurolog, inginerii Anghel Saligny şi profesorul Saligny etc. În acest şir se înscriu şi fraţii Ion şi Ernest Grinţescu. Deşi a ajuns la Cluj ca om de ştiinţă pe deplin format, Ion Grinţescu a rămas un reprezentant de înaltă onoare a şcolii de botanică clujene, alături de I. Prodan, Al. Borza, E. Nyaradi, remarcîndu-se în mai mare măsură în domeniul fiziologiei şi protecţiei plantelor, comparativ cu iluştrii săi colegi.

Slujind timp de peste 40 de ani învăţămîntul agronomic la Bucureşti şi Cluj, Ion Grinţescu a rămas în istoria acestor şcoli unul dintre cei mai preţuiţi dascăli, savanţi.

În anul 1874, Ia 13 ianuarie se năştea Ion Grinţescu, la Petricani-Neamţ, într-o familie de învăţători. A absolvit liceul la Piatra-Neamţ în anul 1894, lucrînd apoi la laboratorul unei farmacii din acest oraş. A început studiile superioare la Universitatea din Bucureşti, iar după scurt timp a ajuns Ia Facultatea de Ştiinţele Naturii, la Universitatea din Geneva. Devine absolvent al Universităţii din capitala Elveţiei în anul 1898, unde a mai studiat încă 2 ani, fizica şi chimia. Fiind remarcat prin seriozitate şi muncă metodică, Ion Grinţescu a fost angajat ca «asistent» la Institutul Botanic al Universităţii din Geneva, devenind salariat al Departamentului Instrucţiunii Publice al Cantonului Geneva, încă din perioada studenţiei (1897-1898). După obţinerea titlului de doctor în ştiinţele naturii, tot la Universitatea din Geneva, la 8 martie 1902, a funcţionat ca privat-docent de botanică, la Facultatea de Ştiinţe a Universităţii, pînă în anul 1911, Acesta perioadă de 10 ani a fost hotărîtoare pentru formarea sa ca didact şi biolog, alături de eminenţii săi dascăli, dintre care amintim pentru început pe R. Chordat, directorul Institutului Botanic.

Ca semn al înaltei sale pregătiri profesionale, în anii 1905-1911, a ocupat onoranta funcţie de «director tehnic», al Laboratorului Societăţii Farmaciilor Cooperative din Geneva. Dacă reflectăm ce a însemnat şi ce înseamnă azi Elveţia

Scanned with OKEN Scanner

industria farmaceutică, ne dăm seama că Ion Grintescu a făcut onoare neamului său prin munca prestată într-o ţară unde calitatea a fost şi a rămas un principiu sacru al progresului uman.

Toate funcţiile didactice şi activitatea ştiinţifică a profesorului Ion Grintescu au fost girate de înalta sa corectitudine şi competenţă, de stăruinţa în muncă şi rezultatele convingătoare în domeniile investigate.

Numeroasele şi importantele sale lucrări ştiinţifice se pot grupa în trei domenii relativ distincte: anatomie şi fiziologie vegetală, sistematică (floristică şi fitogeografie), teratologie şi fitopatologie. Cu toate acestea, el a rămas în conştiinţa urmaşilor ca botanist, ceea ce nu este corect. Ion Grintescu a fost alături de Haralamb Vasiliu, cel mai important profesor de fiziologie vegetală din învăţământul agronomic în acea perioadă, unul care a contribuit în măsură însemnată la fondarea acestei specialităţi agronomice.

În anul 1911 s-a întors în ţară aşa cum au făcut toţi marii noştri intelectuali din trecut şi tot mai puţini azi, participînd la concursul pentru ocuparea postului de profesor la Şcoala Superioară de Agricultură de la Herăstrău, după retragerea din activitate a ilustrului pedagog, practician, enciclopedist, Wilhelm Knechtel. Aici a ocupat Catedra de Botanică, Zoologie şi Mineralogie, activînd cu multă hărnicie şi întregind rîndul marilor dascăli ai primei şcoli agricole.

După întregirea României Mari, în anul 1919, Ion Grintescu a răspuns cu sufletul şi fapta la chemarea patriei către fiii săi, de a înfăptui în capitala Ardealului românesc o universitate de nivel european. În acest sens, el s-a aliat unor personalităţi de prin rang, care au format la Cluj, încă de la început, un corp didactic de cea mai elevată ţinută profesională şi patriotică. Trebuie să amintim aici măcar o parte dintre savanţi, în semn de preţuire, pentru munca de fondare şi slujire a Universităţii Daciei Superioare: Victor Babeş, Ion Goia, Vasile Pîrvan, Dumitrii D. Roşea, Alexandru Lepădatu, Lucian Blaga, Onisifor Ghibu, Gheorghe Munteanu-Murgoci, Ion Grintescu, Emil Racoviţă, luliu Haţieganu, Sextil Puşcariu, care a fost şi primul rector al tinerei *„Alma mater"*.

Ion Grinţescu a ocupat postul de profesor-agregat pentru obiectul «Anatomie şi Fiziologie Vegetală», înlocuind pe cei plecaţi, cu o competenţă în afara oricărei discuţii. Înalta sa experienţă dobîndită la Institutul Botanic şi Universitatea din Geneva, apoi activitatea recunoscută desfăşurată în ţară au fost argumente logice pentru a i se oferi şi funcţia de director al Institutului de Botanică Generală al Universităţii din Cluj.

La 3 februarie 1923 a fost numit profesor definitiv tot la disciplina Anatomie şi Fiziologie Vegetală, dar de această dată la Academia de Agricultură din Cluj. Fiind puternic antrenat în munca universitară a îndeplinit şi funcţia de prodecan şi decan al Facultăţii de Ştiinţe a Universităţii Clujene, în anii 1923-1927. Personalitatea sa marcantă a fost confirmată prin numirea ca membru al Senatului învăţământului Superior în perioada 1929-1937.

Opţiunea statornică şi pasionată pentru cercetarea ştiinţifică a lui Ion Grintescu s-a manifestat încă din perioada studiilor în Elveţia. Aici, împreună cu profesorul R. Chordat s-a îndreptat asupra unor profunde cercetări de algologie, elaborînd 3 lucrări de o excepţională importanţă pentru progresul ulterior al cercetărilor în acest domeniu.

Prima dintre ele intitulată *Metode de cultură pură.a algelor verzi* a fost prezentată la Primul Congres de Botanică, Paris, 1900. Lucrarea *Cercetări experimentale asupra morfologiei şi fiziologiei la Scenedesmus acutus-Meyen* a apărut

Scanned with OKEN Scanner

în Buletinul Botanic nr. 3, 1902, Geneva, iar *Contribuţie la studiul Protocariotelor-Clorella vulgaris Beyeri I.Ck.* la aceeaşi revistă genoveză de botanică, în 1903. Aceste lucrări au figurat timp de 50 de ani de la apariţie în bibliografia celor mai importante lucrări de algologie în lume, şi l-au consacrat pe Ion Grinţescu drept biolog-algolog de renume internaţional.

În ţară a publicat lucrări cu un pronunţat caracter practic. Astfel, în 1913 prezintă lucrarea *Contribuţie la studiul cîtorva tipuri de leguminoase,* împreună cu A. Grinţescu, în Buletinul Academiei Române de Ştiinţe; *Contribupuni anatomice asupra speciilor şi varietăţilor de tutun cultivate în România* în Buletinul cultivării tutunului, 1913; *Buruienile spontane şi buruienile reprezentante de diferite leguminoase,* în Analele Universităţii Iaşi, 1915; *Culturile pure şi importanţa lor în studiul algelor şi ciupercilor* la Congresul Naturaliştilor. Cluj. 1928; *Contribuţie la studiul microjlorei solurilor României,* împreună cu Marin Chiriţescu-Arva, la Congresul Internaţional de Agricultură, Bucureşti, 1929.

Una dintre lucrările sale de importanţă aplicativă, bine apreciată în timp se referă la *Orobanchele parazite,* despre care au mai scris şi D. Brîndză, D. Grecescu. Z. Panţu şi luliu Prodan.

Ion Grinţescu a fost unul dintre primii botanişti care au prezentat lucrări cu un scop practic direct, de cunoaştere. *Ciuperci otrăvitoare* şi *Ciuperci comestibile.* Referitor la identificarea lor recomanda cunoaşterea caracteristicilor fiecărei specii în parte. Numai în acest fel se pot evita accidentele cu urmări tragice.

În lucrarea *Problema valorificării plantelor medicinale.* 1940, propune crearea unei industrii naţionale de producţie farmaceutică şi preluarea în cultură a unor plante din flora spontană, intens solicitate ca: menta, melissa, anasonul etc, care ocupă suprafeţe destul de intinse.

De un mare succes s-a bucurat Ion Grinţescu prin publicarea lucrării didactice *Curs de botanică generală* (1928, 1934) în cinci volume, care în a. doua ediţie avea 836 pagini, cu 1030 figuri în text, distinsă de Academia Română, cu premiul «Gheorghe Lazăr». Acest curs se adresa studenţilor de la Şcoala Superioară de Agricultură, silvicultură, medicină veterinară şi farmacie. În cadrul contribuţiei sale valoroase la fiziologia plantelor, trebuie să amintim că în *Cursul de botanică generală* se tratează despre «reproducerea plantelor» în peste 200 pagini, fiind o temă de actualitate la data publicării. Tot în legătură cu acest curs. autorul afirma că: «toate problemele de ecologie din diferite capitole ale cursului au avut şi o interpretare fiziologică».

Curînd după întoarcerea în ţară în anul 1911, a acordat 4-5 ani studiilor privind protecţia tutunului, fiind între primii cercetători români ai acestui domeniu. A publicat cîteva lucrări de utilitate practică imediată: *Orobanchele parazite pe tutunuri le din România, Ciuperca Alternaria şi maladia tutunurilor,* din anul 1915, *Formalina ca mijloc de dezinsecţie a seminţelor de tutun.*

Ion Grinţescu ocupă un loc de cinste între cercetătorii savanţi români ale căror lucrări s-au bucurat timp îndelungat de o apreciere cu totul deosebită în plan internaţional. Astfel, *Contribution a l'ettude de Protococcacees, Clorella vulgare* (1903), a fost frecvent citată în lucrările de specialitate, iar începînd din anul 1909, figura ce reprezintă «înmulţirea» a fost reprodusă în toate ediţiile celebrei lucrări *Handbuch der Botanick fur Hoschulere,* întocmită iniţial de Strassburgher şi continuiită de Fitting, Harder. Sierp şi Karsten.

Scanned with OKEN Scanner

Celebrul tratat francez despre tutun, *Le tabac* (1902) a utilizat ca sursă bibliografică de bază lucrarea *Morfologie, ei anatomie du Nicotiana Tabacun.* din care aproape toate figurile sînt reproduse. Lucrarea *Monografie du genre Astrantia,* întocmită pe baza cercetărilor întreprinse la Grădina din Geneva, aflată sub direcţia cunoscutului sistematician John Briquet, în care a introdus şi date din propria colecţie *Umbeliferae din România,* a fost în întregime acceptată de către cunoscutul specialist Hermann Wolf (1913). Acesta în lucrarea *Umbeliferae Saniculoide,* inclusă în Enciclopedia botanică «Pfanzenreich» a acceptat punctul de vedere filogenetic şi cel cu privire la distribuţia geobotanică a plantelor acestei familii, promovată de Ion Grinţescu.

Aflat la o vîrstă înaintată, Ion Grinţescu a participat totuşi şi ca autor la întocmirea excepţionalei lucrări *Flora RSR* cu familiile botanice: Cannabinaceae, Polygonaceae, Convolvulaceae, Vitaceae, Umbelifere.

În îndelunga sa activitate, Ion Grinţescu a publicat şi alte materiale în revistele de specialitate ale epocii sale: «Viaţa Agricolă», «Buletinul culturii Tutunului», «Revista de Viticultură» (Piteşti), «Buletinul Societăţii Farmaciştilor», «Agricultura Nouă».

Din anul şcolar 1937/38, Ion Grinţescu se transferă la Catedra de Fiziologia Plantelor, la Universitatea Bucureşti, rămasă liberă după retragerea profesorului Emanoil Teodorescu.

S-a stins din viaţă la Bucureşti în ziua de 1 iulie 1963, la venerabila vîrstă de 89 ani. Generaţiile viitoare îl vor păstra în conştiinţă, ca un eminent reprezentant al ştiinţelor biologice în învăţămîntul agricol superior, botanist şi fiziolog de cea mai înaltă clasă. Omul, Ion Grinţescu, calm, pragmatic, respectuos şi respectat, iubit şi preţuit de colaboratori şi studenţi a rămas o pildă pentru cei care doresc o viaţă corectă, cinstită, de folos semenilor şi urmaşilor.

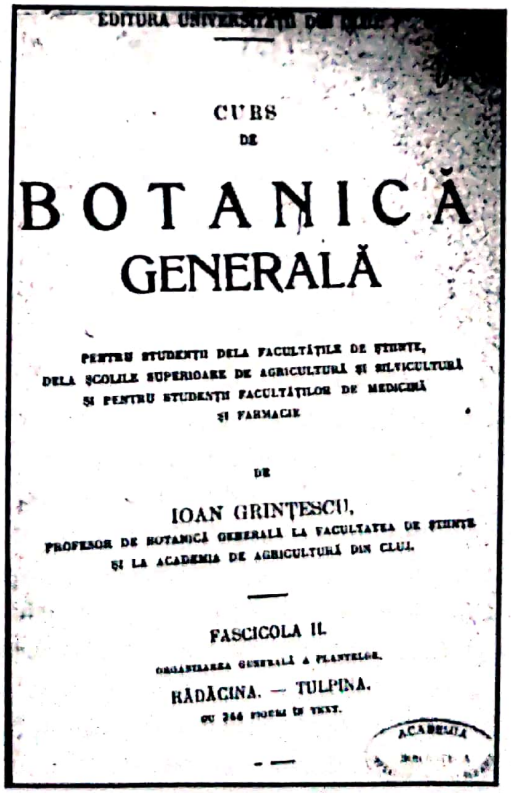
EDITURA UNIVERSITĂŢII DIN [illegible]

CURS
DE

BOTANICĂ
GENERALĂ

PENTRU STUDENŢII DELA FACULTĂŢILE DE ŞTIINŢE,
DELA ŞCOLILE SUPERIOARE DE AGRICULTURĂ ŞI SILVICULTURĂ
ŞI PENTRU STUDENŢII FACULTĂŢILOR DE MEDICINĂ
ŞI FARMACIE

DE

IOAN GRINŢESCU,
PROFESOR DE BOTANICĂ GENERALĂ LA FACULTATEA DE ŞTIINŢE
ŞI LA ACADEMIA DE AGRICULTURĂ DIN CLUJ.

FASCICOLA II.

ORGANIZAREA GENERALĂ A PLANTELOR.
RĂDĂCINA. — TULPINA.
CU 244 FIGURI ÎN TEXT.

ACADEMIA

Ion Grinţescu
(Bibliografie selectivă)

- *La vie desplantes dans les Alpes.* Tip. «Minerva», Bucureşti, 1903.
- *Orobanchele parazite pe tutunurile din România.* Tip. «Sfetea», Bucureşti, 1915.
- *Les mauvementes spontanee.* Tip. «Goldner», Iaşi, 1915.
- *Negreala grîului.* Rev. «Viaţa agricolă», Bucureşti, 1920.
- *L'ensegnement agricole en Roumanie.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1920.
- *Cercetări experimentale cu scopul de a obţine răsaduri sănătoase.* «Buletinul CulturiiTutunului», nr. 62-64, Bucureşti, 1921.
- *Curs de botanică generală.* Fascicolul 1, Institutul de Arte grafice «Ardealul», Cluj, 1928.
- *Herborization en Dobrogea.* Tip. «Ardealul», Cluj, 1929.
- *Ciuperci bune de mîncat.* Tip. «Universala», Bucureşti, 1935.
- *Memoriu de titluri şi activitate ştiinţifică.* Tip. «Cartea Românească», Bucureşti, 1936.
- *Le probleme du melise dans les Carpathes Roumaines.* Ed. «Socec», Bucureşti, 1937.
- *Contribuţiuni botanice din Cluj.* «Naţionala», Cluj, 1937.
- *Ciuperci otrăvitoare.* Tip. «Universul», Bucureşti, 1940.
- *Problema valorificării plantelor medicinale în România.* «Cartea Românească», Bucureşti, 1943.
-*Sur le mise en volum des plantes medicinales roumaines.* «Publicaţiile Academiei Române», Bucureşti, 1943.
-Resmeriţă I. *Figuri de biologi. Ion Grinţescu,* 1965.

Scanned with OKEN Scanner

IULIU PRODAN
(1875-1959)
un mare botanist în învăţământul agronomic

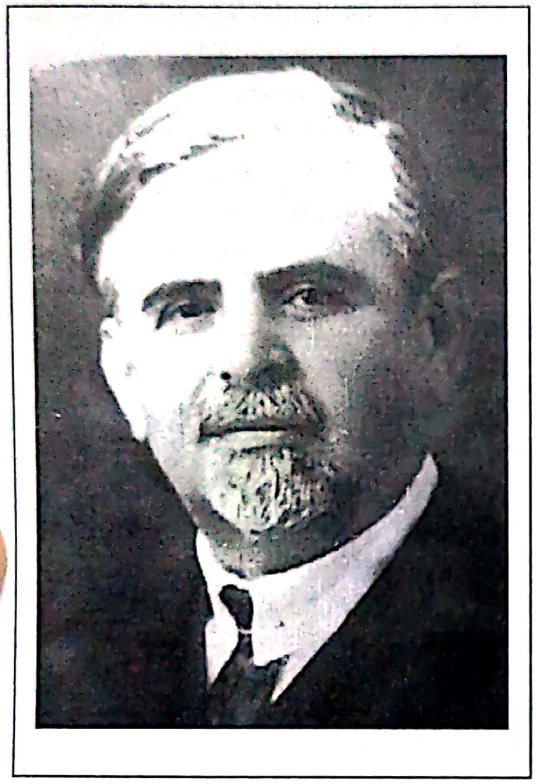

Între oamenii de ştiinţă români, care s-au ridicat la prestigiosul rang al personalităţilor de talie internaţională se află fără îndoială botaniştii. Mulţi dintre ei însă nu s-au limitat la cercetarea şi predarea obiectului pentru studenţi, ci au contribuit prin munca lor, la adaptarea botanicii pentru agricultură, la dezvoltarea învăţământului agricol. Un exemplu reprezentativ în acest sens l-a constituit ilustrul botanist Iuliu Prodan. El s-a născut la 13 septembrie 1875 în satul Chiochiş, judeţul Bistriţa-Năsăud, fiind al doilea copil al preotului Vasile Prodan. Începe şcoala primară în satul natal, unde are ca învăţător pe fratele tatălui său şi o continuă în micul orăşel Gherla, absolvind aici şi cursul secundar al liceului.

Există suficiente dovezi prin care se poate spune că Iuliu Prodan s-a născut pentru botanică aşa cum alţii se nasc spre a fi pictori, muzicieni, matematicieni etc. Spiritul lui de iscoditor al naturii, a fost uşor remarcat de primul său profesor în ştiinţele naturii, Martonffy, care îl lua în excursiile ştiinţifice, încă din clasa I de liceu. În scurt timp însă micul elev a trecut la cercetarea naturii foarte intens, solitar. Cei care l-au cunoscut mărturiseau că primăvara şi toamna întîrzia dimineaţa la lecţii, din cauza excursiilor matinale în natură. Acest obicei era privit de unii profesori de atunci ca un fapt aproape bizar, dar elevul îşi continua preocupările sale cu seriozitate şi o profunzime rar întîlnită la un copil de vîrsta sa, pentru un obiect ca botanica. Faptele au culminat cu întâmplarea din ziua examenului de la încheierea cursului inferior al liceului, la Gherla. În acea zi sărbătorească, elevul Iuliu Prodan a apărut în sala de examen îmbrăcat în haine de teren şi cu un braţ de plante de cîmp. Comisia a rămas stupefiată în faţa situaţiei şi numai insistenţele profesorului său Martonffy l-au ajutat să fie reţinut pentru examen, într-o ţinută care nu era admisă de regulamentul şcolar. Totuşi, datorită situaţiei create, dar şi la dorinţa familiei, în cursul superior al liceului, s-a înscris la Liceul din Năsăud, care de asemenea beneficia de activitatea unui foarte apreciat profesor de ştiinţele naturii, în persoana dr-lui Artemiu Publiu Alessi. Prin mijlocirea noului său profesor, elevul Iuliu Prodan l-a cunoscut personal pe marele botanist Florian Porcius, fost membru al Academiei Române şi al unor societăţi internaţionale de botanică. Acesta locuia la Rodna. Întîlnirea lui Iuliu Prodan cu patriarhul botanicii româneşti a fost hotărîtoare pentru consacrarea sa

Scanned with OKEN Scanner

definitivă pentru această ştiinţă. Din pasiunea sa pentru plante, elevul Iuliu Prodan a avut curioasa idee de a înfiinţa o grădină botanică lîngă casa părintească. Aceasta era încă din adolescenţă o dovadă a preocupărilor sale profunde pentru lumea plantelor, a mugurilor erudiţiei în această minunată ştiinţă.

Acest caz ridică o întrebare legitimă. Cum este posibil, totuşi, ca în zilele noastre interesul pentru botanică în lumea tineretului să fie atît de redus? In anii maturităţii, amintindu-şi de începuturi, ilustrul botanist mărturisea că dragostea pentru frumosul din natură i-a fost dăruită în suflet de primul său profesor Martonffy, dar tainele botanicii le-a aflat de la bătrînul, celebrul botanist Florian Porcius. În finalul expunerii vom prezenta unele date despre Florian Porcius.

Aşa cum se întîmplă uneori, şi Iuliu Prodan a fost presat de dorinţa părinţilor în privinţa alegerii profesiei. După absolvirea liceului la Năsăud, în anul 1893, peste voia lui a fost înscris la teologie, dar botanica l-a salvat de a rămîne într-un mediu ce nu-l dorea. Descoperindu-se că studia plante la orele de meditaţie teologică, a trebuit să se retragă. Spre marea lui bucurie s-a înscris imediat la Facultatea de Geografie şi Ştiinţe Naturale a Universităţii din Cluj. Aici era adevăratul său mediu de studiu, unde venea cu recomandarea lui Florian Porcius, către apreciatul naturalist A. Kanitz, care văzînd nivelul excepţional de pregătire al tînărului Iuliu Prodan, i-a acordat cu încredere sarcina neobişnuită pentru un student începător, de a lucra la sistematizarea herbarului Universităţii. Curînd, prin munca şi pasiunea dovedită, precum şi datorită unor afinităţi personale, deşi era student, a devenit cel mai apropiat colaborator al noului său profesor, pe care adesea l-a însoţit la întîlniri cu mari botanişti români şi străini în vizită la Universitatea din Cluj.

Apropierea de Kanitz, care era un profesor de largă pregătire în domeniul ştiinţelor naturii, l-a determinat pe Iuliu Prodan să aprofundeze mai mult cunoştinţele de biologie, ecologie şi fiziologie, care sînt pregnant reflectate în lucrările sale de botanică, unde descrierea plantelor este însoţită şi de analize şi descrieri ale mediului ecologic, de observaţii asupra relaţiilor lor cu mediul natural. Această pregătire s-a evidenţiat întotdeauna ca o însuşire în plus faţă de alţi botanişti. Iuliu Prodan şi-a încheiat studiile universitare în anul 1899, lucrînd apoi ca profesor de liceu timp de 20 de ani. Din fericire pentru el şi pentru botanica românească, în acei ani nu apărase opinia, instalată ceva mai tîrziu şi rămasă pînă în zilele noastre, că un profesor de liceu nu poate deveni o personalitate în ştiinţă, încît tot acest timp l-a consacrat studiilor botanice.

A început activitatea didactică la Liceul din Năsăud în anii 1900-1903, apoi la Gherla, în 1903-1904; la Eger în anii 1904-1906 şi la Sombor (Ungaria) între 1906-1919. Faptul că a locuit în numeroase zone, unde a studiat un areal botanic întins, i-a permis elaborarea unor studii şi lucrări ce l-au consacrat ca un botanist de primă mărime. Personalitate cu o largă şi profundă activitate de cercetare în teren, recunoscut ca atare, Iuliu Prodan a stabilit din această perioadă legături de cercetare ştiinţifică cu marii botanişti europeni ca: E. Hackel, A. Degen. A. Hayek, S. Wagner, K. Z. Zahn, precum şi marii botanişti români D. Grecescu, Z. Panţu, Al. Borza şi alţii. Acest fapt i-a permis să fie la zi cu preocupările din domeniul botanicii, dar şi a se face cunoscut prin lucrările sale pline de originalitate, care prin modul de prezentare au constituit o noutate în botanică. Prima sa lucrare de sinteză întitulată *Flora des Komitates Bacs-Bodrog*, analizată de A. Degen, a fost apreciată ce «*una din cele mai complete, mai bine şi mai analitic redate monografii un model şi un exemplu demn de urmat*». Tot în această perioadă a publicat lucrarea *Centaureele României* în 1912, care trimisă alături de

Scanned with OKEN Scanner

lucrarea *Achileele României* către Academia Finlandeză prin marele botanist Alexandru Borza, a primit un frumos elogiu. În legătură cu acest act ştiinţific Borza spunea: «Cînd am arătat colegilor mei de aici lucrările botanice ştiinţifice, cum sînt excelentele monografii ale Centaureelor şi Achillelor, cît şi lucrările Congresului Naturaliştilor din România, ei au ajuns ca şi mine la concluzia că România şi-a ocupat în mod strălucit locul ei lîngă marile state culturale ale Europei».

În perioada activităţii sale ca profesor de liceu a publicat 29 lucrări ştiinţifice, avînd un volum de aproximativ 700 de pagini, înscriindu-se între cei mai de seamă botanişti ai ţării. Ca o recunoaştere a acestui fapt Consiliul Dirigent al Transilvaniei, la propunerea savantului Al. Borza l-a numit pe Iuliu Prodan, profesor de Botanică şi Fitopatologie la Academia de înalte Studii Agronomice Cluj, unde a lucrat timp de 21 de ani, pînă la pensionare. Această nouă etapă a activităţii sale didactice a însemnat continuarea intensificată a preocupărilor de cercetare botanică.

După anul 1920, Iuliu Prodan a publicat cele mai importante dintre lucrările sale: *Ecologia plantelor halofile din România, comparativ cu cele din Ungaria şi şesul Tisei* (1923), *Flora arenarie a României sub raportul fixării nisipului şi ameliorarea locurilor nisipoase* (1925), *Flora critică a Dobrogei, Contribuţiuni la flora Siberiei* (1930), *Flora cîmpiei ardelene* (1931), *Trandafirii spontani şi cultivaţi, cunoscuţi pînă în prezent în România, Genul Iris,* tradusă în limba engleză şi publicată în două ediţii în SUA, *Conceptul sociologic şi sistematic al florei aquatice şi palustre din România* (1933), *Conspectul florei Dobrogei* (1933) şi altele. În afară de aceste lucrări monumentale dintre care cele mai multe depăşeau 100 şi chiar 200 de pagini, Iuliu Prodan a lăsat în istoria ştiinţei româneşti şi alte lucrări: *Flora pentru determinarea şi descrierea plantelor ce cresc în România,* prin care a «*făcut ordine în botanica românească*», după cum susţinea nu mai puţin valorosul botanist clujean E. Nyarady. Numai volumul 1 al acestei lucrări conţine 1277 pagini. Despre această lucrare, botanistul austriac Hayeck spunea că «*trebuie salutată ca o îmbogăţire preţioasă a literaturii floristice*». Volumul al II-lea al acestei lucrări cu 972 de pagini, cuprinde noţiuni generale de fitogeografie, fiziografia generală a României şi fitogeografia României, cea mai valoroasă lucrare de acest gen publicată vreodată în ţara noastră. *Flora mică ilustrată a României,* publicată în 1928, împreună cu AL Buia, a fost reeditată de 6 ori pînă în prezent, fiind o importantă carte de lucru pentru tinerii botanişti.

În afara acestor lucrări, care au rezistat timpului prin valoarea lor excepţională şi datorită specificului botanicii, lucru valabil numai în parte pentru ştiinţele agricole, *Iuliu Prodan este considerat fondatorul botanicii agricole în ţara noastră,* prin cîteva lucrări de referinţă, privind aplicaţiile acestei ştiinţe în agricultură. Lucrările: *Împădurirea locurilor sărate şi nisipoase, Principalele plante de nutreţ, Buruienile vătămătoare culturilor, păşunilor şi fineţelor, Colectarea şi valorificarea plantelor medicinale sălbatice,* au rămas o contribuţie de pionerat cu mare importanţă pentru domeniul abordat.

Numele ilustrului nostru înaintaş, este eternizat şi prin speciile de plante nou descoperite, care i-au fost dedicate: Rubus Prodani, (Kupesuk), Cuscuta Prodani (Buia), Achilea-Prodani, (Degen), Centaurea Prodani (Wagner), Hieracium Prodani (Nyarady), Thymus Prodani (Guşuleac), Sophora Prodani, (Anderson) etc.

Din laborioasa activitate ştiinţifică a iui iuliu Prodan ar rezultat 100 de lucrări conţinînd aproape 8000 de pagini. Dacă apreciem că acest volum important de publicaţii a fost creat prin eforturi şi cercetări personale, avem un argument incontestabil pentru a

Scanned with OKEN Scanner

da o apreciere superlativă ilustrului savant.Ca om, Iuliu Prodan a fost o fire sensibilă, foarte omenos şi întotdeauna gata de sacrificii materiale personale pentru desăvîrşirea cercetărilor ştiinţifice. Aşa se explică viaţa materială modestă pe care a dus-o, sfidînd aproape bunăstarea materială. Infirmînd dictonul marelui Brîncuşi: « La umbra marilor copaci nu creşte iarba», Iuliu Prodan a fost un părinte pentru numeroşi botanişti, care au devenit personalităţi ale acestei ştiinţe, contribuind alături de Al. Borza şi E. Nyarady la ridicarea prestigiului recunoscut al şcolii botanice clujene. Iuliu Prodan a fost recunoscut ca savant, fiind ales membru al Academiei Române şi membru de onoare al Academiei Române, membru a numeroase societăţi ştiinţifice şi academii din străinătate. Firul îndelungatei sale vieţi de muncă şi-a încheiat depanarea la vîrsta de 84 de ani, în ziua de 29 februarie 1959, rămînînd în ştiinţa botanică românească cea mai fecundă personalitate, savant de talie mondială cu drept de perenitate în conştiinţa generaţiilor viitoare. Munca sa titanică, pasiunea pentru adevărul ştiinţific va constitui întotdeauna un exemplu luminos pentru noile generaţii. Găsim că este un loc potrivit să prezentăm în continuare un rezumat asupra personalităţii părintelui botanicii româneşti Florian Porcius, dintr-un material publicat de Iuliu Prodan în revista ştiinţifică «V. Adamachi», 1922, mai ales că fonetica numelui poate da multora presupunerea că nu ar fi de origine român.

Iuliu Prodan
(Bibliografie selectivă)

- *Contaureae novae et rarae Romaniae.* Ung. Bot. Blatt nr. 9/1, 1912.
- *Contribuţiuni la flora României.* Extr. «Analele Academiei Române», S. 2, Tom. 36, «Memoriile secţiei istorice», «Socec», Bucureşti, 1914.
- *Împădurirea locurilor sărate şi nisipoase.* «Revista pădurilor», nr. 7, 8, 9, 1921.
- *Flora arborescentă a Bucureştilor.* «Revista pădurilor», Bucureşti, 1922.
- *Porcius Florean.* Rev. «Ştiinţifică V. Adamaki», Iaşi, 1922.
- *Flora pentru determinarea şi descrierea plantelor ce cresc în România.* Voi. 1-2, «Cartea Românească», Cluj, 1923.
- *Principalele plante de nutreţ din România. Studiu botanic şi agricol,* «Cartea Românească», Cluj, 1924.
- *Cele mai rentabile plante medicinale din România.* «Bernat», Cluj, 1924.
- *Cele mai rentabile plante medicinale din România,* Cluj, 1925.
- *Patologia vegetală.* «Ardealul», Cluj, 1927.
- *Flora nisipurilor din România sub raportul fixării şi ameliorării.* «Buletinul Agriculturii», voi.3, «Bucovina», Bucureşti, 1925.
- *Flora mică ilustrată a României.* «Minerva», Cluj, 1928.
- *Centaureele României,* «Ardealul», Cluj, 1930.
- *Flora cîmpiei ardelene. Studiu floristic-ecologic şi agricol.* Bul. «Academiei de Agricultură», nr. 2/1931. «Cartea Românească», Cluj, 1931.
- *Achileele României.* «Cartea Românească», Cluj, 1931.
- *Flora Dobrogei noi.* Extr. «Analele Dobrogei», an 19/1938. «Glasul Bucovinei», Cernăuţi, 1938.
- *Descrierea speciilor cardinale ale trandafirilor cultivaţi în România.* «Bucovina», Bucureşti, 1938.

Scanned with OKEN Scanner

- *Consideraţiuni critice de agronomie din Cluj,* voi. 18/1939. Tip. «Naţională», Cluj, 1939.
- *Conspectul florei Dobrogei.* «Buletinul Facultăţii de Agronomie», Cluj, voi. 7/1938, «Cartea Românească», Cluj, 1939.
- *Duşmanii pomilor roditori. Recunoaşterea şi combaterea lor.* Tip. «Naţională», Cluj, 1947.
- *Fîneţe şi păşuni din nordul Transilvaniei. Studiu floristic - ecologic şi agricol.* «Cartea Românească», Cluj, 1948.
- *Flora mică ilustrată a R.P.R.* Ed. «Agrosilvică», Bucureşti, 1958.
- Pop Emil, Ştefureac, Tr., *Iuliu Prodan şi contribuţia sa în biologie.*
- Resmeriţă I., Puia I., *Viaţa şi opera botanistului Iuliu Prodan.* «Litografie», Cluj, 1975.

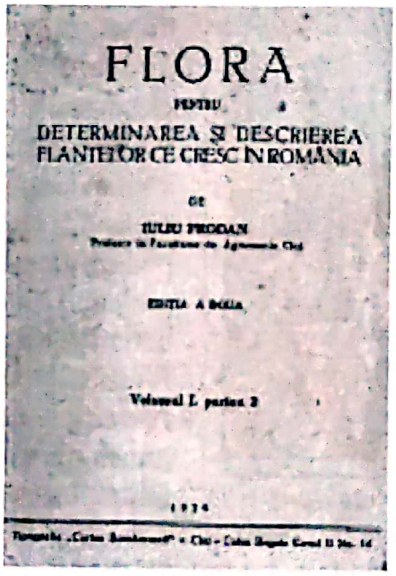
FLORA

PENTRU

DETERMINAREA ŞI DESCRIEREA PLANTELOR CE CRESC IN ROMÂNIA

DE

IULIU PRODAN

EDIŢIA A DOUA

Volumul I, partea 2

1934

FLORIAN PORCIUS
(1816-1906)
părintele botanicii în România

Florian Porcius s-a născut la 16 august 1816 în Rodna Veche, judeţul Bistriţa-Năsăud. Rămas orfan de mic copil a fost crescut de bunicul său, preotul Gherasim Porcius, care i-a făcut o frumoasă educaţie patriotică. Urmează şcoala militară din Năsăud cu învăţare în limba germană, apoi liceul din Blaj şi Cluj. Nu mai pleacă la studii superioare şi este ales învăţător în satul natal (1835), unde lucrează pînă la înrolarea sa în ai doilea regiment român de grăniceri, în care activează pînă în anul 1844. Puţin timp după înrolarea în armată, comandantul militar îl găseşte înzestrat pentru educaţia şcolară şi îl trimite pentru a învăţa pedagogia superioară la Viena, unde audiază şi prelegeri de economie rurală, fizică şi botanică. Studiază botanica cu eruditul St. Eudlicher, autorul renumitei lucrări *Geneza Plantamm,* care i-a stîrnit interesul pentru lumea plantelor. Am putea deci să precizăm că ultimele studii făcute de Florian Porcius au fost ale unui colegiu pedagogic, unde şi-a însuşit şi temeinice cunoştinţe de biologie. În anul 1846 se întoarce acasă şi este numit învăţător la şcoala primară din Zagra, apoi la şcoala militară din Năsăud. De la 9 noiembrie 1846 începe cariera administrativă ocupînd diferite posturi în Reteag, Sălişte şi Rodna Veche.

În anul 1861 ia fiinţă plasa Năsăudului ca municipiu autonom, iar Florian Porcius a fost ales pretor la cercul Rodnei; în anul 1862 a fost numit asesor la judecătoria din Năsăud, iar în 1864 vicecăpitan al plasei Năsăud. Tot în acest an se desfiinţează plasa grănicerească a Năsăudului şi este numit vicepreşedinte al judeţului nou Bistriţa-Năsăud, unde lucrează pînă în 1877, cînd trece la pensie şi se întoarce la proprietatea sa din Rodna Veche.

Florian Porcius a fost fiu de grănicer şi un apărător al drepturilor româneşti ameninţate de stăpînirea maghiară. A fost de mai multe ori în delegaţii şi chiar conducător de delegaţii, la Budapesta şi Viena, unde era unul dintre cei care căutau dovezi şi justificau drepturile petiţionarilor. Prin lupta sa pe acest tărîm, au rămas neatinse marile fonduri grănicereşti şi instituţiile susţinute din aceste fonduri, îndeosebi Liceul din Năsăud şi multe şcoli primare româneşti. Pentru tot ce a făcut «moşul Porcius» a fost cald omagiat în 1896, la vîrsta de 80 de ani de către grănicerii zonei Năsăudului. Pentru merite în administraţie, împăratul Francisc Iosif 1,1-a decorat în 1875 cu Ordinul Coroanei de Fier, clasa III-a şi titlul de Cavaler.

Scanned with OKEN Scanner

Activitatea de botanist a fost complementară serviciilor publice îndeplinite, care i-au asigurat existenţa şi ea începe după întoarcerea de la Viena. Primele excursii botanice le-a făcut cu Anton Czetz, realizînd împreună un ierbar. În timpul serviciului la Reteag, Beclean şi Sălişte a studiat flora acestor zone şi a făcut îndelungate excursii în Carpaţii de Miazăzi. Începînd din anul 1854 se ocupă aproape exclusiv de cercetarea florei judeţului Năsăud şi în special a munţilor Rodnei, care, datorită lui Florian Porcius, a fost ţinutul cel mai bine cercetat din Transilvania.

Florian Porcius a redat în lucrarea *Diagnozele plantelor Phanerograme...* descoperirile botaniştilor din fosta Ungarie în limba română, făcîndu-le accesibile românilor. Meritele sale pentru literatura botanică au fost unanim recunoscute. Împreună cu profesorul Dimitrie Brîndză este recunoscut ca întemeietor al literaturii botanice româneşti; a fost între primii care a redat în limba română definiţiile termenilor botanici. Prin adăugarea numirilor botanice româneşti a îmbogăţit simţitor vocabularul limbii române. Relaţiile sale cu D. Brîndză şi D. Grecescu au îndreptat studiile acestora din urmă către studiul florei versantului estic al Carpaţilor.

Pentru meritele sale de fondator în ştiinţă, *părinte al botanicii româneşti,* cum este recunoscut Florian Porcius, a fost ales membra activ al Academiei Române. A decedat la 30 mai 1906 şi odihneşte în cimitirul din Rodna, judeţul Bistriţa-Năsăud.

Principalele lucrări lăsate de Florian Porcius sînt:

1. *Enumeratio plantarum phanerogamicarum districtm zuondain Naszordiensis* (Cluj, 1878);
2. *Flora phanerogamă din fostul district al Năsăudului* (1881);
3. *Flora din fostul district, al Năsăudului în Transilvania* (1885). Analele Acad. Române.
4. *Diagnosele plantelorphanerogame şi cryptogame vasculare care cresc spontan în Transilvania.* Analele Acad. Române (1893).
5. *Diagnosele plantelor cryptogame vasculare care provin spontaneu în Transilvania.* Sibiu ,1881.

Lucrări de mai mică întindere a publicat în «Magyar Novenytaur Lapok (Revista botanică Ungară)», editată de A. Kanitz, la Cluj sau în Karpathenverein din Sibiu. Pe lîngă acestea a participat la mai multe lucrări botanice colective din ţară şi străinătate. A colaborat la *Flora Dobrogei* cu D. Brîndză.

A colaborat la revista botanică maghiară înfiinţată de A. Kanitz, «Flora exicata austro-ungarica». A. contribuit la *Monografia Festucarum europearum* a celebrului prof. Hakkel; la *Hieracien mittel-Europas* (Hieraciile Europei centrale) a lui Maegel şi Peterman; la *Symbolae and Thymas Europae medial* a lui Borbes şi la *Enumeraţia Florae Transilvanice* a lui Simonkai.

Erbarul întocmit de Florian Porcius cuprinde aproape complet flora Transilvaniei, dar şi reprezentanţii (speciile cele mai importante din flora austriacă, germană, franceză şi elveţiană datorate extinselor legaturi de schimb).

Cea mai importantă parte a erbarului lui Florian Porcius a fost cumpărat de profesorul Alexandru Borza pentru Grădina Botanică din Cluj, iar restul se află la Institutul Botanic din Bucureşti.

Florian Porcius a păstrat interesul activ pentru botanică pînă la sfîrşitul vieţii. Cu firea sa prietenoasă, captivantă şi ospitalieră şi-a atras mulţi prieteni, iar cine a cunoscut opera şi omul a păstrat o preţuire şi recunoaştere pioasă celui care a fost Florian Porcius.

Scanned with OKEN Scanner

5. Fitotehnişti

Fitotehnia este un obiect de studiu fundamental în pregătirea agronomică, fiindcă rezultatele obţinute la cultura plantelor de cîmp influenţează direct dezvoltarea altor ramuri agricole şi unele sectoare industriale importante. Se cultivă azi peste 1500 plante de cîmp.

Procedee şi tehnici de cultură pentru plantele de cîmp au fost promovate de om din timpuri străvechi. Ele s-au bazat pe observaţie şi imitare la începuturi, iar din secolul trecut s-au organizat treptat experimentul, iar în zilele noastre a ajuns la înalta perfecţiune aducînd rezultate impresionante.

Scrieri despre aspecte privind tehnica cultivării plantelor au apărut în antichitate, din experienţa agriculturii romane. Astfel, Varro (116-27 î.Hr.) în lucrarea *De re rustica* arăta cum se face o platformă de gunoi, iar Columella (sec. i. Î.Hr.) în opera sa «De re rustica», ce cuprinde 12 volume, ne dă o imagine clară asupra agriculturii din timpul său. El vorbea despre folosirea gunoiului de vite, a compostului, cenuşei, marnei şi calcarului; despre efectul favorabil al leguminoaselor ca plante premergătoare. Mult mai tîrziu englezul Lawes (1814-1900) aduce o contribuţie importantă privind explicarea nutriţiei minerale a plantelor; Boussingault (î 802-1887) agronom şi chimist, foloseşte în studiu! nutriţiei plantelor metoda culturilor experimentale, evidenţiind inconsistenţa teoriei humusului, lustus von Liebig a detronat definitiv teoria humusului (1840), impunînd teoria nutriţiei minerale a plantelor.

Cercetări care au lămurit creşterea fertilităţii prin cultura leguminoaselor precum şi mecanismul biologic prin care se ajunge la aceste rezultate au efectuat Hellrigel şi Wilfarth (1886), Voronin (1887), Bayerinch (1888).

Utilizarea animalelor ca forţă de muncă, introducerea plugului de fier (1838) în Franţa, construirea prototipului maşinii de semănat în 1785 de către englezul Cook, construirea maşinii de secerat-treierat (1825-1852), construirea batozei în 1876, au constituit momente cruciale în dezvoltarea tehnologiei cultivării plantelor de cîmp. Treptat, prin experiment s-a stabilit că verigile tehnologice necesare realizării culturilor de cîmp se succed logic şi fiecare condiţionează obţinerea unor producţii ridicate.

Primul profesor de fitotehnie din învăţămîntul agricol românesc a fost George Maior (n. 1855), fiind şi autorul primului tratat de fitotehnie publicat la noi, în cadrul lucrării sale fundamentale, în 8 volume, *Manual complet de agricultură raţională,* care după cunoştinţa noastră era o lucrare unică la vremea apariţiei în perioada 1898-1904. Dacă aportul său în dezvoltarea fitotehniei a fost afirmat prin publicaţiile amintite, contemporanul lui, Corneliu Roman, directorul Staţiunii Agronomice Bucureşti a organizat experienţe fitotehnice- la cele mai importante culturi, iar profesorul Bela Bater s-a distins în promovarea şi extinderea culturii plantelor medicinale. Au urmat cercetări şi studii fitotehnice mult aprofundate, efectuate de Marin Chiriţescu-Arva la culturile de cîmp de Andrei Piescu la tutun, iar Gheorghe Ionescu-Şişeşti şi Nicolae Săulescu au ridicat studiile şi cercetările lor în acest domeniu la cel mai elevat nivel european. Acest grup de înaintaşi iluştri ne-a lăsat o bază ştiinţifică de o deosebită valoare ce a permis ridicarea fitotehniei la nivelul de ştiinţă agronomică unitară, ce constituie coloana vertebrală a studiilor agronomice.

Scanned with OKEN Scanner

GEORGE MAIOR
(1855 1927)
primul profesor de fitotehnie

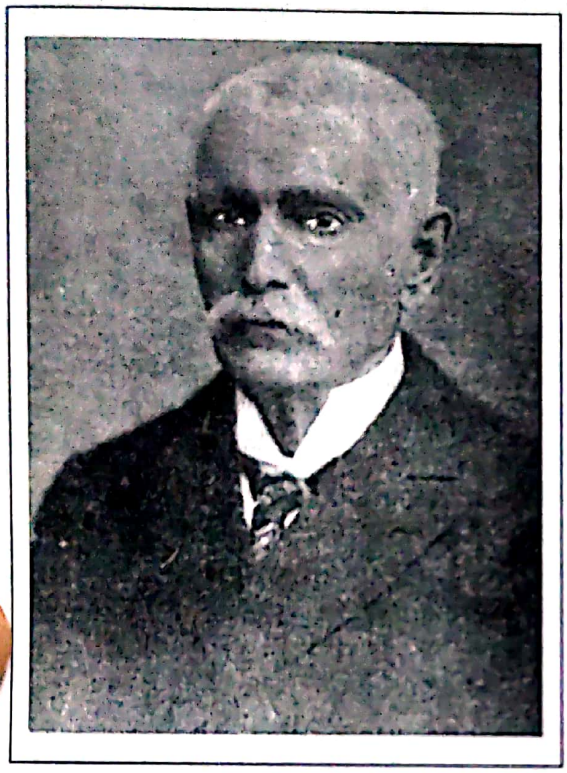

Puţini dintre fiii unui popor sînt chemaţi a fi «precursori» sau «fondatori» ai unor activităţi ce au deschis «cărări» care în timp au devenit «magistrale». Un loc demn şi luminos între aceste personalităţi nemuritoare îl ocupă profesorul agronom George Maior.

Într-un scurt material cu privire la istoricul Şcolii Centrale de Agricultură de la Herăstrău întocmit de profesorul Gh. Ionescu-Sişeşti în anul 1958, şirul celor mai de seamă profesori ai acestei valoroase instituţii de învăţămînt începea cu un nume nepreţuit, George Maior. El se alătura altor înaintaşi, rămaşi pentru un gînd de pioşenie în istoria învăţămîntului agricol românesc: Petre S. Aurelian, Vlad Cîrnu Munteanu, Pană Buescu, W. Knechtel, N. Filip şi alţii. Alături de H. Vasiliu, A. Cardaş, P. Buescu, Gh. Ionescu-Şişeşti şi alţi cîţiva, el face parte din micul grup al marilor înaintaşi care n-au făcut studii agronomice în ţară. G. Maior a fost o personalitate remarcabilă, apreciat în lucrarea amintită ca «un om foarte învăţat şi un scriitor cu o foarte bogată activitate publicistică». Nu vom înţelege că a fost un literat activ ci un învăţat agronom foarte fecund.

George Maior s-a născut în comuna Şercaia, judeţul Făgăraş, la 15 iunie 1855, într-o familie de plugari, petrecîndu-şi copilăria într-un sat locuit de români, saşi şi unguri, fapt ce a lăsat importante convingeri în mintea şi atitudinea sa despre relaţiile interetnice. El este unul din martorii importanţi ai secolului trecut, care au scris lucruri impresionante în această problemă.

După absolvirea claselor primare în satul natal, G. Maior, urmează cursurile liceului romano-catolic din Braşov, sub direcţia lui Iacob Mureşanu, obţinînd diploma de bacalaureat în anul 1877. Apoi, la recomandarea unor personalităţi ca P. S. Aurelian şi Gr. Tocilescu a primit o bursă pentru studii agronomice în Germania. A urmat cursurile Şcolii Superioare de Agricultură de la Berlin şi ale Institutului Agronomic al Universităţii din Halle, unde obţine titlul de doctor, cu teza *Die tzigae rase* devenind primul român care a obţinut această distincţie în istoria ei. Între autorii lucrărilor bibliografice la teza sa ne limităm să amintim doar numele lui Albercht Thăer, prin lucrarea «Grundsatze der rationeilen Landwirtschaft» (1885) şi «Die Zuchtung der landwirschaftlichen Kulturplantzen», a celebrului profesor Fruwirth, pe care l-a avut dascăl Haralamb Vasiliu la Hohenheim-Stuttgart.

Scanned with OKEN Scanner

Întors în ţară în anul 1880 nu primeşte un loc de muncă convenabil şi hotărăşte să se înscrie imediat la Facultatea de Filosofie şi Litere din cadrul Şcolii Normale Superioare din Bucureşti, pe care o absolvă cu diplomă în anul 1883. Această din urmă perioadă de studii a contribuit mult la îndreptarea preferinţelor sale spre activitatea didactică şi publicistică, avînd la vîrsta de 28 de ani, o egală pregătire agronomică şi umanistă. Ca tînăr profesor a activat între anii 1883 şi 1886 la Seminarul Teologic din Roman, unde a predat Limba română şi Limba latină, iar în anul 1887, ştiinţele naturale la Seminarul «Veniamin Costachi» din Iaşi. In anul 1888 este invitat ca profesor provizoriu la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău, pentru Catedra de Agrologie şi Fitotehnie, de către Vlad Cîrnu-Munteanu. În acei ani, catedra oferită lui G. Maior constituia coloana vertebrală a studiilor de agricultură, iar ocupantul ei era conştient de acest fapt, închinîndu-i întreaga sa capacitate de-a lungul vieţii şi dovedind o competenţă proprie marilor personalităţi didactice. George Maior a fost mai întîi de toate «profesor» şi a rămas astfel pînă la pensionarea sa după 38 de ani de muncă neîntreruptă la catedră, fiind un caz rar întîlnit în învăţămîntul agricol de atunci. A doua preocupare de bază, care i-a cerut un efort mult mai mare, a fost activitatea de publicist în domeniul agronomic şi chiar în cel social. Aşa ne explicăm de ce a publicat puţin în revistele vremii şi nu a realizat prea multe experienţe în cîmp.

Activitatea sa a fost concentrată în mare parte asupra elaborării monumentalei lucrări *Manual complet de agricultură raţională,* în 8 volume, conţinînd peste 4000 de pagini. Prin munca sa titanică şi sacrificii materiale personale a realizat visul neîmplinit al marelui înaintaş Ion Ionescu de la Brad, de a scrie o asemenea lucrare în folosul agriculturii româneşti. Volumele ce alcătuiesc această *lucrare, rămasă unicat* în istoria bibliografiei agricole româneşti, au fost publicate sub următoarele titluri: voi. 1 - *Agrologia* (agricultura generală); voi. 2 - *Fitotehnie;* voi. 3 - *Zootehnie generală a vitelor şi oilor;* voi. 4 - *Economia rurală;* voi. 5 - *Ippologia* (creşterea cailor); voi. 6 - *Avicultura;* voi. 7 - *Creşterea, îngrăşarea şi utilizarea porcilor;* voi. 8 - *Fînefele şi păşunile de munte.* Lucrarea astfel concepută şi realizată a constituit o bază importantă pentru alcătuirea programelor de învăţămînt la fiecare obiect de studiu în pregătirea pentru specialitatea agronomică.

Parcurgînd azi aceste volume trebuie să apreciem larga şi profunda pregătire agronomică şi enciclopedică a autorului, însoţită de calităţi pedagogice de cea mai aleasă valoare, deoarece materia prezentată constituia în primul rînd sursă de pregătire pentru studenţi. Limbajul tehnic elevat pentru acel timp, exprimarea limpede şi atrăgătoare, ilustrarea bogată şi valoroasă, accentuarea aspectelor practice şi exemplificarea lor cu aspecte concrete din agricultura noastră, au conferit lucrării o înaltă ţinută ştiinţifică. Primele patru volume (2609 pagini) au fost publicate în perioada anilor 1897-1900, constituind un caz rar întîlnit în publicistica agricolă în lume. Ele au fost aprobate de Ministerul Agriculturii şi Domeniilor pentru utilizare în învăţămîntul agricol de la Herăstrău. Valoarea ştiinţifică elevată a lucrării şi utilitatea ei didactică şi practică i-au adus autorului Premiul Academiei Române în anul 1899, pentru volumul 2, *Fitotehnie.* Publicarea lucrării s-a făcut prin mari eforturi financiare ale profesorului. Astfel, voi. 1, *Agrologia* a fost publicat în editura proprie a autorului, la tipografia «Andrei Mureşanu», Braşov. Se pare că atitudinea de pasivitate a conducerii şcolii faţă de eforturile şi munca sa şi chiar unele neplăceri au dus la apariţia unor disensiuni regretabile între G. Maior şi Vlad Cîrnu-Munteanu, care de altfel erau buni cunoscuţi şi

Scanned with OKEN Scanner

originari din sate apropiate. Ca replică la această atitudine, G. Maior a publicat în anul 1903 o broşură sub titlul *Şcoala de Agricultură de la Herăstrău şi direcţia sa,* de o mare incisivitate şi se pare că aceasta a fost fără replică. Coincidenţă? În 1903, Cîrnu-Munteanu, a murit în urma unui atac de cord.

Această întîmplare tristă ne învaţă că marile personalităţi trebuie să aibă conştiinţa apartenenţei lor la averea naţiunii, iar intrigile, invidia şi răutatea să le fie străine.

Redactarea volumelor amintite s-a bazat pe o largă bibliografie; G. Maior utilizînd lucrări de autentică valoare în domeniile alese, peste 100 de titluri, aşa cum arată şi autorul în «precuvîntare» la voi. 2, dar introducînd şi o serie de termeni din experienţa şi practica agriculturii româneşti. Iată confesiunea autorului în acest sens: *«unde ne-au lipsit termenii proprii am căutat să formăm noi termeni, după părerea noastră, în conformitate cu ştiinţa, şi mai apropiaţi de graiul şi înţelesul poporului nostru decît să mergem la termeni străini greu de înţeles».* Astfel a contribuit în perioada de început la îmbogăţirea limbajului ştiinţific agricol românesc.

În ceea ce priveşte organizarea fiecărui volum pe capitole şi teme, a schemelor pentru fiecare curs, tratatele ştiinţifice ale profesorului Maior au rămas un modei timp de peste o jumătate de secol, dacă luăm în consideraţie şi faptul că obiectele de predare s-au diversificat mult după anul 1948 pe baza structurării *Manualului complet de agricultură raţională.* Aşa de exemplu: volumul 1 *Agrologia* prezenta următoarele capitole: 1) - Plantele şi viaţa lor (cu noţiuni de fiziologie vegetală); 2) - Pămîntul (note de pedologie); 3) - Factorii climatici; 4) - Cultura pămîntului (lucrări de amenajare a terenului pentru exploatarea agricolă); 5)~7) - Lucrarea pămîntului (cu prezentarea simultană a uneltelor şi maşinilor de lucru); 8) - Gunoiul şi îngrăşăminte le; 9) - Despre sămînţă şi semănat; 10) - Îngrijirea şi întreţinerea semănăturilor; 11) - Recolta şi păstrarea produselor.

Prezentarea culturii griului în *Cursul de Fitotehnie* se face după o schemă utilizată şi în zilele noastre: importanţa culturii, istorie, răspîndire, specii şi varietăţi, cerinţe faţă de climă şi sol, planta premergătoare, îngrăşarea, pregătirea terenului, sămînţa şi semănatul, lucrările de îngrijire (cu tratarea amănunţită a bolilor şi dăunătorilor), recoltarea, producţia şi comerţul cu grîu.

Încheind scurta referire fa această lucrare unică a vremii, trebuie să apreciem înalta ţinută de prezentare a limbajului de specialitate., aleasa ţinută tipografică şi de editare. A fost fără îndoială un eveniment răsunător pentru literatura agronomică la sfîrşitul secolului al XIX-lea.

Ca român, ardelean, care a fost martorul asupririi naţionale, într-o perioadă de mari suferinţe şi nedreptăţi îndurate de popor, George Maior a fost animat de un profund patriotism, militînd prin scrierile sale şi atitudine, pentru recunoaşterea drepturilor şi demnităţii naţionale, a unui popor vitregit de istorie, cum au fost românii Ardealului. A făcut acest lucru respectînd demnitatea altor naţionalităţi despre care a scris, dar fară să treacă cu vederea nimic din ceea ce au suferit pe nedrept românii. În această idee trebuie să amintim două lucrări de mare importanţă istorico-socială, pentru trecutul de asuprire suferit de poporul nostru: *O pagină din luptele românilor cu saşii pe terenul social-cultural şi economic - Şercaia 1809-1909* şi *La hotăra.* În introducere la prima lucrare G. Maior a scris: «Dacă românii dintre saşi stau relativ mai bine şi sînt mai luminaţi în cultură decît ceilalţi români, apoi acestea nu le-au venit mură în gură, ci i-au costat

Scanned with OKEN Scanner

multe lupte şi sacrificii». Autorul face o descriere generală a Ţării Făgăraşului cu aspecte geografice şi istorice, oprindu-se asupra satului natal unde descrie relaţiile dintre români şi saşi. Între numeroasele acte de abuz şi umilinţă la care au fost supuşi românii din *Şercnia,* Cirta şi Avrig a fost şi acela a anexării pădurilor lor, la Universitatea săsească din Sibiu, în anul 1765, pe timp de 99 de ani, prin intervenţia brutală a Imperiului Austriac. Pentru această dureroasă nedreptate românii au făcut apeluri şi au organizat procese timp de 100 de ani, sub trei împăraţi.

În procesul de la 1866, iscat între românii din Sân Petru şi saşii din Noul de la Bistriţa, judecat în prezenţa regelui Ardealului, în persoană, «*s-a hotărît ca teritoriul acela pe care l-au posedat peste una mie de ani, ei şi strămoşii lor şi mult au suferit pentru el şi mult sînge au vărsat, pădurea aceasta să rămînă în satul Vlahilor*». Întregul conţinut al lucrării prezintă starea de nedreptate permanentă şi de puternică tensiune dintre saşii sprijiniţi de autorităţile ungureşti, protejaţi de potentaţii imperiali, şi români, care aveau doar sufletul şi dreptatea de partea lor.

O dovadă de prioritate istorică în raport cu saşii din Transilvania o aduce Maior în descrierea acţiunii de hotărnicire între Munţii Ardealului şi Munţii Munteniei în timpul lui Ioan Zapolia şi domnitorului Ioan Basarab la 1520: «Este de notat că deşi s-a pus în misiune atunci cîte o comisie de boieri fruntaşi din ambele ţări, ei erau români de ambele părţi: din comisia ardeleană participa Ioan Chindriş, Nicolae Bărbat, Iacob de Mogeşti, Petru Miclăuş, Tuştea Miclăuş, Ioan Bărbat şi Sărăcin Frenţ, iar comisia munteană era alcătuită din Stanciul Banul, Stanciu Spătarul, Neagoe Spătarul, Radu Spătarul, Albu Postelnicul şi fiul său Stoica». «Unde erau saşii dacă aveau ceva de apărat?» întreabă G. Maior, dar ungurii ...?

Citind această lucrare simţi un gust amar şi o revoltă justificată cînd persoane neavizate sau răuvoitoare vorbesc despre «misiunea civilizatoare» a coloniştilor saşi de la noi, idee care nu le-a trecut prin gînd niciodată acestor veniţi pe plaiurile noastre străbune, decît pentru colonizare. Pe lîngă uzurparea pădurilor, treptat le-au luat şi cea mai mare parte din pămînt, iar pentru redobîndirea lui au fost nevoiţi să renunţe la religia ortodoxă trecînd la «Unire cu Biserica Romei» (1783-1790).

Lucrarea *„La hotară"* redată pe 289 pag. este subintitulată *Descrierea munţilor noştri din punct de vedere economic* şi a fost publicată în anul 1913. Această vastă lucrare prezintă o descriere geografică şi fizică a Munţilor Meridionali precum şi o prezentare foarte competentă a vegetaţiei, faunei şi mai ales a stării agriculturii montane şi a vieţii oamenilor; poate cea mai profundă scriere, pînă la relativ recenta lucrare a lui Radu Rey. În acelaşi timp, în lucrare se dau recomandări practice de îmbunătăţire a unor tehnici de lucru, cum ar fi prelucrarea laptelui unei ferme de vaci împreună cu cel provenit de la 3 turme de oi; relevă importanţa economică a comasării pămîntului pe proprietăţile ţărăneşti, avansează ideea înfiinţării plantaţiilor de vii pe terenuri improprii culturii plantelor de cîmp. Întreaga lucrare este străbătută de dorinţa autorului de a oferi oamenilor satului soluţii de ridicare a gospodăriei pentru un trai mai omenesc. Sentimentul său de ataşare faţă de ţăran rezultă şi din «precuvîntare» la volumul *Agrologia,* unde spunea: «După noi ţăranul român şi-a făcut pe deplin datoria şi pe cît i-au permis mijloacele şi împrejurările în care a fost pus, a progresat şi el. Dacă sistema noastră de plugărie, fie mare, fie mică n-a progresat îndeajuns, n-a ţinut isonul cu progresul din ţările vecine cauza nu se datoreşte singur ţăranului ci mai mult claselor dirigente şi conducătoare». Pe aceeaşi linie, în volumul *Economia Rurală,* cea mai completă lucrare a acelor ani (1890), spunea: «Niciodată românul n-a fugit de muncă şi

Scanned with OKEN Scanner

de greutate, iar unde a avut o conducere bună s-a dovedit a fi un element de ordine şi de cultură de primă categorie».

O analiză de înaltă competenţă asupra evoluţiei şi stării agriculturii în toate principatele lucuite de români o face George Maior în cea mai profundă lucrare publicată pînă la al doilea război mondial sub titlul *Politica agrară la români* - 520 pag., editată în anul 1906. În prima parte se face o incursiune în istoria teritoriilor locuite de români, începînd din anul 1134, unde aminteşte de Republica Bîrladului. Deşi nu era istoric, el a adîncit în această parte a lucrării cu argumente incontestabile continuitatea poporului român pe plaiurile străbune. În această privinţă el susţine că «*poporul român în marea lui majoritate a fost stabilit şi a locuit totdeauna acolo unde se găseşte şi azi în masă compactă*» şi aduce ca exemplu dovezi asupra locuirii compacte de către români a zonei Oradea. Turmele de oi ale mocanilor din secolul al XVl-lea care au ajuns în comitatele Trntz şi Arva, erau la fel ca cele din Dobrogea, semn al aceleiaşi origini; denumirile sărbătorilor la saşi şi unguri erau introduse din limba română.

Cu toate acestea, subliniază G. Maior, deşi pînă la 1271 românii din Ardeal aveau influenţă politică, s-a ajuns în secolul al XV-lea sub o iobăgie grea.

Limbajul tocmelilor în tîrguri era cel românesc, dovadă al primatului majorităţii.

Cunoscînd bine situaţia agriculturii din munţi în urma numeroaselor călătorii din tinereţe, cînd l-a întîlnit şi pe celebrul agronom Emanoil de Marttonne, G. Maior face recomandări practice cu privire ia comerţul cu lînă, folosirea raţională a păşunilor din munţi, ameliorări funciare în zone montane, adăposturi pentru animale şi chiar la viaţa omului pentru mai bine.

Deşi munca de profesor ia Herăstrău şi activitatea publicistică i-au cerut mult efort, G. Maior a fost şi o prezenţă publică. A fost membru de onoare al societăţii «Progresul Silvic» (1910), membru al Comisiei permanente pentru instrucţie din Ministerul Agriculturii (1911), a colaborat ia întocmirea *Enciclopediei Române* sub conducerea lui C. Diaconovici. În anul 1899 a primit pentru merite personale Ordinul „Coroana României", în gradul de «Cavaler». Ca fitotehnist, are meritul de a fi înfiinţat primele pajişti, semănînd în ţară o suprafaţă de 6200 pogoane cu Lolium italicum. Deci planta este destul de veche în cultură, la noi.

La sărbătorirea ieşirii la pensie, prin grija secretarului de stat Gheorghe Cipăianu, Ministerul Agriculturii 1-a împroprietărit pe profesor cu 25 ha pămînt. Era un act simbolic pentru vîrsta sa, era un mod de exprimare a mulţumirii întregii suflări agronomice asupra unui om care a dus o viaţă de muncă şi cinste, o viaţă modestă, lăsînd cu totul la o parte interesele proprii. Puţini dintre noi, românii, sînt dispuşi la un asemenea gest, în zilele acestui final de secol.

Cei care l-au cunoscut ca om pe George Maior, l-au apreciat, pentru sobrietate şi cinste, pentru munca sa tenace, pentru exigenţa faţă de sine, dar şi faţă de semeni, ca pe un profesor drept şi iubitor al tineretului. Aceasta se justifică şi prin faptul că a muncit pînă la capătul vieţii sale. S-a pensionat la 12 ianuarie 1926 cînd avea 71 de ani, iar la 27 aprilie 1927 s-a stins flacăra inimii sale de profesor şi mare patriot. La mormîntul unui om care n-a avut funcţii şi nici alte ambiţii decît de a fi «profesor» au ţinut să-i aducă un cuvînt de omagiu N. Iorga, M. Sadoveanu, Gh. Ionescu-Siseşti, Traian Săvulescu şi Marin Chiriţescu-Arva. Despărţirea de un om adevărat lăsa şi atunci o imensă durere celor care îl preţuiau. G. Maior va rămîne în conştiinţa generaţiilor viitoare *primul mare*

Scanned with OKEN Scanner

profesor de Fitotehnie din învăţământul agronomic superior, spirit umanist şi mare patriot.

George Maior
(Bibliografie selectivă)

- *Agrologia.* vol. I, Tip. «Socec», Bucureşti, 1898. vol. II, *Fitotehnia,* Tip. «Socec», Bucureşti, 1898, vol. III, *Zootehnie,* vol. IV. Economie rurală, vol. V. *Ipologia* -1905 -Ed. «Gobl», Bucureşti, 1905 vol. VI. *Creşterea, îngrăşarea şi utilizarea porcilor,* Ed. «Gobl», Bucureşti, 1906.
- *Regatul României din punctul de vedere al agriculturii* de Carol Freitag. Tip. «Basilescu», Bucureşti, 1898.
- *Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău şi direcţiunea sa.* Tip. «Lucrătorilor asociaţi», Bucureşti, 1902.
- *Curs de silvicultură.* Litografiat. Bucureşti, 1906.
- *Politica agrară la români.* Tip. «Gobl», Bucureşti, 1906.
- *O pagină din luptele României cu saşii, pe terenul social, cultural şi economic. Şercaia 1809-1909.* Tip. «Universala», Bucureşti, 1910.
- *România agricolă. Studiu economic.* Tip. «Universala», Bucureşti, 1911.
- *La hotară. Descrierea regiunii munţilor noştri din punct de vedere economic.* Tip. «Universala», Bucureşti, 1913.
- *Manual complet de agricultură raţională în 8 volume,* vol. 7, Avicultura sau creşterea păsărilor şi puilor de curte. Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1913.
- *Valea Lotrului şi importanţa ei economică în trecut şi prezent.* Tip. «Universala», Bucureşti, 1913.
- *Fîneţele şi păşunile de munte.* Tip. «Adevărul», Bucureşti, 1923.
- *Pădurile grănicerilor români şi secui din Transilvania şi Banat.* «Buletinul Agriculturii», Bucureşti, 1924.
- *Starea agriculturii ţării înainte de răscoalele din 1907.* Rev. «Viaţa Agricolă», 1926

MANUAL
DE
AGRICULTURA RAȚIONALĂ.
FITOTECHNIA,
SEU
CULTURA SPECIALA A PLANTELOR.
PENTRU
USUL ȘCÓLELOR SECUNDARE SPECIALE ȘI SUPERIORE
DE AGRICULTURĂ,
ÎNVĚȚĂMÊNTUL PARTICULAR ȘI DE CONSULTAT.
PENTRU AGRICULTORII PRACTICI
DE
Dr. GEORGE MAIOR.
PROFESOR
Cu 202 figuri intercalate în text.
BUCUREȘCI — BRAȘOV.

Scanned with OKEN Scanner

CORNELIU ROMAN
(1859-1919)

agrochimist, directorul Staţiunii Agronomice Bucureşti

Se întîmplă uneori ca instituţii ce apar la un moment dat şi au o activitate de amploare, beneficiind de aportul unor personalităţi recunoscute, să dea impresia că nimic, sau aproape nimic nu s-a făcut înaintea lor; deşi au existat precedente demne de preţuire. Aşa a fost cazul Institutului de Cercetări Agronomice din România, înfiinţat în anul 1928 şi condus de profesorul Gh. Ionescu Sişeşti, care a trecut în uitare totală precedenta instituţie de cercetare agricolă ce a existat timp de 42 de ani sub denumirea «Staţiunea Agronomică Bucureşti», cu terenuri chiar în zona sediului Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice de azi,pe o suprafaţă de 34 ha.

Această primă instituţie de cercetare agricolă a luat fiinţă la 1 decembrie 1886, prin stăruinţa agronomului Vlad Cîrnu-Munteanu, cu sprijinul lui P.S. Aurelian şi ilustrului bărbat de stat I.C. Brătianu.

Ea a fost instalată pentru început în fostul local al şcolii de meserii de la Ferma Şcolii Centrale Herăstrău, ctitorită de P.S. Aureiian, pornind cu un personal redus şi condiţii materiale foarte modeste. In anul 1898 s-a mutat cu sediul în laboratoarele Şcolii Superioare de Medicină Veterinară din Bucureşti, pînă în anul 1905, cînd a revenit într-un sediu nou construit, la «Şosea», pe terenurile experimentale într-o clădire foarte mică. Organizarea şi conducerea acestei prime instituţii de cercetare agricolă din România a revenit lui Vlad Cîrnu Munteanu, care fiind apoi şi directorul Şcolii Centrale Agricole de la Herăstrău, a cedat sarcina în anul 1892, agrochimistului Corneliu Roman; unul dintre numeroşii fii ai cunoscutului Visarion Roman. El s-a născut în ziua de 5 octombrie 1859 la Răşinari, judeţul Sibiu.

O perioadă de peste un sfert de veac, activitatea staţiunii agronomice a fost legată de munca şi personalitatea lui C. Roman, care a fost agronom chimist cu studii la Viena şi Berlin.

In primii ani, a avut o activitate de o amploare rar întîinită, cînd împreună cu V. Cîrnu-Munteanu şi cîţiva colaboratori, între care vom aminti pe pedochimistuî Teodor Saidel; s-au obţinut rezultate în baza cărora au fost întocmite trei lucrări monografice de o excepţională importanţă pentru agricultura acelor timpuri şi de o ţinută ştiinţifică excelentă: *Les cereales Roumaines,* (227 pag), *Le sol arable de la Roumanie* şi *Vinurile*

Scanned with OKEN Scanner

României (318 pag) publicate în anii 1899-1901, Aceste lucrări, despre care am făcut referiri la activitatea lui Vl. Cîmu-Munteanu, au constituit mulţi ani modele de urmat pentru cercetarea agronomică în domeniile abordate şi trebuie să recunoaştem că apariţii de valoare superioară ca fond şi ţinută ştiinţifică, au apărut după mai mult de o jumătate de secol.

În calitatea sa de agrochimist, Corneliu Roman a organizat şi coordonat activitatea laboaratoarelor de analize chimice ale solului şi ale plantelor la Staţiunea Agronomică, fiind primele laboratoare destinate special cercetărilor agronomice şi furnizînd rezultate începînd cu anul 1890. De altfel, rezultatele de cercetare obţinute la Staţiunea Agronomică, sînt recunoscute în lucrările publicate, începînd cu acel an.

Activitatea de cercetare sub conducerea lui Corneliu Roman, şi în acord cu Ministerul Agriculturii şi Domeniilor, unde Direcţia Agriculturii era condusă de eminentul agronom G. Nicoleanu, s-a desfăşurat în mai multe direcţii: analiza calităţii producţiei la cereale, analize asupra fertilităţii solului, asupra calităţii strugurilor, mustului şi vinului românesc, experienţe fitotehnice cu plante noi de cultură şi experienţe cu îngrăşăminte. Trebuie să precizăm că la început Staţiunea Agronomică nu avea unităţi de cercetare în teritoriu, iar experienţele se efectuau în cîmpul de la «Şosea». Pentru determinări de calitate însă se adunau probe din toate judeţele ţării, primind material de la proprietari de toate categoriile.

Pe baza activităţii desfăşurate la Staţiunea Agronomică au fost publicate pînă în anul 1915, 29 lucrări, între care 5 în limbi străine; unele în volume monografice, ca acele amintite anterior, iar altele sub formă de broşuri, comunicări, în diverse reviste. Găsim necesar să enumerăm unele titluri de lucrări grupate pe direcţiile de cercetare amintite: studii asupra maturităţii rapiţei, cultura lucernei, experienţe culturale cu sfecla de zahăr, experienţe cu varităţi de cartof, muşuroitul porumbului, rezultatele experimentale cu porumb timpuriu, experienţe cu varităţi de plante şi îngrăşăminte chimice, cercetări asupra extractului din vinurile româneşti, studii asupra calităţii strugurilor şi vinurilor din viţe americane, studii asupra vinurilor româneşti, studii asupra podgoriilor Odobeşti, Nicoreşti şi Dragăşani; compoziţia chimică a porumbului, cercetări asupra grînelor produse de marii proprietari, arendaşi şi ţărani, raport asupra calităţii cerealelor pe anii 1900-1913; dări de seamă asupra controlului seminţelor de plante furajere în anii 1910-1912, cercetări asupra diferitelor seminţe de cereale, studii asupra sării de Slănic şi Doftana, studii asupra bolii Cercospora beticola, raport asupra Staţiunii Agronomice din Italia, publicaţiunile Staţiunii pe anul 1892 etc.

Deşi se poate constata uşor o lipsă de sistematizare a lucrărilor, şi o anumită ritmicitate, se observă gama largă de probleme abordate şi faptul că ele erau impuse de nevoile agriculturii din acei ani. În acest sens remarcăm lucrările asupra calităţii cerealelor şi vinului, produse importante pentru export, ca suport al economiei naţionale şi cele de fitotehnică ce urmăreau extinderea unor noi culturi şi obţinerea unei producţii sporite. Aceste lucrări, precum şi altele publicate ulterior sub direcţia lui Ion Enescu şi V. Păsăreanu aduc o dovadă că *cercetarea agricolă românească a fost fondată la Staţiunea Agronomică din Bucureşti* şi că aceasta a dat rezultate utile pentru agricultură, constituind aşa cum vom vedea, un factor de progres. Deşi activitatea de aici a fost limitată la cultura plantelor, la zone naturale restrînse, cu centre de experimentare amplasate în cîteva ferme ale statului, care erau subordonate MAD, istoria agriculturii trebuia să consemneze acest merit important de precursor al cercetărilor agricole româneşti, dezvoltate ulterior pe o treaptă superioară de către ICAR.

Scanned with OKEN Scanner

La sfîrşitul secolului al XIX-lea, România era o foarte importantă ţară cultivatoare de grîu iar prin faptul că se consumau cantităţi mari de porumb pentru hrana zilnică, aproximativ jumătate din producţia anuală, 700.000 t grîu se exportau. Cu această cantitate, ţara noastră se situa pe locul 3 în lume, după SUA şi Rusia şi asigura % din exportul mondial. Acest fapt n-a constituit un motiv de mare satisfacţie, aşa cum mulţi politicieni sau necunoscători ai comerţului agricol încearcă uneori să îl afişeze sub expresia «România a fost grînarul Europei». Atunci, ca şi în zilele noastre, cerealelele au avut un foarte redus preţ la export, iar ţara, de fapt boierimea, nu a reuşit să facă acumulări importante din acest comerţ. Străinii apreciau România ca o mare cultivatoare de «cereale pentru pîine» prin faptul că aceste plante deţineau 28,7% din suprafaţa ţării, faţă de 18,2% Ungaria sau 8% Rusia. Totuşi procentul de 14,5% din exportul mondial era semnificativ.

Ţările cultivatoare pe mari suprafeţe de mai tîrziu, rămase pînă azi între primele în lume (Canada, Argentina, Australia), încă nu se făcea export cu grîu. Cu toate acestea exista o concurenţă la exportul mondial de grîu, iar calitatea era un obiectiv de bază. Aceste lucrări au fost cerute Staţiunii Agronomice de către N. Filipescu, unul dintre valoroşii conducători ai MAD din acel timp, încît marfa comercializată să poată fi însoţită de indicii calitativi ceruţi. Prima lucrare de proporţii mai reduse a fost publicată chiar în 1899, împreună cu V. Cîrnu-Munteami, sub titlul: *Notices sur le ble et sur Ies farines de Roitmanie,*

A doua lucrare a fost concepută pe judeţe, luînd 1369 probe de grîu, 655 probe orz, şi 695 ovăz, pubicînd rezultatele în comunicarea *Calitatea grîului din recolta anului 1890.* Au fost determinaţi următorii indici de calitate: masa hectolitrică (MH), greutatea a 1000 boabe (MMB), facultatea germinativă, sticlozitatea bobului, procentul de substanţe azotate şi umiditatea. Aceste determinări s-au făcut anual pînă în 1915. Pentru agronomi este interesant să amintim cîteva valori aflate de autor: MH, 76-80 kg; MMB, 30-38 g; impurităţi 0,5-1%; sticlozitate 10-40%, facultatea germinativă 95%, substanţe azotate 15,1% în nordul Moldovei; 13-14% în Bărăgan şi Muntenia. Aceste lucrări împreună cu sinteza *Recherches sur Ies Cereales Roumaines* (1900) au apărat griul românesc de concurenţa pieţii internaţionale, unde se încerca reducerea debuşeelor tocmai pe seama calităţii. De altfel în perioada concurenţei neloiale practicată de Imperiul Austro-Ungar, producătorii români s-au îndreptat spre creşterea şi îngrăşarea animalelor, ocupînd un loc bun în exportul de taurine îngăşate şi porci.

Se ştie că industria zahărului din sfeclă a fost ideea împăratului Napoleon I Bonaparte, cînd a fost stopată pătrunderea zahărului pe continent, datorită blocadei continentale a Angliei. Franţa a fost promotorul acestei industrii, dar în scurt timp Germania a trecut înainte. Aceste ţări aveau construite între 300-400 mici fabrici de zahăr, cultivînd pentru fiecare, fabrică în jur de 1000 ha sfeclă. Deşi în cîteva ţări ale Europei şi în Rusia extinderea culturii sfeclei de zahăr şi dezvoltarea industriei zahărului cunoştea o dezvoltare rapidă, ţara noastră era foarte mult rămasă în urmă. Prima fabrică de zahăr a fost construită abia în anul 1885 la Sascut, reuşind să producă 1375 t în 1892. Consumul de zahăr în ţară era total dependent de import, reducîndu-se doar la 2 kg/cap de locuitor anual.

Această stagnare se datora în primul rînd promovării ideii că «solul şi clima din România, nu sînt favorabile culturii sfeclei», după cum susţinea H. Paasche de la Universitatea din Marburg-Germania în lucrarea *Die Zuckerindustrie.* În acele timpuri părerile unor experţi erau luate drept adevăruri incontestabile şi foarte greu puteau fi înlăturate.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru a veni în sprijinul extinderii acestei culturi în ţară, Corneliu Roman a efectuat experienţe începînd din anul 1890, iar în 1894 ţinea o importantă comunicare la Societatea de Ştiinţe Fizice Bucureşti cu titlul «*Experienţe culturale cu sfecla de zahăr şi studii asupra industriei zahărului, făcute la Staţiunea Agronomică*». Pe lîngă rezultatele concrete aduse, el făcea o caldă pledoarie pentru această cultură, arătînd extraordinara ei importanţă economică. În argumentaţia sa aminteşte că la 1853, pe arcul de triumf al unei expoziţii agricole din Franţa scria: «Producţia grîului din Valenciennes înainte de fabricarea zahărului era de 353.000 hl, iar numărul boilor, 700. Producţia grîului după industria zahărului a crescut la 421.000 hi (prin combaterea buruienilor a a.), iar numărul boilor la 11.500 folosind borhotul». Cultura sfeclei aduce un venit bun şi se realizează brusc o sumă mare de bani ce poate fi investită pentru dezvoltare. Prin pretenţiile ei, cultura sfeclei cere o bună lucrare a solului, cere maşini, necesită îngrăşăminte organice, favorizează organizarea de asociaţii şi în consecinţă determină pe cultivator să-şi ridice nivelul pregătirii profesionale, recunoscînd binefacerile ştiinţei agricole.

Analizînd mai profund situaţia existentă, Corneliu Roman face o comparaţie între solul şi clima din Rusia şi din ţara noastră, găsind că aceste ţări sunt în situaţie asemănătoare; că în ţara vecină era chiar un climat mai secetos. Astfel, continuă experienţele la Staţiunea Agronomică cu studii de fitotehnică şi analize chimice de calitate, pînă în 1900, publicînd rezultatele în lucrarea *Notices sur l "industrie sitcriere et sur la Bettarave de suche en Roumaine* (1900). Este prima lucrare asupra acestei plante de cultură, care se bazează pe studii şi cercetări efectuate în ţară şi care au dovedit că sfecla de zahăr şi industrializarea acestei plante găseşte în România toate condiţiile de dezvoltare şi, cu timpul, va putea prezenta chiar o capacitatea de concurenţă, producînd în condiţii excelente fabricaţia de export. Din scurtul său raport asupra acestor lucrări au rezultat o serie de concluzii încurajatoare, care au favorizat construirea fabricii de zahăr de la Chitila şi extinderea ulterioară a culturii. Experienţele sale cu privire la epoca de semănat, distanţa între rînduri, soiuri şi îngrăşăminte, au demonstrat că şi în condiţiile noastre se obţin producţii egale cu cele din ţările vecine.

De exemplu la soiurile Mangold şi Electoral obţinea în anul 1892- 36,8 şi 31,8 t/ha, 40 t/ha la Roman şi 60 t/ha la Buzău, iar conţinutul de zahăr în rădăcini era de 18,9% la Iaşi şi Suceava. Vom sublinia totuşi că datele meteorologice înregistrate la Bucureşti au fost de 604 mm precipitaţii anual, cu 409 mm în primăvară şi vară, iar media anuală a temperaturii 10,5°C, ceea ce pe parcursul acestui secol s-a întîlnit numai ca excepţie, climatul devenind mult mai secetos.

Aceste lucrări de pionerat asupra sfeclei de zahăr, împreună cu activitatea practică de susţinere a culturii în faţa agricultorilor, au avut un rol important în extinderea culturii acestei plante şi începutului industriei zahărului în România.

Pe lîngă cercetări fitotehnice foarte largi efectuate la sfecla de zahăr, Staţiunea Agronomică şi-a extins activitatea la aproape toate plantele importante de cultură, asupra cărora a elaborat dări de seamă anuale sau lucrări distincte. Una dintre aceste lucrări, sub titlul *Experienţe cu varietăţi de plante şi îngrăşăminte chimice făcute în anul 1905,* a fost publicată în - Buletinul Ministerului Agriculturii - sub semnătura lui C. Roman şi a valorosului chimist Ion Enescu, colaboratorul său apropiat şi viitor director al staţiunii pentru un mare număr de ani. Astfel, au făcut cercetări la grîu, porumb, ovăz, fasole, cartof, in, plante de nutreţ, experienţe cu îngrăşăminte chimice etc. Pe lîngă aspectele fitotehnice, au fost efectuate şi determinări asupra conţinutului chimic al producţiei: în plus se remarcă grija pentru studierea unui mare număr de

Scanned with OKEN Scanner

soiuri, unele străine, la aproape toate culturile cercetate. Această lucrare reluată cu rezultatele din anul 1912 şi publicată în anul 1915 la Tipografia «Universul» a fost un model ferict de prezentare a rezultatelor de cercetare pentru acei ani de început. Aici se detaşează ca aspect distinct şi de noutate experienţele cu plante de nutreţ, cele cu lucerna, unde obţine producţii de 3 2,5 t/ha din două coase, dar mai ales structuri de amestecuri formate din leguminoase perene şi graminee perene, în 9 variante, dintre care redăm una valabilă şi azi: trifoi roş, trifoi hibrid, timoftică, golomăt şi raigras. Aceste experienţe au, fără îndoială, valoare de primat în cercetarea fitotehnică românească, avînd desigur un mare merit în acest sens Corneliu Roman, directorul agrochimist al Staţiunii Agronomice.

Între argumentele care justifică experienţele asupra florii soarelui, C. Roman invocă şi faptul că «în străinătate s-au publicat articole ce prezintă într-o lumină nefavorabilă valoarea acestei plante cultivată în ţara noastră». Trebuie să ne amintim şi de această dată poezia «Mamă ţară» a marelui nostru poet T. Arghezi, care nu o dată a stîrnit invidia şi răutatea străinului, aşa cum am avut adesea prilejul să vedem în ultimul timp. Lucrarea intitulată *Floarea soarelui, cultură şi compoziţia ei la noi în ţară* (1915) prezintă un istoric al culturii, amintind despre ţăranul rus Bacarev, din Alexeevka-Voranej, care la 1820 a constituit după o idee proprie prima presă de ulei din lume. La noi, în anul 1910 se cultivau 672 ha, iar în 1913 - 6271 ha, numai în judeţele din nordul Moldovei, obţinmd producţii între 600-1600 kg/ha. Producţia de floarea soarelui avea 54,5% miez, 22,31% substanţe proteice, 53,49% ulei în miez, 11,40 % ulei în turte; valori egale cu cele obţinute asupra producţiei din Rusia. Deşi am avut mîndria şi satisfacţia de a fi creat hibrizi de floarea soarelui între primele 3 ţări din lume, fiind chiar cea mai importantă ţară exportatoare de seminţe hibride, cultura a progresat puţin în ansamblu, realizînd producţii cu mult mai mici decît potenţialul bilogic al hibrizilor pe care îi avem.

Viaţa primului organizator al activităţii de cercetare agricolă de la noi s-a oprit în ziua de 17 iulie 1919, rămînînd în mare măsură un nedreptăţit anonim, dar generaţiile ce vin vor trebui să-1 aşeze pe acest om muncitor şi iubitor de pămînt, în galeria marilor înaintaşi ai ştiinţelor agricole.

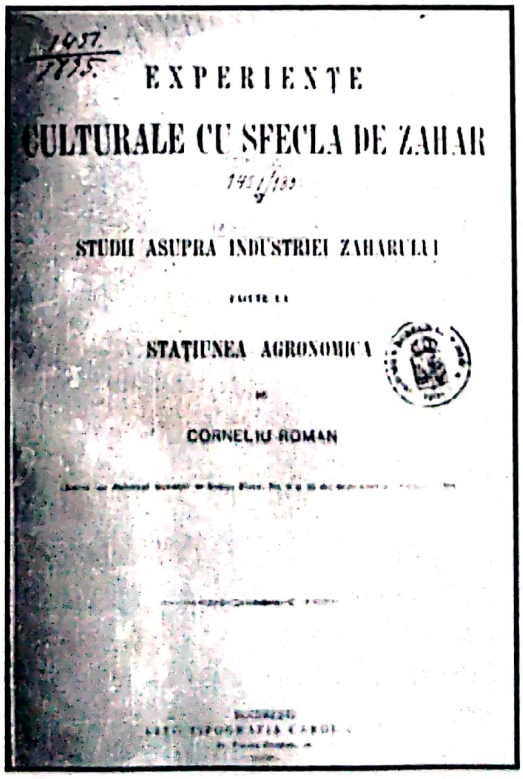
EXPERIENȚE

CULTURALE CU SFECLA DE ZAHAR

STUDII ASUPRA INDUSTRIEI ZAHARULUI

STAȚIUNEA AGRONOMICA

CORNELIU ROMAN

Corneliu Roman
(Bibliografie selectivă)

- *Experienţe culturale cu sfecla de zahăr şi studii asupra industriei zahărului făcute la Staţiunea Agronomică.* «Buletinul Societăţii de Ştiinţe», nr.9, 10/1894. Ed. «Gobl», Bucureşti, 1895.
- *Vinurile României.* Tip. «Eminescu», Bucureşti, 1900.
- *Notices sur le ble et sur la farines de Roumaine.* «Dreptatea», Bucureşti, 1900.
- *Calitatea griului din recolta anului 1900.* Tip. «Basilescu», Bucureşti, 1902.
- *Calitatea griului românesc pe regiuni şi după felul producătorului* (conferinţă). Tip. «Basilescu», Bucureşti, 1902,
- *Culturi experimentale cu varietăţi de cartofi.* Tip. «Cronica», Bucureşti, 1904.
- *Experienţe cu varietăţi de plante şi cu îngrăşăminte chimice făcute în anul 1905,* Buletinul M. A. D., Bucureşti, 1905.
- *Amestecurile de trifoi şi crearea livezilor şi păşunilor.* Tip. «Independenţa», Bucureşti, 1915.
- *Experienţe cu varietăţi de plante şi cu îngrăşăminte chimice.* «Universala», Bucureşti, 1915.
- *Floarea-soarelui; cultura şi compoziţia ei la noi în ţară.* Tip. «Independenţa», Bucureşti, 1915.
- *Calitatea griului, orzului, ovăzului, fasolei şi secarei recoltate în ţară.* Tip. «Independenţa», Bucureşti, 1916.
- *Calitatea griului, orzului şi ovăzului, recolta 1913.* Tip. «Independenţa», Bucureşti, 1916.
- *Agronomi de ieri* în Rev. «Calendarul Plugarilor», 1921.
- *Solul arabil al României.* «Pagini alese din operele înaintaşilor ştiinţei agricole», Bucureşti, 1956.

Scanned with OKEN Scanner

BÉLA PÁTER
(1860 - 1938)
erudit profesor,
fondatorul cercetărilor asupra plantelor medicinale.

Există oameni pe care soarta îi trimite departe de locurile natale unde prin capacitate, hărnicie şi dăruire, înfăptuiesc asemenea opere, ce le conferă loc de cinstire şi perenitate în conştiinţa celor pe care i-au servit cu credinţă. Ei merită cu prisosinţă acest prinos pentru că sînt promotori ai progresului pentru cei care nu i-au cunoscut şi la care nu s-au gîndit vreodată, dar ajunşi acolo pe meleagurile străine au dat jos mantia pelerinului şi s-au ancorat în noile pămînturi cu rădăcini profunde, ce au asigurat un rod admirabil, dăruit celor care i-au adoptat cu încredere. Un asemenea sol, care a rămas înscris cu literele veşniciei în istoria ştiinţelor agricole româneşti este Béla Páter, maghiar născut în Cehoslovacia, care a ajuns de tînăr la Cluj, unde a trăit şi muncit cu erudiţie pînă la sffrşitul vieţii.

Béla Páter s-a născut la 9 septembrie 1860 în localitatea Eperjes, judeţul Saroş în Austro-Ungaria, zonă înglobată Cehoslovaciei, după primul război mondial. A urmat şcoala primară şi gimnaziul la Leutschau (Levoca), judeţul Sepeş (Ungaria). Aici termină liceul real în anul 1878. In anul absolvirii liceului se înscrie la Politehnica din Budapesta unde urmează cursurile Facultăţii de Ştiinţe Naturale. De aici s-a îndreptat spre cariera didactică, astfel că urmează si cursuri la Universitatea din Budapesta pentru o mai temeinică pregătire. În anul 1883, după 5 ani de studii, perioadă aproape dublă de pregătire în institutele superioare de atunci, obţine, prin examen de capacitate, atestatul de profesor pentru învăţămîntul secundar, cu specialitatea principală în botanică, zoologie, mineralogie, geologie, iar în secundar geografia.

Deşi avea o pregătire largă în domeniul ştiinţelor naturii, la început a optat pentru activitatea de asistent la catedra de Botanică a Politehnicii din Budapesta, unde fusese un foarte merituos student. Dar numai după un an, în 1885, se angajează ca profesor la Şcoala de Agricultură de la Koschau.

Aici a predat ştiinţele naturii, dar în completare a fost nevoit să suplinească şi un mare număr de obiecte agronomice: avicultura, piscicultura, apicultura si sericicultura, încît treptat s-a îndreptat cu pasiune spre învăţămîntul agricol.

Perioada de 8 ani de muncă intensă desfăşurată aici a fost rodnică, cunoscută şi apreciată, încît la 1 octombrie 1893 a primit numirea ca profesor la Şcoala de

Agricultură din Cluj. Cu pasiune şi trudă a activat aici, devenind, în scurt timp, unul dintre profesorii stimaţi ai acestei instituţii. În anul 1906 obţine titlul de «Doctor în filosofie», specialitatea «Agronomie» la Universitatea din Cluj. În urma acestui succes este numit docent, iar cîţiva ani mai tîrziu, 1913-1914 a deţinut şi catedra de botanică. De fapt, pînă la această dată a acordat o mare atenţie botanicii la Şcoala de Agricultură, reuşind să se alăture tradiţiei şcolii de botanică la Cluj unde au activat: Kanitz, iar mai tîrziu şi E. Nyarady, I. Prodan, Al. Borza, Al. Buia.

Béla Páter a fost unul dintre cei mai activi exponenţi ai ideii de ridicare a Şcolii de Agricultură din Cluj la rangul de învăţămînt agricol superior. Ca rezultat al acestor strădanii, în anul 1906 se înfiinţează «Academia de Agricultură din Cluj», prima instituţie de învăţămînt agricol superior de pe teritoriul ţării noastre. În continuare, evoluţia acestei şcoli este legată de activitatea neobosită a profesorului Béla Páter, care în perioada 1910-1919 s-a aflat ca director în fruntea ei. Sub conducerea sa şi prin munca colaboratorilor şi studenţilor, Academia de agricultură din Cluj a ajuns la o situaţie înfloritoare, avînd o bază de învăţămînt corespunzătoare.

În anul 1919, după istoricul act al «Unirii» Transilvaniei cu Ţara, din 1918, conducerea Academiei de Agricultură a fost atribuită tînărului profesor C. Martinovici. În acest moment de cotitură istorică se ivea posibilitatea ca Béla Páter să opteze pentru a pleca în patria de origine. Tratamentul omenos şi insistenţele lui T. Martinovici, M. Şerban şi al unor reprezentanţi ai consiliului Diligent din Transilvania, l-au convins să trăiască şi să muncească pe meleagurile de care se legase prin sentimente profunde. În semn de respect şi preţuire pentru munca sa, pentru înfăptuirile aduse învăţămîntului agricol la Cluj, Béla Páter a fost reţinut în continuare ca «director onorific» şi şef al Staţiunii de Cercetări pentru Plante Medicinale, cu sarcina de a ţine şi cursuri pentru studenţi. Cum vom vedea, în această situaţie, Béla Páter a fost profund mişcat de comportarea plină de omenie a colegilor români faţă de persoana sa.

Este important să ştim că din anul 1893, cînd a venit la Cluj, Béla Páter, a preluat conducerea «Staţiunii de Controlul Seminţelor», care funcţiona în cadrul Laboratorului de botanică al Şcolii de Agricultură. Acest laborator, înfiinţat în anul 1883, a fost primul de pe teritoriul românesc şi funcţionează fără întrerupere pînă în zilele noastre. Aici, Béla Páter şi-a adus o importantă contribuţie la organizarea activităţii, pînă în anul 1913, reuşind să-i dea o individualitate instituţională. Această activitate a fost hotărîtoare pentru dezvoltarea ulterioară a acestei unităţi, care timp de multe decenii a constituit un etalon în ţara noastră.

Profesorul Béla Páter s-a încadrat în profilul clasic al intelectualilor de înaltă ţinută profesională şi morală. Activitatea sa desfăşurată în domeniul didacticii, cercetării şi ca organizator, au avut amprenta distincţiei şi competenţei.

Activitatea sa în învăţămîntul. agricol a durat 46 de ani (1883-1929), fiind una din puţinele personalităţi de asemenea longevitate din ţara noastră. A fost un dascăl distins, competent şi profund, cu un preţios fond uman. Avea o expunere clară şi atrăgătoare implicînd în expuneri propriile experienţe. Meritul său este deosebit în acest domeniu, prin numeroasele lucrări didactice elaborate şi traducerile folositoare din limba germană şi maghiară. Între manualele şi cursurile pentru studenţii agronomi şi elevii din şcolile agricole publicate de el, vom enumera: 1. *Botanica agricolă pentru studenţii Academiei de Agricultură,* care a fost propriul curs predat chiar din anul 1893. 2. *Botanica morfologică, anatomică si fiziologică pentru studenţii Academiei de Agricultură,* o lucrare cu largă tratare a problemelor de fiziologia plantelor. 3. *Botanica,*

Scanned with OKEN Scanner

traducere din limba germană, după Prantl. 4. *Zoologia agricolă* (2 ediţii). 5. *Mineralogia şi geologia,* pentru licee, în două ediţii. 6. *Botanica agricolă populară,* pentru elevii şcoalelor inferioare de agricultură. 7. *Piscicultura.*

Béla Páter a fost mult preocupat de răspîndirea cunoştinţelor agricole prin publicaţii de specialitate care se adresau unui cerc mai larg de specialişti. În acest domeniu a întocmit lucrări diverse, pe baza propriilor experienţe şi observaţii, urmărind foloase directe pentru agricultori. Între aceste lucrări, cele mai multe publicate înainte de 1919, amintim: *Plante medicinale sălbatice,* în 4 ediţii, *Ce fel de plante medicinale să cultive ţăranii, Cultura plantelor medicinale, Îndrumar de valorificare a plantelor medicinale sălbatice, Bolile criptogamice ale cerealelor, viţei de vie şi cartofului, Păstrarea seminţelor şi combaterea insectelor dăunătoare din magazii, Bolile şi insectele pomilor, îngrijirea de iarnă a pomilor, Cei mai importanţi părinţi ai animalelor domestice.*

În activitatea sa îndelungată, de dascăl şi cerecetător, Béla Páter a publicat peste 65 de lucrări în ţară şi străinătate, în limbile maghiară, germană, română şi franceză, fiind o personalitate recunoscută peste hotare pentru activitatea sa de cercetare şi organizare a activităţii în domeniul plantelor medicinale.

La scurt timp după venirea la Cluj, Béla Páter s-a apropiat treptat şi tot mai profund de studiul plantelor medicinale. Aici a înfiinţat pe lîngă catedra de Botanică a Şcolii de Agricultură, o colecţie de plante medicinale asupra căreia a întreprins studii si pe care a extins-o, astfel că în anul 1904 a devenit *Staţiunea de Plante Medicinale din Cluj, prima instituţie din lume de acest fel,* fapt acceptat umanim. Această adevărată operă ştiinţifică şi practică a avut un rol foarte important în cunoaşterea si extinderea cultivării plantelor medicinale şi a valorificării acestora şi a celor din flora spontană. Activitatea staţiunii condusă de Béla Páter, s-a desfăşurat în trei direcţii distincte; a) cultura, aclimatizarea şi selecţionarea plantelor medicinale, completate cu analiza conţinutului în principii active; b) cultura plantelor melifere, c) colecţionarea plantelor medicinale sălbatice şi introducerea lor în sortimentul staţiunii. Profesorul B. Páter a muncit cu pasiunea şi competenţa adevăratului om de ştiinţă într-un sector de pionerat. În acest sens el s-a bucurat de o recunoştinţă internaţională; oameni de ştiinţă din Austria, Ungaria, Cehoslovacia, Elveţia etc. i-au cunoscut activitatea. Unul dintre marii farmacologi ai acelor ani, profesorul Tschirch, a făcut aprecieri foarte elogioase privind activitatea lui Béla Páter în domeniul plantelor medicinale, într-o conferinţă ţinută la Berna în anul 1921. Acesta spunea: «îndeosebi trebuie sa relevăm interesul mare acordat culturii plantelor medicinale în Transilvania, unde Béla Páter din Cluj a contribuit în mod exemplar la răspîndirea cultivării plantelor medicinale obtinînd frumoase rezultate». Pe lîngă iucrări publicate în limbi străine Béla Páter a publicat, după anul 1920, numeroase lucrări şi articole în limba română, care dezvăluie aspecte din laborioasa lui activitate asupra plantelor medicinale. În *Cultura mătrăgunei* publicată în 1925 arată că această plantă a intrat în preocupările sale din 1892, aducînd contribuţii esenţiale la tehnologia de cultivare. A redescoperit varietatea *Atropa-belladona-jlava* şi a descoperit forma *Atropa-belladona-intermedia,* asupra cărora a făcut, studii şi determinări privind conţinutul de atropină, prin Gustav Friedel (1916), Ernest Laşantzy (1909) şi evidenţiază superioritatea varietăţii *Atropa-belladona-flava,* privind conţinutul de atropină. Pe baza observaţiilor proprii arată că mătrăguna cultivată are tendinţa dea degenera, fiind necesară reîmprospătarea seminţei cu material din flora

Scanned with OKEN Scanner

spontană. În laboratorul de chimie al Staţiunii de Plante Medicinale de la Cluj se extrăgea curent ulei eteric din plante medicinale.

În anul 1926 Béla Páter a publicat broşura *Cultura plantelor medicinale* unde trata 27 de specii cultivate. Pentru fiecare specie făcea o descriere botanică foarte amănunţită, cu specificări asupra direcţiilor de folosire ca ceaiuri sau alte extracte, inclusiv uleiuri. Totodată insista asupra accesibilităţii muncii de cules a plantelor medicinale, pentru copii şi oameni –mai în vîrstă. Se dau unele date asupra tehnicii de cultivare, recoltare şi pregătire pentru prelucrare. Toate plantele prezentate în lucrarea sa sunt azi în cultură, pe suprafeţe întinse.

O reluare a acestei lucrări, împreuna cu A. S. Potlog, în anul 1931, într-o broşură de 80 de pagini, aduce celor interesaţi prezentarea a 100 de specii de plante medicinale cultivate şi din flora spontană. Se dau norme generale de recoltare, uscare, împachetare si păstrare, aducînd o serioasă bază de instruire privind munca în acest sector. Pentru plantele cultivate se insistă asupra pregătirii seminţelor în vederea obţinerii unei germinaţii ridicate, îngrijirea culturilor, culesul. La plantele spontane pune accent pe răspîndirea plantei în natură, organele utilizate si afecţiunile care se pot trata, în cazul fiecărei specii. În legătură cu acest din urmă aspect amintim articolul *Un leac puţin cunoscut pentru vindecarea rănilor* publicat în revista clujeană «Agricultura nouă» nr. 1/1936. Este vorba de cunoaşterea unei plante cu denumirea *Senecio serracenicus L.,* după autor probabil şi *Senecio nemorensis,* pe cînd făcea o excursie în Cehoslovacia la invitaţia unei familii nobiliare. Se descrie că frunza acestei plante pusă pe o rană proaspătă neinfectată produce o videcare «aproape instantanee» (24 ore). Interesat mult – de această plantă a descoperit referiri la cele două specii, inclusiv la specia *Fuchsii,* în lucrarea cunoscutului savant Dagendorf. Într-o excursie în locurile de vărsare a Ilvei în Mureş a găsit suprafeţe compacte invadate de *Senecio fuchsii,* făcînd o descriere botanică necesară pentru recunoaşterea şi precizînd că mirosul plăcut al florilor galbene se păstrează ani de zile. Uleiul este extras din frunze, care se află în cantitate de 1%. Din cele relatate de autor, rezultă că ele au reprezentat un primat în literatura de specialitate, întmcît nu figurau în lucrarea de referinţă a timpului, „Die etherischen Oele" a profesorului Semmler.

În revista „Buletinul agriculturii", voi. III, nr. 7-9/1927, a publicat o lucrare excepţională pentru domeniul plantelor medicinale, sub titlul: *Plantele medicinale sălbatice.* Sunt prezentate 59 de speciii din flora spontană asupra cărora Béla Páter face o descriere botanică axată pe specificarea criteriilor simple de recunoaştere, pentru evitarea confuziilor cu alte specii ale aceluiaşi gen, indicînd însuşiri botanice uşor de observat: floare, frunză, miros, habitus, răspîndire. Se dau cunoştinţe asupra afecţiunilor care se pot trata cu ceaiuri, infuzii, precizînd organele în care se găsesc principiile active şi modul lor de recoltare, uscare şi ambalare, cu îndrumări tehnice precise. Lucrarea conţine 40 de planşe, din care 7 color (mătărguria, măselariţa, pătlagina îngustă, angelica, brîndușa de toamnă, ciumăfaia), de o calitate excepţională, realizate la Institutul de Arte Grafice «Bucovina», din Bucureşti.

Dintre numeroasele lucrări publicate în alte limbi se distinge *La culture des plantes Medicinales en Roumanie* semnată împreună cu I.S. Flexor, delegat al M.A.D. pentru plante medicinale în Basarabia, cu sediul la Soroca. Autorii arată că în România se pot cultiva aproape toate plantele medicinale din zona temperată, în condiţiile naturale extrem de variate. Apoi subliniază că intensitatea agriculturii în ţările vestice, care apelează şi la extinderea maximă a suprafeţelor arabile, limitează activitatea

Scanned with OKEN Scanner

acestora în timp ce la noi există deja o tradiţie de cultivare şi culegere a plantelor medicinale; zona Transilvaniei fiind recunoscută în Europa ca exportatoare de plante medicinale, de calitate deosebită, de cel mai înalt nivel. În context este amintită existenţa Staţiunii de Plante Medicinale din Cluj şi activitatea ei, reuşind să extindă cultura şi culegerea acestor plante în aproape toate zonele ţării. Se relevă faptul că în laboratorul de chimie al staţiunii se determină principii active, încă din 1909, cînd a început distilarea uleiurilor. Întreaga activitate de aici se axa pe principiul economic. Parfumurile de *Ruta graveolens, Salvia, Coriandrum, Angelica, Mentha,* erau comercializate, iar staţiunea deţinea o colecţie foarte bogată de uleiuri din plante medicinale. Prin activitatea sa, Béla Páter a introdus în cultură numeroase plante medicinale sălbatice şi a adus din străinătate soiuri ameliorate pentru alte specii. Intre acestea, colecţia de trandafiri realizată pentru o perioadă relativ scurtă de timp în scopul producerii de parfumuri a fost o adevărată reuşită.

Béla Páter a fost preocupat de aspectele ştiinţifice şi economice privind cultura plantelor medicinale pînă la sfîrşitul vieţii sale, o întreagă viaţă de muncă. La al XIII-lea Congres General Agricol de la Bucureşti, în 1937, a prezentat un material de orientare economică *Situaţia României faţă de piaţa mondială de plante medicinale.* El atenţiona că în condiţiile naturale din ţara noastră, plantele medicinale sălbatice pot fi un izvor nesecat de venituri, iar statul ar trebui să sprijine puternic exportul acestor plante. A sugerat ideea asupra capacităţii mari de export pentru unele plante medicinale ca: scaiul vînăt, mătrăguna, ciumăfaia, muşeţelul, teiul, socul, păducelul, etc., care intrau în concurenţă cu Rusia şi Ungaria care le vindeau mai ieftin. În acest scop propune acordarea premiilor pentru export producătorilor pentru a putea vinde mai ieftin, dar în cantităţi mai mari.

Dr. Béla Páter a fost un foarte iscusit organizator. Pe lîngă activitatea sa de om de ştiinţă şi conducător de şcoală a avut un neîntrecut simţ practic-economic. Timp de 15 ani (1898-1913) a condus Staţiunea de Controlul Seminţelor şi peste 25 de ani Staţiunea de Plante Medicinale. A fost unul din fondatorii cooperativei de plante medicinale, «Adonis» din Cluj, care a avut o activitate remarcabilă în organizarea şi promovarea comerţului cu plante medicinale, realizînd un export considerabil, care a dus produsele ţării şi pe continentul american. Un aport original l-a adus B. Pater în organizarea producerii seminţelor de calitate pentru plante medicinale, asigurînd material pentru: jales, isop, vîrnanţ, nalbă mare, tătuşnică, muştar alb şi negru, coriandru, şofrănel, lămîioară, lumînărică şi altele. El a avut o contribuţie foarte importantă în atragerea cultivatorilor spre cultura plantelor medicinale, avînd legături în Banat, Ardeal şi Basarabia, făcînd o propagandă curajoasă pentru «plantele sănătăţii» spre binele cultivatorilor şi al ţării.

În mod deosebit, numele său este legat de perfecţionarea tehnologiei unor plante sau a luării lor în cultură între care amintim: menta, isopul, virnanţul, mătrăguna, drete, lumînărica, adonis. A acţionat pentru procurarea de maşini în scopul prelucrării plantelor pentru obţinerea de droguri. Laboratoarele din Cluj au ajuns la un moment dat să producă 3 (trei) l de ulei eteric pe zi.

Dr. Béla Páter a fost un publicist de mare autoritate în specialitatea sa, iar rezultatele activităţii s-au concretizat în cărţi şi articole apărute în revistele de primă valoare din ţară şi străinătate. Lucrările şi numele său pot fi întîlnite în «Viaţa agricolă», «Buletinul agriculturii», «Agricultura nouă»; în reviste străine ca «Heil und

Scanned with OKEN Scanner

Gerwuzplanzen», «Pharmazeutische Monatshefte», unde publică rezultatele analizelor asupra principilor activi.

Ca dascăl şi om Béla Páter a fost un model de corectitudine, blînd şi înţelegător, dominat de înţelepciune şi chibzuinţă. La 31 ianuarie 1931, din iniţiativa Institutului Central de Cercetări Agronomice al României şi a Academiei de înalte Studii Agronomice din Cluj, profesorul, cercetătorul şi omul Béla Páter a fost sărbătorit cu recunoştinţă, cu ocazia trecerii sale la pensie, cîteva luni după împlinirea vîrstei de 70 de ani. Din partea ICAR s-a dat citire telegramei adresată de profesor Gh. Ionescu-Şişeşti, directorul general al forului cercetării agricole romaneşti, în care se spunea «Transmiteţi vă rog, Domnului profesor Béla Páter, cu ocazia sărbătoririi sale, expresia preţuirii şi simpatiei mele deosebite, împreună cu urările cele mai călduroase de sănătate, ani mulţi şi mulţumire sufletească». Din partea Academiei de Agricultură din Cluj a vorbit rectorul Mihail Şerban, iar profesorul N. Săulescu, directorul Staţiunii de Cercetări Agricole-Cîuj a făcut o călduroasă prezentare a vieţii şi activităţii didactice, de cercetător şi organizator al profesorului Béla Páter, subliniind că a desfăşurat o muncă neobosită în toate aceste direcţii, avînd şi meritul peren de *pioner al organizării, cercetării şi valorificării plantelor medicinale în ţara noastră.* Întreaga solemnitate a avut o puternică rezonanţă, iar profesorul B. Pater a fost vizibil impresionat de gestul colegilor săi, aducînd următorul răspuns: «După frumoasele cuvinte rostite aici, în centrul cărora a stat modesta mea persoană, îngădui-ţi-mi domnilor, să pot exprima în cîteva cuvinte mulţumirile mele cele mai căduroase. Vă datorez mulţumiri pentru că aţi aranjat în onoarea mea această întrunire splendidă, dar vă datorez o mulţumire şi mai mare că m-aţi primit în cercul domniilor voastre şi m-aţi considerat drept coleg. Au trecut 37 de ani de cînd am pus piciorul prima dată pe pămîntul Ardealului. În acest timp îndelungat m-am aclimatizat aici, m-am acomodat cu spiritul ardelean şi din toate forţele am năzuit a mă consacra serviciului acestui pămînt şi acestui popor. În acest lung timp mi s-a alipit întreaga fire de pămîntul Ardealului şi din această pricină mi-ar fi părut rău dacă ar fi fost să-l părăsesc, dacă la schimbul Imperiului aş fi fost nevoit să iau bastonul pribegiei. De aceea sunt veşnic mulţumitor şi recunoscător atît faţă de d-l rector Şerban şi faţă de d-l profesor Martinovici, care au fost cei dintîi care m-au reţinut şi mi-au dat preţiosul sprijin al domniilor lor şi au contribuit la rămînerea traiului meu pe acest loc. Dar datorez recunoştinţă tuturor domnilor profesori care m-au primit totdeauna cu adevărată colegialitate. «Domnilor colegi! Înainte de 12 ani, la schimbarea Imperiului, cînd am predat direcţiunea Academiei Agricole noii conduceri româneşti, am facut-o cu inima strînsă, fiindcă eram îngrijorat de viitorul instituţiei pentru a cărei prosperare mi-am închinat toată puterea mea de muncă şi tot elanul sufletului meu. M-am convins însă curînd de faptul îmbucurător că la conducerea ei a ajuns un om destoinic şi cu autoritate, care a înţeles să aducă sacrificii persoanei sale şi să se identifice cu idealul şi cu ţintele urmărite de instituţia în fruntea căreia se află şi azi, cînd putem constata cu satisfacţie că vechea noastră Academie Agricolă s-a mărit şi a progresat în toate direcţiile».

La 21 iunie 1938, aproape de împlinirea vîrstei de 78 de ani, B. Páter s-a stins din viaţă la Cluj, trecînd în lumea celor ce veşnic odihnesc, după o viaţă de muncă închinată oamenilor pe sfîntul ogor al ştiinţei şi practicii agricole. Credem că toţi cei care au aflat despre viaţa şi activitatea sa au văzut omul superior dăruit omeniei şi muncii cinstite.

Scanned with OKEN Scanner

Béla Páter
(Bibliografie selectivă)

- *Cultura mătrăgunii.* «Buletinul agriculturii», nr. 4-6, Bucureşti, 1925.
- *La culture de plantes Medicinales en Roumanie.* «Buletinul agriculturii», Bucureşti, 1925.
- *experienţă cu alune americane.* Rev. «Cîmpul», Bucureşti, 1925.
- *Cultura plantelor medicinale.* «Buletinul agriculturii», nr. 10-12, Bucureşti, 1925.
- *Activitatea Staţiunii experimentale de plante medicinale din Cluj pe anul 1926.* (Cea mai veche din lume), Cluj, 1926.
- *Plantele medicinale sălbatice.* «Buletinul agriculturii», voi. III, iulie-septembrie, Bucureşti, 1927.
- *Cel mai bun mijloc de luptă împotriva viermelui mărului.* Rev. «Viaţa agricolă», Bucureşti, 1927.
- N. Săulescu. Viaţa agricolă, nr. 9, Bucureşti, 1931.
- *Csodohatoso gyogynoevenyek* (Plante cu efecte miraculoase), Tip. «Minerva», Cluj, 1936.
- *Situaţia României faţă de piaţa mondială de plante medicinale.* «Al XIII-lea Congres Agricol», Bucureşti, 1937.
- *Plantele noastre medicinale.* (Noţiuni de cultură şi colectare), Tip. «Ardealul», Cluj, 1938.

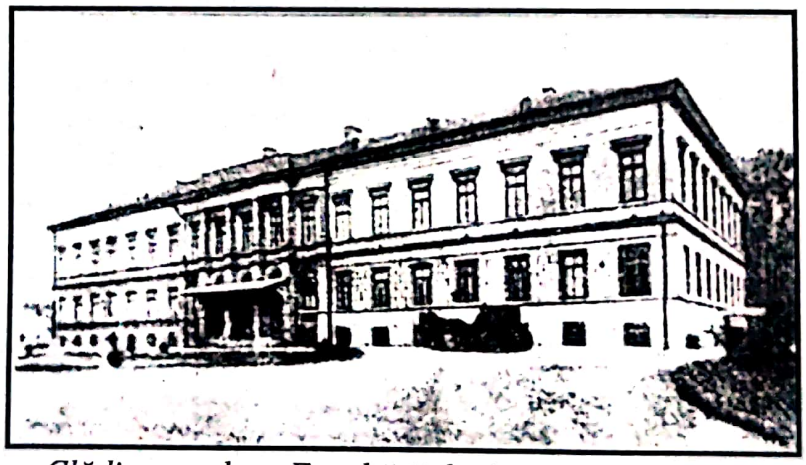

Clădirea veche a Facultăţii de Agronomie din Cluj

Scanned with OKEN Scanner

MARIN CHIRIŢESCU-ARVA
(1889 -1935)

un mare agronom şi economist

Deşi a trăit numai 46 de ani, o viată scurtă, cum din nefericire s-a întîmplat şi cu alte personalităţi ale agriculturii noastre, ca D.I. Stefănescu sau Al, Buia; Marin Chiriţescu-Arva a rămas un nume durabil în istoria ştiinţelor agricole româneşti, între cele mai preţuite figuri. Cînd vorbim despre munca şi viaţa înaintaşilor noştri, el trebuie alăturat lui Haralamb Vasiliu, C. Sandu Aldea si lui Mihail Şerban, pentru activitatea de organizare a învăţământuiui superior agronomic.

În scurta şi agitata sa existenţă, care a contrastat cu ţinuta tenace şi demnă, ce contura de la prima vedere o personalitate puternică, Marin Chiriţescu a abordat problemele esenţiale ale agriculturii, învăţământului, cercetării şi organizării, activînd pentru promovarea lor, la cei mai înalt nivel al timpului său.

S-a născut la 28 iunie 1889 în satul Cacaleţi, comuna Izvorul, judeţul Vlaşca (Ilfov), urmînd cursurile liceale la Ploieşti, pe care le absolvă în anul 1909. Originea sa din zona pămînturilor mănoase ale Bărăganului a influenţat opţiunea pentru studii agronomice. Astfel, în perioada 1909-1913 a studiat la Şcoala Superioară de Agricultură de la Herăstrău. În acei ani şcoala de la Herăstrău avea un corp profesoral de cea mai elevată competenţă; Oct. Popovici-Lupa, C. Sandu-Aldea, W. Knechtel, G. Maior, Ion Grinţescu, N. Filip, V. Brezeanu. Absolvind studiile agronomice în ţară cu rezultate de excepţie, a obţinut imediat o bursă pentru specializare în străinătate, aşa cum era obiceiul vremii. Astfel, a fost trimis pentru specializare în chimie la Şcoala Superioară de Agricultură de la Berlin, unde a avut ca dascăli pe vestiţii profesori Von Rumker şi Erwin Baur. Tot aici a început lucrarea sa de doctorat sub îndrumarea celebrului profesor Mitscherlich, dar n-a reuşit să rămînă pînă la finalizare în Germania, datorită războiului din anul 1914. Întors în patrie într-o perioadă grea, cînd începuse primul război mondial, după multe căutări, M. Chiriţescu a găsit un post de «regizor de moşii» în judeţul Vlaşca, iar în anul 1917 se afla în Moldova, în calitate de controlor agronom. În această perioadă a început si activitatea didactică cu încadrarea pe post de conferenţiar la Şcoala Naţională de Horticultura din'Chişinău. Totuşi, preocuparea pentru perfecţionarea pregătirii şi finalizarea cercetărilor începute sub îndrumarea profesorului Mitscherlich devenise din nou o puternică opţiune, astfel că în anul 1919 se întoarce în Germania la Institutul

Agricol de pe lîngă Universitatea din Konigsberg, unde lucra vestitul profesor. Şi de această dată neşansa 1-a oprit din calea reluată, fiind obligat din motive rămase necunoscute, să părăsească Germania.

Cu toate acestea, pregătirea sa agronomică profundă i-a permis în anul 1921, la vîrsta de 32 de ani, să ocupe prin concurs postul de profesor pentru disciplina de Agrologie, la Academia de Agricultură din Cluj, unde în sfîrşit a reuşit să susţină teza de doctorat în anul 1923, la Facultatea de Ştiinţe Naturale a Universităţii clujene, prezentînd o problemă a cărui conţinut reflectă preocuparea din timpul studiilor temporare efectuate în Germania. Între anii 1925 şi 1927 a deţinut şi funcţia de director al Academiei de Agronomie din Cluj.

Prin activitatea intensă depusă la catedră, în cercetare şi publicistică în acest timp, Marin Chiriţescu devenise o personalitate cunoscută şi apreciată, astfel că în anul 1927, cu o bursă a institutului Internaţional Rokefeller a efectuat studii de specializare în domeniul biologiei solului la celebra. Staţiune de Cercetări Agricole «Rothamsted» din Anglia. Aici a avut privilegiul de a lucra cu o personalitate agronomică de prestigiu internaţional, John Russel, care în îndelungata sa activitate a avut strînse relaţii în domeniul ştiinţelor agricole cu profesori şi cercetători români. Lucrarea întocmită aici a avut un evident conţinut de originalitate, fiind prezentat la Al doilea Congres Internaţional de Ştiinţa Solului de la Moscova-Leningrad, în 1930.

Tot în anul 1927 Marin Chiriţescu a ocupat prin concurs postul de profesor la disciplina de «Cultura Plantelor, Păşuni şi Fînețe» de la Şcoala Superioară de Agricultură Herăstrău din Bucureşti, urmînd primului profesor de fitotehnie român, Gh. Maior. La această disciplină a lucrat pînă la sfîrşitul prematur al vieţii sale.

Într-o perioadă de intensificare a preocupărilor pentru cultura tutunului în ţara noastră, în anul 1928 a contribuit la reorganizarea Institutului Experimental pentru Cultivarea şi Fermentarea Tutunului, al cărui director a fost pînă în anul 1935. Această perioadă s-a remarcat prin succese importante în extinderea şi prelucrarea tutunului, România devenind una din ţările importante în acest domeniu în Europa.

Această prezentare sumară a etapelor activităţii profesorului Marin Chiriţescu ne arată că a avut o viaţă agitată, cu schimbări numeroase şi la scurte intervale a locului de muncă, comparativ cu alţi predecesori care au lucrat zeci de ani la aceeaşi instituţie, Ia aceeaşi catedră. Cu toate acestea, activitatea depusă de el, avînd o intensitate rar întîlnită, a lăsat urme durabile în domeniile de care s-a ocupat.

Unul din aspectele principale ale activităţii lui s-a îndreptat asupra modului de organizare a agriculturii româneşti, pe care o dorea la nivelul ţărilor avansate, pentru a contribui la ridicarea nivelului de trai al ţăranului, care după trecerea a 25 de ani din acest secol se afla în aceeaşi stare ca la începutul lui, deşi se făcuse Reforma agrară din 1921. În acest scop porneşte de la analiza învăţămîntului agricol, pentru care propune să pregătească oameni legaţi cu sufletul de pămîntul sfînt al ţării.

El arată că boierimea arenda pămîntul deţinut în acei ani, în proporţie de 60%, iar urmaşii celor bogaţi se îndreptau spre alte îndeletniciri, conducîndu-se după o idee retrogradă, care prinsese rădăcini, aceea că «pămîntuî poate fi lucrat şi fără specialişti». Evident, această atitudine se baza pe faptul că boierimea practica o exploatare nemiloasă a ţăranului, iar din aceasta şi de pe suprafaţa imensă de teren ce o deţinea, putea să-şi asigure o viaţă de huzur, lipsită de griji.

În privinţa învăţămîntului agricol, M Chiriţescu sublinia că legătura slabă a acestuia cu practica favoriza o pregătire teoretică şi o tendinţă spre un romantism steril în această direcţie. El preconiza o bună organizare a învăţămîntului agricol, plecînd de

Scanned with OKEN Scanner

îa reţeaua şcolilor elementare, inferioare şi medii de agricultură, care în anul 1928, într-o ţară agrară, erau cu totul insuficiente, revenind o şcoală la circa 320.000 locuitori, faţă de 80.000 locuitori în Cehoslovacia, bunăoară. De asemeni, cele trei facultăţi de agronomie din Bucureşti, Iaşi şi Cluj au dat în acel an 40 de absolvenţi pentru agricultura ţării.

Profesoral Chiriţescu a fost foarte preocupat şi de calitatea învăţământului superior. Astfel, după anul 1932, ca director al Academiei de înalte Studii Agronomi pe din Bucureşti a contribuit la întocmirea noilor programe de studii şi îndeosebi la organizarea practicii pe o perioadă mai îndelungată, care să permită o bună pregătire aplicativă a viitorilor agronomi. A organizat învăţământul de specialitate din ultimul an de studii precum şi practica de 9 luni la sfîrşitul lor, idee reluată în anii 1958-1963 şi care a avut excelente rezultate, în sensul că după obţinerea diplomei, absolventul era un specialist introdus în procesul de producţie. Această măsură fusese aplicată cu rezultate bune la Facultatea de Ştiinţe Agricole din laşi şi Chişinău de către profesorul Haralamb Vasiliu.

Avînd în acei ani un învăţământ agricol superior, organizat la nivel european, cu unele carenţe, arătate anterior şi dispunînd în acea perioadă de un colectiv de profesori de înaltă competenţă profesională, profesorul Marin Chiriţescu a organizat cadrul pentru pregătirea şi susţinerea doctoratului, pentru tinerii studioşi, fapt care la Iaşi fusese instituit încă din anul 1915, beneficiind de faptul că Secţia de Ştiinţe Agricole, făcea parte din Facultatea de Ştiinţe a Universităţii Iaşi.

În organizarea activităţii agricole Marin Chiriţescu era promotor al ideilor obştiilor agricole, în care să se unească forţele răzleţite ale micilor cultivatori de pămînt. La cea de a III-a Conferinţă Balcanică de la Bucureşti în 1932, el propunea pentru organizarea şi ridicarea agriculturii, unele măsuri care s-au dovedit realizabile. Între aceste măsuri amintim: întocmirea hărţii solurilor în legătură cu producţia agricolă, zonarea celor mai potrivite plante de cultură pentru diferite regiuni geografice, stabilirea raselor de animale pe regiuni climatice, stabilirea tipurilor de întreprinderi, cooperaţia, creditul şi randamentul. Preocuparea sa pentru cooperaţie în agricultură a fost însă foarte profundă.

Marin Chiriţescu a criticat «statul ţărănesc» preconizat de Virgil N. Madgearu şi dezvăluind-i esenţa retrogradă arăta că acesta neglijează tocmai masa populaţiei «favorizînd menţinerea în continuare a ţăranului sărac în hamul exploatării». Opinia sa împotriva acestei legi a publicat-o în lucrarea *Organizarea producţiei agricole în statul ţărănesc,* 1935. În lucrarea sa *Rolul agronomilor în agricultura ţării* spunea: «În aceste condiţii producţia agricolă a ţării aproape în tot timpul s-a sprijinit pe de o parte pe slăbirea puterii fizice a clasei ţărăneşti, iar pe de altă parte pe epuizarea sistematică şi fără milă a forţei productive a pămmtului».

Convorbirile sale asupra cooperaţiei în agricultură le-a publicat în artitolul *Ce am învăţat în Rusia Sovietică* în ziarul «Cuvîntul». Publicarea unui asemenea material în acei ani, era un act de curaj pentru preţuitul nostru înaintaş. Aceasta i-a atras şi adversitatea unor exponenţi ai regimului politic de atunci ca Simion Mehedinţi, D. Grigorovici, precum şi a unor ziare burgheze, suportînd afronturi, care n-au reuşit însă să-i schimbe convingerea. Desigur, Chiriţescu-Arva aprecia efectul organizatoric şi nu expropierea ţăranilor. În legătură cu această faţă integră a caracterului său reţinem una din declaraţiile semnificative: «Nu m-am temut niciodată să spun adevărul, aşa cum l-am ştiut în acord cu conştiinţa liberă de orice prejudecăţi».

Scanned with OKEN Scanner

Marin Chiriţescu a fost un pasionat cercetător, reuşind să obţină rezultate cu aplicabilitate practică directă, sau contribuind la elucidarea unor probleme fundamentale ale ştiinţelor agricole. Şi în acest domeniu s-a bazat pe unele criterii proprii, care i-au uşurat munca. Vorbind despre importanţa experienţelor agricole spunea: «în agricultură rezultatul unei experienţe, oricît de modestă, cîntăreşte mai mult decît zeci de pagini de retorică». De altfel la această problemă s-a referit foarte adînc în lucrarea *Importanţa experienţelor pentru agricultură.* In spiritul imprimării unui caracter cu adevărat practic profesiei de agronom, de om al ogorului, el recomandă să se acorde o mare atenţie tradiţiei practice. În acest sens spunea că: «...preţuirea tradiţiei practice valoroase, trebuie îmbinată cu descoperirile ştiinţifice, care să sporească producţia şi să uşureze munca agricultorului».

Lucrarea sa de doctorat intitulată *Contribuţii la studiul acţiunii factorului vegetativ apă în agricultura noastră* a rămas una dintre cele mai valoroase lucrări de acest gen, publicate în literatura agricolă. Preocupările sale în acest domeniu au fost mai largi, publicînd ulterior şi alte lucrări valoroase: *Acţiunea apei în cantitate optimă în diferite epoci de vegetaţie asupra plantei, Acţiunea apei aplicată în cantităţi variate în diferite epoci de vegetaţie asupra griului de primăvară Ulka* şi *Influenţa procentului de apă ca factor de vegetaţie asupra texturii solului la grîul Ulka.* ş.a.

Anticipînd viitorul soiei ca plantă de cultură pentru ţara noastră, profesorul Marin Chiriţescu a fost iniţiatorul unor experienţe cu această plantă, iar rezultatele obţinute le-a publicat în anul 1931 sub titlul: *Soia sau fasolea japoneză.* Experienţele sale fitotehnice asupra griului şi porumbului au adus rezultate, între care, unele au rămas valabile pînă azi. Între altele opta pentru densităţi ridicate pentru porumb, dacă ţinem seama de condiţiile agrofltotehnice din acei ani.

Studii de pionerat a efectuai preţuitul nostru înaintaş asupra faunei solului, fiind unul dintre puţinii cercetători care au continuat această temă deschisă la noi de profesorul Ion Grinţescu în anul 1910. Rezultatele în acest domeniu au fost finalizate cu descoperirea a *66* de specii protozoare în solurile patriei, publicate în lucrarea *Cercetări asupra faunei protozoarelor din solurile României.* În acest cîmp vast al ştiinţei solului, era adept al «Şcolii Ruse», fapt confirmat în lucrarea *Climatul şi formaţiunea pămîntur Hor.*

Cursul de Agrologie publicat în anul 1925 la Editura Cartea Românească a rămas o adevărată valoare în istoria ştiinţei agricole însoţind cu cinste numele autorului său, Marin Chiriţescu. Acest curs cuprinde în prima parte o expunere asupra zonelor naturale de soluri, utilizînd ca material bibliografic lucrările lui Gheorghe Munteanu-Murgoci. Se referă apoi la pămînt ca principal mijloc de producţie; tratînd şi probleme de pedologie genetică. În capitolul «Tehnologia pămîntului» a aprofundat cunoştinţele asupra solului, ca factor de vegetaţie. Un capitol larg prezentat, unde cunoştinţele şi cercetările sale erau bogate, se referă la factorii de vegetaţie climatici. În ultima parte dă o clasificare a solurilor şi o schiţă a hărţii acestora. La întocmirea acestui prim curs de agrologie de o înaltă ţinută ştiinţifică, autorul a utilizat şi lucrări de circulaţie internaţională semnate de E. Ramann, K.D. Glinka sau E. A. Mitscherlich.

Marin Chiriţescu-Arva nu a fost un om politic, ideile sale însă au fost închinate unei vieţi mai bune pentru ţăranul nostru. Din nefericire munca lui, ca şi a altor înaintaşi ce şi-au concentrat eforturile in aceeaşi direcţie, n-a dat roade imediat, situaţia celor pentru care au activat pe tărîmuî ştiinţei rămînînd neschimbată decenii în şir.

La moartea sa, în 23 februarie 1935, unul din ziarele de dreapta scria: «După moartea lui, nu se va putea încerca nimic serios în opera de organizare a agriculturii

Scanned with OKEN Scanner

româneşti, fără să se ţină seama şi să se pornească de la lucrările şi constatările ştiinţifice pe care le-a stabilit Marin Chiriţescu-Ârva». Prin activitatea bogată din scurta sa viaţa, şi unele publicaţii durabile lăsate în ştiinţa agricolă, el are dreptul la perenitatea existenţei în conştiinţa urmaşilor.

În timpul vieţii Marin Chiriţescu a fost onorat cu relaţii în cele mai înalte cercuri ştiinţifice mondiale, fiind mult apreciat de E. A. Mitscherlich şi John Rusell. În anul 1930 a fost ales membru corespondent al Academiei Cehoslovace de Agricultură; a fost membru al Consiliului Internaţional de pe lîngă Institutul Internaţional de Agricultură de la Roma, membru al Academiei Internaţionale pentru Ştiinţa Solului, membru al Societăţii Britanice pentru Progresul Ştiinţelor, vicepreşedinte al Asociaţiei Presei Agricole din ţară, vicepreşedinte al Senatului învăţămîntului Superior din România. Generaţiile ce vin vor găsi în viaţa şi munca profesorului Marin Chiriţescu-Arva, o personalitate puternică, faimos la vremea sa, un exemplu de urmat.

Marin Chiriţescu-Arva
(Bibliografie selectivă)

- *Doctrine şi direcţiuni în studiul pământurilor.* «Buletinul agriculturii», voi.3-4, nr.7-12/1922. «Adevărul», Bucureşti, 1923.
- *Contribuţii la studiul acţiunii factorului vegetativ-apă în agricultura noastră.* «Buletinul agriculturii», voi I, nr.1/124, «Bucovina», Bucureşti, 1924.
- *Agrologia,* curs. Tip. «Cartea Românească», Cluj, 1925.
- *Experienţe comparative cu grîne în anii 1924-1925.* «Agricultura nouă», 1925.
- *Agrologia.* Tip. «Cartea Românească», Cluj, 1925.
- *Experienţe în cîmp cu îngrăşăminte azotate.* «Buletinul agriculturii», vol.I, nr. 1-3/1926, Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1926.
- *Importante experienţe pentru agricultură.* «Bucovina», Bucureşti, 1926.
- *Academia de Agricultură din Cluj.* «Cartea Românească», Cluj, 1927.
- *Fermele Academiei.* «Cartea Românească», Cluj, 1927.
- *Cercetări asupra cultivării griului.* «Bucovina», Bucureşti, 1928.
- *Cercetări asupra sticlozităţii griului.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1930.
- *Influenţa arăturilor şi muşuroitului asupra recoltei porumbului.* Tip. «Cartea Românească». Bucureşti, 1930.

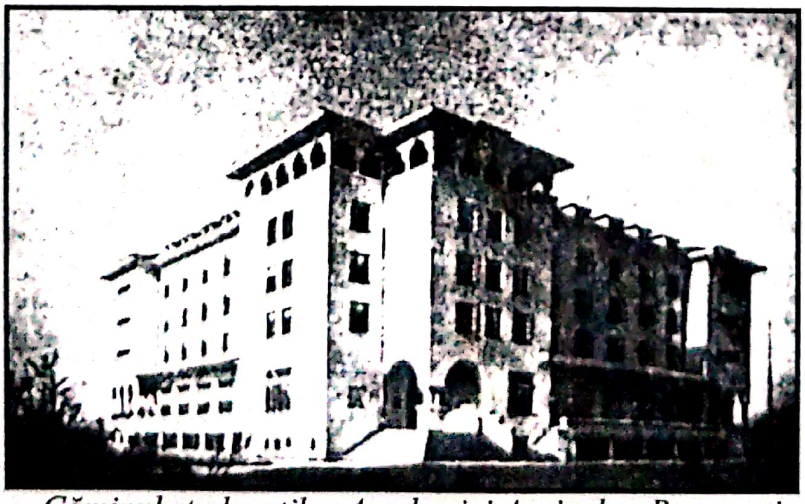

Căminul studenţilor Academiei Agricole - Bucureşti

Scanned with OKEN Scanner

- *Soia sau fasolea japoneză.* Tip. «Institutul de Arte Grafice», Bucureşti, 1931.
- *Agricultura noastră în faţa concurenţei sovietice.,* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1931.
- *Experienţe cu soia.* Tip. «PAS», Bucureşti, 1931.
- *Pădurea şi problema irigaţiei aeriene în agricultură* (traducere), Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1932.
- *Cuvîntare la deschiderea cursurilor la Academia de Înalte Ştiinţe Agronomice,* Bucureşti, anul şcolar 1934-1935. Tip. «Oltenia», Bucureşti, 1934.
- *Experienţe cu diferite feluri de ogoare şi epoci de semănat la grîul de toamnă.* «Agricultura nouă», Cluj, nr.4, ,1934.
- *Rostul agronomilor în agricultura ţării.* «Convorbiri literare», Bucureşti, 1935.
- *Criza agricolă şi organizarea producţiei.* Tip. «Cartea Românească», Bucureşti, 1935.
- *Organizarea producţiei agricole în statul ţărănesc.* Tip. «Cartea Românească», Bucureşti, 1935.
- *Climatul şi formarea pămînturilor.* «Basarabia agricolă», An.2, nr. 11-12/1922.

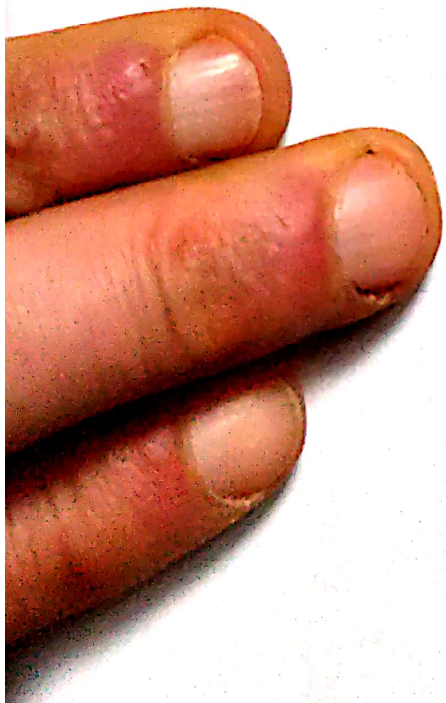

Scanned with OKEN Scanner

NICOLAE SĂULESCU
(1898-1977)
profesor şi cercetător erudit

Puţini dintre înaintaşii noştrii au dovedit o pregătire atît de largă şi o activitate aşa de rodnică în trei discipline agronomice înrudite, cum a reuşit profesorul N. Săulescu în: ameliorarea plantelor, genetică şi fitotehnie. Prin îndelungata sa activitate, bogată în rezultate preţioase s-a înscris între cele mai de seamă figuri ale învăţământului şi cercetării agricole româneşti.

Nicolae Săulescu s-a născut la 7 iunie 1898, la Tîrgu-Jiu unde şi-a petrecut şi copilăria. Şcoala primară şi gimnaziul le-a urmat în oraşul natal, obţinînd la absolvire distincţia «Cu laudă». A continuat cursul superior al liceului la Craiova, unde a făcut din nou dovada unui elev foarte capabil, serios şi perseverent, primind şi aici distincţia «Cu laudă» pentru învăţătură şi purtare. În acei ani era, încă un fapt puţin obişnuit ca absolvenţii de liceu foarte merituoşi să urmeze studii superioare agronomice. Totuşi, N. Săulescu a optat pentru Şcoala Superioară de Agricultură de la Herăstrău, unde susţine examenul de absolvire în anul 1917. Deşi organizarea şi baza materială a acestei şcoli erau deficitare în acei ani, din lipsă de interes în pregătire pentru agronomi; care se «bucurau» de puţină consideraţie, fiind adesea trataţi cu dispreţ. Corpul didactic era format din personalităţi, care prin competenţă şi muncă suplineau multe din lipsuri. Printre profesorii de atunci activau G. Maior, N. O. Popovici-Lupa, Ion Grinţescu, C. Sandu-Aldea, Gh, lonescu-Sineşti, Nicolae Filip şi alţi preţuiţi dascăli. Preocuparea pentru studiu, perseverenţa şi pasiunea pentru cunoaştere, dovedite în această perioadă, i-au adus în anul 1921 diploma de inginer agronom «cu distincţie însoţită de cele mai frumoase sentimente de preţuire din partea dascălilor săi, care l-au sprijinit apoi pentru a se putea realiza la nivelul înaltelor sale calităţi profesionale şi umane».

Încă din timpul studiilor, N. Săulescu a manifestat interes pentru ameliorarea plantelor şi genetică, fiind unul dintre studenţii preferaţi ai profesrului C. Sandu-Aldea, care la scurt timp după absolvire l-a propus pentru studii de perfecţionare prin doctorat, ca bursier. Era primul agronom român trimis pentru specializare în domeniul geneticii, la Institutul de Cercetări de Ereditate din cadrul înaltei Şcoli de Agricultură de la Berlin. Aici a lucrat cu valorosul genetist al timpului, Enwin Baur, pînă în anul 1925, obţinînd o profundă pregătire în genetica mendelo-morganistă. Lucrarea sa de doctorat intitulată *Contributiuni la harta cromozomilor la Anthyrmium majus* a adus o contribuţie

Scanned with OKEN Scanner

recunoscută la dezvoltarea geneticii clasice, fiind distinsă cu calificativul «Foarte bine». În perioada studiilor de doctorat, a efectuat un scurt timp şi experienţe de genetică aplicată la ameliorarea plantelor în Staţiunea de Ameliorare a Plantelor de la Hadmersleben; foarte cunoscută în Europa prin creaţiile sale în domeniul soiurilor de plante. În timpul studiilor din Germania, N. Săulescu a stabilit relaţii de colaborare şi cu alte personalităţi păstrînd legături ştiinţifice timp îndelungat. A colaborat cu C. Correns şi R. Goldschmit; V. Herzberg-Frănkel, Erwin Baur, Schiemann. În activitatea sa ulterioară a publicat numeroase lucrări în limba germană, făcîndu-le mai uşor cunoscute peste hotare.

După întoarcerea în ţară în 1925, la propunerea lui H. Vasiliu, directorul Secţiei de Ştiinţe Agricole, din cadrul Facultăţii de Ştiinţe a Universităţii din Iaşi, este numit conferenţiar la disciplina «Ameliorarea plantelor», fiind unul din cazurile fericit rezolvate, in legătură cu atribuirea de posturi tinerilor specializaţi în străinătate. Ţinînd seamă de faptul că pînă la venirea sa pe acest post, lipsa cadrului specializat a fost suplinită de ctitorul învăţămîntului agronomic superior la Iaşi, Haralamb Vasiliu, putem afirma că N. Săulescu a fost primul profesor de ameliorarea plantelor la Secţia de Ştiinţe Agricoie a Universităţii ieşene, cu toate că activitatea sa aici a durat numai 2 ani.

La data de 1 septembrie 1927 a fost numit profesor suplinitor la Catedra de Ameliorarea plantelor de la Academia de Agricultură din Cluj, devenind curînd titular, în baza unui concurs.

Activitatea sa la Cluj a însemnat, pasul la stadiul de titular la disciplină şi şef de catedră la vîrsta de 30 de ani. Totodată, perspectivele activităţii ştiinţifice s-au dovedit ia nivelul aşteptărilor.

La scurt timp după înfiinţarea Institutului de Cercetări Agronomice al României (ICAR), s-a preconizat ca una din staţiunile de cercetare de pe teritoriu să fie amplasate la Cluj. Sarcina înfiinţării şi organizării acestei instituţii i-a revenit tînărului profesor N. Săulescu, care avea pregătirea necesară. În anul 1929 a început activitatea Staţiunea de Ameliorarea Plantelor Cluj, care 1-a avut ca prim director în paralel cu munca de la catedră. Timp de 12 ani, N. Săulescu şi colaboratorii săi au consolidat activitatea de cercetare, realizînd la Cluj o adevărată şcoală de ameliorare, prin crearea de soiuri de porumb, orzoaica, cînepă, plante furajere şi medicinale. În toamna anului 1939 a fost transferat la Catedra de Fitotehnie a Facultăţii de Agronomie din Bucureşti, unde cu o întrerupere de cîţiva ani, a lucrat pînă în anul 1968, înscriindu-se între personalităţile din învăţămîntul agronomic cu o activitate îndelungată la catedră. După pensionare a fost îndrumător pentru numeroşi doctoranzi, înscrişi la această formă superioară de pregătire profesională, conform noii legi care s-a aplicat din 1965.

Dovedind spirit şi aptitudini de conducător, care au rodit fructuos în activitatea de la Cluj, prin capacitatea sa profesională profundă, dar şi printr-un mod colegial de conlucrare, îmbinat cu respectarea cerinţelor impuse de buna funcţionare a instituţiilor in fruntea cărora s-a aflat. N. Săulescu a fost decanul Facultăţii de Agronomie din Bucureşti, în anii grei ai războiului al doilea mondial, 1941-1945. A îndeplinit această funcţie cu demnitate şi pricepere reuşind să asigure o desfăşurare aproape normală activităţii, într-o perioadă istorică grea. Paralel cu activitatea didactică a organizat şi la Bucureşti, Staţiunea de Plante Textile, al cărei director a fost pînă în anul 1946. A fost prima staţiune de acest fel din ţară, care a permis obţinerea unor rezultate în crearea de soiuri de plante textile, cultivate la noi. În anul 1957 a primit sarcina suplimentară de a organiza şi conduce Secţia de Ameliorare şi Producere de Sămînţă din cadrul Institutului pentru Cultura Porumbului de la Fundulea, unde a activat pînă în anul 1961.

Scanned with OKEN Scanner

Cu toate că ajunsese la o vîrstă care cerea dreptul la odihnă, în această perioadă N. Săulescu a avut o activitate intensă, încît numele său poate fi alăturat pe drept celor care au fost apropiaţi colaboratori ai profesorului N. Giosan, în acţiunea de interes naţional, de organizare a institutului amintit şi de introducere a hibrizilor de porumb în agricultura noastră. Nicolae Săulescu a organizat primele culturi comparative cu hibrizi importaţi de la Firma Garst SUA, şi a coordonat lucrările primei zonări a hibrizilor de porumb pe teritoriul ţării, în anul 1960.

Nicolae Săulescu s-a distins printr-o activitate publicistică de profunzime, unde apare evident contribuţia proprie în domeniul abordat. Ca rod al activităţii sale de cercetare a publicat 56 de lucrări originale, din care 15 în reviste străine. Tratatele şi lucrările de întindere sînt în număr de 7, lucrări ce cuprind sute de pagini. Chiar din primii ani de activitate la Iaşi a publicat *O monstruozitate la ovăz,* de fapt descrierea unei mutaţii descoperite de el. Studii aprofundate a efectuat asupra descendenţelor hibride la grîu, privind rezistenţa la ger, fiind citat de vestitul genetician sovietic N, Vasilov, în *Opere alese* în Editura Academiei de Ştiinţe a URSS şi de Tumanov, într-o lucrare pe aceeaşi temă. O lucrare care îl prezintă drept *cel mai valoros genetist* din acei ani, de la noi, o publică în anul 1933 sub titlul *Contribuţiuni la genetica griului.* Tot în perioada sa de activitate de la Cluj a publicat *Ameliorarea plantelor agricole,* fiind cronologic al doilea studiu după cel al lui Sandu-Aldea, redat la un nivel foarte elevat. Partea de genetică a acestei lucrări reprezintă 30% din totalul de 324 pagini. Valoarea deosebită a lucrării a fost confirmată prin acordarea Premiului Academiei Române pe anul 1935. După o activitate de aproape 10 ani ca profesor de fitotehnie la Facultatea de Agronomie, în anul 1947 a publicat *Fitotehnica* (558 pg), fiind primul tratat de acest fel publicat în volum separat, după cel din 1909 al lui G. Maior. Un succes deosebit l-a avut lucrarea sa *Cîmpul de experienţă* publicat în 1960 şi republicat în 1965. Aceasta a fost prima lucrare de tehnică experimentală de înaltă ţinută ştiinţifică, publicată la noi, fiind o carte de importanţă capitală pentru întreaga cercetare românească. Ea a apărut cu peste 10 ani înaintea lucrării lui N. Ceapoiu, care a fost o treaptă superioară spre progres.

La publicarea tratatului de *Fitotehnie* în 3 volume în anul 1959 şi reeditarea în 1965, N. Săulescu a fost autorul capitolelor - «Cereale», «Plante textile», alături de personalităţi ca N. Zamfirescu şi V. Velican.

La apariţie, această lucrare a fost de cea mai înaltă ţinută ştiinţifică, depăşind prestigiul volumului de *Fitotehnie* a lui Iakuşkin, tradus pentru ţara noastră, după ultimul război. Lucrarea *Principii de genetică,* un dicţionar de genetică original prezentat, publicată împreună cu profesorul N. Giosan, a fost de asemenea, foarte elogios primită. Ea a apărut într-o perioadă cînd se simţea o acută lipsă de literatură privind genetica în ţara noastră, acesta fiind un merit cu totul deosebit al apariţiei lucrării respectve, alături de conţinutul său ştiinţific bogat şi redat la un nivel foarte accesibil, încît tineretul studios de la toate profilele unde se studia genetica l-a primit ca pe un adevărat dar. Era în anul 1969. Activitatea sa laborioasă a fost elogios apreciată încă din anii tinereţii. fiind de două ori premiat de Academia Română. La vîrsta de 40 de ani a fost ales membru al Academiei Cehoslovace de Agricultură, membru corespondent al Academiei Germane de Ştiinţe Agricole şi Silvice a RSR. Un mare număr de ani a fost membru în Comitetul de redacţie al revistei internaţionale «Zeitschrift für Planzenjüchtung».

Ca o recunoaştere internaţională a activităţii sale i s-a decernat premiul «Erwin Baur», acordat celor care au colaborat cu celebrul genetist, iar cu ocazia împlinirii a 100

Scanned with OKEN Scanner

de ani de la naşterea lui Nasarenno Strampelli i s-a acordat de asemenea, o medalie jubiliară.

Conducerea de stat i-a acordat decoraţia «Ordinul Muncii ci. III-a» în anul 1966, pentru, contribuţia adusă în munca de cercetare ştiinţifică şi contribuţia Ia crearea de noi soiuri.

În anul 1941, la crearea Academiei de Ştiinţe, N. Săulescu a fost membra fondator şi ales secretar al Secţiei de Cultura Plantelor alături de Gh. Cipăianu, Nicolae Juvara, Gheorghe Ionescu-Sişeşti, Aureiian Pană şi alţii.

Ca profesor, N. Săulescu a contribuit la instruirea şi educarea a 4000 de ingineri agronomi, horticoli, zootehnişti şi mecanici agricoli, fiind un cadru sobru, onest preocupat întotdeauna de a presta o activitate de cea mai bună calitate. Corectitudinea, omenia şi munca rodnică au caracterizat personalitatea unuia dintre cei mai preţuiţi profesori ai învăţământului nostru agronomic. Asemenea virtuţi rămîn oricînd exemple demne de urmat pentru tinerii dornici de afirmare.

Nicolae Săulescu
(Bibliografie selectivă)

- *Problema consangvinizării în ameliorarea plantelor agricole.* «Presa bună». Bucureşti, 1927.
- *Staţiunea de ameliorarea plantelor. Cereale.* Rev. «Agricultura», nr.7, «Oltenia», Bucureşti, 1929.
- *Cîteva chestiuni în legătură cu organizarea învăţămîntidui agricol.* «Probleme agricole actuale», Bucureşti, 1932.
- *Ameliorarea plantelor agricole.* «Cartea Românească», Cluj, 1934.
- *Rezultatele culturilor comparative trienale cu soiuri de grîti* (1931-1933). Rev. «Agricultura noua», nr. *5-6,* Cluj, 1934.
- *Şcoala superioară ţărănească.* «Cartea Românească», Bucureşti, 1934.
- *Staţiunea de ameliorarea plantelor şi controlul seminţelor din Cluj.* «Cartea Românească», Cluj, 1934.
- *Soiul Bankut 1201 - Rezultatul experienţelor privitoare la probleme din agrologie şi fitotehnie.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1937.
- *Cum germinează grîul neirigat.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1937.
- *Data semănatului la cerealele de primăvară.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1937.
- *Elemente de biometrie de N. Săulescu şi A. Mudra.* «Cartea Românească», Cluj, 1937.
- *Productivitatea la grîu în funcţie de densitatea lanului.* «Monitorul oficial», Bucureşti, 1937.
- *Cîmpul de experienţă.* «Cartea Românească», Cluj, 1938.
- *Organizarea producerii de sămînţă în România.* «Viaţa agricolă», nr. 19, 1939
- *Porumbul Galben Timpuriu.* Rev. «Agricultura nouă», nr. 1, 1939.
- *Cultura plantelor uleioase.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1940.
- *Rolul învăţătorilor în ridicarea agriculturii româneşti.* Tip. «Universul», Bucureşi, 1943.

Scanned with OKEN Scanner

- *Contribuţiuni la harta cînepii* (cu N. Ceapoiu), Analele ICAR, voi. 15, Bucureşti, An. 14, 1943. «Monitorul Oficial», 1945.
- *Fitotehnica.* «Cartea Românească» (558 pag), 1947.
- *Experienţe cu gunoi de grajd la cînepa de fibre,* (cu N. Ceapoiu), Bucureşti, 1948.
- *Oameni mari în slujba agriculturii.* Ed. «Tineretului», Bucureşti, 1965.
- *Fitotehnie,* vol.I-II, Ed. A.S. ed. Ii-a, 1965 (cu N. Zamfirescu şi V. Velican).
- *Cîmpul de experienţă.* Ed. «Agrosilvica», Bucureşti,' 1967.
- *Agrofitotehnia* (cu N. Ştefan şi C. Neumarm), EDP, Bucureşti, 1968.
- *Agrofitotehnie şi Horticultura* (cu N. Ştefan şi C. Neumann), EDP, Bucureşti, 1968.

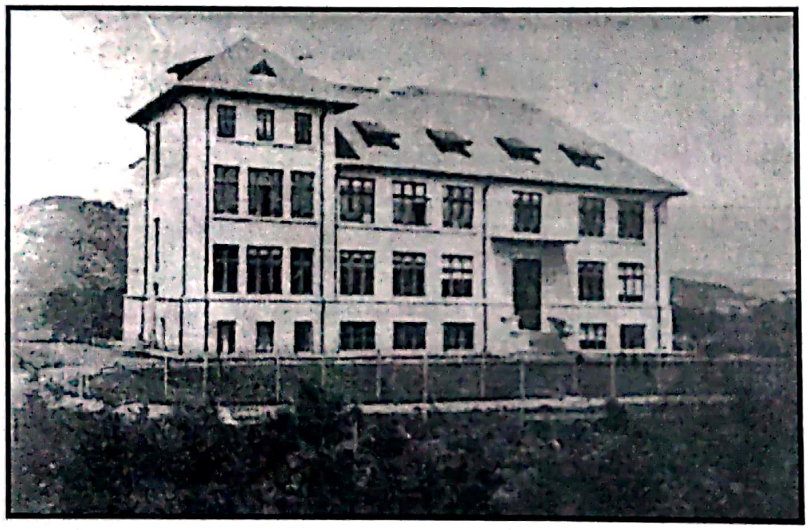

Staţiunea pentru ameliorarea plantelor şi controlul seminţelor - Cluj

Scanned with OKEN Scanner

ANDREI PIESCU
(1896-1978)
fitotehnist la R.M. S.

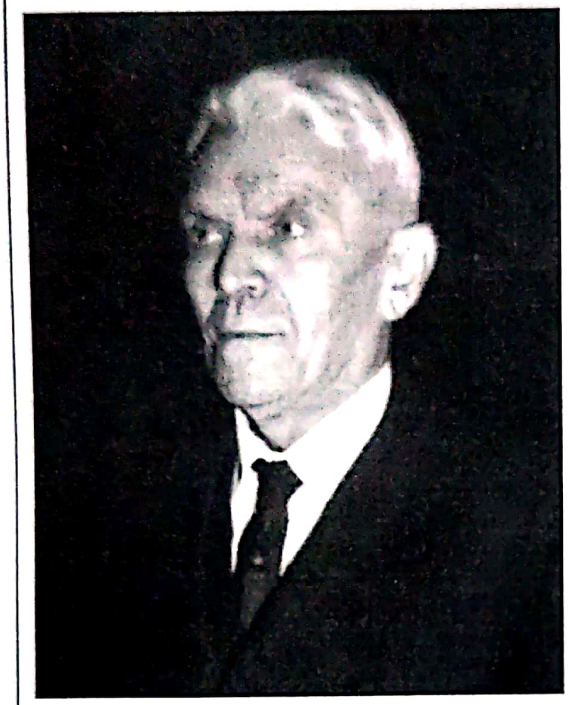

Instituirea reală a monopolului de stat asupra tutunului în anul 1872 şi includerea producerii şi prelucrării lui sub administraţia Regiei Monopolurilor, a impus nevoia angajării agronomilor în această activitate economică importantă. Primele personalităţi agronomice angajate să organizeze şi să pună bazele tehnice ale culturii tutunului au fost Maximilian Popovici, urmat de Petre Mihăescu şi Marin Chiriţescu-Arva. Unul dintre continuatorii activităţii acestor fondatori ai organizării şi cercetărilor în domeniul culturii tutunului care a avut o contribuţie de seamă la progres a fost agronomul Andrei Piescu. Venit de peste Prut, la fel ca N. Florov, Victor Ghimpu şi alţii, el este alături de aceştia un reprezentant merituos al românilor basarabeni în lumea agronomică interbelică.

Andrei Piescu s-a născut la 4 iulie 1896 în oraşul Reni, judeţul Ismail, în sudul Basarabiei. Era fiul preotului Ilie şi al Mariei Piescu. Urmează cursurile Liceului de stat din Bolgrad (Cetatea Albă) pe care îl absolvă în anul 1915. După doi ani în 1917 se înscrie la Academia de Agricultură de la Cluj, unde devine absolvent în anul 1921 cu lucrarea *Agricultura raţională în Bugeac.* Fiind un student foarte bine apreciat, după absolvire este numit ca asistent la catedra de Ameliorarea plantelor, condusă pe atunci de profesorul A. Munteanu, ocupînd temporar (1924,1925) şi postul de la catedra de Păşuni şi Finețe. In anii 1925 şi 1926 obţine o bursă pentru studii în străinătate, unde a lucrat cu mari personalităţi ale geneticii şi selecţiei, ca Adametz şi Tschermack, în ale căror laboratoare şi cîmpuri de selecţie a activat mai mult.

În anul 1927, după întoarcerea din Germania a fost transferat tot ca asistent la Catedra de Ameliorare a Şcolii Superioare de Agricultură de la Herăstrău-Bucureşti. In acelaşi an a primit o nouă bursă de studii din partea MAD, mergînd în Germania, Suedia şi Danemarca, unde a efectuat studii asupra organizării gospodăriilor agricole particulare şi de stat, rezervînd o bună parte din perioada lucrărilor de la Institutul pentru Selecţia Plantelor din Svalöf (Suedia), unul din cele mai de seamă de acest gen din Europa. La scurt timp după întoarcerea în ţară, în anul 1829 este numit «asistent» la Secţia agricolă a Institutului Experimental pentru Cultura şi Fermentarea Tutunului,

Scanned with OKEN Scanner

ajungînd în anul 1931 şeful Secţiei de Fitotehnie, unde a lucrat pînă după ultimul război mondial.

Activitatea laborioasă a lui Andrei Piescu a avut trei direcţii principale: în prima parte s-a evidenţiat prin publicarea unor lucrări importante de fitotehnie şi selecţie, apoi *cea mai importantă contribuţie a adus-o prin cercetările fitotehnice asupra aspectelor de selecţie la tutun,* iar în paralel, din anul 1932 s-a distins printr-o intensă activitate de publicist agronom, fiind membru al Comitetului de redacţie la revista «Viaţa agricolă» pentru *specialitatea fitotehnie* şi traducător al unor lucrări reprezentative pentru epocă.

Lucrările din prima categorie au avut un scop de popularizare şi instruire a cititorului interesat, în legătură cu aspecte care erau în atenţia specialiştilor în acel timp, între aceste lucrări vom aminti: *Clasificarea grînelor în lumina cercetărilor din ultimul timp* în care se dă o evoluţie cronologică a contribuţiilor în problemă, pornind de la lucrarea lui Karl Linne *Species Plantarum* (1753), care cuprindea numai 5 (6) specii: *Triticum aestivum, Triticum hybridum, Triticum turgidum, Triticum spelta, Triticum monococum* şi *Triticum polonicum* (1764). Urmează numeroase clasificări din care vom reţine *Villars* (1787), *Host* (1805), cu 11 specii, *Logasca* cu 16 specii, în lucrarea *Genera et species plantarum* şi cea mai completă a lui I. Percival, în anul 1921, prezentată într-o lucrare monografică asupra griului. Această clasificare s-a făcut pe grupe, după numărul de cromozomi „n". Andrei Piescu a tradus vestita lucrare a lui N.I. Vavilov *Centrele de origină ale plantelor* pe care a prezentat-o în rezumat, la scurt timp după apariţia ei. Se ştie că această contribuţie a Iui Vavilov s-a bucurat de mult succes şi o recunoaştere mondială.

O interesantă lucrare în scop practic a fost *Păşunile şi nutreţurile pentru vaci de lapte* (1932) din care vom reţine o idee practică de mare interes: «Acolo unde păşunile sînt bune, hrănirea vacilor cu nutreţuri concentrate este de prisos». După Roberts, acestea ar determina chiar o uşoară scădere a producţiei de lapte. Redă apoi regulile de păşunat raţional, prezentînd «păşunatul pe parcele» şi prezintă cele mai la îndemînă culturi furajere pentru vacile de lapte: lucerna, trifoiul, măzărichea de nisip, (Vicia villossa), măzărichea (Vicia sativa), mohorul (Setaria germanica), sorgul, iarba de Sudan şi porumbul, care intră şi azi în alcătuirea conveierului verde pentru vaci de lapte.

În lucrarea *Selecţiunea griului în Canada,* arată aspecte ale organizării acestei activităţi şi rezultatele obţinute de canadieni îndeosebi în crearea soiurilor timpurii de grîu, domeniu în care au reuşit o scurtare a perioadei de vegetaţie de 2-3 săptămîni. Tot aici aflăm modul în care s-a obţinut vestitul soi Marquis, care timp de peste 50 de ani a fost foarte intens utilizat în hibridări pentru obţinerea soiurilor noi de grîu.

Între lucrările publicate despre lucernă, în literatura noastră agricolă, pînă în 1933, traducerea lui A. Piescu, după originalul lui Maximilian Klinkowsli sub titlul *Lucerna în diferite ţări,* dă cititorului cunoştinţe concrete privind răspîndirea acestei culturi în lume. Este interesant să reţinem că România cultiva 125.684 ha şi că această cultură valoroasă avea o răspîndire mondială şi era mult apreciată între culturile furajere.

În multe lucrări privind soiurile de plante şi cultura griului, în cursuri de ameliorare sau genetică este amintit numele renumitului Institut pentru Selecţionarea Plantelor de la Svalöf, Suedia, însă o prezentare a acestei instituţii de importanţă crucială pentru evoluţia ameliorării plantelor este extrem de rar întîlnită. De aceea vom reproduce în cîteva rînduri unele aspecte asupra istoricului şi realizărilor marilor selecţioneri suedezi, care au pus bazele tehnicii ameliorării plantelor.

Scanned with OKEN Scanner

Staţiunea Svalöf, poartă numele unui mic sat cu 1500 locuitori, situat la 39 km de cunoscutul oraş Malmö. În cadrul staţiunii funcţionau două societăţi: «Societatea suedeză pentru selecţiunea plantelor» (1886) şi «Societatea suedeză generală pe acţiuni pentru sămînţă» (1887). Constatăm că aici, încă din secolul trecut activitatea era axată pe un principiu rămas valabil pînă în zilele noastre în acest domeniu; activitatea de creaţie şi activitatea de producere a seminţelor pentru mari suprafeţe agricole. Această societate şi-a propus de la început un singur obiectiv general: «Crearea şi introducerea în cultură a soiurilor noi, mai bune, de plante agricole». Ca activităţi adiacente cele două societăţi şi-au propus organizarea de conferinţe, expoziţii şi alte manifestări pentru stimularea interesului cultivatorilor în practicarea unei agriculturi raţionale. În conducerea superioară a societăţii se afla un preşedinte şi patru membrii numiţi de guvern (1925).

Sediul şi principalele lucrări de selecţie se află la Svalöf unde iniţial dispunea de numai 16 ha teren. Institutul dispunea de 8 filiale care cuprind toate regiunile agricole ale ţării. Pentru activitatea acestei instituţii, statul suedez aloca anual o subvenţie de 33% din necesarul bugetar.

Primul director al institutului a fost inginer Von Neergaard în perioada 1886-1890, care a practicat «selecţia în masă». A urmat dr. Hjlmar Nilson, fondatorul selecţiei individuale în ameliorarea plantelor sau «metoda liniilor pure», care nu are nimic comun cu liniile consangvinizate, create mai tîrziu. El a practicat alegerea individuală cu aprecierea descendenţilor şi a stabilit termenul «elite» pentru indivizii extraşi din cîmpul de alegere. La fel ca la aplicarea selecţiei în masă, după un timp s-a constatat o stagnare a progresului în ameliorare. Analizele şi încercările ulterioare au permis realizarea unui nou pas înainte adoptînd «încrucişarea ca metodă de ameliorare», pentru cereale păioase în special. Această idee a fost generată de situaţia în care la sfîrşitul secolului trecut în Suedia încă se aflau în agricultura ţării populaţii şi soiuri slab productive şi au adus din Anglia soiul de grîu Squarhead, care a dat rezultate foarte bune. De aici a venit ideea apelării la încrucişare obţinînd soiuri noi mai productive şi mai rezistente la iernare.

Totuşi rezultatele nu erau de natură să mulţumească. Perfecţionarea acestei activităţi a adus-o marele selecţioner dr. Nilson-Ehlle profesor de ereditate la Universitatea din Lund, cercetător şi director al institutului (1925), care a conceput etapele de lucru în ameliorarea, bazată pe încrucişare, în concordanţă cu Legea mendeliană a segregării. Cu regret spunem că nu ştim care este starea de acum a acestei celebre instituţii de cercetare şi creaţie în domeniul cultivării griului.

Spre surprinderea noastră, încercările lui T. D. Lîsenko privind iarovizarea sînt prezentate de A. Piescu încă în 1933. În replică la aberanta idee de a iaroviza griul de toamnă pentru a fi semănat primăvara, ca fiind mai productiv decît griul de primăvară, A. Piescu spune: «Nu poate fi vorba de a se recomanda facerea însămînţărilor de primăvară cînd ele pot fi realizate cu succes toamna». Aceasta din cauză că nici un soi de grîu, fiind iarovizat nu a dat producţie mai mare decît soiul local «Sandu-Aldea 22», semănat toamna».

După ocuparea postului de şef al Serviciului de Fitotehnie la Cultura Tutunului, în cadrul RMS, A. Piescu a fost un cercetător şi publicist în prima linie. El a întocmit chiar de la început un plan de cercetare axat pe probleme teoretice şi practice, cuprinzînd toate elementele de interes pentru fitotehnica tutunului (1932).

Scanned with OKEN Scanner

Între acestea a efectuat cercetări de profunzime asupra rădăcinilor tutunului, publicînd cea mai importantă lucrare din literatura noastră sub titlul *Despre rădăcinile tutunului.* În această lucrare, rezultatele proprii au fost incluse într-o sinteză realizată pe baza unei largi bibliografii mondiale privind cunoştinţele acumulate asupra sistemului radicular al tutunului, din care amintim pe Weaver (1885), Caff (1886), Hays (1889), King (1892), Fruwirth (1895). A. Piescu a efectuat experienţele sale asupra a 10 soiuri de tutun, adunînd măsurători bimetrice şi descrieri. Între principalele concluzii la care a ajuns amintim: «rădăcinile tutunului cresc foarte repede, la 35-40 zile sistemul radicular este mult mai dezvoltat decît partea aeriană; unele plante formează 7-9 rădăcini secundare, dînd impresia unei puternice rădăcini fasciculate; nu s-au constat diferenţieri de forme a rădăcinii în funcţie de sol.

Cercetări importante a efectuat A. Piescu cu privire la cerinţele de vegetaţie ale tutunului, lucrînd cu soiurile Molovata şi Ialomiţa, pe şapte variante de alcătuire texturală a solului; stabilind că în lipsa apei, seceta provoacă întîrzieri ale înfloririi şi determină stagnarea creşterii plantelor; excesul de apă de scurtă durată nu dăunează; îngrăşămintele chimice au avut un efect foarte favorabil asupra creşterii producţiei pe sol nisipos, plantele au format frunze mai galbene faţă de solul argilos-nisipos; densitatea slabă a plantelor a favorizat dezvoltarea plantelor, iar cîrnitul a sporit suprafaţa florilor din mijlocul plantei.

Într-un studiu organizat în reţeaua cîmpurilor de cercetarea a Institutului (1937), A. Piescu a studiat soiurile de tip Virginia (SUA cultiva 600.000 ha tutun în 1944), ajungînd la concluzia că tutunurile acestea nu găsesc condiţii de vegetaţie favorabile în România, fapt confirmat prin restrîngerea ulterioară a cultivării lor.

Dările de seamă asupra activităţii secţiei agricole la IECFT, pe anii 1943,1944, 1945 şi 1947 reflectă preocupările intense ale autorului în domeniul *ameliorării tutunului.* Pentru producerea unui material seminal valoros a aplicat selecţia în masă şi selecţia individuală, asupra celor mai valoroase soiuri. În acea perioadă a generalizat trecerea la selecţia individuală pentru producerea seminţei la toate soiurile importante. Apoi, A. Piescu a realizat un pas înainte prin practicarea intensă a încrucişărilor între soiurile româneşti cele mai valoroase: Ghimpaţi, Ialomiţa, obţinînd Heterosis Băneasa F.l, mai valoros ca genitorii Ghimpaţi-Bafra, Molovata şi Ialomiţa. În urma încrucişării soiurilor româneşti cu soiuri americane a reuşit să obţină 12 linii noi de tutun pentru culturi comparative.

Un loc important în cercetările din această perioadă l-au ocupat obiectivele tehnologice de cultivare a tutunului; cîrnitul, stabilirea distanţelor optime (40 x 40 cm; 50 x 50 cm; 60 x 60 cm. etc), epoci de plantare, fertilizarea, producerea răsadului, uscatul tutunului, şi unele cercetări în vase de vegetaţie. Rezultatele aduse au consolidat cunoştinţele de tehnologie a cultivării tutunului. În acelaşi timp a efectuat studii largi asupra speciei *Nicotiana rustica* (mahorcă).

Andrei Piescu a avut o activitate fructuoasă şi în lărgirea bazei de cercetare în teritoriu. În această perioadă de aproape două decenii cît a lucrat la «tutun», el avea organizate cîmpuri de cercetare la Băneasa, Tămăşeşti-Vlaşca, Balta-Doamnei Prahova, Macin , Goeşti, Vlăduîeni (Ocna Mureş) în bibliografia romînească.

Tot la această grupă de lucrări vom aminti *Despre sămînţa tutunului* (1943, 128 pag.), care a rămas cea mai completă lucrare.

Prin traducerea unor lucrări de referinţă *din genetică* şi altele, A. Piescu a adus o contribuţie însemnată la răspîndirea cunoştinţelor în acest domeniu şi îndeosebi

Scanned with OKEN Scanner

prezentarea lor după lucrările în original. Astfel ne-a oferit una din puţinele traduceri integrale, după original, a lucrării lui Gregor Mandel *Versuche über Plansen Hybriden* (1927). Apoi a tradus lucrarea fundamentală a lui Th. H. Morgan *Bazele ştiinţifice ale evoluţiei* (1938), iar mai tîrziu *Botanica pentru şcoli medii tehnice medicale,* după S. A. Dubianskaia (1954).

Între cei mai cunoscuţi şi fecunzi colaboratori ai revistei «Viaţa agricolă» în deceniile patru şi cinci se află şi A. Piescu. Preluînd sectorul de fitotehnie al vestitei reviste «Viaţa agricolă» el a ţinut steagul calităţii şi preponderenţei acestui domeniu agricol de bază, aşa cum l-a primit de la înaintaşi. În afara muncii curente de redacţie, el a semnat frecvent articole de cea mai diversă factură, transmiţînd idei şi informaţii pentru cei interesaţi de agricultură. A decedat la 28 martie 1978, lăsînd o zestre ştiinţifică remarcabilă prin activitatea de cercetare şi publicistică de peste 40 de ani.

Andrei Piescu
(Bibliografie selectivă)

- *Centrele de origine a plantelor de cultură - rezumat după N. Vavilov,* Tip. «Bucovina», 1928.
- *Institutul pentru Selecţionarea Plantelor din Swalof.* rev. «Viaţa agricolă», nr. 7, 1929.
- *Clasificarea grînelor în lumina cercetărilor din ultimul timp.* Rev «Viaţa agricolă», nr. 2, 1932.
- *Păşunile şi nutreţurile pentru vacile de lapte.* Rev. «Viaţa agricolă», nr. 5, 1932.
- *Selecţiunea griului în Canada* în «Probleme agricole actuale», 1932.
- *Cultura şi selecţionarea tutunului în România.* Rev. «Viaţa agricolă» nr. 7, 1933.
- *Încercări de scurtare a perioadei de vegetaţie la cerealele româneşti.* Rev. «Viaţa agricolă», nr. 10, 1933.

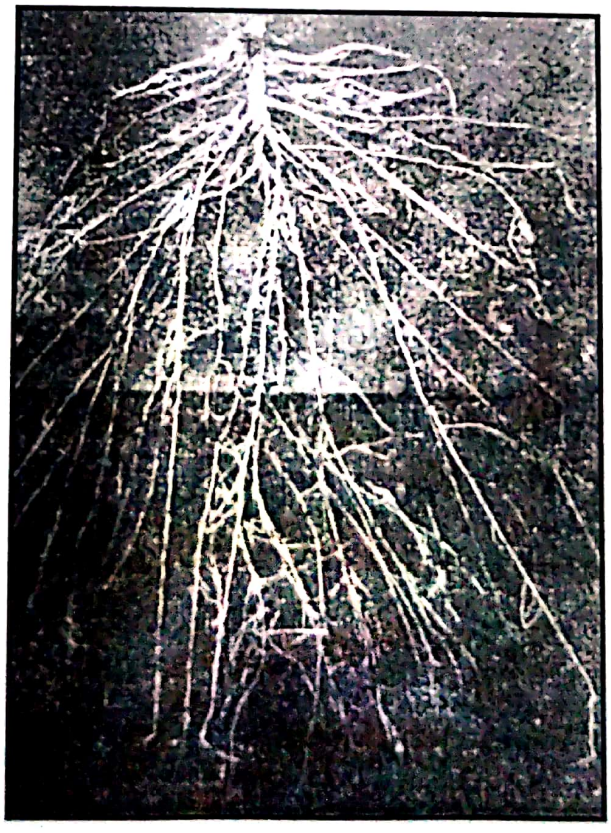

Scanned with OKEN Scanner

- *Lucerna în diferite ţări.* Tip. «Oltenia», Bucureşti, 1933.
- *Memoriu de titluri şi lucrări.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1933.
- *Fotoperiodism şi iarovizaţie.* «Viaţa agricolă», 1936, nr. 3, tip. «Oltenia», Bucureşti, 1936.
- *Despre rădăcinile tutunului,* «Buletinul cultivării şi fermentării tutunului», Voi. 17, nr. 2, 1938.
- *Bazele ştiinţifice ale evoluţiei* - de Th. H. Morgan, «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1938.
- *Planta de tutun şi mediu extern.* Buletinul cultivării şi fermentării tutunului, voi. 28, nr. 2, 1939, Bucureşti, «Monitorul Oficial», 1939.
- *Tutunurile de tip Virginia, Bright cu privire specială la România,* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1944.
- *Calitatea tutunului.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1946.
- *Dare de seamă de activitate a Secţiei agricole de la Institutul Experimental pentru Tutun, pe anii 1943, 1944, 1945.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1946.
- *Activitatea Institutului pentru Cultura Tutunului în 1947.* Bul. «Cultivarea şi fermentarea tutunului», «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1948.
- *Asolamentele şi importanţa lor în mărirea recoltelor.* «Editura de Stat», Bucureşti, 1950.
- *Botanica pentru şcoli medii tehnice medicale* de S. A. Iubianskaia. Traducere. Ed. «Medicală», Bucureşti, 1954.

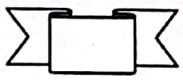

Scanned with OKEN Scanner

6. Amelioratori

Deşi omul a făcut observaţii în natură şi a procedat la alegerea materialului de înmulţire de la indivizii cei mai valoroşi din lumea plantelor şi animalelor din timpuri străvechi, nu se poate vorbi despre o activitate de ameliorare pe baze ştiinţifice în vremurile îndepărtate.

Totuşi, idei asupra sexualităţii plantelor apar chiar în operele unor filosofi antici, ca Empedocles (400-430), Aristoteles (384-322), Teophrastos, (373-287), precum şi în operele unor scritori romani: Carus (55 î. Hr.), Plinius (24-79 d. Hr.), Cecilius Plinius (61-113), Plinius cel tînăr.

Se poate vorbi despre începutul unei ameliorări ştiinţifice după clarificarea problemei sexelor, care a deschis calea spre încrucişarea artificială, prin contribuţia naturalistului german Rudolf Jakel Carumeres (1665-1721) cu lucrarea *Epistola de sexu plantarum* publicată în 1694. După aproape o sută de ani, prima încercare de încrucişare la plante a fost realizată de Kölreuter (1703-1800) între două specii de tutun, fiind urmat de Sprengel (1750-1810), Wiegman, Gărtner, Knight (1759-1838) şi alţii.

Cam în aceeaşi perioadă, apariţia celebrei lucrări a lui Charles Darwin (1809-1882) *Originea speciilor* (1859), a adus explicaţii asupra mecanismului transformării şi evoluţiei speciilor pe baza selecţiei naturale. El a adus o contribuţie uriaşă la dezvoltarea bazelor ştiinţifice ale ameliorării, prin studiul hibridării sexuate şi vegetative.

Charles Naudin şi Gregor Mendel (1812-1884) prin studiile lor au explicat bazele genetice ale fenomenului.

Pe baza acestor studii au apărut treptat amelioratorii practici în lumea plantelor agricole. Astfel, în anul 1774 francezul Philippe Vilmorin a organizat pe baze ştiinţifice Casa de Seminţe Vilmorin et Andrieux. În Anglia, Patiick Shirreff a creat soiuri de grîu şi orz; F. Maller a creat soiuri de grîu, orz, ovăz, iar Taylor a obţinut celebrai soi Squarehead.

Foarte vestite au rămas realizările sudezilor de la Svalöf Neergaard, H. Nilsson şi H. Nilsson-Ehle, şi ale «vrăjitorului plantelor» americanul Luther Burbank (1869-1926).

Primul agronom român care a efectuat lucrări de ameliorare la noi a fost Vlad Cârnu-Munteanu, profesor şi director la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău, care a lucrat asupra soiurilor de grîu Bălan românesc şi Uriaş. A urmat C. Sandu-Aldea, care a reuşit încrucişări între soiuri de grîu şi ne-a lăsat primul manual de *Ameliorarea plantelor agricole,* Gheorghe Cipăianu, care a făcut studii speciale de doctorat în domeniul ameliorării plantelor, a creat soiuri noi de grîu, porumb, sfeclă de zahăr, mazăre, ovăz, fiind un continuator a iui Vlad Cârnu-Munteanu la ferma de la Ţigăneşti-Ilfov.

De domeniul producerii seminţelor s-a ocupat mult timp D. I. Andronescu, punînd totodată bazele analizelor de calitate a materialului de semănat. În Moldova, Ştefan Popescu şi Constantin Oescu au avut o activitate de organizare şi ameliorare practică cu rezultate recunoscute. Analiza calităţii seminţelor a avut o epocă înfloritoare la Cluj (1910-1990).

Ameliorarea plantelor a avut o dezvoltare puternică după anul 1945, asigurînd ţara cu soiuri şi hibrizi autohtoni, aproape în totalitate, inclusiv cu material de semănat.

Scanned with OKEN Scanner

VLAD CÂRNU-MUNTEANU
(1858 -1903)
primul ameliorator şi ctitorul Staţiunii Agronomice Bucureşti

Retragerea lui Petre S. Aurelian de la direcţia Şcolii Centrale de Agricultură Herăstrău, în anul 1884, lăsa un gol ce pretindea o foarte serioasă chibzuinţă pentru asigurarea progresului învăţămîntului agricol. Era un posibil moment de cotitură spre adoptarea altei conduite şi orientări de conducere şi funcţionare a singurei şcoli de agricultură, spre o treaptă superioară de activitate.

Personalitatea puternică a ilustrului înaintaş şi stilul său de conducere au contribuit la organizarea şi consolidarea unei baze ce putea suporta planuri ambiţioase de viitor.

După unele încercări de a găsi un urmaş demn, între care a fost şi Ştefan Radianu, hotărîrea s-a oprit asupra tînărului Vlad Cârnu-Munteanu, directorul Staţiunii Agronomice, care avea vîrsta de „numai 29 de ani. Era unul dintre elevii preferaţi ai lui Aurelian, colaborator şi asistent. S-a născut la 1 noiembrie 1858 în comuna Purcăreni, judeţul Braşov, ca fiu al preotului din acest sat de gospodari pricepuţi.

Vlad Cârnu a urmat şcoala primară în satul natal, iar în continuare Liceul Real din Braşov, unde a învăţat pînă în anul 1875. La 1 septembrie, acelaşi an, la numai 17 ani s-a înscris la Şcoala Centală de Agricultură de la Herăstrău, unde a fost remarcat ca element foarte activ şi capabil, deşi era un adolescent printre colegii săi. În acei ani a făcut şcoală cu «prima garnitură» de ctitori ai învăţămîntului agricol de la Pantelimon şi Herăstrău: F.C. Bobescu, P.S. Aurelian, Pană Buescu, I. Musceleanu, Ilie Anghelescu. La absolvire, în anul 1878, a fost numit asistent la Catedra de Fizică şi Chimie ce o deţinea profesorul silvicultor F.C. Robescu, de care s-a apropiat atît de mult, încît în anul 1882 a optat pentru studii la Şcoala Naţională de Silvicultură de la Nancy, în Franţa. În acelaşi timp a studiat şi cursurile de agricultură ale cunoscutului profesor Louis Nicolas, la Grandeau. La Nancy, Vlad Cârnu-Munteanu a fost un student strălucit, încheind cursurile pe primul loc între absolvenţii seriei sale. Se întoarce în ţară cu licenţă în ştiinţe naturale, unde era inclusă şi specialitatea de silvicultură, fiind numit inspector în coipul silvic al statului, iar în toamnă i se încredinţează catedra de Botanică şi Tehnologie agricolă la Ferăstrău. La 15 septembrie 1887 cînd Aurelian părăsea

Scanned with OKEN Scanner

definitiv direcţia şcolii a cărui ctitor a fost, V. Cârnu-Munteanu prelua această funcţie. A fost primit cu îndreptăţită speranţă de corpul de colegi şi de conducerea din Ministerul Agriculturii. Avea multe din calităţile necesare pentru această sarcină.

Hotărît şi foarte activ, eficient pînă la un anumit nivel, V. Cârnu-Munteanu a început activitatea sa pe toate fronturile, obţinînd realizări incontestabile, dar şi unele, satisfacţii parţiale. Un obiectiv atacat iniţial cu mult efort şi interes a fost baza de pregătire practică. Se ştie că sub P.S. Aurelian, ferma şcolară, era acordată în dijmă, studenţii participînd mai mult la o activitate demonstrativă. Câmu-Munteanu a trecut ferma la exploatare în regie proprie, fapt ce a reprezentat un act de curaj şi progres incontestabil. A fost sprijinit de însuşi P.S. Aurelian care în calitatea sa de om politic, ministru la Ministerul Lucrărilor Publice era o personalitate foarte influentă. Astfel,- bugetul fermei a crescut de la 3.000 lei, în 1886, la 14.000 lei în anul 1899. Pentru aprecierea acestei valori trebuie menţionat că o deplasare de cîteva ziie de la Bucureşti la Constanţa costa 100 lei. Pe baza fondurilor de la buget şi a veniturilor din fermă a construit adăposturi pentru animale, a înfiinţat o lăptărie sistematică, a adus rase noi- de vite din Elveţia, a înfiinţat o oierie în cadrul fermei şcolare, o crescătorie modernizată de găini, o hală de maşini, dotată la nivelul necesar al timpului. O parte din terenul arabil al fermei a fost amenajat pentru irigaţie prin conducte; a construit o seră pentru flori şi legume. Întreg acest efort s-a depus pentru a crea condiţii bune de pregătire pentru studenţi, căci activitatea şcolii era mereu supusă unor critici necruţătoare în legătură cu nivelul pregătirii absolvenţilor. Meritul său a fost cu totul remarcabil, dacă ţinem seama că au trecut cîteva decenii după decesul său prematur şi nu s-a mai întreprins nimic semnificativ la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău.

Trebuie să arătăm însă că nu toate aceste realizări de investiţie au dat rezultate imediate şi de maximă eficienţă în pregătirea studenţilor, deoarece mulţi dintre colaboratori nu erau suficient pregătiţi pentru această puternică înnoire a activităţii, dar noile condiţii au constituit fără îndoială o treaptă superioară în ascensiunea pregătirii practice a studenţilor la Herăstrău. In privinţa activităţii de instruire, Cârnu-Munteanu a obţinut înfiinţarea unor noi catedre; a fost preocupat de întărirea grupului de obiecte agronomice, avînd unele rezultate pozitive. Una din ideile agronomilor luminaţi din secolul trecut, mult timp nerealizată a fost crearea unei staţiuni de cercetări agronomice. În acest scop a militat Aurelian, Buescu, Robescu şi ceilalţi dascăli agronomi, fără succes, întrucît aprobarea depindea de oamenii politici fără pregătire agricolă. Acest fapt l-a realizat Vlad Cârnu-Munteanu reuşind să înfiinţeze «Staţiunea Agronomică» în vecinătatea şcolii, la 1 decembrie 1886, fiind *ctitorul* şi primul director al acestei atît- de dorite şi necesare *staţiuni de cercetare.* El a avut sprijinul binevoitor al primului ministru din acei ani, marele bărbat de stat I.C. Brătianu şi a ministrului Agriculturii P.S. Aurelian. Cârnu-Munteanu a organizat şi condus această instituţie în paralel cu Şcoala Centarlă Agricolă pînă în anul 1892, cînd a cedat funcţia valorosului său colaborator, agrochimistul Corneliu Roman, un erudit cercetător, om înzestrat cu o foarte bună pregătire şi foarte harnic. El a rămas însă unul dintre conducători, activînd intens în cercetare. În cadrul staţiunii s-a înfiinţat primul laborator de chimie pentru analiza solului şi produselor agricole, fiind o realizare cu totul deosebită pentru acei ani, fapt ce ne-a apropiat mult de ţările avansate în acest domeniu, care aveau de mai multe decenii asemenea instituţii de cercetare.

Tot aici trebuie să amintim că Vlad Cârnu-Munteanu a înfiinţat în anul 1890 oieria de la Constanţa, aducînd din import oi din rasa Merinos. Această unitate de cercetare şi apoi şi de producţie a rezistat în timp, ajungînd pînă în zileie noastre,

Scanned with OKEN Scanner

cînd este reprezentată de Staţiunea de Cercetare şi Producţie a Ovinelor de Ia Pallas un model european, pînă în 1989.

Viad Cârnu-Munteanu a avut de tînăr preocupări stăruitoare pentru publicarea lucrărilor în folosul agriculturii, fiind frecvent prezent în paginile revistelor de specialitate. Încă din anul 1879, la 21 de ani, a publicat cîteva materiale de interes practic: *Cîntărirea animalelor fără balanţă, Comerţul cu producţia de ouă în Anglia, Rezultatele observaţiilor meteorologice făcute la Şcoala de Agricultură de la Herăstrău* (unde a înregistrat date ca student la această primă staţie meteorologică, înfiinţată în 1870 de P.S. Aureîian). În 1880 publică un articol sub titlul *Pitrocirea vinului* în revista «Economia rurală», pe baza unei traduceri din limba franceză. Aici a dovedit iscusinţă în adaptarea termenilor ştiinţifici la cerinţele practicii. El demonstra că «agricultura ca şi celelalte ramuri de activitate ale omenirii este o industrie, care cere cunoştinţe poate mai vaste decîî oricare alta» (1881). A mai publicat articole în «Jurnalul Societăţii Centrale Agricole», «Revista Pădurilor» şi puţin la «Cîmpul».

Unele dintre lucrările sale de cercetare sau de avansare a unor idei vizau interese de moment. Întîlnim astfel în publicaţiile sale articole de felul: *Studiul sării geme de la Slănic şi de la Doftana în vederea folosirii ei pentru consum alimentar, Studii asupra podgoriilor de la Odobeştî, Nicoreşti şi Drăgăşani, cu experienţe de vinificaţie, Studii asupra strugurilor şi a vinurilor produse de viţele americane în ţară, Instrucţiuni pentru sulfatarea griului, Studii asupra umidităţii solului, Rezultate obţinute în cîmpul de experienţă de la Herăstrău, Dări de seamă asupra activităţii Staţiunii Agronomice* pe anii 1886-1887. În «Economia rurală», a publicat mai multe articole de interes practic direct în sprijinul agricultorului, cum ar fi: *Prepararea vinurilor, Pregătirea untului, Rostul zăpezii faţă de semănături, Despre unele boli la cereale, Despre drojdia de bere, Despre arăturile adinei, Despre nitrificaţie şi fertilizarea pămîntului, Despre nutreţuri şi irigaţie,* cu o legătură convingătoare între ştiinţă şi practica plugărească de atunci.

În publicistica sa, Vlad Cârnu-Munteanu a fost autorul sau susţinătorul unor idei în sprijinul dezvoltării agriculturii, care au ajuns pînă in zilele noastre. Bunăoară, el susţinea ideea progresului simultan al zootehniei cu producţia de cereale, necesitatea culturii plantelor furajere, asupra cărora s~a ocupat personal, şi despre care spunea: «Nu trebuie să ne bazăm numai pe păşuni şi fineţe căci ştiinţa agriculturii ne pune la îndemînă o mulţime de plante furajere potrivite cu toate împrejurările de climă şi sol, mult mai productive şi mai sigure decît finul natural», aceasta pe baza unor rezultate de la Staţiunea Agronomică. A avansat ideea experimentărilor în silvicultură şi importanţa plantaţiilor silvice sub aspect economic şi climatic. Cu toate că era încă tînăr, devenise în jurul anului 1890 o personalitate agricolă de primă mărime, căci P.S. Aureîian se retrăsese la activitatea social-politică, iar Ionescu de la Brad trăia retras la ferma sa în afara vieţii publice la o vîrstă înaintată.

Deşi deţinea direcţia Staţiunii Agronomice, Vlad Cârnu-Munteanu a rămas un cercetător activ şi un colaborator valoros al acestei instituţii, prin competenţa profesională şi cultura sa; cunoştea perfect germana şi franceza, era un om învăţat. Ca rezultat al activităţii sale pe această linie, împreună cu Corneliu Roman, devotatul său colaborator, a publicat cele mai valoroase lucrări bazate exclusiv pe cercetări proprii, lucrări de mare însemnătate ştiinţifică, practică şi în aceeaşi măsură economică, statuate la nivel monografic.In anul 1890 apare lucrarea *Les cerealles Roumaines* la tipografia «Dreptatea», cu scopul de a face cunoscută valoarea grînelor noastre în străinătate, pentru redresarea comerţului cu alte ţări. Ţara era puternic afectată de blocada comercială austro-ungară care împiedica exportul

Scanned with OKEN Scanner

către Europa, în urma închiderii porturilor libere. Lucrarea conţine 227 pagini şi aduce date despre grîu, porumb şi orz. În prima parte *Grînele şi făinurile,* prezintă clima, solul şi soiurile de grîu; arată că se cultivă mai multe soiuri aristate cu spic alb şi roşu bogate în proteine ca Bălan, Ghirca, Roşu (de Botoşani). Analizele asupra conţinutului de proteine au fost efectuate pe un număr foarte mare de probe, pe regiuni, stabilind că în nordul Moldovei grîul avea un conţinut de 14,18 - 15,58% în aceste substanţe. Pentru analiza făinurilor a luat probe de la morile din întreaga ţară. În treacăt, trebuie să amintim că din numărul total al proprietarilor de mori, mai puţin de un sfert erau români; în Moldova, unul singur, restul evrei, greci, etc. Conţinutul de proteine al făinii varia între 8,68-12,30%, iar în extractive neazotate de 73-78%. Limitele maxime ale acestor rezultate prezentau grîul românesc la nivelul celor mai valoroase pe plan mondial, încît aceste date au contribuit la sporirea încrederii comercianţilor în calitatea superioară a grîului românesc.

Rezultate asemănătoare au fost prezentate şi la porumb şi orz. Este interesant să reţinem unele informaţii cu privire la suprafeţe şi producţii. Astfel, grîul se cultiva pe 1.426.910 ha, cu o producţie de aproximativ 1400 kg/ha, dar în anii buni, pe unele suprafeţe putea ajunge la 56 hl, aproximativ 4500 kg/ha, iar la porumb 1.649.240 ha cu o producţie de numai 12,2 hl/ha. Erau cultivate soiurile comun de Muntenia, Scorumnic, Comun de Moldova, sau Hîngănesc, Cincantin, Pignoletto, Porumb dinte de cal. Această lucrare, cît şi lucrarea lui Al. Zaharia, *Grîul românesc, recoltele din 1890-1908* în polemică cu specialistul maghiar Koshuthany, susţinuţi şi de analize făcute în străinătate, au reabilitat grînele româneşti în cadrul comerţului european.

În acelaşi an, 1900, a fost publicată lucrarea *Le sol arable de la Roitmanie* unde în partea introductivă autorii arătau că: «Mai mult decît în alte ţări din Europa, bunăstarea publică şi particulară în România depinde aproape în exclusivitate de producţia agricolă» şi consideră ca factori principali de producţie, solul şi climatul.

Desigur cu timpul ideea s-a completat. Lucrarea redă rezultatele analizelor chimice asupra solurilor româneşti. Scopul analizelor? Cunoaşterea elementelor nutritive existente în cantităţi minime în solurile slab productive, în cele fertile şi stabilirea măsurilor necesare; pe baza rezultatelor a 600 probe din solurile ţării. A fost primul studiu de acest fel în România. Lucrarea prezintă şi referiri la «configuraţia şi natura geologică a solurilor, compoziţia mecanică şi starea lor pe adîncimea de 0-25; 25-50 cm». S-a determinat conţinutul de azot, acid fosforic, potasiu, magneziu, oxizi de fier, aluminiu şi calciu. Pe baza acestor analize s-au făcut recomandări privind ameliorarea fertilităţii, folosirea asolamentelor. cultivarea plantelor leguminoase, inclusiv intercalarea lor în alte culturi, iar referitor la solul din lunca Dunării se spune: «România are în solul din lunca Dunării o bogăţie inepuizabilă, care pînă în prezent n-a fost pusă în valoare». Confirmînd tenacitatea şi marea sa capacitate de muncă, Vlad Cârnu - împreună cu Comeliu Roman - a publicat simultan cu lucrările amintite o încercare monografică sub titlul *Vinurile României* (318 pagini). Publicarea ei avea scopul de a evidenţia calitatea vinurilor din acei ani în vederea comercializării şi a consumului intern. În conţinut se redau date generale asupra viilor şi producerii vinului, asupra compoziţiei chimice şi însuşirilor organoleptice; s-a analizat conţinutul de alcool, densitatea, extract, cenuşă, aciditate. Câteva date din lucrare ne pot da o orientare utilă asupra viilor şi vinului la sfîrşitul secolului trecut. Se prezintă o statistică a suprafeţelor de vii pe judeţe care însumau 148.000 ha. Producţia unui pogon de vie în Moldova producea 200 vedre (12,88 1 = o vadră). Producţia pe cap de locuitor era 62 1 vin, dar în unele judeţe era mult mai mare: Judeţul Putna, 402 1, Rîmnicu Sărat 316 1, Tecuci 242 1. Consumul de băuturi alcoolice în 1892/93 era de 3 1 alcool, 6 1 bere şi 56,4 1 vin pe cap de locuitor. Analizele chimice începute în anul 1892 la

Scanned with OKEN Scanner

Staţiunea Agronomică relevau un conţinut de 128-203 g. zahăr la un litru de must, iar la Cotnari 238 g. Conţinutul de alcool era în medie de 10,5% la vinurile albe şi 9,8% la cele roşii, iar la Ştefăneşti-Botoşani şi Iaşi ajungea la 13,50%. Fiind o ţară exportatoare de vinuri în Franţa, Austro-Ungaria, Turcia şi alte ţări, presa străină şi personalităţi în domeniul vinificaţiei, îşi exprimau părerea despre vinurile româneşti. Astfel, Pierre Maullefort, profesor de viticultură la Şcoala Superioară de Agricultură de la Grignon, Franţa afirma: «Vinurile din România se pot compara cu cele din Ungaria şi de la Rin».

Vlad Cârnu a fost *primul agronom român care a efectuat lucrări de ameliorarea plantelor pe baze ştiinţifice.* El a aplicat selecţia individuală simplă la grîul de toamnă, lucrînd asupra soiurilor Bălan, Ghirca şi de Banat. Deşi n-a mai ajuns să finalizeze activitatea sa pînă la obţinerea de noi soiuri, el este considerat precursor în această ştiinţă practică dificilă, dar de o importanţă deosebită pentru progresul agriculturii.

Viaţa lui Vlad-Cârnu a fost scurtă. El a murit pe neaşteptate la 18 noiembrie 1903, avînd doar 45 de ani şi lăsînd un mare gol în urmă. Activitatea sa ştiinţifică, de bun organizator, cercetător şi publicist a constituit o bază importantă pentru progresul ulterior în aceste domenii şi în dezvoltarea spiritului practic al învăţămîntului agronomic superior. Noi şi urmaşii, trebuie să-1 considerăm, alături de P.S. Aurelian, unul din ctitorii Şcolii Centrale de Agricultură de la Herăstrău şi fondatorul Staţiunii de Cercetări Agronomice, primul ameliorator pe baze ştiinţifice la gîu. Numele său va dăinui în galeria celor mai ilustre figuri ale ştiinţei agricole româneşti.

STATION AGRONOMIQUE DE BUCAREST

LE SOL ARABLE

DE LA

ROUMANIE

ÉTUDE SUR SA COMPOSITION MECANIQUE ET CHIMIQUE

PAR

V. CARNU-MUNTEANU

CORNELIU ROMAN

AVEC UNE CARTE

BUCAREST

Scanned with OKEN Scanner

Vlad Cârnu-Munteanu
(Bibliografie selectivă)

- *Observatiuni meteorologice făcute la Herăstrău,* Tip. «Academiei Române», Bucureşti, 1882.
- *Lumina şi silvicultura* (Conferinţă). Tip. «Soroiu», Bucureşti, 1883.
- *Studiul terenului arabil din Cîmpia României.* «Buletinul Ministerului Agriculturii», nr. 1, Bucureşti, 1891.
- *Vinurile României.* Tip. «Eminescu», Bucureşti, 1900.
- *Recherches sur les cereales roumanies,* Tip. «Dreptatea», Bucureşti 1900.
- *Le sol arable de la Roumanie.* Tip. «L'independence Roumaine», Bucureşti, 1900.
- *Notices sur la ferme de l'Ecole Superieure d'Agriculture de Bucureşti.* 1902.

Scanned with OKEN Scanner

GHEORGHE CIPĂIANU
(1879 - 1957)

agronom ameliorator şi om de stat

Între agronomii cei mai activi pentru progresul agriculturii în primele patru decenii ale secolului nostru îl găsim şi pe Gh. Cipăianu. Acesta s-a aflat în toate ocaziile alături de Ştefan Radianu, C.S. Aldea, G.Ionescu-Şişeşti, C. Filipescu, Max. Popovici ş.a., avînd o importantă contribuţie prin înalta sa competenţă de agronom învăţat şi poziţia sa socială, care-i asigura o platformă de acţiune eficientă. El este un caz singular între înaintaşi. Nu a preferat activitatea didactică, nu a fost un publicist fecund, nu a scris mult, în schimb a fost în măsură egală practician, agronom ameliorator, om politic şi de stat. Prin această activitate putea mijloci transpunerea în viaţă a unor măsuri de organizare, care să ducă la progresul agriculturii şi la schimbarea în bine a vieţii săteanului. În această privinţă a adoptat platforma lui Petre Aurelian care a adus cele mai însemnate contribuţii prin intensa lui activitate închinată interesului maselor populare, ca om politic ieşit din rîndul agronomilor învăţaţi.

Gheorghe Cipăianu s-a născut la 4 noiembrie 1879 în localitatea Cipăieni, aproape de Turda. A învăţat şcoala în satul natal şi la Blaj, încheind clasele de liceu la vîrsta de 17 ani. A trecut munţii şi a continuat studiile la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău, pe care le-a absolvit cu rezultate strălucite în anul 1898. La scurt timp după absolvirea şcolii din Bucureşti a fost trimis pentru studii de perfecţionare la Lipska (Leipzig). La această şcoală a obţinut şi doctoratul în ştiinţe agricole cu specializare în ameliorarea plantelor (1903).

În primii ani după întoarcerea în ţară, chiar la începutul secolului nostru, în vremea cînd agronomii găseau greu un loc de muncă, iar dacă-l găseau erau adesea trataţi umilitor de proprietari, Gheorghe Cipăianu a lucrat pentru scurt timp ca agronom specialist la Ministerul Agriculturii. După numai cîţiva ani începe la moşia Ţigăneşti activitatea de ameliorator practic. Această moşie, care era un model de exploatare a unei ferme agricole încă pe cînd era în viaţă Vlad Cârnu-Munteanu, a devenit foarte repede o unitate des vizitată de agronomi, studenţi, practicieni şi chiar de străini.

Aici a început, după 1903, *lucrările de ameliorare* asupra sfeclei de zahăr, griului, porumbului, ovăzului, mazării şi fasolei. Pe atunci soiurile de sfeclă erau aduse din Germania, şi nu erau adaptate bine la clima din sudul ţării, astfel că dorea să

Scanned with OKEN Scanner

creeze soiuri pentru condiţiile noastre. Pe lîngă aceasta şi-a propus sporirea conţinutului de zahăr în sfeclă şi a productivităţii. În lucrările sale Gh. Cipăianu a aplicat selecţia individuală ajungînd la crearea soiului „De Ţigăneşti", prin ameliorare din soiul Kleinwanszleben. Noul soi de sfeclă avea însuşiri morfologice proprii şi un conţinut mediu de zahăr de 17,2%. În cadrul lucrărilor a găsit elite cu 22,2% zahăr. Cu soiul creat şi alte linii a efectuat experienţe cu îngrăşăminte pentru sporirea producţiei.

În ameliorarea griului a pornit de la însuşirile valoroase ale grîului românesc privind calitatea, rezistenţa la ger şi precocitatea, urmărind a le menţine, iar ca obiective de ameliorare principale şi-a propus îmbunătăţirea rezistenţei la cădere, sporirea productivităţii şi a rezistenţei la rugini. În munca sa a aplicat selecţia individuală obţinînd în anii 1908-1909 linii de perspectivă cu însuşiri distincte ameliorate. Între acestea erau: liniile A,B,C,D,E. Cele mai bune dintre ele le-a supus lucrărilor de încrucişări complexe. În anul 1914 a început încrucişarea soiurilor de grîu autohtone - Bălan, Uriaş şi a liniilor sale cu soiul Squarhead german. În anul 1914 avea în cîmp o descendenţă cu spic ce poseda însuşiri tipice pentru soiurile intensive, despre care s-a discutat direct abia după anul 1950. Spicele acestor soiuri erau scurte, dense şi măciurate. Au rezultat soiurile Cipăianu 148, Cipăianu 714, pe baza celor 11 linii obţinute din soiul Bălan românesc.

La ovăz era stabilit că soiurile noastre sînt mai puţin productive decît cele străine. Pentru ameliorare, a încrucişat soiul Ligowo cu ovăzul românesc de munte.

Gheorghe Cipăianu a conceput ameliorarea porumbului în anul 1906. La această importantă plantă a procedat la încrucişări între porumbul Dinte de cal auriu, care era tardiv, de calitate mai slabă dar productiv, cu soiurile Cincantin şi Hîngănesc, care erau slab productive, dar aveau calităţile ce lipseau primului soi. A efectuat şi lucrări de ameliorare la mazăre în 1909, încrucişind soiurile Victoria cu bob verde şi Folger precoce şi a început de asemenea, selecţia fasolei dintr-o populaţie locală de Ţigăneşti.

Toate aceste lucrări le-a făcut din iniţiativă proprie şi prin efortul său material. După anul 1920, în urma înfiinţării Societăţii «Sămînţa» şi a amplificării lucrărilor în cadrul Societăţii Naţionale de Agricultură, unde a desfăşurat activitatea de ameliorare pe baza unui plan întocmit de celebrul ameliorator suedez Nilson Ehlle de la Svaloff, Gheorghe Cipăianu a renunţat treptat la această muncă căreia i-a consacrat aproape 20 de ani.

În paralel cu activitatea practică şi de cercetare, Gh. Cipăianu a avut o permanentă activitate profesională publică. În anul 1910 era vicepreşedinte la revista «Cîmpul», iar în 1912 vicepreşedinte în comitetul de redacţie al revistei «Viaţa agricolă». În anul 1914 îl găsim vicepreşedinte al «Societăţii Române de Agricultură», iar mai tîrziu preşedinte, ţinînd un discurs important la deschiderea celui de Al doilea Congres al acestei societăţi, unde s-a discutat şi asupra împroprietăririi ţăranilor. În apărarea acestei idei, Gh. Cipăianu spunea: «... nu există apărător al pămîntului acestei ţări, mai convins şi mai brav decît săteanul proprietar al pămîntului pe care este chemat să-l apere... A face împroprietărire fără a se da noilor împroprietăriţi educaţia agricolă după timpuri şi împrejurările economice, ar însemna a se împinge la ruină o întreagă clasă de muncitori (ţărani) a căror singură vină ar fi că nu sînt luminaţi şi nu au îndrumători».

A fost deputat şi senator din partea partidului liberal, apărînd în cameră şi activînd pentru interesele maselor. Avînd această poziţie înaltă, în societate, dar şi poziţia sa de militant, în anul 1919 a fost investit cu sarcina de mare răspundere ca preşedinte al Comisiei pentru Reforma Agrară. La încheierea acestei acţiuni a informat că din cei 1.700.000 ţărani îndreptăţiţi la împroprietărire, 450.000 nu au beneficiat de acest

Scanned with OKEN Scanner

drept din cauza lacunelor legii care s-au constatat în timpul aplicării ei. În acei ani (1918-1919) avea înalta funcţie de secretar general al Ministerului Agriculturii. Din anul 1924 a fost numit subsecretar de stat la acelaşi minister, unde a funcţionat cu o scurtă întrerupere pînă în anul 1928. Numirea sa în anul 1924 a fost sărbătorită la Casa Centrală a Cooperaţiei şi Împroprietăririi, subliniindu-se că este primul agronom, după P. Aurelian, care a ajuns pe o treaptă atît de înaltă în forurile conducătoare ale agriculturii. În anul 1934 a primit funcţia de ministru la Ministerul Agriculturii. Perioada sa de activitate în Ministerul Agriculturii, a coincis cu aceea de activitate rodnică a Casei Rurale, Obştiilor şi Băncilor Agricole, iar în anul 1928 s-a obţinut aprobarea înfiinţării ICAR-ului şi acordarea statutului de învăţămînt superior facultăţilor de agricultură de la Bucureşti şi Cluj. În aceste acţiuni Gh. Cipăianu a avut o activitate de coleg, solidar cu breasla agronomilor, în sprijinul progresului agriculturii şi a fost unul dintre liderii agricultorilor.

Deşi a publicat puţin în revistele agricole la care a fost ani numeroşi vicepreşedinte sau în comitetele de redacţie, trebuie să amintim cîteva din articolele sale. În tinereţe a publicat în «Jurnalul Societăţii Centrale de Agricultură». *Lintea* (1907), *Morcovii de nutreţ* (1908), *Ce trebuie să semănăm pe terenuri rămase neînsămînţate* ?(19Q9), în «Viaţa agricolă», *Importanţa dospirii pămîntului,* unde se referă la solul sub acţiunea intensă a bacteriilor care descompun substanţele organice, punînd la dispoziţia plantelor elemente nutritive; discursuri la aproape toate Congresele Societăţii Agronomice (13 congrese).

În anul 1913 a făcut o vizită la Şcoala Centrală de la Herăstrău împreună cu Max Popovici, G. Ionescu-Siseşti, N. Popovici-Lupa.şi Fotin Enescu, pentru a vizita cîmpul de ameliorare al lui C. Sandu Aldea. În observaţiile sale din această excursie, Cipăianu spunea că: «... d-l Aldea posedă un material bogat, de mare valoare». Este o atestare a observaţiilor făcute şi de alţi cunoscători ai activtăţii acestuia.

Gheorghe Cipăianu a fost unul dintre fruntaşii acţiunii de înfiinţare a Societăţii Agronomice alături de G. Ionescu Sişeşti, Al. Nasta şi Constantin Sandu Aldea. El a acţionat cu grupul de agronomi învăţaţi pentru ridicarea şi consolidarea prestigiului breslei agronomilor. Îl găsim în anul 1926 preşedinte al revistei «Viaţa Agricolă» şi în conducerea societăţii.

Cîteva lucrări de mare întindere şi conferinţele sale ne dau o lumină asupra activităţii sale intense pentru dezvoltarea ştiinţelor agricole, a agriculturii în general, dar şi asupra sa ca om. Astfel în anul 1912, împreună cu Max. Popovici a fost autorul *Manualului de agricultură,* în care i-au revenit capitolele despre studiul solului, sămînţă şi semănat, lucrările solului, fertilizare şi recoltarea. Remarcăm că în capitolul despre soluri introduce pentru prima oară în liteatura destinată studenţilor şi elevilor, clasificarea dată G.M. Murgoci, pe baze noi ştiinţifice, prezentînd tipuri genetice, pe zone naturale. Această clasificare a fost publicată ulterior în toate lucrările despre sol, părăsind vechiul criteriu de clasificare, după textură. La capitolul despre sămînţă, el considera ca întemeietori ai ameliorării pe englezul Hallet şi scoţianul Patrick Shireff. Obiectivele ameliorării prezentate de Gheorghe Cipăianu sînt în mare aceleaşi ca în zilele noastre, în cazul grîului: «uniformitatea înălţimii tulpinii, frunze cît mai late, înfrăţire mijlocie, înrădăcinare puternică, spice dense şi lungi, cu trei boabe în fiecare spiculeţ, grele şi sănătoase, prinse bine în palee pentru a rezista la scuturare». Aceasta este una dintre primele noastre lucrări ce descrie «inocularea cu bacterii azotifere». Dă reţete de tratare a seminţelor împotriva mălurii şi tăciunelui cu piatră vînătă şi formalină. Să reţinem că tot aici se susţinea noutatea semănătorii de cereale în rînduri (1912),

Scanned with OKEN Scanner

În baza activităţii sale de preşedinte al Comisiei de împroprietărire din 1919, publică în anul 1921 lucrarea *Înrîurirea reformei agrare asupra producţiei agricole în România întregită.* În prima parte redă cifre asupra amploarei actului de împroprietărire a ţăranilor. El reaminteşte că la reforma din 1864 s-au distribuit 2.486.863 ha la 569.861 familii şi că la reforma din 1864 singurii proprietari mici de pămînt erau răzeşii care deţineau suprafeţe sub 10 ha.

În anul 1913 primul bărbat de stat important al acelor vremi care a enunţat necesitatea înfăptuirii împroprietăririi a fost I.C. Brătîanu. El cerea «înscrierea în constituţie a exproprierii în vederea împroprietăririi ţăranilor». Înainte de împroprietărire, în Banat, Crişana şi Maramureş, 97% din marii proprietari de pămînt erau străini de neam, fapt ce spunea totul despre relaţiile interetnice ale acelor vremi, iar în Bucovina împroprietărirea s-a făcut prin înţelegere între ţărani şi proprietari. În urma împroprietăririi din 1919-1921 s~au dat ţăranilor 7.826.547 ba, rămînînd în posesia marilor proprietăţi 931.000 ha. Mica proprietate deţinea 85% din terenul agricol.

În această lucrare, Gh. Cipăianu arăta avantajele utilizării pămîntului în exploataţii mari, dar subliniază şi un aspect esenţial, anume: «exploatările marii proprietăţi se bazau mult pe exploatarea inventarului viu şi mort al micului cultivator», descriind aici dureroasa situaţie a «obligaţiei în muncă» a săteanului pentru boier. În acelaşi timp arata că şi mica proprietate putea să prospere căci ea nu era chiar atît de mică, 6-8 ha în Basarabia, 2-4 ha în Bucovina, 3-5 ha în Ardeal şi 5-7 ha în Vechiul Regat. Răspunzînd indirect unor acuzaţii care invocau o scădere a producţiei de cereale după împroprietărire, fapt inevitabil de altfel, Cipăianu răspunde: «La împroprietărire nu s-au propus principii economice ci numai morale şi sociale». Desigur, faptul că terenul distribuit nu s-a dat în suprafaţa unică pentru fiecare ţăran a fost un mare handicap pentru economia ulterioară a micii gospodării ţărăneşti. Pentru remedierea situaţiei, Cipăianu face unele propuneri, în parte favorabile: lege pentru comasarea proprietăţii ţărăneşti, declararea indivizibilităţii terenului, libera înstrăinare cu aprobarea «Casei Rurale», dar n-au fost aplicate. Pentru săteni propunea înfăptuirea unei educaţii şi instruiri profesionale prin diverse modalităţi de şcolarizare, modificarea raporturilor între marea şi mica proprietate, dezvoltarea corpului de ingineri administrativ-teritoriali, procurarea de seminţe, utilizarea rotaţiei culturilor, fertilizarea solului, extinderea culturii legumelor, pomilor şi viilor; sprijin pentru ţărani prin credite pe termen lung; continuarea reformei agrare.

Toate aceste idei, cu scopul de a sprijini progresul agriculturii şi a săteanului prin lege, trebuiau aprobate de deputaţi, între care mulţi erau cei expropriaţi, desigur nemulţumiţi, încît totul se amina mereu, pînă se ajungea-la foarte puţin sau la nimic. In general, se recunoştea mai tîrziu că fără activitatea «Casei Rurale» şi a organismelor sale rezultatele reformei din 1919 ar fi rămas nefavorabile dezvoltării economico-sociale a ţării. Această instituţie devenise a treia forţă financiară a ţării, după Banca Naţională şi un compartiment de bănci private.

În anul 1921 datoria publică în ţară era de 30 miliarde lei (costul unei cărţi la nivel mediu era 6-8 lei), iar soluţia de bază., la modă în acei ani pentru ieşirea din criză era pîrghia impozitelor, rămasă în bună măsură valabilă şi azi în ţările capitalului. Gheorghe Cipăianu face o prezentare a măsurilor prevăzute pentru aplicarea noului sistem de impozite. Ele erau evident împovărătoare şi nestimulatorii pentru producător prin instituirea «taxei progresive». Dar simpla enumerare a modurilor de impozitare dă o impresie clară asupra acţiunii: 1. impozitul pe valoarea lucrativă a pămîntului (10%/ 5 ha), 16% peste 10 ha, 17% la arendă şi 30% la absenteişti; 2. impozitul pe venitul net, care era un venit imaginar, încît producătorul trebuia să plătească din rezervele pe

Scanned with OKEN Scanner

care le avea; 3.impozit progresiv pe venit global; 4.impozit pe avere-adică întreaga gospodărie în afară de pământ/casă, animale etc; impozit asupra cifrei de afaceri. Ca şi în alte rînduri propunerile lui Gh. Cipăianu de ameliorare a acestei legi înrobitoare a impozitelor n-au fost însuşite.

În următorii ani agricultura a evoluat economic, dar în anul 1931 s-a intrat în criză. În legătură cu această stare Gh. Cipăianu a ţinut la Societatea Inginerilor Agronomi o conferinţă sub titlul «Combaterea crizei agricole prin raţionalizarea producţiei». Era binecunoscuta criză de supraproducţie a cerealelor din cauza sortimenuîui redus de plante agricole utilizat şi a exportului excesiv de grîu şi porumb. Ţara noastră ca importantă exportatoare a fost afectată. Scăderea preţului de vînzare impunea obţinerea produselor la un preţ de cost redus. O măsură de ameliorare consta în adoptarea unui sortiment de culturi mai variat: sfeclă, soia, lucerna, tutun, legume etc, extindrea lucrărilor mecanizate, folosirea celor mai bune seminţe, industrializarea producţiei agricole prin intermediari; industria ţării să transforme producţia agricolă în produse industriale, să se ieftinească preţul produselor industriale necesare agriculturii, să se asigure condiţiile avantajoase etc.

Punînd mult suflet şi muncă pentru realizarea reformei agrare, Gh. Cipăianu, a urmărit de aproape efectele ei asupra vieţii sătenilor. În 1927 a publicat la Editura «PAS» broşura *Viaţa economică a satelor.* Aici face o apreciere asupra evoluţiei economiei gospodăriilor ţărăneşti. Între propunerile sale reţinem pe aceea privind: «Cursul complementar de 3 ani pentru pregătire agricolă» a fiilor satelor, după absolvirea şcolii generale care era de 7 ani.

Gh. Cipăianu a dus o viaţă foarte activă fiind în centrul tuturor acţiunilor de avangardă în problemele înfiinţării organismelor agronomice şi a funcţionării lor. În activitatea sa îndelungată la Ministerul Agriculturii a fost militant pentru progresul agriculturii prin aplicarea tehnicii agricole în ţară prin aportul agronomilor. A fost un bun coleg de muncă, unul care a preţuit munca agronomilor. N-a lipsit la adunări de bucurie şi întristare unde întotdeauna a avut de spus un cuvînt de bine. El a fost iniţiatorul şi realizatorul ideii de a-l sprijini pe Sandu Aldea pentru a-şi construi o casă personală aproape de Şcoala de la Herăstrău, prin Societatea Agronomilor. Tot Cipăianu era subsecretar de stat la M. A. cînd la pensionarea lui George Maior, drept recunoştinţă pentru munca sa de 37 de ani în învăţămîntul agronomic a fost împroprietărit cu 25 ha pămînt. Prin munca sa de o viaţă şi omenia sa, prin activitatea sa de ameliorator, organizator şi îndrumător pentru progresul agriculturii, peste patru decenii, Gh. Cipăianu ocupă pe merit un loc de onoare în galeria înaintaşilor noştri ridicaţi din sînul poporului, pe care l-a servit cu toate armele sale. A decedat la 9 august 1957.

Gheorghe Cipăianu
(Bibliografie selectivă)

- *Lintea.* Rev.»Jurnalul Societăţii Agricole», 1907.
- *Morcovii de nutreţ.* «Jurnalul Societăţii Agricole», nr. 10, Bucureşti 1907.
- *Rolul şi însemnătatea vitelor de muncă.* Rev, «Cîmpul», nr.3, Bucureşti 1907.
- *Importanţa dospirii pămîntului.* Rev. «Viaţa agricolă», Bucureşti, 1909
- *Manual de agricultură.* Tip. «Socec», Bucureşti, 1912.
- *Inmagazinarea şi conservarea umidităţii în sol.* «Viaţa agricolă», nr. 1, Bucureşti, 1912.

Scanned with OKEN Scanner

-*Ameliorarea plantelor agricole* de C. Sandu Aldea. Rev. «Viaţa agricolă», Bucureşti, 1915.

- *Primele rezultate ale aplicării decretelor lege în Vechiul Regat şi în ţinuturile alipite.* «Viaţa agricolă», nr. 3, Bucureşti, 1920.

-*Exploataţiile agricole faţă cu noile impozite.* Tip. «Gutemberg», Bucureşti, 1921.

-*Înrîurirea reformei asupra producţiei agricole.* Tip. «Gutemberg», Bucureşti, 1921.

-*Viaţa economică a satelor.* Ed. «PAS», Bucureşti, 1921.

- *Metode de ameliorare a griului românesc.* «Calendarul Plugarilor», Bucureşti, 1921.

- *Dezvoltarea agriculturii în ultimii 100 de ani.* Ed. «Cartea Românească», Bucureşti, 1929.

- *Combatearea crizei agricole.* Tip. «Oltenia», Bucureşti, 1930.

- *Organizarea şi încurajarea agriculturii.* Rev. «Viaţa agricolă», Bucureşti, 1930.

- *Rolul fermei şcoală în propăşirea agriculturii.* Rev. «Viaţa agricolă», Bucureşti, 1941.

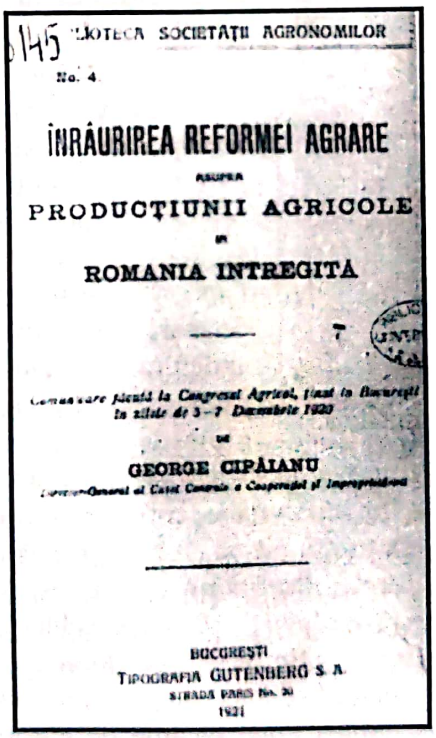

CONSTANTIN SANDU-ALDEA
(1874-1927)

autorul primului curs de ameliorare a plantelor
scriitor

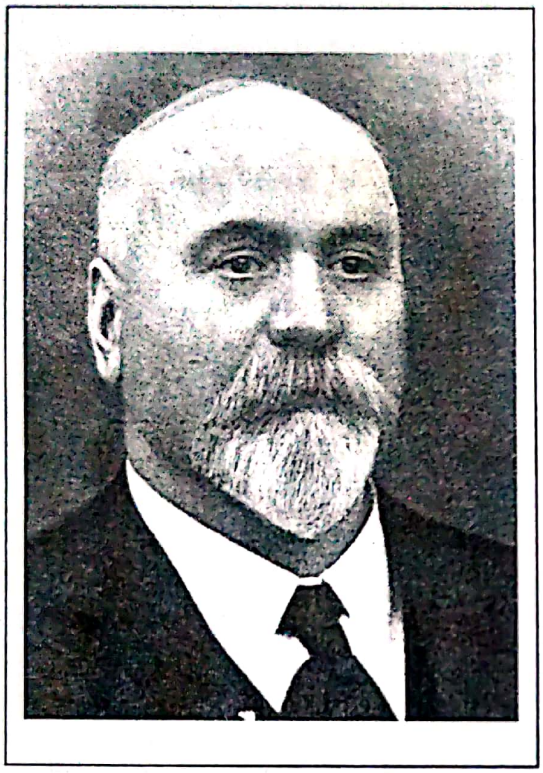

Pe numele său adevărat Constantin Sandu-Petrea, fondatorul ştiinţei ameliorării plantelor din ţara noastră s-a născut la 14 noiembrie 1874 în satul Tichileşti judeţul Brăila, într-o familie de ţărani, unde de mic s-a deprins.cu munca grea a cîmpului. De aici s-au dezvoltat rădăcinile unui om al brazdei, care aveau să dureze trainic în glie pînă la sfîrşitul vieţii sale zbuciumate.

Constantin Sandu-Aldea, astfel numit de N. lorga în legătură cu primele preocupări literare, care mai tîrziu s-au consolidat în patrimoniul naţional, a învăţat clasele primare şi liceul laBrăila, unde a fost unul dintre elevii fruntaşi ai şcolilor frecventate. Fiind atras de mic de munca cîmpului, unde era de mare folos părinţilor, el s~a îndreptat spre agricultură, avînd şi o constituţie fizică şi psihică ce prezenta afinităţi pentru această profesie. După absolvirea clasei a VI-a a liceului din Brăila, în vara anului 1892 a susţinut examen la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău. În acea vreme, corpul profesoral al şcolii era alcătuit din cadre, care au rămas nume ilustre în cartea de aur a învătămîntxilui nostru agricol de la confluenţa ultimelor două secole. Profesorii săi au fost Vlad Cârnu-Munteanu, F.C. Robescu, Pană Buescu, Gheorghe Maior, Wilhelm Knechtel şi alţii. Avea o egală înclinaţie spre ştiinţele naturale, matematici şi limbi străine, domeniu în care a stăpînit germana, engleza şi franceza. După o muncă serioasă de pregătire, susţine examenul de absolvire, în octombrie 1896, fiind al doilea după mediile de absolvire, din 12 candidaţi. Din nefericire, încheierea studiilor a însemnat pentru Sandu Aldea începutul unei vieţi grele, întrucît statul nu asigura locuri de muncă nici măcar pentru cei mai merituoşi absolvenţi. Perioada 1896-1901 a fost pentru Sandu-Aldea o etapă care i-a marcat puternic multe din zilele nefericite ale tinereţii sale. Iată ce scria despre acei ani: «Din 1897 şi pînă la sfîrşitul lui 1900 am avut o viaţă foarte zbuciumată, fiind pe rînd, administrator de moşie, redactor şi administrator la «Floarea albastră», agent de pescărie (fusesem şi brigadier silvic dar am refuzat), funcţionar CFR, redactor şi corector la «Epoca», idem la «România Junăă, redactor la «Apărarea naţională». Multe întîmplări din această aspră perioadă- de viaţă i-au servit drept subiecte, personaje, conflicte, pentru activitatea

Scanned with OKEN Scanner

literară, care îl situează şi azi între cei mai valoroşi prozatori din vremea sa. El este descoperit cu plăcere de cititor pentru că după 1945 a fost scos din programele şcolare. Aceşti ani grei i-au fost cu ceva uşuraţi datorită darului mînuirii condeiului. La început a publicat materiale de specialitate agricolă: *îngraşămintele bogate în azot* (1899), *Asupra cartofilor,* un apel *Către învăţători,* privind rolul lor în luminarea ţăranului, *Din agricultura americană.* Această activitate nu-l mulţumea şi nici nu putea să-î asigure existenţa. Astfel, că în anul 1898, la invitaţia bunului său prieten, Şt. O. Iosif, un mare suflet de om, s-a alăturat şi el grupului de la «Floare Albastră» din care făceau parte Panait Cerna, Petre Liciu, Bogdan Duică şi alţii. Aici a muncit cu pasiune şi hărnicie, aşa cum a procedat întreaga viaţă. Era la începuturile creaţiei literare şi lucra cu mult interes, prin faptul că era apreciat şi încurajat de personalităţi ale scrisului din acei ani. La început a scris poezii: «Aşa sînt eu», «Inima» şi nemuritoarea creaţie «Plugarul», o perlă a operei sale literare, precum şi nuvele şi schiţe, dar în 1899 revista şi-a încetat apariţia.

O ultimă încercare o face la CFR, pentru obţinerea unei slujbe, unde primeşte postul de «Copist clasa I-a». Aşa erau nevoiţi să trăiască şi să muncească oamenii de valoare în acele vremi. Pe nimeni nu interesa dacă exista asemenea valori şi ce ar trebui făcut pentru a fi de folos ţării şi poporului. Se pare că asemenea timpuri se pot întoarce.

După aproape cinci ani de zile grele, de neuitat, norocul i-a surîs abia la începutul anului 1901, cînd ministrul Agriculturii de atunci, bunul şi inimosul Nicu Filipescu l-a trimis la studii de specializare în Franţa, la vestita staţiune de ameliorarea plantelor «Vilmorin et Andrieur», lîngă Paris, unde a studiat pînă în anul 1903. Acest pas i-a hotărît definitiv drumul în viaţă, consacrîndu-se organizării şi activităţii de ameliorare a plantelor. Dar, trebuie să arătăm că prima sa pasiune, aceea pentru literatură, a păstrat-o ca pe ceva scump, cît a trăit. Preocupat pentru literatură, cu posibilităţi de a activa şi în perioada studiilor în Franţa, a continuat să creze aşa încît în anul 1904 a publicat volumul *Drum şi popas,* iar ceva mai tîrziu *În urma plugului.* Activitatea literară însă, n-a afectat deloc pregătirea sa de specialist. Era un spirit foarte realist şi cu o preocupare serioasă privind planificarea sistematică a timpului de muncă. Pe lîngă activitatea la Staţiunea de Selecţie Vilmorin, a mai făcut practică la Institutul Agronomic din Paris, la Versailles şi la Thomery, reuşind o specializare adîncă în domeniul larg al ameliorării plantelor agricole.

Dorinţa sa era însă, de a se înapoia în ţară cît mai repede. Amintindu-şi mai tîrziu de acei ani spunea: «Am venit iarăşi în mijlocul acestui popor sărac, în ţară săracă, între aceşti ţărani muncitori îngenunchiaţi de nevoi». Recunoaştem o deosebire esenţială între această atitudine şi cea de azi conform căreia, «n-am ce face aici în ţară, plec...»

Curînd după întoarcerea în ţară, în anul 1903, Sandu-Aldea a fost numit conferenţiar la Ferma model-Laza», a Şcolii Centrale de Agricultură de la Herăstrău. Curînd şi-a dat seama că este necesar să-şi perfecţioneze mai mult pregătirea, astfel, că în perioada 1904-1906 a studiat Ia Şcoala Superioară de Agricultură de la Berlin, întorcîndu-se apoi tot la ferma Laza, de unde plecase. În timpul studiilor din Germania a tradus lucrarea lui Philip de Vilmorin, *Selecţiunea şi efectele ei asupra plantelor cultivate* şi tot aici a scris cartea *Două neamuri.* Este un exemplu de greutate în abandonarea unei pasiuni de tinereţe, una benefică pentru semenii săi, pornind dintr-un talent autentic, deşi dorinţa de perfecţionare şi activitate pentru agricultură era pornită din toată inima. De altfel, Sandu-Aldea consideră că operele literare pot dobîndi o

Scanned with OKEN Scanner

mare profunzime, cînd autorul are o instruire şi o minte cu înclinaţie în problemele ştiinţei şi arată ca exemplu lucrarea *Faust* de Goethe. Nimeni, niciodată, nu i-a reproşat celui ce a scris *Plugarul* şi alte lucrări minunate, dubla sa activitate de scriitor şi mare agronom. În fond a înfăptuit, prin valoare, un lucru unic în istoria ştiinţei şi culturii româneşti. Dubla sa muncă, de cea mai înaltă elevaţie 1-a propulsat în două lumi; în elita scriitorilor vremii şi în elita marilor agronomi ai neamului.

Începînd de la 12 iulie 1908, la vîrsta de 34 de ani a fost numit director al Şcolii Centrale de Agricultură de la Herăstrău, unde a învăţat cu puţin timp în urmă şi unde, cu unele întreruperi a funcţionat pînă la sfîrşitul vieţii. Numirea sa a fost o speranţă pentru ridicarea nivelului de activitate a cunoscutei şcoli agricole. Noul director, C. Sandu-Aldea era un profesor multilateral pregătit, bun orator, cu o vastă cultură, o prezenţă captivantă, iar pe îngă aceasta avea calităţi de priceput conducător, rar întîlnite la oameni cu sensibilitatea sufletească dovedită în întreaga sa viaţă. Existenţa sa a fost legată de aceea a şcolii de la Herăstrău prin toate genurile de activitate, didactică, organizatorică şi ştiinţifică. Prin munca sa şi a cadrelor didactice a reuşit să ridice nivelul activităţii acestei şcoli, la gradul de învăţămînt superior, deşi legiferarea s-a obţinut după moartea sa.

A activat la «Semănătorul» unde era foarte preţuit de N. Iorga. A publicat patru volume de literatră: *Pe drumul Bărăganului, Ape mari, Pe Mărgineanca* şi *Călugăreni.*

În acelaşi timp publica studii privind agricultura. În 1910 a publicat *Chestiuni de agricultură practică, Plantele de nutreţ şi seminţie lor,* un articol despre *Cubajuri.* În anul 1911 publică unul dintre primele manuale de *Botanică agricolă* pentru şcolile inferioare de agricultură.

Mergînd pe linia ridicării nivelului calitativ al pregătirii studenţilor, Sandu-Aldea a redactat pe baza unui material bibliografic la zi, lucrarea *Amelioararea plantelor agricole* în anul 1915, fiind primul tratat românesc în această specialitate, de un nivel ştiinţific care a permis folosirea lui pînă în anii 1945-1950, ca material bibliografic. În acest domeniu a publicat şi unele lucrări originale. Aşa a apărut în anul 1913 *Variabilitatea cîtorva însuşiri ale spicului griului românesc, Cîteva idei fundamentale de ameliorare a plantelor.* A tradus pentru prima oară în ţara noastră, din limba germană, lucrarea lui Correns *Despre legile eredităţii* publicată în revista «Viaţa agricolă» şi lucrarea lui Vilmoren, *Despre selecţiunea metodică a cerealelor şi bazele ştiinţifice ale selecţiunii, Organizarea lucrărilor ştiinţifice în vederea producerii de seminţe selecţionate* şi altele.

Agronomul şi scriitorul C. Sandu-Aldea a fost un patriot activ, participînd direct la războiul din 1916-1918, unde a fost grav rănit şi ţintuit la pat în laşul suprapopulat din acele vremuri grele.

Deşi era foarte ocupat cu problemele conducerii şcolii de la Herăstrău, cu munca de ameliorare practică şi studii teoretice, a găsit timp necesar pentru a scrie în folosul plugarului de rînd, pentru aceia faţă de care se simţea cu inima alături. Adoptînd un grai pe înţelesul maselor de ţărani el a publicat: *Scrisori către plugari, Cărticica plugarului, Sfaturile unui plugar luminat,* urmînd exemplul marelui înaintaş Ion Ionescu de la Brad, care niciodată nu a neglijat publicarea de lucruri utile pentru ridicarea nivelului de activitate şi de îmbunătăţire a calităţii vieţii lor. Pentru acelaşi ţel, el a fost şi un ameliorator practic. A început lucrări de ameliorare la grîul românesc în anul î 909, reuşind să creeze unele linii care au ajuns să fie cultivate pe suprafeţe mai întinse în sudul ţării. C. Sandu-Aldea a fost foarte activ în privinţa organizării profesionale. A

Scanned with OKEN Scanner

fost una din persoanele foarte active în cadrul «Societăţii Inginerilor Agronomi», fiind ales şi ca preşedinte al acesteia, pentru o perioadă de timp. Făcea parte din consiliul deconducere la revistele «Viaţa agricolă» şi «Cîmpul». Cei care l-au cunoscut şi au scris despre mult preţuitul nostru înaintaş, au subliniat în mod deosebit «omul de omenie» care a fost C. Sandu-Aldea, cel care era gata să ajute oricînd pe cei care îi solicitau ajutorul, în rezolvarea greutăţilor vieţii, amintindu-şi probabil de zilele sale de proaspăt absolvent al Şcolii Centrale de Agricultură de la Herăstrău. Deşi pare greu de crezut, în anul 1908 Şcoala Centrala de Agricultură de la Herăstrău, încă nu avea statut de instituţie de învăţămînt superior. Primul pas reuşit de C. Sandu-Aîdea în această pivniţă a fost realizat prin aprobarea, din partea ministerului, de a primi la examenul de admitere în şcoală, numai absolvenţi de liceu. Într-un nou memoriu înaintat în anul 1911, activul director arăta ministrului că şcoala ce o conduce nu are suficiente laboratoare; îi lipseşte o hală de maşini şi nu posedă grajd pentru rasele mai importante de animale, nu are profesori titulari la toate obiectele, iar unii profesori au şi alte servicii pentru a putea trăi. În asemenea condiţii era greu de pretins şcolii un statut de învăţămînt superior. A urmat un alt memoriu, al elevilor şcolii, în anul 1912 şi alte articole în presa vremii, semnate de C. Sandu-Aldea, dr. N. Filip, prof. N. O. Popovici-Lupa, dar fără vreun rezultat. Toate memoriile către Ministerul Agriculturii se loveau de zidul indiferenţei, căci moşierimea nu punea nici un preţ pe agronomi, bazîndu-se pe munca aproape gratuită a bieţilor ţărani. În consecinţă, agronomii care se ocupau cu agricultura erau foarte puţini. Dacă un ofiţer al acelor vremi avea un salariu lunar de 2000 lei, un agronom, rar primea peste 150 lei. Un ziar al vremii făcea o ofertă în numele unui proprietar, de ...40 lei lunar, «să fie doctor în agronomie şi să-şi asume toate riscurile producţiei». Ani în şir C. Sandu-Aldea, a dus o luptă de uzură cu organele superioare, obţinînd mereu cîte puţin, dar niciodată mulţumitor. Această situaţie a contribuit la zdruncinarea sănătăţii lui, încît la 27 martie 1927 şirul zilelor sale s-a întrerupt, iar roadele efortului său s-au obţinut abia în anul 1929, cînd Şcoala Centrală de Agricultură a primit statut de instituţie de învăţămînt superior; destul de tîrziu, dacă ne gîndim că ia Iaşi era legiferat învăţămîntul superior agronomic în anul 1912, prin Secţia de Ştiinţe Agricole, din cadrul Facultăţii de Ştiinţe a Universităţii.

Marele nostru înaintaş este cunoscut azi în rîndurile unui public redus numeric, din generaţiile înaintate care gustă frumoasele sale scrieri, ce dezvăluie o deosebită sensibilitate sufletească, folosind cu măiestrie cuvintele graiului nostru curat, descriind întîmplări mişcătoare, ce au în prim plan omul cu nevoile lui. Cine va citi volumul *Drum şi popas,* cartea *Două neamuri,* dedicată marelui istoric N. Îorga, sau povestirea *Fără noroc* închinată lui Vlahuţă, notele de drum în colecţia «Floare albastră», emoţionanta poezie *Plugarul* sau nemuritorul volum de povestiri *În urma plugului*; scrierile *Ape mari, Călugăreni* şi altele, va descoperi o adevărată comoară a literaturii noastre. Această activitate i-a atras lui C. Sandu-Aldea simpatia şi preţuirea unor foarte proeminente personalităţi ale timpului, cum au fost istoricii V. Pîrvan, N. Iorga; scriitorii Al. Vlahuţă, Şt. O. losif şi alţii. Aceasta s-a dovedit prin primirea sa în calitate de membru corespondent al Academiei Române în anul 1919, la vîrsta de 43 de ani şi premiul ei pe anul 1920 pentru romanul *Călugâreni.* De multe ori vrem să credem că unii oameni au murit doar pentru că nu-i vedem, dar ei există. Sandu Aldea va rămîne veşnic în memoria generaţiilor care vin, pentru munca sa de o viaţă, dăruită lor.

Scanned with OKEN Scanner

Constantin Sandu-Aldea
(Bibliografie selectivă)

BIBLIOTECA AGRICULTORULUI ROMÂN

AMELIORAREA PLANTELOR AGRICOLE

DE

C. SANDU-ALDEA

MOTTO:

„Grösser wie jeder Feldherr ist mir derjenige Mann, welcher macht, dass dort, wo eine Aehre wuchs, ihrer zwei stehen".

Frideric cel Mare.

BUCUREŞTI

LIBRĂRIA UNIVERSALĂ LEON ALCALAY
ALCALAY & Co.
No. 37, Calea Victoriei, No. 37

- *Despre legile eredităţii.* (Conf. lui C. Correns). «Viaţa agricolă», nr. 16-18, Bucureşti, 1912, Meran, 1903.
- *Cărticica plugarului.* Tip. «Minerva», Bucureşti, 1907.
- *în urma plugului. Nuvele şi schiţe.* Tip. «Minerva», Bucureşti, 1908.
- *Două neamuri.* Tip. «Minerva», Bucureşti, 1909.
- *Cunoştinţe elementare de botanică agricolă pentru clasa I-a a Şcolilor inferioare de agricultură.* Tip. «Lăzăreanu», Bucureşti, 1911.
- *Cîteva cuvinte despre Luther Burbanck.* Rev. «Viaţa agricolă», Chestiuni de genetică. Rev. «Viaţa Agricolă», nr.l, 3,5. Bucureşti, 1913.
- *Chestiuni de genetică.* Rev. «Viaţa agricolă», Bucureşti, 1913.
- *Cubajuri agricole.* Tip. «Cultura», Bucureşti, 1914.
- *Program pentru selecţionarea griului în România,* de H. Nilsson-Ehile. Tip. «Biruinţa», Bucureşti, 1914.
- *Ameliorarea plantelor agricole.* Ed. Alcalay. Biblioteca agricultorului român, Bucureşti, 1916.
- *Memoriu privitor la împroprietărirea absolvenţilor şcolilor de agricultură.* Rev. «Viaţa agricolă», Bucureşti, 1919.
- *Călugăreni.* Tip. «Suru», Bucureşti, 1920.
- *Despre semănături. Învăţături pentru plugari.* Tip. «Cultura Naţională», Bucureşti, 1921.
- *Introducere în genetică.* Rev. «Viaţa Agricolă», nr. 4, Bucureşti, 1922.
- *Cîteva noţiuni de biometrie.* Rev. «Viaţa agricolă» nr. 8, Bucureşti, 1922.
- *Păstrarea nutreţurilor în silozuri şi gropi.* Rev. «Viaţa agricolă», Bucureşti, 1922.
- *Variabilitatea cîtorva însuşiri ale spicului de grîu românesc-* Rev. «Viaţa agricolă», nr. 24, Bucureşti 1923.
- *Legea recombinării şi schimbul factorial (crossing-over).* Rev. «Viaţa agricolă», nr. 6, Bucureşti, 1925.
- *Drum şi popas.* Tip. «Cartea Românească», Bucureşti, 1928.
- Gane, Ion, M. *C. Sandu-AIdea - Viaţa şi opera lui.* Tip. «Cartea Românească», Bucureşti, 1941.
- Chiţoiu, D.G. *Const. Sandu Aldea.* Ed. Ceres, Bucureşti, 1970.

Scanned with OKEN Scanner

DUMITRU I. ANDRONESCU (1885-1970)

cercetător şi organizator al lucrărilor de ameliorarea plantelor şi producerea seminţelor

Pe la începutul secolului nostru încă nu erau bine clarificate opiniile asupra factorilor tehnici şi naturali ce condiţionează producţia agricolă. Cercetările se desfăşurau în cadrai Staţiunii Agronomice Bucureşti, pe lîngă instituţiile de învăţămînt agricol de la Bucureşti şi Iaşi, la Staţiunea de Cercetări pentru Cultura Tutunului Băneasa şi în fermele statului. Deşi era recunoscută importanţa soiurilor, varietăţilor de plante sau a raselor de animale, statul avea o foarte slabă intervenţie în organizarea producerii acestora pentru agricultori. Proprietarii de pămînt şi sătenii îşi procurau seminţele şi animalele de prăsilă după sfaturi întîmplătoare, astfel că au pătruns soiri străine şi rase de animale, în general, mai bune decît cele autohtone, dar lipsa unui sistem organizat de reproducere şi distribuire, reducea mult eficienţa acestora, degenerînd curînd. Prin activitatea energică şi eficientă pentru acea epocă de la Ministerul Agriculturii condusă de George Nicoleanu s-au realizat multe în perioada 1890-1921. Aceasta s-a îndreptat şi spre asigurarea cu soiuri şi seminţe de bună calitate, cu reproducători din cele mai apreciate rase de animale.

Cel mai de seamă reprezentant în organizarea activităţii de ameliorare şi producere a seminţelor, ca înalt funcţionar al ministerului Agriculturii a fost D. I. Andronescu, personalitate marcantă între învăţaţii agronomi din timpul său.

S-a născut în Tîrgovişte, la 1 august 1885, iar în anul 1906 era absolvent al Şcolii Centrale de Agricultură de la Herăstrău, unde a învăţat cu profesorii: G. Maior. Vlad Cârnu-Munteanu, W. Knechtel, N. Filip şi alţii, fiind remarcat ca un tînăr foarte capabil şi pasionat pentru agricultură. Imediat după absolvire, D. I. Andronescu a fost angajat ca specialist în Ministerul Agriculturii şi repartizat a se ocupa cu experienţe privind studiul soiurilor în fermele statului. Cea mai mare parte a timpului a activat la ferma «Studina» (1906-1911), unde a efectuat un mare volum de experienţe ale căror rezultate au fost publicate după anul 1920 în Buletinul Agriculturii de către D. Căruntu, fost director al Agriculturii şi conferenţiar la Studina.

În toamna anului 1911 D. Andronescu a plecat pentru studii de perfecţionare în SUA, la Universitatea statului Ilinois. Secţia de Agricultură de la această instituţie prestigioasă era anexă a Facultăţii de Chimie. Aici a studiat două semestre chimia şi

Scanned with OKEN Scanner

analize agricole, pe lîngă programul de perfecţionare în ameliorarea plantelor, cerut de profesorul L. Smith. Tot aici a urmat cursul cunoscutului savant genetist H. Detleffson şi a lucrat cu reputatul specialist în hibridări, W. B. Gernert. Activitatea sa pentru teza de doctorat a fost stabilită încă la plecarea din ţară pe studiul soiurilor de porumb cultivate în România. Finalizarea lucrării a realizat-o în anul 1914 sub titlul *The Rumanian varietes of maize* (120 pag.), obţinînd titlul de doctor în ştiinţe agricole, specialitatea genetică, fiind primul agronom român astfel aureolat. Tot în anul 1914 mai susţine la aceeaşi universitate lucrarea *The Roumanian varieties. of corn and How Hrey Can be Improved,* pentru a primi diploma de licenţiat în ştiinţe agricole al Universităţii statului Ilinois. Activitatea sa de aici a fost foarte elogios apreciată. O precizare a sa la articolul *Chestiuni de genetică,* cu subtitlul *Studii asupra polenului şi nucleilor cîtorva plante agricole. Cromozomii gameţilor plantelor agricole şi explicaţia originii plantelor agricole,* spune: «Subsemnatul, în anul 1916 am fost angajat la Universitatea din Ilinois, în America, să fac un studiu amănunţit asupra polenului plantelor agricole din punct de vedere fiziologic şi genetic. In Î917 am întrerupt aceste cercetări din cauza războiului, iar la întoarcere s-a pierdut o parte din material».

După întoarcerea în ţară, D.I. Andronescu a deţinut funcţia de inspector general în Ministerul Agriculturii, delegat cu ameliorarea plantelor (1922-1928). În acest post el a organizat activitatea în fermele de la Dragsina, Ghiriş, Studina, Pietroşani, Domniţa, Laza, Potur şi Todireşti. Cu ocazia vizitei în ţara noastră a cunoscutului genetist american CB. Hutchinson, de la universitatea Cornell, în anul 1924, care era şi director al Institutului Internaţional pentru Educaţie Agricolă, s-a apreciat că planul de ameliorare întocmit pentru ţara noastră de D. Andronescu este aproape similar cu acela a Universităţii de unde venea. Acest plan elaborat în 1922 prevedea: culturi comparative cu soiuri şi populaţii autohtone şi străine, selecţia elitelor şi studiul descendenţilor din cele mai valoroase soiuri, culturi comparative cu linii, înmulţirea şi extinderea celor mai valoroase linii în producţie. În perioada activităţii sale la Ministerul Agriculturii a propus cu insistenţă crearea unui Institut pentru ameliorarea plantelor, dar n-a obţinut mai mult decît o activitate în fermele statului şi Laboratorul de Analize Agricole, al ministerului respectiv.

În anul 1928, la înfiinţarea ICAR-ului, D. Andronescu a fost numit şeful Secţiei de Morărit şi Panificaţie. Astfel s-a îndepărtat de ameliorarea propriu-zisă, a slăbit relaţiile de colaborare cu profesorii americani, trecînd incredibil de uşor peste epoca creării hibrizilor de porumb în SUA. Pregătirea sa excepţională în domeniul biologiei şi culturii porumbului îi permitea să sesizeze uşor extraordinara realizare a amelioratorilor şi genetiştilor americani pe care îi cunoştea personal. Aşa s-a pierdut momentul, revenind asupra problemei abia în anul 1957 prin profesorul Nicolae Giosan care a stabilit legături cu firma «Pionner», a înfiinţat prin grija statului Institutul pentru Cultura Porumbului Fundulea. Acesta a avut marele merit pentru introducerea porumbului hibrid în cultură în numai şapte ani, în România.

Activitatea de cercetare şi publicistică a lui Dumitru Andronescu a vizat în mare măsură porumbul şi grîul dar şi bumbacul şi cartoful. O foarte bogată contribuţie a adus-o prin publicarea unor articole de specialitate şi note de călătorie în revista «Viaţa agricolă», ca membru în consiliul de redacţie la «Buletinul agriculturii» pentru care reproducea materialele primite în limba engleză: în revistele «PAS», «Agricultura nouă» şi altele.

Scanned with OKEN Scanner

Prima lucrare monografică a lui D. Andronescu a fost *Porumbul:* origine, istoric, clasificare, compoziţie chimică, alimentaţie şi industrie, cu o prefaţă de G. Nicoleanu (1916) 110 pag., reprezentînd o sinteză după lucrări publicate de Burtt-Dary (1914). Ns. Collin (1915), De Candole (1884), B.W. Gernert (1912), R. Wallace (1892), L. Smith (1908) şi date din teza sa de doctorat. Este prima lucrare ce oferea cititorului român cunoştinţe largi pentru acei ani, asupra originii americane a porumbului, a pătrunderii sale în agricultura ţărilor lumii, despre cerinţele faţă de climă şi sol şi distribuţia geografică, clasificare, soiuri (32 de soiuri americane), compoziţia chimică, produse fabricate din porumb, utilizare în hrana omului şi animalelor. Prezintă gradul foarte avansat de mecanizare a porumbului în SUA; între altele, maşina de semănat în rînduri, maşina de recoltat şi aşezat în glugi, maşina de depănuşat ştiuleţi, maşina pentru însilozare etc.Pe lîngă aceste cunoştinţe, care prezentau un interes tehnico-ştiinţific, cititorul era definitiv convins asupra importanţei extraordinare a acestei culturi, care a constituit un indiscutabil factor de progres al agriculturii mondiale şi civilizaţiei materiale, umane.

Această lucrare, mult lărgită, a fost reeditată în anul 1933. Problemele tratate în cuprins corespundeau întocmirii unui tratat monografic. Capitolele mari ale lucrării se refereau la selecţie, cultură, recoltare, conservare, industrializare, comercializare şi nutriţie. Lucrarea conţine numeroase date din cercetările personale, în special analize fizice şi chimice, dar şi studii serioase asupra purităţii bilogice a soiurilor şi observaţii asupra culturii.

Aceasta începe cu o întrebare: De ce trebuie selecţionat (ameliorat) porumbul? Pe baza unor determinări personale constată că soiurile noastre de porumb produceau un singur ştiulete în medie pe planta, la o densitate între 22-28 mii plante/ha; ele se află într-un grad avansat de degradare (la 100 kg. ştiuleţi, 33 kg. erau din soiul Comun românesc, 25 kg. corcituri şi porumb degenerat, iar 42 kg. indentat). Studiile sale aduc date asupra precocităţii, înălţimii plantelor, numărului de ştiuleţi, randament, MMB, MH. Lucrarea redă metodele de selecţie: un ştiulete pe rînd, o jumătate de ştiulete pe rînd, metoda pedigreului. Descrie metoda punctată, pe baza punctelor acordate pentru fiecare însuşire, ca obiectiv de ameliorare, utilizată în alegerea elitelor. Acest procedeu a fost un pivot pentru reuşita ameliorării soiurilor de porumb în SUA.

Producerea seminţei de porumb prin hibridare, între soiuri, cu practicarea castrării pe rîndurile mamă, a fost de asemeni prezentată de autor. Referitor la cultură, aduce cunoştinţe asupra soiurilor, lucrărilor solului, semănat, lucrări de îngrijire, recoltare, conservare. Reţinem recomandarea pentru arătură la 25 cm adîncime, fotografiile cu pluguri brăzdare + grapă stelată, prăsitori, pătule etc. Ca probleme de morfobiologie prezintă descrierea plantei, a bobului, fazele de vegetaţie, rezultate ale selecţiei. Referindu-se la comerţ aflăm că în acei ani ţara era al 3-lea exportator de porumb din Europa, vînzînd producţia în Franţa, Italia, Germania, Ungaria, Austria, Belgia, etc. Compoziţia chimică a porumbului o redă după analizele ultime ale Laboratorului de Analize al Ministerului Agriculturii (1926-1931).

O altă lucrare despre porumb intitulată *Contribuţii la studiul şi ameliorarea porumbului* (1923), prezintă un studiu profund al soiurilor *Cincantin, Pignoletto, Comun românesc,* şi *Dinte de cal,* cu referire la însuşiri fizice, chimice şi bilogice. Descrie metodele de ameliorare şi recomandă practicarea selecţiei pe baza determinărilor conţinutului chimic al bobului. Aici atrage atenţia asupra variaţiei pronunţate a conţinutului lor în substanţe azotate şi grăsimi, de la o plantă la alta şi exemplifică

Scanned with OKEN Scanner

soiul *Comun românesc* cu o variaţie între 7,95-11,88% substanţe azotate la 4 ştiuleţi analizaţi, iar soiul *Lahovary* cu 3,90-5,38% grăsimi. În încheierea acestei lucrări, D. Andronescu insista asupra producerii seminţelor de către stat la fermele sale şi a necesităţii înfiinţării Direcţiei Culturii şi Ameliorării Plantelor.

În anul 1925 a prezentat referatul *Ameliorarea ştiinţifică a plantelor* la Congresul Agricol de la Chişinău, iar în 1926, în «Viaţa agricolă», *Situaţia precară a porumburHor noastre.* Studiile sale profunde asupra porumbului efectuate la Universitatea statului Ilinois au fost publicate în cinci lucrări redactate în limba engleză. Între acestea, unele au fost lucrări originale, ceea ce a adus contribuţii certe în domeniul abordat: *The physiology ofthe Pollen ofzea mays* (1914), *The artificial germination of maize pollen* (1906), *The nudei of the pollen ofoats and maise ofthe shedding* (1917), *Germination andfeuther developement ofthe embrion zea mays separate from the endoperum* (1919). Ele prezintă studii foarte serioase asupra bilogiei porumbului. D. Andronescu a făcut cercetări şi asupra altor plante ca: ovăzul, fasolea, mazărea, trifoiul, orezul, cartoful şi golomăţul.

Cîteva lucrări importante a dedicat griului, ele fiind bazate pe date proprii de cercetare şi analize de la secţia de Morărit şi Panificaţie; pe studii efectuate la fermele Studina şi Pietroşani.

În anul 1935 publică în Monitorul oficial *Griul românesc* unde tratează aspecte privind calitatea, lucrarea solului, îngrăşămintele, semănatul. Reţinem din această broşură că grîul romînesc s-a bucurat de mare atenţie în străinătate pentru calităţile sale.

Primele analize chimice au fost făcute asupra lui în 1885 de Ballond şi apoi de C. Roman şi V Cârnu-Munteanu (1900), Al. Zaharia (1915), Percival (1921), Maurizio (1924), Ammon (1925), Akerman (1929), Timoşencu (1930). Primele analize efectuate la ICAR în 1930-1933 în Laboratorul de Morărit şi Panificaţie stabileau următoarele date medii: masa hectolitrică 76,75 kg, corpuri străine 3,91%, substanţe azotate 10,52% în făină, 71,02% amidon, 10,59% gluten, umiditate 11,12%, o calitate de nivel mijlociu. D. Andronescu a mai revenit asupra griului în 1943, cu analize efectuate pe 247 probe luate de pe întreg cuprinsul ţării. Aici face şi o prezentare a numeroaselor soiuri de grîu cultivate (53) între care figurau şi cele create de C. Sandu-Aldea şi Gh. Cipăianu. În vederea îmbunătăţirii parametrilor calitativi şi a producţiei la grîu, D. Andronescu propune adoptarea unor indici de standardizare. De fapt aproape toate lucrările sale legate de porumb şi grîu insistau asupra ameliorării soiurilor şi producerii de sămînţă, care să reprezinte la cel mai înalt nivel potenţialul lor biologic şi ridicarea producţiei la un nivel calitativ superior, deoarece aveau un procent ridicat de corpuri străine (6,7-8,7%) - ca material de semănat (1924).

Dumitru Andronescu a fost organizatorul şi conducătorul Secţiei de Morărit şi Panificaţie din ICAR de la înfiinţarea acestuia în anul 1928. Activitatea sa în acest domeniu a vizat atît analiza indicilor de calitate ai materialului aflat în curs de ameliorare la staţiunile de cercetări, cît şi însuşirile fizice, fiziologice şi de panificaţie ale soiurilor aflate în cultură. În anii de conducere a lucrărilor de ameliorare la fermele statului, D. Andronescu s-a ocupat personal de *amelioarea griului,* obţinînd linii din grîul *Roşu românesc* sub notaţia 1.24-4, 1.24-8, 1.24-4-5 şi 1.24-21.

La puţin timp după întoarcerea sa din SUA, D. Andronescu publica lucrarea *Ameliorarea şi cultura cartofilor* (1923), fiind una dintre primele lucrări importante despre această cultură în literatura noastră. Aici, pe lîngă cunoştinţele foarte bogate

Scanned with OKEN Scanner

despre cartof aduce şi rezultate proprii obţinute la ferma sa din Emerson (SUA). Aflăm cu satisfacţie că această plantă miraculoasă, care asigura 25% din consumul alimentar al oamenilor din zonele unde se cultiva, a fost adusă în Europa în anul 1535, de către călugărul spaniol Hieronymus Cardan, fiind descrisă prima oară de Bauhin în *Phytopinox* în 1596, dîndu-i numele *Solanum tuberosum aesculentum.* În descrierea numeroaselor soiuri americane de cartof întîlnim celebrele *Burbak* şi *Irish Cobller,* întîlnite chiar şi azi sporadic prin Europa; soiuri de aproape o sută de ani. Vorbind despre productivitatea cartofului, autorul arată că se pot obţine 6-8 kg la cuib şi decalară că a obţinut personal pe cîteva rînduri de cartof la ferma din Emerson, 4 kg la cuib.

Apoi, face o prezentare foarte clară a obiectivelor de ameliorare; metoda selecţiei clonale (fără să o numească aşa) precizînd un aspect disputat la acel timp şi chiar azi, că «selecţia nu produce variaţii ce apar spontan ca rezultat al hibridării, ci urmăreşte să le menţină în stare pură». Asupra acestei idei, rămasă în forma susţinută şi de D. Andronescu şi-au expus poziţia anterior Darwin, Johanson, De Vries şi alţii. Se mai referă, pe scurt şi la aspectele tehnologiei culturii inclusiv patologia plantei. La această valoroasă lucrare D. Andronescu a utilizat în bibliografie autori celebri: M. East (1910), H. De Vries (1901), E. W. Castele (1919), P. Fruwirth (1919), W. Stuart (1915), A. Weissman (1893). Cuprinsul acestei lucrări, foarte pe larg, dar sumar redat în conţinut, a fost la timpul său un model de concepţie pentru lucrările vaste, de viitor.

În perioada 1922-1929 D. Andronescu s-a ocupat de introducerea şi experimentarea cultivării bumbacului în ţara noastră, la fermele statului din sud, aducînd soiuri din SUA, Egipt şi Bulgaria. Exista precedent în această chestiune, prin aducerea bumbacului în ţară de către Ion Danabassi, macedonean, care a cultivat planta la Manasia, lîngă Urziceni. Prin contribuţia sa şi a Direcţiei de Agricultură din minister, în anul 1933 se cultivau 2000 ha bumbac cu o producţie de 300 kg vată la ha, ca variaţie între 170 kg/ha (1933), 690 kg (1932). Cercetări minuţioase făcute la IC AR în anul 1935 au dus la rezultate asemănătoare - 300 kg vată la/ha şi 17-25% ulei în seminţe.

Alte lucrări publicate de D. Andronescu, *Dry Famming* (1913) *Ameliorarea ştiinţifică a plantelor cu privire la ţara noastră, Standardizarea cerealelor, Lipsa de cercetări şi experienţe agricole, Ereditatea griului din punct de vedere al ameliorării, Amelioararea porumbului românesc după metode americane* (195 pag.).

Dumitru Andronescu a fost unul dintre publiciştii agronomi cunoscuţi. De la primul său articol publicat în 1912 în «Viaţa agricolă» şi pînă după ultimul război mondial, timp de peste 40 de ani a publicat materiale în «Buletinul agriculturii», «Revista PAS», «Agricultura nouă», «Viaţa agricolă», în diverse almanahuri. În această activitate s-a dovedit şi un sensibil om de condei. Ciclul de articole *Călătorind prin ţară* (1926), din «Viaţa agricolă», dezvăluie un foarte competent observator şi cunoscător al fenomenelor vieţii agricole şi social economice, iar seria de articole despre *monumentele Parisului* din aceeaşi revistă (1927), îl prezintă ca pe un autentic cunoscător al artei; ele au încîntat cititorii vremii.

Prin munca sa laborioasă, Dumitru Andronescu a fost agreat de societăţi ştiinţifice de mare prestigiu din străinătate. A fost ales membru activ al Societăţii Americane pentru Progresul Ştiinţelor, membru al Societăţii Botanice Americane, membru al Societăţii Engleze pentru Progresul Ştiinţei. A decedat la Bucureşti, în ziua de 31 octombrie 1970.

Activitatea sa bogată de peste 45 de ani în domeniul ştiinţei agricole, îl consacră drept precursor în activitatea practică de organizare a ameliorării plantelor în ţara

Scanned with OKEN Scanner

noastră, în domeniul cercetărilor şi lucrărilor, de morărit şi panificaţie, autorul extinderii culturii bumbacului în ţara noastră.

Dumitru I. Andronescu
(Bibliografie selectivă)

- *Al optulea Congres «Dry Farmyng» şi Expoziţia din SUA, din 1913.* Ed. «Biruinţa», Bucureşti, 1913.
- *Opera lui Mendel.* Rev. «Viaţa agricolă», nr.l, 2, 3, 4/1915.
- *Porumbul Origine, istorie, clasificaţie, compoziţie, alimentaţie şi industrializare* - cu o prefaţă de G. Nicoleanu, Tip. «Lăzăreanu», Bucureşti, 1916.
- *Originea şi istoricul porumbului,* 1916.
- *Selecţiunea griului la fermele Studina, Pietroşani, Domniţa şi Potur, din punct de vedere al agriculturii, morăritului şi brutăriei.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1921.
- *Contribuţii la studiul şi ameliorarea porumbului.* «Buletinul agriculturii», voi. IV, nr. 10-12/1922, Tip. «Adevărul», Bucureşti, 1922.
- *Introducere la studiul şi organizarea ameliorării plantelor agricole.* «Buletinul agriculturii», nr. 4-6, voi. 2/1922. Tip. «Adevărul», Bucureşti, 1922.
- *Ameliorarea şi cultura cartofilor,* «Buletinul agriculturii». Voi. I, nr. 1-3, 1923.
- *Contribuţiune la studiul bumbacului cultivat în România.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1925.
- *Ameliorarea ştiinţifică şi practică a plantelor cu privire la ţara noastră.* Tip «Convorbiri Literare», Bucureşti, 1925.
- *Lucrările premergătoare standardizării cerealelor.* Tip. «Convorbiri Literare», «Bucureşti, 1926.
- *Situaţia precară a porumburilor noastre.* Tip. «Convorbiri Literare», Bucureşti, 1926.
- *Porumbul. Selecţionarea, cultura, recolta, conservare, comercializare, nutriţia şi industrializarea.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1933.
- *Grîul românesc. Analiza recoltei - 1930-1933; analize fizice, chimice şi de panificaţie.* «Monitorul Oficial», IC AR, Bucureşti, 1935.
- *Calitatea griului românesc* - în *Lucrareapământului, îngrăşămintele şi cultura plantelor.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1937.
- *Cercetări asupra bumbacului. Recolta 1935.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1937.
- *Grîul românesc. 1930-1932.* «Monitorul Oficial», ICAR, 1943.

Scanned with OKEN Scanner

ŞTEFAN POPESCU
(1888 -1961)

fondatorul cercetărilor de ameliorare a plantelor în Moldova

Deşi a început activitatea de cadru universitar la Bucureşti unde a parcurs o perioadă importantă pentru formaţia sa de cercetător şi om de catedră, Ştefan Popescu a rămas în conştiinţa urmaşilor ca fondator al cercetărilor de ameliorare a plantelor în Moldova, devenind moldovean prin adopţiune.

Profesorul Ştefan Popescu s-a născut la 2 iulie 1888 în comuna Colacu, judeţul Dîmboviţa. A învăţat clasele primare în comuna natală, iar liceul la Bucureşti. Atras de natură, de lumea uimitor de diversă a plantelor şi animalelor, el s-a îndreptat spre profesia de agronom, astfel că în perioada 1911-1914 a studiat la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău. Aici a manifestat mult interes pentru pregătirea în domeniul ales, însă s-a evidenţiat în *domeniul geneticii şi ameliorării,* fiind remarcat şi preţuit de bunul şi activul profesor Constantin Sandu-Aldea. De fapt, şi în perioada studiilor sale, la Herăstrău, activa una din garniturile de aur ale corpului didactic al acestei şcoli, care fiinţa de peste 50 de ani. Se mai aflau acolo Gh. Maior, Octavian Popovici-Lupa, Ion Grinţescu, George Arion, V. Brezeanu şi alţii. Pregătirea bună obţinută la Herăstrău i-a permis ca în 1915 să-şi susţină cu succes examenul de licenţă la Secţia de Ştiinţe Agricole din cadrul Facultăţii de Ştiinţe de la Universitatea din Iaşi, în prima serie de licenţiaţi, cu statut legal de ingineri, ai acestei prime instituţii de învăţământ agricol universitar din ţara noastră.

În primii şase ani după absolvire, Ştefan Popescu a lucrat ca specialist în conducerea obştiilor săteşti, fiind printre primii agronomi a căror activitate era desfăşurată direct în legătură cu producţia agricolă la sate, cunoscînd în acelaşi timp la faţa locului, situaţia agriculturii şi a ţăranului în acele vremi, cînd se mai resimţea ecoul răscoalei de la 1907. El a orientat activitatea obştiilor spre ridicarea ţăranilor din pătura de jos, s-a opus dorinţei unor bogătaşi de a participa la obştii, avînd scopul de ale subordona.

Odată cu îmbunătăţirea încadrărilor de personal, obţinută în anul 1921 la Şcoala Superioară de Agricultură de la Herăstrău, Ştefan Popescu a fost chemat de profesorul său C. Sandu-Aldea la Catedra de Ameliorarea plantelor, unde a trecut prin gradele universitare de la asistent la conferenţiar, suplinind chiar catedra de Ameliorare în anul 1927, după decesul prematur al înaintaşului său, al cărui discipol s-a considerat în întreaga sa activitate pe terenul arid şi anevoios al ameliorării plantelor.

Scanned with OKEN Scanner

Orientîndu-se spre o pregătire biologică mai largă, care să-i servească specializării în ameliorarea plantelor, Şt. Popescu şi-a perfecţionat studiile în domeniul fiziologiei, susţinînd teza de doctorat în anul 1926 sub conducerea profesorului Emanoil Teodorescu, la Universtatea din Bucureşti, cu lucrarea *Cercetări asupra regiunii absorbante a rădăcinii.* Tema cercetată de Şt. Popescu era în acei ani de mare actualitate, atrăgînd spre rezolvare personalităţi de înalt prestigiu. Rezultatele compatriotului nostru s-au înscris în grupul celor cu largă accepţie, fiind ulterior citat în majoritatea cursurilor de fiziologia plantelor. După eliberarea Catedrei de Ameliorare a plantelor la Facultatea de Ştiinţe Agricole din Iaşi, prin plecarea lui N. Săulescu la Cluj, Ştefan Popescu a fost numit conferenţiar suplinitor, în toamna anului 1927, rămînînd la catedră, pînă la pensionare, cu oarecare întrerupere.

Ca profesor, Ştefan Popescu a contribuit la formarea a peste 30 de generaţii de studenţi agronomi. Cursul său era de o înaltă ţinută ştiinţifică, atractiv, împrospătat mereu cu noile creaţii ale ştiinţei şi lucrărilor de ameliorare. Era un om sensibil apropiat de colaboratori şi studenţi, foarte binevoitor şi un sincer sfătuitor, dar în acelaşi timp manifesta exigenţă pentru pregătirea profesională.

În paralel cu munca didactică, Şt. Popescu a fost un harnic organizator al activităţii de cercetări agronomice în Moldova; activitate desfăşurată din 1929 pînă în 1961. După înfiinţarea Institutului de Cercetări Agronomice al României în 1928, urmare a memoriului prezentat de Gh. Ionescu-Sişeşti în parlamentul ţării; prof. Şt. Popescu a fost investit cu sarcina de a organiza cercetarea agronomică în Moldova. Într-o perioadă relativ scurtă pentru astfel de activităţi, a reuşit înfiinţarea staţiunilor de cercetări agricole de la Iaşi şi Tg. Frumos, a perfecţionat organizarea şi activitatea catedrei de Ameliorare de la Facultatea Agronomică Iaşi, punînd bazele unei activităţi fructuoase, prin crearea unor valoroase soiuri de plante la ambele staţiuni. Atunci s-a remarcat tînărul ameliorator Alexandru Priadcencu, de la Tg. Frumos. În anul 1957 a răspuns cu bunăvoinţă chemării pentru organizarea Laboratorului de ameliorare în cadru noii Staţiuni Experimentale pentru Cultura Porumbului de la Podul Iloaiei unde, a lucrat pînă la sfîrşitul vieţiii.

Sub îndrumarea sa şi a cercetătorilor din aceste staţiuni au mai fost organizate cîmpuri experimentale la Rădăuţi, Siret şi Iacobeni (Suceava), Trestiana, Băluşeni, Dîngeni (Botoşani), Călugăra Mare, Racăciuni (Bacău) şi altele. În aceste staţiuni au lucrat în cursul anilor personalităţi recunoscute ale cercetării agricole din Moldova ca: Al. Priadcencu, C.Sandu-Ville, I. Gologan, T. Săpunaru, I. Costache, Vladimir Dalas şi alţii.

În munca dificilă şi îndelungată cerută în procesul de ameliorare, rezultatele obţinute în baza organizării înfăptuite de Şt. Popescu s-au situat la nivelul celor mai bune obţinute în laboratoare similare din ţară, ca urmare şi a colaborării colegiale cu specialiştii în subordine. În acest sens amintim că la Tg. Frumos şi Iaşi au fost create soiuri la diverse plante, unele care au fost mulţi ani cultivate pe suprafeţe întinse, pe pămîntul moldav.

Odată cu munca de organizare a instituţiilor de cercetare Şt. Popescu s-a preocupat permanent de munca ştiinţifică. Trebuie să remarcăm în primul rînd, că o mare parte din concluziile prezentate în teza de doctorat rămase valabile, sînt citate în unele lucrări de fiziologia plantelor, apărute în ţară şi chiar peste hotare. Un fond ştiinţific interesant a prezentat în studiul *Sistematica grînelor din România,* oferind principii originale de organizare în acest domeniu.

Ştefan Popescu a fost şi un ameliorator practic. Fiind convins de efectele favorabile ale hibridării, pentru obţinerea unor rezultate pozitive în amelioarare , a efectuat încrucişări între soiuri, varietăţi şi chiar între specii, la grîu. Cei care au cunoscut colecţia

Scanned with OKEN Scanner

sa susţin că materialul aflat în curs de ameliorare i-ar fi perms să obţină pentru prima oară în ţară, soiuri intensive de grîu. Din nefericire, întreaga sa muncă a fost distrusă de focul celui de al doilea război mondial. Era preocupat de finalizarea lucrărilor de ameliorare prin introducerea noilor soiuri în producţie. În acest sens a efectuat culturi comparative cu soiuri la toate culturile din Moldova, într-o perioadă cînd încă nu fiinţa Comisia de Stat pentru Încercarea şi Omologarea Soiurilor. Mai tîrziu, pe baza rezultatelor obţinute în acest domeniu, la S.C.A. Podu Iloaiei, a efectuat prima zonare a hibrizilor de porumb în Moldova, în anul 1960, utilizînd şi rezultatele CIOS.

Fiind o personalitate recunoscută în domeniul muncii de organizare a ameliorării plantelor, Şt. Popescu a participat în anul 1937 la Congresul Internaţional de Agricultură de la Praga, unde a prezentat lucrarea *Limitarea numărului de soiuri la plantele cultivate.* În lucrarea sa arată importanţa cultivării unui număr de soiuri care să nu producă greutăţi în procesul producerii de sămînţă, deoarece pentru manifestarea potenţialului bilogic al unui soi valoros, modul corect de producere a semînţelor este hotărîtor. În acea perioadă recomanda ca extinderea soiurilor să se facă numai pe baza rezultatelor de cercetare în culturi comparative, efectuate în fiecare zonă climatică. Această idee a stat, între altele la crearea Comisiei de Stat pentru încercarea şi Omologarea Soiurilor, înfiinţată în anul 1953, comisie al cărui prim reprezentant a fost ing. dr. Torje Dezideriu, timp de 29 de ani (1953-1982).

Profersorul Ştefan Popescu a avut o activitate remarcabilă de cercetare şi publicistică în Basarabia între anii 1933-1940, ca profesor la Facultatea de Ştiinţe Agricole Chişnău. Între lucrările publicate în perioada arătată la revista „Foaia plugarilor" a lui Agricola Cardaş, în broşuri sau colecţii de lucrări au apărut circa 20 de titluri. Între acestea se detaşează: „Cu privire la Selecţiunea grîului" (1928), „În sprijinul experienţelor agricole" (1928), „Bazele ştiinţifice ale ereditătii" (1933), „Cu privire la bazele ştiinţifice ale ameliorării plantelor" (1934), „Iniţiativa particulară şi progresul agricol" (1928), „Descentralizarea" (1929).

În articolul „Cu privire la ameliorarea porumbului", descrie în mod accesibil „Metoda – un ştiulete pe rînd" şi „Selecţia în masă simplă care puteau fi abordate de cultivatorii cu o minimă instruire". Lucrarea „Cultura grîului în stepă" (1937), pulicată în anul 1936 în cunoscuta revistă a timpului «Viaţa agricolă», este un model de tratare ştiinţifică şi practică pentru cultivarea acestei plante în zone secetoase. El recomanda ca în stepă să se caute noi biotipuri în masa soiurilor cultivate de mult timp, iar cantitatea de sămînţă să depăşească 200 kg/ha. Această ultimă recomandare a fost absolut originală, pentru că în acel timp grîul se cultiva cu 140-160 kg sămînţă la ha, în Romînia. În plus propunea aplicarea măsurilor de conservare a apei în sol, iar soiul cultivat să fie rezistent la ger şi secete de primăvară. În toamna lui 1929 a organizat culturi comparative cu soiuri de grîu la Tighina şi în Bugeac, unde s-au remarcat prin rezultate bune de producţie creaţiile „Konnopi", „Efremov" şi „Ucraina".

Pentru învăţători, preoţi şi agricultori a ţinut conferinţa la Soroca, Bălţi şi alte localităţi, iar prelegerea sa la deschiderea anului şcolar 1939/1940 sub intitularea „Agronomul factor social", a rămas o perlă în bibliografia acestui gen de conferinţe.

Sfîrşitul vieţii sale de muncă a venit la 4 mai 1961, cînd mai activa în cîmpul de ameliorare de la S.C.A. Podul Iloaiei, la o vîrstă cînd mulţi oameni se află în afara activităţii profesionale. În amintirea sa, în fiecare an la 4 mai se sărbătoreşte «Ziua Laboratorului de Ameliorare» unde colaboratorii rămaşi, pomenesc cu veneraţie personalitatea sa, despre meritele sale în organizarea ameliorării în Moldova, unde a

Scanned with OKEN Scanner

muncit 34 de ani. Este corect să recunoaştem că munca de ameliorator cere timp îndelungat pentru obţinerea unor rezultate, nu chiar întotdeauna pozitive, mai pretinde şi o înaltă perseverenţă în optimism, aşteptînd mereu ziua bucuriei, dată de succesele atît de greu accesibile. Profesorul Ştefan Popescu a rămas în conştiinţa urmaşilor una dintre cele mai luminoase, respectate şi preţuite personalităţi din şcoala agronomică ieşeană.

Ştefan Popescu
(Bibliografie selectivă)

- *Recherches sur le region absorbante de la racine.* «Buletinul agriculturii», vo. 4, nr. 10-12. (Teză de doctorat), 1926.
- *Contribuţii la cunoaşterea sistematică a griului din România.* «Luceafărul», Bucureşti,1930.
- *Bazele ştiinţei eredităţii.* «Societatea învăţămîntului din judeţul Soroca», 1935.
- *Cu privire la ameliorarea porumbului.* Conferinţă. «Asociaţia învăţămîntului Bălţi»,1935.
- *Cu privire la bazele ştiinţifice ale ameliorării plantelor.* Conferinţă. «Asociaţia învăţătorilor-Bălţi», 1935.
- *Cultura griului în stepă.* «Monitorul Oficial», 1937.
- *Soiuri bune de grîu pentru Moldova întregită.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1937.
- *Agronomul ca factor social.* Rev. «Viaţa românească», nr. 3, 1/1938.
- *Rezultatele CC. cu soiuri de grîu, orz, ovăz în Moldova întregită în anii 1933-1937.*«Monitorul Oficial», Bucureşti 1939.
- *Experienţe pentru determinarea calităţii făinilor.* Rev. «Viaţa românească», octombrie, 1941.
- *Aspecte din agricultura Moldovei întregite.* Ed. «PAS», Bucureşti, 1942.
- *Condiţionarea griului prin tratament termic.* «Viaţa agricolă», ianuarie, 1942.
- *Noi directive pentru ameliorarea cînepii.* «Viaţa românească», nr. 11-12, 1944.
- *Curs de ameliorarea plantelor, partea a 3-a.* Lit. Politehnicii «Gh. Asachi», Iaşi, 1943.
- *Curs de ameliorarea plantelor, partea I - Genetică.* Lit. Politehnicii «Gh. Asachi» din Iaşi, 1947.
- *Varietăţi noi de grîu.* 1960.
- *Comportarea unor soiuri de grîu de toamnă din import în condiţiile din centrul Moldovei.* Ed. «Academiei RSR», 1967.

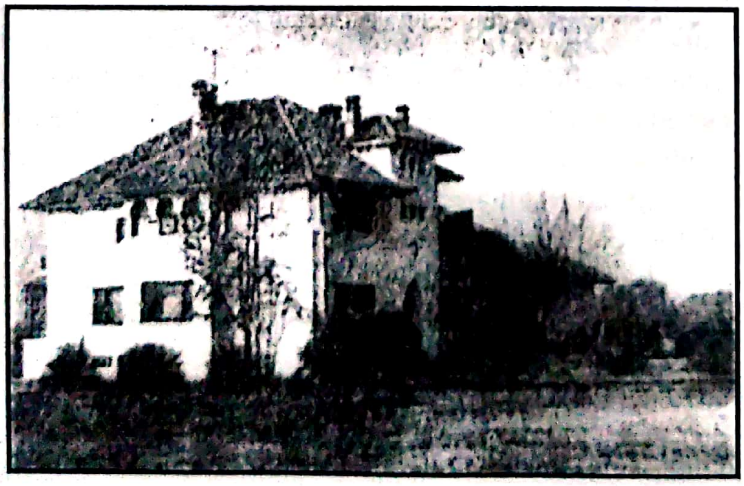

Clădirea Staţiunii de Cercetări Agricole - Iaşi

Scanned with OKEN Scanner

CONSTANTIN OESCU
(1891 -1973)
un înaintaş al hibridării ovezelor

Deşi a ajuns la o vîrstă mai înaintată în învăţământul agronomic superior, Constantin Oescu a urcat repede treptele didactice, datorită pregătirii sale elevate, seriozităţii şi muncii sistematice desfăşurate anterior în învăţământui agricol inferior. În scurt timp a devenit o apreciată personalitate a vieţii universitare ieşene. Născut într-un sat din Ţara de Sus - Fîntîna Mare judeţul Suceava, în anul 1891, la 14 iunie, Constantin Oescu a manifestat de mic o inteligenţă deosebită şi dorinţă de muncă, fiind atras de frumuseţile şi tainele naturii. C. Oescu a urmat cursurile liceului la. Botoşani şi le-a încheiat în anul 1910 cu rezultate foarte bune. Cu mari eforturi materiale făcute de părinţi, a reuşit să frecventeze cursurile Facultăţii de Ştiinţe la Universitatea din Iaşi, în perioada 1910-1914, obţinînd licenţa în ştiinţele naturii. Studiind la Universitatea din Iaşi, într-o perioadă de progres pentru acest lăcaş de învăţămînt. C. Oescu a avut drept modele de urmat exemplul unor profesori iluştri ca: Petru Poni, Paul Bujor, Alexandra Popovici, Haralamb Vasiliu, Constantin Petrescu şi alţii. Remarcîndu-se prin rezultate foarte bune la studii, după absolvire, C. Oescu a fost reţinut ca asistent la Catedra de Botanică a cunoscutului profesor Alexandru Popovici, alături de care a activat timp de 6 ani (1914-1920). În această perioadă şi-a perfecţionat mult pregătirea în domeniul botanicii, specialitate de care avea să se îndepărteze pentru un deceniu, dedicîndu-se unei activităţi de mare interes social, uman. Se ştie că situaţia numărului mare de orfani rămaşi în urma primului război mondial a constituit o preocupare la nivel naţional. Pentru ocrotirea şi şcolarizarea lor în zona nordică a ţării a funcţionat «Şcoala particulară de agricultură» de la Miroslava, la 1 septembrie 1919, unde în martie 1920, a fost invitat să preia direcţia Constantin Oescu.

Abandonarea activităţii universitare pentru viitoarea muncă trebuie să fie apreciată ca un act de curaj, dăruire şi umanism. Cei care au cunoscut activitatea de la Miroslava îl consideră «Adevăratul întemeietor al acestei şcoli». Astfeî, la insistenţele sale, în anul 1922 a fost recunoscută «şcoala inferioară de agricultură», cu drept legal de a elibera diplome de absolvire, care acordau calitatea de a se folosi de ele tuturor absolvenţilor, pentru angajare în întreprinderile agricole ale vremii. În organizarea activităţii acestei şcoli, Constantin Oescu a avut o serie de idei originale, care s-au

Scanned with OKEN Scanner

dovedit rodnice. Programele şcolare pe care le-a întocmit aproape în totalitate, aveau ca obiectiv central o armonizare între pregătirea ştiinţifică şi practică a elevilor. În acest scop a obţinut prelungirea duratei de învăţare în şcoală la patru ani. O iniţiativă didactică a şcolii de la Miroslava a fost «anul preparator» idee a directorului său C. Oescu, care cerea elevilor să lucreze efectiv un an în unităţi agricole, înainte de a se înscrie în anul I al şcolii spre a determina să vină la studii pe cei cu adevărat dornici de muncă în agricultură. Acordînd o deosebită importanţă pregătirii practice, C. Oescu a introdus obligaţia, pentru elevii ultimului an de studii, de a prezenta «referat lunar de lucrări practice», iar în timpul studiului în şcoală, elevii treceau prin rotaţie în toate sectoarele fermei didactice, unde munceau efectiv. Pentru buna organizare a activităţii, C. Oescu a întocmit «statutul şcolii de agricultură». Deşi la Miroslava era o şcoală inferioară de agricultură, obiectele de specialitate erau aceleaşi ca în şcolile de gradul I ale statului, iar activitatea în fermă se baza pe principiul rentabilităţii. În paralel, a acordat o deosebită atenţie şi pregătirii la obiectele de cultură generală. În anul 1923 s-a introdus, în ferma şcolii, contabilitatea agricolă în partidă dublă, realizîndu-se beneficii substanţiale ce se apropiau anual la 500.000 lei, încît în anul 1926, şcoala a reuşit sa-şi lichideze în întregime creditele primite din partea «Societăţii de Ocrotire a Orfanilor de Război», devenind rentabilă şi utilizînd beneficiile pentru dezvoltarea ulterioară.

Şcoala începe să se autofinanţeze, trecînd printr-un şir de ani secetoşi, fără să aibă de suferit. Activitatea practică desfăşurată în şcoală cu pasiune şi pricepere a reuşit să aducă unele rezultate apreciate cu medalii şi diplome la expoziţii şi concursuri. Enumerăm numai cîteva dintre acestea: Medalia de aur la Expoziţia de Industrie Casnică a Moldovei în 1923, pentru arbori şi viţe altoite; medalia de aur la Expoziţia Ministerului Agriculturii în 1930, pentru creşterea cailor «jumătate sînge englez» şi, tot aici, o altă medalie de aur pentru creşterea oilor din rasa Ţigae. Rezultatele obţinute de Şcoala de la Miroslava, sub conducerea lui C. Oescu au făcut-o cunoscută în rîndul celor mai valoroase şcoli de agricultură din ţară.

Activitatea sa rodnică de aici a fost un exemplu minunat, care a demonstrat că atunci cînd omul este hotărît să realizeze lucruri frumoase în folosul semenilor, poate reuşi chiar dacă pentru început posedă o experienţă sumară. Puţini ar fi prevăzut că fostul asistent de la disciplina de botanică a profesorului Al. Popovici va deveni organizatorul unei şcoli de agricultură, pe care să o ridice la un înalt prestigiu, un model pentru şcolile coordonate de «Societatea ocrotirii orfanilor de război». Dar cum s-a întîmplat adesea cu oamenii valoroşi din diverse domenii, C. Oescu a părăsit Miroslava în anul 1929, fără să fi primit recunoştinţa ce o merita din plin din partea forurilor conducătoare, ce aveau în subordine şcoala. După încheierea activităţii la Miroslava, la vîrsta de 39 de ani C. Oescu s-a întors la botanică, lucrînd ca asistent la Staţiunea de Ameliorare a Plantelor - Iaşi, condusă de profesorul Ştefan Popescu, căruia îi era apropiat şi care-l aprecia pentru calităţile sale. Aici s-a dedicat asiduu cercetării ştiinţifice, timp în care şi-a pregătit teza de doctorat, în baza căreia a obţinut, în anul 1942, titlul de «Doctor în ştiinţe naturale» la Universitatea din Iaşi. Dintre lucrările elaborate în această perioadă au rămas durabile şi originale, cele cu privire la sistematica ovăzului, care pe atunci era o plantă de mare importanţă, ce ocupa 500.000 ha, aproximativ suprafaţa destinată florii-soarelui în zilele noastre.

În această direcţie C. Oescu a studiat ovezele cultivate, cele sălbatice şi hibrizii naturali «Avena», avînd pentru început drept ghid în lucrările sale, cercetările efectuate în anii 1931-1933 de către Şt. Popescu, la soiurile de grîu. Între aspectele originale ale

Scanned with OKEN Scanner

lucrărilor sale trebuie menţionate: stabilirea posibilităţii încrucişării străine la ovăz, posibilitatea încrucişărilor interspecifice *Avena sativa* x *Avena fatua* sau *Avena sativa* x *Avena sterilis*; descoperirea unor hibrizi, ca efect al hibridărilor naturale; forme denumite de autor «Sativoide», deci forme ce se aseamănă cu ovăzul cultivat, dar conţin şi o parte din genomul unor plante vegetale de tipul celor amintite mai sus. Din acest punct de vedere sativoideîe descoperite de C. Oescu reprezentau un foarte valoros material iniţial pentru lucrările de ameliorare la această plantă. Lucrările sale în acest domeniu de sistematică experimentală îi conferă profesorului Constantin Oescu un binemeritat loc în istoria dezvoltării geneticii din ţara noastră. După aprecierile geneticianului P. Raicu, el a fost unul dintre puţinii cercetători care au efectuat analize pe bazele mendeliene ale eredităţii.

În baza studiilor efectuate, C. Oescu a publicat un număr de 6 lucrări în perioada 1937-1943, între care amintim: *Contribuţiuni la sistematica ovăsului comun din România, Ovese sativoide* şi *Contribuţii la sistematica ovăzului comun, forme noi din hibrizi naturali.*

O contribuţie originală a adus C. Oescu prin studiile sale asupra florei micologice din depresiunea Jijia-Bahlui, fiind primele lucrări de acest gen întreprinse în acesta zonă agricolă a ţării. Tot în această perioadă el a fost unul dintre cercetătorii din Moldova care a condus observaţiile privind starea fitosanitară a culturilor agricole, urmînd exemplul profesorului Săvulescu. Cercetările de fiziologie asupra unei plante atît de importante cum este cartoful, au fost pentru prima oară abordate de C. Oescu. În acelaşi timp a continuat o muncă intensă în domeniul sistematizării plantelor, unde poseda cunoştinţe foarte temeince. În anul 1942, C. Oescu a fost numit profesor titular la Catedra de Botanică a Facultăţii de Agronomie din Iaşi. Activitatea desfăşurată în această calitate îl consacră ca specialist în morfologie, sistematică şi fiziologie vegetală. În anul 1948 a publicat la Iaşi cursul de fiziologie vegetală, unul dintre primele în învăţămîntul agronomic superior. Acest fapt a avut mare însemnătate, deoarece este ştiut că abia din anul 1948, fiziologia s-a predat ca obiect separat, pînă atunci figurînd ca un capitol mai extins în cursul de botanică.

Ca profesor, C. Oescu avea o prestanţă plăcut acceptată, o competenţă recunoscută unanim, însoţite de un comportament omenos în relaţiile cu studenţii şi colegii de breaslă. Datorită acestor calităţi alese, cadrele didactice ale Institutului Agronomic din Iaşi l-au înconjurat cu atenţie şi căldură pînă la sfîrşitul îndelungatei sale vieţi, la 17 iunie 1973. În anul 1971 a fost omagiat într-o atmosferă de caldă preţuire a muncii sale, cu ocazia împlinirii vîrstei de 80 de ani.

Prelegerile sale erau expuse într-un limbaj ştiinţific sobru, foarte clar şi foarte bine sistematizat, fără amănunte care fac dificilă buna înţelegere. Acest considerent făcea ca studenţii să participe cu plăcere la cursul său, iar examenele să constituie un eveniment de bilanţ, cu rezultate bune. Calităţile sale au fost scoase în evidenţă la Miroslava, unde lecţiile sale de un elevat conţinut ştiinţific trebuiau redate într-o formă şi un limbaj uşor accesibil. Extinzînd această experienţă la nivel superior a obţinut rezultate mult apreciate la timpul său. Prin activitatea sa ştiinţifică şi didactică, depusă timp îndelungat, C. Oescu a rămas ca o personalitate luminoasă a lumii universitare ieşene din acest secol.

Scanned with OKEN Scanner

Constantin Oescu

(Bibliografie selectivă)

- *Din bolile cerealelor. Mălura griului.* «Anuarul Şcolii Normale V. Lupu», Tip. «Presa Bună», Iaşi, 1933.
- *Perenosporaceae Recoltees dans la depresion de la riviere Jij ia.* «Opinia», Iasy, 1933.
- *Contribuţiune la sistematica ovăsului comun din România.* «Albina Românească», Iaşi, 1939.
- *Avoines sativoides.* Tip. «Presa Bună», Iaşi, 1942.
- *Contribuţii la sistematica ovăzului comun: forme noi din hibrizii naturali.* «Presa Bună», Iaşi, 1943.
- *Creşterea porcilor.* Tip. «Cartea Românească», Bucureşti, 1943.
- *Curs de botanică generală.* Ed. «Politehnicii», Iaşi, 1948.
- *Curs de botanică generală.* Voi. 1, 3, Ed. «Politehnicii», Iaşi, 1946-1948.
- *Contribuţiuni la cunoaşterea ciupercilor din familiile Perenosporaceae şi Erysiphaceae din jurul localităţii Geoagiu,* Academia R.P.R., Filiala Iaşi, Cercetări ştiinţifice, Fascicolul I, p. 13, 21/1957.
- *Contribuţii la cunoaşterea florei din jurul laşilor.* Ed. «Agrosilvica», Bucureşti, 1957.

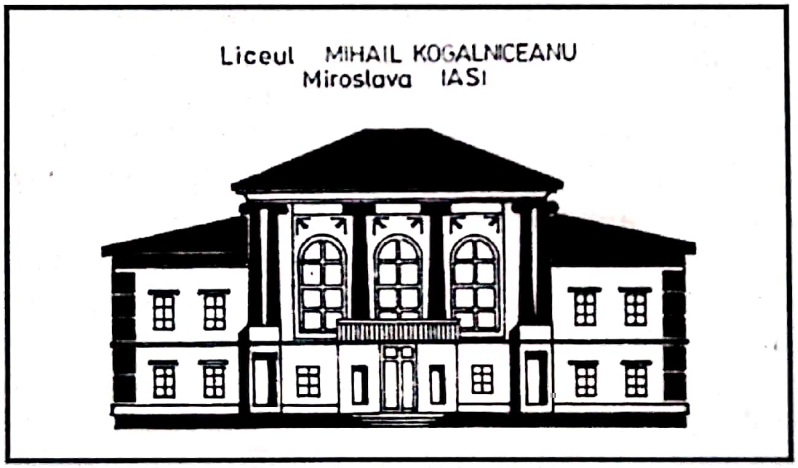

7. Horticultori

Horticultura este reprezentată din vechime prin vița de vie şi plantele floricole, iar pomicultura şi legumicultura s-au extins abia în ultimii 150 de ani.

Geto-dacii produceau cantități de vin atît de mari încît se spune că regele Burebista a hotărît să fie distruse viile, din cauza consumului excesiv. În toate zonele europene care au fost sub Imperiul Roman, cultura viței de vie a cunoscut o dezvoltare impresionantă. Italia, Franța, Spania, iată ordinea după suprafață ocupată cu vii în Europa, în anul 1900.

Cei mai de seamă viticultori din lume au fost francezii, Gaillard, Planchon, Vermorel, Seibel, Frank. Ei au adus viticultura încă în secolul al XIX-lea la un nivel de perfecționare mult superior altor ocupații agricole. De asemenea, grădinile peisagere din Franța, Spania, Italia şi apoi din alte țări apusene au avut o stare cu totul înfloritoare, începînd din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

în țara noastră viticultura s-a practicat tradițional în podgorii compacte, moştenite şi continuate din vechime, pînă în 1884 cînd a fost descoperită filoxera. De la această dată, începînd cu înlocuirea viilor indigene, putem spune că a pornit cultivarea viței pe baze tehnice moderne, întîlnite în țările europene. Primul agronom de seamă care a condus combaterea filoxerei prin înlocuirea viței indigene cu hibrizi şi vițe altoite a fost George Nicoleanu, ajutat de Vasile Brezeanu. Am putea spune că ei au fost fondatori în tehnica nouă a viței de vie după filoxeră, fondatori ai viticulturii şi producerii vinului ca ştiință.

Aportul lor în acest sector prin realizări practice şi publicații ştiințifice a fost extraordinar.

Din fericire au fost urmați tot de o mare personalitate, profesorul Ion C. Teodorescu.

Avem temei să apreciem că aceşti mari precursori au fondat o şcoală românească de viticultură, recunoscută în lume, continuată prin alte personalități ilustre pînă în această etapă.

Dezvoltarea pomiculturii la noi a început prin activitatea unor tehnicieni şi ingineri aduşi din Franța şi Germania. Între aceştia o adevărată personalitate a fost Charles Faraudo, după care s-a ridicat Dumitru Ştefănescu şi un valoros organizator şi pepinerist, profesorul Ernest Grințescu, dintre români.

În condițiile social-economice în care au trăit, valoroşii noştri precursori au pus bazele practice şi ştiințifice pe care s-a dezvoltat horticultura în țara noastră.

Scanned with OKEN Scanner

GEORGE NICOLEANU
(1858 -1928)

*viticultor şi publicist, director în M.A.I.C.**

Unii dintre înaintaşii agriculturii au avut o activitate de însemnătate covîrşitoare în introducerea progresului agricol, prin îndeplinirea sarcinilor pe linia funcţiilor administrative ocupate timp mai îndelungat. Prin contribuţia lor directă la rezolvarea unor probleme acute sau la aşezarea bazelor organizatorice în diverse sectoare ale producţiei au lăsat mărturii ce vor dăinui în istoria agriculturii noastre. In această gardă numele lui G. Nicoleanu trebuie înscris la loc de cinstire, fiind *agronomul care a coordonat intervenţionismul de stat în agricultură* şi, în măsură egala, a condus lupta de combatere a filoxerei şi de *refacere a patrimoniului viticol,* timp de 35 de ani. Contribuţia sa la rezolvarea acestei probleme precum şi întreaga activitate (1886-1921) de specialist în Ministerul Agriculturii, cu rezultate deosebite pentru viitorul agriculturii, ne permit să-1 aşezăm între oamenii de seamă ai practicii şi ştiinţei agricole româneşti. El aparţine unei viguroase generaţii de agronomi învăţaţi, alături de Ştefan P. Radianu, Max. Popovici, V. Cârnu-Munteanu, N. Popovici-Lupa ş.a.

George Nicoleanu s-a născut în anul 1858 la Brăila. Aici a învăţat clasele primare şi liceul, iar în anul 1879 s-a înscris la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău, unde se distinge între cei mai valoroşi absolvenţi ai seriei din 1882. Fiind foarte apreciat de P. Aurelian, imediat după absolvire este trimis să studieze viticultura la Şcoala Superioară şi Staţiunea Viticolă de la Montpellier, iar apoi la Institutul Agronomic din Lyon. Învăţînd aici timp de patru ani a dobîndit o pregătire agricolă înaltă, viticultura devenind pasiunea cea dinţii.

Studiile sale în Franţa s-au desfăşurat într-o perioadă cînd flagelul filoxerei *(Phyloxera vastatrix)* distrugea viile Europei. L-au interesat mult cunoaşterea problemelor legate de această teribilă calamitate ce punea în mare pericol cultura viei pe continentul nostru.

După întoarcere, în 1886, a fost imediat angajat la Ministerul Agriculturii Industriei şi Comerţului, ca şef al Serviciului Viticol, în baza pregătirii sale şi în legătură directă cu faptul că, în anul 1884 se descoperise filoxera la Valea Călugărească de către o comisie formată din N. Danielescu, D. Grecescu, D. Brîndză, F. C. Robescu

---

* ***Ministerul Agriculturii, Industriei şi Comerţului (1890)***

Scanned with OKEN Scanner

şi W. Knechtel. Astfel G. Nicoleanu primea o sarcină de cea mai mare însemnătate pentru viitorul viticulturii, la vîrsta de numai 26 de ani. Este un fapt impresionant, mai ales că în vremuri mai apropiate de noi se consideră foarte necesară o vîrstă înaintată pentru probleme mari. Dar, G. Nicoleanu era specialistul ţării la momentul dat şi n-a existat nimeni care să nu-i acorde încrederea. În acei ani, director al Serviciului Horticol era marele botanist D. Brîndză, om luminat, receptiv, şi de iniţiativă. În colaborare cu G. Nicoleanu a întreprins demersuri la conducerea ministerului pentru aprobarea introducerii viţelor americane, ce erau în curs de experimentare şi extindere în Franţa, unde filoxera era descoperită de la 1863. De această dată conducerea neagronomică a ministerului a aprobat introducerea viţelor americane, în anul 1889, după ce respinsese cererile unor viticultori, prin «Comisia Superioară Filoxerică», înfiinţată în 1885. Iată o mostră de răspuns primit de profesorul F. C. Robescu: «... chiar dacă viţa americană nu ar contribui la extinderea filoxerei, totuşi rămîne vătămătoare pentru că ea poate trăi cu filoxera împreună». Trebuie să arătăm că pînă la aprobarea introducerii viţelor americane, s-au făcut serioase încercări de combatere a filoxerei cu sulfura de carbon, naftalină; se recomandau chiar produse petroliere, cu unele rezultate pozitive, dar nu se puteau aplica pe larg. Această aprobare a fost semnalul de atac pe frontul împotriva filoxerei în ţara noastră. Încă în 1888 proprietarul Julles Neville a înfiinţat o pepinieră cu înmulţire prin seminţe la soiurile *Riparia, Herbemont, Huntinghton, Othello* şi *Isabella* (sp. *Vitis Labrusca)* în ţara noastră.

G. Nicoleanu a fost însărcinat cu înfiinţarea pepinierelor viticole de stat şi podgoriilor, cînd prim ministru era Titu Maiorecu, iar ministru al Agriculturii, P. P. Carp. Obiectvele imediate ale acţiunii erau: studiul aclimatizării viţelor americane, rezistenţa lor la filoxeră şi producerea gratuită a butaşilor pentru livrare către viticultori, spre refacerea rapidă a viilor distruse. În plus, G. Nicoleanu a făcut studii asupra viţelor, americane ca «producători direcţi» dar şi ca port altoi; studiu asupra comportării viţelor indigene pe portaltoi de viţă americană, în special compatibilitatea, sistemul de tăiere pentru viţe americane şi cele altoite, sisteme de cultură şi combaterea celorlalte boli ale viţei.

În anul 1889 a înfiinţat pepinierele de la Ţintea (Prahova), Tudora (Botoşani) şi Strehaia (Mehedinţi). În acest scop s-a făcut studiul climatic şi agropedologic, dînd o bază ştiinţifică organizării primelor pepiniere de stat pentru viţe americane. Imediat s-au importat 85.296 butaşi dintr-un mare număr de specii, varităţi şi soiuri americane din Franţa: *Vitis labrusca, Vitis rupestris, Vitis cinerea, Vitis riparia* şi soiurile: *lork's, Madeira, Herbermont, Blanck, Mia, Cuninghton;* hibrizii: *Othello, Blank Defience, St. Sanveur, Cordifolia rupentis* etc.

Înţelegînd de la început importanţa viţelor americane prin rezistenţa lor la filoxeră şi a celor autohtone pentru productivitate şi calitatea superioară a recoltei, G. Nicoleanu a început studiul altoirii, simultan cu celelalte lucrări. Această idee era tot mai mult acceptată şi în ţările mari cultivatoare ca: Franţa, Italia, Spania.

În această acţiune a stabilit condiţiile ce trebuiau îndeplinite de portaltoi şi altoi pentru reuşita calusului. La primele încercări de altoire în ţara noastră, G. Nicoleanu a obţinut o reuşită de calusare înjur de 60%, un rezultat satisfăcător, deoarece s-a lucrat cu material importat. A aplicat metoda «în despicătură englezească» şi Champlin legat cu rafie simplă. În aceste prime încercări, G. Nicoleanu a folosit ca portaltoi varietăţile: *Solonis, Vialla, Riparia Gloire de Montpellier, Riparia Gloire grande glabre, Iacyne* şi hibridul *Grasset 101;* ca altoi a utilizat soiurile autohtone: *Braghină, Cîrloganca,*

Scanned with OKEN Scanner

Poamă mare, Băbească, Băşicată, Crîmpoşie, Coarnă albă, Tămîioasă, Negru vîrtos, Negru moale, Berbecel, Plăvaie, Grassă, Coridon.

Cea mai bună comportare pe viţe americane au avut-o altoii din soiurile *Tămîioasă, Cîrloganca, Băbească, Băşicată* şi *Grassa.* Rezultatele obţinute în cele trei pepiniere au stat şi la baza unei repartizări zonale a soiurilor de viţă de vie. Aceste rezultate obţinute în anii 1889-1891, în timp foarte scurt, au stat la baza măsurilor tehnice folosite în extinderea viţelor americane nealtoite, ca producători direcţi şi în special a viţelor altoite, pe port altoi rezistenţi. Activitatea energică şi curajoasă a iui G. Nicoleanu şi rezultatele sale au dat un avînt puternic lucrărilor de refacere a viilor distruse de filoxeră, căci în anul 1895 filoxera era prezentă în toate podgoriile ţării făcînd adevărate ravagii. Aceste rezultate au fost publicate chiar în anul 189Î sub titlul *Viţele americane în România,* ca dare de seamă asupra plantaţiilor cu viţe de vie americane în pepinierele statului Tinţea, Strehaia, Tudora şi Urlaţi.

Acesta a fost începutul luptei pe teritoriul ţării cu filoxera, condusă de foarte tînărul învăţat agronom G. Nicoleanu, a cărui capacitate rar întîlnită a fost repede remarcată de cunoscători în ale agriculturii.

La reorganizarea ministerului, în anul 1890, care devenea Ministerul Agriculturii, Industriei şi Comerţului, G. Nicoleanu a fost numit directorul Departamentului Agriculturii şi Silviculturii, unde a activat pînă în anul 1921. Deţinea cea mai înaltă funcţie ca agronom în acest minister unde, pînă la 1920 doar marele P. Aurelian ocupase un portofoliu de ministru.

Primele rezultate şi activitatea continuată i-au permis să publice în 1892 *Principii generale pentru cultura viţelor americane în România,* redînd pe scurt tehnologia înfiinţării unei vii din butaşi şi lucrările necesare în primii 3 ani pînă la punerea pe rod. În scurt timp orientarea sa a rămas pe extinderea exclusivă a viţelor autohtone, altoite pe viţe americane, stabilind pe baza activităţii de la pepinierele statului portaltoii mai buni şi soiurile autohtone cele mai potrivite. În sprijinul acestei acţiuni G. Nicoleanu a publicat, în anul 1909, lucrarea *Cum reconstituim viile cu viţe americane,* unde se referă numai la cultura viţei altoite. Prezintă referiri la tehnica altoirii, metode de altoire, alegerea portaltoiurilor şi a soiurilor altoi, cu întreaga tehnică a recoltării, păstrării şi pregătirii pentru altoire. De asemenea prezintă tehnica de pregătire a solului, plantarea şi îngrijirea după plantare.

Cu un an mai înainte a prezentat într-o lucrare de întindere *Lucrările serviciului filoxeric şi viticol* pînă la finele anului 1895. Aici face o incursiune în istoricul descoperirii filoxerei pe continent şi în ţara noastră, subliniind meritele lui Şt. P. Radianu, care a organizat prima Comisie Naţională pentru Combaterea Filoxerei cu sarcina de a fi depistată, studiată şi a propune o legiferare a luptei cu această boală. Apoi meritul lui D. Brîndză, care a obţinut legiferarea introducerii viţelor americane în ţară. Aflăm apoi că G. Nicoleanu a făcut propuneri noi de organizare în vederea sporirii eficienţei în combaterea filoxerei. Astfel, în 1887, propunea: crearea sindicatelor de supraveghere şi apărare contra filoxerei, reorganizarea serviciului filoxeric.

Modificarea legii din 1885, a favorizat utilizare viţelor americane pentru reconstituirea viilor. A obţinut aprobarea pentru aceste propuneri iar în 1888 apare noua lege privind combaterea filoxerei.

În activitatea sa intensă în fruntea acţiunii de combatere a filoxerei, dar în speciai de reconstituire a patrimoniului viticol, G. Nicoleanu a scris şi alte lucrări şi articole, a ţinut conferinţe, a participat direct în teren la conducerea activităţii încît în anul 1921, viticultura ţării era salvată, majoritatea suprafeţelor fiind refăcute cu viţe altoite, iar

Scanned with OKEN Scanner

numărul mare de pepiniere, regulamentele şi serviciile înfiinţate prin iniţiativa sa, deschideau perspective mai frumoase evoluţiei viticultuiii. Între lucrările legate de această problemă mai amintim: *Istoricul viţelor americane în Europa şi România, Măsuri luate în Rusia pentru combaterea filoxerei, Adaptarea viţei americane şi trebuinţa de a crea cîmpuri de experienţe în România, Dealul mare şi viţele americane, La lutte contre la Filoxera en Roumanie.* A fost foarte activ în depistarea şi combaterea bolilor viţei de vie. Între altele este descoperitorul «Cancerului viei» (racul); a scris despre mana viţei de vie.

Pe lîngă activitatea sa bogată în legătură cu tehnologia viticolă şi aplicarea ei în teren, G. Nicoleanu a avut şi contribuţii în probleme generale, economice şi sociale legate de activitatea viticolă a ţării, deoarece suprafaţa de peste 160.000 ha ocupată cu vii ridica numeroase probleme şi în legătură cu existenţa oamenilor care trăiau din munca în viticultură. În anul 1910 publică broşura *Cauzele crizei viticole* de pe poziţia de director în Ministerul Agriculturii, Industriei şi Comerţului. Un aspect al crizei era provocat de comercianţi, care cumpărau vin de calitate slabă din viţa indigenă, rămasă de la filoxeră fiind situate pe terenuri sărace, pe care îl vindeau scump, iar vinurile bune, produse de viile nou altoite erau plătite cu preţ necompensator calităţii. Un alt pericol pentru viticultură îl prezenta extinderea culturii la şes. Aceasta ar fi scos din producţie terenuri valoroase, iar fapt şi mai rău, ar fi sufocat mica proprietate viticolă. G. Nicoleanu arată că micii viticultori au fost cei care au muncit din greu pentru refacerea viilor, au împrumutat bani, au refăcut viile ţării, şi era nedrept ca statul să-i lase pradă unei concurenţe neloiale. Era ameninţată existenţa lor de agricultori şi oameni ai pămîntului. Opinia sa în legătură cu această situaţie este dreaptă şi umană: «Preocuparea capitalului a fost speculativă şi nu putem să-i atribuim alt merit decît răbdarea de a aştepta un rezultat pentru a pune apoi în mişcare capitalul, fără nici o preocupare mai directă în ordinea economică şi socială ce trebuie să stea la atenţia ideilor noi economice şi de stat. Capitalul este trecător, iar statul nu». A intervenit în sensul stipulării unor reglementări asupra comercializării vinului.

În timpul său G. Nicoleanu a fost fără îndoială cel mai de seamă reprezentant al ştiinţei şi practicii viticole din ţară. Încă în anul 1893 ne-a reprezentat ţara la Congresul Internaţional Viticol de la Montpellier, în Franţa. Aici s-a desfăşurat la Angers, în 1842 primul congres viticol.

Organizarea congreselor viticole din acea perioadă era necesară pentru adoptarea unor măsuri comune de combatere a filoxerei şi de refacere a viilor pe baze noi. Congresul s-a desfăşurat pe cinci secţii: 1. aclimatizarea şi cloroza; 2. pepiniera, butăşirea şi altoirea; 3. fertilizarea; 4. bolile şi dăunătorii viţei de vie; 5. fermentarea vinului. De asemenea a fost organizată o expoziţie cu unelte şi utilaje utilizate în viticultură şi vinificaţie. Au fost organizate excursii în podgoriile refăcute cu viţe altoite, unde producători direcţi au cunoscut şi tehnologiile aplicate. Cu această ocazie tînărul agronom viticultor a cunoscut mari specialişti ai acestei ramuri şi a fost cooptat ca membra în Comisia permanentă de Ampelografie Internaţională. Pentru acest organism internaţional a întocmit lucrarea *Introduction a l 'Ampelographie Roumaine* publicată în ţară în anul 1900, fiind prima lucrare de acest fel despre viticultura noastră. În introducere, G. Nicoleanu arată că mari specialişti ca Jullien, Ubicini şi alţii au fost frapaţi de calitatea vinurilor noastre.

A. Jullien, în lucrarea sa *Topographie de tous vignobles conuu* (1832) la pagina 446, aminteşte de viile noastre din Moldova. Tot aici aminteşte şi despre serviciile lui Ion Ionescu de la Brad referitor la viţa de vie prin monografiile judeţelor Prahova,

Scanned with OKEN Scanner

Dorohoi şi Mehedinţi, ale lui S. P. Radianu în judeţul Bacău, Aurelian şi Odobescu în Terra nostra.

Lucrarea lui G. Nicoleanu prezintă în prima parte aria geografică a viţei de vie în România, repartizarea soiurilor pe judeţe şi zone viticole. Face o clasificare a soiurilor după culoare, tip de cultură, calitatea vinului şi productivitate. Este interesant să aflăm că între vinurile albe erau: *Cîrloganca, Feteasca albă, Zghihară albă, Grassă, Crîmposie Mică, Gordin:* între cele roz: *Braghină, Vulpea* şi *Corniţa roşie;* iar negre: *Braghină neagră, Cabernet, Fetească neagră, Negru Vîrtos, Zghihară neagră.*

Face apoi o descriere climatică a zonelor viticole ale ţării comparativ cu Basarabia şi regiunile viticole franceze Provence şi Lanquedoc, cu accent pe manifestările excesive ale climatului, ce dăunează viei cum ar fi seceta, iernile aspre, vînturile etc. Urmează prezentare analitică a regiunilor viticole pe judeţe începmd de la Mehedinţi şi terminînd în Moldova, la Tecuci şi Cotnari. În fiecare judeţ este prezentată via şi numele proprietarului.

Un mic capitol este rezervat originii viţei de vie şi evoluţiei ei în teritoriile locuite de români, începînd din epoca sciţilor; apoi Burebista, în perioada distrugerii viilor etc, ajungînd la 1900. Între cele mai vechi vii aminteşte pe cele de la Odobeşti, Panciu, Nicoreşti, Dealu Mare, Cotnari, asupra acestuia din urmă insistînd cu un istoric de la Ştefan cel Mare pînă în vremea sa. Are şi cîteva fraze despre viţele americane altoite.

În ultima parte prezintă descrierea ampelografică, după o schemă foarte asemănătoare cu cea de astăzi: denumirea soiului, originea, răspîndirea, calitatea, productivitatea, ciorchine (formă, aşezarea boabelor, culoare, pulpă), calitatea vinului, conţinut în zahăr, desenul pentra forma frunzei, însuşiri biologice, viteza de creştere, precocitate, comportare faţă de climă. Lucrarea se încheie cu o descriere a centrelor viticole pe zone mari Muntenia, Oltenia, Moldova şi Dobrogea.

Întreaga lucrare se prezintă după conţinut ca un rezultat al propriului său efort şi al colaboratorilor. Se constată uşor că ea este întocmită pe baza evidenţelor existente la minister, a cunoaşterii lor în teren şi profundei sale pregătiri de viticultor. Este o lucrare de pionerat care a fost înalt apreciată la Comisia Internaţională de Ampelografie, fiind decorat cu distincţia de «Ofiţer al Legiunii de Onoare» a Franţei.

În cadrul Serviciului Viticol şi apoi al Departamentului Agriculturii, G. Nicoleanu a supravegheat şi coordonat şi sectorul pomicol într-o perioadă cînd în această ramură era o lipsă totală de organizare şi îndrumare tehnică. În broşura *Avem arbori roditori, n-avem fructe,* publicată în 1908, prezintă o situaţie detaliată a stării pomiculturii şi face propuneri de îmbunătăţire, pentru aplicarea cărora a activat cu multă pricepere şi interes. În prima parte, face o prezentare a pomiculturii în ţările Europei şi apoi în mod comparativ a celei româneşti la sfîrşitul secolului trecut, constatînd o situaţie dintre cele mai slabe, Făcînd o incursiune în istoricul pomiculturii îl citează pe «Del Chiaro» (1758) care scria: «... pe vremuri, chiar în Bucureşti casele de pierdeau în umbra pomilor roditori», dar cu timpul situaţia s-a degradat în aşa măsură că în jurul anului 1900 se importau mere din Tirol. Este interesant să aflăm din lucrarea lui G. Nicoleanu că în anul 1902 Franţa producea 914 mii tone mere şi pere, în total 1,33 milioane tone fructe, iar intre ţările Europei erau citate cu o situaţie bună: Italia, Germania, Spania, Elveţia, Anglia, Suedia, Grecia precum şi California, Canada şi Rusia.

În acei ani pomicultura noastră era reprezentată în special de cultura prunului - 48,5 milioane bucăţi ce ocupau 106.295 ha, în timp ce mărul era aproape neglijat. Nucui era o specie care furniza producţie pentru export, dar era ameninţat de utilizarea lemnului

Scanned with OKEN Scanner

în fabricarea mobilei. În lucrare sînt prezentate soiurile de prun, măr, păr, cais, piersic, nuc, migdal, scoruş şi gutui, pe bazine pomicole: Moldova, nord-estul Bărăganului, Oltenia, zona subcarpatică a Munteniei. În această privinţă face constatarea că ţara dispune de foarte puţine soiuri valoroase, fapt confirmat în deceniile ce au urmat, cînd s-au introdus în masă soiuri noi, valoroase. Referitor la starea livezilor şi pomilor arată că îngrijirea lor era cu totul neglijată, iar bolile şi dăunătorii dijmujesc mult recolta,

Făcînd o apreciere a stării pomiculturii în raport cu factorii foarte favorabili de climă şi sol din ţară pentru pomi, G. Nicoleanu arată că situaţia trebuie radical schimbată şi, în încheiere, dă cunoştinţe sumare despre plantare, tăiere şi comercializarea fructelor. În activitatea sa la minister a contribuit la înfiinţarea unui mare număr de pepiniere de stat, a favorizat importul de soiuri valoroase, a întocmit «Legea nucului», iar pentru pregătirea cadrelor a organizat şcoli de ucenici agricoli în fermele statului. În cadrul şcolii de la Herăstrău, care era subordonată Ministerului Agriculturii a obţinut aprobarea înfiinţării, în anul 1906, a unei catedre de viticultură şi pomicultură.

În activitatea sa de agronom învăţat, G. Nicoleanu a fost permanent în grupul reprezentanţilor breslei agronomilor, preocupat de situaţia lor ca factori de progres agricol, avînd în această privinţă comvingeri bazate pe o îndelungată activitate de conducere şi de prestaţie profesională. Astfel, în anul 1915, a susţinut la Cercul de Studii Agricole şi Economice din Bucureşti lucrarea *Reformele agrare şi necesitatea organizării corpului agronomic de stat.* Începe acest material spunînd: «... intelectualii agricoli şi specialiştii au dovedit că agricultura este o ştiinţă ca toate ştiinţele. Ei trebuie chemaţi ca factori de iniţiativă în viaţa economică a ţării». Referitor la reformele agrare arată că, după reformele din perioada 1864-1915, ideea unei vaste împroprietăriri nu mai poate fi zădărnicită. Totuşi nimeni nu s-a gîndit să pregătească ţăranul pentru noua sa situaţie de proprietar de pămînt, de cultivator liber, ca factor de producţie agricolă, cu profunde implicaţii asupra stării economice a ţării. Din cauza lipsei de şcoli, ţăranul nu a progresat suficient în munca sa pe marea proprietate. George Nicoleanu era un inimos susţinător al nevoii de împroprietărire, ca o cale de scoatere a ţăranului din angrenajul în care era considerat numai un factor de producţie pe moşie. În acest sens spunea «... cînd este vorba de adevăr, lucrul este aşa - căci ţăranul prin prezenţa lui pe moşie este un factor de muncă util, şi prin munca lui un factor eminamente de producţie. Numărul lor mai mare sau mai mic pe moşie constituie o valoare ce primează în dimensionarea şi valoarea fondului principal. Dacă este aşa; şi este, scopul învoielilor agricole nu poate fi altul decît dorinţa legalizată de a păstra factorul funciar dat pe seama exploatatorului». Pe această linie trebuie să reamintim că G. Nicoleanu a fost unul dintre cei mai activi agronomi, în perioada înfiinţării organismelor ce veneau în sprijinul vieţii ţăranilor, prin crearea obştiiîor, a Băncilor agricole şi Casei Rurale. Acestea s-au înfiinţat în timpul directoratului său la Agricultură şi Domenii.

În legătură cu această situaţie G. Nicoleanu arată că pînă la 1888 cînd s-a pus problema combaterii filoxerei, statul nu a apelat la agronomi. Agronomii şi-au dovedit din plin capacitatea în eradicarea flagelului viei, la organizarea activităţii Obştiiîor săteşti (1903), Băncilor populare (1906) şi Casei Rurale (1909), acesta fiind însă un început. Împroprietărirea va impune necesitatea de progres a micului agricultor; va fi nevoie de iniţiativă, îndrumare tehnică, pricepere profesională. Tocmai în această optică statul trebuie să formeze un corp agronomic convingător.

Această idee susţinută şi de mulţi agronomi învăţaţi ca Gh. Cipăianu, Gh. Ionescu Sişeşti, Al. Nasta, E. Grinţescu, Max. Popovici, N.O. Popovici şi-a găsit aplicarea prin înfiinţarea Camerelor Agricole.

Scanned with OKEN Scanner

George Nicoleanu a fost unul dintre cei mai activi agronomi în organizarea presei agricole şi a agronomilor ca specialişti. A făcut parte din primele comitete de redacţie la revistele «Cîmpul» şi «Viaţa agricolă», unde a publicat periodic. A înfiinţat revistele «Progresul agricol» (1914) şi «Revista horticolă, agricolă şi economică» (1899). A fost unul din principalii pionieri ai organizării Societăţii Agronomice a absolvenţilor şcolilor de agricultură (2 ian. 1902), avînd cîţiva ani funcţia de vicepreşedinte.

Activitatea lui G. Nicoleanu în fruntea Departamentului Agriculturii, unde a coordonat de fapt întreaga activitate agronomică a fost foarte bogată în realizări. Putem cunoaşte această intensă muncă dăruită dezvoltării agriculturii timp de 35 de ani, din lucrarea *Intervenţionismul de stat în agricultură* (1914), care constituie o prezentare analitică a activităţii şi realizărilor la conducerea «diviziei viticole» şi apoi a Departamentului Agriculturii. Pînă în 1900 agricultura reprezenta o «divizie» (departament) într-un minister unde se afla Industria, Comerţul şi Domeniile, iar activitatea de aici era pur administrativă şi numai întîmplător se ocupa de aspecte specifice agriculturii. De exemplu, administraţia Şcolii Centrale de Agricultură de la Herăstrău, şcolile învăţămîntului profesional înfiinţate în 1893, fermele de stat de la Studina şi Laza sau probleme neprevăzute ca distrugerea lăcustelor, combaterea filoxerei şi refacerea viilor etc. La reorganizarea ministerului, în 1901, apare Direcţia Agriculturii compusă din servicii pentru agricultură, viticultură şi zootehnie. Această direcţie i-a fost atribuită lui G. Nicoleanu, pe care a condus-o 20 de ani. Chiar de la instalarea sa în funcţie a înaintat un program de activităţi pentru cele 3 secţii organizate. Programul a ajuns pe masa ministrului de agricultură abia în 1903. Pentru a putea aprecia activitatea sa la minister trebuie să amintim că pînă la 1900 erau elaborate abia cîteva legi şi regulamente: Legea combaterii filoxerei, legea funcţionării Şcolii de la Herăstrău, legea Societăţii Naţionale de Agricultură şi ultima formă a legii de tristă amintire a «învoielilor agricole», precum şi regulamentul pentru controlul seminţelor şi combaterea cuscutei din lucernă, pentru şcolile de ucenici agricoli din cadrul fermelor statului, pentru activitatea sericicolă şi unele decizii pentru dezvoltarea zootehniei.

Ce s-a realizat în timpul activităţii sale a) în agricultură? studii de ameliorare a plantelor în fermele de stat, instrucţiuni pentru combaterea insectelor dăunătoare, regulamentul pentru combaterea cuscutei, burse şi ajutoare pentru studii în străinătate, misiuni în Europa şi America pentru studiul cerealelor păioase şi porumbului, cercetarea florei în Dobrogea, şcoli de ucenici agricoli în ferme de stat, studii de Dry-Farming, însilozări, extinderea şi consolidarea activităţii la Staţiunea agronomică, înfiinţarea staţiunii sericicole, desfiinţarea pîrloagei în fermele de stat, crearea a cinci ferme model şi dirijarea activităţii lor, introducerea culturii lucernei la scară de producţie (1892), înfiinţarea posturilor de conferenţiari agricoli pentru fermele statului, înfiinţarea de cîmpuri de experienţă şi demonstrări pentru agricultură, introducerea unor sisteme de culturi, stabilirea celor mai bune soiuri de plante cultivate, perfecţionarea culturii porumbului furajer şi însilozarea lui, introducerea de maşini pentru pregătirea furajelor, b) în domeniul zootehniei? introducerea în ţară a rasei de porci *York,* a raselor de oi *Friza* şi *Oxfordshire,* a cailor de muncă din rasele *Morav, Huţul* şi *Ardenez,* încrucişarea raselor de vite *Pintzgau* şi *Ungurească,* selecţia rasei *Mangaliţa,* distribuirea gratuită de reproducători, etc. c) în viticultură şi pomicultură: a înfiinţat Catedra de Viticultură şi Pomicultură la Herăstrău, pepinierele de stat viticole şi pomicole, a introdus soiurile superioare de viţe altoite, a dat instrucţiuni pentru producerea vinului, a înfiinţat creditul viticol, a înfiinţat şcoli practice de viticultură (pînă la 1900) a dat instrucţiuni pentru

Scanned with OKEN Scanner

industrializarea fructelor (1912 - primele uscătorii la Istriţa), legea pentru încurajarea industrializării fructelor, etc, etc.

G. Nicoleanu a rămas în istoria agriculturii, cea mai importantă personalitate distinsă prin munca sa de organizare a progresului agricol în perioada 1886-1921. Un înaintaş pentru eternitate. A trecut în eternitate uitat, fără onoruri, iar urmaşii nu l-au preţuit după marile sale merite. La 16 septembrie 1928, un scurt anunţ din ziarul Universul anunţa că a decedat George Nicoleanu.

George Nicoleanu
(Bibliogafie selectivă)

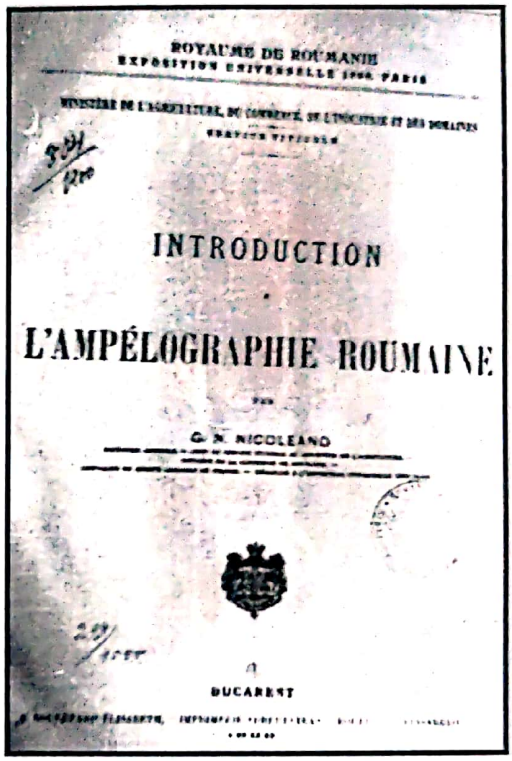
ROYAUME DE ROUMANIE
EXPOSITION UNIVERSELLE 1900 PARIS
INTRODUCTION
L'AMPÉLOGRAPHIE ROUMAINE
G. N. NICOLEANO
BUCAREST

- *Viţele americane în România urmate de viţele indigene în nisipurile zburătoare de pe marginea Dunării.* «Gutemberg», Bucureşti, 1891.
- *Principii generale pentru cultura viţelor americane în România.* Tip. «Basilescu», Bucureşti, 1892.
- *La viticulture et Ies vignes americaines en Roumanie.* «La revue Internaţionale de Viticulture et d'Oenologie», Protat Freres, 1895.
- *Lucrările serviciului filoxeric şi viticol pînă la finele anului 1895.* Tip. «Basilescu», Bucureşti, 1898.
- *Instrucţiuni pentru combaterea manei la vii.* Tip. «Basilescu», Bucureşti, 1899.
- *Cum reconstituim viile? Principii elementare pentru reconstituire cu viţe americane.* «Basilescu», Bucureşti, 1899.
- *Etat de l'arboriculture en Roumanie.* «Dreptatea», Bucureşti, 1900.
- *Introduction a l'ampelografie roumaine* (152 pag), «Dreptatea», Bucureşti, 1900.
- *La lutte contre la phyloxera en Roumanie.* «îndreptarea», Bucureşti, 1900.
- *Rasa Friză în îmbunătăţirea raselor româneşti,* (cu E. Mantu). Tip. «Minerva», Bucureşti, 1906.
- *Avem arbori roditori. Nu avem fructe.* «Anuarul general», Bucureşti, 1908.
- *Viile de deal şi şes. Cauzele crizei viticole.* Rev. «România agricolă». Tip. «Universală», Bucureşti, 1910.
- *Problema islazurilor comunale.* Rev. «Viaţa agricolă», Bucureşti, 1910.
- *În problema organizării muncilor agricole.* Rev. «Viaţa agricolă», Bucureşti, 1911.
- *Lucerna.* Rev. «Viaţa agricolă», Bucureşti, 1911.
- *În chestiunea învăţământului agricol.* Rev. «Viaţa agricolă», nr. 8, Bucureşti, 1912.
- *Intervenţionalismul de stat în agricultură.* Tip. «Independenţa», Bucureşti, 1914.
- *Reformele agrare şi necesitatea organizării «Corpului Agronomic de Stat»,* Institutul de Arte Grafice «Eminescu», Bucureşti, 1915.
- *Din crizele viticole şi cauzele lor.* Tip. «Oltenia», Bucureşti, 1928.

Scanned with OKEN Scanner

VASILE S. BREZEANU
(1864-1917)
primul profesor de viticultură şi vinificaţie

Vița de vie este una dintre cele mai vechi plante cultivate pe teritoriul țării noastre. Herodot (484-431) arăta că sciții de pe malul sting al Dunării erau consumatori de vin. A rămas vestită în istorie acțiunea de distrugere a viilor sub regele Burebista, la sfatul lui Deceneu, din cauza consumului exagerat de vin al populației dacice şi reînflorirea culturii viței sub ocupația romanilor. Mai tîrziu sînt cunoscute perioadele de prosperare a viticulturii sub Ştefan cel Mare, Mihai Viteazul, Vasile Lupu şi Dimitrie Cantemir.

La sfîrşitul secolului trecut țara noastră ocupa un loc de frunte în Europa, cultivatoare de vița de vie. Totuşi nivelul ştiinței şi practicii (1850-1884), era destul de slab, iar apariția filoxerei a dat o grea lovitură economiei viticole. Pînă prin anii 1880-1890 se practica o cultură de rutină, moştenită din generație în generație, fără intervenția unor viticultori luminați. Evoluția ştiinței şi practicii viticole în Franța, secolului trecut, prin pepinierele şi şcolile înalte de la Grignon, Montpellier, Nancy şi Lyon au influențat puternic tehnica acestei culturi în Europa. Prin aportul marilor viticultori, Gaillard, Planchon, Vermorel, Casodere, Seibel, Frank etc, viticultura s-a ridicat în scurt timp în fruntea ocupațiilor agricole; zonele viticole au devenit prospere cu mult înaintea altor regiuni, iar oamenii mai bine organizați în activitatea aceasta şi mai avuți. Interesul mare pentru viticultură, existent la noi, a determinat trimiterea pentru studii în Franța a unor tineri dornici să se afirme în această ramură agricolă. Între primii aspiranți la o pregătire înaltă s-a aflat şi Vasile Brezeanu, care împreună cu Gh. Nicoleanu trebuie recunoscuți drept *fondatori ai ştiinței viticole româneşti* prin scrierile vaste şi profunde de specialitate şi în egală măsură prin înfăptuirile practice timp de peste 35 de ani. Activitatea practică, didactică şi publicistică a lui V. Brezeanu a lăsat roade care îi dau dreptul să figureze cu cinste în istoria viticulturii româneşti ca fondator. Vasile S. Brezeanu s-a născut în anul 1864. a absolvit liceul în anul 1882, iar până în anul 1885 a urmat studii agronomice la „Şcoala Centrală de Agricultură Herăstrău". Între anii 1885-1889 a învățat la Şcoala Națională de Agricultură de la Grignon (Franța). După întoarcerea de la studii, în 1890, V. Brezeanu a fost numit subşef al «Diviziei viticole» la Ministerul Agriculturii, Industriei şi Comerțului, primind un post de specialist pentru acea vreme, ca adjunct al lui Gh,

Scanned with OKEN Scanner

Nicoleanu. (Şefii ierarhic superiori şi miniştrii, care se schimbau de regulă odată cu guvernele, nu aveau pregătire agronomică).

Pentru început munca sa a fost îndreptată spre activitatea de refacere a viilor distruse de filoxeră. În această acţiune a contribuit la înfiinţarea pepinierelor de stat, la organizarea importului de vite americane, a vitelor hibride din Franţa, Italia, Spania; la organizarea experienţelor privind studiul vitelor importate, stabilind cei mai buni portaltoi, popularizînd şi extinzând în practică tehnica altoirii şi înfiinţării viilor. A avut o foarte intensă activitate de teren, coordonînd experienţele din pepinierele statului, străbătînd podgorie după podgorie pentru a convinge viticultorii asupra noilor condiţii ce se impuneau cultivării viţei în lupta cu filoxera, prin introducerea vitelor altoite. Trebuie să arătăm că nivelul profesional şi de civilizaţie al sătenilor din acea perioadă, confereau un serios spirit conservator viticultorilor. Cu greu a înaintat în primii ani acţiunea de refacere a viilor cu vite americane şi apoi cu vite altoite. În această acţiune V. Brezeanu a muncit direct în teren, cît şi prin condeiul său pentru introducerea tehnicilor noi în viticultură.

Pe lîngă activitatea sa de specialist la Ministerul Agriculturii, V. Brezeanu a avut preocupări intense pentru întocmirea unor lucrări de specialitate, fie cu scop practic concret şi imediat, fie cu scop general de ridicare a viticulturii. Între scrierile sale de mare însemnătate se detaşează lucrarea *Tratat de viticultură* care a fost publicată în trei ediţii (1902,1906 şi 1912). Ediţia din 1906 care conţine 431 de pagini reprezintă un veritabil tratat de specialitate, pe care autorul îl semnează, V. Brezeanu, conferenţiar de viticultură şi vinificaţie, şeful Serviciului Viticultorii şi Agriculturii, directorul «Revistei viticole, horticole şi agricole». Oprindu-se asupra acestei lucrări, în introducere la *Ampelografia RPR,* cunoscutul profesor Gherasim Constantinescu *(1*952) spunea: «*Tratatul de viticultură cu figuri în text, scris de V. Brezeanu, marchează un adevărat salt în literatura viticolă românească. Este prima lucrare viticolă sub formă de tratat, scrsă la un nivel ştiinţific ridicat*». De altfel abia în anul 1937 s-a publicat o lucrare similară sub semnătura lui D. Bernaz şi C. Hogaş, reprezentînd un pas înainte faţă de lucrarea lui V. Brezeanu, care a avut o utilitate de primă importanţă timp de peste 3 decenii, pentru instruirea studenţilor şi practica viticolă. *Tratatul de viticultură* scris într-un limbaj tehnic elevat pentru acel timp, utilizînd noţiuni şi termeni care au rezistat în mare parte pînă în zilele noastre, avea dublul atribut, de lucrare ştiinţifică şi tehnică. Tocmai prin aceste însuşiri şi a menţinut utilitatea. La întocmirea lucrărilor, autorul a folosit bibliografie franceză «la zi», lucrările publicate de G. Nicoleanu, precum şi lucrările sale şi materialele publicate în «Revista viticolă», dar foarte pregnant transpare în toate temele tratate, experienţa personală la care referirile sînt numeroase.

În buletinul Şcolii Centrale de Agricultură de la Herăstrău publicat în anul 1915, de Gh. Ionescu-Şişeşti, directorul din acel an, unde este redat şi conţinutul programelor pe obiecte de învăţămînt; programa de viticultură era o fidelă reproducere a cuprinsului tratatului de viticultură a profesorului V. Brezeanu. Capitolul I prezintă originea şi istoricul viţei de vie; definiţie şi scop; noţiuni de ampelografie cu un mod de prezentare în general valabil şi azi, inclusiv noţiuni de fiziologia şi biologia viţei, în.raport cu factorii de vegetaţie. În al doilea capitol tratează despre «elementele care concură la producerea vinului», acordînd prioritate solului, calităţii solului şi climei. Tot aici face o largă descriere a soiurilor care deja se cultivau pe portaltoi americani: *Grasă de Cotnari, Fetească albă, Băşicată de Dealu Mare, Braghina de Drăgăşani, Negru Vîrtos, Tămîioasă* şi altele, pentru care subliniază şi importanţa cultivării lor în zonele prielnice.

Un capitol întreg acordă vitelor americane în legătură cu filoxera şi explică apariţia ei în Europa prin importul butaşilor acestora în Franţa, Italia, Spania, iar apoi şi la noi. Aici redă memoriile şi informaţionale privind descoperirea filoxerei de către

Scanned with OKEN Scanner

D. Planchon în 1863. Apoi menţionează că altoirea viţei nu a fost o născocire impusă de apariţia filoxerei; ea se practica mai dinainte pentru îmbunătăţirea anumitor soiuri pe continent. Totuşi ideea altoirii viţei europene pe portaltoi american ne provine de peste Ocean, din America. Încă în anul 1620 englezii au dus în America de Nord viţă europeană, pentru extindere, preţuind incontestabila ei calitate, superioară viţelor de pe noul continent. Atacul puternic de filoxeră asupra viţelor europene însă a compromis acţiunea generală. Se pare totuşi că în acea perioadă s-a practicat altoirea viţei europene pe portaltoi american, dar fără a se extinde procedeul pentru înmulţire. Deducem acest fapt din scrierile lui D. Planchon. Acesta vizitînd America în perioada apariţiei filoxerei a descoperit la Muzeul din Philadelphia următoarea informaţie asupra unui soi de viţă europeană: «Această viţă nu prosperă decît cînd e altoită cu Mustang» (viţă americană, *Vitilis candidans).* Această informaţie a condus la aplicarea altoirii viţei europene pe portaltoi de viţă americană, în urma constatării că vinul obţinut din viţă europeană direct producătoare (prin butaşi nealtoiţi), cît şi din viţele hibride între viţe americane sau între viţe americane şi europene obţinute prin polenizare, era de o calitate foarte slabă. El avea adesea miros de ploşniţă, acel «gout folee» care-l făcea neconsumabil. Prin altoire s-a dovedit repede că viţa europeană îşi păstrează integral însuşirile valoroase. Pe baza experienţelor din pepinierele statului şi a datelor din literatură, V. Brezeanu prezintă pentru prima oară cei mai buni portaltoi, ţinînd seama de conţinutul în calciu. El face o descriere foarte detaliată a acestora: Berlandieri x Riparia şi Chasselas x Berlandieri 41 x 13 - creaţi de Millardet, Mourvedfe x Rupestris 1201, a lui Couderc şi Berlandieri x Riparia, creaţi la Şcoala de la Montpellier. Întreg acest capitol este redat sub deplina competenţă a lui V. Brezeanu, care din 1891 participă în miezul acţiunii de refacere a viilor ţării prin altoire pe viţe americane.

Pentru a lămuri pe deplin cititorul, V. Brezeanu aminteşte separat soiurile americane direct producătoare: *Jaques, Herbemont, Couningham, Othello, Noach* (unele întîlnite chiar şi azi în curţi) şi, hibrizii producători direcţi: *Couderc* (cudercă), *Seibel nr. 1, Terras 20, Frank, Alicante x Rupestris, Chasselas roz x Rupestris* etc. În capitolul patru, tratează despre înmulţirea viţei prin seminţe, marcotă şi altoi, oprindu-se asupra altoirii pe întindere de 57 pagini, unde găsim cea mai completă descriere asupra acestei lucrări de bază în producerea materialului săditor. Aici insistă în special asupra aspectelor practice, conducînd cititorul de la alegerea portaltoiului şi altoiului pînă la momentul plantării butaşului. În capitolele 5, 6, 7, 8, 9, 10, se referă la lucrările de înfiinţare a viei, mijloacele de susţinere, tăierile la vie, lucrările solului, irigare şi cules.

Un capitol vast acordă descrierii bolilor şi dăunătorilor, care ocupă 66 pagini, unde redă cea mai completă prezentare a filoxerei, inclusiv un istoric al apariţiei, amplificării atacului şi capacităţii de distrugere, care în perioada 1880-1890 era de 8000 ha de vie anual. În ultimul capitol, face o descriere completă a soiurilor de viţă, după culoarea vinului, pe două grupe: autohtone şi din import, între care figurau *Cabernet Sauvignon, Pinot noir, Alicante, Bouschet, Colombard, Souvignon, Mouscadelle Furmint, Riesling, Muscat Ottonel, Chasselas.*

O lucrare de aceeaşi ţinută şi utilitate a publicat V. Brezeanu în 1907 sub titlul *Tratat pentru prepararea vinurilor* cu supliment «Fabricarea derivatelor viei» (spirt din vin, rachiuri de drojdie, tescovină, oţetului din vin). De la început atrage atenţia asupra vinului ca produs final ce aduce venituri în urma muncii în vie: «într-o gospodărie viticolă raţională pe lîngă cultura îngrijită a viei, trebuie ca şi prepararea şi îngrijirea vinului precum şi a drivatelor viei să se facă în mod raţional, căci numai atunci putem spune că progresul este desăvîrşit». În întocmirea acestei lucrări a folosit lucrări semnate de A.

Scanned with OKEN Scanner

Pacottet, L. Roujier, P. Coste-Floret, F. Casalis, A. Bedel, C. Montangard, introducînd cunoştinţe din practica sa de oenolog. Acest *prim tratat de oenologie* a avut aceeaşi importanţă ca tratatul de viticultură prin valoare, utilitate practică şi ştiinţifică, ca tratatul de agricultură raţională al lui Gh. Maior. Conţinutul lucrării, prezentat în şapte capitole se referă la vin şi utilitatea lui; clasificarea vinurilor după culoare, aromă, şi vinuri speciale, modul lor de preparare pe larg, crama şi pivniţa, păstrarea vinului, tratamente speciale de îmbunătăţire a vinului; defectele şi bolile vinului; derivatele vinului.

Înaintea acestor tratate, împreună cu G. Nicoleanu, a publicat lucrarea *E'tat de l'arboriculture en Roumanie,* întocmită pentru expoziţia naţională din anul 1900. Este prima lucrare importantă despre pomicultura ţării noastre, întocmită în întregime pe baza activităţii depuse la minister, de autori. Este redat un istoric al pomiculturii pe teritoriul României, soiurilor autohtone, căci pînă la 1894 statul nu a importat soiuri de pomi şi nu s-au publicat date asupra culturii fiecărei specii pomicole. Este interesant să reţinem că în anul 1898 s-a produs pe 56.170 ha de prun, o cantitate de 929.320 hl ţuică. Pe lîngă aceste lucrări care trebuie considerate de fond pentru evoluţia ştiinţei viticulturii şi oenologiei, V. Brezeanu a publicat şi broşuri de *îndrumarea practică viticolă, Altoirea viţelor americane* 1893 şi *Altoirea forţată* 1907.

V. Brezeanu a fost unul dintre cei mai activi agronomi în viaţa ştiinţifică şi publicistică de breaslă, între anii 1890-1917. Încă în anul 1896 a înfiinţat «Revista viticolă, horticolă şi agricolă», în fapt o revistă de viticultură care a apărut pînă în anul 1916, prima revistă importantă de viticultură. În afara muncii depuse la minister, apoi ca profesor, V. Brezeanu a publicat această revistă aproape exclusiv prin eforturi proprii, între colaboratorii importanţi i-a avut pe G. Arion, G. Nicoleanu, P. Morcovescu, D. Ştefânescu şi I. Hăşeganu. În anul 1912 revista devine organ de presă al Societăţii de Viticultură «Podgoria Prahovei» şi «Viticultura Buzăului». Timp de 20 de ani această publicaţie a fost stindardul viticultorilor practici, prezentînd de la probleme social politice pînă la aspecte privind comercializarea vinului. Vasile Brezeanu a publicat în «Revista viticolă» al cărui director a fost din anul 1900, aproximativ 500 de articole, unele nesemnate, pe aproape 2000 de pagini, făcînd parte din grupul marilor publicişti agronomi: Şt. Radianu, D. Ştefănescu, Gh. Ionescu-Şişeşti, C. Filipescu ş.a.

Din prodigioasa lui muncă publicistică redăm cîteva titluri de articole pe teme viticole: *politica viticolă:* «Sindicatele viticole», «Din nevoile agriculturii», «Primul sindicat viticol» (1896), «Ţara creditului podgorenilor», «O nouă formă de cooperaţiune» etc.; *economie viticolă:* «O privire asupra comerţului nostru exterior», «Taxele pentru importul vinului», «Controlul statului în comerţul cu viţe» "etc; *învăţămînt:* «Viticultura, pomicultura şi şcolile noastre agricole», «Ţăranii şi şcolile de viticultură», «Învaţamîntul nostru agricol pînă la 1900», «Reorganizarea învăţămîntului agricol superior»; *material de plantat şi soiuri:* «În chestia viţelor americane, «Hibrizii Berlandieri ca portaltoi», «Ce portaltoi să întrebuinţăm», «Ripariile»; *lucrări de înfiinţare a plantaţiilor de vii:* «Lucrarea pămîntului pentru înfiinţarea unei plantaţii de vii altoite», «Lucrările de îngrăşare a viei», «Îngrăşarea viei» etc; *lucrări curente la îngrijirea viilor*: «Tratamentul culturilor de vie», «Copcirea viţelor americane, principii de tăierea-viei», «Butăşitul viţelor altoite», «Tăierea inelară», «Asupra reconstituirii viilor»; *boli şi dăunători:* «Mana în viticultură, Rezistenţa viţelor americane, Întinderea viilor şi Filoxera, Asupra tratamentului manei, Distrugerea păduchilor lînoşi, Chestiunea internaţională a Blak-Protului; *lucrări de vinificaţie:* Pivniţele de vin, Cum trebuie condusă fermentaţia, Vinul de stafide, Asupra

Scanned with OKEN Scanner

organismelor din vin, Vinul de anul acesta (1890) etc. La începutul războiului din 1916 revista a fuzionat cu revista «Viticultura», iar directorului a plecat pe front.

V. Brezeanu a fost un foarte activ participant la acţiunile breslei agronomilor şi în perioada anilor 1900-1917 îl găsim în grupul reprezentanţilor de avangardă împreună cu Max. Popovici, G. Nicoleanu, C. .Sandu-Aldea, Gh. Cipăianu, O. P. Popovici-Lupa, G. Ionescu-Şişeşti şi alţii. A făcut parte dintre fondatorii revistelor «Cîmpul» şi «Viaţa agricolă», iar la 22 nov. 1911, a fost membru fondator al Societăţii Române de Agricultură, ca societate a agronomilor, alături de elita ştiinţei agricole romîneşti: Sandu Aldea, Nicoleanu, Max. Popovici, Popovici-Lupa, Cipăianu, Sachelaride, Roman, Duiculescu, Filipescu, Morcovescu, Medianu, Ionescu-Şişeşti, Moga, Filip, Haşeganu, Mihăiescu, Ciulei.

Prin dispariţia sa prematură, în timpul războiului de întregire a ţării, ştiinţa viticolă românească a suferit o grea pierdere. A fost înmormântat la 1 octombrie1917, la cimitirul Bellu, în cavoul familiei Nicolae Brezeanu, avocat şi mare proprietar de vie la Dealu Mare. A fost necesar mult timp pentru a găsi un specialist demn ca urmaş la catedra de viticultură şi vinificaţie a Şcolii Superioare de Agricultură de Ia Herăstrău. Vasile Brezeanu rămîne o figură luminoasă în rîndul fondatorilor ştiinţei viticole româneşti, un mare specialist din perioada refacerii patrimoniului viticol naţional, distrus de filoxeră.

Vasile Brezeanu
(Bibliografie selectivă)

- *Dare de seamă asupra recoltelor în Moldova şi Dobrogea, pe anul agricol 1890/91.* «Buletinul Ministerului Agriculturii» nr. 7, Bucureşti, 1891.
- *Cauzele care împiedică exportul nostru de vinuri.* Rev. «Viticolă şi Horticolă», nr. 20/1896.
- *Mana viilor.* Rev. «Viticolă şi Horticolă», nr. 20, Bucureşti, 1896.
- *Lucrările de înfiinţare ale viei.* Rev. «Viticolă şi Horticolă», nr. 18/1898. Tip. «Thoma Basilescu», Bucureşti, 1898.
- *Asupra reconstituirii viilor.* Rev. «Viticolă şi Horticolă», nr. 16/1899, Tip. «Thoma Basilescu», Bucureşti, 1899.
- *Vinul de stafide.* Rev. «Viticolă şi Horticolă», nr. 6, 1899. Tip. «Thoma Basilescu», Bucureşti, 1899.
- *Plantarea viţelor altoite.* Rev. «Viticolă şi Horticolă», nr. 17/1900, Tip. «Thoma Basilescu», Bucureşti, 1900.
- *Rolul statului în reconstituirea viilor.* Rev. «Viticolă şi Horticolă», nr. 11/1900. Tip. «Thoma Basilescu», Bucureşti, 1900.

TRATAT
DE
VITICULTURA
CU FIGURI IN TEXT
DE
V. S. BREZEANU
EDIŢIA II-a, REVĂZUTĂ şi COMPLECTATĂ
279605
B.C.U. IAŞI
BUCUREŞTI
Tipografia ziarului CRONICA, Thoma Basilescu
89, Strada Cazărmei, 89
1906

Scanned with OKEN Scanner

- *Etat de l'arboriculture en Roumanie, compte rendu de travaux depuis 1893-1900* (avec G. Nicoleanu). Tip. «Dreptatea», Bucureşti, 1900.
- *Tratat de viticultură.* Ed. a II-a revăzută şi completată. Tip. «Cronica», Bucureşti, 1906.
- *Tratat pentru prepararea vinurilor.* Tip. «Basilescu», Bucureşti 1907.
- *Altoirea forţată a viţelor americane.* Ed. «Alcalay», Bucureşti, 1908.

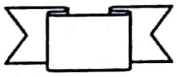

Scanned with OKEN Scanner

DUMITRU I. ŞTEFĂNESCU
(1882 -1926)
fondatorul horticulturii în România

Există puţine cazuri similare în istoria ştiinţelor agricole şi învăţămîntului din ţara noastră, cu acela al lui Dumitru. I. Ştefănescu *organizatorul activităţii horticole,* care după o viaţă atît de scurtă, să rămmă pentru posteritate o personalitate conturată la nivelul marilor înaintaşi, între care mulţi au trăit două vieţi ca a sa. Totuşi el nu a rămas receptat astfel de urmaşi.

Dumitru Ştefănescu s-a născut în ziua de 5 septembrie, anul 1882 în satul Strîmba de Jos, judeţul Ilfov, în familia unor ţărani săraci mai înaintaţi în vîrstă. A avut o viaţă zbuciumată şi plină de lipsuri în copilărie, continuînd sub o anumită formă pînă la sfîrşitul foarte scurtei sale vieţi, la vîrsta de 44 de ani.

D. Ştefănescu a frecventat şcoala primară în satul natal, trecînd apoi la gimnaziul «Ioniţă Asan» din Caracal. Odată cu încheierea studiilor liceale în anul 1901, rămîne fără nici un ajutor, prin decesul ambilor părinţi şi a fratelui mai mare, care l-au ajutat. În această situaţie grea s-a înscris la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău. Aici s-a dovedit a fi un tînăr profund chibzuit, desfăşurînd o muncă metodică, sistematică, fapt ce l-a clasat în frantea colegilor de serie şi primind la absolvirea studiilor, la 12 octombrie 1905, diploma «Cu distincţie». În anul 1907 s-a prezentat la concurs pentru obţinerea unei burse de studii în Franţa, astfel că în toamna aceluiaşi an se afla la Şcoala Superioară de Horticultura de la Versailles, unde a făcut în continuare dovada aptitudinilor sale, excepţionale, de muncă asiduă şi temeinică, prin dorinţa de cunoaştere şi o inteligenţă rară. Cunoştinţele primite aici au fost notate în 37 de caiete, a cîte 150-200 pagini de notiţe. Cîţi dintre cei care au studiat în străinătate au făcut dovada unei asemenea corectitudini şi consecvenţe de muncă? Rezultatele foarte bune obţinute la încheierea studiilor i-au permis conferirea distincţiei «Diploma de argint», cea mai înaltă formă de apreciere a muncii, calităţilor, şi a pregătirii dobîndite de străinii aflaţi la studii în Franţa. Pe această bază statul francez i-a acordat o excursie de studii gratuită, completîndu-şi în acest fel pregătirea. Începînd chiar din excursia de studii a trimis în ţară 6 articole cu observaţiile sale din călătoria în jurul Mediteranei şi în Italia.

La întoarcerea de la studii, în anul 1910, D. Ştefănescu a primit postul de şef al pepinierei pomicole de stat Ursoaia-Buzău, iar după 6 luni aceea de horticultor agronom la «Casa Rurală» - societate anonimă, ce urmărea cumpărarea proprietăţilor rurale şi ale moşierilor decăzuţi, pentru a vinde pămînt ţăranilor, a asigura asistenţă tehnică obştiilor

Scanned with OKEN Scanner

săteşti, seminţe selecţionate, răsaduri, material de plantat în livezi şi vii, etc. Aici a lucrat D. Ştefanescu 8 ani, unde s-a străduit cu toată energia tinereţii să realizeze scopul scietăţii ştiind că truda sa servea măcar în parte, celor dintre care a plecat şi i-a lăsat în starea pe care o cunoştea bine.

Legea învăţăniînîuiui din 1899, denumită de urmaşi Legea «Spiru Haret», care a durat pînă la reforma din 1948, cu unele completări, prevedea şi învăţământul elementar viticol, care s-a realizat Ia şcolile de la Valea Călugărească, Odobeşti şi Huşi. În anul 1911 s-a ajuns Ia funcţionarea a 6 şcoli inferioare de horticultură, 14 şcoli inferioare de agricultură, plus şcolile amintite. Învăţământul horticol nu a progresat, deşi în anul 1873 s-a reuşit înfiinţarea unei secţii horticole la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău, sub conducerea Iui P. S. Aurelian, dar în acele vremuri mentalitatea celor ce luau hotărîri rămînea la ideea că pomii trebuie plantaţi şi culeasă roadă; în privinţa viei şi legumelor, se aprecia că ele pot merge aşa cum se prezintă situaţia, iar flori nu trebuie prea multe. Astfel că după 3 ani s-a desfiinţat. La întoarcerea sa din Franţa D. I. Ştefanescu a început o activitate intensă pentru înfiinţarea şcolilor horticole. Efortul său a fost conjugat cu al altor colegi, ca Maximilian Popovici, 1. Hăşeganu, D. Duică şi alţii, încît în anul 1912 a obţinut înfiinţarea Şcolii Elementare Agricole – sau de grădinărit, cum i se spunea, de la Dragomireşti-Vale, lîngă Bucureşti, care există şi în zilele noastre tot ca şcoală agricolă. A fost primul director al acestei şcoli şi prin străduinţa sa şi a unor agronomi inimoşi această primă şcoală de grădinărie a dat ţării numeroase generaţii de horticultori practicieni.

Preocupat de rezultatele efective ale acestor şcoli asupra progresului agriculturii, D. 1. Ştefanescu, a lansat ideea învăţământului de masă, arătînd că un număr mic de absolvenţi pregătit de cîteva şcoli, este cu totul insuficient pentru agricultura ţării. El spunea: «*Săteanul are nevoie de un învăţământ agricol popular, făcut în grădina şi pe ogorul său, un învăţământ pipăit şi aplicat de el însuşi*». A emis şi ideea ca în învăţământul primar să fie infiltrate cunoştinţe, care să răspundă unor trebuinţe social-economice, de primă necesitate pentru populaţia de la ţară. În acest scop, în scrierile sale răspîndite în articole, conferinţe, broşuri, articole, s-a referit la «grădinile şcolare», dînd sfaturi pentru folosirea lor raţională în pregătirea elevilor din sate. Roadele activităţii sale în acest domeniu au fost foarte bogate, fiind favorizate şi de «Legea Haret», prin care se atribuiau loturi şcolare unităţilor săteşti, iar învăţătorii primeau o sumară pregătire agronomică. Mulţi dintre aceşti apostoli s-au distins, învăţînd pe săteni altoirile, producerea răsadului, tăierile la vita de vie, creşterea raţională a vitelor precum şi numeroase activităţi de economie gospodărească. Ei au fost cei care mai tîrziu au înfiinţat «Universităţile populare» în sate, aşa cum a rămas în istorie acea din comuna Ungureni, judeţul Botoşani, condusă de învăţătorul Alexandru Moisiu şi Const. Nicolau. Pe linia acestor preocupări, D. Ştefanescu a apreciat ca utilă îmbinarea învăţământului cu practica de producţie. În legătură cu activitatea şcolară, încă de tînăr a emis o concepţie personală cu privire la profilul moral şi profesional al profesorului agronom. Părerea sa era că «*Profesorul nu trebuie să uite că aproape toţi elevii îşi formează un ideal, şi să caute să-i înţeleagă, să le alimenteze idealul cu idei şi modele demne*».

Din anul 1920, D. Ştefanescu a trecut succesiv prin funcţiile de inspector horticol, inspector general şi membru al Consiliului Superior Agronomic din Ministerul Agriculturii, organizînd apariţia unor publicaţii agricole, popularizarea conferinţelor tehnice în rîndurile cultivatorilor. A publicat: *Sfaturi practice pentru cultura pomilor, Cele mai reputate mere cultivate în ţară,* 8 broşuri de mică întindere. De asemenea a înfiinţat «Biblioteca agricolă populară». Dar, activitatea sa a fost dăruită alături de alţii

Scanned with OKEN Scanner

săteşti, seminţe selecţionate, răsaduri, material de plantat în livezi şi vii, etc. Aici a lucrat D. Ştefanescu 8 ani, unde s-a străduit cu toată energia tinereţii să realizeze scopul scietăţii ştiind că truda sa servea măcar în parte, celor dintre care a plecat şi i-a lăsat în starea pe care o cunoştea bine.

Legea învăţăniînîuiui din 1899, denumită de urmaşi Legea «Spiru Haret», care a durat pînă la reforma din 1948, cu unele completări, prevedea şi învăţământul elementar viticol, care s-a realizat la şcolile de la Valea Călugărească, Odobeşti şi Huşi. În anul 1911 s-a ajuns la funcţionarea a 6 şcoli inferioare de horticultură, 14 şcoli inferioare de agricultură, plus şcolile amintite. Învăţământul horticol nu a progresat, deşi în anul 1873 s-a reuşit înfiinţarea unei secţii horticole la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău, sub conducerea Iui P. S. Aurelian, dar în acele vremuri mentalitatea celor ce luau hotărîri rămînea la ideea că pomii trebuie plantaţi şi culeasă roadă; în privinţa viei şi legumelor, se aprecia că ele pot merge aşa cum se prezintă situaţia, iar flori nu trebuie prea multe. Astfel că după 3 ani s-a desfiinţat. La întoarcerea sa din Franţa D. I. Ştefanescu a început o activitate intensă pentru înfiinţarea şcolilor horticole. Efortul său a fost conjugat cu al altor colegi, ca Maximilian Popovici, 1. Hăşeganu, D. Duică şi alţii, încît în anul 1912 a obţinut înfiinţarea Şcolii Elementare Agricole – sau de grădinărit, cum i se spunea, de la Dragomireşti-Vale, lîngă Bucureşti, care există şi în zilele noastre tot ca şcoală agricolă. A fost primul director al acestei şcoli şi prin străduinţa sa şi a unor agronomi inimoşi această primă şcoală de grădinărie a dat ţării numeroase generaţii de horticultori practicieni.

Preocupat de rezultatele efective ale acestor şcoli asupra progresului agriculturii, D. 1. Ştefanescu, a lansat ideea învăţământului de masă, arătînd că un număr mic de absolvenţi pregătit de cîteva şcoli, este cu totul insuficient pentru agricultura ţării. El spunea: «*Săteanul are nevoie de un învăţământ agricol popular, făcut în grădina şi pe ogorul său, un învăţământ pipăit şi aplicat de el însuşi*». A emis şi ideea ca în învăţământul primar să fie infiltrate cunoştinţe, care să răspundă unor trebuinţe social-economice, de primă necesitate pentru populaţia de la ţară. În acest scop, în scrierile sale răspîndite în articole, conferinţe, broşuri, articole, s-a referit la «grădinile şcolare», dînd sfaturi pentru folosirea lor raţională în pregătirea elevilor din sate. Roadele activităţii sale în acest domeniu au fost foarte bogate, fiind favorizate şi de «Legea Haret», prin care se atribuiau loturi şcolare unităţilor săteşti, iar învăţătorii primeau o sumară pregătire agronomică. Mulţi dintre aceşti apostoli s-au distins, învăţînd pe săteni altoirile, producerea răsadului, tăierile la viţa de vie, creşterea raţională a vitelor precum şi numeroase activităţi de economie gospodărească. Ei au fost cei care mai tîrziu au înfiinţat «Universităţile populare» în sate, aşa cum a rămas în istorie acea din comuna Ungureni, judeţul Botoşani, condusă de învăţătorul Alexandru Moisiu şi Const. Nicolau. Pe linia acestor preocupări, D. Ştefanescu a apreciat ca utilă îmbinarea învăţământului cu practica de producţie. În legătură cu activitatea şcolară, încă de tînăr a emis o concepţie personală cu privire la profilul moral şi profesional al profesorului agronom. Părerea sa era că «*Profesorul nu trebuie să uite că aproape toţi elevii îşi formează un ideal, şi să caute să-i înţeleagă, să le alimenteze idealul cu idei şi modele demne*».

Din anul 1920, D. Ştefanescu a trecut succesiv prin funcţiile de inspector horticol, inspector general şi membru al Consiliului Superior Agronomic din Ministerul Agriculturii, organizînd apariţia unor publicaţii agricole, popularizarea conferinţelor tehnice în rîndurile cultivatorilor. A publicat: *Sfaturi practice pentru cultura pomilor, Cele mai reputate mere cultivate în ţară,* 8 broşuri de mică întindere. De asemenea a înfiinţat «Biblioteca agricolă populară». Dar, activitatea sa a fost dăruită alături de alţii

Scanned with OKEN Scanner

şi înfiinţării şi conducerii unor reviste de specialitate, care sub titluri schimbate au rămas pînă în prezent. Aşa au fost «Viaţa agricolă», «Revista horticolă», diferite calendare la care a fost unul dintre principalii fondatori. În aceste reviste şi în numeroase altele, care de regulă aveau o existenţă efemeră, D. Ştefănescu a publicat alături de cei mai activi agronomi în sprijinul dezvoltării agriculturii pe baze ştiinţifice.

Dumitru Ştefănescu a fost unul dintre fondatorii activi ai Societăţii de Horticultura din România, avînd la înfiinţare 41 de membri, în frunte cu Ch. Faraudo, iar el fiind secretar general. În acelaşi timp a fost şi membru al Societăţii Agronomilor. In aceste funcţii îndeplinea sarcini concrete, nu putea fi vorba de nişte aspecte onorifice. Primul mare horticultor român a fost un organizator foarte activ şi priceput, de congrese, conferinţe, dezbateri. Astfel, în 1923, a organizat la Bucureşti Primul Congres de Horticultura din România cu peste 100 de persoane, cifră mare în acel timp. Aici a prezentat un raport asupra stării generale a învăţămîntului horticol şi activităţii publicaţiilor horticole. La congresul din 1924 ţinut la Timişoara, s-a adoptat o platformă-program, în urma căreia s-a obţinut ulterior înfiinţarea Şcolii Medii de Horticultura Băneasa şi a Direcţiei de Horticultura în cadrul Ministerului Agriculturii şi Silviculturii. Colaboratorii săi apropiaţi în această acţiune au fost: Ernest Grinţescu, Ch. Faraudo şi alţii.

În activitatea sa publicistică, de peste 20 de ani a elaborat impresionanta cifră de 341 de titluri: articole, broşuri, conferinţe şi lucrări, fiind un caz rar în istoria învăţămîntului şi ştiinţelor agricole româneşti, între personalităţile cu o viaţă atît de scurtă ca a sa. Ca lucrări mai importante trebuie să amintim: *Caisul, Seminţele de legume, Răsadniţele, Prunul, Industrializarea şi comercializarea fructelor,* etc.

Începînd din anul 1920, D. Ştefănescu a ocupat Catedra de Horticultură la Academia de Agricultură din Cluj, în calitate de conferenţiar, fără a renunţa la nici una din sarcinile sale anterioare, acceptînd o activitate care solicita mari eforturi. Era un talent didactic, un mare adept al pregătirii de cadre valoroase pentru agricultură. În acest sens spunea: «*şi în agricultura noastră avem nevoie de elemente capabile, care să cugete şi să-si dea seama de menirea lor... au şi servitorii plugului un rol în fiinţa acestui neam*». Cît de mare era adevărul exprimat prin cuvintele sale! Dar erau prea puţini cei care doreau să-l asculte şi să lupte pentru el.

Pe lîngă numeroasele sale realizări, D. Ştefănescu a fost şi un deschizător de drumuri în practica horticolă, întocmind pentru prima oară un «program de activitate a horticulturii practice». El arăta despre condiţiile excelente pentru cultura pomilor în ţara noastră şi releva posibilitatea producerii unor cantităţi mari de fructe, chiar şi pentru export. Pentru extinderea materialului valoros s-a preocupat în mod deosebit de organizarea şi funcţionarea unui număr satisfăcător de pepiniere, pe care, din funcţia înaltă ce o deţinea în minister, le-a îndrumat cu insistenţă şi competenţă.

Dumitru Ştefănescu a fost unul din promotorii educaţiei maselor de cultivatori pentru gustul cultivării pomilor, folosirea instructorilor ambulanţi de pomicultură, înfiinţarea grădinilor experimentale, acordarea sfaturilor pentru ţărani, concursuri de livezi. A pus o serie de probleme de organizare, care se aplică în zilele noastre: legiferarea comerţului cu fructe proaspete, standardizarea fructelor şi legumelor şi aprecierea lor după aspect, dar şi după conţinut în elemente nutritive şi vitamine; utilizarea mijloacelor de transport care să asigure integritatea şi prospeţimea fructelor. În legătură cu acestea, în anul 1920 spunea: «Se aduc pe piaţa Londrei piersicile din Africa de Sud şi perele din Australia, prin mijlocirea frigului artificial, şi noi nu putem transporta cireşele de la Leordeni la Piteşti». Referitor la aceasta a scris în anul 1921

Scanned with OKEN Scanner

Frigul artificial aplicat la conservarea fructelor. A fost preocupat de structura speciilor de pomi. În anul 1924 constata că din aproximativ 81 milioane pomi, 80% erau pruni din care se produce aproape exclusiv ţuică, care nu aducea mare venit ţăranilor. El recomanda uscarea fructelor şi producerea de magiunuri.

Prin întreaga sa experienţă ştiinţifică, practică şi de organizare, Dumitru Ştefănescu a militat statornic pentru stabilirea bazelor ştiinţifice de dezvoltare a horticulturii. Este greu de închipuit azi, că în anul 1923 nu exista nici un cîmp experimental pomicol sau legumicol. De altfel, este ştiut că extinderea cercetării horticole s-a produs abia după anul 1945. Pentru ridicarea nivelului cercetării horticole a stabilit o serie de sarcini cum ar fi: studiul soiurilor, stabilirea celor mai bune forme de coroane pentru cultura intensivă, alegerea celor mai potriviţi portaltoi, stabilirea tehnicii de cultivare, inclusiv posibilităţile de industrializare şi comercializare.

La 19 ianuarie 1926, la o vîrstă în plină activitate, D. Ştefănescu a fost răpus de septicemie în urma unei fracturi accidentale; o mare şi irecuperabilă pierdere pentru horticultura ţării. Se spune adesea că oamenii pot fi înlocuiţi. Există însă multe exemple care arată că unii oameni nu pot fi înlocuiţi. Acesta a fost şi cazul lui D. Ştefănescu.

Bustul valorosului nostru înaintaş se află în curtea fostei şcoli de horticultura de la Băneasa. El a rămas însă în conştiinţa urmaşilor *fondatorul ştiinţei horticulturii* în România, un promotor de mare eficienţă pentru dezvoltarea acestei importante ramuri agricole în ţara noastră, un iubitor al ţării şi al ţăranului.

Dumitru I. Ştefănescu
(Bibliografie selectivă)

- *Din istoricul grădinilor.* Conferinţă. «Gutemberg», Bucureşti, 1911.
- *Învaţamîntul agricol oficial în Franţa.* Rev. «Viaţa agricolă», Bucureşti, 1911.
- *Indicaţii practice asupara altoirilor de primăvară.* Rev. «Viaţa agricolă», nr. 3, Bucureşti, 1911.
- *Mărul Calvil Blanc.* Rev. «Viaţa agricolă», Bucureşti, 1912.
- *Plantaţi pomi roditori.* «Cartea Românească», Bucureşti, 1916.
- *Producţia grădinilor moderne.* «Karl Gobl», Bucureşti, 1916.
- *Un pas realizat spre învaţamîntul agricol specializat.* Rev. «Basarabia agricolă», 2,3, «România Nouă», Chişinău, 1919.
- *Instituţiile viticole şi horticole de peste munţi.* Rev. «Viaţa agricolă», nr. 14,15,16, 1921 «Gutemberg», Bucureşti, 1921.
- *Fructele Basarabiei.* Buletinul Agriculturii. Tip. «Viaţa Românească», Bucureşti, 1922.
- *Cultivaţi legumele.* Tip. «Cartea Românească», Bucureşti, 1923.
- *Degenerarea prunului D'Agen.* Buletinul agriculturii, voi.4, nr. 10-12, 1922, Tip. «Adevărul», Bucureşti, 1923.
- *Pomii noştri roditori.* «Cîmpul» nr. 5, Bucureşti, 1923.
- *Industrializarea fructelor.* Rev. «Horticolă», nr. 11, Bucureşti, 1924.
- *Altoirea pomilor roditori.* «Cartea Românească» Bucureşti, 1925.
- *Grădinile experimentale şi demonstrative cu pomi roditori.* Extr. din «Buletinul Agriculturii», voi. I, nr. 1, 3, Bucureşti 1925.
- *Industrializarea şi comercializarea fructelor şi legumelor.* «Cartea Românească», Bucureşti, 1925.

Scanned with OKEN Scanner

- *Organizarea producţiei şi desfacerii fructelor.* «Tiparul Românesc», Bucureşti, 1925.
- *Pepinierele horticole.* «Bucovina», Bucureşti, 1925.
- *Semînţele de legume.* «Cartea Românească», Bucureşti, 1925.
- *Cauzele agricole şi horticole.* Rev. «Horticolă», nr. 26, Bucureşti, 1925.
- *Horticultura Basarabiei.* Rev. «Horticolă», nr. 23, Bucureşti, 1925.
- *Pepiniera de pomi roditori.* «Cartea Românească», Bucureşti, 1926.
- *Răsadniţele.* «Cartea Românească», Bucureşti, 1926.
- Cociu V., *D. I. Ştefanescu.* Ed. «Ceres» Bucureşti, 1972.

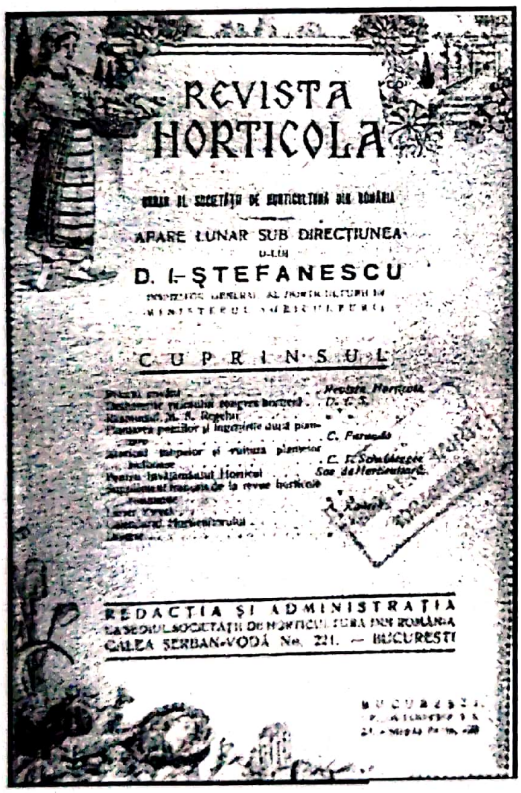
REVISTA
HORTICOLA
APARE LUNAR SUB DIRECTIUNEA
D. I. ŞTEFANESCU
C U P R I N S U L
REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA
CALEA SERBAN-VODĂ No. 221. — BUCUREŞTI

MINISTERUL AGRICULTURII
No. 24
BIBLIOTECA UNIVERSITĂŢII IAŞI
FRUCTELE
BASARABIEI
DE
P. I. ŞTEFĂNESCU
BUCUREŞTI
VIAŢA ROMÂNEASCĂ S. A. — TIPOGRAFIA „UNIVERSALA"
1923

ERNEST GRINŢESCU
(1884-1969)

agronom, jurist şi horticultor

Între numeroşii agronomi de seamă, care s-au născut în deceniile opt şi nouă ale secolului trecut, Ernest Grinţescu ocupă un loc aparte. În cei peste 50 de ani de activitate în folosul agriculturii el a abordat domenii distincte, avînd în fiecare dintre ele contribuţii recunoscute. O analiză sumară a lucrărilor publicate din 1915, pînă în anul 1960 ne dezvăluie o muncă bazată pe competenţă şi dorinţă de a contribui cît mai mult la ridicarea ştiinţei şi practicii agricole. Nu mai cunoaştem un caz similar, care să fi abordat atîtea domenii diferite şi să devină în fiecare dintre ele un valoros contribuabil la înnoire, o personalitate de prim rang.

Ernest Grinţescu s-a născut la 6 mai 1884 ca fiu al învăţătorului Petru Grinţescu din comuna Petricani, judeţul Neamţ; într-o foarte veche familie de intelectuali moldoveni, care prin activitatea lor au slujit poporul, trăind în sînul vieţii rurale ca învăţători, preoţi, funcţionari, etc. Deşi au existat numeroase asemenea familii, sînt puţin cunoscute şi în general nu s-a preocupat cineva să scrie o slovă de preţuire pentru contribuţia lor la luminarea maselor. Ernest Grinţescu a învăţat primele clase la şcoala din satul natal. După absolvirea liceului la Piatra Neamţ, se înscrie în anul 1905 la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău, pe care o absolvă ca şef al promoţiei sale în anul 1908.

În aceeaşi perioadă cu studiile de agricultură, a urmat şi cursuri la Facultatea de Drept din Bucureşti, devenind licenţiat în anul 1907 şi primind un larg orizont de pregătire intelectuală. Deşi a fost un absolvent foarte merituos nu a reuşit să obţină o bursă de studii pentru străinătate, aşa cum era obişnuinţa, trecînd la activitatea profesională chiar din anul absolvirii. Mult mai tîrziu, în anul 1931, E. Grinţescu a obţinut doctoratul în economie la Universitatea din Strassburg, iar în anul 1936 doctoratul în Drept în Universitatea Bucureşti. Aceste titluri obţinute la o vîrstă care nu este în general obişnuită pentru astfel de activitate relevă o personalitate implicată în actualitatea ştiinţifică, deosebită de pregătirea sa de bază.

Imediat după absolvirea şcolii de la Herăstrău, E. Grinţescu a fost angajat ca agronom la Regia Monopolurilor Statului, pentru sectorul culturii tutunului, condus în acea vreme de Maximilian Popovici, una dintre figurile cele mai active în sprijinul ridicării nivelului de activitate în sectorul culturii acestei plante.

Scanned with OKEN Scanner

În primii ani de activitate a lucrat direct ca «subşef de cultură». În anul 1912 i-a fost acordată încrederea de a prezenta lucrarea tehnică de sinteză privind activitatea pe ţară la cultura tutunului, sub titlul *Cultura tutunului în 1912.* Acest material confirmă o maturitate profesională timpurie. În conţinut descrie situaţia culturii pe circumscripţii, zone de cultură; despre răsadul de tutun, plantare, starea şi evoluţia culturii în cursul vegetaţiei, lucrări de cultură, atacul bolilor şi dăunătorilor, recoltarea, uscarea, calitatea foilor. La fiecare problemă tratată exprima şi aprecierile proprii asupra situaţiilor ivite, prezentînd şi soluţii de viitor.

Apoi, activitatea sa de subinspector la Regia Tutunului a fost orientată spre organizarea activităţii în teren şi îndrumarea tehnică de cultivare a acestei plante, fiind foarte activ. Între lucrările publicate pe baza acestei activităţi amintim *Cultura tutunului în România* (1913), *Cultura tutunului în Bucovina* (1919) şi *Agenda culturii tutunului* (1920). Informaţii şi cronici despre activitatea privind cultura tutunului a publicat E. Grinţescu în «Buletinul cultivării şi fermentării tutunului», «Viaţa Agricolă» şi «Cîmpui». În anul 1919 a primit funcţia de «director ci. a II-a la Cultura Tutunului».

Încă din anii tinereţii Ernest Grinţescu a fost activ în expunerea legilor privitoare la agricultură, pe înţelesul larg al celor interesaţi, căutînd să valorifice pregătirea sa de jurist. Astfel, în anul 1915, publică *Jurisprudenţa Curţii de Casaţie în legătură cu legile rurale,* într-o succesiune de 5 articole, la revista «Viaţa agricolă». Curtea de Casaţie, instituţia la care se făcea apel în cazul încălcării legilor, avea un rol foarte important în aplicarea corectă a prevederilor legale. E. Grinţescu face prezentarea analitică a acestor legi, accentuînd asupra unor aspecte ce permiteau aplicarea lor incorectă. De asemenea reproducea unele aspecte esenţiale, necesar a fi cunoscute de agricultori. Aflăm aici că Legea reformei agrare din 1864 interzicea ipotecarea sau vînzarea pămîntului timp de 30 de ani; cîrciumarul şi perceptorul fiscal nu aveau drept să cumpere pămînt de la cei în drept să-l vîndă; un minor, fiu de ţăran, putea cumpăra pămînt; văduvele cu copii, împroprietăriţi, primeau pămîntul pentru aceştia, ele nefiind proprietare. Sau la Legea învoielilor agricole, contractele se fac conform legii, sentinţele tribunalului în privinţa învoielilor nu erau supuse recursului, etc.

Pentru perioada 1916 - 1927 publică lucrarea *Jurisprudenţa rurală* unde trece în revistă toate legile publicate în acest interval, cu privire la agricultură, iar în 1931, *Noile legi rurale.* Scopul acestor lucrări urmărea cunoaşterea legilor pentru desfăşurarea activităţii care să asigure progres şi bunăstare agricultorilor, apărîndu-i de speculanţi.

După aproape 12 ani de activitate la RMS, E. Grinţescu a primit o funcţie de inspector la Ministerul Agriculturii, unde a activat ca subdirector şi director al învăţămîntului agricol. Se ştie că în acei ani toate formele de învăţămînt agricol erau sub îndrumare MAD. În această funcţie a desfăşurat o activitate foarte rodnică. A fost preocupat de coordonarea înnoirii programelor şcolare, de înfiinţarea unor noi şcoli, dar mai ales de buna lor activitate în pregătirea tinerilor pentru agricultură. În anul 1925 avea sub îndrumarea MAD, 3 instituţii agricole de învăţămînt superior, 2 şcoli medii de agricultură, 34 şcoli inferioare, 14 şcoli elementare precum şi cîteva şcoli particulare. Sub îndrumarea sa şcolile agricole şi îndeosebi cele «inferioare» au avut o activitate foarte eficientă. În timpul cît a funcţionat pe acest post, E. Grinţescu, iar subsecretar de stat la acest minister era Gh. Cîpăianu, a obţinut legiferarea statutului de învăţămînt agricol superior pentru Şcoala Superioară de Agricultură de la Bucureşti si cea de la Cluj. Absolvenţii şcolilor inferioare de agricultură, aveau o pregătire tehnico-practică foarte temeinică; mulţi dintre ei depăşind statutul de muncitor agricol calificat, ajungînd chiar administratori de moşii sau funcţionari de stat pentru agricultură. Aceste

Scanned with OKEN Scanner

şcoli, înfiinţate în anul 1883, prin activitatea energică a lui P.S. Aurelian, aveau durata de 3 ani, primind la intrare elevi în vîrstă de 14 ani. Ele erau conduse de un director ca institutor agronom, încă un institutor agronom, un profesor pentru obiectele de cultură generală, un secretar - contabil şi cîţiva şefi de cultură (tehnicieni). Elevii erau interni şi luau parte la beneficiul net, în raport cu zilele lucrate. Legea învăţămîntului din anul 1924 care prevedea învăţămîntul general de 7 clase, cerea şi predarea cunoştinţelor agricole în clasele 4-7, după propunerea lui E. Grinţescu. Este cunoscut că în urma acestei legi, învăţarea obiectelor agricole în şcolile săteşti a primit o foarte frumoasă dezvoltare. Au apărut pepiniere, grădini şcolare, loturi model, care au stîrnit interes pentru o agricultură avansată în rîndurile sătenilor. Altoirea, sădirea pomilor şi viţei de vie, cultura legumelor au fost mult încurajate de activitatea unor învăţători care au rămas în istoria noastră ca promotori, ai civilizaţiei satului pînă la începutul deceniului şase din secolul XX. În timpul deţinerii acestei funcţii la Ministerul Agriculturii, E. Grinţescu a fost o personalitate care s-a distins în toate acţiunile îndreptate spre o mai bună activitate în învăţămîntul agricol, participînd la sărbătoriri ale diverselor instituţii şcolare, luînd cuvîntul la congrese ale Societăţii Agronomilor, Societăţii Horticole şi ale altora. A publicat numeroase lucrări de informare asupra situaţiei învăţămîntului agricol, a unor anume şcoli de acest fel. Între acestea amintim: *Situaţia învăţămîntului agricol, pînă în 1924, Şcolile de agricultură din România* (1925), *Şcoala de economie casnică* (1945), *Şcoala elementară de agricultură Sava - Şomănescu - Romanaţi* (1925), *Şcoala inferioară de agricultură Chişinău* (1925), *Şcoala de gospodărie, Ţigănia - Prahova* (1930) şi altele.

Activitatea sa desfăşoară aici pînă în anul 1932, a reprezentat o etapă foarte importantă a învăţămîntului românesc, în special în privinţa ridicării nivelului calitativ al actului pregătirii în meserie şi a consolidării unor modele şcolare de mare eficienţă, între care s-au evidenţiat şcolile inferioare, şcolile casnice, şcolile de ucenici mecanici din fermele statului, care au dat rezultate deosebite, rămase la loc de cinste în istoria învăţămîntului agricol. La toate aceste înfăptuiri şi-a adus un aport recunoscut directorul învăţămîntului Agricol, Ernest Grinţescu.

După anul 1930, Ernest Grinţescu a ocupat şi postul de profesor de agricultură şi economie rurală la Şcoala superioară de Horticultura Bucureşti, unde treptat şi-a adîncit preocupările privind dezvoltarea acestei şcoli şi a horticulturii în general. Aceasta, în paralel cu o activitate foarte laborioasă ca director al Cadastrului Funciar din Ministerul Agriculturii (1932). Vom arăta că deşi preocuparea în acest domeniu era veche pe teritoriul locuit de români, din 1820 în Bucovina, 1849 în Transilvania, iar în Ţara Românească (1899), I.C. Brătianu a propus înfiinţarea acestui serviciu. După o activitate de cîţiva ani la această direcţie a publicat lucrarea: *Cadastrul, cartea funduară şi comasarea,* în care prezintă un studiu foarte competent al teoriei cadastrului şi cărţilor funduare în legătură cu nevoile economiei româneşti. Aici susţine importanţa cadastrului pentru organizarea şi ridicarea producţiei agricole, unde introduce şi un istoric al acestui domeniu de mare însemnătate legat de agricultură, referitor la cele mai vechi şi avansate ţări în agricultură din Europa, ca Elveţia, Germania, Franţa şi Olanda. Insistînd asupra foloaselor cadastrului în acei ani, arată că acesta consolidează proprietatea prin ridicare în plan, favorizează introducerea cărţii funduare, uşurează transmiterea proprietăţii şi circulaţia bunurilor imobiliare, permite evaluarea averii funciare a ţării, permite stabilirea impozitului funciar, înlesneşte creditul financiar şi aduce avantaje sociale şi morale. Tot pe această idee a prezentat un raport la al XII-lea Congres Agricol de la Bucureşti în 1938 despre *Consolidarea proprietăţii agricole ca mijloc de ridicare a agriculturii.* La

Scanned with OKEN Scanner

fel ca toţi marii săi colegi agronomi, Ernest Grinţescu propune comasarea proprietăţii ţărăneşti, pentru a ajunge ca o exploataţie să aibă o singură suprafaţă întinsă şi nu parcele distanţate uneori la zeci de kilometri. Pentru exemplificare aduce cazul satului Botăceanca din sudul ţării unde reveneau 4 ha pentru o familie, care se aflau împărţite în 10-30 parcele, deci pe fiecare hectar erau circa 7 parcele, adică 7 proprietari. Această pulverizare făcea dintr-un început imposibil orice progres cît de cît vizibil.

Una dintre lucrările sale de referinţă o reprezintă *Legea randamentelor descrescînde în agricultură* (1930), în care prezintă în comentarii «Teoria rentei» lui West (1815) Ricardo (1817) şi Torens (1920). Aici arată că producătorul poate ridica producţia prin trei măsuri de bază: extinderea terenului, ridicarea cheltuielilor de producţie şi aplicarea unui volum mai mare de muncă calificată. În acelaşi timp demonstrează că producătorul trebuie să fie prudent căci urmare acestor factori se înregistrează un spor de producţie numai pînă la o limită a lor, iar în continuare, creşterea nu mai aduce sporuri economice de producţie.

După instalarea sa ca profesor la Şcoala Superioară de Horticultura Bucureşti - Băneasa, Ernest Grinţescu a devenit unul din cei mai activi exponenţi ai dezvoltării acestei ramuri agricole, atît practic cît şi prin condei. În primul rînd a devenit proprietarul unei foarte prospere pepiniere de pomi, fiind cunoscut ca unul dintre pepinieriştii importanţi ai ţării.

Încă din 1933 devine preşedinte şi vicepreşedinte al Societăţii de Horticultură, care a fost înfiinţată în anul 1910 de Ion Haşeganu, Dumitru I. Ştefănescu şi fraţii Faraudo. El rămîne în continuare ca preşedinte şi după fuzionarea societăţii cu «Asociaţia Naţională de Horticultura». Pe această linie în anul 1941 era primit ca membru al Academiei de Agricultură.

Ernest Grinţescu a fost unul dintre importanţii proprietari şi editori de cărţi pentru agricultură. Mulţi ani, după anul 1930 a ţinut rubrica de agricultură a ziarului «Curentul» şi a fost directorul «Bibliotecii agricole» a acestui ziar, publicînd peste 100 de titluri de lucrări, ale celor mai cunoscuţi agronomi ai vremii. În deceniul al treilea a fost unul dintre cei mai activi colaboratori la revista «Viaţa agricolă» aiături de D. Chiţoiu, Al. Nasta şi N. Cornăţeanu. Ultima lucrare publicată de Ernest Grinţescu apare în volumul omagial editat de Academia Română cu ocazia aniversării vîrstei de 75 ani a profesorului Gh. Ionescu - Şişeşti, în anul 1960.

Numele său poate fi întîlnit în aproape toate revistele importante ale timpului: «Cîmpul», «Viaţa agricolă», «Pagini agrare şi sociale», «Revista horticolă», «Agricultura nouă», unde a publicat şi a făcut parte din comitete de redacţie sau a deţinut direcţia lor.

Ernest Grinţescu a încetat din viaţă la 23 iunie 1969, rămînînd în istoria ştiinţelor agricole, un nume luminos alături de cei care au contribuit cu mintea şi fapta la prosperarea agriculturii în prima jumătate a secolului nostru.

Ernest Grinţescu
(Bibliografie selectivă)

- *Jurisprudenţa Curţii de Casaţie.* Tip. «Gobl», Bucureşti, 1915.
- *Şcoala elementară de agricultură «Sava Sămănescu» - Drăghiceni,* Tip. «Gobl», Bucureşti, 1925.
- *Şcolile de agricultură din România.* Tip. «Gobl», Bucureşti, 1925.

Scanned with OKEN Scanner

- *Situaţia învăţământuhii agricol pînă în anul 1924.* Tip. «Convorbiri Literare», Bucureşti, 1925.
- *Învăţământul agricol în România.* Rev. «PAS», 1926.
- *Activitatea didactică şi economică a şcoalelor de agricultură.* Rev. «PAS», 1926.
- *Jurisprudenţa rurală.* Tip. Gobl», Bucureşti, 1927.
- *Şcoala de gospodărie - Ţigania Prahova.* Tip. «Gobl», Bucureşti, 1924.
- *L'enseignement agricole en Roumanie.* În «La Roumaine Agricole», Bucureşti, 1929,
- Al. XIV-lea Congres Internaţional de Agricultură, 1929.
- *Legea randamentelor descrescînde în agricultură.* Tip. «Oltenia», Bucureşti, 1930.
- *Noile legi rurale.* Tip. «Oltenia», Bucureşti, 1931.
- *Cunoştinţe generale pentru agricultură.* «Calendarul Plugarilor». Tip. «Oltenia», Bucureşti, 1931.
- *Mijloace de mărire a recoltei la ha. Sfaturi şi îndrumări practice.* Tip. «Universul», Bucureşti, 1933.
- *Mărirea producţiei.* Tip. «Universul», Bucureşti, 1934.
- *Înfiinţarea pepinierei de pomi roditori.* Tip. «Universul», Bucureşti, 1935.
- *Cadastrul, cartea funciară şi comasarea.* Tip. «Universul», Bucureşti, 1936.
- *Consolidarea proprietăţii agricole ca mijloc de ridicare a agriculturii.* Tip. «Universul», Bucureşti, 1937.
- *Organizarea producţiei plugarului.* Tip. «Universul», Bucureşti, 1937.
- *Scurt istoric al familiei noastre.* Ed. «C.D.A.», Bucureşti, 1938.
- *Rolul horticulturii în epoca actuală.* Tip. «Universul», Bucureşti, 1942.
- *Efectele gerului din iarna 1941 – 1942 asupra pomilor roditori.* «Buletinul Academiei de Agricultură din România», Ed. «Universul», Bucureşti, 1943.
- *Lucrări agricole în timpul anului.* Tip. «Universul», Bucureşti, 1944.
- *Grîul.* Tip. «Universul», Bucureşti, 1945.
- *Şcoala de economie casnică, Bucecea, judeţul Botoşani.* Tip. «Gobl», Bucureşti, 1945.
- *Cultura leguminoaselor păstăioase.* Tip. «Universul», Bucureşti, 1946.

SOCIETATEA NAŢIONALĂ DE HORTICULTURĂ DIN ROMÂNIA

ROLUL HORTICULTURII ÎN EPOCA ACTUALĂ

Conferinţă ţinută la Societatea naţională de Agricultură în ziua de 26 Februarie 1942

DE

PROF. E. GRINŢESCU

(Extras din revista Horticultura Românească, 1942)

1942

ION C. TEODORESCU
(1886-1978)

profesor de viticultură şi oenologie, erudit om de ştiinţă

După activitatea de fondare a unei ştiinţe, care merită întotdeauna aprecierea şi respectul cuvenit primatului, viitorul ei depinde în mod hotărîtor de valoarea contribuţiei urmaşilor. În acest sens putem aprecia că munca de pionerat pentru *edificarea bazelor ştiinţei viticole şi oenologice,* depusă de G. Nicoleanu şi V. Brezeanu a fost în mod strălucit continuată de Ion Teodorescu. Activitatea de organizator, cercetător, publicist şi dascăl îl aşează în fruntea oamenilor de ştiinţă al acestui domeniu în perioada 1920-1960.

Ion Teodorescu s-a născut la 16 aprilie 1886 la Craiova. unde a învăţat clasele primare şi liceul, cu rezultate foarte bune. Era perseverent şi deosebit de muncitor, însuşiri păstrate în activitatea sa viitoare. S-a înscris la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău într-o perioadă cînd încă nu se pretindea candidaţilor să fie absolvenţi a opt clase de liceu, încît în anul 1907, la numai 21 de ani era un foarte merituos absolvent al acestei şcoli. Imediat după absolvire a fost trimis la studii pentru specializarea în viticultură, oenologie şi horticultura la Şcoala Naţională de Horticultura de la Versailles, înfiinţată în anul 1873, care avea un mare prestigiu în Europa. A continuat pregătirea printr-o activitate practică directă şi studii la celebrele pepiniere Namblot Bruneau din Burg-la Reine, revenind în ţară în 1909.

Ca absolvent al Şcolii de la Herăstrău şi cu specializările obţinute în străinătate, I. Teodorescu a fost angajat profesor la Şcoala Normală de Învăţători de la Galaţi în perioada 1 aprilie 1909-1 septembrie 1918. În această perioadă a fost un publicist activ. Chiar în primul an de apariţie a revistei «Viaţa agricolă» a publicat în patru numere ale acesteia despre «Şcoala Naţională de Horticultura de la Versailles», iar în anii următori despre alegerea plantelor de apartament şi prezentarea lor morfologică împreună cu tehnica de cultură. A scris numeroase articole despre grădinile peisagere, fiind primele materiale mai vaste cu pronunţat caracter aplicativ, referitoare la acest domeniu.

Activitatea din această perioadă dezvăluie un valoros de specialist horticultor, dar cu nuanţă nesemnificativă spre viticultură. Drumul său spre această ştiinţă s-a deschis odată cu angajarea ca profesor de viticultură la Şcoala Naţională de Viticultură de la Chişinău, Ia 1 martie 1919, unde a activat pînă la 1 martie 1922. Cu această etapă, I.

Scanned with OKEN Scanner

Teodorescu se înscrie în rîndul specialiştilor viticoli, unde devine foarte activ şi preţuit în acelaşi timp.

În anul 1922 obţine prin concurs Catedra de Vinificaţie şi Oenologie, la Şcoala Superioară de Agricultură de la Herăstrău, care, după decesul lui V. Brezeanu în 1917, nu şi-a găsit un cadru stabil. Experienţa didactică anterioară şi pregătirea practică temeinică l-au propulsat rapid în situaţia profesorului erudit, autoritar şi respectat de studenţi şi colegi.

Lecţiile sale, predate după un curs propriu litografiat se bazau pe cea mai valoroasă literatură din ţară şi străinătate. El conţinea un volum de cunoştinţe redat pe o întindere de peste 1300 pagini. Amînarea publicării acestui curs într-un tratat a privat ştiinţa viticolă de o lucrare ce putea fi «de căpătîi». Războiul şi condiţiile ulterioare n-au mai favorizat acest act de promovare a unei ştiinţe care merita această onoare.

Pentru buna pregătire a studenţilor, ajutat de colaboratorii catedrei, a organizat o colecţie ampelografică ce cuprindea 20 de specii de viţă de vie, 25 hibrizi şi 132 de soiuri, din care 52 româneşti. A organizat la catedră cursuri şi lucrări de perfecţionare pentru altoirea viţei de vie şi degustări de vinuri. Pentru însuşirea practică a tehnologiei viticole a realizat la Pietroasa o experienţă cu plantaţii pe rod, iar la Istriţa cu portaltoi. Aici era nelipsit la practica studenţilor, reuşind să dea o pregătire temeinică la peste 25 de generaţii de viitorii specialişti în viticultură. În acelaşi scop a înfiinţat la Pietroasa şi o *şcoală de pepinierişti,* pregătind cadre pentru pepinierele statului şi oferind totodată o bază de practică pentru studenţi. În timpul său, coordonarea stropirilor în vii revenea ca sarcină Catedrei de Oenologie a Academiei de înalte Studii Agronomice din Bucureşti.

În activitatea sa la catedră, I. Teodorescu a fost un om de înaltă factură morală şi un bun coleg. În perioada activităţii sale catedra a avut un personal de o reală competenţă, care a beneficiat de condiţii favorabile pentru deplină manifestare profesională. Trebuie să-i amintim între colaboratori pe D. Bernaz, Gherasim Constantinescu, R. Odobeşteanu, T. Martin, cunoscute personalităţi ce au contribuit la dezvoltarea ştiinţei viticulturii şi oenologiei.

Pe lîngă activitatea didactică curentă, I. Teodorescu a avut unele funcţii administrative implicate direct în practica viticolă. Astfel în perioada 1 aprilie 1922 -26 octombrie 1926 a fost inspector şi inspector general al pepinierelor viticole ale statului şi şcolilor de viticultură. Aici a organizat refacerea pepinierelor distruse în primul război mondial şi a redus mult numărul de soiuri care afecta negativ producţia viticolă, dar mai ales calitatea vinurilor, iar împestriţarea acestora punea în pericol renumele şi chiar existenţa marilor podgorii. Ion Teodorescu a introdus portaltoi foarte valoroşi ca *Berlandieri x Riparia Teleki 8B* şi *Kobler 5BB.* A interzis importul de viţe altoite prin care parveneau unele soiuri nedorite, iar pepinierele statului au fost grupate într-o organizaţie de producţie de înaltă competenţă profesională. Ideile ce au călăuzit această activitate au fost lansate de I. Teodorescu şi colaboratorii săi apropiaţi. În acelaşi timp s-a ocupat foarte serios de activitatea şcolilor de viticultură care fiinţau la Odobeşti, Chişinău. Valea Călugărească, Miniş etc. S-a preocupat în primul rînd de formarea specialiştilor şi a cadrelor de conducere, a sprijinit înzestrarea şcolilor cu teren pentru pepiniere, plantaţii, crame şi legarea acestora de practica viticolă; a dispus revizuirea şi completarea programelor şcolare, accentuînd asupra caracterului practic al pregătirii bazat pe cunoştinţe agrobiologice solide. Tot în cadrul acestei activităţi a organizat începuturile în cooperaţia viticolă, îndeosebi pentru domeniul vinificaţiei, iar şcolile viticole au găzduit consultaţii pentru viticultorii practici. Aceste încercări au

Scanned with OKEN Scanner

avut efecte asupra pregătirii organelor medii şi ale practicienilor, contribuind la ridicarea nivelului practicii viticole.

Activitatea de organizare a producţiei viticole, aplicarea ei la scară naţională reveneau Ministerului Agriculturii. Pentru o asemenea activitate se apela la cei mai competenţi specialişti, chiar dacă aveau şi alte obligaţii de serviciu. Acest principiu a fost mult timp aplicat înainte de ultimul război mondial şi chiar mai tîrziu, cu rezultate excelente, în cele mai multe sectoare.

Astfel, după V. Brezeanu, dispărut în anul 1917; la 21. oct. 1926 directorul Serviciului Viticulturii devenea profesorul Ion Teodorescu, unde a activat pînă în data de 1 aprilie 1937. În această calitate a participat la întocmirea regulamentelor şi legilor viticole. A inventat un aparat pentru depistarea vinurilor falsificate; a impus aplicarea plombei pe pachetele de viţe altoite vîndute pentru plantare şi a obligat acordarea garanţiei producătorilor de viţe altoite pentru calitatea materialului; a coordonat zonarea soiurilor de viţă în podgorii stabilind şi podgoriile al căror nume pot să-l poarte vinurile produse. Din această ultimă decizie avem vinuri de Cotnari, Odobeşti, Valea Călugărească, Drăgăşani etc.

Ion Teodorescu a fost un adversar declarat al viţelor hibride organizînd înlocuirea lor, dar cu rezultate modeste, căci în anul 1937 din suprafaţa de 369.043 ha, acestea deţineau 218.721 ha, faţă de 120.590 ha viţe altoite, 26.118 ha vii indigene pe nisipuri şi 3.614 ha portaltoi. De pe postul său la Ministerul Agriculturii a sprijinit crearea cooperativelor viticole şi oenologice, pentru ridicarea calitativă a activităţii în producţie şi comercializarea ei. De asemenea, I. Teodorescu a fost unul dintre primii agronomi învăţaţi care a ţinut un mare număr de conferinţe pe teme viticole, la radio, a organizat studiul agrobiologic al zonelor viticole ale ţării, oferind date deosebit de utile pentru înfiinţarea de noi plantaţii, pentru stabilirea celor mai adecvate soiuri, pentru fertilizare şi amendare.

Sub conducerea lui 1. Teodorescu s-au înfiinţat importante suprafeţe de plantaţii viticole în nordul ţării în anii 1931-1936, utilizînd viţe altoite.

Ajutat de cunoştinţele sale valoroase de viticultură şi oenologie, de o experinţă practică prodigioasă, de prezenţa permanentă în miezul problemelor tehnicii viticole şi economiei acestei ramuri, I. Teodorescu a fost în măsură să publice un număr impresionant de lucrări. După conţinutul lor, acestea sînt: 1. *lucrări de tehnologie:* Altoirea viţelor în ochi dormind, o metodă nouă (1933); Cum stropim viile? (1934); Materialul produs în pepinierele statului (1930); Pămînturi bune pentru vii; Tăierea ca factor de producţie în viticultură (1939); Viticultura (fascicolă în cadrul unui tratat complet de agricultură proiectat în 7 volume, dar realizat parţial); 2. *lucrări despre soiuri şi material de plantat:* Cele mai recomandate specii şi varietăţi de viţe pentru România (1930); Casificarea şi recunoaşterea soiurilor de viţe roditoare din podgoriile româneşti (1940); Din nou despre problema hibrizilor producători direcţi (1939); Soiuri cu polen steril întîlnite în podgoriile româneşti (1941); 3. *lucrări de oenologie:* Exportul strugurilor şi vinurilor româneşti; condiţionarea vinurilor pentru marele consum; Conferinţe viticole *şi* oenologice la radio şi zonarea vinuri.": viţa de vie şi vinul de-a lungul-veacurilor. 4. *lucrări de interes general;* Caracterizarea diferitelor podgorii româneşti; Ce este viţa de vie; In apărarea viticulturii (1935) Perlele Moldovei, Cotnari şi Uricani (1940); Planificarea viticulturii (1940); Standardizarea plantaţiilor de vii şi pomi (1939); Congresul Internaţional Viticol de la Barcelona (1930).

Scanned with OKEN Scanner

Desigur, au fost enumerate aici numai cele mai cunoscute dintre lucrările sale. Vom aminti lapidar despre importanţa unora din aceste lucrări cît şi despre unele idei originale.

În lucrarea *România viticolă* (1939) face o analiză lucidă a cauzelor ce determină o prea lentă înlocuire a plantaţiilor cu viţe hibride şi producători direcţi americani. În favoarea acestor plantaţii se aduc următoarele argumente: cheltuieli reduse pentru înfiinţare, scutirea de impozite, rezistenţa mai bună la boli ceea ce reducea cheltuielile de îngrijire, capacitatea rapidă de refacere după calamitate, necesitatea unor cunoştinţe practice sumare pentru cultivare, rezistenţă foarte bună la secetă. Argumentele împotriva cultivării acestor viţe sînt la fel de puternice: au o productivitate inferioară viţelor altoite, vinul este de o calitate mult mai slabă, fiind procurat de comercianţi pentru falsificări şi valorificat apoi la un preţ apropiat de vinul nobil; vinul hibrid apare înaintea celui nobil şi se vinde repede stabilind un preţ peste care vinul nobil trece cu o valoare mică, devenind nerentabil, vinul de viţă hibridă nu este cerut în comerţul extern, suprafeţele cu viţe hibride s-au estins la şes, ocupînd terenuri favorabile pentru cultura plantelor de cîmp. În baza acestei analize autorul a susţinut pe toate căile înlocuirea soiurilor direct producătoare cu soiuri nobile sau desfiinţarea lor şi redarea terenurilor plane, culturilor agricole.

Un prim model de prezentare a rezultatelor experimentale în viticultură (1943) îl întîlnim în lucrarea *Viile experimentale din România* unde redă rezultatele lucrărilor din staţiunile Şaba, Chişinău, Cotnari, Odobeşti, Valea Călugărească, Drăgăşani şi şcolile de viticultură de la Miniş şi Diosig. Este descris pentru fiecare localitate studiul solului, climatului, sortimentul de soiuri studiat, sistemele de tăieri, studiul economic şi sortimentul de viţe pe podgorii.

În anul 1939, un colectiv de învăţaţi agronomi au proiectat publicarea unui tratat complet de agricultură în 7 volume. Între ei se afla Gh. Ionescu Şişeşti, Gh. K. Constantinescu, N. Cornăţeanu, M. Drăcea, N. Săulescu, H. Vasiliu, I. C. Teodorescu şi C. Susceoreanu. Din acest proiect s-au realizat numai două volume, unul fiind *Viticultura.* Lucrarea - în 11 capitole, pe 200 pagini - are un evident caracter aplicativ, fiind expusă într-un limbaj tehnic perceptiv. S-a dovedit a fi un manual de îndrumare tehnică pentru viticultură, pentru omul cu un nivel minim de studii. Foarte bine este realizat capitolul «pepiniera», iar despre vin aflăm că în secolul al XII-lea, regele Veneţiei, Sebastian Fiani nu supunea la taxe de import vinurile-din ţinuturile dunărene.

Pentru prima oară în literatura viticolă, I.C. Teodorescu a publicat monografii asupra celor mai cunoscute podgorii: Alba-Iulia (Ţara vinului), Cotnari şi Uricani etc.

Numărul mare de soiuri de viţă a impus o clasificare a acestora dar şi necesitatea recunoaşterii lor pe baza unor caractere morfologice, aspect asupra căruia s-au dedicat Piere Vialla şi Victor Vermorel în *Ampelografia Mondială,* în 7 volume, în anul 1900. Mai tîrziu a fost recunoscută în această privinţă metoda Gorjinski, pe care I. Teodorescu a completat-o, adăugîndu-i indici de apreciere. Indicii propuşi de el au fost: dezmugurirea, înfrunzirea, floarea şi culoarea coardelor anuale, care se alăturau indicilor anteriori: culoarea strugurilor, forma ciorchinilor, boabele, gustul miezului şi frunzei. După apariţia filoxerei viticultura a parcurs perioade de criză. Era o alarmă economică, pentru că viticultorii îşi asigurau existenţa din această ocupaţie. Ion Teodorescu dă următoarea explicaţie crizei din anii 1933-1934: marii producţii creseînde de vin îi corespunde un consum tot mai redus. Conform Oficiului Internaţional al Vinului, Italia deţinea 4,187 mii ha, Franţa 1.146 mii. ha, Spania 1.143 mil.ha, iar România 280 mii ha cu o producţie de 6 milioane hl vin. În continuare arată că numărul consumatorilor de

Scanned with OKEN Scanner

vin era în scădere; tinerii consumă puţin vin, sportivii la fel, iar în general oamenii nu dispun de bani. Pentru ieşirea din criză propunea trecerea vinului la distilare pentru a produce coniac şi rachiu, înlăturarea prohibiţiei alcoolului în SUA şi Finlanda, combaterea falsificărilor de vin, limitarea plantaţiilor de vii, păstrarea soiurilor de calitate superioară, dezvoltarea industriei ce utilizează ca materie primă struguri şi must.

La Congresul Internaţional Viticol de la Barcelona (1930), I. Teodorescu a fost vicepreşedinte la Secţiunea I-Viticultura, România fiind în acei ani a patra ţară viticolă din lume.

De la 1 aprilie 1937 cînd s-a înfiinţat Secţia de Viticultură şi Horticultura la ICAR, I. Teodorescu a fost numit şeful acestui nou domeniu de cercetare. A fost organizatorul staţiunilor de cercetări în teren, iar împreună cu specialiştii din colectiv a stabilit şi realizat obiectivele cercetării horti-viticole. Acest act a pus cu adevărat, practica viticolă din ţara noastră pe baze ştiinţfice, încît putem afirma cu satisfacţie că viticultura românească se află la un loc de frunte în lume. Munca sa la ICAR, timp de 20 de ani a fost un cîştig enorm pentru viitorul cercetării şi producţiei viticole româneşti.

Între publiciştii agronomi de seamă din prima jumătate a secolului nostru se înscrie şi I. Teodorescu. Începînd din anul 1910 cînd publica în «Viaţa agricolă» despre Şcoala Naţională de Horticultura de la Versailles şi pînă spre sfîrşitul vieţii a publicat sute de articole privind cele mai variate aspecte specifice viticulturii şi vinificaţiei. A publicat în majoritatea revistelor timpului pentru a informa categorii cît mai variate de cititori. Semnătura sa o găsim în «Revista horticolă» a lui D. Ştefănescu, «Pagini agrare şi sociale» a lui C. Filipescu, în «Foaia plugarilor» publicată de Agricola Cardaş în Basarabia, în «Agricultura nouă», editată la Cluj de N. Săulescu, în «Progresul horticol» scos de G. Nicoleanu, în revista «Horticultura» apărută după ultimul război mondial etc. Odată cu înfiinţarea Secţiei de Viticultură şi Horticultura în ICAR, I. Teodorescu a editat începînd din anul 1937 revista «România viticolă», o publicaţie de elevată ţinută ştiinţifică, avind în colegiul ei de redacţie pe R. Odobeşteanu, C. Harbard, Gherasim Constantinescu, Gh. Tontici şi D. Beraez. Au fost publicate materiale cu rezultate experimentale ale secţiei, articole de îndrumare tehnică, social-politice, de economie viticolă, oenologie, După 10 ani de activitate cursurile şi lucrările de viticultură şi vinificaţie apelau tot mai mult la rezultatele propriei noastre cercetări.

Profesorul I. C. Teodorescu a încetat din viaţă în ziua de 20 august, anul 1978, în Bucureşti, rămînînd în conştiinţa urmaşilor cel mai de seamă reprezentant al viticulturii româneşti din acest secol.

Ion Teodorescu
(Bibliografie selectivă)

- *Altoirea viţelor în ochi dormind, o metodă nouă.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1923.
- *Caracterizarea diferitelor podgorii ale României.* «Tiranii Românesc», Bucureşti, 1925.
- *Condiţionarea vinului pentru marele comerţ.* Tip. «M. A. D.», Bucureşti, 1926.
- *Cele mai recomandabile specii şi varietăţi de viţe pentru România.* Ed. «Socec»,Bucureşti, 1930.
- *Congresul Internaţional Viticol de la Barcelona.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1930.

Scanned with OKEN Scanner

- *Exportul strugurilor şi vinurilor româneşti.* «Oltenia», Bucureşti, 1930.
- *Materialul produs în pepinierele statului.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1930.
- *Viţele americane port-altoi.* Ed. «Cartea Românească», Bucureşti, 1930.
- *Soiuri de viţă cu polen steril întîlnite în podgoriile româneşti.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1931.
- *Cura de struguri şi must.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1932.
- *Un program pomicol pentru România.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1932.
- *Conferinţe viticole şi oenologice.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1933.
- *Viile României.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1933.
- *Problemele actuala ah viticulturii noastre.* Tip. «Oltenia», Bucureşti, 1934.
- *În apărarea viticulturii* Ed, «Cartea Românească», Bucureşti, 1935.
- *În onoarea vinului.* Tip. «Marvan», Bucureşti, 1936.
- *Cum stropim viile?* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1939.
- *Din nou problema hibrizilor producători direcţi.* Tip. Bucovina», Bucureşti, 1939.
- *Memoriu de titluri şi lucrări.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1939.
- *Standardizarea plantaţiilor de vii şi pomi.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1939.
- *Tăierea ca factor de producţie în viticultură.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1939.
- *Ce este viţa de vie?* Ed. «Cartea Românească», Bucureşti, 1940.
- *Clasificarea şi recunoaşterea soiurilor de viţă roditoare din podgoriile româneşti.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1940.
- *Perlele Moldovei. Cotnarii şi Uricanii.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1940.
- *Planificarea viticulturii.* Tip. «Bucovina, Bucureşti, 1940.
- *Viticultura,* Tip. «Cartea Românească», Bucureşti, 1941.
- *Viile experimentate din România.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1943.
- *Viţa de vie şi vinul de-a lungul veacurilor.* Ed. «Agrosilvică», Bucureşti, 1966.
- *Dumitru Ştefanescu-profesor.* «Omagiu în memoria prof. D. Ştefănescu». Bucureşti, 1947.
- *Perlele Moldovei, Cotnarii şi Uricanii.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1940.

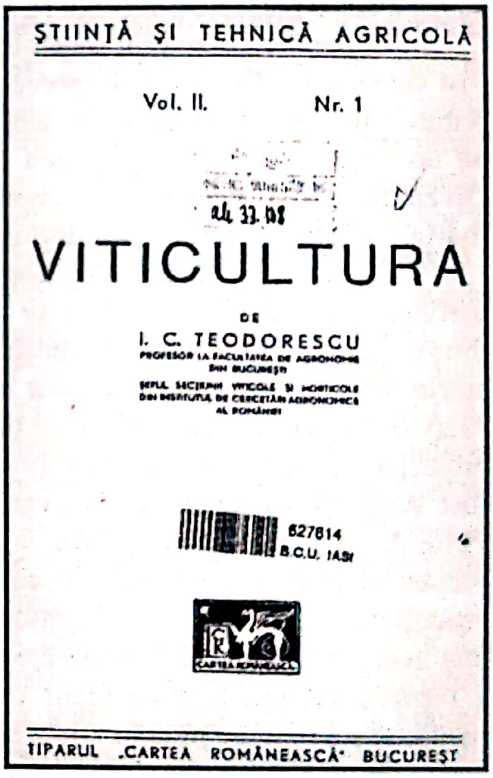

8. Entomologi şi fitopatologi

Bolile şi dăunătorii au apărut treptat, desigur, odată cu evoluţia plantelor cultivate şi îndepărtarea lor de formele ancestrale. Este ştiut că tratarea seminţelor împotriva bolilor se cunoştea şi se aplica empiric încă din antichitate. Totuşi prima dovadă ştiinţifică a transmiterii bolilor prin sămînţă a fost adusă abia în secolul al XVIII-lea. Observaţii asupra mălurii grîului au evidenţiat primul agent patogen a cărui răspîndire prin sămînţă a fost demonstrată de Tillet, în anul 1755. După foarte mulţi ani, Frank (1883) a evidenţiat modul de transmitere a antrocnozei, la fasole, produsă de ciuperca *Colletotrichum lindemuthianum,* iar Bessey (1886) aduce o lucrare despre ciupercile găsite pe seminţe în cursul germinării acestora.

Studiul bolilor şi dăunătorilor s-a aprofundat foarte mult la cultura plantelor de cîmp, iar între acestea un loc deosebit l-au ocupat cele întîlnite la cereale, cartof, tutun etc. Înfiinţarea IC AR în anul 1928 şi apoi a Institutului de Protecţia Plantelor după 1970, a dat o puternică dezvoltare acestui sector în ţara noastră.

În paralel cu studiul morfologic, biologic şi al atacului bolilor şi insectelor, au fost căutate, şi mijloacele de prevenire şi combatere. În zilele noastre aceste ştiinţe au primit o importanţă cu totul deosebită prin necesitatea combaterii bolilor şi dăunătorilor pe de o parte şi prin necesitatea protecţiei chimice şi a mediului pe de altă parte. Diversificarea şi specilalizarea impresionantă a produselor chimice ridică azi probleme foarte dificile de protecţia mediului şi produselor agricole.

Preocupările înaintaşilor noştri pentru protecţia plantelor încep mai organizat şi pertinent după anul 1880, cînd se urmărea depistarea atacului de filoxeră. O comisie formată din F.C.Robescu, D.Brîndză, W.Knechtel, la iniţiativa lui Ş.P. Radianu a depistat atacul acestui devastator dăunător în anul 1884. Cu acea ocazie s-a format în minister "Serviciu filoxeric" care a rămas în timp cu atribuţii generale de coordonare a activităţii de protecţia plantelor. Primul profesor de entomologie din învăţămîntul agricol românesc a fost Wilhelm Knechtel (1878), care a predat acest obiect pînă la pensionare, în anul 1910. Acest prim curs ne-a rămas în manuscris din anul şcolar 1905-1906, de la studentul Ştefan Gh. Dumitrescu. Activitatea acestui înaintaş enciclopedist (botanist, horticultor, viticultor, entomolog) a fost continuată de fiul său, Karl, în domeniul insectelor, la cel mai înalt nivel mondial, fiind recunoscut în timpul vieţii. Imensa lui operă entomologică a reprezentat un compartiment central al şcolii româneşti de protecţia plantelor, recunoscută în lume pînă în zilele noastre.

Primul fitopatoîog de înaltă ţinută ştiinţifică şi didactică, a fost Traian Săvulescu, care, prin contribuţia personală în cercetare, dar şi în domeniul organizării cercetării şi activităţii de protecţia plantelor, a fost o mare valoare naţională, recunoscut şi în plan internaţional. Monografiile sale în fitopatologie, cursurile sale, editarea *Florei României* şi *Faunei României* sînt realizări înscrise pentru eternitate.

O contribuţie deosebită a adus prin cercetările sale în domeniul fitopatologiei şi entomologiei tutunului, profesorul Victor Ghimpu, aşezînd bazele în acest domeniu.

Şcoala românească de protecţia plantelor a cunoscut o dezvoltare considerabilă în ultimii 50 de ani, prin personalităţi remarcabile care au continuat căile deschise de precursori.

Scanned with OKEN Scanner

WILHELM KNECHTEL
(1835-1924)
horticultor şi entomolog

Între înaintaşii noştri de seamă un loc interesant îl ocupă Wilhelm Knechtel, omul care a muncit efectiv peste cinci decenii, străbătînd timp în două secole. O viaţă atît de interesantă şi plină de evenimente istorice, politice şi sociale cum a trăit această personalitate deosebită, puţini dintre oameni au avut. El a fost o mărturie vie a revoluţiilor din 1848, a mişcărilor de eliberare a popoarelor din America, a războaielor din a doua jumătate a secolului trecut, inclusiv a primei conflagraţii mondiale din secolul XX. A cunoscut începutul industrializării în Europa, evoluţia agriculturii şi ştiinţelor pe acest continent, a fost martor activ şi factor de progres în profesia de *horticultor* şi *entomolog*, lăsînd urme care au dăinuit peste timp.

Wilhelm Knechtel s-a născut la 2 august 1835 în familia unor colonişti germani din localitatea Piel (Cehoslovacia). După studii liceale în micul oraş natal este înscris în anul 1853 la Universitatea din Praga, unde studiază botanica. După absolvire, în anul 1856, continuă aprofundarea studiilor de horticultura peisageră şi botanică, o specialitate foarte apreciată în acele timpuri, cînd în Europa se fondau grădini botanice şi parcuri, pornind de la casele mari ale conducătorilor de stat pînă la nivelul micilor municipalităţi şi chiar a unor oameni înstăriţi.

După terminarea studiilor în anul 1858 a fost angajat la Serviciul Parcurilor din Praga. Aici s-a ocupat în special de grădina botanică, unde a început cu întocmirea planului pentru înfiinţarea acestei instituţii, care este una dintre cele mai frumoase în Europa. În acei ani Cehoslovacia era integrată în imperiul Habsburgic. Datorită aprecierii înalte primite pentru activitatea sa de început, a fost angajat arhitect peisagist al arhiducelui Maximilian de Austria. În acest serviciu face planurile minunatelor grădini peisagere ale castelului "Mira-Mare", pe coasta Adriaticii. Împrejurările legate de ocuparea şi asuprirea Mexicului, au cerut deplasarea arhiducelui Maximilian în continentul american, pentru reprimarea luptelor de eliberare a acestui popor. Astfel, la 17 aprilie 1864, Knechtel pleacă în Mexic, în calitate de secretar particular al împăratului Ferdinand Maximilian. În Mexic a făcut planul grădinilor peisagere ale castelului "Chapultepek" lîngă Mexico unde era o reşedinţă de vară a arhiducelui.

Activitatea sa aici a fost de scurtă durată, căci în luna august 1867, Maximilîan a fost detronat şi împuşcat de revoluţionarii bravului Benito Juarez.

Scanned with OKEN Scanner

Întors în Europa, Knechtel a rămas tot în serviciul Casei Habsburg, fiind însărcinat cu planul şi realizarea grădinii castelului Lancroma. După o activitate de trei ani, a fost recomandat lui Carol de Hohenzoliern al României, la 1 aprilie 1870. Venit în ţara noastră W. Knechtel s-a adaptat la viaţa Capitalei din secolul trecut, s-a integrat foarte repede în atmosfera existenţei româneşti şi în scurt timp stăpînea bine limba noastră. La sosirea în ţară a fost numit director al grădinii de la Cotroceni şi al celor două proprietăţi ale Casei Regale. După scurt timp a fost angajat la Ministerul Lucrărilor Publice, care i-a oferit postul de şef al grădinilor publice din Bucureşti, unde a funcţionat în perioada 1875-1919. În prima parte a activităţii, a modificat şi modernizat grădinile peisagere ale Capitalei, ce au dat un plus de calitate frumuseţii oraşului, numit în acei ani cu admirativul epitet "micul Paris". W. Knechtel a făcut planurile şi a condus realizarea grădinilor peisagere ale Castelului Peleş, Parcul Styrbei de la Buftea, parcul Vasile Lascăr din Darabani, parcul Spitalului Militar Central din Bucureşti.

În acei ani, Petre Aurelian care era director la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău şi ţinea mult să aibă cadre de valoare, l-a invitat pe Wilhelm Knechtel să predea cursul de horticultura şi pomicultură. În această calitate el a pus şi bazele entomologiei şi fitopatologiei în învăţămîntul agricol românesc. Cursurile sale s-au bazat pe lucrări străine, realizîndu-le la nivelul cunoştinţelor europene ale vremii în domeniul horticulturii şi protecţiei plantelor. A fost un profesor exigent, ferm şi harnic, confirmînd formaţia sa de specialist, pregătit la o şcoală europeană de înaltă ţinută. Prin munca sa în acest domeniu a reuşit să pună bazele unei şcoli în ştiinţă în care au strălucit Tr. Săvulescu, K.W. Knechtel, Gh. Manolache, C. Sandu-Viile, urmaşi care au ridicat entomologia şi fitopatologia la nivelul celor mai elevate şcoli europene întrecîndu-şi maestrul. Între lucrările sale de bază în domeniul entomologiei amintim „Cursul de Entomologie", întocmit împreună cu K.W.Knechtel şi tipărit în anul 1909.

Timp de 10 ani (1878-1886) a predat aceste obiecte importante pentru formaţia agronomică a specialistului, fiind fondatorul *Cursului de horticultura.* Din preocupările sale în aceste domenii ne-au rămas doar două lucrări mai cunoscute: *Grădinile peisagere* şi *Trandafirul* (1905). Ele au un caracter practic, fiind pe înţelesul celor care doreau să dea o aplicare directă acestor iniţiative. În introducere la prima lucrare aduce cîteva îndemnuri de o fină sensibilitate în sprijinul aplicării ei. Despre grădinile peisagere spunea: "Grădina este locul pentru recrearea familiei şi paradisul copiilor, iar plăcerea de a avea o grădină bine îngrijită este imensă". Apoi aduce toate îndrumările necesare privind alegerea arborilor, arbuştilor, gazonului, fiorilor, aleilor, bazinelor cu fîntîni arteziene etc. şi amplasarea lor faţă de casa de locuit. Sînt interesante îndrumările privind stabilirea formei arborilor, culorii, umbrelor şi luminilor. În acelaşi timp sînt redate şi modalităţile tehnice de realizare practică a plantaţiilor în grădini peisagere.

O căldură de iubitor statornic al naturii se găseşte în lucrarea sa *Trandafirul,* publicată în anul 1905 la tipografia ziarului "Cronica". Această floare a orientului, pomenită de Homer şi Hesiod, de poeta antică Sappho, are originea denumirii în limba iraniană, preluat în limba greacă prin cuvîntul "rosa". În timpuri străvechi, Teheranul era un oraş al trandafirilor. Lucrarea dă îndrumări complete asupra cultivării acestei plante. Începînd cu plantarea, irigarea, adăpostirea pe iarnă, înmulţirea prin altoire pe sălbatec, sisteme de altoire, înmulţirea prin butaşi. În încheiere, autorul redă o clasificare horticolă a trandafirului, cu indicaţii practice foarte valoroase.

De la 1 noiembrie 1886 pînă în anul 1894 a predat cursul de horticultură şi entomologie, iar între 1894-1906 şi pe cel de viticultură, rămînînd la horticultura în

Scanned with OKEN Scanner

ultimii ani de activitate (1906-1910). Acest fapt a fost posibil prin încadrarea de noi profesori dintre foştii săi elevi. Vom aminti aici pe Ion Hăşeganu şi V. Brezeanu.

Din cele relatate, ne dăm seama că W. Knechtel a fost în mod deosebit profesor, profesor pentru 33 de generaţii, încît contribuţia sa de bază trebuie să o considerăm aceea de dascăl, de făuritor al cadrelor de agronomi, intr-o specialitate de primă însemnătate pentru factura agronomului de atunci. Aproape toţi marii noştri agronomi, născuţi în secolul trecut, aminteau cu recunoştinţă între foştii dascăli de la Herăstrău, pe W. Knechtel.

În perioada sa de inspector la Ministerul Economiei, apoi cel al Agriculturii, pentru protecţia împotriva bolilor şi dăunătorilor a avut o activitate foarte importantă. El a făcut parte din prima comisie pentru depistarea filoxerei viilor, alături de Grigore Ştefanescu şi D. Brîndză. Primele descoperiri ale filoxerei s-au produs în podgoriile din jurul oraşului Tîrgovişte, în anul 1882, după care au urmat podgoriile Cotnari, Panciu şi Rm. Sărat, în anul 1884 Valea Călugărească, iar în 1895 în toate regiunile viticole ale Vechiului Regat.

În toată perioada de luptă împotriva filoxerei, Wilhelm Knechtel a fost unul dintre cei mai activi specialişti, care au colaborat cu directorul Agriculturii din Ministerul Economiei în acei ani, valorosul agronom George Nicoleanu. Deplasările sale în teren timp de mulţi ani, la solicitarea agricultorilor, în calitate de specialist entomolog, i-au permis să adune un material foarte bogat asupra insectelor dăunătoare producţiei agricole. Pe baza studiilor şi rapoartelor întocmite cu aceste ocazii, a adunat un material publicat sub titlul *Insectele vătămătoare din România şi mijloacele lor de combatere* (1909), constituind *o primă lucrare de entomologie agricolă* de o ţinută elevată pentru acel timp. Ea a fost redată pe 124 pagini, cu numeroase fotografii impecabil realizate, iar pentru 44 de specii s-au efectuat planşe color de o calitate absolut impresionantă pentru începutul secolului. Autorul aduce în introducere unele precizări asupra surselor lucrării: "Insectele sînt numai acelea care s-au ivit în ţară, în număr aşa de mare, încîî pagubele cauzate au fost foarte simţite, ba cîteodată enorm de mari. Alegerea lor mi-a fost înlesnită de rapoartele adresate Ministerului Domeniilor de către prefecţii de judeţe, din rapoartele comisiilor delegate de minister la faţa locului pagubelor pricinuite, din rapoartele asupra combaterii insectelor care au produs pagube în păduri, din comunicările persoanele particulare însoţite de informaţii aduse direcţiunii Şcolii de la Herăstrău şi în sfîrşit, din observaţii şi studii personale timp de mai mulţi ani". Nu se citează bibliografie în prezentarea acestei lucrări.

Lucrarea cuprinde şapte capitole, redate logic pentru specificul agriculturii din acei ani: *cap. I.* - mijloace generale pentru combaterea insectelor vătămătoare, unde sînt redate cu deosebire mijloacele mecanice, care devin mai importante azi în condiţiile preocupărilor pentru ecologizarea agriculturii; *cap. II.* - insectele dăunătoare ale culturilor de cîmp; *cap. III.* - insecte vătămătoare plantelor şi arborilor din grădini (livezi); *cap, IV.* - insectele vătămătoare viilor; *cap. V.* - insectele pustiitoare de păduri; *cap. VI.* - insectele dăunătoare locuinţelor şi altor construcţii; *cap. VII.* - insectele vătămătoare care nasc în apă.

În prezentare, autorul face o descriere sumară a dăunătorilor, insistînd asupra stadiului de dezvoltare în care produc atacul asupra plantei. Realizează o bună deservire a biologiei dăunătorului şi mijloacelor de combatere. La fiecare dăunător aminteşte locurile unde a fost reperat şi arealul de răspîndire, înţelegînd că aportul său în această privinţă a fost foarte important. În mod firesc se aduc date concrete şi observaţii din diverse zone de atac, de pe întreg cuprinsul ţării, pe care le cunoştea personal.

Scanned with OKEN Scanner

Din activitatea de dascăl a lui W. Knechtel ne-a rămas *Cursul de viticultură şi entomologie* predat în anul şcolar 1905/1906, scris de studentul Ştefan Gh. Dumitrescu într-o grafie plăcută şi un limbaj tehnic corect, cu o frumoasă exprimare.

Partea de viticultură a cursului este foarte restrînsă, fiind adresată agronomilor şi nu horticultorilor. Ea cuprinde referiri la originea şi istoricul viţei de vie, cerinţele faţă de climă şi sol, tehnica înfiinţării plantaţiei (desfundare, plantare, marcotaj), descrierea morfologiei viţei de vie, despre tăieri, pe care le prezintă după specificul lor pentru podgoriile vestite din ţară; alte lucrări de îngrijire aplicate viţei; altoirea şi şcoala de viţe, altoirea în verde, bolile şi dăunătorii viţei, cu insistenţă asupra manei, băşicării frunzelor provocată de dăunătorul *Phytopus vitis* şi a clorozei. Pentru acest curs predat înaintea celui publicat de V. Brezeanu ca tratat, trebuie apreciat ca un precursor modest.

Partea a doua a lucrării cu titlul: *Curs de Entomologie: partea I-a. Clasa insectelor* este de o ţinută superioară. Aici prezintă o descriere morfologică detaliată, iar prezentarea speciilor este redată pe familii şi nu pe grupe de plante cultivate, ceea ce din punct de vedere practic n-a fost potrivit ca sistematizare, în schimb descrierea dăunătorilor, biologia şi combaterea are un evident conţinut de aplicaţie practică. Aşa cum este recunoscut, acesta a fost primul curs de entomolgie predat pentru studenţii agronomi în învăţămîntul românesc.

O viaţă atît de îndelungată şi o activitate foarte largă, relevată prin predarea a patru cursuri universitare distincte, coordonarea practică peisageră în Bucureşti, munca de expert în protecţia plantelor la Ministerul Agriculturii, conturează una dintre cele mai valoroase figuri de precursori ai ştiinţelor agricole.

În afara activităţii agronomice prezentate, W. Knechtel a fost un foarte mare pasionat în cunoaşterea şi colecţionarea de antichităţi, fiind recunoscut şi în acest domeniu, unde a avut colecţie proprie de valoare naţională. Despre descoperirile sale în acest domeniu ne-a lăsat două lucrări publicate cînd era la o vîrstă înaintată. Prima dintre ele intitulată *O inscripţie inedită* (1913), se referă la o placă de marmoră găsită cu ocazia săpăturilor făcute pentru fundaţia unei clădiri la Constanţa. Ea conţinea următorul text: "Binemeritatului Marcus lulius Tertullus, veteranul primei Cohorte Commagenorum. Îngrijit-a de facerea mormîntului Mitridates, soldat din aceeaşi cohortă şi Barales". Interpretînd inscripţia, autorul susţine că numele celui onorat era un simplu veteran, pentru că înaintea numelui său nu era înscris nici un titlu de noblеţe. Denumirea *Commagena,* dată cohortei respective, provenea de la un district din nordul Siriei, cucerit de romani în anul 64 d.Cr.,de la perşi. El considera că numele Mitridates şi Barales sînt specifice acestei regiuni siriene şi că Barales nu ar fi un soldat activ în cohortă ci un civil sau alt participant la transferarea acesteia în Moesia, sub împăratul Trai an.

A doua lucrare a lui W. Knechtel, se referă la *Plumburi bizantine* (1915) şi este axată pe descrierea unor sigilii, bule şi tessere. Aceste relicve au fost găsite în număr mare de autor şi alţii la malul mării, ca efect al spălării ţărmului, sau a pămîntului adus din săpăturile efectuate pentru fundaţii în Constanţa sau alte localităţi şi depus ia ţărm, unde a fost spălat de valuri, scoţîndu-le la lumină. După spălare, valurile aduceau lamai tot felul de vestigii: inele, chei, monede, plumburi etc. Autorul prezintă de altfel o serie de relicve descoperite de el, la Constanţa şi alte .localităţi dobrogene de la mare, ce formează "Colecţia Knechtel", dar şi piese din alte colecţii. În motivarea lucrării autorul spunea: "Am găsit util să publicăm plumburile bizantine - găsite în Dobrogea nu numai pentru importanţa lor ştiinţifică, dar şi pentru faptul că aproape lipsesc cu

Scanned with OKEN Scanner

totul în pubiicaţiuniie străine privitoare la acest fel de monumente. Aşa de exemplu celebra lucrare a lui K. M. Constantinopoulos *Bule de plumb,* care descrie 1850 de plumburi, se referă numai la trei exemplare găsite la Pontus Euxinus. Wilhelm Knechtel a consultat şi pe I. A. Svoranos, directorul Muzeului Numismatic din Atena şi pe secretarul Societăţii Numismatice din România C. Moisil. Cu referire la *bule* face o clasificare şi descriere competentă, avînd între acestea, una cu bustul nimbat al împăratului Iustinian I (527-565), alta cu monograma acestuia, şi cîteva cu bustul Maicii Domnuiui. Autorul mai descrie plumburi comerciale, diverse busturi cu profil de persoane care probabil se ocupau cu comerţul şi o presupusă monogramă a lui Crist. Foarte interesantă este descoperirea unei Fresce cu două feţe pe care sînt scrise literele TOM (Tomis) şi ICT (Istros). Aceste ţesere aveau rol de jetoane sau mărci de control. Ele sînt mici plăci rotunjite sau lenticulare, unele cu semne convenţionale de proprietari. În total, W. Knechtel descrie în această lucrare 48 de bule şi sigilii, plumburi comerciale şi tessere. Fără îndoială aceasta a reprezentat o contribuţie la îmbogăţirea literaturii noastre naţionale în domeniul numismaticii, iar colecţia sa a rămas ca mărturie a unei pasiuni ajunsă la nivel de ştiinţă. Cunoscînd personalitatea şi munca rodnică a profesorului W. Knechtel, el va rămîne în istoria agriculturii româneşti ca fondator a patru cursuri agronomice, *primul specialist* din ţară în *domeniul peisager,* primul specialist important în *domeniul protecţiei plantelor*, un important colecţionar de antichităţi.

Wilhelm Knechtel
(Bibliografie selectivă)

- *Grădinile peisagere.* Tip. „Goblt", Bucureşti, 1899.
- *Gărgăriţa mazării.* "Jurnalul Societăţii Centrale Agricole nr.3, Bucureşti, 1903.
- *Curs de entomologie-viticultură* (123 pag), scris de studentul Ştefan Dimitriu, Manuscris, Bucureşti, 1905.
- *Trandafirul.* Tip. "Cronica", Bucureşti, 1905.
- *Insectele dăunătoare din România şi mijloacele lor de combatere.* Ed. "Albert Baer", Bucureşti, 1909.
- *Inscripţie inedită.* Tip. "Ionescu", Bucureşti, 1913.
- *Plumburi bizantine.* "Buletinul Societăţii Numismatice Române, Bucureşti, 1915.

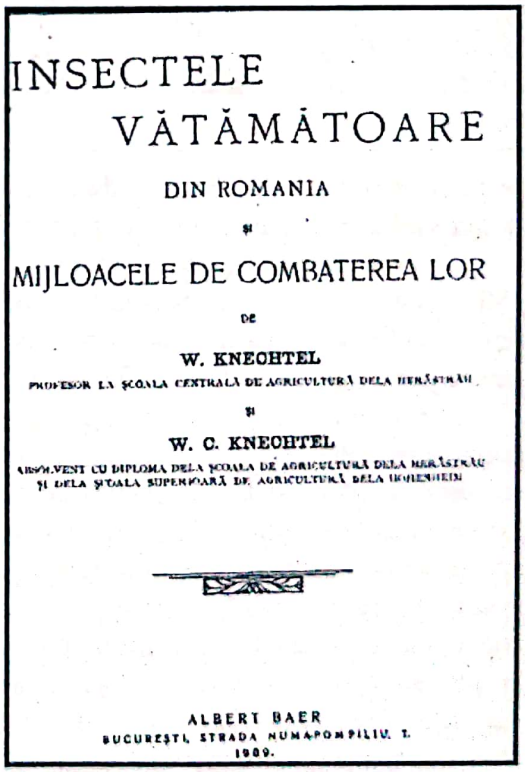

INSECTELE
VĂTĂMĂTOARE
DIN ROMANIA
ŞI
MIJLOACELE DE COMBATEREA LOR
DE
W. KNECHTEL
PROFESOR LA ŞCOALA CENTRALĂ DE AGRICULTURĂ DELA HERĂSTRĂU
ŞI
W. C. KNECHTEL
ABSOLVENT CU DIPLOMA DELA ŞCOALA DE AGRICULTURĂ DELA HERĂSTRĂU
ŞI DELA ŞCOALA SUPERIOARĂ DE AGRICULTURĂ DELA HOHENHEIM
ALBERT BAER
BUCUREŞTI, STRADA NUMA POMPILIU, 7.
1909.

WILHELM KARL W. KNECHTEL
(1884 – 1867)
fondatorul cercetărilor de entomologie agricolă

Cu mici excepţii, toţi marii noştri înaintaşi agronomi şi-au îndrumat proprii fii către frumoasa profesie de agricultor, pe bază de studii şi perfecţionări în şcoli superioare din ţară şi străinătate. Această constatare este uşor de realizat dacă procedăm la o lapidară evidenţiere cronologică amintind numele lor: Max. Popovici, G. Maior, W. Knechtel, N. O. Popovici-Lupa, C. Filipescu, Gh. Ionescu Siseşti, N. Săulescu şi alţii. Între cei care şi-au urmat direct părinţii, continuînd activitatea acestora şi reuşind performanţe superioare, se afiă Karl W. Knechtel. Prin munca sa de peste 60 de ani în acest domeniu, .a adus o contribuţie foarte mare la dezvoltarea entomologiei în folosul agriculturii, pe care a servit-o cu dăruire *fondator al cercetărilor de entomologiei.* Karl W. Knechtel s-a născut la 28 septembrie 1884 la Bucureşti şi s-a stins din viaţă la o vîrstă venerabilă, la 8 martie 1967. A fost fiul lui Wilhelm Knechtel, unul dintre primii profesori ai Şcolii de Agricultură de la Herăstrău-Bucureşti, agronom enciclopedist, horticultor complet şi primul entomolog important din România.

Şcoala primară şi clasele de liceu le-a parcurs la Bucureşti, fiind absolvent în 1901. În anii 1901-1904 a continuat la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău, Bucureşti, unde a dovedit o foarte serioasă preocupare pentru pregătire, încît imediat după absolvire a fost trimis pentru perfecţionare, la *Şcoala Superioară de Agricultură de la Hohenheim - Stuttgart.* În anul 1907 devine absolvent al vestitei şcoli germane şi se întoarce la Bucureşti, fără a mai solicita în continuare o altă perfecţionare pentru doctorat, aşa cum devenise aproape o regulă. În acei ani nu era uşor de găsit un loc de muncă pentru agronomi. Fiind însă cunoscut de Maximilian Popovici, subdirector la Regia Monopolurilor Statului, pentru Cultura Tutunului, a fost încadrat ca inginer de cultură, la circumscripţia Titu-Dîmboviţa, unde îl găsim pînă în anul 1912. Din primii săi ani de muncă s~a îndreptat cu interes asupra bolilor, dar mai ales asupra dăunătorilor acestei plante (tutunul). Încă din timpul studiilor a fost un însoţitor conştiincios şi interesat al tatălui său în cercetările entomologice, fapt confirmat de apariţia numelui ambilor pe lucrarea *Insectele vătămătoare din România şi mijloacele lor de combatere,* în anul 1909. Înţelegînd corect importanţa protecţiei culturii tutunului împotriva dăunătorilor si necesitatea unui specialist de profunzime, conducerea RMS, i-a acordat iui Kari Knechtel o perioadă de 2 ani pentru perfecţionare, în anii 1912-1914. A început această specializare în Italia, la Napoii şi a încheiat-o la Institutul de Biologie de la Berlin-Dahlem, devenind la vîrsta de 30 de ani, cel mai de seamă specialist în protecţia tutunului, împotriva bolilor şi dăunătorilor. La

Scanned with OKEN Scanner

Berlin, unde nu a pregătit o teză de doctorat, a studiat la. Institutul Imperial de Biologie pentru Agricultură şi Silvicultură Dahlem şi apoi la Institutul Botanic al Şcolii Superioare de Agricultură din Berlin. Aici s-a pregătit sub îndrumarea profesorilor Peters şi Barret atît probleme de fitopatologie cît şi de entomologie, pe care le-a publicat apoi în ţară.

De aici încolo a urcat rapid trepte ierarhice. Astfel, în anul 1916 a fost numit subdirector la RMS. apoi în anii 1918-1920 a ocupat postul de profesor de fitopatologie şi entomologie la Şcoala Specială de Viticultură din Chişinău. S-a întors în anul 1921 ca inspector la MAD, fiind aproape toată viaţa consultantul acestui minister, deşi din 1924 a devenit şef al Laboratorului de Zoologie a Universităţii Bucureşti şi în acelaşi timp conferenţiar de entomologie la Şcoala Superioară de Agricultură de la Herăstrău. După înfiinţarea ICAR în 1929, primul său director, profesorul Gh. Ionescu-Şişeşti, fost coleg de studii la Herăstrău şi Hohenheim, i-a încredinţat conducerea sectorului de entomologie. Munca sa metodică, perseverentă şi exigenţa neîngăduiloare faţă de sine şi una părintească faţă de mai tinerii săi colaboratori, care a dus la rezultate bogate şi de mare însemnătate ştiinţifică şi practică, i-au conferit lui Karl W. Knechtel merite recunoscute unanim ca *fondator al şcolii româneşti de entomologie şi al cercetărilor de entomologie teoretică şi aplicată,* cu ample referiri Ia ecologie entomologică.

Activitatea lui K. Knechtel la RMS, a fost iniţial aceea de subşef de circumscripţie în serviciul culturii tutunului şi depozitelor de fermentare, apoi şef de circumscripţie la Titu-Dîmboviţa şi în ultima parte subdirector la acelaşi sector. Între lucrările sale publicate în această perioadă vom aminti *Un inamic al tutunului, Tanymecus palliatus* (1912). *Pythym de Baryamtm* (1914). *Trips tabacci; Studii asupra unor specii din Ordinul Thyaanoptera* (1911), *Din insectele dăunătoare tutunului* (1913) şi altele.

Aceste lucrări conţineau referiri ştiinţifice largi cu privire la morfologia şi biologia dăunătorilor, dar şi descrieri privind atacul şi modul de combatere, rezultate din activitatea sa de cercetare. Încă din această perioadă se remarcă înclinaţia lui spre o muncă de profunzime, prezentată într-o formă care de regulă, nu mai permitea alte completări sau reveniri de fond.

Activitatea lui K. Knechtel la cultura şi fermentarea tutunului, timp de 10 ani, a pus bazele cercetării şi organizării protecţiei împotriva bolilor şi dăunătorilor acestei plante, favorizînd activitatea înfloritoare desfăşurată în continuare de Victor Ghimpu.

Trecerea sa în anul 1921 la M.A.D., ca inspector entomolog, a fost un bun prilej de a conoaşte situaţia reală a atacului dăunătorilor în agricultura ţării. Fiind frecvent solicitat în teritoriu pentru constatări şi luarea de măsuri pentru protecţia plantelor, Karl a publicat de fiecare dată materiale în revistele de specialitate pentru a face cunoscute agricultorilor insectele şi unele boli. Amintim doar cîteva dintre aceste articole: *Păduchele ţestos, Stropitul pomilor cu var, Phitodecta fornicata* şi altele.

O foarte importantă lucrare publicată în anul 1929 se referă la *Rolul entomologiei faţă de agricultura noastră.* În prima parte a acesteia prezintă organizarea şi activitatea de protecţie împotriva dăunătorilor, în cîteva dintre cele mai dezvoltate ţări din acei ani, pe care le-a vizitat. Aşa de exemplu, artă că în SUA exista o instituţie de stat sub denumirea "Biroul de Entomologie" care poseda laboratoare proprii, apoi Muzeul Naţional din Wasington cu Secţia de Entomologie, precum şi sedii principale în regiuni cu invazii sistematice de insecte. Încă din acei ani americanii erau preocupaţi de ideea combaterii biologice a unor dăunători, în paralel cu combaterea mecanică, foarte răspîndită, şi cea chimică aflată încă la începuturi. Tot din acei ani s-a remarcat că întreaga activitate de cercetare ştiinţifică era organizată pe probleme foarte înguste, dar cu o profunzime maximă posibilă, pentru cunoaşterea şi rezolvarea problemelor în

Scanned with OKEN Scanner

folosul practicii. Încă din acei ani iniţiativa practică a încolţit în acest domeniu aparent dificil. De exemplu: "International Conn Bover Investigation" avea un mare număr de cercetători şi colaboratori dintre cei mai valoroşi oameni de ştiinţă care aveau stabilit pentru un timp ca obiectiv "Cunoaşterea dăunătorului *Pyrausta nubilallis",* ce începuse să producă îngrijorare prin pagubele cauzate porumbului. Această idee, una din marile idei care au stat la baza progresului mondial al ştiinţei a fost preluată în restul lumii cu întîrziere, fiind o reticenţă păgubitoare. Karl Knechtel a răspîndit la noi principiul organizării germane, acordînd sarcina rezolvării acestei probleme prin Camerele Agricole judeţene, care aveau o bună activitate, obţinînd rezultate foarte încurajatoare în activitatea de combatere a Păduchelui de San Lose, în anul 1927, dar nu echivala cu principiul american, adevărat, foarte costisitor. În calitatea sa de entomolog renumit şi funcţionar de stat, Karl Knechtel, a participat la numeroase simpozioane şi congrese internaţionale: Itaca (SUA), Montreal (Canada), Viena etc. Vom aminti în această privinţă numai participarea sa la Congresul Institutului Internaţional Agricol de la Roma (1927), unde a fost raportor cu o lucrare despre lăcuste.

Este interesant să aflăm problemele ce preocupau pe entomologi în acei ani: livrarea în comerţ de plante sau organe vii de plante prin serviciul *Inspecţia Fitopatologică,* în scopul evitării extinderii bolilor şi dăunătorilor în lume; stabilirea zonelor libere de dăunători şi plante cultivate; controlul oficial special al produselor folosite cu fungicide, erbicide, insecticide, obligatoriu pentru toate ţările, sub aspectul eficienţei reale prin controlul preventiv al compoziţiei chimice; cu drept de a exclude produsele ce nu corespund garanţiilor date de producători şi altele.

Karl Knechtel a fost un cercetător meticulos- şi tenace, desfăşurînd această activitate întreaga sa viaţă, indiferent că a lucrat, la RMS, la MAD, la ICAR sau ca profesor şi a reuşit să îmbine aceste activităţi la acel nivel ce impunea respect şi admiraţie sinceră. În această privinţă, preocupările sale privind studiul şi cercetarea Thysanoppterelor au condus la elaborarea unor lucrări de valoare recunoscută în entomologie pe plan mondial. Prima lucrare în acest domeniu a fost publicată sub titlul *Thysanoptere din România, studiu monografic* în revista "Buletinul agriculturii» (1923) pe care a închinat-o părintelui său.

Autorul o prezintă ca rezultat al unei munci de 12 ani, asupra unui grup de insecte încă nestudiate la noi şi chiar în străinătate. Pentru îndrumarea primită la întocmirea acestei lucrări a fost sprijinit de prof. dr. H. Karny, din Java, prof-dr. H. Prisner din Linz, iar la publicare, de către Gr. Antipa. Pe lîngă o descriere morfologică ce nu mai permite alte completări, se referea competent la unele specii din agricultură, atît pentru combatere cît şi pentru cunoaşterea biologiei.

Autorul face o completă descriere a familiilor, genurilor şi speciilor din Ordinul *Thysanoptera* oferind toate datele morfologice şi de sistematică necesare cu referire la 5-6 genuri. Este stabilit arealul geografic al speciilor dînd o idee generală în acest sens, cu referire la continentul european. Cu acest prilej face şi o trecere în revistă a marilor entomologi care au contribuit la clasificarea Thysanopterelor: Limie, Sultzer, Muller, Fabricius, Uzel, autorul unei monografii (1895) Karny.

Karl Knechtel s-a dovedit un egal al marilor înaintaşi în plan mondial, prin lucrările sale asupra acestui ordin de insecte. În lucrare se fac referiri de profunzime la speciile dăunătoare agriculturii *(Trips cerealeum, Oscinia frit, Trips tabacei* şi altele), prezentînd factorii de influenţă ai atacului şi modul de atac. Aprofundarea preocupărilor sale asupra *Thysanopterelor a* continuat prin întocmirea tezei de doctorat *Studiu asupra repartiţiei Thysanopterelor din România* susţinută în anul

Scanned with OKEN Scanner

1937 la Universitatea din Bucureşti, apoi prin publicarea capitolului despre acest ordin în voi. IX al *Faunei RPR,* împreună cu Andrei Popovici-Bîznoşanu, revenind în anul 1967 cu lucrarea *Aspecte Thysanopterrologice carpatine.*

În afara aportului deosebit adus prin aceste lucrări, K. Knechtei a descoperit specii noi de *Thysanoptere,* devenind o autoritate mondială în acest domeniu. Nu putem trece peste ţinuta excepţională a prezentării conţinutului lucrărilor sale, a desenelor impecabil realizate şi a permanentei tendinţe spre perfecţiune.

O etapă importantă în activitatea lui K.Knechtei s-a definit în perioada din 1929-1950, cînd a condus Secţia de Entomologie a ICAR. Activitatea sa de aici a primit un evident caracter aplicativ. Ea s-a axat pe cunoaşterea şi combaterea celor mai păgubitori dăunători ai agriculturii. Intre lucrările publicate ne oprim numai asupra volumului *Animalele dăunătoare şi folositoare agriculturii* (1938), o lucrare publicată de colectivul de entomologi condus de K. Knechtei. Întîlnim aici lucrări personale despre Tripsul grîului, răţisoara porumbului, păduchii ţestoşi, gărgăriţa fructelor etc.În jurul său s-a format un colectiv valoros de cercetători, care împreună cu alte personalităţi au consolidat şi au dat strălucire şcolii româneşti de entomologie: Gr. Eliescu, M.A. Ionescu, C. Manolache, Cornelia Hrisafi, Florica Dimitriu, Florica Manolache, Ion Cotuneanu ş.a. În paralel cu activitatea sa profesională prin care era nevoit să-şi asigure existenţa familiei, Karl Knechtei a avut în permanenţă preocuparea pentru aspecte de cercetare entomologică de profunzime ştiinţifică. În această grupă de lucrări vom aminti, cronologic lucrarea *Observaţii asupra sistematicii unor specii de aphyde din România* în care face o reproducere a listelor de aphide publicate de Ion Borcea şi C. Hennrich, pe care le-a completat cu descoperiri ulterioare şi cu o descriere morfologică perfectă; precizări asupra arealului de răspîndire asupra plantelor pe care le atacă, cu referiri generale cît şi concrete la ţara noastră. Bibliografia acestei lucrări se referă la publicaţii apărute din 1776 pînă în anul 1923. La o vîrstă înaintată (1955) a contribuit semnificativ la *Fauna RPR.* O altă lucrare de referinţă pentru activitatea sa de cecetător de mare ţinută ştiinţifică „*Himenoptera*" are un profund caracter ştiinţific, cu prezentarea anterioară a cheii de determinare a triburilor, genurilor, subgenurilor şi speciilor. În această lucrare face o incursiune mai largă asupra ecologiei şi răspîndirii geografice în ţară şi lume. O lucrare de acelaşi nivel, a publicat împreună cu Al.Popovici Bîznoşanu sub titlul *Ortoptera* (1959) cu o foarte completă descriere a insectei, ecologiei şi mijloacelor de combatere. O menţiune specială s-a acordat lucrării „*Ordinul Saltatoria*", asupra căruia K. Knechtei a fost recunoscut ca o autoritate. El începe istoricul acestor insecte pe teritoriul ţării de la anul 1470, prezentînd apoi o scară de descriere a insectei sub toate aspectele, rămasă valabilă şi în zilele noastre. Lucrarea întreagă prezintă 25 familii, 84 genuri, cu aproape 200 de specii.

Karl Knechtel a publicat rezultatele cercetărilor sale teoretice şi practice în revistele timpului, aşa cum este eficient, pentru a ajunge cît mai repede şi la cît mai mulţi dintre cei interesaţi pentru ele. Numele său apare în publicaţiile "Viaţa agricolă", "Casa noastră", "Pagini agrare şi sociale", "Buletinul agriculturii", "Cîmpul", *"Revista horticolă"* şi chiar în ziarele vremii.

Omul, savantul Karl W. Knechtel a fost un mare iubitor al patriei natale, al poporului nostru pentru care a muncit în domeniul ştiinţei fiind legat în mod natural şi de naţiunea germană în care avea rădăcini. Un mare număr de lucrări din cele peste 120 publicate, au fost traduse în limba germană.

Scanned with OKEN Scanner

Munca sa rodnică şi de înaltă valoare ştiinţifică a fost apreciată prin distincţii şi înalte titluri academice. În anul 1951 a primit Premiul de Stat pentru lucrarea asupra *Thysanopterelor,* în 1955 a fost ales membru al Academiei Române. Cei care l-au cunoscut de aproape au apreciat capacitatea sa de muncă deosebită, modul sistematic de lucru, dorinţa de a oferi opere finalizate şi nu în ultimul rînd, o rară modestie, atribut al marilor personalităţi ale ştiinţei din toate vremurile. Karl Knechtel rămîne în conştiinţa urmaşilor, *fondatorul cercetărilor de entomologie agricolă,* al şcolii româneşti de entomologie agricolă, unul dintre marii noştri entomologi alături de Aristide Caradgea, Gr. Eliescu, M.A. Ionescu, C. Manolache şi Teodosie Perju.

Karl W. Knechtel
(Bibliografie selectivă)

- *Insecte dăunătoare din România şi mijloacele de combatere a lor.* Tip. "Baer", 1909.
- *Phytium de barianum, Hoess, ca provocator al unei boli de răsad la tutun.* Tip. "Sfetea", Bucureşti, 1914.
- *Un mare duşman al mărului. Păduchele lînos.* "Cartea Românească", Bucureşti, 1923.
- *Thysanoptere din România.* Studiu morfologic. "Buletinul agriculturii", vol. 2, 3, 4, Bucureşti, 1923.
- *Moliile strugurilor. Gfysta Ambiguella şi Polychrosiz botrana.* "Cartea Românească, Bucureşti, 1925.

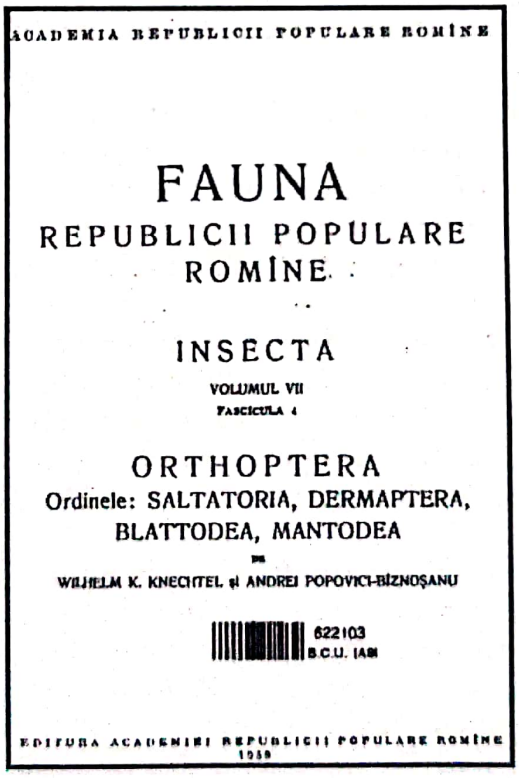
ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

FAUNA
REPUBLICII POPULARE
ROMÎNE

INSECTA

VOLUMUL VII
FASCICULA 4

ORTHOPTERA
Ordinele: SALTATORIA, DERMAPTERA,
BLATTODEA, MANTODEA

de
WILHELM K. KNECHTEL şi ANDREI POPOVICI-BÎZNOŞANU

622103
B.C.U. IAŞI

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
1958

- *Studiu asupra repartiţiei himenopterelor din România.* (Teză de doctorat), tip."Copuzeanu", Bucureşti, 1937.
- *Animale dăunătoare şi folositoare agriculturii.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1938.

Scanned with OKEN Scanner

- *Rolul entomologie faţă de agricultura noastră.* Tip. "Oltenia", Bucureşti, 1939.
- *Observaiii asupra afidului Doralina pomme, De Geer, în România.* Tip. "Cantemir", 1941.
- *Observaţii asupra sistematicii unor Aphyde din România.* "Analele IC AR", vol. 12, 1940. "Monitorul Oficial", 1941.
- *Observaţii asupra unor specii de Aphyde din România.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1943.
- *Orthoptera; Saltatores; Dermoptera; Blatodes; Montodea.* Ed. "Academiei RSR", Bucureşti, 1959.
- *Himenoptera-Subfamilia Apinae.* "Editura Academiei RSR", Bucureşti, 1965.
- *Aspecte asupra faunei Thyssanopterologice carpatine.* "Comunicări de zoologie", Bucureşti, 1969.

Şcoala centrală de Agricultură – Herăstrău
Construită în 1896

Scanned with OKEN Scanner

TRAIAN SĂVULESCU
(1889-1963)
întemeitorul şcolii româneşti de fitopatologie

Crearea unei şcoli în ştiinţă este o misiune la fel de grea precum găsirea unei minţi geniale, capabile să organizeze începuturile, despre care, pe drept se spune, că reprezintă partea cea mai dificilă. Profesorul Traian Săvulescu- *întemeietorul şcolii româneşti de fitopatologie* - nu şi-ar fi recunoscut aceste calităţi, decît că, a avut o muncă plăcută şi utilă, datorită minţii sale de excepţie şi capacităţii extraordinare de efort, prin îmbinarea cărora a devenit una din cele mai reprezentative figuri ale ştiinţei româneşti din prima jumătate a secolului nostru.

S-a născut la 2 februarie 1889 la Rîmnicu-Sărat în familia negustorului Petrache Săvulescu, fiul ţăranului Gheorghe Sava şi al Sultanei din satul Greabăn, judeţul Buzău. A urmat clasele primare în sat, trecînd apoi la gimnaziul "V. Boerescu", unde a absolvit cursul inferior în anul 1903. Părinţii l-au înscris pentru cursul superior la Liceul Internat „C. Negruzzi" din Iaşi, unde erau aduşi copii foarte dotaţi din întreaga Moldovă. Aici a avut profesori de o înaltă pregătire şi competenţă profesională ca: G. Ibrăileanu, Ioan Paul (devenit profesor de chimie la Universitatea din Cluj), Teodor Nicolau, dr. în ştiinţele naturale şi alţii. În acei ani mai învăţau la acest liceu Mihail Jora, Eugen Crăciun, organizatorul muzeului Brukenthal din Sibiu, Iorgu Iordan, Roman Stere, N. Lupu, de care a fost legat prin relaţii amicale toată viaţa. Datorită unei deteriorări temporare a sănătăţii, care cerea o mai atentă supraveghere din partea familiei, ultima clasă a cursului superior o parcurge la liceul "B.P. Haşdeu" din Buzău. După absolvirea liceului, la îndemnul părinţilor se înscrie la Facultatea de Medicină din Bucureşti, dar în paralel urmează şi cursuri la Facultatea de Ştiinţe Naturale, unde are şansa de a avea ca profesori pe Emanoil Teodorescu, fiziologul şi Dimitrie Voinov, evoluţionistul. Cunoaşte curînd pe Grigore Antipa, la Muzeul de Istorie Naturală, încît după puţin timp va renunţa la ideea de a îmbrăţişa profesia de medic.

La vîrsta de 22 de ani era absolvent al Facultăţii de ştiinţe Naturale şi primea numirea de "colaborator" la Laboratorul de Morfologie şi Sistematică Vegetală a Institutului Botanic din Bucureşti. Munca de aici, alături de foştii săi dascăli, Em. Teodorescu, Z. Panţu şi M. Vlădescu, figuri de seamă ale botanicii şi fiziologiei din acei ani, l-au format ca valoros cecetător, i-au asigurat o specializare profundă în domeniul

Scanned with OKEN Scanner

amintit, devenind cunoscut în cercurile ştiinţifice ale Universităţii. In acest timp îşi susţine şi "doctoratul în botanică" sub îndrumarea profesorului său M. Vlădescu în anul 1916, fiind primul cercetător căruia i se acordă titlul în această specialitate la Universitatea din Bucureşti.

În anul 1919, după o muncă rodnică la Institutul Botanic, Traian Săvulescu este numit profesor titular la catedra de "Sistematică şi Patologie Vegetală" a Şcolii Superioare de Agricultură de la Herăstrău, fiind unul dintre cei mai tineri profesori pe care i-a avut învăţămîntul agricol românesc. La Şcoala Superioară de Agricultură de la Herăstrău tînărul profesor a găsit un mediu de muncă deosebit de prielnic, o ambianţă sobră, creată de cadrele didactice care îşi desfăşurau acivitatea în acea vreme, în frunte cu directorul C. Sandu Aldea. În foarte scurt timp, T. Săvulescu s-a încadrat în specificul activităţii unei instituţii de învăţămînt agricol, fiind înconjurat cu bunăvoinţă colegială de profesori, între care amintim pe G. Maior, N. Filip, N. Popovici-Lupa, Gh. Ionescu-Siseşti, P. Enculescu. Împreună au desfăşurat o activitate rodnică, militînd totodată pentru promovarea învăţămîntului agricol la statutul de învăţămînt superior. Activitate didactică energică, plină de pasiune şi munca de cercetare uriaşă depusă la Şcoala de la Herăstrău l-au legat de învăţămîntul agricol timp de aproape 30 de ani, pînă în anul 1948. Din acest an, devenit o personalitate de frunte a ştiinţei româneşti, revine la Universitatea din Bucureşti ca profesor, dar i se atribuie şi funcţia de director adjunct al *Institutului de Cercetări Agronomice al României.* De fapt mai îndeplinise temporar această muncă, în perioade cînd fondatorul ICAR-ului Gh. Ionescu-Siseşti era indisponibil din motive diferite, fiind director adjunct. După ultimul război mondial a deţinut şi importanta funcţie de ministru al Agriculturii, participînd la organizarea şi înfăptuirea reformei agrare din anul 1945. În această acţiune a fost unul dintre colaboratorii apropiaţi ai celor investiţi cu reforma.

Munca ştiinţifică a fost o.preocupare principală de viaţă a profesorului T. Săvulescu, pentru care această activitate însemna pur şi simplu modul său de a fi, cu toate că avea şi o capacitate de organizare rar întîlnită la personalităţi puternic ancorate în ştiinţă.

Preocuparea pentru cercetarea ştiinţifică a debutat cu intensitate deosebită în timpul acivităţii de cecetător la Institutul Botanic din Bucureşti. Aici s-a ocupat de descrierea unor specii noi de plante din flora patriei. *Studiile asupra familiei Campanulaceae* au constituit tema lucrării sale de doctorat, în care a descris specii noi. De asemenea, a cercetat familia Gramineae şi altele, aducînd contribuţii originale. Activitatea fecundă din aceşti ani i-a conferit o competenţă recunoscută, în domeniul sistematicii. Baza aprofundărilor sale în acest domeniu a constituit-o excursiile botanice pe care nu le-a părăsit pînă spre amurgul vieţii. Traian Săvulescu a fost iniţiatorul, îndrumătorul şi colaboratorul principal la monumentala operă botanică *Flora RSR,* planificată să apară în 12 volume. La realizarea ei a reuşit să atragă cele mai de seamă personalităţi ale acestei ştiinţe ca: Iuliu Prodan, E. Nyrady, Alex. Borza, Em. Topa, Al. Buia şi Răvăruţ. După unele păreri, această lucrare poate fi comparată numai cu monumentala *Floră a URSS,* fiind de o ţinută ştiinţifică care îi conferă o valoare cu totul deosebită. Publicarea acestei lucrări începînd din anul 1952, a polarizat atenţia botaniştilor timp de aproximativ două decenii. Tot la iniţiativa sa a fost publicată *Fauna RSR* sub responsabilitatea acad. C. Motaş şi apoi a lui N. Botnariuc. În anul 1957, s-a publicat de asemenea, din iniţiativa şi prin contribuţia sa *Monografia porumbului,* o lucrare de mari dimensiuni şi înaltă ţinută ştiinţifică. Ea impresionează încît ridică întrebarea: se poate realiza ceva superior? Au trecut de atunci peste 30 de ani, s-au

Scanned with OKEN Scanner

publicat lucrări valoroase despre porumb, cultura fiind aşezată pe noi coordonate agrobioiogice, încît în mod firesc putem aştepta din partea specialiştilor o nouă monografie.

Se ştie că unii oameni foarte dotaţi intelectual nu se pot limita la preocupări ştiinţifice înguste un timp îndelungat, fiind atraşi mereu spre noi domenii tangente cu specialitatea de bază. Aşa s-a întîmplat şi cu profesorul Traian Săvulescu, care după numirea sa la Şcoala Superioară de Agricultură de la Herăstrău, a început să-şi îndrepte atenţia spre *studii de mycologie şi fitopatologie,* muncind cu o asemenea intensitate şi pasiune, încît rezultatele obţinute l-au consacrat drept părintele acestor ştiinţe. Astfel, se acceptă azi că a reuşit să creeze o adevărată "Şcoală naţională" în acest domeniu, depăşind graniţele ţării prin valoarea şi autoritatea ştiinţifică conferită. Profund şi foarte pragmatic a început cu sistematica micologică, ştiind că majoritatea bolilor la plante este provocată de ciuperci. În acest domeniu a publicat singur sau în colectiv, impresionanta cifră de 107 lucrări, aducînd contribuţii originale asupra *Micomycetelor.* Începea astfel în anul 1929 o operă pe care a intitulat-o *Herbarium Mycologicum Romanicum,* trimisă în 60 exemplare la diferite foruri ştiinţifice şi făcînd o impresie deosebită în lumea ştiinţifică internaţională. Iată cîteva aprecieri: din Franţa (Foex): "Este o operă considerabilă şi constituie o documentaţie preţioasă. Prezentarea e perfectă»; din Iugoslavia: "Preţioasa lucrare face onoare autorului lucrării ca şi instituţiei care apublicat-o» (Kosan); din Norvegia: "Această lucrare, nimerită alegere de *Uredinee din România* îmi va fi cu siguranţă foarte folositoare" (Iorstad); din SUA; "Cea mai frumoasă şi mai îngrijită exicata primită" (Dodge). Traian Săvulescu a avut marele merit de a fi antrenat şi alţi cercetători care s-au format la şcoala sa, care au devenit, de asemenea, personalităţi foarte apreciate. Primii săi discipoli au fost Constantin Sandu-Ville şi fiica sa Olga Săvulescu. Au urmat apoi: Ana Hulea, Vera Bontea, I. Rădulescu ş.a.

Preocupat de rolul pe care ştiinţa îl poate avea în realizarea progresului practic, Traian Săvulescu s-a ocupat timp de peste 40 de ani de studiul unor ciuperci parazite care produc boli plantelor de cultură. Astfel, a cercetat *Erysiphaceae, Perenosporaceae, Uredinale* şi *Ustilaginaceae.* Asupra a două dintre aceste ordine a publicat monografii; anume asupra *Uredinalelor* în 1953 şi *Ustilaginaceelor* în 1957. Aceste lucrări întocmite pe baza cecetărilor proprii şi a unei vaste bibliografii de specialitate au rămas o mîndrie a ştiinţei româneşti, adevărate perle ştiinţifice.

Pe linia sprijinirii practicii agricole prin rezultatele cercetării, Traian Săvulescu a studiat biologia agenţilor patogeni care provoacă boli păgubitoare la principalele plante de cultură. Trebuie semnalat aportul deosebit adus prin studiile şi cercetările sale în domeniul ruginilor şi mălurii grîului, care au avut o profunzime ştiinţifică rar întîlnită.

Cercetări utile a întreprins şi asupra manei viţei de vie, rîiei negre a cartofului, asupra unor boli bacteriene foarte păgubitoare pentru producţia altor plante agricole. Rezultatele acestor lucrări sînt introduse în toate cursurile importante de fitopatologie din lume. publicate ulterior pentru învăţămîntul agricol superior şi cel de biologie.

Cu mulţi ani în urmă practicienii şi oamenii de ştiinţă au observat că atacul bolilor la plante prezintă diferenţieri de la un an la altul, în privinţa unor specii de agenţi patogeni, cît şi a intensităţii atacului. Cunoaşterea acestui fapt corelată cu factorii ecologici, în ambianţa cărora se producea atacul de boli putea fi de mare interes practic, pentru următorii ani, pentru a lua unele măsuri de prevenire. Astfel, începînd din anul 1928 Traian Săvulescu a iniţiat publicarea rezultatelor de cercetare şi a observaţiilor privind "starea fitosanitară a culturilor agricole" anual sau pe o perioadă de 2 ani.

Scanned with OKEN Scanner

Această idee care-i aparţine a fost foarte elogios apreciată în ţară şi străinătate, fiind aplicată şi în zilele noastre. Mai mult, a antrenat un mare număr de specialişti în această acţiune, reuşind să prezinte aspectele problemei la scară naţională. S-a reuşit în final publicarea anuală a stării fitosanitare a culturilor agricole". Aceasta a permis stabilirea unor prognoze de scurtă durată privind apariţia şi dezvoltarea atacului de rugini şi tăciune şi mălura pitică la grîu.

În acelaşi timp a întreţinut relaţii ştiinţifice cu o serie de specialişti din întreaga lume. Numeroşi dintre ei au fost invitaţi în ţara noastră spre a cunoaşte stadiul realizărilor noastre, dar şi pentru a găsi păreri în sprijinul progresului. Între numeroşii invitaţi amintim de Sanderson, de la Universitatea Corneli, New York (1937), prof. Braun-Blanquet, părintele geoboîanicii (1934), prof. N. Baranov, directorul Grădinii Botanice a Academiei de Ştiinţe a URSS din Leningrad (1958) ş.a.

Prodigioasa sa activitate ştiinţifică, cunoscută bine în străinătate a determinat alegerea ca membru a numeroase societăţi din întreaga lume. A fost membru al Academiei de Ştiinţe din Cehoslovacia, al Academiei de Ştiinţe din R.P. Ungară, a Academiei de Ştiinţe din New York şi altele.

În mai multe etape a fost director al Şcolii Superioare de Agricultură Herăstrău, ultima oară în anii 1938-1940 cînd exista ca Facultate de Agronomie în cadrul Institutului Politehnic Bucureşti. Un timp a fost cel mai apropiat colaborator al profesorului Gh. Ionescu-Siseşti în organizarea Institutului Central de Cercetări Agronomice al României, fiind permanent şeful Secţiei de Fitopatologie, iar pentru perioade scurte, chiar director, suplinind pe profesorul Şişeşti în absenţele sale fortuite. În anii 1948-1957 a fost preşedintele acestei prestigioase instituţii diriguitoare a cecetării agricole naţionale.

În îndelungata sa activitate T. Săvulescu a fost foarte apreciat ca om de ştiinţă, fiind primit în anul 1930 ca membru al Academiei Române, la propunerea academicianului Dimitrie Voinov. În semn de înaltă preţuire. În anul 1948 a fost ales preşedinte al Academiei Române, revitalizînd activitatea instituţiei supreme a cercetării ştiinţifice din acea vreme. La iniţiativa sa, în anul 1954 ia fiinţă "Comisia pentru agricultură", devenind apoi preşedinte al acestei comisii în care s-a abordat pentru prima oară problema "exploatării complexe a Deltei Dunării".

Ca preşedinte al Academiei a propus în Secţia de filologie întocmirea unui dicţionar al limbii române. În Secţia de istorie, atrage atenţie asupra cecetării trecutului istoric al patriei, iniţiatiază acordarea "premiilor de stat", înfiinţînd la Academie "comitetul pentru acordarea premiului de stat". La cererea sa, fiind bolnav, a fost eliberat din funcţia de preşedinte al Academiei, rămînînd preşedinte de onoare. În anul 1960 renunţă şi la funcţia de director al ICAR-ului. După o îndelungată suferinţă încetează din viaţă în ziua de 29 martie, anul 1963, la vîrsta de 74 de ani, după o activitate rodnică de 52 de ani în folosul ştiinţelor agricole româneşti. Exemplul său de savant tenace, dăruit ştiinţei prin întreaga activitate; spiritul său patriotic de intelectual democrat, bunătatea sa omenească în folosul progresului sînt calităţi demne de preţuit şi de urmat pentru viitoarele generaţii.

Traian Săvulescu a fost unul dintre acei savanţi care şi-a făcut o plăcere din adoptarea poziţiei de preţuire fără rezervă a colegilor şi înaintaşilor, pentru tot ce au creat valoros în domeniile în care s-au consacrat. De aici au izvorît numeroasele sale colaborări şi amiciţii, dar aproape toate numai în sprijinul progresului ştiinţific. A avut cuvinte calde despre opera lui Dimitrie Grecescu, l-a carcterizat măgulitor şi drept pe C. Sandu-Aldea, a organizat o emoţionantă festivitate la retragerea din acivitate a mai

Scanned with OKEN Scanner

vîrstnicului său coleg T. Saidel, a publicat un frumos volum omagial pentru Gh. Ionescu-Siseşti, avînd o sinceră prietenie şi colaborare în ţelul comun de muncă de la ICAR. A colaborat mult cu botanistul M. Guşuleac, a avut o stimă deosebită pentru Em. Teodorescu. unul din mentorii săi de la Universitate, a făcut o caldă preţuire profesonilui I. Simionescu; era un permanent sfătuitor al doctoranzilor plecaţi la perfecţionare în străinătate, cum a fost C. Sandu-Viile, Gh. Văluţă şi alţii.

Traian Săvulescu va rămîne în istoria ştiinţelor agricole, drept *fondatorul fitopatologiei.*

Traian Săvulescu
(Bibliografie selectivă)

- *Studiu asupra speciilor de Campanula L. din secţia Heterophylae, ce cresc în România,* "Minerva", Bucureşti, 1916.
- *Bacterioza sfeclei de zahăr în România.* "Buletinul Agriculturii", voi I, nr. 1-3, 1925. "Tiparul Românesc", Bucureşti, 1925.
- *Importanţa fitopatologiei pentru producţie.* "Tiparul Românesc", Bucureşti, 1925.
- *nouă boală bacteriană a frunzelor de tutun în România* (cu I. Rădulescu). Tip."Bucovina", Bucureşti, 1929.
- *Tăciunele cerealelor şi combaterea lui.* Tip. "Oltenia", Bucureşti, 1929.
- *Activitatea ICAR în anul 1931.* "Luceafărul, Bucureşti, 1931.
- *Materiale pentru flora Basarabiei* (cu T. Rayss) "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1934.
- *Invăţămîntul agricol superior în diferjte ţri.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1940.
- *Academia Română şi progresul ştiinţific în ţara noastră.* "Convorbiri Literare", nr. 9, 1941. "Bucovina'", Bucureşti, 1941.
- *Baza genetică a evoluţiei fiinţelor în materie şi Viaţă.* "Referate", 1944. Publicaţiile ICAR, Bucureşti, 1944.
- *Contribuţiuni noi la studiul maturării griului* (cu Ana Hulea). Extr. "Buletinul Academiei de Agricultură", 1944. Tip. "Universul", Bucureşti, 1944.
- *Aspecte actuale ale agriculturii româneşti. Rolul inginerilor agronomi.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1946.
- *Flora şi vegetaţia RPR, cercetarea lor.* Ed. "Academia RPR", Bucureşti, 1954.
- *90 de ani de viaţă academică în ţara noastră.* Ed. "Academia RPR", Bucureşti, 1956.
- *Herharium mycologicum romanicum.* ELSD., Bucureşti, 1955.
- *Monografia Uredinalelor din RPR.* Ed. "Academiei RPR", Bucureşti, 1953.
- *Porumbul,* Stadiu monografic. Ed." Academiei RPR", Bucureşti, 1957.
- *Starea fitosanitară a RPR în anul 1950-1951.* Ed."Agrosilvică", Bucureşti, 1954.
- *Tratat, de patologie vegetală* (cu Olga Săvulescu). ed. "Academiei RPR", Bucureşti, 1959.
- *Ustilaginalele din Republica Populară.* 1,2, Ed. "Academiei RPR", Bucureşti, 1957.
- *Flora Republicii Populare Române.* 1,2,3,4,6, Ed. "Academiei RPR", Bucureşti, 1960.
- Iuga-Raica Victoria. *Traian Săvulescu 1889-1963,* Ed. "Ştiinţifică", Bucureşti, 1942.

Scanned with OKEN Scanner

- *PerenosporanaceeJa din R.P. Română* (cu Olga Săvulescu). "Acta Botanica-hort", Bucureşti, 1964.
- *Studiul morfologic, biologic şi sistematic al genurilor-Cercospora, Basidiospora, Plasmopora şi Perenoplsmopora.* (cu Olga Săulescu), "Buletinul Ştiinţific al Academiei RPR", Secţia ştiinţe biologice, nr. 3. 1951.

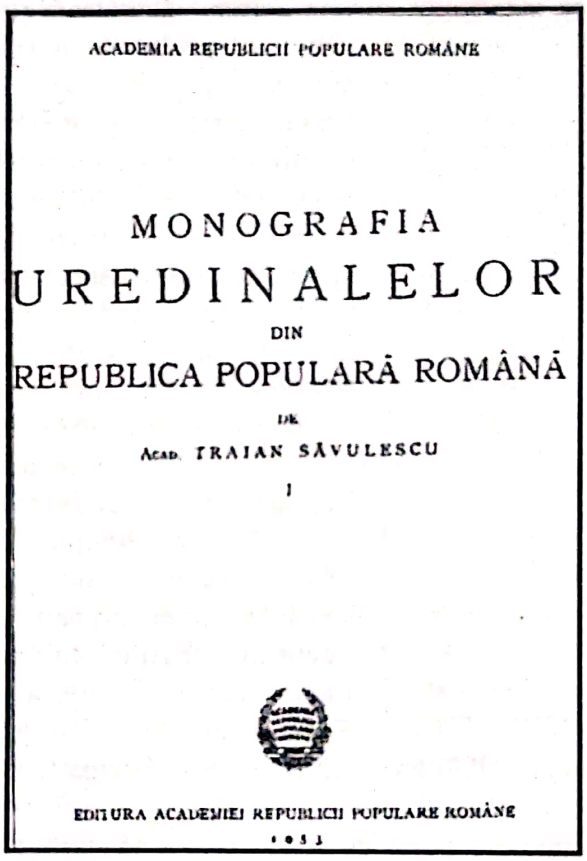
ACADEMIA REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

MONOGRAFIA

UREDINALELOR

DIN

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

DE

Acad. TRAIAN SĂVULESCU

I

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

1953

VICTOR GHIMPU
(1896 -1952)
cariolog şi fitopatolog

Între .înaintaşii noştri de seamă cu o activitate profundă în mai multe domenii ale ştiinţei agricole, se înscrie cu rezultate remarcabile şi profesorul Victor Ghimpu, erudit biolog şi agronom. Activitatea sa în *domeniul caryologiei îl consacră drept cel mai de seamă reprezentant al agronomilor* în această specialitate, iar ca specialist în protecţia plantelor trebuie recunoscut între înaintaşi, organizator şi autor al unor lucrări de foarte elevată ţinută ştiinţifică, care au intrat în fondul şcolii româneşti de fitopatologie şi entomologie; cel mai de seamă reprezentant al protecţiei tutunului împotriva bolilor şi dăunătorilor.

Victor Ghimpu s-a născut la 5 aprilie 1896 în satul Tabani, judeţul Hotin, iar după absolvirea şcolii primare în satul natal a urmat liceul la Cernăuţi . În anul 1917 se înscrie la Facultatea de Ştiinţe a Universităţii din Iaşi, Secţiunea de Ştiinţe Agricole. După absolvirea acestei facultăţi, 1920 lucrează un timp la "Regia tutunului» în Basarabia, la Soroca.

În anul 1924 primeşte o bursă de stat şi pleacă să studieze agronomia la Nancy, absolvind cursurile în anul 1927. Instruirea largă în domeniul biologiei obţinută prin studii în ţară şi străinătate l-au atras spre cercetări de caryologie. Astfel, începe în anul 1928 cercetările şi perfecţionarea într-o ştiinţă în plin avînt, lucrînd în laboratorul celebrului citolog, A. Guillermont de la Universitatea Sorbona, unde va obţine şi titlul de doctor în ştiinţe în anul 1930. Activitatea sa din anii 1927-1930 s-a axat pe determinarea numărului de cromozomi la specii aparţinînd genurilor: *Medicago, Hordeum, Vitis, Acacia, Quercus, Nicotiana;* în total peste 60 de specii. Celebrul *atlas caryologie mondial* "Kpomosomnîe cisla ţvetoms rastenii", coordonat de A. Fedorov, îl citează pe V. Ghimpu ca prim autor al determinării numărului de cromozomi la majoritatea speciilor studiate de el. În bibliografia acestui atlas, V. Ghimpu este citat cu 10 lucrări originale. Primele rezultate ale cercetărilor proprii le publică chiar din anul 1928 in lucrarea *Contribution a l'elud carylogiquc du genre Medicago*, în care stabileşte numărul de cromozomi la 33 de specii ale acestui gen şi subliniază importanţa lor pentru identificarea prin determinări caryologice şi utilizare în hibridări.

O lucrare de referinţă privind studiile sale vaste de caryologie a fost publicată în anul 1930 sub titlul *Recherches cytogenetiques sur le genres Hordeum, Acacia, Medicago, Vitis et Quercus.* Ea sintetizează, rezultate ce reprezintă date de primat în stabilirea numărului

Scanned with OKEN Scanner

de cromozomi la numeroase specii aparţinînd acestor genuri. Pe parcursul cercetărilor s-a oprit cu mult interes asupra sateliţilor cromozomiali, pe care i-a determinat şi studiat contribuind cu explicaţii ipotetice asupra originii, structurii şi rolului lor. Unele dintre ipotezele sale au fost confirmate prin studii ulterioare cu aparatură perfecţionată, confirrnînd profunda sa pregătire şi contribuţia adusă la fondarea cunoştinţelor în acest domeniu. Rezultatele cercetărilor sale în acest domeniu au fost publicate în două lucrări vaste, de primat în ştiinţă: *Contribuitori a l 'eiude de satellites du genre Hordeum* (1928) conţinînd 187 pagini, unde prezintă rezultatele ceecetăriîor la speciile de orz, pentru care a stabilit prima oară numărul de cromozomi; şi *Satelites des cromozomes dans le regne vegetal,* Lyon, 1930. Autorul a niai revenit asupra acestor lucrări după 10 ani, publicând sinteze în care a redat ideile esenţiale ale cercetărilor sale de caryologie. Astfel, în 1941 publica: *Sur le recherches caryologiques des plantes* la Editura "Cartea Românească" şi în 1942: *Sur le satelites cromosomiques des plantes,* la aceeaşi editură.

Singura lucrare de genetică a lui V. Ghimpu în care prezintă rezultate ale cercetărilor proprii se intitulează: *Recherches cyto-genetiques de Nicotină resistants a la mosaique*, Studiind soiuri româneşti şi americane precum şi hibrizi obţinuţi între acestea la care a urmărit mersul diviziunii meiotice şi evoluţia ciclului mitotic. Observaţiile microscopice le-a redat prin desene în 7 planşe. În prima generaţie hibridă a constatat modul de transmitere a caracterelor morfologice şi a rezistenţei la mozaic, dovedind că această însuşire este condiţionată genetic la tutun. Totodată determină şi numărul de cromozomi la speciile şi hibrizii experimentaţi, stabilind concomitent că virusurile nu dereglează diviziunea meiotică la soiurile de tutun. Doar la hibrizi a constatat unele aberaţii în această fază a diviziunii celulare. Subliniem că în această lucrare V. Ghimpu a efectuat şi măsurători asupra cromozomilor.

În afara *lucrărilor originale, de caryologie şi genetică,* V. Ghimpii a publicat una dintre primele lucrări importante de *sinteză în genetică,* pentru ţara noastră sub titlul *Ereditatea, evoluţia şi viaţa.* Partea I a lucrării concentra în întregime cunoştinţele genetice, publicate pînă la începutul deceniului patru: istoric, definiţie, stabilirea caracterului ereditar, rolul nucleului în transmiterea caracterelor, ereditatea citoplasmatică, cromozomii, teoria cromozomică a eredităţii, predeterminarea sexului la animale şi om, ereditatea bolilor. Republicarea şi îmbogăţirea acestei lucrări în timp util ar fi însemnat un pas hotărîtor în cunoaşterea temeinică a geneticii, recunoaşterea utilităţii ei extraordinare în biologie şi agricultură.

După întoarcerea în ţară din Franţa, V. Ghimpu nu a găsit condiţii pentru activitatea în domeniul caryologiei astfel că la înfiinţarea Staţiunii de Cercetări pentru Cultura Tutunului de la Băneasa la 29 iunie 1930, sub conducerea profesorului Marin Chiriţescu-Arva a fost numit şeful Laboratorului de Fitopatologie şi Entomologie. Activitatea sa de bază în anii care au urmat s-a desfăşurat în cadrai acestuia pînă în anul 1946. Cercetări foarte temeinic organizate şi studii aprofundate în legătură cu tematica abordată i-au permis publicarea unor lucrări de sinteză de o valoare unanim recunoscută ca excepţională.

Astfel, în anul 1941, a publicat lucrarea *Bolile şi insectele dăunătoare tutunului* (415 pg), urmată de un "supliment" în 1942 (250 pg). La data apariţiei, aceasta reprezenta una dintre cele mai reuşite lucrări de acest gen în lume. Ea cuprinde totul despre bolileşi dăunătorii tutunului; despre metode de organizare şi protecţia tutunului contra acestora. Avea la bază o vastă bibliografie a celor mai cunoscuţi cercetători din Anglia, SUA, URSS, Bulgaria şi alte ţări europene, importante cultivatoare de tutun. Între autorii consultaţi cu lucrări bibliografice figurează şi o serie de cercetători şi specilişti români: K.

Scanned with OKEN Scanner

W. Knechtel, C. Hrisafi, C. Manolache, Tr. Săvulescu, V. Arghirescu, I. Grinţescu, P. Mihăescu şi desigur V. Ghimpu. Numai la capitolul generalităţi, unde relatează despre metode generale de combatere a bolilor şi dăunătorilor, despre tratamente preventive de apariţie a acestora la răsaduri şi în cîmp sînt citate zece lucrări semnate V. Ghimpu. Cu anumite carenţe de sistematizare şi tipografie, lucrarea prezintă următoarea structură tematică: consideraţii generale teratologice, afecţiuni fiziologice, viroze, bacterioze, micoze, paraziţi fanerogomi (cusuta, lupoaia) şi insecte. În lucrare se remarcă un mare număr de fotografii alb negru şi color notate V. Ghimpu sau "original", iar la capitolul viroze reproduce cu multă deferentă teoria "Levaditti-Leppine" asupra virusilor, reproducînd şi definiţia care îi consideră "elemente materiale organizate şi vii, dar a căror viaţă mai primitivă diferă de aceea a celulelor animale şi vegetale autonome".

Lucrările despre tutun, în special cele privind protecţia împotriva bolilor şi dăunătorilor, reprezintă un important volum din munca sa de cercetare şi publicistică. Încă în anul 1926 a tradus lucrarea lui Prianişm'sov, *Cultura tutunului* care avea un pronunţat caracter practic, completînd bibliografia necesară pentru progresul tehnic al acestei culturi.

Cunoştinţe despre cultura tutunului în SUA a publicat în anul 1939 într-o lucrare ce putea pretinde calitatea de monografie. Lucrarea a fost întocmită în urma unei călătorii de studii în anul 1938, cînd a vizitat cele mai importante state cultivatoare de tutun, Virginia, Carolina, Wisconsin şi Tennessee, cunoscînd cu acea ocazie personalităţi din cercetarea şi practica americană în acest domeniu. Vom sublinia că V. Ghimpu a efectuat această vizita ca personalitate în domeniul tutunului, fiind tratat cu toată atenţia de către gazde. De altfel Staţiune de Cercetări pentru Cultura Tutunului-Băneasa era cunoscută în lume în acei ani. Pentru prestigiul său recunoscut de *specialist în cultura tutunului* şi pentru calităţile sale alese de om de ştiinţă, V. Ghimpu a fost solicitat de profesorul D. Guşti să contribuie la întocmirea *Enciclopediei României,* voi. III, *Economia naţională,* cu privire la tutun. Aflăm de aici că pînă la *1863* tutunul se cultivă fără intervenţia statului, iar în anul 1872 s-a introdus monopolul de stat asupra cultivării, fabricării şi vînzării tutunului; în anul 1939 tutunul ocupa 35 mii ha. Din această suprafaţă 95% era cultivată de 90 mii familii pe suprafeţe de 0,25-1 ha, iar statul beneficia de un venit de 3,25 miliarde lei. Ţara avea două şcoli speciale pentru pregătirea de specialitate în cultura tutunului, la Armăşeşti şi Mediaş, etc. etc. Oricum o situaţie superioară celei de azi.

Alte lucrări despre cultura tutunului a publicat în revistele agricole ale timpului, între care amintim: *Le malades et insectes nuisiblles ou tabac en Roumanie, Lupta contra bolilor şi dăunătorilor tutunului, Asupra luptei contra bolilor şi insectelor tutunului, Insecticidul Nicotină, Afecţiunile patologice şi inamicii tutunului,* în "Buletinul tutunului" într-un ciclu de articole din anul 1930 pînă în 1938 etc.

Pe lingă specializarea sa profundă în cultura şi protecţia tutunului. V. Ghimpu a fost în general un recunoscut reprezentant al grupului de cercetători şi publicişti în *domeniul protecţiei plantelor.* Astfel că în anul 1946 a primit catedra de "Protecţia plantelor", la Facultatea de Agronomie din Timişoara. A publicat în două ediţii,1948 şi 1952, *cursul de „Protecţia plantelor*", cu subtitlul „Îndrumări ştiinţifice şi practice pentru cunoaşterea şi combaterea bolilor şi insectelor dăunătoare plantelor cultivate". Cursul cuprinde trei volume pe 872 pagini. Partea generală, Partea specială-fitopatologia şi Partea specială-entomologie. Lucrarea este întocmită cu multă grijă, avînd un mare număr de desene şi scheme, într-un limbaj ştiinţific elevat, fiind în egală măsură un îndrumar ştiinţific şi practic. La întocmirea materialului a utilizat ca bibliografie de bază cursul de *Protecţia plantelor* de Boldrev şi *Entomologia agricolă* de Bei-Bienko.

Scanned with OKEN Scanner

Lucrarea a constituit la data apariţiei un adevărat eveniment pentru studenţii agronomi şi pentru ştiinţa protecţiei plantelor din ţara noastră, fiind de folos pentru multe generaţii.

Înainte de a întocmi această valoroasă lucrare.didactică, V.Ghimpu a publicat numeroase lucrări privind protecţia plantelor prin care a urmărit răspîndirea cunoştinţelor pentru practicieni şi tinerii studioşi.

În broşura *Consideraţii generale asupra fitopatologiei* (1939) face o foarte frumoasă incursiune în istoricul ştiinţei, o referire la pagubele imense produse de diverse boli în agricultura lumii, evocînd numele personalităţilor preocupate de acest domeniu, iar în ultima parte prezintă organizarea şi instituţiile de protecţia plantelor în ţara noastră, fiind între primii specialişti care îl consideră pe Tr. Săvulescu fondatorul acestei ştiinţe la noi. Staţiunile şi laboratoarele prezentate în lucrare relevă o foarte bună organizare a activităţii în acest domeniu. Între alte lucrări cu o pregnantă faţetă ştiinţifică dar şi aplicativă amintim: *Bacteriozele plantelor cultivate şi bacteriile fitopatogene* (1936), *Bolile solei* (1935), *Duşmanii noştri dintotdeauna, insectele* (1941), *Despre insecta Trips Tabaci* (1939), *Încercări pentru prepararea, conservarea şi întrebuinţarea zemei bordeleze* (1938), *Infinitul mic în patologia vegetală* (despre virusurile patogene) (1935), *Bolile molipsitoare ale plantelor* (1949), *Bolile bacteriene ale plantelor* (1939) etc.

Întreaga sa activitate îl prezintă ca unul dintre specialiştii de primă mărime în domeniul protecţiei plantelor şi cel mai de seamă pentru tutun. Considerăm că el merită din plin un loc de cinste între reprezentanţii şcolii româneşti de protecţia plantelor.

Datorită importanţei economice a tutunului, în acei ani (pe plan mondial) se manifesta o activitate foarte intensă de răspîndire a cunoştinţelor, soiurilor, de perfecţionare a tehnologiei şi bineînţeles de încheiere a tranzacţiilor comerciale. În acest context, V."Ghimpu era un frecvent reprezentant al specialiştilor români la congrese, expoziţii internaţionale sau delegaţii cu obiective comerciale ori de studii. Putem spune pur şi simplu că a cutreierat întreaga lume cu aceste ocazii. Era şi omul potrivit pentru acest lucru. Victor Ghimpu era o prezenţă care impunea prin cultură, erudiţie, distincţie şi specializare adîncă. Era un om foarte cultivat, un bărbat frumos. Cunoştea perfect franceza, rusa şi engleza şi era unul dintre cei mai rafinaţi oameni de condei între agronomii timpului său. Nici una dintre participările sale ia aceste evenimente n-au rămas neevocate în presa periodică sau în broşuri, contribuind la culturalizarea oamenilor. Într-una din aceste lucrări spunea: «Expoziţiile, congresele, conferinţele, concursurile, animă naţiunile, agită spiritele»; aşa era atunci!

În urma participării la expoziţia economică a Angliei şi coloniilor ei la Londra, în anul 1926, şi a vizitei în Franţa, Belgia, Norvegia, Elveţia a publicat broşura *Progresul agriculturii în ţările civilizate.* Aici arată că expoziţiile „aceste sărbători ale progresului şi culturii", prezintă o importanţă deosebită pentru agricultură, iar ca exemplu de stare avansată în privinţa organizării şi stării culturii şi tehnicii agricole prezintă regiunea Nancy din Franţa, pe care o cunoştea personal. Această zonă cît Moldova ca întindere, avea o staţiune agronomică, şcoală naţională de ape şi poduri, serviciu de geniu rural, irigaţii, construcţii rurale, cooperative, un institut agronomic în cadrul universităţii, direcţii judeţene de servicii, care posedă şi cîmpuri experimentale, şcoala de lăptărie, comitet regional pentru plante medicinale, staţiune experimentală de furaje şi comercializarea seminţelor, societăţi, şcoală centrală de agricultură, federaţia asociaţiilor agricole, federaţia pentru creşterea calului ardenez, liga viticultorilor, societatea de viticultură şi ompelografie, societatea de avicultură, şcoala de protecţia animalelor, şcoala veterinarilor lorentini, şcoala de curse Nancy, şcoala lorentiană de chinologie, şcoala centrală de horticultură, şcoala amicilor de flori, şcoala forestieră lorentină,

Scanned with OKEN Scanner

şcoala de încurajare şi binefacere pentru sate, sindicatul agricol, sindicatul de creşterea calului ardenez, sindicatul proprietarilor de iazuri, uniunea lorentină a sindicatelor agricole. Toate aceste instituţii erau foarte active şi reuşeau să imprime o puternică vitalitate întregii vieţi social-economice şi agricole a regiunii. In categoria acestor lucrări V. Ghimpu a mai publicat în broşuri *Egiptul vechi şi modern* (1937), *Impresii din America* (1945), *Staţiunea experimentală din Odessa* (1933), *Danemarca agricolă* (1936) etc, aducînd informaţii culturale, tehnice, statistice şi ştiinţifice.

Victor Ghimpu a publicat consecvent la revistele "Pagini agrare şi sociale", "Viaţa agricolă", "Buletinul tutunului", "Agricultura nouă", „Foaia plugarilor", unde a prezentat peste 190 articole în cei 25 de ani de activitate. Lucrările sale se axau pe cîteva coordonate distincte: cunoştinţe generale despre agricultura numeroaselor ţări civilizate pe care le-a vizitat şi cunoscut ca nimeni altul din generaţia sa; cunoştinţe de interes ştiinţific generai pentru agricultori, de protecţia plantelor, despre tutun sub toate aspectele şi de citologie.

Lucrările publicate de V. Ghimpu în reviste prezintă amprenta evidentă a contribuţiei personale, în care sunt reflectate cercetările directe de caryologie, în studiile şi cercetările de fitopatologie şi entomologie cît şi în articolele de călătorie orientate pe teme agricole. Multe din articolele publicate în reviste au fost republicate amplificat sau în formă identică, în broşuri la Editura PAS a lui C.Filipescu, de care îl lega o sinceră prietenie. Între cele mai interesante dintre articolele sale amintim *Malthus detronat de Prianişcov,* unde arată că baza inspiraţiei în teoria populaţiei a lui Malthus o constituia fenomenul de dublare a populaţiei Angliei la fiecare 50 de ani în secolele 18-19 şi de creşterea slabă a producţiei agricole. *Seceta, Istoricul şcolilor de agricultură din Basarabia* (1926), *Expoziţia internaţională din Spania, Virozele principalelor plante cultivate* (1937), *Imunitatea plantelor faţă de anumiţi paraziţi* (1937), *Metoda biologică de luptă împotriva paraziţilor* (1942), *Cromozomii cîtorva plante cultivate* (din genurile Papaver, Glicyne, Ricinus, Sorghum) (1933), *Cromozomii speciilor de lucerna* (1930), *Cromozomii tutunului,* etc. etc. Vom sublinia că activitatea cea mai intensă de publicistică a avut-o la "Buletinul cultivării şi fermentării tutunului", unde apare din 1930 pînă în 1946 şi unde a apărut cea mai importantă parte din lucrările sale. Aici este momentul să reamintim că această revistă fondată de Max.Popovici (1896), condusă apoi mulţi arii de P.Mihăescu, de M.Chiriţescu-Arva (5 ani) şi de A.Piescu, avea o excepţională ţinută ştiinţifică şi grafică. Modul de prezentare a rezultatelor, bogăţia informaţiilor, caracterul ştiinţific şi practic o definesc ca una dintre cele mai valoroase reviste agricole publicate în primii 50 de ani ai secolului nostru.

Victor Ghimpu a fost apreciat şi respectat ca o importantă personalitate a timpului său, fiind aies membra al Societăţii Române de Ştiinţe, membru al Asociaţiei Generale a Inginerilor din Romînia, membru al Academiei de Ştiinţe din România, membru al Societăţii de Ştiinţe Naturale din Odessa, membru a! Societăţii de Patologie vegetală din Paris

Ca profesor şi-a început activitatea tîrziu, în 1941 la Universitatea din Odessa, iar din 1946 la Facultatea de Agronomie din Timişoara, unde se stinge din viaţă în plină activitate. A fost înhumat la 20 februarie 1963, în cimitirul „Sfînta Vineri" din Bucureşti.

Victor Ghimpu rămîne în conştiinţa urmaşilor ca primul agronom de seamă cyto-cariolog român, de pînă în anii 1950, unul din marii fitopatologi şi eminent specialist în cultura tutunului. Viaţa şi activitatea sa va fi o pildă veşnică de muncă asiduă, perseverentă şi profundă, care poate aduce contribuţii deosebite în mai multe ramuri ştiinţifice înrudite, pe care să o urmeze generaţiile viitoare.

Scanned with OKEN Scanner

Victor Ghimpu
(Bibliografie selectivă)

- *Agricultura pe cîmpul internaţional.* Ed. "PAS", Bucureşti, 1925.
- *Progresul agriculturii.* Ed. "PAS", Bucureşti, 1926.
- *Cultura tutunului* - traducere după Prianişnicov. Ed. "PAS", Bucureşti, 1927.
- *Bacteriozele plantelor cultivate şi bacteriile fit op atogene.* Ed. "PAS", Bucureşti,1935.
- *Infinitul mic în patologia vegetală.* Rev. "Viaţa agricolă", nr.5, Bucureşti, 1935.
- *Egiptul agricol vechi şi modern.* Ed. "PAS", Bucureşti, 1937. *Cultura tutunului în România.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1938.
- *Bolile bacteriene ale plantelor.* Rev. "Buletinul cultivării şi fermentării tutunului", nr.l, Bucureşti, 1939.
- *Bolile neparazitare ale plantelor.* Rev. "Buletinul cultivării şi fermentării tutunului", Tip. "Cartea Românească", Bucureşti, 1939.
- *Bolile soiei.* Rev. "Viaţa agricolă", Tip. "Oltenia", Bucureşti, 1939.
- *Contribuţii generale asupra fitopatologiei.* Ed. "PAS", Bucureşti, 1939.
- *Cultura tutunului în SUA.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1939.
- *Despre insecta Trips Tobaci.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1939.
- *încercări pentru prepararea, conservarea şi întrebuinţarea zamei bordeleze.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1939.

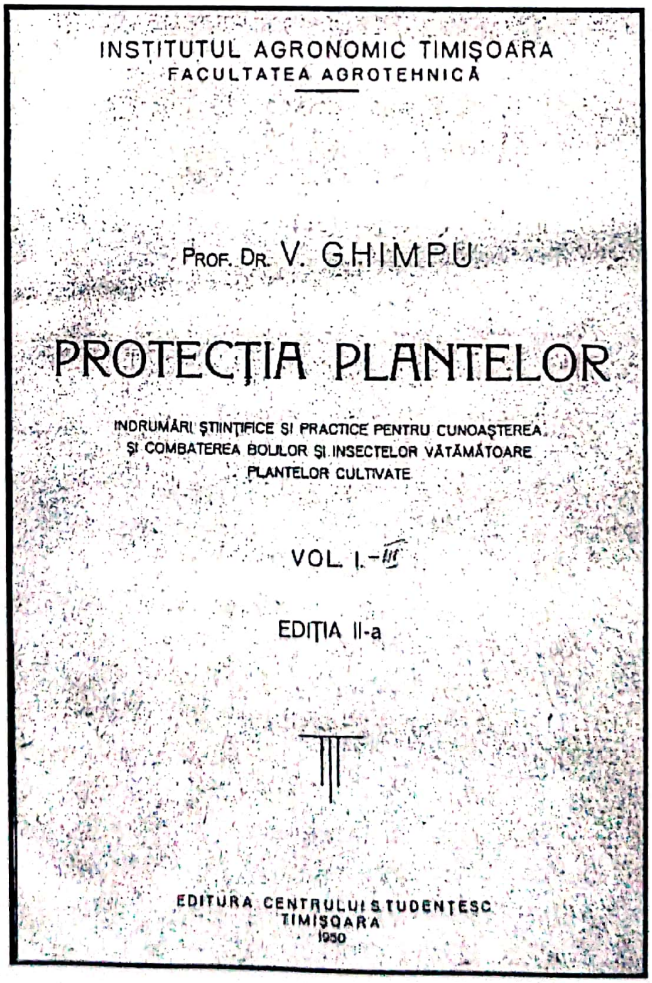

Scanned with OKEN Scanner

- *Bolile şi insectele dăunătoare tutunului.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1941.
- *Duşmanii noştri din totdeauna, insectele.* Rev. "Natura", nr. 11, 12, Bucureşti, 1941.
- *Sur le recherches carylogiques des plantes.* Ed. "Cartea Românească", Bucureşti,1941.
- *Viaţa.* Tip. "Curentul", Bucureşti, 1941.
- *Recherches cyto-genetiques des Nicotiana rezistentz a la mozaique.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1942.
- *Sur le satelites cromosomiques.* "Cartea Românească", Bucureşti, 1943.
- *Seceta.* Tip. "Oltenia", Bucureşti, 1946.
- *Impresii din America.* Rev. "Finanţe şi industrie", Bucureşti, 1946.
- *Protecţia plantelor. Îndrumări ştiinţifice şi practice pentru cunoaşterea şi combaterea bolilor şi insectelor dăunătoare plantelor cultivate.* Voi. I-III (curs universitar). "Editura centrului studenţesc", Timişoara, 1950.

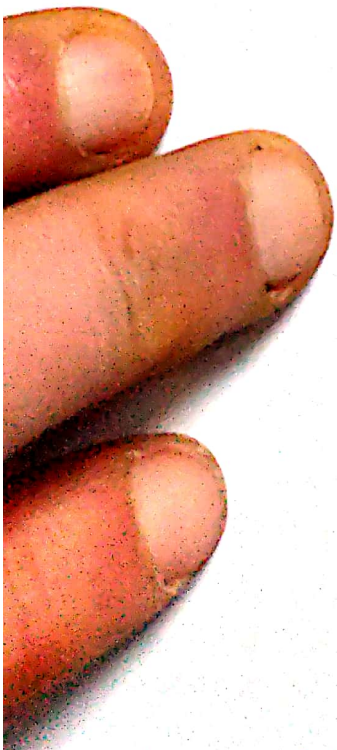

Scanned with OKEN Scanner

CONSTANTIN SANDU – VILLE (1897-1969)

fondatorul fitopatologiei la Iaşi

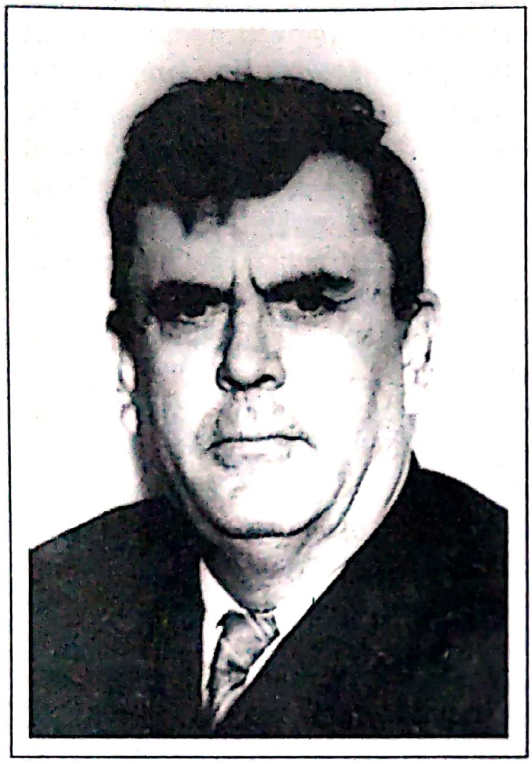

Începuturile unei şcoli în ştiinţă pornesc de regulă de la o personalitate de mare competenţă, dar evoluţia şi dezvoltarea ei ulterioară este legată de activitatea altor figuri distinse ce cresc din seva primei tulpini. În sfera acestui adevăr se înscrie şi şcoala românească de fitopatologie, unde alături de întemeietorul său profesorul Traian Săvulescu, s-au format alte personalităţi de seamă, care au contribuit în mod deosebit la progresul ei, prin desfăşurarea unei activităţi pline de dăruire. Între aceste nume ilustre se înscrie şi cel al profesorului Constantin Sandu-Viile, a cărui activitate îl aşează în rîndul precursorilor acestei ştiinţe noi.

Constantin Sandu-Viile s-a născut la 22 august 1897 în comuna Pietroasele judeţul Buzău, unde lucra tatăl său, inginer horticultor de la Versailles, care a înfiinţat în ţara noastră pepinierele viticole de la Pietroasele şi Istriţa. În clasele liceale a învăţat la Colegiul "Bălcescu" din Craiova, unde l-au atras lecţiile profesorului de botanică Alexandru Bărbulescu, rămînînd un iubitor al plantelor toată viaţa, fapt dovedit cu prisosinţă în calitatea sa de "doctor de plante" – *specialist fitopatolog.* Din cauza primului război mondial, în anul 1917 a fost nevoit să întrerupă învăţătura în liceu participînd în fragedă tinereţe la luptele grele ale violentei conflagraţii. A terminat liceul prin examene "în particular" la Liceul "Alexandra Lahovary" din Rîmnicu-Vîlcea, abia în anul 1921.

Confruntat cu o situaţie materială foarte precară, C. Sandu-Viile a acceptat dorinţa părinţilor de a urma studii superioare agricole. Astfel în toamna anului 1921 se înscrie la Şcoala Superioară de Agricultură de la Herăstrău, unde a obţinut şi o bursă. În anul 1925 a absolvit cursurile acestei şcoli "cu distincţie". Fiind cunoscut din timpul studiilor ca un element capabil, muncitor şi corect, în perioada de practică a ultimului an de studii a fost reţinut de profesoral Traian Săvulescu la catedra pe care o conducea, astfel că la 1 noiembrie 1924 îl găsim "asistent suplinitor" la Sistematică şi Patologie vegetală, Această alegere i-a jalonat viitorul activităţii profesionale.

Sub îndrumarea directă şi exigentă a profesorului Săvulescu, C. Sandu-Viile s-a format pe deplin, dovedind prin activitatea sa fecundă o adevărată personalitate ştiinţifică în domeniul fitopatologiei. După patru ani de muncă la catedră ca asistent, C. Sandu-Viile a fost propus pentru studii de doctorat, la cunoscuta şcoală "Hochshule

Scanned with OKEN Scanner

fur Bodencultur" de la Viena, unde a susţinut lucrarea *Saugkraftmehsungen an Leguminosen und Gramineen,* publicată în Analele Ştiinţifice ale Academiei de înalte Studii Agronomice din Bucureşti în anul 1929. După întoarcerea în ţară a fost numit asistent la Secţia de fitopatologie din IC AR; şef de lucrări în 1932 şi şef de laborator în 1938, post ocupat pînă în anul 1962 în paralel cu munca didactică, avînd o activitate de 34 de ani în cadrul Institutului de Cercetări Agronomice al României. Cu excepţia perioadei 1937-1942, C. Sandu-Viile a fost cadru didactic în învăţămîntul agronomic superior, trecînd succesiv prin toate gradele didactice. În anul 1942 este chemat la Iaşi ca profesor suplinitor la disciplina de Fitopatologie de la Facultatea de Agronomie din cadrul Institutului Politehnic "Gh. Asachi", unde a lucrat pînă la vîrsta de 70 de ani.

Activitatea intensă pe două fronturi; în cercetare şi în învăţămîntul superior agricol, a contribuit îa formarea unei personalităţi profunde, care s-a impus prin rezultatele obţinute. Vasta sa activitate ştiinţifică s-a extins în domenii înrudite ca sistematica, morfologia, ecologia, microfloristica şi combaterea unor ciuperci şi bacterii, reuşind să publice peste 140 de lucrări ştiinţifice şi peste 60 de lucrări de popularizare a tehnicii agricole, atît de necesare în perioada de dezvoltare a agriculturii după cel de al doile război mondial. Zeci dintre lucrările sale au apărut în reviste străine de mare circulaţie în domeniul ştiinţelor biologice. C. Sandu-Viile a fost un colaborator fecund la valoaroasa operă *Herbarium Mycologicum Romanicum* în care, la aproximativ 30 de fascicole a fost colaborator principal, continuînd să colecteze material ce putea fi inclus la reeditarea eventuală a acestei opere. Prin această activitate este recunoscut ca prim colaborator al profesorului Traian Săvulescu în vastul domeniu al cercetărilor de micologie. A fost descoperitorul unui mare număr de ciuperci imperfecte de pe cuprinsul ţării, publicînd împreună cu preţuitul său dascăl 59 de specii şi 16 noi varietăţi, iar după venirea la Iaşi a descris singur 44 de specii şi 23 de forme noi şi varietăţi. Unele lucrări în domeniul micomycetelor le-a publicat în colaborare cu acad. E. Răduiescu sau cu apropiaţii săi colaboratori M. Hatman, A. Lazăr, T. Săpunaru.

Contribuţia sa în fitopatologie, pe întreaga durată, arată o preocupare deosebită, o înţelegere raţională a problemelor vaste ale ştiinţei, care nu se pot rezolva decît în echipă. Astfel la începutul activităţii a colaborat alături de maestrul său, iar mai tîrziu el însuşi a devenit conducător de colectiv, lăsînd în urmă personalităţi recunoscute azi în acest domeniu la catedra Institutului Agronomic din Iaşi. O dovadă a capacităţii sale de a rezolva subiecte de întindere şi profunzime, o constituie lucrarea *Ciupercile Erysiphaceae din România,* publicată după o activitate de 30 de ani, împreună cu Traian Săvulescu şi alţi fitopatologi, fiind prima lucrare de sinteză şi cea mai importantă în acest domeniu publicată la noi. O activitate de cercetare profundă a desfăşurat C. Sandu-Viile în domeniul biologiei ciupercilor parazite, care produc boli la plante. A adus date noi în privinţa raportului dintre diferite ciuperci şi plantele gazdă precum şi a influenţei condiţiilor ecologice asupra dezvoltării unor specii de ciuperci. Aceste cercetări au adus cunoştinţe preţioase pentru studiul botanicii şi al combaterii unor ciuperci foarte păgubitoare pentru agricultură ca mălura, tăeiunile grîului, putregaiul bazei tulpinii la plante cultivate prin răsad, îngenuncherea tulpinii la grîu, tăciunele prăfos al porumbului, rugina galbenă a grîului, făinarea grîului ş.a.

Un aport ştiinţific de interes deosebii pentru producţia agricolă 1-a adus C. Sandu-Viiie prin lucrările privind *starea fiîosanitară la principalele culturi agricole* încursul unor ani. Aceste lucrări, pe lîngă date şi observaţii aduse asupra bolilor care produceau pagube, făceau şi o serie de recomandări practice în legătură cu prevenirea sau atenuarea atacului în anii viitori. Foarte important a rămas faptul că, prin munca sa

Scanned with OKEN Scanner

consecventă în echipă a reuşit să creeze şi să lase o tradiţie în acest sens, iar urmaşii săi au continuat mult timp, publicînd într-o elevată ţinută ştiinţifică, lucrări asupra stării fitosanitare a culturilor agricole. Unele dintre aceste lucrări aveau o întindere neobişnuită, aşa cum a fost aceea din anul 1941/42, publicată în broşură de 120 pagini în publicaţiile ICAR pe 1944.

Constantin Sandu-Viile poate fi considerat unul dintre precursorii experimentării stimulatorilor de creştere a plantelor. Astfel, au fost elogios apreciate experienţele sale privind efectul acidului cianhidric, la unii arbuşti, flori, legume, etc, dovedind rolul pozitiv al acestuia asupra creşterii vegetative. Întemeietorul şcolii de fitopatologie la Iaşi se numără între acele personalităţi care au acordat egală atenţie cecetării şi învăţămîntului. Din 1924 şi pînă în anul 1942, a fost asistent şi şef de lucrări la catedra prof. Traian Săvulescu. În perioada 1931-1933 a predat aproape în întregime cursurile de Sistemetică vegetală şi Fitopatologie la Facultatea de Agronomie din Bucureşti, în lipsa titularului catedrei. Mai mult, tot în această perioadă a predat primul curs de *Microbiologie* împreună cu lucrările practice. Acest curs a fost extins şi la restul facultăţilor de agronomie din ţară şi a durat pînă după anii 1960. Vasta experienţă didactică îmbinată cu o muncă de cercetare laborioasă a permis profesorului Sandu-Ville să publice *cursul de Fitopatologie* în două ediţii, care prezenta numeroase referiri la rezultatele muncii sale de cercetător.

Ca profesor, a dovedit o blîndeţe părintească, reuşind prin această atitudine îmbinată cu aceea a dascălului exigent faţă de pregătirea profesională să îndrume studenţii săi spre un studiu conştient. În anii grei de după război acondus Facultatea de Agronomie din Iaşi în calitate de prodecan şi decan, asigurind îndrumarea procesului didactic la un nivel, peste condiţiile materiale existente. În acelaşi timp a avut preocupare pentru îndrumarea şi formarea tinerilor cadre de colaboratori, asigurind o încadrare elevată la disciplina ce o conducea. Activitatea neobosită a profesorului C. Sandu-Ville a fost elogios apreciată cu ordine militare pentru merite în primul război mondial. A fost membru al Societăţii de Ştiinţe Naturale şi al Societăţii Inginerilor din România, iar în anul 1955 a fost primit ca membru corespondent la Academia Română. A decedat la 13 octombrie 1969 la Iaşi.

Exemplul său de om dăruit muncii prin întreaga sa existenţă de dascăl, părinte şi eminent om de ştiinţă, celor peste 2600 de ingineri agronomi şi horticultori la formarea cărora a contribuit, poate fi urmat de tinerii dornici de afirmare.

Constantin Sandu-Ville
(Bibliografie selectivă)

- *Putregaiul alb al viţei de vie.* Rev. "Viaţa agricolă", nr. 5, Bucureşti, 1926.
- *Rîia neagră a cartofului.* Bul. "Ministerului Agriculturii", Bucureşti, 1926.
- *Îndrumări pentru combaterea raţională a manei la viţa de vie,* în voi. "Agricultura practică", Bucureşti, 1932.
- *Uscarea ramurilor de măr.* "Revista Horticolă", nr. 111, Bucureşti, 1932.
- *Aspecte ale problemei ruginii griului.* Rev. "Viaţa agricolă". 1933.
- *Monilioza sau putregaiul merelor şi perelor.* "Bucovina", Bucureşti, 1936.
- *Starea fitosanitară în România în anul 1934-1935.* (cu Tr. Săvulescu) "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1936.

Scanned with OKEN Scanner

- *Tratarea seminţei de grîu contra măturii.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1936.
- *Încercări de stimulare a plantelor cu ajutorul acidului cianhidric.* "Monitorul oficial", Bucureşti, 1937.
- *Încercări de stabilirea eficacităţii diferiţilor compuşi cu cupru în combaterea mălurării la grîu.* Rev. " Agricultura nouă", nr.4, Cluj, 1939.
- *Încercări pentru stabilirea raselor fiziologice la cele două specii de Tilletia ce produc mălura grîului în România* (cu T. Săvulescu). "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1939.
- *Contribution a la conaissance des Mycromycetis de Besserabie.* "Monitorul Oficial", Chişinău, 1943.
- *Instrucţiuni pentru folosirea fungicidelor şi insecticidelor în agricultură.* Chişinău, 1944.
- *Curs de fitopatologie pentru uzul facultăţilor de agricultură şi horticultura.* "Litografia Politehnicii", Iaşi, 1957.
- *Cinzeci de ani de învăţămînt agronomic la Iaşi. 1908-1959.*
- *Ciuperci Erysiphaceae din România.* Studiu monografic. (358 pag.), Ed. "Academiei RSR, 1967.
- *Ciuperci Pyrenomycetes - Sphaeriales din România.* Ed. "Academiei RSR", Bucureşti, 1971.
- *Micromicete noi* (cu M. Mititiuc), Extr. Microbiologia vol.2, Bucureşti, 1971.

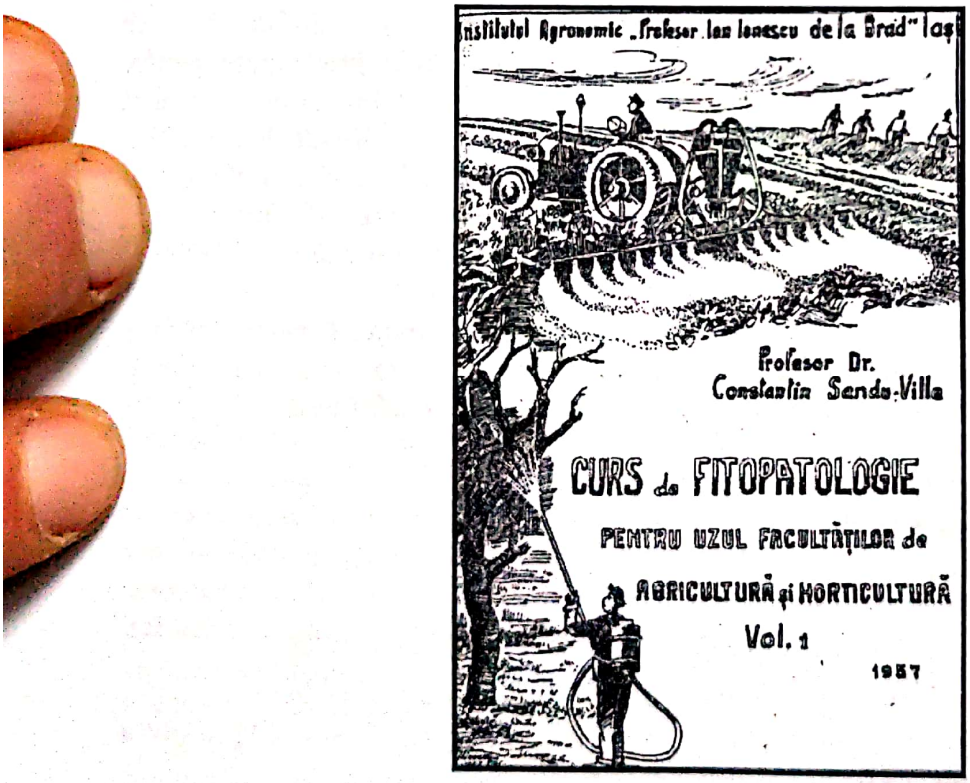

Scanned with OKEN Scanner

9. Zootehnişti

Creşterea animalelor pe teritoriile locuite de români a cunoscut în timp perioade foarte înfloritoare. Înainte de secolul al XIX-lea, cînd plantele de cîmp ocupau suprafeţe foarte reduse, era o mare bogăţie de vegetaţie care favoriza creşterea animalelor într-o anumită măsură chiar în sînul naturii.

Aflăm dintr-una din cărţile de căpătîi ale neamului nostru *Descrierea Moldovei* a lui Dimitrie Cantemir despre rasele de oi, din care negustorii greci duceau an de an cîte 60.000 ia "Cuhnia" sultanului de la Ţarigrad, despre faptul că boii moldoveneşti erau cumpăraţi de negustorii care plăteau 5 taleri nemţeşti, vara, şi 3 taleri iarna, apoi îi vindeau la Dantzig cu 40-50 taleri. Caii moldoveneşti erau la un mare preţ: "La şes caii cresc mari şi mai arătoşi la înfăţişare, cu picioare bine legate, iuţi şi tari şi sînt foarte căutaţi nu numai de leşi şi unguri ci şi de turci care au o zicală răspîndită «*Un tînăr persan şi un cal moldovean, sînt mai de laudă decît oricare alţii*». Caii sălbatici folosiţi în herghelii mari erau cumpăraţi de sciţii din Bugeac pentru ospeţe şi pentru nevoile casei, în număr mare. Albinăritul era o îndeletnicire destul de răspîndită în Moldova. Vedem deci că din timpuri străvechi au fost condiţii foarte favorabile pentru creşterea animalelor şi acestea erau din belşug, crescute de om şi în stare sălbatică.

Pe plan mondial zootehnia a cunoscut perioade de înflorire abia din secolul al XIX-lea cînd au fost dezvoltate herghelii ("Meszoheghies", "Graditz" etc), iar francezul Auguste Bela a pus bazele unei şcoli superioare pentru pregătirea specialiştilor.

La noi fondatorul ştiinţei zootehnice şi a cercetărilor în acest domeniu a fost medicul veterinar Nicolae Filip. A pus bazele studiilor şi cercetărilor la aproape toate speciile de animale, a publicat lucrări pe baza cercetărilor proprii şi a unor studii profunde. A urmat Agricola Cardaş care a desfăşurat o activitate similară în Moldova.

Gheorghe K. Constantinescu şi Constantin Băicoianu au aprofundat studiile de zootehnie moştenite şi au dat o amplă dezvoltare cercetărilor, în acest domeniu.

Dezvoltrea zootehniei în ultimii 25 de ani în mari crescătorii de tip industrial a constituit o realizare deosebită pentru zootehnia noastră, dar în acelaşi timp i-a produs şi o enormă pagubă prin îndepărtarea ţăranului de creşterea animalelor prin expropriere.

Se poate spune că oamenii de seamă - fondatorii ştiinţelor zootehnice români au pus bazele trainice pentru dezvoltarea acestui sector.

Scanned with OKEN Scanner

NICULAE FILIP
(1864 -1922)
fondatorul ştiinţei zootehnice româneşti

Deşi era absolvent al Şcolii Superioare Veterinare din Bucureşti, deschisă la 15 mai 1861 de către medicul Carol Davilla ca secţie a Şcolii Naţionale de Medicină şi Farmacie, N. Filip s-a dedicat din primii ani ai tinereţii, creşterii animalelor, iar rezultatele muncii sale de o viaţă i-au adus recunoaşterea ca *fondator al ştiinţei zootehnice româneşti*

Nicolae Filip s-a născut la 10 august 1864 în Bucureşti ca fiu al lui Vasile şi Anei Filip. Tatăl său plecase din satul Ciorani-Prahova în căutarea unei vieţi mai omeneşti, lăsînd în urmă traiul greu al ţăranului din acele vremi. La început a obţinut un serviciu la poştă, începînd şirul unor zile care se prevedeau mulţumitoare, dar spre nenorocirea familiei a decedat de tînăr, rămînînd patru copii orfani şi o mamă cu 30 de lei pensie de urmaş, pe lună. Clasele primare le-a parcurs la Şcoala Primară de Băieţi nr. 3 "Dinicu Golescu", unde a fost înscris cu o întîrziere de 2 ani din cauza unei boli. La vîrsta de 13 ani a fost luat spre îngrijire de un unchi al său, care 1-a înscris la Liceul "Petru şi Pavel" din Ploieşti; una din şcolile prestigioase ale vremii, care a continuat a fi aproape încă un secol. Între cele mai apreciate din ţară. La vîrsta de 17 ani a rămas şi fără acest sprijin, încît înainte de a termina clasa a VI-a s-a întors din nou la Bucureşti, unde mama sa o ducea foarte greu. În anul 1881 s-a prezentat pentru obţinerea unei burse la Şcoala Superioară Veterinară, unde a reuşit la vîrsta de 17 ani. Deşi această şcolă nu dispunea de spaţii confortabile, avea în general condiţii satisfăcătoare de pregătire, laborator de chimie, farmacie, un muzeu cu preparate anatomice şi patologice, iar ca spital erau utilizate infirmeriile de cai ale unor unităţi militare din Bucureşti. Aici a studiat 5 ani, avînd cursuri comune cu studenţii de la medicină umană la fizică, chimie, zoologie şi botanică, cu vestitul profesor al timpului, Alexandru Locusteanu. Disciplinele de specialitate erau predate de către I. Popescu, şi M. Colben, care era un foarte apropiat sfătuitor şi la nevoie sursă de ajutor financiar pentru studenţii nevoiaşi. In anul 1887 obţine diploma de medic veterinar, cu rezultate foarte bune. El încheie şcoala cu lucrarea *Studii asupra trichinei şi trichinozei.* Era un subiect de strictă actualitate, datorită prezenţei îngrijorătoare a bolii în acei ani, al cărei agent a fost descoperit în preparate din carne de porc nesterilizate. N. Filîp a obţinut "Diploma de medic veterinar" în anul 1886.

În primii ani după absolvire, N.Filip a lucrat ca medic veterinar militar, la Orşova, Nucet şi Bucureşti, fiind unul dintre cei mai activi specialişti şi devenind

Scanned with OKEN Scanner

cunoscut prin munca sa, fapt ce a făcut ca în anul 1890 să fie primit ca membru al "Societăţii de Medicină Veterinară», iar după numai 2 ani a fost ales secretar general al acestei prestigioase instituţii. Devenit cunoscut în lumea ştiinţifică şi avînd deja patru ani de intensă activitate practică, la 27 de ani a fost numit *şef de lucrări* la Catedra de Anatomie, Histologie şi Exterior - pe baza unui examen de înaltă exigenţă, susţinut în faţa foştilor săi dascăli. În noua activitate, N. Filip s-a preocupat intens de autopregătire simultan cu efortul cerut de pregătirea temeinică a studenţilor. În relaţiile cu studenţii avea dubla atitudine de severitate şi apropiere omenească. După o activitate laborioasă, N. Filip ajunge la o situaţie de răscruce în profesie. Înţeleptul director care era Al. Locusteanu, obţinea frecvent burse pentru specializări în străinătate, ca mijloc important de ridicare a nivelului de activitate practică şi ştiinţifică. Astfel, în anul 1893, N. Filip reuşea să obţină o bursă pentru specializare în Franţa, în domeniul patologiei, dar căreia îi schimbă destinaţia pentru specializare în zootehnie. Au fost necesare insistenţele bunului său dascăl, pentru ca N. Filip să accepte specializarea într-o ramură de care pînă la acea dată nu se preocupase îndeaproape.

Ajuns în ţara lui Pasteur, compatriotul nostru a optat pentru cursuri şi lucrări practice la Institutul Agronomic şi la Şcoala Superioară de Medicină Veterinară de la Alfort. Aici a pus mare preţ pe cursul de zootehnie al profesorului Baron şi cel al vestitului profesor Andre Sanson, autorul lucrării de interes mondial "Trăite de Zootehnie". Cursurile institutului agronomic urmate cu mult interes, i-au oferit şi o orientare generală în problemele unei gospodării agricole. Primea astfel o pregătire multilaterală şi temeinică, proprie marilor personalităţi. Activitatea practică a desfăşurat-o la cele mai vestite staţiuni experimentale din Franţa. Astfel, a lucrat la Staţiunea de Creştere şi Ameliorare a Ovinelor de la Rambuillet, de unde a trecut în Normandia şi a studiat vestita rasă de cai Anglo-Normandă, ai cărei strămoşi au fost aduşi în zonă tocmai de cuceritorii germani din secolul al X-lea. În toamna anului 1893 urmează cursul de zootehnie al profesorului Cornevin, la Lyon. Aici găseşte o concepţie echilibrată asupra rolului transmiterii ereditare a însuşirilor, şi al rolului condiţiilor de mediu şi selecţie. Rolul mediului şi selecţiei, rămîne enorm în evoluţia speciilor şi crearea raselor noi, conform cerinţelor omului modern.

Tot în perioada de studii din Franţa a vizitat "Herghelia Pompadour", unde a studiat calul Anglo-Arab. A trecut apoi în Belgia unde la Institutul Agricol de la Gambloux şi Şcoala veterinară din Bruxelles a învăţat temeinic rasele de cai grei, îndeosebi rasa Brabançon. A vizitat între timp şi Institutul Agronomic de la Halle specializat în zootehnie, unde a cunoscut rasele de animale din colecţia germană. A continuat apoi să studieze creşterea taurinelor în Elveţia şi Olanda. Aici l-a preocupat în mod deosebit studiul influenţei mediului asupra organismului animal, observînd şi aspecte privind organizarea şi economia fermelor agricole. Se întoarce în ţară prin Ungaria vizitînd cunoscuta herghelie de la Mezoheghyes, unde studiază rasele de cai. Conform obligaţiilor specialiştilor aflaţi la studii în străinătate, N. Filip a trimis în ţară memorii şi lucrări cu observaţii şi date ştiinţifice de la fiecare loc de perfecţionare, accentuînd asupra aspectelor.ee se puteau aplica în ţară.

Am insistat asupra acestei perioade din activitatea de perfecţionare în străinătate în acele vremi, pentru a cunoaşte un model foarte bine chibzuit de muncă, o structură de activitate cu tot ce ofereau înaltele şcoli europene ale timpului.

N. Filip s-a întors în ţară în toamna anului 1894 încărcat de cunoştinţe, ca albinele harnice cu polen, urmînd ca prin munca lui să dezvolte zootehnia românească. La început a fost numit şef de lucrări la catedra de Fiziologie terapeutică şi Materie

Scanned with OKEN Scanner

medicală, a profesorului Locuşteanu. Pentru a-i crea cîmp de activitate în domeniul specializat, profesorul A. Locuşteanu a obţinut înfiinţarea unui Institut Zootehnic, pe lîngă catedra de Zootehnie, unde era titular profesorul C. Vasilescu. Postul de şef de lucrări şi sarcina de diriginte de lucrări la institutul nou creat au fost acordate lui N. Filip. Avea 30 de ani, o pregătire profesională înaltă şi un cîmp de activitate deschis spre viitor. A fost de la începuturile activităţii sale un cercetător meticulos în sprijinul direct al practicii. Toate problemele care au făcut obiectul cercetărilor sale au emanat din cerinţele directe ale vieţii, ale practicii. S-a ocupat pentru început de studiul lînurilor româneşti, dovedind că ţara dispune de posibilităţi de a avea lînă fină suficientă, fără a mai recurge la import. În acest scop a stabilit măsuri practice de îmbunătăţire a raselor autohtone, prin încrucişare cu rase străine.

A studiat şi descris rasele de oi *Karmabat* din Dobrogea, *Ţigae de Transilvania* şi altele. El arată că Dobrogea este o regiune foarte favorabilă pentru creşterea oilor. Dar nu s-a oprit numai la idei şi constatări. A ameliorat rasa de oi *Spancă* pentru lînă şi pentru carne, a îmbunătăţit prin lucrări de ameliorare rasa *Ţigae albă.* A organizat şi efectuat încrucişarea raselor autohtone cu rasa din import *Merinos de Rambuillet,* dar nu a fost deplin mulţumit de rezultatele obţinute. Putem afirma că activitatea sa în acest domeniu a constituit o muncă de pionerat.

Deşi a avut preocupări, studii şi cercetări asupra majorităţii speciilor de animale crescute în gospodăriile din vremea sa, N. Filip a fost un mare pasionat pentru cai. Probabil pentru că prima specie care a apărut în activitatea de medic veterinar a fost acest frumos animal.

Problema calului era atît de serioasă încît herghelia de la Nucet creată în anul 1897, era în subordinea Ministerului de Război şi prin ea s-au procurat cai de rasă anglo-arabă, ungureşti, de Don şi chiar arabi proveniţi din Egipt. Curînd însă lucrurile au început să meargă prost, situaţia devenind acută chiar în perioada de început a activităţii lui N. Filip, ca director al Institutului Zootehnic. Pornind la lucru cu hotărîre, a publicat pentru început un material cu titlul *Cum ar trebui începută ameliorarea cabalinelor din ţară.* El dezvăluie greşelile făcute în creşterea calului, care au dus la situaţia nesatisfăcătoare a momentului. După un studiu aprofundat asupra calului în Dobrogea şi Moldova, a publicat lucrarea *Privire asupra calului românesc.* Aici făcea o prezentare a raselor româneşti de cai, descriind *Tipul moldovenesc, Tipul de munte, Tipul de Ialomiţa, Caii de Dobrogea* şi *Calul transilvănean.* O mare atenţie acorda creşterii calului în herghelii pentru menţinerea raselor. El a organizat şi primele depozite de armăsari, la Constanţa, Graşi, Nucet şi Slobozia.

În lucrarea menţionată spunea: «... noi importăm aceste animale din ţările care altă dată veneau la noi si cumpărau cai". A propus măsuri de încurajare a creşterii cailor de remontă, susţinînd că "preţul face marfa", deci pentru un preţ bun, vor fi crescuţi cai buni. Pentru realizarea acestor idei a activat cu multă hotărîre prin intermediul Direcţiei zootehnice din Ministerul Agriculturii pe care o conducea.

La începutul secolului nostru, situaţia bovinelor din ţară cerea o intervenţie organizatorică şi ştiinţifică pentru îmbunătăţirea raselor, deoarece producţiile erau în evident declin, iar efectivele în scădere. Ocupîndu-se de rase, a făcut un studiu analitic asupra originii stării de moment, a cauzelor ce au dus la situaţia nesatisfăcătoare în această direcţie. El arăta că rasele noastre fac parte din marea grupă a vitelor de stepă din Europa. În studiul *Despre animalele domestice din România,* analizînd producţiile obţinute spunea: "dacă vaca Moldovenescă nu dă lapte mult, pricina, după părerea noastră, nu este rasa, ci condiţiile de existenţă în care se găseşte acest animal". El arăta

Scanned with OKEN Scanner

că prin hrană, selecţie şi gimnastică funcţională această' rasă poate ajunge la o producţie de 2.000-3.000 litri de lapte pe perioada de lactaţie, într-un timp scurt. Pentru producţia de carne, N. Filip a recomandat creşterea raselor precoce.

Fiind im adept al importului de rase pentru îmbunătăţirea celor autohtone, a făcut observaţii asupra aclimatizării rasei olandeze, adusă la noi, şi asupra metişilor obţinuţi cu rase locale. În general, metişii nu au dat rezultatele aşteptate, pentru că erau crescuţi în aceleaşi condiţii cu rasele autohtone. Rezultatele pozitive obţinute în ziiele noastre confirmă părerea afirmată în explicarea comportării nesatisfacătoare a metişilor. Apreciind importanţa şi viitorul taurinelor, N. Filip a efectuat studii profunde, iar între acestea se situează şi teza lui de doctorat „*De l'influence de la rase brune de Suisse sur l'amelioration des animaux bovin des montagne en Roumanie*", pe care a susţinut-o în anul 1914 la Facultatea de Medicină Veterinară din Berna, obţinînd titlul de "Doctor în medicină veterinară".

Nu putea rămîne în afara preocupărilor lui N. Filip o specie atît de importantă ca porcinele. În acest domeniu a început tot cu studiul tipurilor şi raselor, asupra cărora a făcut descrieri competente. S-a oprit în special asupra raselor *Stocli, Mangaliţa* şi *Palatin.* El recomandă încrucişarea raselor autohtone cu rasele *York* şi *Berk,* socotind că se pot obţine produşi superiori celor locali.

Pe lîngă activitatea de cercetare şi de organizator al creşterii animalelor, unde şi-a adus o contribuţie unanim recunoscută, N.Filip a fost un profesor stimat şi preţuit de 28 de generaţii de studenţi. În anul 1899 a fost numit profesor de medicină veterinară-zootehnie-zoologie la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău. În acelaşi timp era şi profesor de zootehnie la Şcoala Superioară de Medicină Veterinară. Două cursuri, ţinute la două şcoji superioare, precum şi un important volum de lucrări practice, ocupau în întregime timpul profesorului, încît numai admiţînd capacitatea sa deosebită de efort, ne putem imagina, cum mai găsea timpul necesar pentru studii şi cercetări, pentru activităţi publicistice şi organizatorice în folosul dezvoltării zootehniei. Era un talentat profesor, cu un timbru clar, o expunere liberă a cursului, prezentat atunci în mare măsură pe planşe, tabele sau fotografii. Se bucura de preţuirea şi admiraţia studenţilor. Mobiliza studenţii la lucrări pentru realizarea propriilor preocupări. Lucrările de diplomă ale absolvenţilor aveau un caracter practic aplicativ direct. La cursuri descria realitatea din zootehnie cu curaj, din vastele sale cunoştinţe dobîndite în excursii de studii, avertizîndu-i asupra situaţiei care îi aşteaptă. Din activitatea didactică a întocmit tratatul *Zootehnie generală* (1909), care s-a bucurat de un ecou internaţional prin prezentări şi recenzii. O vastă lucrare, scrisă la îndemnul marelui biolog Gr. Antipa a fost publicată sub titlul *Studiu despre animalele domestice din România,* pe o întindere de 544 pagini. Lucrarea prezentată Academiei Române a fost analizată de o comisie în care făcea parte Gr. Antipa, V. Babeş şi dr. CI. Istrate. Referatul asupra acestei lucrări, datat 3 mai 1911 a fost un gir competent privind valoarea ştiinţifică a lucrării, care a fost premiată de înaltul for ştiinţific. Activitatea sa a fost apoi la fel de intensă, încît 4 ani mai tîrziu a publicat volumul II de zootehnie - *Caii* - 1915, o lucrare de 625 pagini.

Munca titanică depusă de N. Filip în folosul dezvoltării ştiinţei zootehnice româneşti i-a atras încă din timpul vieţii o mare popularitate în rîndul colegilor, a organelor oficiale şi a unor personalităţi străine. În anul 1920 a fost ales "membru corepondent al Societăţii Centrale de Medicină Veterinară din Franţa". În faţa Institutului Agronomic din Bucureşti se află bustul marelui nostru înaintaş, alături de P.S. Aurelian, V.C. Munteanu şi C. Sandu-Aldea. În anul 1982, cunoscutul profesor D. Conţescu i-a

Scanned with OKEN Scanner

consacrat o lucrare monografică de înaltă ţinută, prezentînd profunda personalitate a lui Niculae Filip.

O boală necruţătoare l-a răpus în plină activitate, la vîrsta de 58 de ani, în 15 ianuarie 1922, producînd o adîncă durere în sufletul celor care l-au cunoscut şi preţuit.

Niculae Filip
(Bibliografie selectivă)

- *Modul cum ar fi începută ameliorarea animalelor cabaline din ţară.* "Universala", Bucureşti, 1897.
- *Monografia raselor de găini, îngrijirea găinilor şi boalelor lor principale.* "Imprimeria statului", Bucureşti, 1899.
- *Priviri asupra calului românesc.* "Basilescu", Bucureşti, 1899.
- *Lăptăria regală de la Periş.* "Jurnalul Societăţii Centrale Agricole" nr. 1, Bucureşti, 1899.
- *Les animaux domestiques de la Roumanie: (cheveaux, boeufmouton etporcs). Avec 51 figures.* "Socec", Bucureşti, 1900.
- *Studiu critic asupra hergheliei naţionale şi depozitului de armăsari de la Slobozia.* "Eminescu", Bucureşti, 1901.
- *Studiu asupra domeniului Moszohegyes din punct de vedere zootehnic* Tip. "Mătzătzeanu", Bucureşti, 1904.
- *Contribution a l'etude des laines de Roumanie.* "Socec", Bucureşti, 1904.
- *Une excursion zootehnique en Bulgarie.* "Socec", Bucureşti, 1904.
- *Curs de hipologie.* Litografiat, Bucureşti, 1905.
- *Noţiuni de zootehnie generală.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1909.

ZOOTEHNIE SPECIALA

CAII

GENERALITĂŢI DESCRIEREA RASELOR DE CAI CRESTEREA

ÎNGRIJIREA ŞI ÎNTREBUINŢAREA CALULUI

DE

NICOLAE FILIP

TOMUL II

BIBLIOTECA UNIVERSITĂŢII IAŞI

BUCUREŞTI

IMPRIMERIA STATULUI

1916

Scanned with OKEN Scanner

- *Rolul statului în chestiunea îmbunătăţirii animalelor din ţară.* Al 13-lea Congres de medicină veterinară, Bucureşti, 1911.
- *Studiu despre animalele domestice din România,* (cu G. Manolescu). Ed. "'Academiei Române", Bucureşti, 1912.
- *Nevoia organizării remontei în ţară.* "Universala", Bucureşti, 1913.
- *De l'influence de la race brune de la Suisse sur Vamelioration des animaux bains de montagne en Roumanie.* "Independenţa", Bucureşti 1914.
- *Caii.* "Imprimeria statului", Bucureşti, 1915.
- *Problema regenerării vitelor. Îndrumări pentru viitor.* Tip. "lonescu", Bucureşti, 1919.
- *Noţiuni elementare asupra cunoaşterii şi creşterii vitelor* (manual pentru şcolile de agricultură). Tip. "Jokey-Club", Bucureşti, 1922.
- *Problema zootehnică în România întregită.* "Bucovina", Bucureşti, 1923.
- *Noţiuni generale asupra creşterii animalelor.* Tratat pentru uzul şcolilor elementare. Tip. "Victoriei", Bucureşti, 1924-1925.
- *Caii.* (rev. şi completare de N.A. Dumitrescu). "Cartea Românească", Bucureşti, 1925.
- *Tratamentul rîiei sarcoptice la cîine cu odylen.* "Copuzeanu", Bucureşti, 1939.
- *Boalele mai de seamă ale vitelor şi lecuirea lor.* "Casa Scoalelor", Bucureşti, 1939.
- D. Conţescu, *N. Filip - Viaţa şi opera.* Bucureşti, 1967.

Scanned with OKEN Scanner

AGRICOLA CARDAŞ
(1883 -1955)

fondatorul ştiinţei zootehnice în Moldova

Agricola Cardaş se înscrie între cei rnai preţuiţi dascăli ai învăţămîntului agronomic din ţara noastră slujind catedra de Zootehnie a Facultăţii de la Iaşi timp de aproape 45 de ani (1911-1955), închinîndu-şi munca şi întreaga viaţă unei singure pasiuni - ştiinţa şi practica zootehnică.

După decesul lui N. Filip în 1922, A. Cardaş a fost un "primus inter pares" în lumea restrînsă a zootehniştilor români, pînă la sfîrşitul vieţii. Personalitatea puternică, de înaltă cultură profesională; profesor erudit, cercetător fecund şi orginal, organizator şi om politic, A. Cardaş a rămas o mîndrie pentru lumea agronomică.

S-a născut la 3 octombrie 1883 în oraşul Galaţi, învăţînd clasele primare şi liceul în perioada 1890-1902 în oraşul natal, unde s-a dovedit unul dintre cei mai valoroşi elevi ai generaţiei sale. Fire energică, iubitor de natură şi cu o bună pregătire şcolară, A. Cardaş a urmat cursurile Facultăţii de Ştiinţe, secţia "Ştiinţe Naturale" a Universităţii din Iaşi, în perioada 1904-1908. Seriozitatea în pregătire şi capacitatea elevată a tînărului student l-au îndemnat ca în paralel cu studiile de biologie, să urmeze cursuri la "Seminarul Pedagogic Universitar" unde obţine licenţa în anul 1906. Această pregătire pedagogică i-a completat în mod fericit formaţia de viitor cadru didactic recunoscut prin prestanţă, competenţă şi eficienţă. În acea periodă Secţia de Ştiinţe Naturale beneficia de munca unor cadre didactice, care şi-au înscris cu cinste numele în istoria învăţămîntului ieşean şi care au exercitat o influenţă puternică în formarea unei concepţii materialiste despre natură şi în pregătirea profesională de înalt nivel, a tînărului student. Trebuie să amintim între aceşti dascăli pe Paul Bujor, Ion Simionescu, Ion Borcea, Constantin Petrescu şi alţii.

Fiind remarcat ca element foarte capabil, cu un spirit de observaţie şi putere de muncă deosebite, A. Cardaş, a primit imediat după absolvire o bursă de studii pentru specializare în străinătate din partea Academiei Române. Astfel, între anii 1908-1910 a studiat zootehnia la Academia de Agricultură - Boner Poppelsdorf în Austria, timp în care şi-a însuşit temeinic ştiinţa creşterii animalelor, acordînd mare atenţie aspectelor practic-aplicative. Teza de doctorat *Rumeniăm Rindviehzunda* fost foarte bine apreciată, conturînd personalitatea unui bun organizator şi specialist în domeniul creşterii

Scanned with OKEN Scanner

animalelor, fapt dovedit cu prisosinţă în lunga sa activitate. La vîrsta de 27 de ani era un tînăr cu pregătire aleasă, gata de a începe activitatea în folosul agriculturii.

Întors în ţară în anul 1910, perioadă în care agronomii găseau greu un loc de muncă, A. Cardaş a fost numit director al Scolii Practice de Agricultură-Ţigăneşti, aproape de Tecuci, care se afla în proprietatea Academiei Române. Sub conducerea sa această unitate a progresat atît de repede încît a devenit foarte cunoscută între şcolile de acelaşi nivel. Aici s-au evidenţiat calităţile sale de bun organizator, folosind din plin şi competenţa didactică.

Dorind să-şi aducă contribuţia la dezvoltarea învăţămîntului agronomic superior la Iaşi, Agricola Cardaş a răspuns entuziast la propunerea lui Haralamb Vasiliu, de a ţine cursuri de zootehnie. Astfel, la 11 ianuarie 1911 a fost acceptat conferenţiar provizoriu, începînd din toamnă cursurile sale de zootehnie în paralel cu munca de la Ţigăneşti, pînă în anul 1914. Aceşti ani au fost în mare parte consacraţi activităţii la Şcoala de la Ţigăneşti, care sub forma de organizare imprimată de A. Cardaş, a rămas mulţi ani o unitate şcolară bine apreciată. În anul 1914 a fost numit conferenţiar definitiv la disciplina de Zootehnie, iar în anul 1925 profesor titular, post pe care a rămas încă 30 de ani, pînă la sfîrşitul vieţii în anul 1955. Începutul activităţii lui A. Cardaş la "Secţia de Ştiinţe Agricole" a Facultăţii de Ştiinţe la Iaşi a fost un eveniment universitar important. Referindu-se asupra iui în lucrarea *Istoricul Facultăţii de Ştiinţe Agricole,* H. Vasiliu spunea: "O contribuţie serioasă, mai ales că însemna o extensiune a învăţămîntului pur agricol, o aduseră în anul 1911 d-1 dr. A. Cardaş cu conferinţele sale de zootehnie...", iar mai tîrziu preciza: „Catedra de zootehnie fu ocupată în 1914 de d-1 dr. A. Cardaş care încă de atunci deveni un puternic stăpîn (cadru de bază n.n.) al învăţămîntului universitar agricol la Iaşi". De fapt A. Cardaş a fost cel mai apropiat colaborator şi sprijinitor efectiv al activităţii de organizare şi extindere a învăţămîntului agricol superior la Iaşi şi Chişinău al profesorului Haralamb Vasiliu. Dorind să confirme acest fapt H. Vasiliu spunea: "Datorită intervenţiei d-Iui profesor Cardaş, învăţămîntul agronomic al Universităţii ieşene obţine trei vii în comuna Copou, unde se stabileşte Staţiunea zootehnică şi Cîmpul de experienţe "V. Adamachi". Tot A. Cardaş a condus înzestrarea şi activitatea acestei staţiuni, care a constituit bază de cercetări pentru Laboratorul de zootehnie al cărui director era". Referatul din 8 ianuarie 1927 prin care H. Vasiliu cerea transformarea Secţiei de ştiinţe agricole în Facultatea agronomică a rămas scris de mîna profesorului A. Cardaş, care a semnat alături de directorul secţiei. Este un document care atestă în plus aportul său la dezvoltarea legală a învăţămîntului agronomic, precum şi faptul că era o personalitate recunoscută. În activitatea sa a ocupat alternativ cu profesorul Vasiîiu şi funcţia de decan al Facultăţii Agronomice la Chişinău, în anii 1936-1940.

În legătură cu destinele învăţămîntului agricol a scris numeroase articole fiind unul dintre cei mai apropiaţi agronomi de civilizaţia satului românesc, alături de Oct. N. Popovici-Lupa, Gh. lonescu-Şişeşti, Constantin Sandu-Aldea, Ernest Grinţescu şi alţii. A rămas celebră lucrarea sa *Învăţămîntul practic agricol ce trebuie ţării noastre* (1944), din care reproducem unele reflecţii şi analize etern valabile: "Sistemul şcolar al oricărei ţări trebuie să fie oglinda fidelă a trebuinţelor, aspiraţiilor şi caracterului naţional al poporului care o locuieşte. Între marea şi mica proprietate din trecut era un abis, o prăpastie adîncă de necazuri şi mizerii. Nici marea proprietate nici alte instituţii nu au înfiinţat şcoli pentru ţărani, cu excepţia *Casei Rurale.* La asemenea situaţie precară a învăţămîntului practic din România de odinioară a contribuit şi întreaga-alcătuire a păturii noastre conducătoare formată în spiritul disprefuitor faţă de tot ce este realitate,

Scanned with OKEN Scanner

pătură formată de regulă din juriști, economicul fiind lăsat pe seama protipendadei exploatatoare rurale, care nu avea nici un interes în ridicarea clasei țărănești, realizările mari fiind asigurate prin suprafețe imense luate în cultură și muncite cu mina de lucru și vitele țăranilor, pe prețuri de nimic sau prin cunoscutele învoieli agricole".

Cu o pregătire multilaterală în domeniul Științelor naturii, completată cu studii de înaltă specializare în domeniul zootehniei, A. Cardaş nu putea rămîne în afara preocupărilor pentru cercetarea ştiinţifică. Dimpotrivă, cursurile manualele şi lucrările sale care însumează cifra de 47. alături de participarea la sesiuni ştiinţifice internaţionale, ca invitat sau delegat atestă o activitate susţinută în acest domeniu. Această activitate îl situează în poziţia de *fondator al ştiinţei zootehnice în Moldova,* fiind adesea alăturat lui N. Filip. primul mare zootehnist român.

În stilul personalităţilor ştiinţifice proeminente A. Cardaş a avut concepţii proprii în domenii de cea mai mare însemnătate pentru bazele biologice ale zootehniei precum şi pentru practica zootehnică, în condiţiile din vremea sa. Principalele preocupări în legătură cu cele arătate le-a avut cu privire la "influenţa mediului asupra organismului animal", "ereditatea caracterelor dobîndile". "ameliorarea raselor de animale domestice", în mod deosebit a raselor autohtone. Avînd un spirit practic bine orientat în producţia zootehnică s-a ocupat mulţi ani de studiul taurinelor, domeniu în care a publicat o serie de lucrări. Între acestea amintim: *Asupra originii taurinelor româneşti* (1914). *Asupra lui Bizon priscus din România* (1916), *Pentru menţinerea raselor de origine indigenă* (1929) - în care publică şi o hartă ce prezintă amănunţit răspîndirea raselor de taurine pe cuprinsul ţării -*Rasa Sură de stepă şi răspîndirea celorlalte rase de taurine în România* (1938), *Contribuţie la studiul taurinelor în Basarabia* (1925). *Vita Sură de Stepă* (1937). Această lucrare a fost întocmită în perioada 1919-1925 cînd a desfăşurat o intensă activitate în procesul de împroprietărire a ţăranilor, fiind una din cele mai importante personalităţi responsabile de nobila acţiune întreprinsă în Basarabia. Lucrarea reflectă o situaţie radical diferită de cea existentă în restul provinciilor istorice ale ţării. Aici apare rasa de vaci *Calmîcă, Roşie de stepă-poloneză, Isker, Chirghiză* şi numai *Sura de stepă* ca rasă specifică Moldovei. Prezintă o serie de observaţii morfologice, fotografii şi aprecieri asupra acestor rase destul de puţin valoroase.

O foarte importantă lucrare este *Originea animalelor domestice*, unde reproduce rezultatele sale originale cu privire la sinonimia dintre *Bour,* denumit *Bizon (Bos tauru sprimigenius)* şi *Zimbru (Bizon priscus),* corectînd o eroare din lucrarea domnitorului Dimitrie Cantemir *Descripţio Moldaviae.*

Agricola Cardaş acorda o mare însemnătate ameliorării raselor autohtone, care s-au format în timp îndelungat pe cuprinsul ecologic al ţării noastre. În legătură cu aceasta spunea: "Firul roşu care trece prin toată activitatea ştiinţifică a catedrei de Zootehnie, a fost şi este studierea raselor indigene de animale domestice din punct de vedere al capacităţii (însuşirilor n.a.) şi ameliorarea lor prin selecţie".

Pe linia concepţiilor sale, în condiţiile agriculturii din acea perioadă, rasele străine nu găseau condiţiile de creştere necesare şi insista pentru amelioararea raselor autohtone şi îmbunătăţirea hranei şi adăposturilor.

Ovinele au constituit, de asemenea, un obiectiv important în cercetările profesorului A. Cardaş. Lucrarea *Ohservaţiuni asupra vieţii sexuale la oi în legătură cu însămînţarea artificială* (1936). a fost una dintre cele mai profunde şi mai aplicative lucrări în acest domeniu; una dintre primele de acest gen din ţară. Urmărind calitatea producţiei la ovine a studiai modul de transmitere a caracterelor de la berbec la urmaşi,

Scanned with OKEN Scanner

la rasa *Karakul,* şi a publicat lucrarea *Analiza ereditară a berbecului Karakul «Sandu»* în Buletinul Facultăţii de Agronomie de la Chişinău (1938). Rezultatele obţinute demonstrează posibilitatea îmbunătăţirii substanţiale a rasei prin folosirea unor reproducători valoroşi. Din lucrarea *Situaţia fătărilor la oile însămînţate artificial in toamna anului 1938* rezultă că s-a aplicat acest procedeu la 8122 capete, un număr impresionant pentru acei ani de început.

După cunoştinţele noastre a fost pentru prima oară cînd în ţară se realiza însămînţarea artificială a oilor la un asemenea efectiv, ferma Facultăţii Agronomice de la Chişinău fiind o unitate pilot sub îndrumarea profesorului A. Cardaş. Preocupările şi rezultatele obţinute în acest domeniu au fost de un real folos pentru generalizarea acestui procedeu în anul î966, la noi. A. Cardaş a efectuat şi studii asupra păsărilor, cabalinelor, porcinelor, animalelor la îngrăşat, aducînd contribuţii la îmbogăţirea cunoştinţelor ştiinţifice şi practice aproape ia toate speciile domestice importante, avînd pe deplin merite de precursor.

Între cursurile sale didactice au rămas ca bunuri durabile *Zootehnia generală* şi *Creşterea bovinelor* după care s-au pregătit numeroase generaţii de studenţi. Deşi acest curs (1931) nu se ridică la nivelul celui publicat de Gh. K. Constantinescu (1935), a fost o excelenta sursă de pregătire pentru studenţii agronomi. În schimb, cursul privind *Cunoaşterea şi creşterea bovinelor* publicat pe 819 pagini litografiate, a rămas, poate, cea mai valoroasă lucrare a acelor vremi în domeniu.

De fapt, A. Cardaş se află între acei veneraţi dascăli care au slujit catedra peste 40 de ani, aducînd o contribuţie deosebită la pregătirea şi educarea unui număr egal de serii de studenţii agronomi şi zootehnişti.

Activitatea sa la Facultatea de Agronomie din Chişinău a fost un exemplu demonstrativ real prin care s-a constatat, cum o "catedră" se poate transforma într-o "şcoală". În lucrarea sa *Ferma zootehnică Cosliungeni-Lăpuşna şi Crescătoria Dealul Codrului,* face o largă prezentare a activităţii practice şi de cercetare a catedrei, care pentru acei ani era un exemplu de urmat.

Această fermă situată la 8 km de Chişinău, pe suprafaţa de 185 ha, avea o activitate asigurată pentru creşterea taurinelor, cabalinelor, ovinelor, caprinelor, porcinelor, iepurilor, avînd colecţii de rase şi efectuînd diverse cercetări asupra tuturor speciilor. Personalul catedrei a organizat cursuri de scurtă durată pentru agricultorii din Moldova interesaţi în creşterea oilor, iepurilor, porcilor ere S-a publicat un mare număr de lucrări ştiinţifice în "Buletinul Facultăţii de Agronomie" Chişinău.

Agricola Cardaş a făcut parte din grupul marilor publicişti agronomi, pînă în anul 1945. A început să publice în „Revista ştiinţifică" V.Adamachi din laşi, apoi în „Cîmpul", „Viaţa agricolă", „Pagini agrare si Sociale", „Casa noastră" şi altele. Mai presus de toate acestea însă, se află "'Foaia plugalior" pe care a fondat-o în anul 1919 la Chişinău, împreună cu profesorul universitar ieşean Ion Simionescu şi basarabeanul V. Costin. Pînă în anul 1929 a fost principala revistă agricolă a Basarabiei, iar contribuţia lui A. Cardaş, la întocmirea ei a fost deosebită. După o îndelungată întrerupere, şi-a reluat activitatea în anul 1938, pînă în 1940. Această scurtă perioadă a însemnat un salt calitativ excelent al revistei, care era publicată prin grija cadrelor didactice ale Facultăţii de Agronomie din Chişinău. Ultimul număr al revistei apărut la Bucureşti după ocuparea sovietică a Basarabiei publică între altele şi "istoricul activităţii acestei instituţii de nivel european",fondată la Iaşi de Haralamb Vasiliu şi Agricola Cardaş.

Agricola Cardaş a participat la mari acţiuni legate de agricultura ţării şi de manifestările ştiinţifice ale acestei importante ramuri a economiei româneşti. După

Scanned with OKEN Scanner

confesiunea sa, a fost la un moment dat coordonator general al aplicării Reformei agrare în Basarabia, aplicînd acolo primele legi ale cooperaţiei româneşti. A reorganizat şi înfiinţat noi şcoli agricole în perioada 1919-1928, fiind una din figurile proeminente ale reimplantării românismului pe acest pămînt strămoşesc. Agricola Cardaş a fost senator în Parlamentul României în trei legislaturi, unde a apărut şi iniţiat legi în sprijinul "Camerelor de agricultură". A reprezentat ştiinţa agricolă românească la numeroase congrese internaţionale de agricultură: Atena (1930), Praga (1931), Roma (1932), Budapesta (1934), Bruxelles (1935) aducînd de fiecare dată informaţii tehnice şi ştiinţifice pe care le tipărea în revistele vremii sau le difuza de la catedra universitară.

Dublat de calităţi evidente de dascăl, A. Cardaş se bucura de un talent oratoric atrăgător şi imprima cursurilor sale o atmosferă de înaltă ţinută universitară. Avea talentul, eleganţa şi prestanţa profesorului ce impresionează, a omului de catedră, autoritate recunoscută cu satisfacţie şi respect, în acelaşi timp preţuit şi stimat de colegi şi studenţi.

Pentru activitatea sa fecundă în domeniul agricol a fost distins cu titlul de *Ofiţer al Meritului Agricol* (Franţa), *Mare Ofiţer al Coroanei României, Mare Ofiţer al Ordinului Phonix, comandor al Ordinului Steaua României, Ofiţer al Ordinului "Polonia Restituta».* Ca o recunoaştere oficială a meritelor sale ştiinţifice, în anul 1940, A. Cardaş a fost membru al Academiei de Ştiinţe a României, fiind una din figurile proeminente ale Secţiei de biologie aplicată avînd şi funcţia de vicepreşedinte al acesteia. A decedat la 30 octombrie 1955 la Iaşi.

Bustul său se află în faţa aripei laterale de intrare a cadrelor şi studenţilor Institutului Agronomic Iaşi, alături de H. Vasiliu spre a aminti generaţiilor de azi şi celor ce vor veni, despre începuturile învăţămîntului agronomic superior la Iaşi.

Agricola Cardaş
(Bibliografie selectivă)

- *Asupra originii taurinelor româneşti.* "Socec", Bucureşti, 1914.
- *însemnări asupra învăţămîntului agricol.* Tip. "România Agricolă", Bucureşti, 1912.
- *Asupra lui Bizon Priscus.* "Buletinul Muzeului Sucevei", nr. 1, 1916.
- *Aspecte din reforma basarabeană.* Rev. "Foaia Plugarilor", Chişinău, 1924.
- *Originea animalelor domestice.* "Imprimeriile Statului", Chişinău, 1924.
- *Taurinele roşii din sudul Basarabiei.* "Buletinul Agriculturii", voi. 3, nr. 7-9, 1924.
- *Contribuţiuni la studiul taurinelor în Basarabia.* "Buletinul Agriculturii", voi. 1, nr. 1-3, 1925, "Tiparul Românesc", Bucureşti, 1925.
- *Lămuriri asupra organizării expoziţiunilor agricole.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1925.
- *Cunoştinţe de zootehnie generală.* Tip "Goldner", Iaşi, 1931.
- *Catedra de zootehnie generală şi specială.* Tip. "Terek", îaf. 1934.
- *Cunoaşterea şi creşterea taurinelor.* Tip. "Terek", Iaşi, 1934.
- *Cuvîntare la proiectul pentru modificarea camerelor profesionale ţinută în Senat.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1934.
- *Cîteva date asupra Bulgariei agricole.* Rev. "PAS", BucurefL 1934.
- *Cooperaţia agricolă hotărîtoare pentru ridicarea materială şi morală a satelor.* In "Cooperaţia în vremurile de azi", Bucureşti, 1936.
- *Catedra de zootehnie generală şi specială.* Tip. "Terek", Iaşi, 1938.

Scanned with OKEN Scanner

- *Dare de seamă.* 1. nov. 1938. "Imprimeriile statului", Chişinău, 1938.
- *Consideraţiimi asupra învăţământului agricol.* Ed. "PAS", Bucureşti, 1939.
- *Calul trăpaş Orlov şi urmele lui în Basarabia.* "Monitorul Oficial", Chişinău, 1939.
- *Congresul internaţional de agricultură tropicală. Tripoli.* Rev. "Finanţe şi Industrie", Bucureşti, 1939.
- *Comunicapum asupra învăţământului agricol.* Ed. "PAS", Bucureşti, 1939.
- *Obsevaţii asupra vieţii sexuale la oi în legătură cu monta.* "Imprimeriile statului". Chişinău, 1939.
- *Rasa Sură de Stepă.* "Facultatea Agricolă Chişinău", 1939.
- *Ferma zootehnica Costiugeni-Lăpuşna şi crescătoria Dealul Codrului.* "Monitorul Oficial", Chişinău, 1940.
- *Analiza ereditară a berbecului Sandu nr. 60,* "Buletinul Facultăţii Agricole", Chişinău, 1940.
- *Colonizarea românească.* "Cartea Românescă", Bucureşti, 1943.
- *Curs de zootehnie generală.* Ed. "Politehnicii", Iaşi, 1943.
- *Pagină din Economia Transnistriei.* Rev. "Problemele Războiului şi Ştiinţa". "Cartea Românească", Bucureşti, 1943.
- *Învăţământul practic agricol trebuie ţării noastre.* Tip. "Curentul", Bucureşti, 1944.
- *Cunoaşterea şi creşterea bovinelor* "curs". "Litografia învăţământului", Iaşi, 1956.

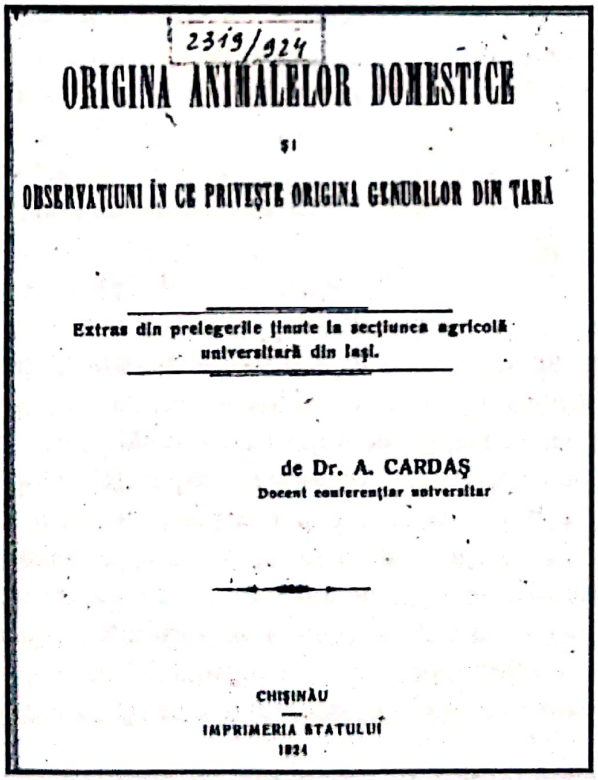

2319/924

ORIGINA ANIMALELOR DOMESTICE

ŞI

OBSERVAŢIUNI ÎN CE PRIVEŞTE ORIGINA GENURILOR DIN ŢARĂ

Extras din prelegerile ţinute la secţiunea agricolă universitară din Iaşi.

de Dr. A. CARDAŞ

Docent conferenţiar universitar

CHIŞINĂU

IMPRIMERIA STATULUI

1924

GHEORGHE K. CONSTANTINESCU
(1888 -1950)

zootehnist si genetist

Între medicii veterinari care s-au consacrat activităţilor în domeniul zootehniei. Gheorghe Constantinescu este unul de cea mai înaltă rezonanţă. A făcut-o chiar în mai mare măsură decit N. Filip. precursorul, abandonînd activitatea în specialitatea veterinară şi oferind efortul său domeniului creşterii animalelor. A studiat privind manifestarea geneticii la animale, precum şi organizarea activităţii de cercetare în zootehnie, care a rămas un punct de referinţă pentru perioada cît a condus *Institutul Naţional de Cercetări Zootehnice.* Mai mult, ca savant patriot Gh. Constantinescu a propus soluţii de organizare a activităţii agricole în general şi zootehnice în special, cu scopul ridicării nivelului de activitate spre o producţie ridicată în folosul ţării şi al agricultorului.

Gheorghe K. Conslantinescu s-a născut în anul 1888, la 24 aprilie în oraşul Brăila, unde a urmat şcoala primară şi liceul, absolvind în 1907. În acelaşi an s-a înscris la Şcoala Superioară de Medicină Veterinară Bucureşti, obţinînd diploma de "Medic veterinar". În anul 1912. Nivelul său de pregătire şi calităţile personale au încurajat pe foştii săi profesori să-i acorde imediat postul de „şef de lucrări" la cartedra de „Anatomie comparată". După 8 ani de activitate, în anul 1920, a obţinut o bursă de studii în Germania, alegînd *Scoală Superioară de Medicină Veterinară de la Berlin,* unde a urmat şi cursurile faimosului profesor Erwin Baur. de la Şcoala Superioară de Agricultură, care preda genetica. Aceste audieri i-au stîrnit un adînc interes pentru genetică, încît o importantă parte a activităţii sale de cercetare a consacrat-o problemelor geneticii animale. Interesul pentru genetică l-a întors pentru scurt timp din nou în Germania, unde a lucrat cu genelistul R. Goldsmith şi colaboratorii săi. În anul 1927.

La înfiinţarea Institutului Naţional Zootehnic, în 1926, Gheorghe Constantinescu a fost numit "director onorific", iar în anul 1930 "director general".

Cu excepţia perioadelor de studii în Germania. Gh. Constantinescu a fost cadru didactic şi cercetător întreaga sa viaţă, rămînind în amintirea celor care l-au cunoscut ca o personalitate de elită, cu mare prestanţă şi probitate profesional-umană. Timpul îndelungat şi modul în care a condus INZ au sugerat unor analişti să-l compare cu

Scanned with OKEN Scanner

medicii umani Victor Babeş şi Ion Cantacuzino pentru medicină veterinară, avînd desigur argumente care să probeze din plin această apreciere.

Deşi a fost un profesor valoros, un reputat organizator şi conducător al cercetării în zootehnie, Gh. Constantinescu a fost mai presus de acestea "cercetător". Este o constatare justificată de cele 150 de lucrări bazate în majoritate pe cercetări proprii şi de valoarea lor conferită prin idei originale recunoscute. Numeroasele sale contribuţii se grupează pe categorii de iucrări, astfel: *lucrări cu caracter general de zootehnie; lucrări de zootehnie consacrate diferitelor specii de animale; prezentări de herghelii cunoscute prin excursii; lucrări despre lapte şi lăptarii; lucrări de medicină veterinară; lucrări de genetică ce se înscriu în vîrful curbei valorice a activităţii sale de cercetare; lucrări privind selecţia în zootehnie; conferinţe radio şi referate la diverse simpozioane.*

În partea introductivă a lucrării *Caracteristica evoluţiei agricole actuale* (1935), perioadă asupra căreia politicienii aruncă aureola unei epoci "de aur" a agriculturii româneşti, autorul prezintă o situaţie clară din care se vede că şi atunci eram la "coada" Europei. Este interesant să reţinem mai întîi modul de distribuţie a pămîntului la 3,3 mil. gospodării agricole, din care 2,4 mil. cu 1-5 ha; 0,56 mil. cu 5-10 ha; 0,18 mil. cu 10-20 ha; 0,056 mil. cu 20-50 ha şi 0,024 mil. cu mai mult de 50 ha, adică o pulverizare fără egal în Europa. Dacă analizăm ceea ce s-a realizat prin Legea fondului funciar din 1991, va trebui să recunoaştem că ea a reprodus această pulverizare a proprietăţii pămîntului, în mare măsură reînviind un prim mare duşman ai progresului agricol (n.a.). Organizarea folosirii pămîntului, conform "liberei decizii" de cultivare a proprietarilor era cu adevărat cea mai păgubitoare din Europa. Din 13 mil. ha teren arabil, România cultiva 12 mil. cu cereale, deci 92%, cum numai ţări de întinderea Canadei, Australiei sau .Argentina şi-ar fi putut permite. În acelaşi timp plantele furajere ocupau 5,4%, iar în Franţa 25%, Germania 20%, încît se constată uşor că hrana animalelor era formată din coceni, paie şi fin natural produs după procedeie vechi. Ca rezultat al acestei "gîndiri libere" iată care era bogăţia de vite pe km^2 în România, comparativ cu alte ţări europene. Danemarca 75, Germania 41, Franţa 29, Olanda 87, Bulgaria 18 şi România 14. Dar iată şi producţia de brînză de oi: România 13 mii. capete - 0,1 mii. t; Bulgaria 8 mii. capete - 1,0 mii. t; Serbia 8 mii. capete - 2mil. t. Atît de discutatul consum de carne pe cap de locuitor era astfel: Elveţia 57 kg, Danemarca 52 kg, Cehoslovacia 32 kg, Franţa 50 kg, Germania 51 kg, România 23 kg. În fine, consumul de lapte se prezenta astfel: Danemarca 256 1, Cehoslovacia 151, Anglia 102, Austria 120, Franţa 68 şi România 361. Acesta era rezultatul agriculturii româneşti "înţelepte", a ţăranului român ţinut cu grijă departe de şcoală şi de tehnică, lăsat "liber" să supravieţuiască într-o lume în care interesele lui nu intrau în nici un calcul.

La această situaţie, Gh. Constantinescu aduce propuneri de redresare bazate pe o gîndire tehnologică şi de organizare, în măsură să aducă un progres rapid, dar în sistemul de organizare a proprietăţii, cu milioane de proprietari, tehnica se introducea foarte greu.

O foarte însemnată lucrare analitică a publicat Gheorghe Constantinescu în anul 1940 sub titlul *Creşterea animalelor în România,* unde făcînd o analiză profundă a condiţiilor naturale, consideră că zootehnia este una dintre cele mai potrivite ramuri ale agriculturii pentru ţara noastră. Prezentînd situaţia creşterii animalelor pe provincii istorice face o descriere convingătoare a modului decăderii proprietarului ţăran de la 1800, la 1829. În lucrarea *Industria Bacon-ului* autorul remarcă faptul cum o cauză aparent minoră declanşează o activitate de eficienţă economică nebănuită. Astfel,

Scanned with OKEN Scanner

spunecă în timpul cerinţelor ridicate de carne "bacon" pe piaţa Angliei, Danemarca nu era pregătită să răspundă exportului solicitat. O simplă acţiune a declanşat resortul rezolvării acestei probleme - înfiinţarea "Casei de credit ţărănesc" la 1852, care a marcat începutul mişcării agricole daneze, astfel că în timpul blocadei europene împotriva exportului de grîu american, Danemarca îşi permitea să cumpere grîu ieftin pentru hrana animalelor. Pornind de la acel "credit" în 1926, 86% din exportul danez era constituit din produse agricole. Acolo s-a dezvoltat zootehnia pe bază de furaje concentrate importate. Ei reuşeau atunci să realizeze porcul pentru "bacon" la 90-100 kg, ia vîrsta de 6-7 luni. Acesta este un exemplu vizibil chiar pentru zilele noastre, fiind necesar să apelăm la credit pentru a investi în acţiuni cert rentabile.

Alături de toţi înaintaşii noştri de seamă, Gh. Constantinescu a acordat o mare atenţie şi preţuire excursiilor profesionale, acceptînd ideea că omul poate învăţa de la alţii lucruri, pe care le "descoperi singur", ne duce la o gravă întîrziere a progresului. După asemenea excursii ne prezintă trei dintre cele mai vestite herghelii din Europa. Astfel, a vizitat herghelliile de stat din Austria şi Cehoslovacia în anul 1923: Rada, Piber-Wiselburg, Napajedl, unde se creşteau cele mai valoroase rase europene de cai, *Ghidran, Nonius, Furioso, Pur sînge.* A fost oaspete la herghelia "Graditz" în anul 1922, care era proprietatea Ministerului de Agricultură al Prusiei începînd din anul 1815 şi avînd origini din anul 1600 şi titlul de herghelie din anul 1792. Lucrarea tratează problemele unei monografii de acest gen, prezentînd clima zonei, bugetul, personalul şi tehnologia de creştere în herghelie. Este greu de găsit un specialist român în zootehnie, dar şi mari agronomi care să nu fi vizitat cu interes Staţiunea Meszoheghyeş din Ungaria, unde s-au creat rasele de cai *Nonius* şi *Ghidran.* Aici, Gh. Constantinescu a avut surpriza să constate că herghelia, care purta numele, era numai una din cele nouă secţii a Staţiunii Agricole Meszoheghyeş.

Rapoartele asupra activităţii Institutului Naţional Zootehnic, întocmite de Gh. Constantinescu timp de peste 20 de ani, au prezentat amprenta gîndirii sale sistematice şi profund ştiinţifice, răspîndind un model interesant şi util pentru extinderea rezultatelor cercetării în producţie. O asemenea lucrare, este intitulată *Cercetările INZ în legătură cu hărţile zootehniei* (1940). În această lucrare vastă, prezintă în prealabil exemplul Elveţiei, Franţei, Belgiei etc, în domeniul "hărţilor zootehnice". În harta zonării raselor de cai, precizează regiunile favorabile de creştere pentru principalele rase de atunci: *Nonius, Lipiţan, Ghidran;* pentru principalele rase de taurine: *Siementhal, Pinzgau, Switz, Sură de stepă;* pentru rasele de porci: *York, Berk, Mangaliţa, Basna;* pentru rasele de ovine: *Merinos, Ţigae. Ţurcană, Carmabat, Karakul, Ţurcană x Karakul, Ţigae x Carmabat.* În cuprinsul lucrării autorul foloseşte date paleontologice, relevînd relaţiile de adaptare la mediu ale unor rase.

O lucrare de referinţă în domeniul la care ne referim este *Darea de seamă asupra activităţii INZ, pe anii 1934-1939* din care se pot desprinde idei şi pentru timpul nostru. Conţinutul ei se referea la următoarele aspecte: Cecetări ştiinţifice şi realizări practice, sindicatele zootehnice; selecţia animalelor; concursuri pentru cele mai bune rase de vaci de lapte; concurs naţional de ouă; expoziţii de păsări şi rase perfecţionate; perfecţionarea personalului tehnic ajutător; expoziţii pentru export; acţiuni de răspîndire a porumbului siloz, cîmpuri de experienţă; campanii contra bolilor; repopularea cu peşti a apeior de munte; staţii de montă şi distribuire a reproducătorilor; colaborare cu Comitetul Naţional Român al Laptelui; cercuri de îndrumare zootehnică în jurul Bucureştiului; însămînţări artificiale la oi şi iepe; castrări, fermele si experimentale ale INZ - Gherghiţa, Dulbanu-Creţu, Pipera, Afumaţi, Ferma de

Scanned with OKEN Scanner

fermentare a caşcavalului - Constanţa; Staţiunea piscicolă Făgăraş; publicaţii: Conferinţe zootehnice; legătura cu învăţământul normal; expoziţii: colaborări la ziare şi reviste; participări îa congrese; consultaţii şi sfaturi; lucrări publicate de personalul titular (215), Fl. Bengescu, I. Baraghina, N. Brătescu, Gh.K. Constantinescu, D. Contescu, L. Dimitriu, N. Mihăilescu, A. March, A. Nichita, A. Oprescu, P. Stanică, N. Teodoreanu, G. Vasiliu, D. Vlădescu.

Între puţin numeroasele sale lucrări tipice de medicină veterinară amintim: *Contribuţiuni la studiul cauzelor sterilităţii la iepe* (1925), întocmită sub conducerea profesorului Shöttler, în care introduce rezultatele cercetărilor proprii şi constată că în propoitie de 50% această sterilitate este cauzată de factori fiziologici si patologici. Între aceştia din urmă enumera, endometritele cu efect dăunător asupra ovarelor, chiştii ovarieni (dar nu în toate cazurile), variabilitatea structurii histologice. El recomandă ca în toate cazurile de sterilitate să se trateze uterul.

Un grup de lucrări reprezentativ pentru activitatea de cercetare a profesorului Gh. Constantinescu este cel din domeniul geneticii, care l-au recomandat ca *fondator al şcolii de genetică animală în România.* Varietatea problemelor de genetică studiate şi unele idei originale rezultate din cercetările sale îi conferă cu adevărat calitatea de prim mare genetician, dar o şcoală de genetică înseamnă mai mult.

Prima lucrare în acest domeniu, a fost *Ereditatea experimentală* unde prezintă o sinteză a cunoştinţelor în acest domeniu, utilizînd o bibliografie de 40 lucrări ale unor mari genetişti şi amelioratori ca: Gregor Mendel, I. Adametz, E. Baur, C. Correns, Ch. Darwin, W. lohansen, H. De Vries, A. Weissmann, N. Filip. Cu adevărat, în anul 1922 aceasta a fost cea mai completă lucrare de genetică (132 pg), publicată în ţară de un autor român. În lucrarea *îmbunătăţirea animalelor prin selecţie* dă o definiţie concentrată, originală, acestui proces, ca metodă de bază a ameliorării: "îmbunătăţirea rasei prin ea însăşi". Aici atrage atenţia asupra observării cu grijă a genotipurilor cu minus-variante şi plus-variante, precizînd că "...animalul nu se creşte pentru frumuseţe corporală ci pentru scopuri economice".

Lucrarea *Ereditate şi eugenie* defineşte "eugenia" drept acţiune de asigurare a creşterii unui om "mai bine crescut" şi în acest scop o leagă de ereditate. El arată că pentru a realiza "eugenia" trebuie să cunoaştem mai întîi genetica: noţiuni de ereditate, mendeleism; legile eredităţii; substratul material al eredităţii. Aici are o reflecţie de înaltă gîndire şi optică spunînd "... *Geniu nu aparţine familiei. El este al naţiei întregi, al rasei. Odată întruchipat el arde pînă se stinge, nu trece mai departe, nu rămîne familiei ci se risipeşte, se pulverizează iarăşi în sînul naţiei, de unde a fost colectat". Iar în altă variantă "... Geniu! este însumarea tuturor calităţilor unei naţiuni într-o singură fiinţă, care nu poate dispune mai departe de această avuţie spirituală, dar care este trimis de naţiuni din adîncuri în lumina vieţii ca o concentraţie de virtuţi, ca o esenţă de spiritualitate, pentru a arăta ce bogăţie conţine colectivul din care face parte*". Iată aceste reflecţii adevărate, ce sugerează exaltare, dar şi tristeţe şi regret. Recunoaştem aici o analiză genială a „geniului".

Profesorul Gh. Constantinescu a fost o personalitate recunoscută prin preocupările sale pentru "eugenie" fiind membru al "Societăţii Regale Române de Eugenie».

Probabil că este cazul ca omenirea să devină mai adînc interesată de eugenie, pentru că totuşi lucrarea lui Thomas Robert Malthus *Eseu asupra legii populaţiilor* trebuie mai responsabil analizată şi luată în serios, mai ales că antecedentele confirmă în bună măsură fondul acestei lucrări publicată cu aproape două secole în urmă.

Scanned with OKEN Scanner

Un aport recunoscut pe plan mondial îl aduce Gh. Constantinescu prin rezultatele lucrării *Cercetări asupra compoziţiei culorii brumării la rasa de oi Ţurcană* prima lucrare de acest fel asupra rasei în România. Din studiul asupra compoziţiei culorii stabileşte că aceasta este definită de un pigment albăstrui, porţelaniu, uneori marmorat şi o pigmentaţie a pielii mai slabă. După autor "culoarea brumărie la oile ţurcane este un caracter de sine stătător, un caracter ereditar, care face parte din aceste oi, o varietate a rasei ţurcane, iar proporţia mai redusă a indivizilor de acest fel în cadrul rasei se datorează unui factor de letalitate". Autorul a avut o preocupare mai iargă asupra eredităţii culorii, efectuînd studii şi asupra ţurcanei negre, asupra culorii maron la *rasa de iepuri Chinchila* (1947), unde confirmă o mutaţie descoperită de Nachtsheim. Dar, studiile sale de genetică animală s-au extins şi la alte specii: porc, găini, porumbei, peşti, şoareci, precum şi la *Drosophila melanogaster* unde a descoperit şapte mutaţii şi cromozomi în care au fost localizate.

Profesorul Gh. Constantinescu a fost un iubitor al tineretului, un îndrumător şi sfătuitor exigent, dornic să vadă din urmaşii săi valori adevărate în folosul progresului zootehniei ţării. Între realizările sale în acest domeniu trebuie să-i acordăm un loc de cinstire pentru lucrarea sa: *Tratat de zootehnie generală* (1930), publicat la vîrsta de 42 de ani. Comparînd această lucrare cu altele apărute anterior, o putem aprecia ca un salt valoric remarcabil, avînd un conţinut ştiinţific şi o ţinută de nivel mondial. Numai schimbarea vremurilor a determinat interzicerea acestei lucrări pentru studenţi, după anul 1948. El poate figura cu depline merite alături de cele mai apreciate lucrări agronomice româneşti, ca *Fitotehnia* de G. Maior (1900), *Tratat de chimie agricolă* de H. Vasiliu (1936), *Agrotehnica* de Gh. Ionescu-Şişeşti (şi Tr. Staicu) (1958), *Tratat de viticultură* de V. Brezeanu (1906), *Fitotehnie* de N. Zamfirescu şi colaboratorii (1957 şi 1965).

Acest curs - *Tratat de zootehnie generală* - editat în două volume pe o întindere de aproape 1000 pagini, are o cuprindere aproape completă a cunoştinţelor existente la data publicării, o sistematizare logică excelentă; este redat într-un limbaj tehnico-ştiinţific de avangardă şi prezintă o importanţă aparte prin rezultatele de cercetare ale autorului în domeniul abordat.

Pentru zootehnişti şi agronomi nu vom pierde momentul de a reproduce cuprinsul acestei excelente lucrări didactice:

Volumul I. Partea 1-a: noţiuni introductive, definiţie, dezvoltarea ştiinţelor zootehnice, importanţa creşterii animalelor, evoluţia creşterii animalelor, creşterea animalelor în România, statistica animalelor domestice.

Partea a II-a: sistematica zootehnică: definiţie, caracter de specie Lineaniană şi specie Iohanseniană, originea speciilor, domesticirea, speciile ce interesează zootehnia, hibrizii dintre specii, despre rasă, definiţie, cauzele formării raselor, caracterele de rasă, clasificarea raselor, viziunile rasei, nomeclatura rasei, sînge, clasă, noblete, degenerarea raselor, clasificarea animalelor domestice din România.

Partea a III-a: variabilitatea animalelor; generalităţi, variaţiuni neereditare, variaţiuni ereditare.

Partea a IV-a. Reproducerea animalelor domestice: generalităţi, caractere sexuale, instinct genetic, monta, fecundaţie şi sterilitatea.

Partea a V-a. Transmiterea caracterelor de la o generaţie la alta; generalităţi, substratul material al eredităţii, legile eredităţii, Mendelismul, aplicaţiuni ale Mendelismuiui, determinismul şi ereditatea sexului. Aplicarea legilor eredităţii în zootehnie.

Scanned with OKEN Scanner

Volumul II: Partea I. Influenţa mediului asupra animalelor: dezvoltarea tineretului; metode de îmbunătăţire a raselor, principii generale de creştere şi exploatare. Măsuri de încurajare a creşterii animalelor.

Cum s-a mai menţionat, Gh. Constantinescu a fost o personalitate de primă mărime în ştiinţa zootehnică românească, recunoscut ca atare şi în cercurile de peste hotare. A făcut parte din colegiile de redacţie ale celor mai cunoscute şi valoroase reviste din alte ţări, ca «Revista de genetică pentru ţările latine», (Paris) sau "Archir für wissenchaftliche Tierzucht" (Berlin). A fost coautor la enciclopedia *Tierheitung und Tierzucht* (Berlin). Contribuţia sa în domeniul geneticii a fost recunoscută prin calitatea de "membra" al Societăţii Germane de Ereditate, iar aceea de om de ştiinţă zootehnist şi veterinar, ca membra al Academiei de Ştiinţe a României şi al Academiei de Medicină din România. De asemenea a avut calitatea de membra al Societăţii Americane pentru Progresul Ştiinţelor, membru al Societăţii Genetiştilor americani, membra al Consiliului Ştiinţific Superior de pe lîngă Institutul Internaţional de Agricultură din Roma.

În ţară a publicat în special în volumele INZ. A decedat la 18 iulie 1950 în Bucureşti.

Prin activitatea sa intensă şi prin ceea ce a lăsat urmaşilor, Gh. Constantinescu rămîne un exemplu luminos de savant patriot, o valoare reprezentativă a zootehniei româneşti la cel mai înalt nivel.

Gheorghe K. Constantinescu
(Bibliografie selectivă)

- *Critica inter polară.* Răspuns la broşura: "Zootehnia oficială scolastică şi Doctrina Epocei" de P. Stavrescu. Extras din revista "Medicină veterinară", "Universala", Bucureşti, 1922.
- *Herghelia Graditz.* Monografie. "Viaţa Românească", Bucureşti, 1922.
- *Hergheliile de stat din Austria şi Cehoslovacia.* "Viaţa Românească", Bucureşti, 1925.
- *Aprecierea animalelor prin metoda părinţilor.* Buletinul "Zootehnic" nr.9-12, 1924, "Bucovina", Bucureşti, 1924.
- *Aprecieri zootehnice făcute la expoziţia de animale a Moldovei întregite.* Tip. "Bucovina", Bucureşti, 1924.
- *Cîteva aspecte din viaţa economică a Elveţiei.* Buletinul "Zootehnic", nr. 6-8, 1924, Bucureşti, 1924.
- *Contribuţiuni la studiul cauzelor sterilităţii la iepe.* Tip. "Bucovina", Bucureşti, 1925.
- *Cercetări asupra compoziţiei şi eredităţii culorii hrumării la rasa ţurcană.* "Buletinul zootehnic", 4-6, 1926.
- *Îmbunătăţirea animalelor prin selecţie.* Ed. "Ministerul Agriculturii", 1926.
- *Institutul Naţional Român de Zootehnie.* "Bucovina", Bucureşti, 1926.
- *Însuşirile înurilor.* "Bucovina", Bucureşti, 1926.
- *Industria Baconului.* "Buletinul zootehnic", Bucureşti, 1-2, 1928.
- *Ce-am văzut la Meszoheghyeş.* "Buletinul Agriculturii", nr. 1-2, 1935. Tip. "Bucovina", Bucureşti, 1935.
- *Creşterea păsărilor.* Tip. "Copuzeanu", Bucureşti, 1935.
- *Ereditarea si energia.* "Librăria Academică", Bucureşti, 1936.

Scanned with OKEN Scanner

- *În slujba agriculturii.* Ed. "Academică", Bucureşti, 1936.
- *Cercetările I.N.Z. În legătură cu hărţile zootehnice.* Buletinul" Asociaţiei generale a medicilor veterinari din România", nr. 1-4, "Bucovina", Bucureşti, 1940.
- *Creşterea animalelor în România.* Extras din "Enciclopedia României", vol.3, "Economie Naţională", "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1940.
- *Dare de seamă asupra activităţii Institutului veterinar, anii 1934-1939.* "Monitorul oficial", Bucureşti, 1940.
- *Caracteristica evoluţiei agricole actuale în Şcoala de la Cîmpulung.* Tip. "Bucovina"', Bucureşti, 1945.
- *Ereditatea experimentală, Studiu biologic cu aplicaţie în creşterea animalelor şi Plantelor.*

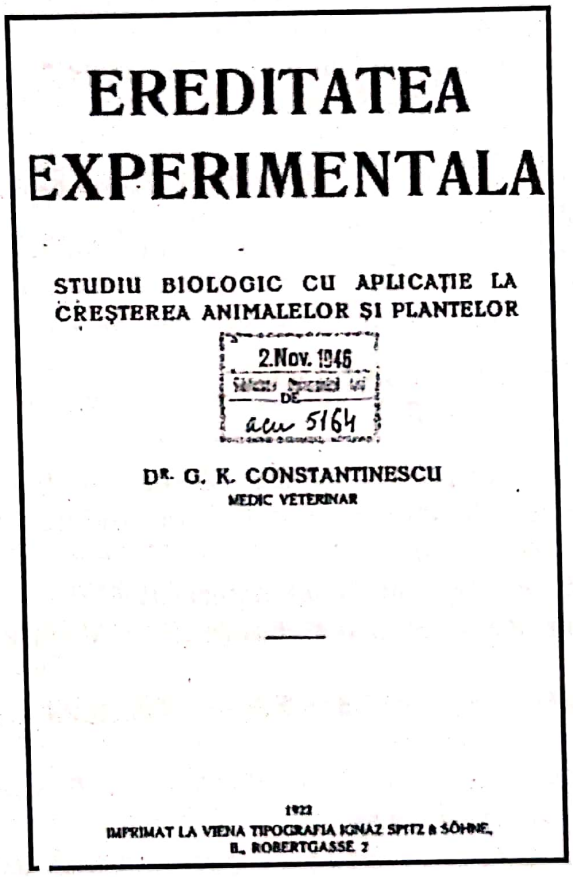

EREDITATEA
EXPERIMENTALA

STUDIU BIOLOGIC CU APLICAŢIE LA CREŞTEREA ANIMALELOR ŞI PLANTELOR

2.Nov. 1946
DE
acc 5164

DR. G. K. CONSTANTINESCU
MEDIC VETERINAR

1922
IMPRIMAT LA VIENA TIPOGRAFIA IGNAZ SPITZ & SÖHNE,
II., ROBERTGASSE 7

Scanned with OKEN Scanner

CONSTANTIN BĂICOIANU
(1894-1987)

fondatorul cercetărilor în avicultura

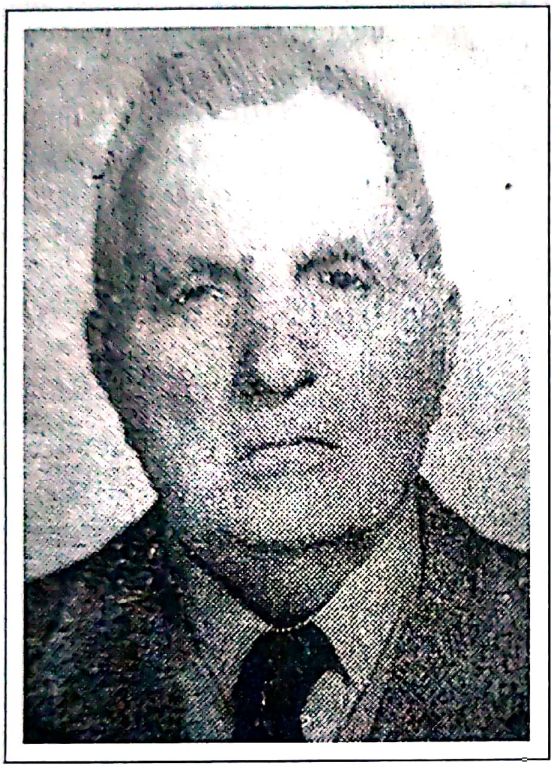

Deşi a urmat studii agronomice, avînd diplomă de "inginer agronom", Constantin Băicoianu este aşezat cu cinste şi preţuire între cei mai de seamă zootehnist! români, avînd şi meritul onorant de precursor într-unui din domeniile cele mai importante - Avicultura. Cu toate că a îmbrăţişat activitatea didactică rnai tîrziu, formaţia sa de cercetător i-a conferit în scurt timp acea competentă eficienţă a dascălului, care prezintă de la catedră propriile-i constatări şi rezultate. Acest model a rămas pînă în zilele noastre foarte apreciat si atrăgător pentru studenţi, îndemnîndu-i la un studiu profund şi sistematic în interesul for şi în bună măsură din respect pentru dascăl. Constantin Băicoianu s-a născut la 14 octombrie 1894 în oraşul Brăila şi a decedat la Bucureşti. A urmat Liceul "B.P. Haşdeu", din Buzău, iar la vîrsta de 23 ani, se înscrie la Academia de Agricultură din Cluj, unde obţine diploma de inginer agronom, numărul 1 (unu) în anul 1921. Încă din timpul studiilor la agronomie a fost atras de zootehnie, astfel că în anul 1922 primeşte o bursă pentru specializare în Germania. Obţine în acest timp titlul de "Doctor în zootehnie" la cunoscuta şcoală austriacă "Hochschule fur Bodenculture" de la Viena, unde au studiat mulţi tineri după anii 1870. A avut fericitul prilej de a întocmi lucrarea de doctorat sub îndrumarea profesorului Leopold Adametz, o personalitate de nivel mondial în zootehnie, rămas astfel în istoria acestei ştiinţe. La întoarcerea în ţară a primit loc de muncă în Uniunea Camerelor Agricole ca "specialist zootehnic". Chiar din anul următor (1928), C. Băicoianu a fost acceptat conferenţiar onorific de Avicultura la Şcoala Superioară de Agricultură din Bucureşti, fiind un fondator al acestui curs şi al cercetărilor în această ramură a zootehniei, ce a primit în zilele noastre o importanţă nebănuită.

Încă din această perioadă, a acţionat, reuşind să înfiinţeze sub tutela Uniunii Camerelor Agricole, Staţiunea Avicolă de la Băneasa (1930). Începînd din anul 1934-1940 activează în cercetare la ICAR, unde devine în scurt timp şeful *Secţiei de creştere a animalelor.* Tot în această perioadă începe activitatea didactică constantă, devenind în anul 1939 şeful catedrei de Zootehnie la Academia de Agricultură din Cluj, după ce în 1938 începuse la Bucureşti *primul curs de lăptărie* la Facultatea de Agricultură. În anul 1953 întrerupe activitatea la Facultatea de Agricultură din Cluj, funcţionînd

Scanned with OKEN Scanner

pînă la pensionare doar la cea din Bucureşti, unde în 1961 îl găsim conducător de doctorat în domeniul creşterii animalelor şi geneticii, în cadrul Facultăţii de Zootehnie. Este unul din acele exemple rare, care te conduce la întrebarea firească, cum a putut să înfăptuiască atîtea lucruri? La care se poate răspunde: printr-o muncă intensă bine organizată şi dăruirea întregii capacităţi profesionale şi de efort.

Începînd cercetarea ştiinţifică şi cea didactică simultan (1928), C. Băicoianu le-a acordat o importanţă egală şi complementaritate favorabilă pentru ambeie activităţi.

Activitatea ştiinţifică a profesorului C. Băicoianu este sintetizată în cele 110 lucrări originale, cursuri, broşuri, articole de popularizare şi conferinţe radio. Ele cuprind domenii variate ale zootehniei, avînd o nuanţă aproape exhaustivă, deşi a rămas în conştiinţa urmaşilor "fondator" al ştiinţei zootehnice "Avicultura". Vasta sa activitate cuprinde cîteva grupe distincte de lucrări: lucrări de cercetare şi organizare în domeniul aviculturii, lucrări privind producerea, prelucrarea şi distribuirea laptelui; studii asupra raselor de animale, lucrări în domeniul selecţiei şi geneticii animale, lucrări în domeniul organizării activităţii în zootehnie.

Dintre lucrările privind laptele menţionăm: *Ameliorarea şi producţia de lapte a vacii Sură de stepă* (1939), *Dozarea materiei grase din lapte* (1939), *Aprovizionarea oraşului Bucureşti cu lapte, Pasteurizarea şi standardizarea laptelui.* Dacă acceptăm că laptele este al doilea aliment de bază după pîine (ar trebui să fie), realizăm că autorul a adoptat acest domeniu pentru satisfacerea unei cerinţe vitale pentru oameni. Aflăm din lucrarea referitoare la aprovizionarea Capitalei cu lapte, că în anul 1930 se făcea aprovizionarea cu lapte adus de la distanţe pînă la 100-150 km, că se aduceau zilnic 95.300 litri cu tracţiune animală, 4.700 1 cu trenul şi 3.000 1 prin societăţile de colectare, ca "Lăptăriile Aurora" sau "Societatea Lica". Preţul laptelui nu era "liber", ci stabilit de o comisie, în lucrările amintite. C. Băicoianu prezintă cunoştinţe privind calităţile laptelui, falsificări, prelucrare, utile pentru producători şi consumatori.

Între lucrările referitoare la rasele de animale se disting *Rasele de animale proprii în stepă* (1936), *Metode de îmbunătăţire a raselor de animale* (1927) şi *Calul Belgian* (1925). Ideea centrală a acestei categorii de lucrări subliniază importanţa de bază a rasei în progresul zootehniei atunci cînd reuşeşte o bună aclimatizare.

Pe această linie, prima dintre lucrările amintite începe cu o descriere climatică a zonelor de stepă din ţară. Totodată atenţionează asupra faptului că gospodăriile ţărăneşti nu au condiţii corespunzătoare pentru creşterea raselor superioare şi dă exemplul cunoscutei rase de taurine pentru carne *Shorthon* care a degenerat puternic, în decursul a numai cîteva generaţii în condiţiile noastre. In această lucrare cuprinzătoare, autorul face o prezentare a raselor de taurine, cabaline, porcine, ovine, suine si păsări, în zonele de creştere pentru fiecare din ele, consemnînd o serie de constatări personale şi reflecţii utile pentru practică. Aşa de exemplu, arată că *rasa Roşie* din sudul Basarabiei, are o formă mai îmbunătăţită faţă de cea din zona centrală datorită condiţiilor bune de creştere asigurate de populaţia germană, iar *rasa Siementhal* s-a adaptat condiţiilor de stepă din vest, mai favorabile, cît şi condiţiilor de creştere mai bune. Cu privire la păsări, explică necesitatea de a avea rase care să fie foarte bune ouătoare în perioada de iarnă (1939). În partea finală face o foarte utilă schiţă de zonare a speciilor şi raselor de animale pe întreg cuprinsul ţării.

Lucrarea *Calul Belgian* (1925) este un model de prezentare monografică a unei rase de animale, din cunoştinţe specifice privitoare la această rasă, dar şi un îndrumar de cunoaştere şi studiu al raselor din ţară. Prezentînd acest cal de tracţiune grea îl încadrează în zonele de creştere, face o descriere morfologică detaliată, din care reţinem

Scanned with OKEN Scanner

înălţimea de 180 cm la greabăn. Aflăm apoi despre vechimea rasei, înscrisuri şi fresce de pe monumentele de artă din Roma lui Iulius Cesar; despre renumitele herghelii de rasă de la Walferdange, Teurveuson şi Gamblaux; despre păşunile foarte bogate şi calitative ale Belgiei si grija deosebită a crescătorilor belgieni pentru hrana calului, despre stimularea crescătorilor acestei rase prin premii din partea asociaţiilor.

Preocupările lui C. Băicoianu în domeniul selecţiei au fost marcate prin lucrarea *Metode pentru îmbunătăţirea raselor de animale* (1927). În conţinut prezintă selecţia ca metodă de ameliorare; consangvinizarea; schema manifestării recesivităţii şi dominaţiei la descendenţi în urma încrucişării; schema transmiterii "eredităţii alternante" de tipul zea, după Thomas Hunt Morgan. La fel ca şi Gh. Constantinescu, autorul a avut o veneraţie consecventă faţă de părintele zootehniei româneşti, N. Filip, prezentînd definiţia acestuia asupra consangvinizării ca "*o metodă de reproducere ce constă în împerecherea indivizilor din aceeaşi familie*", metodă susţinută de marele zootehnist francez Sanson. Trebuie să apreciem faptul că această lucrare (40 pg) a apărut după valoroasa *Ereditatea experimentală* (1932) a lui Gh. Constantinescu, fiind bine apreciată de specialişti. Cercetările sale privind *Ameliorarea şi producţia de lapte a rasei Sură de stepă* au stabilit că această rasă rustică poate da rezultate mult mai bune dacă se acordă o atenţie corespunzătoare selecţie şi asigurării condiţiilor de hrană şi adăpost.

Concepţiile sale privind ameliorarea în zootehnie îşi menţin valabilitatea şi în zilele noastre. Referindu-se la importanţa genofondului raselor vechi autorul spunea: "Este în afară de orice îndoială că, rasele vechi de animale neameliorate, au o constanţă a anumitor caractere, pe care multe dintre varietăţile recente nu o au încă. Aceasta datorită faptului că fiind la adăpostul amestecului străin, s-au purificat progresiv şi automat, prin dispariţia celor mai puţin apte pentru anumite caractere ai căror factori au devenit homozigoţi, au rămas totuşi în sînul celor mai vechi rase de animale caractere heterozigote. Datorită acestui polimorfism genotipic se pot ameliora azi chiar rasele cele mai vechi" (după Oprescu Stelian).

Constantin Băicoianu susţine că "în principial, animalele se pot ameliora dîndu-le o formulă ereditară mai bună, plasîndu-le într-un mediu mai bun, astfel ca genotipul sa fie influenţat, Ia maximum. Prima metodă produce efecte durabile, a doua, efecte tranzitorii, ce durează atît timp cît există condiţiile mediului ce le-a produs. Pentru a ajunge la un rezultat maxim, studiul geneticii trebuie deci, completat cu studiile aprofundate ale terenului, ameliorarea păşunilor şi a plantelor de nutreţ, în genere, higiena, etc, cum şi studiile fiziologiei, hystologiei etc. Astfel, trebuie completată complexa problemă a ameliorării animalelor. Trebuie ţinut de asemenea seama ca animalele prin care se începe ameliorarea să fie aclimatizate regiunii, adică să poată fi crescute uşor în condiţiile normale agricole respective" (Oprescu Stelian), "în consecinţă selecţia îşi bazează întreaga ei valoare pe puterea ereditară a reproducătorilor de a transmite la descendenţi carcaterele bune pe care le au şi care sînt în concordanţă cu scopul practic urmărit".

Din primii ani ai activităţii sale C. Băicoianu a fost intens preocupat de Avicultură, întrezărind extraordinara importanţă pentru om a acestei ramuri a zootehniei.

Principalele lucrări în acest domeniu: *Creşterea păsărilor de curte* (1932, 1943, 1945), *Producţia avicolă din România şi valorificarea ei* (1942), *Contribuţii la ameliorarea rasei comune de găini* (1935), *Amănunte la construcţia coteţelor* (1937), *Staţiunea avicolă Băneasa* (1937) reflectă o activitate care îi conferă meritul de fondator al cercetărilor şi cursului pentru studenţi în domeniul Aviculturii.

Scanned with OKEN Scanner

În introducerea la prima lucrare aflăm că în anul 1938 România avea 30 milioane găini (faţă de 82 milioane în 1989), cu o producţie de 97 ouă anual pentru un locuitor, în timp ce Elveţia avea 120, Olanda 200, SUA 250, iar Canada 340. Conţinutul acestei lucrări se referă la necesitatea unei activităţi serioase de ameliorare a raselor, organizarea ştiinţifică a creşterii, introducerea cooperaţiei. Autorul prezintă o clasificare şi o descriere a raselor de găini, face o descriere a formării oului şi păstrării lui, creşterea puilor în puierniţe pentru 1500-2000 capete, accesibile unui gospodar priceput; sînt descrise tipuri de adăposturi şi modul de hrănire. În ultima parte se referă la creşterea raţelor, gîştelor, curcilor pentru efective mici accesibile şi micului gospodar de azi, necesitînd cheltuieli reduse pentru amenajări. Faptul că această lucrare a fost tipărită în trei ediţii denotă că s-a bucurat de succes stîrnind interes, pentru crescătorii de păsări.

Staţiunea Avicolă de la Băneasa a fost o realizare a eforturilor profesorului C. Băicoianu de a aduce în primul eşalon al ocupaţiilor agricole, creşterea păsărilor. Obiectivele activităţii de aici vizau: studiul raselor de găini, selecţionarea raselor, studii asupra creşterii, hranei, clocitului şi adăposturilor, pentru principalele specii de păsări, oferirea exemplului practic pentru avicultori, distribuind material biologic pentru avicultură.

Cercetările şi cunoştinţele sale de avicultură sînt excelent prezentate în lucrarea *Mica zootehnie,* care a fost prima de acest fel în literatura românească de specialitate. Această lucrare bogat ilustrată cu aspecte din adăposturi şi rase de animale a avut meritul de a reda o sinteză a cunoştinţelor din acest domeniu atît de important al "micii zootehnii".

O lucrare de referinţă pentru domeniul abordat şi unde C. Băicoianu a adus o *contribuţie originală* este *Fecundarea artificială a animalelor cu spermă transportată la distanţe mari,* prin care se alătură lui Agricola Cardaş ca pioneri ai promovării fecundării artficiale la animale în ţara noastră. Procedeul de conservare a spermei pentru transportul la distanţe mari este o contribuţie originală. Această experienţă a fost realizată în anul 1938 la Centrul Agricol Bozieni al Camerei de Agricultură Lăpuşna, sub supravegherea Secţiei de creştere a animalelor din ICAR. Aparatul conceput de profesorul C. Băicoianu a asigurat transportul spermei de rasă *Karakul* de la Bozieni la Cetăţuia (Vlaşca) pentru însămînţarea unui efectiv de 14 l capete oi din rasa *Ţurcană.*

Preocuparea sa în acest domeniu s-a bucurat de o prestigioasă recunoaştere internaţională, prin diploma care i-a fost acordată din partea Institutului "Lazzaro Spallanzani", instituţie de renume mondial în privinţa însămînţării artificiale la animale. Tot în semn de preţuire a personalităţii sale, profesorul C. Băicoianu a fost numit "membru fondator" al Institutului Experimental Italian "Lazzaro Spallanzani" şi membru al Societăţii Italiene pentru Progresul Zootehniei.

După decesul profesorului Gh. Constantinescu în anul 1950, C. Băicoianu s-a întors la Bucureşti, unde a fost unul dintre fondatorii învăţămîntului zootehnic, în cadrul organizat, ca facultate de profil (Facultatea de Zootehnie din IANB). Competenţa sa profesională, organizatorică şi aceea de didact de înaltă ţinută, au fost un ferment în reuşita deplină a acestei acţiuni care a rezistat pînă în zilele noastre.

În această perioadă a publicat pentru studenţi *Curs de zootehnie generală* (1958), fiind ultimul curs publicat de unul din marii înaintaşi ai zootehniei româneşti.

Profesorul C. Băicoianu a fost şi un publicist consecvent în domeniul zootehniei, colaborînd la "Agricultura nouă", "Viaţa agricolă", "Buletinul agriculturii" si altele.Mai mult, în anii 1934- 1937 a publicat prin eforturi proprii una din primele reviste

Scanned with OKEN Scanner

de profil pur zootehnic din ţara noastră "Revista zootehnică", fiind şi în această privinţă un fondator.

Pasiunea molipsitoare pentru zootehnie a profesorului C.Băicoianu a atras un număr important de colaboratori capabili şi productivi, astfel că actvitatea sa în ICAR şi în învăţămmtul zootehnic superior pînă la o vîrstă foarte înaintată, au contribuit în buna măsură la progresul zootehniei româneşti la nivelele sale superioare şi de producţie controlabile de oameni de ştimţă, pînă la nivelul IAS-urilor şi a unor numeroase CAP-uri. Spre paguba acestui popor, zootehnia n-a putut fi practicată în mica gospodărie a ţăranului, care are şi el nevoie de lumina cărţii agricole. A decedat în 7 septembrie 1987 la Bucureşti.

Pentru munca sa ştiinţifică rodnică, profesorul C. Băicoianu a fost decorat cu ordinele „Steaua României", „Coroana României", „Meritul Agricol" din ţara noastră. Contribuţia sa imensă la dezvoltarea zootehniei româneşti şi îndelungata sa viaţă ne îndeamnă să-l considerăm pe profesorul C. Băicoianu - unul dintre marii fondatori ai zootehniei româneşti.

Constantin C. Băicoianu
(Bibliografie selectivă)

- *Calul Belgian.* Tip. "Bucovina", "Buletinul Agriculturii", voi. II, nr. 4-6/1925.
- *Metode pentru îmbunătăţirea raselor de animale.* "Buletinul Agriculturii", voi. I, 1-3, 1927.
- *Lamarkismul.* Rev. "Viaţa agricolă", 1927.
- *Asociaţia de creştere ca mijloc de ameliorare a bovinelor din România.* Tip. "Oltenia",Bucureşti, 1928.
- *Aprovizionare oraşului Bucureşti cu lapte.* Tip. "Oltenia", Bucureşti, 1930.
- *Bogăţie actuală, creşterea păsărilor.* Rev. "Viaţa agricolă", nr. 5, Bucureşti, 1931.
- *Noi obiective în avicultura românească în probleme agricole actuale, 1932.* "Lucrările cercurilor de studii agricole din Roma», Bucureşti, 1932.

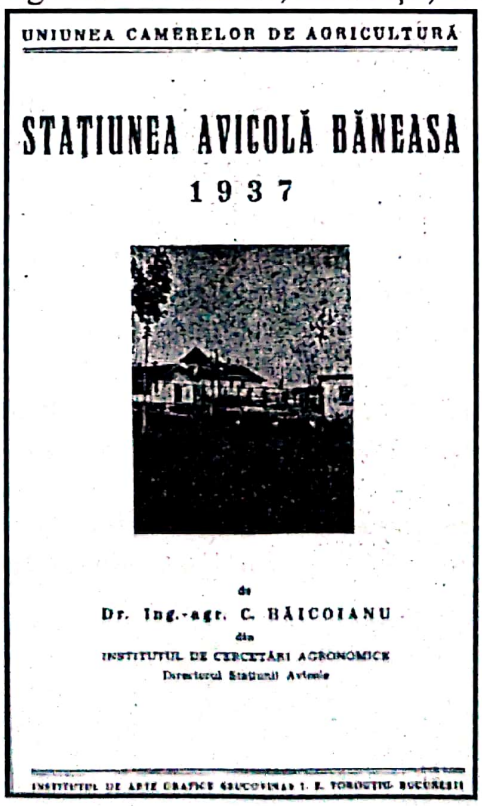

- *Experienţă de transmitere ereditară după legile lui Mendel.* Tip. "Oltenia", 1933, după "Viaţa agricolă" nr. 10, 1933.
- *Contribuţii la ameliorarea rasei comune ţărăneşti de găini.* Tip. "Oltenia", Bucureşti, 1935.
- *Rasele de animale proprii în stepă.* Tip. "Bucovina", Bucureşti, 1936.
- *Sindicatele de crescătorii.* Al 13-lea Congres Agricol, Bucureşti, 1937.
- *Staţiunea avicolă Băneasa.* Tip. "Bucovina", Bucureşti, 1937.
- *Amănunte la construcţia cotetelor.* Tip. "Bucovina", Bucureşti, 1937.
- *Ameliorarea şi producţia de lapte a vacii Sură de Stepă.* rev. "Agricultura Nouă" nr. 2, 1939.
- *Dozarea materiei grase din lapte.* Tip. "Cartea Românească", Cluj, 1939.
- *Fecundaţia artificială la animale.* Tip. "Cartea Românească", Cluj, 1939.
- *Pasteurizarea şi standardizarea laptelui.* "Agricultura Nouă", Cluj, nr. 5, 1939.
- *Fecundarea artificială a animalelor.* "Monitorul Oficial", Bucureşti, 1940.
- *Titluri, funcţiuni, lucrări.* Tip. "Bucovina", Bucureşti, 1941.
- *Producţia avicolă în România.* "Viaţa agricolă", nr. 4, Bucureşti, 1942.
- *Creşterea raţională a păsărilor de curte.* Tip. "Bucovina", Bucureşti, 1943.
- *Creşterea pasărilor de curte.* rev. «Mica zootehnie" nr. 4, 1945. Tip. "Cartea Românească", Bucureşti, 1945.
- *Mica zootehnie.* Tip. "Cartea Românească", Bucureşti, 1945.

Scanned with OKEN Scanner

10. Specialişti în ştiinţe economice agrare

Curînd, după ce omul a început să obţină produse agricole peste nevoile de consum, s-a produs schimbul cu alte mărfuri şi a înţeles că trebuie să obţină cantităţi tot mai mari pentru pretenţii şi nevoi crescînde.

Studiul problemelor economice agrare a început la noi din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, la aproape o sută de ani de la publicarea lucrării: *Avuţia naţiunilor, cercetare asupra naturii şi cauzele ei* (1773-1790) de către Adam Smith, precursor al liberalismului şi fondator al economiei politice ca ştiinţă. Precursor şi prim fondator al ştiinţelor economice rurale Ia români a fost Ion Ionescu de la Brad, care a studiat economia politică (industrială şi statistică) cu Jerome Adolphe Blanqui (1788-1854) la Conservatorul de Arte şi Meserii din Paris, în anii 1839-1840 şi apoi cu Pellegrino Rossi (1787-1848), mare economist italian, la College de France. Meritul său deosebit a constat în faptul că pe baza acestor studii de ordin general economic, începînd din anul 1842, a pus bazele ştiinţelor economice rurale, economie, cooperaţie, contabilitate, statistică. Petre S. Aurelian a dezvoltat pe o treaptă superioară domeniile abordate de Ion Ionescu de la Brad.

În vederea formării de specialişti în contabilitate, economie politică şi financiară, primul domn al Principatelor Române Unite, Al. I. Cuza, a aprobat, pe Ion Ionescu, în calitate de profesor pentru cursul de contabilitate, economie politică şi financiară, mulţumindu-i pentru oferirea serviciului său în folosul agriculturii ţării. Acesta a folosit iniţial *Curs complet de contabilitate* de Saintain Leroy şi *Contabilitatea dublă* de Juclant, tipărite la Bucureşti în 1844, adaptate la situaţia ţării.

După anul 1860, Petre S. Aurelian şi Radu Rosetti, contemporani cu Ionescu de la Brad, au adus contribuţii importante la dezvoltarea ştiinţelor economice agrare. Primul curs modern de economie rurală, predat la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău a fost susţinut de Nicolae O. Popovici-Lupa. Pe baza acestuia a publicat o foarte valoroasă lucrare *Manual de Economie rurală,* în anul 1939. Aprofundarea studiilor de economie rurală a fost realizată în prima jumatate a secolului nostru de către profesorul N. Cornăţeanu, de la Academia de înalte Studii Agronomice-Bucureşti. A condus Secţia de Economie agrară a ICAR, dezvoltînd mult statistica agricolă, contabilitatea agricolă şi a studiat efectele cooperaţiei în agricultură.

Pe lîngă aceşti precursori şi fondatori în ştiinţele economice agrare, mulţi dintre înaintaşii noştri au avut incursiuni în acest domeniu; îi vom aminti aici pe Ştefan P. Radianu, G. Maior, N. Filipescu, Max. Popovici, Gh. Ionescu-Şişeşti, Haralamb Vasiliu etc.

Putem constata şi în acest domeniu o contribuţie foarte însemnată a înaintaşilor în fondarea şi dezvoltarea ştiinţelor economiei agricole.

Scanned with OKEN Scanner

RADU R. ROSETTI
(1853 -1926)

un înaintaş al şcolii româneşti de economie agrară

Cu toate că provenea din viţă de domnitori moldoveni şi mari moşieri, al căror mod de viaţă şi concepţii ar fi trebuit să le împărtăşească prin educaţia primită în copilărie, Radu Răducanu Rosetti -a fost un caz deosebit, unul din acei răzvrătiţi împotriva clasei sale, care s-a rupt de mentalităţile ei definitiv. El s-a alăturat altei cauze prin concepţie şi acţiune, cauzei celui care reprezenta poporul în timpul său - ţăranul român. Din aceste motive, numele său nu trebuie căutat în vreun capitol privind reprezentanţii moşierimii din ţara noastră ci, între personalităţile de mare cinste care prin idei şi acţiune au fost alături de cei mulţi şi asupriţi de-a lungul secolelor. Radu Rosetti a fost fiul lui Răducanu Rosetti şi al domniţei Aglaia Ghica, fiică a domnitorului Grigore Ghica. S-a născut la 14 septembrie 1853 în Iaşi şi a decedat la 12 februarie 1926 la Bucureşti, în vîrstă de 73 ani. Starea materială a părinţilor i-a permis sa facă studii strălucite în ţară şi mai ales în străinătate la Geneva, Toullouse şi Paris, beneficiind şi de eficienta instruire care o pot asigura excursiile îndelungate, pe care le-a făcut călătorind cu părinţii în Italia, Austria, Franţa şi alte ţări europene. Deşi avea o minte rară şi o pregătire multilaterală; după terminarea studiilor s-a întors în ţară în satul Căiuţi, judeţul Bacău, aproape de Oneşti, la moşia părinţilor, unde a rămas pînă în anul 1888, cînd s-a mutat pentru alţi 10 ani la Tg. Ocna. Abia în anul 1898, la vîrsta de 45 de ani, a fost numit ajutor de arhivar la Ministerul de Externe, obţinînd mult mai tîrziu, (1909), funcţia de director al lucrărilor speciale şi al cercetărilor istorice din Ministerul Afacerilor Străine, unde a lucrat pînă în anul-1912.

Trecînd uşor prin această biografie am fi tentaţi să credem, că legăturile sale cu agricultura şi ţăranul puteau să-l intereseze mai puţin, dacă nu chiar deloc. Numeroşii ani trăiţi la Căiuţi, apoi la Tîrgu Ocna, precum şi din povestiri ale martorilor oculari, i-au permis să cunoască situaţia ţăranului, cum s-ar spune, la faţa locului. Experienţa şi preocupările sale din această perioadă, pentru cunoaşterea cauzelor ce au dus la situaţia ţăranului i-a fost de mare folos mai tîrziu, cînd a avut acces la documente scrise, pe care le-a valorificat din plin în lucrările publicate la o vîrstă mai înaintată.

Deşi Radu Rosetti nu a fost niciodată cadru universitar a avut o vastă cultură, dublată de un umanism rar întîlnit la descendenţi din clasa sa, calităţi de cercetător şi observator remarcabil, calităţi ce i-au permis să întocmească lucrări ce au dezvăluit

Scanned with OKEN Scanner

adevăruri istorice incontestabile. Aceste lucrări reprezentau un material adunat şi dospit mulţi ani în şir, fapt reflectat de profunzimea lor, de extraordinara cunoaştere şi expunere fără menajamente a realităţilor sociale. Lucrările sale cele mai importante, prin care a intrat în istoria economiei agrare au fost: *Pămîntul, sătenii şi stăpînii în Moldova de la origini pînă în 1834* (1906), *De ce s-au răsculat ţăranii* (1907). *Pentru adevăr şi dreptate* (1911). Referindu-se la aceste lucrări şi la activitatea sa, marele nostru scriitor Mihail Sadoveanu spunea: «îl iubesc şi-l respect... pentru că a judecat nedreptăţile strămoşilor săi, din dorul de adevăr, de dreptate şi iubire de neam».

Pătruns pînă în adîncul sufletului de realităţile constatate şi de situaţia nefericită a poporului de jos, Radu Rosetti scria: «îmi pare rău că mă văd silit eu, urmaş de boieri mari, a recunoaşte că rău păcătuit-a boierimea împotriva obştii acestui popor, a căror destine, încă din vremea cnejilor, de la care în cea mai mare parte se trage, boierimea era menită să le conducă. Trebuie să recunoaştem că ea s-a folosit de puterea ce o avea, mai cu seamă pentru a despuia pe ţăran de drepturile sale asupra pămîntului, pentru a încerca să robească nu numai munca, dar şi persoana lui şi chiar pentru a-şi însuşi pămîntul răzeşilor, adică ai acestor urmaşi de cnezi care, în urma împărţirilor succesive în cursul generaţiilor, slăbise cu desăvîrşire şi se înecase acum în restul ţărănimii».

Prima dintre lucrările sale «Pămîntul şi sătenii în Moldova de la origini pînă la 1834» a fost declarată de conducătorii Partidului Conservator răspunzătoare de marile răscoale din 1907. Era desigur un argument de polemică politică, pentru că ţăranii din satul Flămînzi sau cei din satele Bărăganului nu aveau posibilitatea de a cunoaşte lucrarea publicată de autor în acele vremi. Ei nu citeau ziarele.

Cartea arăta documentat cum ţăranii au fost uzurpaţi de pămîntul pe care îl aveau, de către boieri, de-a lungul secolelor, cum cnezii conducători ai satelor, cu secole în urmă s-au făcut prin nedreptăţi, proprietari ai hoatarelor întregului sat, sărăcind sătenii, pînă la pauperizare. Radu Rosetti arată că la începuturi sătenii care munceau pămîntul aveau în folosinţă aproape întreaga suprafaţă din raza satului, iar dijma care o plăteau pentru ocîrmuire era redusă şi le permitea să ducă o viaţă mulţumitoare. Pătura conducătoare folosea numai prisosul de pămînt rămas de la îndestularea obştii, acea parte din rodul pămîntului, de trei zile de slujbă, venitul morii şi al crîşmei, situaţie ce a domnit pînă în secolul al XIII-lea. Din această perioadă începe treptat uzurparea obştii, iar odată cu schimbarea frecventă a domnilor în epoca fanariotă, s-a instalat arbitrariul şi abuzul clasei conducătoare prin încercarea de înrobire, apropierea slujbei pe moşii, răpirea dreptului de folosinţă asupra hotarului satului, răpirea proprietăţilor răzăşeşti. Aşa s-au înmulţit şi s-au îmbogăţit moşierii prin uzurparea avutului poporului.

În lucrare se arată că ţăranul nu se putea folosi de dreptul legii, fiind cu forţa înlăturat de la aceasta. Se preciza că la începutul secolului al XVIII-lea o familie ţărănească avea în medie 3,27 ha, iar un moşier 1920 ha. Apoi au apărut arendaşii, căci pentru exploatatori era incomodă administrarea moşiei. Exprimînd un sentiment de revoltă faţă de această evoluţie a stării ţăranilor de-a lungul acestor secole, Radu Rosetti spunea: «Nu este exemplu în întreaga istorie a omenirii ca pămîntul ocupat de vreun neam, pe cînd acel neam se afla într-o primitivă şi semibarbară stare, să fie proprietate exclusivă a unei cete nobiliare, relativ puţin numeroase».

Una dintre cele mai profunde analize sociologice a cauzelor ce au determinat izbucnirea focului marilor răscoale ţărăneşti din 1907 a făcut-o Radu Rosetti. Cu privire la ţărănime spunea: «Ea cerea pămîntul îngrăşat de sîngele şi sudoarea ei, cerea să se folosească de partea ce i se cuvenea numărului şi puterii ei. Răscoalele de astă primăvară alcătuiesc

Scanned with OKEN Scanner

întîiul semnal că obştea s-a deşteptat că este hotărîtă să nu mai rabde soarta de care a avut parte pînă astăzi şi că are conştiinţă de puterea ei.» Radu Rosetti era un optimist, un mare încrezător în forţa ţărănimii, care atunci reprezenta majoritatea absolută a poporului, propunînd chiar soluţii de rezolvare, de pe poziţiile concepţiilor cunoscute ale moşierimii liberale.

Radu Rosetti a prezentat studii aprofundate privind modul de organizare al teritoriului satelor, începînd din perioada dinaintea domniilor, cînd fiecare sat avea un singur hotar. El foloseşte termeni vechi rămaşi în istoria agrară ca: occini, ţarină, jerbie, cîmp, vatra satului, pădurea etc. şi arată că ţăranii moşteneau pămîntul din tată în fiu, dar relele făcute de ocîrmuire timp de secole i-au sărăcit şi subjugat cu o cruzime fără seamăn.

Această activitate cu vădit caracter militant i-a atras numeroase adversităţi mai ales în rîndurile reprezentanţilor moşierimii şi partidelor burgheze, dar tăria sa de caracter şi tăria adevărului convingerilor sale l-au apărat. În această privinţă spunea: «Agresiunile d-lui Maiorescu nu mă vor împiedica a căuta adevărul asupra trecutului nostru îndepărtat sau apropiat şi să-l expun fără a mă îngriji dacă acel adevăr displace cutărei persoane sau cutărui partid, fără a ţine seama de vreo docmă, datorită, sau nu, prejudecăţilor, sau fără a mă îngriji de eventuala excomunicare a vreunui corp savant, oricare ar fi el». Activitatea sa a fost însă preţuită şi elogios prezentată de personalităţi progresiste ale timpului ca Ion Bianu, Gheorghe Panu, D.D. Pătrăşcanu, M. Sadoveanu şi alţii. Contribuţia sa excepţională la prezentarea şi lămurirea unor adevăruri sacre în legătură cu evoluţia stării sociale a maselor ţărăneşti, precum şi alte lucrări, înfruntînd numeroase adversităţi, îl aşează pe Radu Rosetti cu cinste în rîndul precursorilor economiei agrare din ţara noastră. A trecut în nefiinţă la 12 februarie 1926, în Bucureşti.

Radu R. Rosetti

(Bibliografie selectivă)

- *Cronica Bohotinului.* «Analele Academiei Române». S. 2, Voi. I, 28, «Memoriile secţiei istorice», «Gobl», Bucureşti, 1905.
- *Despre unguri şi episcopiile catolice din Moldova.* Extras din «Analele Academiei Române», S. 2, Tom 27, «Memoriile secţiei istorice», «Gobl», Bucureşti, 1905.
- *Note genealogice şi biografice despre familiile Buhus şi Rosetti, foşti proprietari ai moşiei Bohotinului.* «Gobl», Bucureşti, 1906.
- Extras. «Analele Academiei Române», Tom 29, «Memoriile secţiei istorice», Bucureşti, 1906.
- *Pămîntul, sătenii şi stăpînii în Moldova.* Tom 1, «Socec» (555 pag), Bucureşti, 1907 (de la origini pînă la 1834).
- *Pentru ce s-au răsculat ţăranii.* «Socec» (699 pag), Bucureşti, 1907.
- Despre cenzură în Moldova. 1-4, «Gobl», Bucureşti, 1907.
- *Acte şi legiuiri privitoare la chestiunea ţărănească.* (Cu De. Sbera Seheeanu), «Socec», Bucureşti, 1907/1908.
- *Un proces de sacrilegiu la 1836 în Moldova.* Extras din «Analele Academiei», 2, S. 2, Tom 31, «Memoriile secţiei istorice», «Gobl», Bucureşti, 1909.

Scanned with OKEN Scanner

- *Cum se căutau moşiile în Moldova la începutul veacului XIX.* Extras «Analele Academiei Române». «Memoriile secţiei istorice», S. 2, Tom 31, «Gobl», Bucureşti, 1909.
- *Nici într-un chip cu Rusia.* Tip. «Ionescu», Bucureşti, 1914.
- *Poveşti moldoveneşti.* «Viaţa Românească» (236 pag), Bucureşti, 1920.
- *Despre succesiunea domnilor moldoveni dintre Laţcu şi Alexandru cel Bun.* Extras «Viaţa Românească», Iaşi, 1923.
- *Amintiri. Ce-am auzit de la alţii.* «Viaţa Românească», Iaşi, 1927.

1907. Tv. 1

PĂMÂNTUL

SĂTENII ŞI STĂPÂNII

IN MOLDOVA

DE

RADU ROSETTI

Fără cunoştinţa trecutului du 4 poate judeca în chip sănătos starea de astăzi a gospodăriei naţionale. (Dr. Th. v. der Goltz, Agrarwesen u. Agrarpolitik.)

TOMUL I

DELA ORIGINI PÂNĂ LA

210565
B.C.U. - IASI

BUCUREŞTI
Atelierele grafice SOCEC & Co., Societate Anonimă
1907

NICOLAE O. POPOVICI – LUPA
(1864-1949)

agronom, economist, profesor

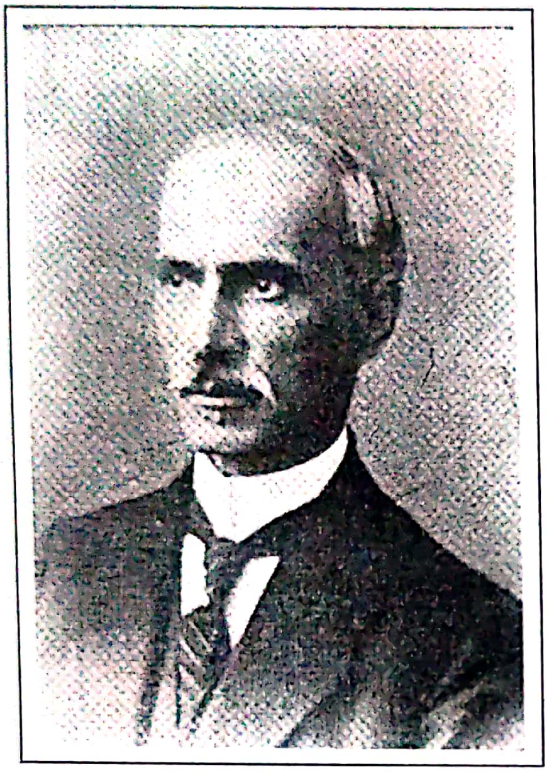

După fondarea oricărei ştiinţe, evoluţia ei are loc prin acumulări şi salturi valorice care marchează progresul în domeniul pe care îl serveşte. Acestui principiu i s-a supus şi economia rurală care a avut ca primi fondatori pe Ion Ionescu de la Brad şi P.S. Aurelian. Prin activitatea didactică, publicistică şi practică, Popovici-Lupa a marcat o etapă de salt valoric. El a fost persoana care a. realizat o primă lucrare de sistematizare a cunoştinţelor acumulate în acest domeniu timp de 75 de ani.

Nicolae O. Popovici-Lupa s-a născut la 25 octombrie 1864 la Nicoreşti, judeţul Tecuci. A absolvit liceul în 1882 la Tecuci, iar prin îndrumarea profesorilor de aici, în acelaşi an, s-a înscris la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău. Aici a fost , mult apreciat pentru interesul său în pregătire, ajungînd unul dintre cei preferaţi de P. Aurelian astfel că după absolvire, în 1885, a fost trimis cu sprijinul său la studii în Germania, la Institutul Agronomic al Universităţii din Halle. Tot aici a făcut mai tîrziu şi studii de doctorat obţinînd titlul ştiinţific în 1899 cu lucrarea *Cultura porumbului din România.*

Timp de 10 ani după întoarcerea în ţară a lucrat în M.A.D. ca inspector pentru învăţămînt, iar din 1899 ca profesor suplinitor la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău, pentru obiectul Economie rurală (1899). Desigur activitatea sa anterioară ca inspector al «şcoalelor de agricultură» îi confereau competenţa necesară pentru a depune o activitate rodnică. Contribuţia sa ulterioară s-a desfăşurat pe trei coordonate distincte, devenind o personalitate a cărui cuvînt era mult luat în seamă. Primul dintre domenii a fost «economie rurală», apoi îmbunătăţirea învăţămîntului agricol şi pe acelaşi plan o foarte intensă activitate de publicist agronom, fiind unul dintre cei mai de seamă colaboratori la «Cîmpul» şi «Viaţa agricolă», dar şi la alte reviste pentru săteni. Tot în acest gen de activitate se înscrie publicarea unor lucrări de interes general pentru practica agricolă şi pentru şcolile inferioare de agricultură. Astfel, în anul 1899, a publicat *Cărticica cultivatorului de sfeclă* pentru stimularea extinderii şi sporirii producţiei la această cultură care era în atenţia agronomilor. Ei apreciau că extinderea culturii sfeclei putea avea efecte pozitive asupra economiei gospodăriei săteanului, pe baza exemplelor din ţările vest - europene. Această lucrare, bogat ilustrată, care prezenta şi importanţa economică a culturii, a primit o bună apreciere din partea specialiştilor şi a fost premiată la Societatea Centrală de Agricultură.

Scanned with OKEN Scanner

O lucrare interesant concepută sub formă de dialog, în care un agronom învăţat dă sfaturi unui ţăran luminat, a publicat-o în anul 1901 sub titlul *Îngrăşarea cîmpurilor*. În introducere, autorul arată că «*toţi trăim după agricultură încît este necesară neapărat o îmbunătăţire a stării economice a săteanului*» şi explică pe înţeles modul de epuizare treptată a nivelului fertilităţii solului, în lipsa aplicării îngrăşmintelor: «*pămîntul e ca o pungă cu bani din care luăm mereu şi nu punem nimic înapoi; cu timpul se goleşte*». În discuţia cu săteanul, agronomul explică cum gunoiul de grajd este cel mai bun îngrăşămînt, ieftin şi la îndemînă, şi-i dă apoi cunoştinţe despre întocmirea platformei de gunoi şi despre modul de folosire a acestuia la cultura porumbului, sfeclei, cartofului, tutunului, cicorii şi pe pajişti. Agronomul explică plugarului că sporirea producţiei i-ar permite reducerea suprafeţelor la cele 2 - 3 culturi ce le are şi extinderea numărului de plante cultivate. El propune pentru o proprietate mică de 5 pogoane următoarea structură: 2 pogoane porumb, 1,5 pogoane grîu, 1/2 pogoane sfeclă furajeră şi 1 pogon plante de nutreţ. Tratează apoi cunoştinţe despre producerea compostului şi îngrăşămintele verzi, adăugind aspecte economice ale utilizării lor.

O preocupare foarte presantă a timpului său a fost în legătură cu consumul exagerat de mămăligă în rîndul sătenilor. Pe atunci pelagra era o boală des întîlnită. Nicolae Popovici-Lupa a efectuat o lucrare cu privire la aprecierea valorii nutritive a porumbului şi înlocuirea mămăligii cu pîine. Practic, inversa raportul de consum care era. Punînd problema direct, în introducere spunea: «*Nu e om politic care preocupat de starea deplorabilă a săteanului român să nu afirme că una din cauzele acestei stări este şi hrana lui insuficientă, mai ales în calitate*». În anii 1887 -1889, a efectuat determinări privind valoarea nutritivă a porumbului, ajungînd la concluzia că se impune înlocuirea lui cu pîine şi propunea în acest sens reducerea suprafeţelor cultivate cu porumb în favoarea celor ocupate cu grîu, iar în plus, recomanda extinderea cartofiilui, fasolei, mazării şi plantelor de nutreţ pentm sporirea producţiei zootehnice. Astfel, pentru o proprietate mijlocie de 40 pogoane propunea următoarea repartizare a suprafeţelor: 20 pogoane grîu, 10 pogoane porumb, 4 pogoane rapiţă, 2 pogoane orz, 2 pogoane ovăz, 5 pogoane plante furajere. Aceasta este una din primele lucrări care propune introducerea cartofului în producerea pîinii pentru ridicarea calităţii. Găsim aici o afirmaţie dureroasă pentru starea oamenilor satului de atunci (1900): «*Sînt sate în care nu găseşti un cuptor pentru copt pîine*». În anul 1904 publica lucrarea *Studiu asupra domeniului Meszoheghyes din Ungaria,* care de altfel era des vizitată de agronomi şi chiar de către elevii Şcolii Centrale de Agricultură de la Herăstrău.

În sprijinul pregătirii elevilor din şcolile inferioare de agricultură, a celor din şcolile normale şi pentru licee, mai tîrziu a publicat lucrarea *Agricultura*; o carte foarte bine întocmită pe bază bibliografică, avînd ca ghid lucrarea similară a germanului Nowachi. Pentru calitatea sa didactică ea a cunoscut 6 ediţii: ultima în două volume. Aceasta a primit chiar premiul Academiei Române pe anul 1908 în valoare de 1.000 lei. Autorul îşi propunea ca acest manual să corespundă pentru însuşirea cunoştinţelor agricole necesare unui învăţător la sat, să servească la îndreptarea practicilor greşite ale sătenilor, să fie pe înţelesul tuturor.

Conţinutul lucrării are o notă specifică agrofitotehnică, cu accent pe aspectele practice, fapt concordant scopului propus. Prezentarea ei este făcută în limbaj adecvat nivelului şcolilor inferioare, cu explicaţii şi exemplificări pentru înţelegerea textului; cu desene clare şi reţete practice simple, cu date precise. Partea I-a se referă la sol şi climă, lucrarea terenurilor în cultură, lucrările solului, fertilizare, semănat, îngrijirea culturilor, recoltare, iar partea a II-a la cultura plantelor de cîmp.

Scanned with OKEN Scanner

Încă din perioada activităţii la Casa Rurală, N. O. Popovici-Lupa a avut preocupări în domeniul economiei rurale. În acele ţinuturi se întelegea foarte bine că nu este totul să produci; are importanţă efectul financiar de producţie prin valorificarea ei, pentru a aduce neapărat beneficiul atît de necesar progresului. Pe baza unor lucrări anterioare, între care *Economia rurală* de G. Maior şi a experienţei personale a publicat în anul 1912 *Elemente de economie rurală,* reeditată mai tîrziu. Acest material a stat la baza publicării *Manualului de Economie Rurală* în anul 1939, în 2 volume, la vîrsta de 73 de ani. A fost primul manual important de nivel superior în domeniul acestei ştiinţe, iar autorul este recunoscut unanim ca precursor în această privinţă. Vorbind despre limitele economiei agrare arata că: «*Economia agrară se referă la mijloacele şi forţele de producţie în general, dar ea priveşte direct aspectele numai din punct de vedere economic şi nu din cel special sau tehnic*». Spre exemplu în creşterea oilor economia se ocupă numai de studiul condiţiilor de desfăşurare a activităţilor tehnice şi de modul cum se pot obţine maximum de producţii. Mai greu se deosebeşte economia rurală de «estimaţiuni», pentru că toate trei sînt ramuri ale aceluiaşi trunchi, de aceea aceste specialităţi le-a introdus autorul în volumul II al lucrării, ca parte separată.

Volumul I al manualului tratează următoarele aspecte: terenuri (pentru toate scopurile), clădiri şi maşini agricole, vitele de rentă, de muncă etc. Volumul II cuprinde îndrumări privind organizarea economică a întreprinderilor agricole, iar ca parte a III-a a lucrării, conducerea exploataţiilor rurale şi estimaţii agricole. Din conţinutul lucrării reţinem cîteva idei generale utile pentru agricultură oricînd. Autorul îndeamnă la efectuarea unor cheltuieli reduse pentru maximum de producţie posibil, pentru economie de cheltuieli prin aplicarea judicioasă a măsurilor tehnice.

Desfacerea produselor de către micul proprietar pe pieţe mici nu este rentabilă, el este dezavantajat faţă de marele producător care le valorifică la achiziţie. Dar în privinţa creşterii păsărilor situaţia se află în stare inversă. Cheltuielile de creştere a păsărilor în mica gospodărie sînt foarte reduse faţă de creşterea industrială.

Cu privire la creşterea vitelor arată că ţăranul pierde mult vînzînd vite slabe, pe care cei care le cumpără le vînd îngrăşate cu un preţ foarte rentabil. El recomandă îngrăşarea acestora în unităţi anexe pe lîngă diverse fabrici care dispun de reziduuri (fabrici de zahăr, de alcool, ulei, etc).

Întreţinerea boilor este mult mai uşoară decît a cailor, care cer şi cheltuieli pentru potcovit. Calul se uzează biologic în procent de 10-12% anual şi prin utilizare la ham timp de 8-10 ani valoarea lor dispare, rămîne pielea. Boii care cresc 3-4 ani se folosesc 5 ani la muncă, suferă anual o uzură de 4%, dau gunoi bun iar în final pot fi valorificaţi. În privinţa zilelor de muncă anuale, caii merg 250-279 zile pe an iar boii 200-250. În Germania o zi de muncă cu boii costă 1,73 mărci iar cu caii 2,20 mărci. Autorul dă aceste date fără a pleda pentru utilizarea exclusivă ci pentru una echilibrată a acestor animale la muncile agricole. În lucrare se dau aspecte privind zonarea producţiei agricole, parte din ele valabile şi în zilele noastre.

Nicolae Popovici-Lupa a publicat cîteva lucrări în problema băncilor, creditului rural, a obştiilor arendare şi tovărăşii, avînd în această privinţă poziţii mai neclare comparativ cu Şt. Radianu, C. Filipescu sau M. Popovici. Era animat de ideea necesităţii îmbunătăţirii vieţii ţăranilor, dar fără măsuri radicale. El susţinea ideea înmulţirii proprietăţilor mijlocii ca măsură de ridicare a nivelului general al agriculturii şi vieţii săteanului, ceea ce desigur era o iluzie în acele vremi. El s-a aflat însă între cei mai activi militanţi pentru împroprietărirea absolvenţilor şcolilor de agricultură, care urmau să-şi organizeze unităţi etalon ca ale statului. Această idee lansată în anul 1901 de I. Lahovary şi N. Filicescu a

Scanned with OKEN Scanner

fost imediat îmbrăţişată de toţi marii agronomi ai timpului: Sandu-Aldea, Cârnu-Munteanu, Max. Popovici, C. Filipescu şi alţii, dar orice efort a fost zădărnicit «*în cameră*», iar aplicarea ideii s-a amînat pînă cînd a devenit inoperabilă. Principalele sale lucrări în acest domeniu au fost: *Reforme pentru săteni* (1907), *Arendarea moşiilor statului* (1906), *Starea agrară a săteanului român* (1907), *Proiect de lege asupra tocmelilor agricole* (1907), *Starea actuală a creditului în agricultură* (1928) precum şi numeroase articole în «Cîmpul», «Viaţa agricolă», «Pagini agrare şi sociale», «Agricultura nouă».

Nicolae O. Popovici-Lupa a fost un mare susţinător al progresului învăţămîntului agricol. Prin activitatea sa agronomică, didactică şi publicistică, rămîne o mare personalitate a primelor decenii ale veacului nostru. Avea realizări, avea personalitate care impunea. Era apreciat ca un profesor distins şi activ, foarte legat de Şcoala Centrală de la Herăstrău unde a lucrat pînă la o vîrstă înaintată, fiind chiar prorector pe timpul cînd Marin Chiriţescu Arva era rector (1930-193 5). În acest domeniu a publicat memorii şi articole în reviste sau broşuri, propunînd soluţii realiste pentru progresul învăţămîntului. Este locul să amintim că alături de C. Sandu-Aldea, Gh. Ionescu-Şişeşti şi alţii, a contribuit hotărîtor la transformarea Şcolii Centrale de la Herăstrău în Şcoala Superioară de Agricultură (1915) şi apoi în Academia de Înalte Studii Agronomice Bucureşti (1929).

În activitatea publicistică a înlocuit pe Şt. Radianu în perioada 1895-1896 la redactarea Jurnalului Societăţii Centrale de Agricultură, fiind ani în şir un colaborator statornic şi valoros.

N. Popovici-Lupa a fost unul dintre cei mai activi agronomi în fondarea revistelor şi societăţilor agronomice. Îl întîlnim în grupul celor care au editat timp de aproape 20 ani «Jurnalul Societăţii Centrale Agricole», a făcut parte din colegiul de redacţie al revistei «Cîmpul» editată în anul 1902, apoi al revistei «Viaţa agricolă» în 1910. A fost membru fondator al «Societăţii absolvenţilor şcolilor de agricultură» şi a «Societăţii Inginerilor Agronomi». A fost participant activ la toate congresele Societăţii Inginerilor Agronomi şi era un distins orator la evenimente de bucurie şi de tristeţe.

Activitatea agronomică, didactică şi cea profesional-publică 1-a menţinut pe acest om blînd şi distins în permanentă actualitate şi atenţie, fiind unul dintre cei mai respectaţi şi preţuiţi precursori în timpul vieţii. A decedat la 16 februarie 1949 în Bucureşti. Posteritatea va avea temeinice motive să-1 considere un precursor modern în «economia agrară», model de persoană distinsă, un mare iubitor al agriculturii şi ţăranului, o distinsă personalitate didactică.

Nicolae O. Popovici-Lupa
(Bibliografie selectivă)

- *Îngrăşarea cîmpurilor.* «Gutenberg», Bucureşti, 1901.
- *Studiu asupra domeniului Meszoheghyes din punct de vedere economic.* «Buletinul Agriculturii», an. 16, nr. 7-8, «Mătzătzeanu», Bucureşti, 1904.
- *încercare asupra valorii alimentare a porumbului.* «Buletinul Societăţii de Ştiinţe», nr 14, «Monitorul Oficial», nr 6-7,1905.
- *Arendarea moşiilor statului la tovărăşii de săteni şi în loturi pe termen mare.* «Minerva», Bucureşti, 1906.
- *Reforme pentru săteni,* «Cronica»,Bucureşti, 1907.
- *Un proiect de lege asupra tocmelilor agricole.* Economia Naţională nr. 10-11, «Eminescu», Bucureşti, 1907.

Scanned with OKEN Scanner

- *Scurtă dare de seamă asupra învăţământului agricol şi menajer rural.* Tip. «Ionescu». Bucureşti, 1909.
- *Observaţii asupra legii pentru arendarea moşiilor.* Rev. «Viaţa agricoiă», 1910.
- *În chestia Şcolii de Agricultură de la Herăstrău.* Rev. «Viaţa Agricolă», 1912.
- *Elemente de economie rurală pentru uzul agricultorilor şi şcolilor de agricultură.* Vol. I. Ed. a Ii-a, «Universala», Bucureşti, 1925.
- *Metode de. estimaţie a capitalului funciar în agricultură* «Bucovina», Bucureşti, 1926.
- *Memoriu privitor la organizaţia studiului economiei rurale.* Extras «Buletinul Agriculturii», voi. 6, nr. 11 -12, 1928.
- *Manual de economie rurală precedată de cunoştinţe elementare de economie politică şi urmată de Noţiuni de cooperare, contabilitate agricolă, noţiuni de drept şi legislaţie agricolă.* «Convorbiri literare», Bucureşti, 1929.
- *Cîteva generalităţi despre economia rurală.* «Buletinul Agriculturii», vol. 5/1928, Tip «Bucovina», Bucureşti, 1928.
- *Cinci ani de experienţă cu cîteva rotaţii tipice.* Extras «Agricultura Nouă», nr. 7-8, Cluj, 1935.
- *Problemele învăţământului nostru agricol superior.* Comunicare. Al 13-lea Congres Agricol, Bucureşti, 1937.
- *Cultura nutreţurilor în gospodăria particulară şi în economia naţională.* Rev. «Viaţa agricolă», 1937.
- *Chestia ţărănească.* Rev. «Agricultura Nouă», nr. 5/1938, «Cartea Românească», Cluj, 1938.
- *Politica noastră agrară.* Rev. «Viaţa agricolă», 1942.

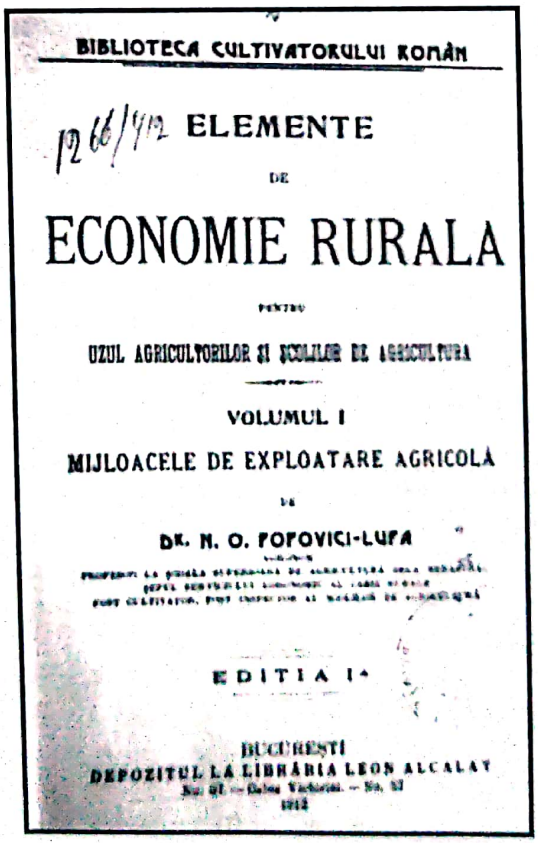
BIBLIOTECA CULTIVATORULUI ROMÂN

12 66/912 ELEMENTE

DE

ECONOMIE RURALA

PENTRU

UZUL AGRICULTORILOR ŞI ŞCOLILOR DE AGRICULTURA

VOLUMUL I

MIJLOACELE DE EXPLOATARE AGRICOLĂ

DE

DR. N. O. POPOVICI-LUPA

EDITIA I-A

BUCUREŞTI

DEPOZITUL LA LIBRĂRIA LEON ALCALAY

Scanned with OKEN Scanner

MIHAIL ŞERBAN
(1887-1947)
organizator de şcoală şi economist agricol

Prin formaţia sa intelectuală strălucită şi studiile în domeniul economiei agricole, M Şerban se situează pe drept, alături de Petre Aurelian şi N. Cornăţeanu, acesta din urmă fiind cel mai activ şi mai fecund reprezentant al acestei ramuri a ştiinţelor agricole. Prin activitatea de organizator de şcoală îl putem asemui lui Constantin Sandu Aldea şi lui Haralamb Vasiliu, dar pentru că el a activat un timp mai apropiat de noi, pînă la sfîrşitul războiului al doilea mondial, putem să-l comparăm ca personalitate, cu E. Negruţiu, cel care a făcut din şcoala agronomică din Cluj, un adevărat Institut Agronomic, care poate rivaliza cu orice şcoală similară din Europa. Preocupările adînci în cele două direcţii amintite nu i-au permis lui M. Şerban să întreprindă cercetări importante de specialitate agronomică pură, încît din aceste motive a rămas aproape necunoscut pentru generaţiile următoare, comparativ cu alţi înaintaşi ale căror lucrări sînt frecvent sau sporadic întîlnite în diverse bibliografii, avînd o anumită valabilitate chiar şi în zilele noastre.

Mihail Şerban s-a născut la Seghedin (Ungaria) în 3 septembrie, anul 1887, fiind fiul unui magistrat, crescut în atmosfera luptei românilor transilvăneni pentru menţinerea fiinţei naţionale. Bunicul său, Visarion Roman, a fost primul economist ardelean de seamă, iar acest dar a fost moştenit din plin de nepotul său, aşa cum s-a dovedit mai tîrziu. Şcoala primară şi clasele liceale le-a făcut sub ocupaţia austro-ungară. După absolvirea cursurilor medii cu rezultate strălucite, ca urmare a dotării sale intelectuale deosebite şi a preocupării familiei, a urmat studii agronomice la Universitatea din Halle - Germania apoi a parcurs studii juridico-economice la Geneva şi, în sfîrşit, studii comerciale la Viena. Tot la Viena şi-a susţinut şi doctoratul în drept. În anul 1915 şi-a echivalat doctoratul în drept la Universitatea din Iaşi, la vîrsta de 28 de ani. Aceste studii de lungă durată, într-un adevărat evantai de specialităţi i-au permis lui M. Şerban formarea unui orizont larg şi realist asupra problemelor mondiale ale vremii, integrînd agricultura românească acestui context general.

După terminarea studiilor s-a întors în ţară, iar în anul 1915 a primit postul de conferenţiar la disciplina «*Economie rurală şi politică agrară*», la Secţia de Agricultură

Scanned with OKEN Scanner

din cadrul Facultăţii de Ştiinţe a Universităţii din Iaşi, înlocuind-ul pe Gh. Ionescu - Şişeşti, care a fost mobilizat în războiul din Sud (1914-1916).

Aici, la şcoala profesorului Haralamb Vasiliu, Mihail Şerban a activat pînă în anul 1918, cînd a fost chemat la Academia de Agricultură de la Cluj, în calitate de director. La Cluj începe rodnica sa activitate de conducător şi făuritor de şcoală agronomică, din anul 1919 pînă în anii dictaturii militaro-fasciste şi ai celui deal doilea război mondial. În timpul războiului şi-a urmat studenţii la Timişoara, iar în 1947, s-a stins din viaţă, la o vîrstă a deplinei puteri de creaţie, producînd o dureroasă pierdere pentru învăţămîntul superior agricol şi pentru ştiinţele economice agricole din ţara noastră.

Primind funcţia de director al Academiei de Agricultură de la Cluj într-o perioadă cînd învăţămîntul legiferat era unul de nivel „Şcoală Superioară" şi nu universitar, M. Şerban s-a alăturat neobositului şi tenacelui Sandu Aldea pentru a obţine statut de învăţămînt universitar. El preconiza că acest învăţămînt să fie condus pe baza unor principii unice, cu regulament unic de funcţionare pe ţară. Deşi dorinţa sa a fost realizată abia în anul 1928, în scurt timp a instituit un model de organizare a şcolii de la Cluj, care de fapt era ceea ce a preconizat înainte. Astfel, în anul 1921a fost promulgat regulamentul comun de funcţionare pentru Academia de Agricultură din Cluj şi Şcoala Superioară de Agricultură de la Herăstrău care a fost întocmit de M. Şerban şi pus de acord cu ideile lui C. Sandu - Aldea. Acest regulament a constituit o bază foarte utilă pentru organizarea şi ridicarea nivelului învăţămîntului agricol, cu toate că el n-a reuşit să aducă şi o îmbunătăţire a bazei materiale. Abia în anul 1929, M. Şerban a redactat şi prezentat spre aprobare Legea pentru înfiinţarea Academiilor de înalte studii agronomice de la Cluj şi Bucureşti, care a fost aprobată în Senat şi prin aplicarea ei imediată s-a produs ridicarea învăţămîntului acestor două instituţii la nivel de « învăţămînt superior-universitar». S-a încheiat astfel o luptă fără arme, dar foarte îndelungată şi îndîrjită între conducerile Ministerului Agriculturii şi Învăţămîntului* pe de o parte, şi cadrele didactice ale celor două şcoli. Lui M. Şerban i-a revenit sarcina de a finaliza întocmirea legii amintite, datorită profundei sale competenţe economico-juridice, dar şi cunoaşterii problemelor învăţămîntului agricol la zi. Conform acestei legi, cele două instituţii au primit ferme, alte mijloace didactice şi noi posturi de personal didactic, iar în plus, un lucru mult dorit - «autonomie universitară bugetară». Legea mai cuprindea «Statutul învăţămîntului agricol superior», echivalarea studiilor agronomice făcute în străinătate, specializarea practică şi ştiinţifică a cadrelor pentru agricultură, etc.

Ca efect a acestei legi s-a triplat numărul de cadre şi conferinţe, iar în anul 1932 s-a dat. În folosinţă o nouă clădire, cu laboratoare, amfiteatre şi o aulă, care erau deosebit de necesare şi care reprezintă şi azi «clădirea centrală» a Institutului Agronomic din Cluj. În acelaşi timp s-a dezvoltat ferma didactică de la Mănăştur, ca bază practică, alături de Staţiunea de Cercetări pentru Amelioararea Plantelor a ICAR-ului, într-o fermă de organizare model, o atractivă pildă spre profesia de agronom. În acelaşi scop, Mihail Şerban a obţinut şi fonduri pentru dotarea moşiilor de la Cîmpia Turzii şi Cojocna, care făceau parte tot din baza practică a institutului.

*** Ministerul Învăţămîntului din Romînia a urmărit în toate perioadele istorice, inclusiv la începutul secolului XXI, să înlăture ministerele tehnice de la coordonarea pregătirii de specialitate a studenţilor din şcoli tehnice. Din anul 1995, această excludere este totală, cu efecte dezastruoase.**

Scanned with OKEN Scanner

Mihail Şerban a avut o preocupare deosebită pentru crearea condiţiilor de muncă pentru cadrele didactice, fiind convins că valorificarea calităţilor personale, trebuie sprijinite printr-o bază materială corespunzătoare. Astfel, biblioteca academiei, care avea în anul 1919 numai 8000 volume, aproximativ cît o mică bibliotecă comunală de azi, a sporit pînă în anul 1938 la 25.000 exemplare, fiind în acei ani o mare bibliotecă agricolă în ţară. Tot pe linia ridicării calitative a activităţii cadrelor didactice, Mihail Şreban a încurajat munca de cercetare ştiinţifică a colegilor, fiind în această privinţă deosebit de activ în organizarea de sesiuni de comunicări ştiinţifice cu rezultate ale cercetării, obţinute în noile condiţii materiale create.

Într-un scurt interval de timp, sub conducerea lui, «Buletinul Academiei de Înalte Studii Agronomice - Cluj» a publicat peste 6000 pagini de lucrări de cercetare, fiind o realizare deosebită în ţară. În baza relaţiilor sale largi de colaborare cu numeroase instituţii ştiinţifice din lume a reuşit ca buletinul respectiv să ajungă în peste 200 de institute de învăţămînt superior agricol, institute de cercetări, şcoli agricole, din întreaga lume, fiind astfel cunoscut învăţămîntul agricol românesc, peste hotare, cu preocupările lui. Concepţiile sale despre învăţămîntul agricol corespund cu viziunile actuale în conţinutul lor esenţial. El spunea că rolul învăţămîntului agricol superior este de a da studenţilor o pregătire superioară în domeniul ştiinţelor agricole şi a contribui, prin cercetare, la rezolvarea problemelor ştiinţifice şi practice, care interesează agricultura ţării. El acorda o importanţă egală bunei organizări a învăţămîntului teoretic şi învăţămîntului practic, căci pentru o pregătire temeinică, efectul acestor două laturi ale procesului unic de pregătire a studenţilor agronomi, trebuie să se completeze reciproc. Rezultatele deosebite ale muncii sale în organizarea învăţămîntului agricol superior, pe baza unor principii obiective şi printr-o muncă foarte laborioasă, l-au făcut cunoscut în lumea agronomică. Mulţi ani a fost preşedinte al Senatului Învăţămîntului Superior Agronomic, organism de nivel naţional, precum şi vicepreşedinte al «Comisiei Internaţionale Permanente a învăţămîntului Agricol» care a onorat învăţămîntul nostru agricol.

Activitatea ştiinţifică a lui M. Serbau s-a desfăşurat în domeniul economiei şi politicii agrare, fiind preocupat permanent de găsirea unor soluţii care să contribuie, atît cît era posibil în societatea de atunci, la îmbunătăţirea vieţii ţăranilor, prin armele de care dispunea omul de ştiinţă. Vorbind despre rolul ţărănimii în viaţa ţării spunea: «*Aceia care am crescut sub forţa monarhiei habsburgice, am învăţat să apreciem la justa ei valoare importanţa pe care o are situaţia economică a ţăranului român pentru viitorul acestui neam*». El nutrea un adevărat cult pentru acei, care în acele vremi «erau Tara» - Abia Împlinise 20 de am, cînd după stingerea focului răscoalelor ţărăneşti din 1907 a cutreierat ţara peste tot, pentru a aduna materiale cu fapte autentice, de la cei care au suportat direct harapnicul vechilului, foamea şi gloanţele comandate a fi trase în trase... Astfel a reuşit să culeagă date zguduitoare despre cauzele, desfăşurarea şi modul în care au fost înăbuşite sîngeroasele răscoale ţărăneşti. Interesul şi compasiunea sa pentru această clasă năpăstuită are o izbitoare asemănare cu acelea ale boierului Radu Rosetti. descendent de viţă domnească, ce şi-a condamnat cu asprime obîrşia şi nelegiuirile boiereşti.

Din aceste studii M. Şerban a întocmit teza sa de doctorat, susţinută la Universitatea din Halle sub titlul *Rumäniens Agrar verhältuisse* publicată mai apoi în anul 1914 la Berlin. În concluziile lucrării autorul avansa o idee în legătură cu împroprietărirea ţăranilor. El spunea: «să se facă o expropiere a moşierimii în favoarea ţăranilor, sau o revoluţie să pună cu forţa ţărănimea în.drepturile ei». Apreciind valoarea

Scanned with OKEN Scanner

acestei lucrări, ilustrul nostru istoric N. Iorga spunea: «*Nu cunoaştem o altă lucrare care să cuprindă în aceleaşi limite un număr aşa mare de fapte sigure şi idei drepte asupra marii probleme agrare din România*», în publicaţia «Buletinul Institutului pentru Studii Sud - Est Europene».

În anul 1915, curînd după instalarea sa ca profesor la Iaşi a publicat lucrarea *Problemele noastre agrare* fiind prima comunicare ştiinţifică a unui economist român cu scopul clar de a justifica necesitatea unei reforme agrare, după Răscoala din 1907, de cel care avea obligaţia să-i protejeze, însuşi monarhul Carol I. Azi, toţi cei care stiu acest lucru „se fac că uită" şi proslăvesc o instituţie care n-a adus mult bine romînilor. Această lucrare recunoscută în cele mai înalte cercuri ştiinţifice şi politice, l-a consacrat ca mare specialist în economie agrară. Mai mult, la propunerea istoricului N. Iorga. M. Şerban a primit pe baza valorii ei deosebite, Premiul Academiei Române, pe anul 1915.

O altă lucrare cu fond economico - politic, publicată în anul 1932 la Bucureşti, a intitulat-o *Asanarea datoriilor agricole.* Conţinutul lucrării constituie un model de profundă analiză critică, a modului în care s-au ridicat datoriile agricole şi a greutăţilor ce apăsau economia ţărănească din cauza lor.

Alte lucrări publicate de profesorul M. Şerban ne dezvăluie o mare personalitate în domeniul economiei sociale agricole: „Criza generală agricolă şi situaţia agrară în Romînia" (1930); „Suprapopulaţia agricolă şi viitorul economiei romîneşti" (1933); „Ţările agrare extensive şi potenţialul de afirmare a intereselor naţionale" (1940); „Introducere în studiul agronomiei sociale" (1942).

Profesorul M. Şerban a fost subsecretar de stat la Ministerul Agriculturii sub două guverne (1929-1931); a sprijinit aspiraţiile ţărănimii şi prin activitate politică, fiind membru PNŢ şi deputat în Parlamentul Romîniei (1928). A fost o personalitate faimoasă: membru al „Academiei de Agricultură din Romînia" (1943), membru al „Federaţiei Internaţionale a Tehnicienilor Agronomi", membru al Uniunii Naţionale a Svederilor Cehi" ş.a.

În calitatea sa de membru în Federaţia Internaţională a Tehnicienilor Agronomi, Mihail Şerban a cunoscut activitatea a peste 100 de instituţii din lume. Pe această bază a elaborat lucrarea *Învăţămîntul agronomic superior,* scopul, metodele, organizarea şi programul său, în care se dezvăluie ca promotor al ideii uniformizării modului de organizare a acestui învăţămînt pe plan mondial. Ideea urmărea, desigur, să ofere posibilitatea unui progres organizatoric rapid pentru acele ţări, care erau încă mult în urmă în acest domeniu. Prezentată în anul 1930 la al V-lea Congres Internaţional al Învăţămîntului Agricol Superior la Buenos Aires. această lucrare s-a bucurat de un larg ecou în rîndul participanţilor.

Evoluţia ştiinţei şi a societăţii după primul război mondial a adus unele optici noi în practica agricolă; acestea au fost sintetizate şi prezentate de Mihail Şerban în următoarele aspecte: apariţia şi dezvoltarea mecanizării lucrărilor agricole, dezvoltarea transporturilor, evoluţia tehnicii comerţului, progresul ştiinţelor agricole, fărîmiţarea proprietăţilor funciare, începutul exodului rural, manifestarea crizelor generale economice, apariţia caracterului planificat al' economiei. Referitor la aceste constatări, el considera că orice societate trebuie să ţină seamă de aceste realităţi şi să acţioneze în conformitate, altfel era supusă unor riscuri greu de suportat, mai ales din punct de vedere economic. A trecut în nefiinţă la 3 aprilie 1947 şi este înmormîntat la Tuşnad.

Mihail Şerban a rămas în istoria învăţămîntului agricol românesc, ca un profesor de înaltă cultură, un mare patriot, făuritor de şcoală, un economist de cea mai înaltă factură, ca un continuator al tradiţiei familiei ilustrului înaintaş Visarion Roman.

Scanned with OKEN Scanner

Mihail Serban
(Bibliografie selectivă)

- *Noile îngrăşăminte azotoase.* Conferinţa «Flacăra», Bucureşti, 1914.
- *Criza generală agricolă şi situaţia agrară din România.* Discurs, «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1930.
- *Contribuţii la discuţia generală a bugetului pe exerciţiul 1930.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1930.
- *Organizarea camerelor de agricultură.* Discurs. «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1930.
- *Cuvîntare ... pentru asanarea datoriilor agricole în şedinţa Senatului din 8 aprilie 1932.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1932.
- *Sărbătorirea domnului M hail Şerban la Academia de înalte Studii Agronomice din Cluj,* 1932. *Suprapopulata agricolă şi viitorul economiei româneşti.* «Bucovina», Bucureşti, 1933.
-*L 'augmantation dupourvoir d'achet de populations agricoles.* Tip. «Naţională», Cluj, 1935.
-*L 'enseignement agronomique superieur* ... Raport. «Cartea Românească» Cluj, 1937.
-*Organizarea învăţămîntului agronomic superior.* «Cartea Românească», Bucureşti, 1937.
- *Ţările agrare extensive şi potenţialul de afirmare a intereselor naţionale.* «Cartea Românească», 1940.
- *Potenţialul de afirmare a statului nostru agrar.* Extras «Buletinul Facultăţii de Agricultură», nr. 1-3, 1944, «Universul», Bucureşti, 1944.
- *Introducere la studiul agronomiei sociale.* Conferinţa. «Independenţa», Bucureşti, 1940.

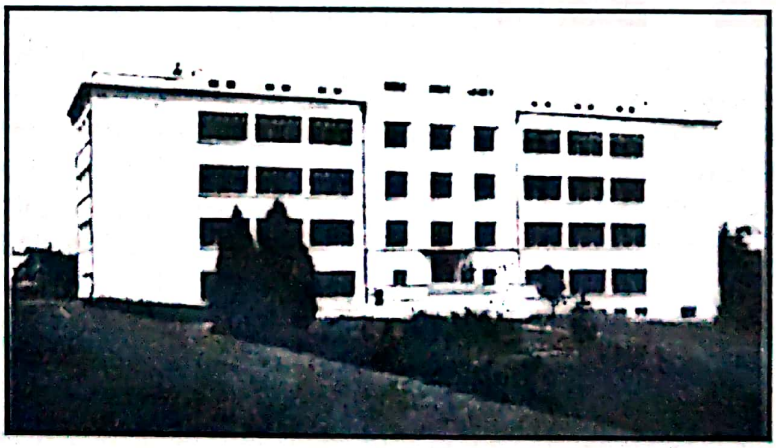

Academia de Înalte Ştiinţe Agronomice Cluj (1932)

Scanned with OKEN Scanner

NICOLAE CORNĂŢEANU
(1899 - 1977)

fondatorul cercetărilor de economie agrară şi contabilitate agricolă

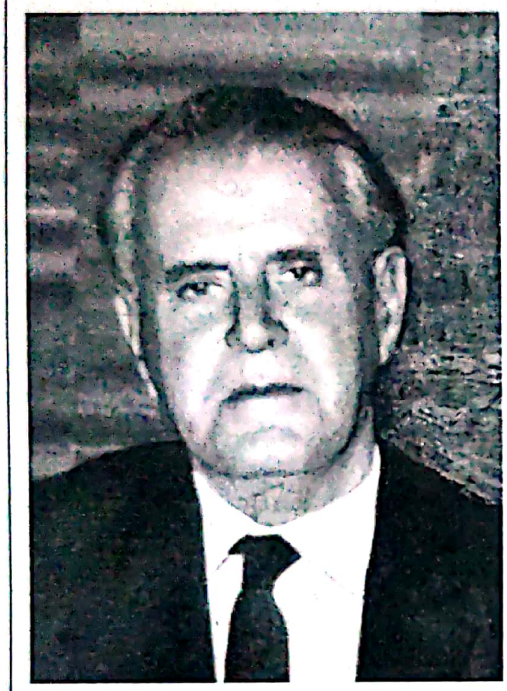

Există oameni al căror drum de muncă rodnică şi afirmare în sprijinul unui domeniu, fie el ştiinţific, administrativ sau economic este brutal închis de cursul istoriei, iar revenirea Ia trecut este imposibilă. Lovitura este şi mai grea cînd intervine la o vîrstă nici prea tînără, nici înaintată. Victimă a unei astfel de situaţii a fost Nicolae Cornăteanu, care la 41 de ani era surprins de al doilea război mondial şi întrerupt dintr-o activitate ştiinţifică de foarte mare importanţă pentru agricultura românească, care viza starea rentabilităţii şi posibilităţile de înflorire a economiei micii exploataţii ţărăneşti, precum şi a marilor ferme. Era de competenţă remarcabilă, o personalitate de marcă în lumea ştiinţifică a agronomilor.

Modul lent de intrare a ţăranului în statutul de proprietar de pămînt la noi, care a fost la dispoziţia marii proprietăţi timp îndelungat, a împiedicat complet formarea unei gîndiri economice în activitatea sa de gospodar. Lipsa de instruire l-a limitat la o muncă necesară subzistenţei şi trebuie să recunoaştem că această stare a durat multă vreme, pînă în zilele noastre. Sînt foarte puţini gospodari săteni care să-şi aşeze activitatea lor pe principii economice de rentabilitate. Vorbim despre cei care ar fi avut posibilitatea să o facă măcar în parte. Din acest punct de vedere starea noastră este cu totul nefavorabilă faţă de proprietarii de pămînt din ţările avansate ale Europei, încît cunoaşterea studiilor înaintaşilor noştri de economie agrară şi contabilitate agricolă a devenit o necesitate acută. Un reprezentant strălucit al acestui domeniu a fost Nicolae Cornăteanu, deşi activitatea sa intensă a durat numai 17 ani, pînă la Războiul început în anul 1940, a continuat pînă în anul 1968.

Nicolae D. Cornăteanu s-a născut la 22 februarie 1899 în satul Şocarici (Călăraşi), Jud. Ialomiţa. A urmat liceul la Tulcea şi a absolvit Şcoala Superioară de Agricultură de la Herăstrău în anul 1923 cu rezultate excelente, fiind creditat imediat cu o bursă de studii la cunoscuta şcoală austriacă «Hochschule ftir Bodenkulture», unde obţine titlul de doctor în ştiinţe agricole, în anul 1926.

Lucrarea sa *„Importanţa şi rentabilitatea creşterii vitelor" în România după reforma agrară* a fost întocmită pe baza unor cercetări concrete în ţară. aducînd orientări economice originale în domeniul abordat. Deşi era foarte tînăr, avea 27 de ani, a obţinut aprecieri unanim pozitive asupra pregătirii sale în cadrul concursului organizat

Scanned with OKEN Scanner

pentru ocuparea postului de conferenţiar de «economie rurală», fiind numit pe acest post la 1 octombrie 1926.

La scurt timp după numirea în învăţământul agricol superior a primit o bursă de studii pentru specializare în economie agrară la Politehnica din Zurich şi apoi la Uniunea Plugarilor Elveţieni din Brugg. Aici a studiat cu I. Laur, un foarte mare specialist în economie agrară. Specializarea sa în Elveţia l-a consacrat definitiv în domeniul acestei ştiinţe, care în paguba agriculturii şi a ţării a fost mereu marginalizată.

La înfiinţarea ICAR, în anul 1929, primul său director, eminentul savant agronom Gh. Ionescu Sişeşti l-a solicitat pe N. Cornăţeanu să ocupe postul de conducere al Secţiei de Economie Rurală, care era în acel timp, echivalent cu gradul de profesor universitar. Aici, timp de peste 10 ani a desfăşurat o activitate foarte bogată, de mare însemnătate pentru cunoaşterea stării economice a exploataţiilor agricole mici şi mari din ţara noastră, propunînd schimbări profunde în organizarea şi activitatea acestora.

În anul 1936 - 1937, N. Cornăţeanu a primit o bursă Rockfeller, studiind fenomenul economic din agricultura americană şi realizînd o aprofundare în specializarea sa.

În SUA a studiat economia rurală la Universitatea Cornell, efectuînd o foarte serioasă cercetare în teren asupra organizării fermelor din Berkeley (California), apoi în secţiile de cercetare economică a staţiunilor din Ilinois, Kansas şi Minnesota, state care au condiţii naturale relativ asemănătoare celor întîlnite în principalele zone agricole din ţara noastră.

După această pregătire, a fost definitivat ca profesor de economie rurală la Facultatea de Agricultură de la Herăstrău urmînd valorosului său dascăl şi colaborator de catedră, profesorul N.O. Popovici-Lupa, care depăşise vîrsta de 70 de ani. Fiind conştient că fără influenţă politică nu se pot realiza aspiraţiile de mai bine pentru agricultura românească, N. Cornăţeanu a activat şi în această postură, fiind deputat independent de Ialomiţa, în timpul guvernelor Armand Călinescu şi N. Iorga. Deşi nu împlinise 40 de ani, devenise o personalitate de prim rang în lumea agronomică; astfel că, în anul 1938, era ales preşedinte al Societăţii Agronomilor, ajungînd pe scaunul ocupat înainte de C. Sandu-Aldea. Gh. Cipăianu, Al. Nasta şi Gh. Ionescu-Şişeşti. Era de asemenea, reprezentantul breslei agronomilor în Consiliul general al Asociaţiei Generale a Inginerilor din România. În anul 1939, N. Cornăţeanu este numit ministru al Agriculturii în guvernul Iorga, fiind al patrulea agronom în această înaltă funcţie, care a fost deţinută de P.C. Aurelian, Gh. Cipăianu şi Gh. Ionescu-Şişeşti. Trebuie precizat acest lucru pentru că de la înfiinţarea Ministerului Agriculturii în secolul trecut şi pînă în 1940, dar chiar şi după ultimul război, acest post a fost ocupat de politicieni mai mult sau mai puţin obscuri.

Frămîntările politice premergătoare războiului din 1940, pe plan european nu au fost favorabile activităţii sale în funcţia de ministru la agricultură, care a durat doar în perioada de funcţionare a celor două guverne amintite.

Întreaga activitate profesională a profesorului Cornăţeanu s-a defăşurat în domeniul economiei agrare şi contabilităţii agricole, fiind primul agronom înalt specializat în acest din urmă domeniu. Înalta sa competenţă l-a determinat pe cunoscutul sociolog Dimitrie Gusti să-l solicite pentru a conduce echipa de economişti la tema «*Studiul economic al satelor*» în anii 1929 -1931, sub egida Institutului Social Român. Se ştie că aceste cercetări au stat la baza unor lucrări de sociologie de însemnătate naţională, pentru cunoaşterea reală a economiei satelor.

Scanned with OKEN Scanner

La fel ca mulţi iluştri înaintaşi, N. Cornăţeanu a întocmit lucrări importante pe baza studiilor efectuate în străinătate. Una dintre aceste lucrări a fost *Agricultura şi cooperaţia în Elveţia* (1938). Aflăm aici că în anul 1900, populaţia ce activa în agricultura acestei ţări reprezenta 33% din total şi în condiţii naturale vitrege Elveţia avea o agricultură model, unde micii proprietari aveau o activitate excelent organizată în cooperaţie de o diversitate şi eficienţă impresionantă.

Uniunea Cooperativelor Agricole din Elveţia de Est (germanică) a fost înfiinţată în anul 1883 şi aceasta ţinea atunci o contabilitate strictă în cooperative. Nicolae Cornăţeanu descrie un mare număr de tipuri de cooperative organizate de ţăranii elveţieni începînd cu cele de producţie în diverse ramuri agricole şi continuînd cu cele de valorificare.

O altă lucrare profundă, de specialitate economică, a publicat sub titlul *Reforma agrară şi gospodăria noastră agricolă,* prefaţată de N. O. Popovici-Lupa. Ea se referea la marea reformă din anii 1919 - 1926 care a dat ţăranilor 5.788.760 ha. În prefaţa lucrării, profesorul Lupa spunea: «*Pentru noul împroprietărit rezultă o mare datorie; aceea ca din bucăţica lui de pămînt să scoată cît mai mult cîştig, aceea de a duce pe piaţa oraşelor toate alimentele trebuincioase, aceea de a produce pentru export, întrucît exportul produselor agricole formează un însemnat venit pentru ţară*». Din păcate n-a fost să fie aşa decît într-o slabă măsură. Eficienţa micii gospodării de la noi a fost dintre cele mai slabe din Europa, din cauza pulverizării proprietăţii, a lipsei de instruire şi a ignorării cooperaţiei.

Cu privire la reforma agrară avea idei de previziune. Iată-le: «Dreptul de proprietate asupra pămîntului are anumite graniţe peste care nu se poate trece, pentru că se stînjeneşte interesul statului. În ţara noastră, cînd s-a văzut că marea proprietate în întinderea pe care o avea, stînjenea din punct de vedere social interesele statului, s-a recurs imediat la reforma agrară. Dacă dreptul de proprietate ar fi fost absolut, nimeni nu s-ar fi putut amesteca în drepturile ce marii proprietari le aveau asupra pămîntului lor... Tot aşa acum şi cu micii proprietari, statul poate impune multe obligaţii. Şi pe drept cuvînt. Producţia şi venitul principal al României azi e în mîna sătenilor. Orice mică scădere a producţiei aduce şi ţării pagube mari».

Pentru practicarea unei agriculturi eficiente propune măsuri concrete: cooperative de producţie şi valorificare, diferite societăţi, măsuri de sprijin din partea statului prin asigurarea seminţelor de soi şi vitelor de prăsilă; înfiinţarea şcolilor de agricultură, ferme model, profesori ambulanţi pentru sfaturi agricole. Aceasta la modul general, pentru că statul nu se poate interesa de fiecare gospodărie în parte. Pe de altă parte arată că orice gospodărie agricolă trebuie să funcţioneze ca o mică fabrică unde este necesară o grijă egală pentru obţinerea recoltei, cheltuieli, desfacerea produselor şi cunoaşterea pieţii. În acest scop recomanda: alegerea unui sistem de agricultură potrivit condiţiilor naturale şi social - economice, obţinerea unui capital corelat cu sistemul de cultură, organizarea muncii pentru o productivitate ridicată. Autorul aduce clasificări asupra capitalului funciar activ şi pasiv.

În anul 1937 profesoral Cornăţeanu a publicat lucrarea *Criza agricolă şi criza agrară,* aducînd explicaţii asupra acestui fenomen al economiei care a răvăşit lumea la confluenţa deceniilor 3 - 4 ale secolului nostru. El este de acord cu Warren şi Pearson de la Universitatea Cornell din Ithaca. care au susţinut că «pricipala cauză a crizei a fost de ordin monetar şi nu de ordin economic». Ea a fost admisă şi de Roosevelt şi Wallace, preşedintele şi respectiv vicepreşedintele SUA. S-a produs ca o criză de supraproducţie dar şi de subconsum; s-au neglijat principiile rentabilităţii producţiei agricole, existînd o

Scanned with OKEN Scanner

mare preocupare pentru venitul brut, neglijînd modul de realizare a venitului net, prin efectuarea cheltuielilor care au ridicat preţul de cost şi au diminuat venitul net. Profesoral Cornăţeanu arată că pentru atenuarea efectelor crizei este foarte important spiritul de prevedere, spiritul de organizare, mobilitatea şi adaptarea la necesităţile de moment. Abordînd problema datoriilor ţăranilor faţă de stat, care în perioada de criză devin insolvabili, el arată că situaţia s-a creat şi ca efect al unui total dezinteres al statului faţă de creditul ţărănesc şi recomandă a se urmări foarte de aproape cum foloseşte ţăranul acest credit, pentru a fi utilizat în scop productiv şi nu în pagubă. În acest scop propunea o idee sănătoasă; de a da ţăranului credit, în natură, nu numai în bani; de exemplu: pluguri, semănători, prăsitoare, grape, etc, pentru a nu cădea pradă speculei comercianţilor. De asemenea, consideră că ţăranul trebuie îndrumat de agronomi în alegerea sistemului de cultură cel mai potrivit pentru condiţiile date.

În spiritul rentabilizării superioare a exploataţiilor agricole, N. Cornăţeanu a fost un susţinător entuziast al extinderii mecanizării pe baze raţionale. El aduce exemplul SUA, care în anul 1919 avea 100 mii tractoare, iar în 1933 - 1 milion, de o diversitate mare. În lucrarea sa «Tracţiunea mecanică în România» face o analiză profundă a costului de producţie în condiţiile mecanizării, recomandînd urmărirea strictă a amortizării cheltuielilor fixe, prin ameliorarea fiecărui factor component al acestuia. El face analiza rentabilităţii tractorului într-o unitate, inclusiv efectele lui prin menţinerea vitelor de muncă. În altă variantă face o analiză a utilizării simultane a forţelor mecanice şi animale, ajungînd la concluzia că se poate obţine un preţ de cost mai redus şi face recomandări privind îmbinarea lucrărilor cu tractorul şi cu tracţiune animală. După N. Cornăţeanu, rentabilitatea tractorului este condiţionată de modul de organizare a exploataţiei agricole, de gradul de încărcare cu suprafaţă şi de gradul de adaptare la sistemul de cultură.

Popularizarea importanţei contabilităţii agricole şi a formelor ei de aplicare a fost o permanentă preocupare a profesorului N. Cornăţeanu încă din tinereţe. Conferinţa ţinută la Casa Generală a Împroprietăririi în anul 1927, a fost o profundă analiză a importanţei contabilităţii agricole pentru progresul acestei ramuri. Ea prezenta principii după care se poate organiza o exploataţie agricolă, care să fie adaptată condiţiilor naturale şi economice, spre a da o rentabilitate cît mai mare şi a oferi posibilitatea controlului rezultatelor de contabilitate a fiecărei exploataţii agricole. Deci, este absolut necesar un sistem de contabilitate pentru gospodăria ţărănească. Încă în epoca primului faraon al Egiptului antic, Menos, în anul 3633 î.Hr. se întîinea un sistem rudimentar de contabilitate, iar în timpul lui Pericle (490 - 429), Atena avea un sistem de contabilitate. Austria consemna debitele şi creditele statului. Mai aproape de noi, primele şcoli de contabilitate au fost înfiinţate sub Măria Tereza (1740 - 1780) şi împăratul Iosif al II-lea (1765 - 1790). Curînd au apărut mari personalităţi europene care s-au ocupat de contabilitatea acestui domeniu; Brand, Thäer, Kramer, Goltz, iar la noi Ion Ionescu de la Brad şi Marţian Dionisie Pop (1829 - 1865), Visarion Roman, P.S. Aurelian (1833-1909).

Profesorul N. Cornăţeanu recomanda contabilitatea în partidă simplă pentru gospodăriile mici şi mijlocii şi cea în partidă dublă pentru exploataţiile mari. El arată că sistemul de contabilitate relevă rezultate din care trebuie să tragă învăţăminte agricultura, dar şi societatea. Pentru a cunoaşte mersul gospodăriei, ţăranul trebuie să ţină evidenţa zilnică a cheltuielilor şi veniturilor, iar la anumite perioade să facă o comparaţie între acestea, să vadă ce a realizat, unde a greşit în activitate pentru a

Scanned with OKEN Scanner

îndrepta lucrurile. Această activitate are un rol educativ important făcîndu-l pe gospodar mai raţional, mai ordonat şi cu grijă pentru progresul gospodăriei sale.

Contabilitatea poate aduce date importante pentru modul de organizare a gospodăriei, ea oferă date asupra acelor activităţi care aduc veniturile cele mai bune. În ţările avansate ale Europei, existau comisii ce avansau îndrumări pentru organizarea gospodăriilor ţărăneşti în acest scop. Această organizare ţinea seama de condiţiile naturale, de cele social - economice din zonă.

Contabilitatea a dat răspuns asupra costurilor de producţie necesare în estimaţii agricole, în special în fixarea preţului pămîntului agricol, acesta fiind considerat ca mijloc de producţie cu o valoare reală şi nu ca obiect de speculă. Pe de altă parte contabilitatea poate furniza date necesare politicii agrare, aspecte cu privire la export şi rentabilităţii lui.

O analiză foarte profundă o consacră profesorul Cornăţeanu efectelor negative ale pulverizării loturilor ţărăneşti prin drept de succesiune. El era în primul rînd un adversar al închiderii fiecărui stat în limitele condiţiilor sale naturale, economice şi de producţie, idee ce ridică bariere, paralizează viaţa economică a popoarelor şi indivizilor. Comerţul mondial, spunea el, constituie totodată corectivul cel mai sigur de verificare a fiecărei ramuri de producţie. Orice activitate agricolă trebuie axată pe ideea rentabilităţii. Dorea să arate că reformele agrare înfăptuite la noi erau orientate excesiv pe realizarea satisfacerii lor economice, ceea ce este foarte adevărat. Prima grijă era să împartă pămîntul ţăranilor, fiind mult neglijate restul elementelor de fond pentru reuşita economică a acestei înfăptuiri. Iată opinia profesorului N. Cornăţeanu: *«Reformele noastre agrare au fost unitare într-un singur punct şi anume în egalizarea ţăranilor noştri în mezerie».*

Încă din secolul al XIX-lea oamenii de stat au căutat să prevină pericolul pulverizării loturilor ţărăneşti. Totuşi, în Franţa «regimul succesoral egalitar» a dăunat agriculturii, aşa cum remarca Le Play, în schimb, în Elveţia exploataţia revenea în întregime unui singur succesor, care asigura recompensa celorlalţi ce plecau în alte activităţi. La fel era în Germania, unde chiar arendarea era îngrădită. Legea germana, preciza cu pregnanţă cu privire la agricultori: «Cine are drepturi trebuie să aibă şi îndatoriri», încît instanţa de stat avea dreptul să ia din mîinile celui nesupus atît administrarea cît şi folosinţa bunului său, ba chiar să-l şi deposedeze, în cazuri deosebite. Această lege a împiedicat pulverizarea loturilor fermelor, în care 76,95% aveau sub 5 ha; o stare mai slabă decît cea stabilită la noi prin reforma agrară din 1819 – 1926. Lipsind o lege eficientă, la noi a continuat o pulverizare care efectiv a împiedicat progresul agriculturii, desigur, în condiţiile lipsei de interes pentru industrie. Astfel, nici una din reformele efectuate în 1864, 1878 şi 1919 - 1926, 1945, nu au pus în valoare din punct de vedere economic efectele ei necesare şi posibile.

Profesorul N. Cornăţeanu a fost un mare cunoscător al ţăranului român şi unul din partizanii activi şi lucizi ai aspiraţiilor lor. În lucrarea *Tehnică şi economie* face o pledoarie de suflet pentru ţăran, unde combate ideea lipsei lui de interes pentru muncă. El spunea că dintotdeauna ţăranul a fost prost plătit, iar un om prost plătit nu poate accepta o muncă aproape gratuită. Ţăranul dintotdeauna şi pînă azi a plătit scump produsele industriale, fiind silit în alte vremi la autarhie. Tot în lucrarea amintită el aducea idei economice de mare însemnătate pentru progres. Aşa, de exemplu, susţinea ideea realistă, logică după care salariul nu poate creşte decît pe baza rentabilităţii. Siguranţa proprietăţii în orice stat este o condiţie a progresului. Un rol important în evoluţia tehnică pe toate planurile l-a avut diviziunea muncii care a favorizat apariţia

Scanned with OKEN Scanner

surplusului de producţie datorită specializării. România a putut progresa numai cînd a luat legătura cu piaţa mondială, cînd a funcţionat sistemul import - export. O agricultură intensivă, trebuie să aibă întotdeauna un pămînt scump şi mijloace de producţie ieftine. Aceste idei care rămîn şi azi valabile le-a prezentat în lucrarea *Raţionalizarea agriculturii române în cadrul noii economii agrare.* El caracterizează la modul general agricultura raţională, ca o îndeletnicire practicată în funcţie de climă şi sol, pe baze ştiinţifice în raport cu situaţia social-economică existentă. În primul rînd emitea ideea că autarhia în exploataţia ţărănească este o frînă serioasă a progresului, o întreprindere foarte costisitoare. El propune o profundă specializare agricolă pe zone naturale, pentru a pătrunde şi în agricultură diviziunea muncii cu efectele ei de specializare şi obţinerea unei producţii înalte. Consideră că este necesară o specializare a ţăranilor ca în Germania, Elveţia, Olanda, etc. şi introducerea tehnicii avansate. Cu privire la marea proprietate spunea: «Această proprietate mare care a introdus metodele tehnice în agricultura românească va continua şi de acum înainte să adopte mijloacele recomandate de ştiinţă». Pentru ţărani însă propunea organizarea obştiilor pentru aproape toate activităţile de producţie şi valorificare, ca mod de a realiza producţii ridicate şi de a fi protejaţi împotriva speculei şi altor abuzuri. Cu privire la obligaţiile sociale ale ţăranului preciza: «*Ţăranul nu piere în timpul crizei, dar statul are nevoie de produse agricole multe şi de calitate pentru oraşe, armată şi export; de un ţăran care să fie important consumator de produse industriale*».

Numărul de lucrări dedicate economiei agricole cu referire specială la contabilitate, publicate de prof. N. Cornăţeanu, trec de 40. Mai amintim dintre acestea: *Cît costă 1 kg de grîu, Contabilitatea simplă sau contabilitatea dublă, Contabilitatea ţărănească, Creşterea şi rentabilitatea porcilor în diferite ţări şi România, Intervenţia statului în domeniul agriculturii, Problema datoriilor agricole, Lupta între bumbac şi lînă* şi altele, în care prezintă şi date concrete de analiză bazate pe cercetare.

Activitatea profesorului Cornăţeanu în fruntea Secţiei' de Economie agrară la ICAR a avut o mare importanţă. El a organizat activitatea acestei secţii prin stabilirea în fiecare judeţ din ţară a gospodăriilor ţărăneşti şi moşiilor unde făcea observaţii şi lua date pentru temele luate în studiu. În acelaşi timp avea legături cu «Camerele Agricole» prin care organiza atunci acţiuni de istruire pentru introducerea noilor tehnici în agricultura ţărănească. Rezultatele acestor lucrări au fost publicate în volume distincte, în dările de seamă ale ICAR şi sub titluri singulare în diverse reviste.

În rînd cu marii înaintaşi, N. Cornăţeanu a fost un foarte activ publicist în revistele de specialitate şi prin conferinţe la radio. Încă din primii ani de activitate a fost unul dintre cei mai valoroşi condeieri de la «Viaţa agricolă», «Pagini agrare şi sociale», «Casa noastră» şi altele. A întocmit cronici de informare ştiinţifică, recenzii, articole, numeroase materiale privind economia agrară şi contabilitatea. Considerăm interesant să enumerăm cîteva titluri din cele peste 200 de materiale publicate în «Viaţa agricolă»: *Productivitatea şi rentabilitatea capitalului, Înfiinţarea unui oficiu de contabilitate agricolă. Reforma agrară în Polonia, Programul agrar al Uniunii plugarilor elveţieni, însemnătatea şi rentabilitatea creşterii vitelor în România, Bugetul ţării şi agricultura, Regimul proprietăţii, De vorbă cu ţăranul nostru, Creditul agricol, Preţul minimal la grîu, Criza şi contabilitatea agricolă.* Conţinutul materialelor publicate de N. Cornăţeanu a fost plin de miez şi idei dintre cele mai interesante şi utile pentru ridicarea randamentului economic al exploataţiilor agricole din ţara noastră. Din nefericire, ultima conflagraţie mondială a întrempt o carieră strălucită în plină activitate. După 1945, Nicole Cornăţeanu a îngroşat rîndurile marilor anonimi. Ca fost mare proprietar,

Scanned with OKEN Scanner

el a suferit rigorile vremurilor ce au venit cu tăvălugul peste această pătură socială. În perioada 1955-1967, după ce a suportat ani de închisoare comunistă, fără proces, a fost angajat colaborator la Institutul de Cercetări Economice şi la ICCPT Fundulea în perioada conducerii profesorului N. Giosan. În anul 1969 a fost distins ca „Membru de Onoare" al Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice. Din această perioadă ne-a lăsat câteva lucrări de sinteză excepţionale pentru îndrumare tehnică: „Bazele economice ale cercetării plantelor şiu asolementelor", 242 pg (1957), „Bazele economice ale creşterii animalelor, 301 pg., „Posibilităţi pentru reducerea preţului de cost la creşterea vitelor", 260 pg (1958). El va rămîne însă pentru urmaşi un *fondator al studiilor de contabilitate agricolă*, un eminent exponent al şcolii de Economie rurală, demn urmaş al lui Ion Ionescu de la Brad, George Maior şi N. O. Popovici-Lupa. A trecut în nefiinţă la 23 octombrie 1977 în Bucureşti.

Nicolae Cornăţeanu
(Bibliografie selectivă)

- *Muncă şi creaţie în agricultura românească.* Tip. «Curentul», Bucureşti, 1927.
- *Agricultura şi cooperaţia în Elveţia.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1928.
- *Contabilitate simplă sau contabilitate dublă.* Tip. «Adevărul», Bucureşti, 1928.
- *Reforma agrară şi gospodăria noastră agricolă.* «Cartea Românească», Bucureşti, 1930.
- *Problema dobînzilor agricole.* Tip. «Luceafărul», Bucureşti, 1932.
- *Cercetări asupra rentabilităţii agriculturii româneşti.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1935. *Creşterea şi rentabilitatea porcilor în diferite ţări şi în România.* «Imprimeria Naţională», Bucureşti, 1935.
- *Tractorul şi secerătoarea-treierătoare în agricultura noastră.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1935.
- *Cît costă 1 kg de grîu.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1936.
- *Contabilitatea ţărănească.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1936.
- *Criza şi contabilitatea agricolă.* «Monitorul Oficial»,.Bucureşti, 1936.

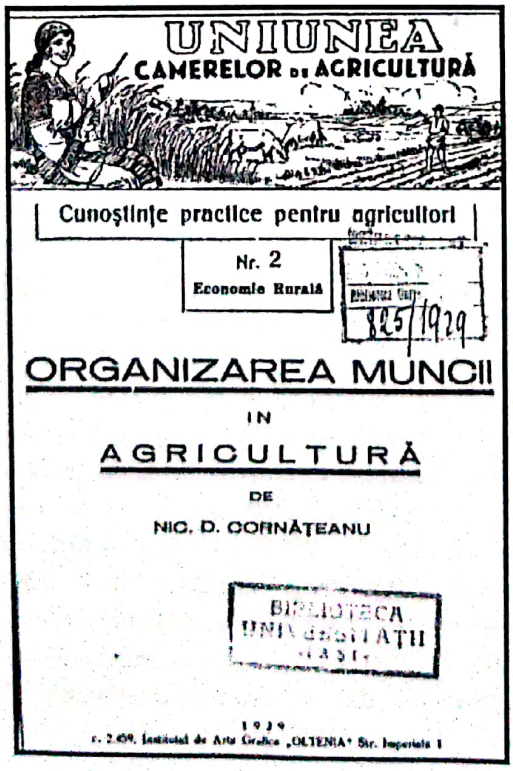

- *Lupta între bumbac şi lînă.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1936.
- *Pulverizarea loturilor ţărăneşti,* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1936.
- *Seceratul şi treieratul Studiul problemei ţărăneşti.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1936.
- *Titluri şi lucrări.* «Bucovina», Bucureşti, 1936.
- *Criza agricolă şi criza agrară.* Conferinţă. «Asociaţia generală a economiştilor din România». Bucureşti, 1937.
- *Mijloace şi metode de îndrumare a agriculturii.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1937.
- *Importanţa contabilităţii agricole.* Bul. «Ministerului Agriculturii», Bucureşti, 1939.
- *Intervenţia statului în domeniul agriculturii.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1939.
- *Profesor dr. N. Cornăţeami.* Ed. «PAS», Bucureşti, 1939, (de Agricola Cardaş).
- *Conference europene de la Vie rurale.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1939.
- *Politica agrară în S.U.A.* Conferinţă. 1939.
- *Tehnică şi economie.* Tip. «Bucovina», Bucureşti, 1940. «Agricultura Nouă», nr. 4, 1940.
- *Datoria faţă de pămîntul naţiunii.* Rev. «Viaţa agricolă», 1942.

Scanned with OKEN Scanner

11. Publicişti

Prima publicaţie importantă care a popularizat cunoştinţe şi informaţii practice pentru agricultură a fost «Albina Românească» a lui Gh. Asachi (1788-1869) personalitate de primă mărime a vremii sale, întemeietorul învăţământului în limba română (1813) şi a teatrului românesc în Moldova (1816)."în acelaşi timp apărea «Foaia sătească» a principatului Moldovei» (1884), la care Ion Ionescu de la Brad a publicat în supliment *Calendar pentru bunul gospodar,* apoi în 1861 ziarul propriu «Ţăranul Român». Un loc şi un rol deosebit pentru prezentarea unor cunoştinţe şi informaţii practice şi economice pentru agricultură le-a avut revista lui P. S. Aurelian «Economia rurală» (1876), devenită în 1884 «Economia naţională».

Prima revistă modernă de agricultură a fost publicată în anul 1892 de către Simeon P. Radianu sub titlul «Jurnalul Societăţii Centrale Agricole» care era organ de presă al acestei societăţi, al cărei prim preşedinte a fost Ilie Niculescu-Dorobanţu. Era prima societate modernă a marilor proprietari agricoli din România. A urmat în anul 1902 cunoscuta revistă «Cîmpul» înfiinţată tot de S.P. Radianu, care avea în redacţie pe Max. Popovici, N. O. Popovici-Lupa, G. Nicoleanu, V. Brezeanu, organ de presă al «Societăţii agronomice a absolvenţilor şcolilor de Agricultură».

Un pas calitativ superior în publicistica agricolă 1-a constituit apariţia revistei «Viaţa agricolă» (1910) avînd ca promotori pe S. P. Radianu şi C. Filipescu, susţinuţi de N. P. Popovici-Lupa, N. Morcovescu, Gh. Ionescu-Siseşti, C. Sandu-Aldea, G. Nicoleanu, V. Brezeanu şi alţii.

Între publicaţiile agricole foarte importante din primele decenii ale secolului nostru amintim «Buletinul Agriculturii» (1920), «Buletinul cultivării şi fermentării tutunului» (1908), «Revista Horticolă» (1923), «Foaia Plugarilor» (1921), «Buletinul Agricol din Basarabia» (1927), «România Viticolă» (1937), «Agricultura nouă» (1934), «Pagini agrare şi sociale» (1922).

Aceste publicaţii importante, pe lîngă care apăreau şi multe altele zonale sau efemere au constituit un cadru solid de informare pentru specialişti şi practicieni.

Au existat mulţi publicişti iluştri în folosul progresului agricol al ţării, dar ziarişti mari au fost doar Simeon P. Radianu, pe care-l putem considera cu temei drept un fondator modern, apoi C. Filipescu, proprietar de editură şi reviste, cu o actvitate publicistică extraordinară, C. D. Chiţoiu, pe care l-am considera un publicist de meserie.

Aceşti precursori erau recunoscuţi ca personalităţi mari ale ziaristicii vremii, fiind unii dintre conducătorii asociaţiei acestei bresle mereu în vogă.

Dar pe lîngă aceste figuri ilustre trebuie să mai amintim colegii lor valoroşi prin activitatea cărora au putut exista atîtea publicaţii: Max. Popovici, Nicole O. Popovici-Lupa, C. Sandu-Aldea, Gh. Ionescu-Siseşti, I. M. Dobrescu, Agricola Cardaş, Victor Ghimpu, V. Brezeanu, Dumitru Ştefănescu, Ion Teodorescu, Nicolae Cornăţeanu, Constantin Băicoianu şi alţii.

Scanned with OKEN Scanner

ŞTEFAN P. RADIANU*
(1854-1921)
primul mare publicist agronom

Primul mare agronom publicist care a activat în sprijinul dezvoltării agriculturii pe baze ştiinţifice, care a fost un deschizător de drum s-a numit Ştefan P. Radianu. Pentru activitatea fecundă în acest domeniu, prin pana sa incisivă şi competentă s-a bucurat de mult respect din partea colegilor şi a celor care doreau prosperarea agriculturii. Dar patina timpului trece în uitare multe fapte, afectînd chiar şi importante personalităţi, căci S.P. Radianu a fost o proeminentă personalitate agronomică a timpului său. S-a născut la 2 martie 1854, în satul Păroşi judeţul Olt, fiind fiul preotului plugar din această aşezare. A învăţat carte mai întîi la Slatina, apoi la Liceul «Matei Basarab» din Bucureşti. Între anii 1874-1877 optează pentru Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău. După puţin timp de la absolvire a fost trimis pentru perfecţionarea studiilor la Institutul Agronomic din Paris, care în acei ani avea un prestigiu deosebit în Europa. Aici Radianu s-a afirmat ca un element foarte dotat nativ şi harnic. În cei trei ani petrecuţi în Franţa şi-a însuşit un înalt nivel de cultură, cu înclinaţia evidentă spre scris. Exprimînd acest adevăr în cîteva cuvinte simple, Gh. Ionescu-Şişeşti spunea despre el că «*era un foarte învăţat om*», fapt rezultat în lucrările sale încărcate de idei în favoarea progresului agricol, în activitatea sa ziaristică, publicistică şi publică, excepţională.

După întoarcerea din Franţa a fost numit inspector general la Ministerul de Agricultură şi Domenii în anul 1880, iar în paralel, activa ca profesor la Şcoala Normală «Sf. Ecaterina» din Bucureşti, înfiinţată de Societatea pentru Cultura Poporului Român. Prima lucrare concepută în sprijinul dezvoltării învăţămîntului o publică în 1880 sub formă de memoriu în broşură, sub titlul *învaţamîntitl Agriculturii şi Silviculturii.* Referindu-se la necesitatea unei mai bune organizări şi dezvoltări a învăţămîntului agricol, spunea: «*Fără respect faţă de trecut niciodată nu vom stabili tradiţii şi nu vom putea să ne facem educaţie pe terenul agricol în ţara noastră. Instruirea este primul botez al unui popor şi mijlocul cel mai puternic de perfecţionare a speciei umane*».

Drept argument în sprijinul dezvoltării învăţămîntului descrie situaţia incomparabil mai bună pe atunci în ţările Europei. Citează situaţia Austriei care avea

---

* **Utilizarea numelui <Simeon Radianu> în ediţia I, a fost o confuzie cu biologul ce purta acest nume.**

Scanned with OKEN Scanner

şapte «academii agricole», 116 şcoli secundare şi 13 ferme model. În anul 1883 Şcoala Superioară de Agricultură din Viena avea 308 elevi, în timp ce la Herăstrău, la singura şcoală de acest nivel din ţară erau sub 100 elevi. În acei ani, noi aveam doar două şcoli inferioare de agricultură la Strihareţ şi Roman, pepinierele de la Brăila, Giurgiu şi Galata-Iaşi, herghelliile de la Pantelimon şi Odaia Cernica, şi ferma-şcoală de la Balta Verde. În timp ce multe ţări ale Europei aveau cîteva şcoli superioare de silvicultură, la noi era un simplu curs de silvicultură. Lucrarea lui Radianu şi insistenţele altor specialişti au avut un efect favorabil, căci în anul 1893 s-a înfiinţat Şcoala Specială de Silvicultură la Brăneşti, iar învăţămîntul agricol a primit încă 13 şcoli practice de agricultură. Şcolile săteşti s-au bucurat de mai multă atenţie. Încă la 1 iulie 1881 erau în ţară 815 şcoli care se plănuia să devină tot atîtea ferme model prin activitatea învăţătorilor. Aceştia primeau cunoştinţe elementare de agricultură în şcolile normale. Să ne reamintim că la Şcoala Normală din Bucureşti a predat însuşi Ion Ionescu de la Brad. Dar societatea nu era pregătită să înfăptuiască idei de avangardă. Deşi şcolile au primit pămînt pentru ferme pînă la 10 ha, ele nu au fost dotate de loc cu alte mijloace de producţie, iar un învăţător care de regulă era singur într-un sat avea o activitate şcolară plină şi îi ocupa tot timpul, încît ideea sa n-a dat roade deosebite.

Preocupat pentru a sprijini activitatea de pregătire agricolă a elevilor din sate, Şt. Radianu a publicat lucrarea *Catechismul agricultorului* (1886), care a fost aprobat oficial în acest scop. În prefaţă către învăţători, S.C. Eleuterescu, fost ministru spunea: «*Dumneavoastră aveţi nobila misiune de a lumina clasele noastre rurale să îmbunătăţească agricultura*». Această lucrare tipărită pe 269 pagini a fost editată în 4000 de exemplare, un număr impresionant pentru acei ani, cu scopul evident de a ajunge în fiecare sat. Cele 12 capitole ale lucrării aduceau cunoştinţe cu un pronunţat caracter aplicativ pentru toate sectoarele activităţii agricole: agricultura (sol, subsol), factori naturali de vegetaţie ai plantelor, lucrarea pămîntului (arături, pluguri, grape, tăvălugi) despre materialul de sămînţă şi plantat, asolamente şi rotaţii, cultura plantelor, creşterea vitelor, agricultura, sericicultură, industrii agricole, economie rurală, contabilitate agricolă. Exemplele practice sînt redate şi prin desene foarte clare, sugestive. Azi putem aprecia că practicarea agriculturii după tehnologia redată în lucrarea lui Radianu, la nivelul acelor ani, ar fi însemnat un progres extraordinar pentru agricultură. Din nefericire mai lipseau multe alte condiţii pentru a ajunge la scopul amintit.

La fel ca alţi înaintaşi patrioţi, Şt. Radianu gîndea şi activa pentru înfăptuirea unor idei care să pună baze organizatorice durabile în domenii importante ale producţiei agricole. Astfel în toamna anului 1892 cînd s-au arendat suprafeţe importante de teren din proprietatea statului se simţea nevoia de îndrumare practică şi lucrări pentru instruirea agricultorilor. Cu acel prilej, cei care arendau şi şcolile de agricultură erau obligaţi să crească un anumit număr de familii de albine. Poporal nostru avea unele cunoştinţe practice în acest domeniu, dar era necesară introducerea unor tehnici noi, care să ducă la obţinerea unor producţii mai bune de miere, dar şi de produse secundare. În calitatea sa de inspector la Ministerul Agriculturii Şt. Radianu a sprijinit mult această acţiune, pe teren, iar în anul 1909 a publicat *Creşterea albinelor*, o lucrare foarte completă pentru acel timp, pe baza unei traduceri, avînd 140 pagini.

În conţinut se face o prezentare a morfologiei şi fiziologiei albinei, a vieţii izolate şi de stup, rasele de albine, alcătuirea stupului, metode de creştere şi exemplul practic de organizare a unei stupine. Lucrarea este redată într-un limbaj accesibil pentru un cunoscător de carte interesat în acest domeniu, iar ilustraţia cărţii este foarte bogată, oferind posibilitatea de a realiza practic o stupină.

Scanned with OKEN Scanner

Obţinerea zahărului din sfeclă pe baza descoperirilor lui Margraff şi Achard, la solicitarea împăratului Napoleon I. Bonaparte. ca măsură împotriva blocadei economice a Angliei, a fost preocuparea tuturor statelor europene. În primul rînd însă era necesară convingerea agricultorilor de a adopta cultura sfeclei, iar pe de altă parte construirea fabricilor. Problema evolua anevoios la noi. Radianu arăta că la 1893 în Franţa şi Germania funcţionau peste 300 mici fabrici de zahăr, în timp ce la noi erau doar 3. Pentru folosul cultivatorilor de sfeclă a publicat împreună cu Leopold Maginet *Cultura sfeclei de zahăr şi de nutreţ,* fiind o lucrare completă la nivelul timpului. În introducere se subliniază efectul favorabil al acestei culturi asupra progresului civilizaţiei materiale a omenirii: «În toate ţările unde s-a introdus sfecla de zahăr o revoluţie profundă s-a produs în agricultură», spunea Radianu. O altă lucrare necesară la data apariţiei a fost *Lăptăria* redactată pe 109 pagini, unde face o prezentare generală asupra laptelui sub toate aspectele (însuşiri organoleptice, indici de calitate, falsificări), prelucrarea şi produse obţinute.

Trebuie să subliniem că aproape toţi precursorii ştiinţelor agricole din secolul XIX au avut preocupări de diverse nuanţe în vastul domeniu al economiei agrare. Chiar una dintre primele sale lucrări, de tinereţe, a fost intitulată *Studii de economie agrară* (1882), fiind foarte logic întocmită, cu o frumoasă ţinută ştiinţifică şi foarte instructivă. Conţinutul ei se referea la necesitatea instruirii agricole în învăţămîntul ţării, necesitatea organizării anchetelor agricole pentru o cunoaştere largă şi reală a situaţiei agriculturii şi agricultorilor, despre ştiinţa pădurilor; despre asociaţii aplicate în agricultură, idee avansată sub influenţa asociaţilor de cultivatori înfiinţate în ţări vest-europene, în special în Italia şi Franţa; despre industria mătăsii; despre mărimea şcolilor rurale şi grădina învăţătorului ca model pentru plugari, cînd se puneau mari speranţe în această acţiune, şi încheie cu unele consideraţii asupra irigaţiilor şi drenajelor în agricultura ţării, într-o perioadă de pionerat. Se emit în această lucrare idei instructive cu privire la modul cum a fost tratată agricultura în alte ţări. Pentru progresul agriculturii în Anglia, regii acestei ţări au înfiinţat *Societatea Regală de Agricultură* în secolul al XVIII-lea. În vechime conducătorii ţărilor civilizate se ocupau personal de agricultură; civilizaţia greacă a avut o puternică influenţă asupra dezvoltării agriculturii. Invocîndu-l pe Vergilius, din *Georgice* reproducea următoarea reflecţie: «...Proprietăţile mari sînt bune de admirat, iar cele mici de cultivat».

Ştefan Radianu este autorul primei încercări serioase de a scrie o istorie a agriculturii de pe teriroriul ţării noastre şi a publicat-o în anul 1909, sub titlul *Din trecutul şi prezentul agriculturii româneşti,* 592 pagini. La semnarea acestei lucrări aminteşte şi despre statutul său de «vechiu» profesor la Şcoala Normală şi profesor de agricultură şi economie rurală la Şcoala Specială de Silvicultură, Brăneşti. Fără pretenţia declarată că încearcă o lucrare de istoria agriculturii, chiar din introducere face o afirmaţie care se înscrie pe linia cuceririlor generale privind o concepţie logică despre rolul istoriei, spunînd: «Scopul propriu-zis al istoriei este informarea şi căutarea inteligentă a adevărului. Istoria agriculturii nu este numai istoria claselor rurale a raporturilor dintre proprietari şi muncitori; ea îmbrăţişează raporturile lucrătorilor pămîntului cu societăţile omeneşti în diferitele lor faze de transformare a administraţiei agriculturii în instituţiile guvernamentale. Lucrarea prezintă două părţi distincte:

1. Raporturile agriculturii cu societatea română în legătură cu diferitele ei faze de dezvoltare;

2. Administrarea agriculturii în România, sau istoricul măsurilor luate pentru asigurarea ei în Ţările Române. Ştefan Radianu începe istoria agriculturii române

Scanned with OKEN Scanner

propriu-zise din secolul al XIII-lea, de la întemeierea Ţărilor Române. În partea introductivă arată că «pămîntul acestei ţări a fost întotdeauna bogat, fertil şi primitor, fiind străbătut de numeroase rîuri. Aduce recolte moderate dar sigure. În tot timpul secolelor, boierii şi mănăstirile n-au avut vreo grijă faţă de agricultură, o disprețuiau şi o lăsară în grija clasei cele mai de jos. Din secolul al XIII-lea pînă la cumpăna secolului al XIX-lea nu găsim nici unul dintre cei mai mari ai ţării, care să se fi aplecat la studiul şi exerciţiul agriculturii; vreo societate de agricultură care să fi scris ceva, vreo carte despre lucrarea pămîntului. Nu era tot astfel în timpul romanilor. Cei mari ai lor, conducătorii, nu numai că aveau grija agriculturii, dar lucrau cu mîinile lor, trăiau cu chibzuinţă şi economie. La romani agricultura constituia obiectul celor mai conştiente cercetări». Apoi subliniază că în timpul marilor domni medievali agricultura n-a fost încurajată la noi şi aminteşte despre umilinţele şi suferinţele poporului sub diferite domnii. Apoi, soarta a dictat ca noi poporul român, mai mult de 100 de ani să fim guvernaţi de rămăşiţele degenerate ale Greciei antice (epoca fanariotă). «Năvălirile barbare au împiedicat dezvoltarea agriculturii prin jafurile crude».

Am redat aceste argumente legate de evoluţia agriculturii în istorie pentru a ne da seama că timpurile au fost cît se poate de vitrege dezvoltării şi vieţii agriculturii şi celor care o practicau. Considerăm important să redăm cum aprecia Radianu etapele istorice de dezvoltare ale agriculturii în ţara noastră.

1. Epoca romană (pînă în secolul V).
2. Agricultura în Dacia Traiană.
3. Agricultura poporului românesc pînă la întemeierea Principatelor; perioada invaziilor barbare; goţi hurii,gepizi, slavi, bulgari, unguri, pecinegi, tătari).
4. De la întemeierea Principatelor Române pînă în 1746-1749 cînd adunările obşteşti din Ţările Române hotărăsc eliberarea ţăranilor din robie;
5. De la desfiinţarea robiei ţăranilor pînă la 1864, la Reforma agrară a lui Al. I. Cuza.
6. De la 1864 la 1900.

Deşi a adus o contribuţie excepţională la cunoaşterea istoriei agriculturii pe teritoriul ţării noastre, în încheiere Radianu spune că: «Istoria completă a agriculturii şi a claselor agricole din Ţările Române rămîne a se face. E o treabă grea». Trebuie să precizăm că deşi s-au scris numeroase lucrări despre trecutul agriculturii ele nu s-au ridicat la nivelul lucrărilor de istorie, nivel propus de Şt. Radianu şi desigur viitorul pretinde o istorie a agriculturii româneşti, aşa cum a fost.

Numele lui Radianu se află înscris şi pe alte lucrări publicate «din necesitate» cum ar fi: *Cultura răchitei, Industria tăbăcăriei şi a conservelor în cutie, Creşterea porcilor.* Pentru cultura întregului neam el rămîne tălmăcitorul eternei lucrări a lui Vergilius *Georgicele.*

Ştefan Radianu a fost unul dintre cei mai activi susţinători ai asociaţiilor şi tovărăşiilor de săteni pentru dezvoltarea agriculturii şi ieşirii lor din viaţa grea ce o duceau. Sprijinind aceste idei Radianu spunea: «*Printre principiile care contribuie la fericirea popoarelor, le asigură existenţa, repaosul şi le împinge pe calea progresului, principiul spiritului de asociaţie covîrşeşte pe toate celelalte*». El găseşte «asociaţia» cel mai energic mijloc de succes; cooperaţia înlătură neîncrederea la acordarea creditelor; şi consideră că lipsa de capital constituie unul din cele mai mari obstacole în calea dezvoltării agriculturii. Radianu dă exemple de constituire a fondului de credit la sate şi recomandă învăţătorilor să sprijine această acţiune: descrie mecanismul prin care

Scanned with OKEN Scanner

fiecare contribuabil poate ajunge în faza de a împrumuta cu curaj, de a-şi dezvolta gospodăria; şi toate acestea le prezenta în anul 1882.

Ştefan Radianu a fost primul mare publicist agronom al timpului său. În mod simbolic, la 24 ianuarie 1889 a fost înfiinţată Societatea Centrală Agricolă după modelul celei înfiinţate în Franţa la 1 martie 1701. E bine să remarcăm diferenţa în timp. Era în fond o societate a marilor proprietari de pămînt între care a pătruns S. Radianu ca specialist agronom şi publicist şi ceva mai tîrziu Petre S. Aurelian ca mare personalitate agronomică şi politică.

Societatea amintită îşi propunea drept scop principal îmbunătăţirea agriculturii prin extinderea culturii raţionale bazate pe datele ştiinţei şi observaţiei. Între măsurile luate se află înfiinţarea «Jurnalului Societăţii Centrale Agricole», prima revistă agricolă, importantă, cu începere din anul 1892. Redactorul responsabil al acestei reviste a fost Şt. P. Radianu. Prin munca sa competentă a reuşit să publice şi să dea o ţinută ştiinţifică şi fond de utilitate practică imediată. Materialele publicate, în special în primii ani au fost de o diversitate neobişnuită. Totul era considerat important a fi publicat. În primii ani Şt. P. Radianu publica aprope jumătate din materialele de specialitate în fiecare număr. Treptat au apărat colaboratori ca: N.O. Popovici-Lupa, Maximilian Popovici, N. Filip, W. Knechtel, G. Nicoleanu etc. Amintim cîteva din materialele semnate Şt.P. Radianu, căci multe erau nesemnate: Caii moldoveneşti, Ştiinţa şi capitalul în agricultură, Cultura macului, Anasonul, Cultura economică a lucernei şi trifoiului, Economia rurală, Fasolea, Brumele de primăvară şi norii artificiali, Meiul sau mălaiul, Asolamentele, Agricultura-partea tehnică şi partea economică. Se apreciază că la această revistă Radianu a publicat peste 1000 de articole din toate domeniile de activitate agricolă, însă cu preferinţă din agrofitotehnie şi economie.

Se ştie că în anul 1902 a fost înfiinţată *Societatea Agronomică a Absolvenţilor Şcolilor de Agricultură.* Între cei mai activi agronomi care au înfăptuit această organizaţie profesională au fost G. Nicoleanu, S. P. Radianu, N.O. Popovici-Lupa, Max. Popovici, V. Brezeanu. Organul de presă al acestei organizaţii a fost celebra revistă «Cîmpul» al cărei preşedinte activ era Şt. P. Radianu. La această revistă condusă mulţi ani de Şt.P. Radianu au publicat toţi marii noştri agronomi, iar în anumite perioade calitatea ei a fost foarte apreciată. Şt. Radianu a făcut parte din comitetul de redacţie al celui de al doilea organ de presă al Societăţii Agronomilor, care a fost vestita revistă «Viaţa agricolă» (1910). Ca unul mai în vîrstă decît tinerii săi colaboratori, era omul care dădea tonul activităţii şi care era ascultat. Prin munca sa tenace în publicarea revistelor agronomice timp de aproape 30 de ani a adus un aport cu totul deosebit la orientarea publicistică de specialitate şi la progresul acesteia, cu efecte favorabile în instruirea cultivatorilor, în formarea specialiştilor, în şcoli de agricultură. Prin activitatea sa fecundă rămîne fără indoială primul mare publicist agronom din ţara nastră.

El rămîne în conştiinţa urmaşilor unul dintre cei mai învăţaţi dintre primii noştrii agronomi, primul mare publicist agronom animator frecvent al dezvoltării agriculturii pe baze ştiinţifice şi a recunoaşterii agronomilor ca o breaslă indispensabilă progresului uman.

Îndemnat irezistibil de simţul adevărului şi dreptăţii S. Radianu a fost un mare polemist în sensul bun al cuvîntului. Acest adevăr a fost confirmat de faptul că toţi cei care au trecut prin pana sa ascuţită i-au rămas apropiaţi fără să-i poarte nici un resentiment. Este interesant să constatăm că între aceştia sînt nume ilustre dintre care unii îi erau apropiaţi. Iată lista: Gh. Ionescu-Sişeşti, Al. D. Xenopol, Al. Zaharia, N.O. Popovici-Lupa şi mulţi politicieni de dreapta. Totul pentru adevăr şi informaţie lipsită de orice balast sau fals.

Scanned with OKEN Scanner

La decesul său în 23 septembrie 1921 din numeroasa asistenţă au găsit cele mai calde cuvinte de preţuire şi recunoştinţă: C. Sandu-Aldea, Gh. Ionescu-Şişeşti, Gh. Cipăianu, Al. Nasta şi Marin Chiriţescu Arva.

Într-un necrolog semnat de cunoscutul agronom publicist G. D. Chiţoiu găsim o prezentare deosebit de caldă a lui Şt. P. Radianu: «Sîrguincios tară pereche, cărturar şi agronom strălucit, tălmăcitor credincios al *Georgicelor* lui Vergiliu, cercetător riguros al trecutului agriculturii noastre şi mînuitor ilustru al unui condei preţuit de mulţi şi temut de toţi; a murit într-o aspră suferinţă, într-o lipsă de neiertat la care l-a dus cinstea sa, aşa de nemiloasă cu el însuşi».

Gh. Ionescu-Şişeşti a spus printre altele: «Şt. Radianu a fost o pildă de cinste şi curaj al generaţiei sale»; C.Sandu-Aldea: «într-o vreme cînd alţii care puteau mai mult, nici nu se gîndeau să aducă pe agronomi sub un steag, Radianu i-a strîns în jurul lui, propovăduindu-le cuvîntul bun al muncii cinstite».

Ştefan P. Radianu
(Bibliografie selectivă)

- *Studii de economie rurală* (389 pag.), Tip. «Mihăilescu», Bucureşti, 1882.
- *Manual complet de agricultură cu aplicaţiuni din ştiinţele fizico-naturale.* Tip. «Moderna», Bucureşti, 1886.
- *Învăţămîntul agriculturii şi silviculturii.* Memorii «Gobl», Bucureşti, 1886.
- *Cultura sfeclei de zahăr şi de nutreţ* (cu Leopold Maginet), «Basilescu», Bucureşti, 1898.
- *Convorbiri între săteni.* «Eminescu», Bucureşti, 1901.
- *Cerealele.* I.S.C.A. nr. 1, Bucureşti, 1903.
- *Soia hispida sau fasolea populară.* I.S.C.A., nr. 5, Bucureşti, 1903.
- *Cînepa pentru fuior.* I.S.C.A., nr. 7, Bucureşti, 1903.

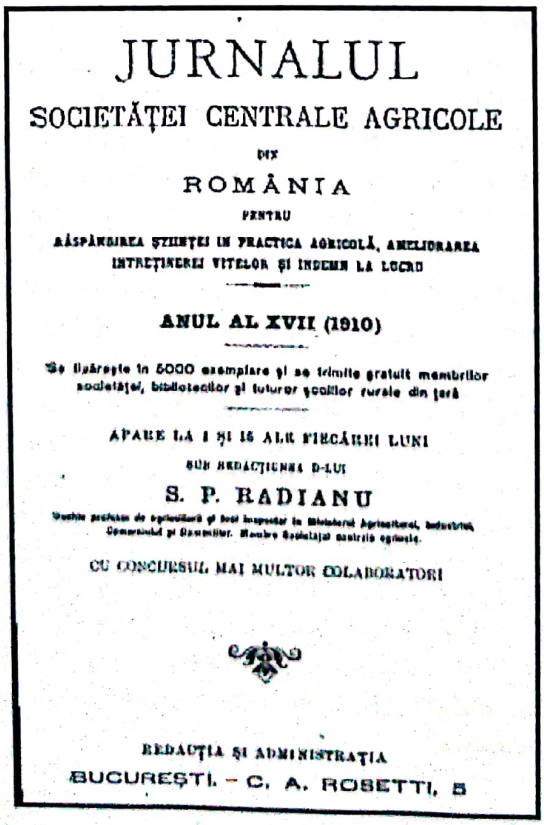

JURNALUL
SOCIETĂŢEI CENTRALE AGRICOLE
DIN
ROMÂNIA
PENTRU
RĂSPÂNDIREA ŞTIINŢEI IN PRACTICA AGRICOLĂ, AMELIORAREA
INTREŢINEREI VITELOR ŞI INDEMN LA LUCRU

ANUL AL XVII (1910)

Se tipăreşte în 5000 exemplare şi se trimite gratuit membrilor societăţei, bibliotecilor şi tuturor şcoalelor rurale din ţară

APARE LA 1 ŞI 15 ALE FIECĂREI LUNI

SUB REDACŢIUNEA D-LUI
S. P. RADIANU

CU CONCURSUL MAI MULTOR COLABORATORI

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA
BUCUREŞTI. – C. A. ROSETTI, 5

- *Semănăturile.* I.S.C.A., nr. 5, Bucureşti, 1904.
- *Energia electrică în agricultură (arătura cu electricitate)* I.S.C.A., nr. 1, Bucureşti, 1904. *Monografia comunei Ilădeni, plasa Şerbesti, judeţul Olt.* «Imprimeriile statului». Bucureşti, 1904.
- *Prefaţă la Lecţiuni elementare de chimie agricolă*, de Pană Buescu (142 pag.), Tip. «Baer», Bucureşti, 1905.
- *Din trecutul şi prezentul agriculturii române.* Partea I-a, «Clemenţa», Bucureşti, 1906. *Georgicele* lui Vergilius, (traducere) «Universala», Bucureşti, 1908 (182 pag.).
- *Întrebuinţarea sulfatului de amoniac în agricultură,* de Leopold Maginet (prezentare), «Eminescu», Bucureşti, 1909.
- *Creşterea albinelor.* «Universala», Bucureşti, 1909. *Lăptăria.* «Universala», Bucureşti, 1909.
- *Îmbunătăţirea rasei animalelor.* Rev. «Viaţa agricolă», Bucureşti, 1920.

Scanned with OKEN Scanner

CONSTANTIN FILIPESCU
(1879-1947)
mare publicist agronom

La începutul secolului nostru activitatea de emancipare a agriculturii prin aplicarea ştiinţei în practică era un crez al agronomilor şi chiar al unor mari proprietari neinstruiţi dar cu suficient simţ practic. În acelaşi timp s-au întreprins multe acţiuni de atragere a maselor de proprietari spre practicarea unei agriculturi după tehnici noi. Exista deja un corp important de agronomi practicieni, cercetători, publicişti, specialişti agronomi în Ministerul Agriculturii, cadre didactice din învăţământul agricol superior; era un început promiţător pentru extinderea tehnicii noi în agricultura ţării. A fost o perioadă de muncă intensă, în care s-au amplificat bazele presei agricole, ale cercetării, învăţământului de toate gradele şi a început chiar introducerea unor noi tehnologii şi maşini agricole, în proprietăţi mari şi mijlocii, în asocciaţiile săteşti. Totuşi marea masă a sătenilor a beneficiat foarte puţin de cele amintite.

Este greu şi poate de mai mică importanţă să apreciem aportul diferitelor personalităţi luate singular sau în grup la aceste înfăptuiri. În general intră în această viziune, organizatorii învăţământului, cercetătorii, cadrele didactice şi există destul temei pentru a. considera aceste categorii drept precursori, însă la aplicarea în practică a cunoştinţelor ştiinţifice au contribuit Ministerul Agriculturii şi, îndeosebi, agronomii activişti ai «Casei Rurale» cu toate organismele ei. Lîngă toţi aceşti factori trebuie să atribuim un loc de cinste presei agricole care prin reviste, ziare, edituri speciale, «biblioteci agricole» în cadrul diverselor edituri a adus o contribuţie deosebită, dînd informaţii tehnice şi de cultură în masa de cultivatori. În acest domeniu, o activitate excepţională a avut agronomul Constantin Filipescu, subdirector la Casa Rurală şi inspector general în Ministerul Agriculturii, om de primă mărime între înaintaşii noştri. Constantin Filipescu s-a născut la 27 iunie 1879 în satul Burdusaci, judeţul Tecuci, într-o familie de descendenţi răzeşi. A învăţat liceul la Bîrlad, iar în 1898 s-a înscris la Şcoala Centrală de Agricultură de la Herăstrău, care se afla sub conducerea lui Vlad Cârnu Mimteanu, iar între profesori i-a avut pe: G. Maior, O. Popovici-Lupa, W. Knechtel şi alţii. A absolvit cu rezultate excelente în anal 1902. Din anul 1903 a funcţionat ca profesor la Şcoala Agricolă de la Armăşeşti, judeţul Ialomiţa, unde a rămas pînă în anul 1906. A ocupat prin concurs, în anul 1906, postul de subdirector la

Scanned with OKEN Scanner

Serviciul Parcurilor Capitalei, iar din 1907 a fost agronom specialist la Ministerul Agriculturii. Un concurs organizat în anul 1908 pentru specialişti agronomi la Casa Centrală a Băncilor Populare i-a oferit posibilitatea ocupării unui post la această instituţie. Aici a fost unul dintre ce mai activi specialişti pentru aplicarea în viaţă a obiectivelor instituţiei, care a fost creată în sprijinul ţăranilor. În anul 1916 a întrerupt activitatea profesională, participînd la Războiul de Întregire a Neamului, cu gradul de căpitan, pînă la sfîrşitul lui.

În anul 1918 a fost numit de către Guvernul Român, preşedinte al Comisiei de Împroprietărire a Ţăranilor, în Basarabia. El a fost autorul Legii împroprietăririi rurale, împreună cu Gh. Munteanu-Murgoci. Deşi s-a modificat pe parcurs competenţa comisiei, datorită protestelor şi maşinaţiilor marilor proprietari de pămînt, această lege a fost adoptată cu unele modificări minore, de către Sfatul Ţării în anul 1919, chiar în şedinţa de realipire a Basarabiei la România. În următorii ani s-a retras din activitatea publică profesională şi a trăit la proprietatea sa din Galbeni, judeţul Prahova.

Constantin Filipescu a revenit cu o dorinţă şi o capacitate de muncă neobişnuită în anul 1927, la vîrsta de 48 de ani, ocupînd funcţia de inspector general la Ministerul Agriculturii, unde a lucrat pînă la pensionare.

Trebuie să subliniem un aspect particular pentru acest valoros specialist, om de mare capacitatea şi acţiune, unul dintre cei care s-a considerat toată viaţa alături de cei dintre care s-a ridicat. Constantin Filipescu s-a ancorat atît de adînc în activităţile pe care le-a prestat, îneît niciodată nu s-a mai gîndit la o aprofundare a studiilor în străinătate. El a beneficiat doar de cîteva călătorii, care i-au completat orizontul profesional. Cu toate acestea realizările sale au fost deosebite, utile şi valoroase, în sprijinul dezvoltării agriculturii în general, şi a publicisticii agricole în mod deosebit. Perfecţionarea lui se făcea necontenit din munca rodnică ce o desfăşura oriunde s-ar fi aflat.

Încă din perioada studiilor la Herăstrău a editat revista «Embrionul», ca organ al *Societăţii Studenţilor Agronomi.* Imediat după absolvire, în anul 1903 a colaborat la importanta revistă a lui Petre S. Aurelian «Economia Naţională». Aici a publicat *Monografia agricolă a comunei Armăşeşti, Ialomiţa* şi *Monografia Şcolii Mixte de Agricultură Armăşeşti.* Tot în această revistă a publicat, în anul 1908, prima lucrare social-agrară importantă: *Îmbunătăţirea agriculturii ca bază a îmbunătăţirii soartei ţăranului,* apărută la scurt timp după sîngeroasele răscoale ţărăneşti de la 1907. Prin această lucrare încearcă să dea explicaţii reale asupra unor cauze mai puţin discutate, scriind: «*... una din cauzele mizeriei populaţiei rurale, pe lîngă multe altele, este exploatarea nemiloasă a muncii lor şi practicarea unei agriculturi cu totul primitive. Starea de indolenţă a poporului nostru începe de la colibă şi se opreşte la poarta bogaţilor şi conducătorilor noştri. Există părerea că pămîntul ţăranilor bine cultivat ar putea da o producţie de 4 ori mai mare, dar conducătorii de stat au o totală lipsă de interes pentru aceasta*», şi continuă: «*Neştiinţa ţăranului şi disproporţia pămîntului între clasele proprietarilor mari şi mici, în cea mai mare parte constituie cauza mizeriei ţăranului*». Între cauzele imediat explozive ale răscoalei, C. Filipescu dă un loc sigur umilinţei insuportabile la care erau supuşi ţăranii, face o descriere a mizeriei din agricultură sub aspect tehnic, dacă se poate spune astfel: «lipsă de seminţe, de îngrăşăminte, lucrarea proastă a pămîntului, proasta valorificare a producţiei, iar pe de altă parte arendaşii, administratorii şi chiar proprietarii n-au nimic comun cu societatea în care trăiesc, decît dorinţa de a stoarce bunurile membrilor ei». El cere să se înfiinţeze un corp tehnic agricol pentru vegherea aplicării regulilor şi legilor agricole la faţa

Scanned with OKEN Scanner

locului. Aici aminteşte de ideea înfiinţării Societăţii Agronomice a Absolvenţilor Şcolilor Agricole (1902).

În anul 1909 a publicat *Tovărăşiile la sate* cu scopul întreprinderii unor acţiuni concrete de sprijin pentru ridicarea ţăranului prin practicarea unei agriculturi mai bune. În prima parte a lucrării face o analiză a stării agriculturii, iar între cauze invocă conflictul vamal româno-ungar iscat în anul 1867, care a dus la o stagnare generală şi îndelungată a agriculturii, fără a primi nici un sprijin european. Constantin Filipescu face o publicitate înflăcărată pentru înfiinţarea de obştii ca o alternativă viabilă împotriva arendaşilor care supuneau ţăranii la o exploatare nemiloasă şi umilinţe insuportabile. În această chestiune spunea: «*Oricît de simplu ar fi un om. tot găseşte în inima lui un sîmbure de demnitate şi omenie*».

La îndemnul învăţaţilor agronomi, a ziariştilor vremii şi a unor oameni cu inimă şi dorinţă de bine. sub auspiciile «Casei Rurale» sătenii au înfiinţat obştii de arendări, plătind totuşi scump pămîntul pentru a-l sustrage arendaşilor. În consecinţă s-a preconizat ca anumite instituţii de stat şi bisericile să vîndă pămînt numai la obştii. În anul 1906 erau 7 obştii; în anul 1907 au sporit la 107 avînd 14.000 de membri, care arendau 76.885 ha teren pentru suma de 2.340.000 lei, o sumă mare pentru acei ani. Dar chiar în aceste condiţii spoliatoare, obştiile au avut un rol economic pozitiv şi în special un rol social, întărind spiritul de colaborare şi ridicînd instruirea şi demnitatea oamenilor satului. Constantin Filipescu a participat direct la înfiinţarea obştiilor din partea «Casei Centrale a Băncilor Populare» organizînd personal cîteva zeci. Între recomandările de prudenţă lansate de el către obştii se detaşa ideea de «a produce maxim de beneficii cu minimum de mijloace în cadrul legilor rurale». În calitatea sa de activist al instrucţiei amintite, a contribuit la întocmirea statutului obştiilor în care se prevedeau organizarea exploatării pămîntului, planificarea lucrărilor cîmpului, timpul optim de efectuare a lor etc. S-a reuşit ca în obştii să se facă lucrări la timp şi cu un preţ de cost mai redus, obţinînd rezultate foarte încurajatoare. Astfel, în lucrarea *Bilanţul economic al obştiilor, arendare*, arată cu optimism că acestea vor putea îmbunătăţi soarta ţăranului. El arată că la 31 dec. 1913 erau 495 obştii avînd 374.892 ha, cu o garanţie depusă la proprietari de 5.113.800 lei. Dacă arătăm însă că un plug costa 52 lei, o vînturătoare 180 lei, o semănătoare de cereale în rînduri 600 lei, iar 1 ha de pămînt producea înjur de 1100 kg/ha grîu, ne dăm seama că suma garantată era destul de mare. Astfel au început să o ducă mai bine decît cei care n-âu aderat la această formă de cooperare. Constantin Filipescu aducea ca argument exemplul Obştiei «Al. I. Cuza» din comuna Petrişoru, în anul 1912, care la o cheltuială de 572.844 lei a obţinut un venit net de 620.280 lei (dublu faţă de cheltuieli), adăugînd celelalte efecte pozitive asupra dezvoltării economiei săteanului spre o viaţă mai bună.

Tot în legătură cu dezvoltarea agriculturii prin activitate în obştii a scris lucrarea *Creditul în agricultură,* unde făcea recomandări utile de folosire a lui. Aici spunea: «*Creditele pentru construcţii şi clădiri sînt cele mai puţin productive şi trebuie ţinut cont de proporţia valorii lor în raport cu celelalte nevoi şi de eşalonare a lor în timp, pentru a nu împovăra exploatarea agricolă*» (1928). În lucrare, explica pe baze economice întregul mecanism de folosire eficientă a creditului. Creditul trebuie utilizat pentru exploatarea mai bună a pămîntului, pentru investiţii şi achiziţionări de terenuri şi îmbunătăţiri funciare. Ele trebuie dirijate spre a aduce un constant coeficient de rentabilitate sau măcar pentru amortizarea anuală a investiţiei. Băncile Populare şi Creditul Rural, pentru care a activat N. Filipescu şi alţi agronomi şi economişti, au devenit la un moment dat importante instituţii financiare la nivel naţional: să nu uităm,

Scanned with OKEN Scanner

plecînd de la foarte puţin (1928). Venirea la guvernare a PNŢ în 1928 a contribuit la slăbirea sistematică a acestor relaţii şi realizări, pentru că acest partid a fost deturnat de la principiile stabilite de către fondatorul său Constantin Dobrescu Argeş, la înfiinţarea Partidului Ţărănesc.

În anul 1910 C. Filipescu a publicat lucrarea *Grîul nostru şi derivatele lui,* în limba franceză, utilizînd şi date de analize chimice făcute de profesrul Al. Zaharia şi Paul Hertz de la Universitatea din Bucureşti. Ea a fost publicată ca răspuns la afirmaţia chimistului maghiar Koshuthany, că grînele româneşti nu ar fi la fel de bune ca acele din Ungaria. Analizele făcute pe grîne din Argentina, India, Ucraina, Bulgaria, Suedia, California şi zonele din România, au arătat că în frunte se afla grîul Ulka din Ucraina şi grîul românesc din nordul Moldovei, iar grîul unguresc se afla la mare distanţă în urmă. Rezultatele profesorului Al. Zaharia au fost confirmate şi de analize efectuate la Institutul Agronomic din Paris. Această controversă aparent ştiinţifică era un argument în favoarea grînelor româneşti pentru export în cadrul conflictului vamal amintit, cînd România a fost tratată cu o duşmănie deschisă de Austro-Ungaria şi cu dezinteres de restul Europei.

O problemă a acelor ani era extinderea culturii sfeclei şi a construirii unui număr mare de fabrici pentru producerea zahărului. Într-un articol publicat în «Monitorul Oficial», C. Filipescu arăta că deşi cultura sfeclei era introdusă din anul 1876, cînd aceasta se cultiva pe 51.350 ha şi se obţinea o producţie medie de 17 t/ha, iar la data publicării materialului erau 13 fabrici de zahăr, situaţia era nesatisfăcătoare. Ţara rămînea importatoarea de zahăr. El propunea înfiinţarea de «fabrici cooperative» unde fiecare cultivator să se angajeze pentru a produce o anumită cantitate de sfeclă pentru fabrica la care era acţionar, aşa cum este azi în ţările apusene. Propunerea era prea favorabilă pentru săteni, încît statul burghez a instituit monopolul statului, asupra producerii zahărului, iar ţara a rămas importatoare mulţi ani şi după al doilea război mondial, chiar şi în zilele noastre.

O lucrarea cu un foarte valoros conţinut ştiinţific şi practic a publicat-o sub titlul: *Hrana vitelor,* în fapt era o veritabilă carte despre *Producerea furajelor,* cum o numim azi. Ea avea un cuprins aproape identic cu lucrările de acest fel din zilele noastre şi credem că a constituit o bază de la care s-a plecat la ideea stabilirii obiectului de studiu *Producerea şi păstrarea furajelor* de mai tîrziu. Constantin Filipescu a scris multe alte lucrări, de întindere mai mare sau mai redusă, care merită să le amintim: *Basarabia - consideraţii generale, Agricultura în Dobrogea nouă, Cehoslovacia, Contribuţii la noul cod al cooperaţiei, Dobrogea agricolă, Floarea-soarelui, Inul şi cînepa, Mobilizarea agrară. Laptele, Obştea, Satul şi noul regim agrar, Standardizarea cerealelor* şi altele. De asemenea a scris lucrări omagiale de mică întindere despre Ion Ionescu de la Brad, N. Cornăţeanu, Agricola Cardaş ş.a.

Activitatea care a lăsat cele mai durabile contribuţii la dezvoltarea ştiinţei şi în special a practicii agricole o constituie publicistica agricolă şi social-agrară a lui C. Filipescu. După o activitate de început la «Embrionul» şi «Economia Naţională», în anul 1903 este ales în administraţia Societăţii Agronomice a Absolvenţilor Şcolilor de Agricultură, înfiinţată prin contribuţia energică a lui Şt. P. Radianu, care este considerat şi fondatorul acestei organizaţii profesionale, precum şi în comitetul de redacţie al revistei «Cîmpul». Activitatea la această revistă, relevă fondul de mare publicist agricol, prin competenţa profesional-agronomică, logica clară în sprijinul ideilor sale şi o activitate foarte intensă. Era în această privinţă o personalitate.

Scanned with OKEN Scanner

În anul 1910 C. Filipescu a înfiinţat revista «Viaţa Agricolă» ca «revistă lunară de agricultură şi economie» devenind o veritabilă tribună a promovării cunoştinţelor. La redacţia acestei reviste, care a servit practica şi ştiinţa agricolă aproape 40 de ani, au lucrat Sandu-Aldea, Gh. Ionescu-Şişeşti, N. O. Popovici-Lupa, Şt. Radianu, Ion Hăşeganu, N. Filip, W. Knechtel K.W. Knetchel, Al. Nasta, N. Cernăţeanu, şi mulţi alţii. În anul 1912 această publicaţie bilunară devenea organ de presă al «Societăţii Române de Agricultură» înfiinţată în 1912, transformat în anul 1918 în «Societatea Inginerilor Agronomi». Problemele abordate de C. Filipescu în cadrul acestei reviste erau foarte variate. Profilul revistei în general agricol, publica aspecte din toate ramurile de activitate ale agriculturii. În viziunea ei s-a încadrat şi activitatea sa de publicist, scriind articole de sociologie agricolă, economică, agrofitotehnie, şi chiar din alte ramuri de specialitate îngustă.

În colaborare cu Editura librăriei «Leon Alcalay» a editat 100 de volume de studii agricole, în seria «Bibliotecă agricolă». Aici a creat posibilitatea de a publica toţi agronomii care au reuşit să prezinte lucrări de nivel corespunzător. Această idee a fost reluată ulterior şi de alţi învăţaţi agronomi, contribuind atît la îmbogăţirea literaturii agricole, la instruirea agricultorilor şi nu în ultimul rînd la oferirea posibilităţii de exprimare şi formare a personalităţii profesionale a unui mare număr de agronomi.

Constantin Filipescu a publicat pentru săteni revista «Casa noastră» începînd cu anul 1910, care a fost reluată în anul 1925 în Basarabia, unde a avut o asemenea popularitate şi aderenţă la agricultori încît basarabenii au dat acest nume instituţiei de împroprietărire în provincie. În anul 1916 a înfiinţat editura proprie «Pagini Agrarea şi Sociale» (PAS), care a durat pînă în anul 1944, facilitînd publicarea lucrărilor tehnice ale inginerilor agricoli fără nici o îngrădire. Pe drept, editura PAS a rămas în istoria editorială agricolă cea mai importanta instituţie de acest fel din perioada interbelică. In anul 1925 reia pentru scurt timp publicarea revistei «Casa noastră» iar pentru trei ani «Almanahul agricol» PAS (1925, 1926, 1933). Menţionăm că C. Filipescu a introdus pentru prima dată fotografia color în revistele agricole din România.

În anii 1920-1925 C. Filipescu era o personalitate proeminentă, unanim recunoscută şi respectată în cercurile agronomice înalte. El, omul cu funcţia de inspector general la Ministerul Agriculturii, descendent din răzeşi moldoveni, la vîrsta de 46 de ani era primit membru corespondent al Academiei Române (1925), un loc care îl merita pe deplin. La acest eveniment au ţinut dezertaţii semnificative *Gh. Ionescu-Şişeşti şi C. Sandu-Aldea;* era un omagiu al celor mai de seamă agronomi ai vremii pentru agronomul C^{tin} Filipescu.

În anul 1928 a fost delegat din partea României ca reprezentant la Societatea Naţiunilor, unde se studia «problema zahărului» şi unde a expus lucrarea *Le probleme de sucre en Roumanie.* A fost apoi ales membru fondator al «Confederaţiei internaţionale a cultivatorilor sfeclei de zahăr» cu sediul la Paris. În această calitate a publicat lucrarea: *Problema mondială a zahărului.* În afara lucrărilor de întindere mai mare a publicat peste 300 articole, studii, memorii, note şi însemnări ce totalizează aproape 4000 de pagini. C. Filipescu a mai publicat diverse materiale şi în reviste agricole din Germania, Franţa şi Polonia. Fiind preţuit pentru corectitudinea sa, pentru dreptate, pentru activitatea bogată şi prestigiul său de publicist, în anul 1934 a fost ales preşedinte al Sindicatului Ziariştilor şi Publiciştilor din România.

Fără îndoială, lucrarea care a aureolat munca întregii sale vieţi şi căreia i se alătură imediat numele lui C. Filipescu este *Marea Enciclopedie Agricolă a României.* Ideea întocmirii unei asemenea lucrări a încolţit în mintea sa în anul 1917, dar

Scanned with OKEN Scanner

tentativele de a trece la lucru au întâmpinat mari dificultăţi. Încercarea din anul 1925, care se dorea începutul, nu a dat rezultate, întrucît au răspuns puţini colaboratori. Nu a dezarmat şi a continuat să-şi atragă noi agronomi entuziaşti pentru idee şi, adunînd bani, i-a folosit la publicarea primelor fascicole, pentru sondarea opiniei. Acestea au avut un succes neaşteptat de bun din partea Camerelor de Agricultură a «Uniunii» acestora, a numeroşi agronomi, proprietari şi altor persoane particulare interesate de cultura agricolă.

În această nouă situaţie a reuşit să finalizeze primul volum în anul 1937 şi să încheie cu volumul cinci în anul 1943. Fireşte că lucrarea a fost pregătită la editura PAS şi tipărită de Institutul de Arte Grafice «Luceafărul», Imprimeriile «Curentul» SAR, pe o întindere de aproximativ 4000 de pagini.

Personalitatea lui C. Filipescu a reuşit să atragă la întocmirea acestei lucrări contribuţia celor mai luminate minţi ale vremii din ştiinţele agronomice şi cele înrudite, îndeplinim un semn de recunoştinţă faţă de aceşti oameni harnici şi binevoitori, înşirînd numele unora dintre cei 179 colaboratori la vol. I; număr rămas relativ constant pînă la ultimul volum din 1943; Gr. Antipa, C. Argetoianu, C. Băicoianu, A. Popovici-Bîznoşanu, Gh. Bontea, Al. Buia, Th. Buşniţa, A. Cardaş, D. Chiţoiu, Gh. Cipăianu, I. C. Ciulei, Gh. K. Constantinescu, Gh. Constantinescu, D. Contescu, N. Cornăţeanu, I. Dobrescu, C. I. Drăgan, P. Enculescu, V. Gheţie, V. Ghimpu, Er. Grinţescu, I. Grinţescu, D. Gusti, M. Ionescu, Gh. Ionescu-Şişeşti, N. Iorga, S. Mehedinţi. G. Moldovan, Th. Nica, N. O. Popovici-Lupa, Iuliu Prodan, Th. Saidel, N. Săulescu, C. Săvulescu, Tr. Săvulescu, M. Şerban, I. Simionescu, Am. Vasiliu, N. Zamfirescu, (G. Munteanu- Murgoci, C. Sandu-Aldea, M. Chiriţescu-Arva, Ion Borcea, decedaţi).

Autorii citaţi erau cadre didactice universitare, cercetători, de la ICAR, INZ, ICEF, Academia de înalte Studii Agronomice din Bucureşti şi Cluj, Facultatea Agronomică din Chişinău.

La apariţia primului volum C. Filipescu a adresat rugămintea de a scrie *Prefaţa,* profesorului Gh. Ionescu-Siseşti, un «primus inter pares» la nivelul celor mai valoroşi oameni de ştiinţă agronomi din acei ani. Din motive insuficient cunoscute nu s-a primit un răspuns pozitiv, ci o scrisoare adresată personal «directorului» enciclopediei. În scrisoare se spunea: «A trebuit tenacitatea dumitale şi neţărmurita d-tale iubire pentru cartea agricolă, care părea că va trece puterile nu numai a unui om, dar a unei întregi generaţii. Ai marea satisfacţie că eşti aproape de ţintă. O astfel de operă fundamentală nu se poate să nu aibă şi scăderi, mai ales date fiind condiţiile grele în care a fost întocmită». În această situaţie C. Filipescu a făcut personal o «lămurire» în loc de introducere, iar în ultimul volum un «cuvînt de încheiere». Desigur o asemenea lucrare merita o prezentare academică, chiar dacă i se puteau invoca unele carenţe, mai mult minore.

Lucrarea şi-a justificat pe deplin titulatura prin domeniile largi al ramurilor agriculturii şi ale celor înrudite, abordate, aşa după cum urmează: solul, plante, animale, horticultura, viticultură, zootehnice, maşini agricole, topografie, îmbunătăţiri funciare, îndiguiri, drenaje, irigaţii, industrii agricole, morărit, panificaţie, lăptărie, industria zahărului, alcoolului, berei, industria amidonului, melasei, glucozei, uleiurilor, oţetului, conserve de carne, peşte, legume, economie, legislaţie rurală şi agrară, instituţii agricole, fitopatologie şi entomologie, medicină veterinară, chimie, fizică, mateorologie.

Din punct de vedere grafic, lucrarea a fost o reuşită deplină, fiind bogat ilustrată, avînd desene, schiţe, grafice, fotografii etc. de o înaltă calitate ştiinţifică şi artistică.

Scanned with OKEN Scanner

Între principalele scăderi ale lucrării s-a menţionat nivelul mediu de tratare a conţinutului unor domenii, dar fără a constitui o opinie unanimă.

Interesant este să ştim că deşi Gh. Ionescu-Siseşti n-a scris prefaţa solicitată la Enciclopedie, «Decanul ştiinţei agricole româneşti» aşa cum îl numea C. Filipescu, la vîrsta de 52 de ani, a dezvăluit încă o odată noblețea inimii sale, curajul recunoaşterii şi preţuirea lucrurilor bine făcute, recomandînd Academiei Române să premieze *Marea Enciclopedie Agricolă a României.* După apariţia volumului II, «directorul» ei a primit «Premiul Palade» în valoare de 80.000 lei, o sumă relativ echivalentă cu cea din zilele noastre (1970). Răspunzând acestei preţuiri acordate, C. Filipescu spunea că premiul are pentru el şi pentru breasla agronomilor o imensă importanţă morală. Ca o preţuire generală a activităţii sale şi în legătură cu acest eveniment şi a împlinirii vîrstei de 60 de ani, C. Filipescu a fost sărbătorit la «Societatea Inginerilor Agronomi» în faţa unui public cald, şi apropiat lui din anii îndelungaţi de muncă pentru propăşirea ştiinţelor agricole, a agriculturii noastre practice şi a celor care trăiesc prin ea. Cu acea ocazie a prezentat un material omagial Agricola Cardaş, coleg apropiat sărbătoritului, un entuziast susţinător al dezvoltării agriculturii pe baze ştiinţifice.

Nu se poate încheia scurta referire la unica noastră lucrare agronomică de acest gen şi de acest nivel, fără să reproducem mulţumirile lui C. Filipescu, faţă de cei care au fost colaboratori apropiaţi şi au efectuat şi oficiul de redactori şi referenţi. Grupul acestor specialişti devotaţi, la încheierea operei începe cu prof. dr. Amilcar Vasiliu (n. 1900) martor şi participant activ la acest întreg veac de istorie a agriculturii româneşti, prof. dr. C. C. Georgescu, prof. dr. Gh. Moldoveanu, prof. dr. V. Ghimpu, prof. dr. N. Ghiulea, ing. agr. Th. Groza, ing. agr. conf. M. Costeţchi, prof. dr. D. Conţescu, ing. agr. Gh. Vodă, ing. agr. T. Prelipceanu, ing. agr. Al. Stănculescu, ing. agr. I. M. Săvulescu, ing. agr. A. I. Dumitrescu-Bumbeşti, dr. C. V. Drăgoescu, A. D. Carabella, ing. agr. Raul şi V. Filipescu etc. Marele publicist agronom C. Filipescu „a trecut în galaxii" la 8 februarie 1947, în Bucureşti.

În final, generaţia noastră şi generaţiile ce vin au motive numeroase pentru cinstirea memoriei lui C. Filipescu, şi aşezarea lui la locul de recunoştinţă, care îl merită cu prisosinţă, prin munca şi sacrificiile de toate felurile făcute în scopul nobil de a face din agricultură o ştiinţă cunoscută în rîndurile largi ale oamenilor ce iubesc această activitate umană.

Constantin Filipescu
(Bibliografie selectivă)

- *Îmbunătăţirea agriculturii ca bază a îmbunătăţirii soartei ţăranilor.* Bucureşti, 1908.
- *Păşunatul şi hrana vitelor.*
- *Tovărăşiile la sate.* Ed. «PAS», Bucureşti, 1909.
- *Griul nostru şi derivatele lui.* Eminescu «Viaţa agricolă», nr. 1, Bucureşti, 1910.
- *Hrana vitelor.* «Eminescu», Bucureşti, 1910.
- *Bilanţul economic al obştiilor arendare.* Bucureşti, 1916.
- *Basarabia-consideraţiuni generale.* «România Nouă», Chişinău, 1919.
- *Cehoslovacia.* Ed. «PAS», Bucureşti, 1928.
- *Congresul agricol din 1928.* Tip. «Oltenia», Bucureşti, 1928.
- *Contribuţii la viitorul cod al cooperaţiei.* «România Mare», Bucureşti, 1928.
- *Dobrogea agricolă, 1878-1928,* Bucureşti, 1928.

Scanned with OKEN Scanner

- *Problema zahărului.* «Monitorul Oficial», Bucureşti, 1930.
- *Laptele.* «Universul».
- *Marea enciclopedie agricolă a României,* voi I-III. Ed. «PAS», Bucureşti, 1937-1940.
- *Marea enciclopedie agricolă a României* în 5 volume. Ed. «PAS», Bucureşti, 1937-1940.

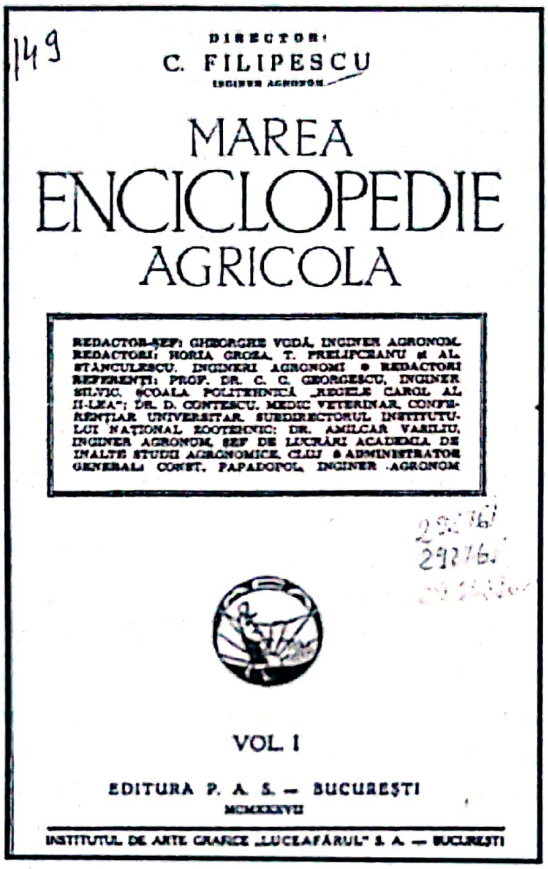

- *Agricultura în Dobrogea nouă.* «Analele Dobrogei», voi 3, Cernăuţi, 1938.
- *Inul şi cînepa în trecut şi în prezent.* Ed. «PAS», Bucureşti, 1938.
- *Cardaş Agricola. «Finanţe şi industrii»,* Bucureşti, 1939.
- *Evoluţia agriculturii româneşti - studii de politică agrară.* Ed. «PAS», Bucureşti, 1940.
- *Floarea-soarelui.* Ed. «PAS», Bucureşti, 1941.
- *Ion Ionescu de la Brad şi împroprietărirea sătenilor la 1864.* «Curentul», Bucureşti, 1942.
- *Obştea, satul şi noul regim agrar.* Ed. «PAS», Bucureşti, 1943.

REMARKABLE PERSONALITIES IN ROMANIAN AGRICULTURAL SCIENCE

SUMMARY

After hunting and fishing, the first occupation that began to give stability to the small collectivities of pre-ancient mankind was agriculture. The ancient civilizations Maya, Inca, the one of Pontus Euxinus or of Mesopotamia used to practice agriculture as an existential and progress factor. The archeological evidences for those times show the stage in the evolution of plants and animals as a result of man's activity. But a stage of an evident qualitative leap took place in the Antique époque, as reflected in the work *Treatise of Agriculture* in 13 volume, published in the 1st century A.D. by Lucius Iunius Moderatus Cammella. However, the rapid progress of agriculture was not possible before the arise of technique and science, which further on became amazing factors of agricultural progress acceleration.

Clear evidences of agricultural practice on scientific bases as an irreversible starting point to development were shown only during the IInd half of the 18th century in the West European countries. In every particular case the achievements are collected with the name of a great personality. Generally speaking, such genius brains were haloed with the epithet of *founder of the agricultural science* for the respective country. This was the case of the French Mathieu de Dombaslle (1777-1843) who had founded *The Farm and the Agricultural School of Roville* writing the famous work *Complete Treatise of Agriculture,* made up a rational grouping of agriculture study subjects, stressing upon the principle of benefit in agriculture. Similar acts performed Albrecht Thaer (1752-1828) in Germany and Arthur Young in England, the founder of the agricultural research station of Rothamstad. Almost simultaneously, a number of scientists and practicians brought their contributions making extraordinary discoveries and creations: John Lawes (1814-1900), the founder of an agrochemical research laboratory; Iustus von Liebig (1803-1873), the author of the epoch-making discovery of plants mineral nutrition; Jean Baptiste Lamark (1744-1829), whose work includes the biological bases of agricultural science; Charles Darwin (1809-1892) with the works *The Origin of Species* and *The Variability of animals and plants under the Influence of Taming.* A reference point in the evolution of agricultural technique was the perfecting of the plough by the Scotish watch-maker Small.

Following the contribution of these forerunners, almost simultaneously or with delays dictated by history, the agricultural science and practice started the development way. Every time, the beginning was connected with the name of some famous personality who had lived first of all to fulfill a vanguard dream.

In Romania, the beginning of the scientific agriculture are connected with the name of the famous agronom Ion Ionescu de la Brad (1818-1892) who studied agriculture in Roville with the great Mathieu de Dombasle between 1840-1842.

Over the time there was proved that the field of agricultural sciences is extremely large, so that during the last 200 years every country owes the founding of different

Scanned with OKEN Scanner

agricultural school to the research sectors, agricultural subjects, the technical progress and education of specialized staff, to the activity of so many scientists who subdued their work as well as their existence to the progress of science and agricultural practice.

From this point of view we can say that there were in Romania a considerable number of personalities of agricultural science who through their work of about two centuries placed this science as well as the education of every level, on modern rates, in most regards.

If the country agriculture is under the level of the advanced countries, there aren't the Romanian scientists to be blamed. The responsibility is to be borne by the politicians, political regimes that has never understood that an advanced agriculture can be achieved with an advanced industry, subdued to its functioning and with masses of farmers trained in schools and supported by society during the first stages of development.

Our great forerunners, founders of agricultural academic institutions, agricultural research institutes, the authors of important scientific treatises and academic courses of lectures, of technico-scientific works that can be honorably ranked among the bibliographies of the international galleries deserving the posterity gratefulness and esteem. Our work presents in two volumes our forerunners born in the 19th century (vol I) and those born in the first quarter of our century (1920-1925) (vol II).

This attempt is based on the truth that *future is built on the lasting achievements of the forerunners* and knowing them becomes a question of morality, honor and love of forefathers and native land.

The short summary tries to present each and every of the forerunners of the Romanian agricultural science, so that the reader should have the possibility to get a picture as accurate as possible.

FOUNDERS

For the forerunners group there were taken into consideration those agronoms whose vanguard activity was constituted on scientific and organizational bases of agricultural academic education, agricultural researchers, publications founding, agricultural courses of lectures and treatises.

ION IONESCU DE LA BRAD (1812-1891)

A graduate of *Academia Mihaileana* of Iaşi in 1838, also a graduate of Superior School of Agriculture of Roville, directed by Mathieu de Dombasle. Superintendent of the lands under the propriety of the Mihail Sturza (1843), remarkable personality of 1848 Revolution in the Romanian Principalities, superintendent of the lands under the propriety of the great Vizir Rhezid Pasa, the author of the first course in agriculture at the Academia Mihaileana of Iaşi, the founder of the School-Farm-Bradu (Bacau), the author of an agricultural work of over 8000 pages, member of the Parliament in three legislatures, creator of the *Agricultural Reforme* of Alexandru loan Cuza. He is unanimously reknown as *the father of Romanian agricultural science,* honor member of the Romanian Academy.

Scanned with OKEN Scanner

PETRE S. AURELIAN (1833-1909)

He was the most haloed personality of agriculture during his life-time. A graduate of *Sf. Sava* School of Bucharest and of Superior Agricultural School of Grignon under the leadership of the famous French agronom August Bela, rewarded the *bronze medal* of Napoleon III for his *project on agriculture,* the founder *of Agricultural Central School of Herăstrău* - Bucharest that he directed for 25 years as the Principal and honored teacher, author of academic courses and lectures. prominent politician and state man; minister of the Public Affairs, Mayor of Bucharest, minister of agriculture, member of the Romanian Academy, one of the pioneers of the economic sciences, founder of the magazine *Rural Economy,* that was issued for about 50 years, senator and president of the Romanian Senate representing the Liberal Party, known by several historical personalities of the time, such as: Saint Simon, Auguste Compte, Piotr. A. Stolaprin (1862-1911).

HARALAMB VASILIU (1880-1953)

A scientist-agronom brought up from the lower class of country people. An honored graduate of the Boarding High-School of Iasi, of the Faculty of Physics and Chemistry, of the Faculty of Mathematics at the University of Iasi; a graduate of the Superior Agricultural School Hohenheim-Stuttgart, doctor in agricultural chemistry at the University of Breslau (Wroclaw) - 1905. He was the founder of the academic agricultural education within the Faculty of Sciences of Iasi University (1907-1912), the leader of this institution that also functioned in Chisinau between 1933 and 1940; author of the first Treatise in Agricultural Chemistry, in two volumes and of the first course of lectures *Tamed Animals and Man Nutritition.,* the second published in Europe after the one written by the German O. Kellner; author of the famous work *On the Molecular Configuration of Proteic Substances, Carbon Hydrates and Fats,* which explains for the first time in the world *the spirale structure of proteines.* The content of his work can be almost entirely found in the works of L. Pauling and R. Corey who were Nobel Laureates after 17 years since the publishing date of H. Vasiliu's work in 1936.

Further on (1976) A. Buthenand and P. Karlson from the University of Marburg-Germany asserted that H. Vasiliu can be considered *the direct forerunner of Pauling and Corey's helix structures.* Vasiliu's work *Vital Rays* is one of the world first works which treats the bioenergy of alive organisms simultaneously with Gurwith's works.

His entire work and most of his personal savings were dedicated to the progress of the agricultural college of Moldavia, the first institution of this kind founded in Romania.

He was accepted in the Romanian Academy only after his death (like many other scholars of his time, he was a victim of the new social order imposed by communism).

GHEORGHE IONESCU-ŞIŞEŞTI (1885-1967)

Scholar-agronomist, known as the founder of the modern experimental researches in agriculture of Romania, professor at the Superior School of Agriculture-Herastrau. He graduated from the Special School of Agriculture-Bucharest, and had his Ph. D. in agronomy at the University Jena-Germany. He became headmaster of the Superior

Scanned with OKEN Scanner

School of Agriculture-Herastrau, the organizer and the first headmaster of *The Institute of Agronomical Researches of Romania,* ex-minister of agriculture, author of several fundamental theses on the subject of soil, author of the first *Treatise of Agrotechnics* in two volumes (1400 p.), remarkable representative of Romanian agricultural science, member of the *International Institute of Agriculture* in 1923,1924, 1927, 1929, excellent agronomist publicist, member of the Romanian Academy, known at international level, also known as working side by side with the great scholars of his time; Sir John E. Russel (England), I. V. Tiurin and N. V. Turbin (USSR), R. Branconnier and Demolon (France), F. Angelini and C. Azzi (Italy) etc.

PEDOLOGISTS

The exceptional personalities that represent the science of soil in Romania have founded, through their value, a *national school of pedology,* included among the first countries of the world for almost 100 years. During the first part of its activity it functioned according to the principles of the *Russian naturalist school,* and during the last 25 years it finalized its own way of classifying the soils according to the system invented by the great American pedologist Marbut.

GHEORGHE MUNTEANU-MURGOCI (1872-1925)

He studied at the Normal Superior School of Bucharest, the department of Physics-Chemistry; assistant of the great professor mineralogist Ludovic Mivazec, he gained knowledge in the laboratory of the excellent pedologist W. E. Hildgard in California, doctor in sciences at the University of Munchen in 1900. He was the chairman of the department of agrogeology from the Romanian Institute of Geology; he worked with the great Russian pedologists; he was known as a pedologist of European class. Profound scientist remarked by his works *Romanian Soils, The Natural Areas of Soil in Romania, The Climate and the Soils in Romania During the Quaternary Age.* He participated in international pedologic trips in Europe, Asia and America; he was chairman of the International Committee of Charting Soils (1923) and chairman of the Committee for drawing the pedologic chart of Europe, he discovered new minerals and deposits, he was a member of the Romanian Academy.

NICOLAE FLOROV (1876-1948)

He was born in Romanian Basarabia, under the occupation of tsarist Russia, he was the son of a peasant family near the little town Balti, today the Republic of Moldavia; he graduated the Faculty of Natural Sciences from the University of Dospat (Juriev) Ucraina (1904); he was a *chemist assistant* at the Zootechnic Institute of the Ministry of Agriculture in Russia, in Petrograd, then *agrege* at the University of Agronomy in Kiev, chairman of the *Committee of studying the historico-natural resources of Ucraina,* professor of agrogeology at the Superior Institute of Agronomy in Odessa.

After Romania's unification (1918) he became chief geologist at the Romanian Institute of Geology (1921-1931) and headmaster of the National Museum of Nature in Chişinău (1922-1931), professor of agrogeology at the Faculty of Agronomy in Iaşi and

Scanned with OKEN Scanner

Chişnău, Ph. D. in agronomy at the University of Iaşi, member of the Romanian Academy of Sciences (1943). His reference works are: *The Degradation of Antesteppe Chernozem, The Agropedo logical Charting of the Lapusna Area, The Agrogeology of the Region Capanea-Tighina (Bender).*

He represented Romania at the congresses of the Institute of Science of the Soil in Prague (1923), Rome (1924), Washington (1927), Lenningrad (1930); he was a member of the editorial staff of the scientific magazine of the Museum of Natural History in Viena *Die Eiszeit,* he was visited by the great American pedologist Marbut, being consulted as a famous scientist. He is quoted by Marbut in the work *Soils of United States.* He is considered equal to Gh. Munteanu-Murgoci.

PETRE ENCULESCU (1879-1957)

He graduated from the Faculty of Sciences - at the University of Bucharest, had his Ph. D. at the University of Cluj, *Dacia Superioară,* (1922), and had special studies in Paris, Leipzig, Gottingen, Rome, Bruxelles during the years 1911-1912, was also professor of pedology at the Superior School of Agriculture-Herastrau and successful researcher at the Institute of Geology in Bucharest. He is the most important pedologist botanist. His reference works are: *The Areas of Wood Vegetation in Romania, Parallelisms Between Soil, Climate and Vegetation in Romania, The History of Soil in Cimpia Romînă, The Antesteppe in the Cîmpia Ardealului.* He was the founder and the leader of the initiative of planting trees in dry areas. He is considered the first great professor of pedology at the level of Romanian agricultural universities.

EMANOIL PROTOPOPESCU-PACHE (1885-1970)

He graduated from the Faculty of Sciences at the University of Bucharest in 1905, became a chemist at the Institute of Geology, the department of agrogeology; he specializes in geology, hydrology, geography, physics and pedology in Russia with the famous professor Nabokih; he was a lecturer on the subject *Soils* at the Faculty of Sylviculture from the Polytechnic Institute of Bucharest and lecturer on geology, agrogeology and pedology at the Faculty of Constructions. His activity lasted 60 years, while he published theses on agrogeology, the chemistry of the soil, charting, pedology. In 1910 he was invited to *the 12th Congress of Russian Naturalists,* where he met Pavlov, Prianisicov, Vavilov, he was secretary of the International Committee of drawing the chart *Soils of Europe,* being one of the great European carting pedologists. Works of reference of professor E. Protopopescu: *The Study of the Quaternary on the Territory of Romania* presented at the Conference of the International Association of the Quaternary, Viena 1936; *Agrogeological Researches in Cîmpia Romînă:* he worked with the great chemist Strermme - the lecture *Elements of science of the soil.* He remained in his followers conscience as a great pedologist and chart-drawer.

Agrochemists

The field of agrochemistry appeared after pedology, although the first representative of this science, Pana Buescu studied in Germany by the times of the middle

Scanned with OKEN Scanner

19-th century. However, the personalities of this group succeeded in founding a national school.

PANĂ BUESCU (1833-1904)

He graduated from the College Sf. Sava of Bucharest and was then a student at the Faculty of Sciences in Sorbonne and at the Faculty of Agriculture of the college in Grignon, he specialized in agricultural chemistry at the College of Agriculture in Hohenheim-Stuttgart. In 1857 he was hired as a professor of agronomy at the School of Agriculture from Pantelimon-Bucharest; then he followed P. S. Aurelian at the Central School of Agriculture from Herastrau. He taught geology and phisico-chemistry until he retired in 1893. Author of the structure of educational program for the Pantelimon school, he founded the *Agronomia* magazine (1857), and was author of the first lecture of agricultural chemistry *Elementary lectures on agricultural chemistry,* he promoted the progress in agriculture according to economical principles. He was a deputy in the Romanian Parliament representing the Conservative Party.

MAXIMILIAN POPOVICI (1861-1918)

He graduated the Central School of Agriculture-Herăstrău, Bucharest, (1881) became doctor in agronomy at the Superior School of Agriculture in Berlin (1885), specializing in chemistry. He founded the laboratory of the chemistry of tobacco, being the author of the cigarette paper in Romania, vice-president at the *Rural House;* he encouraged the progress in agronomy publicist - he founded the magazine *The Field* and *Agricultural Life.* He activated intensively to help the formation of the *tax-paying communities: agricultural communities, cooperative groups in agriculture.* He initiated the *agricultural investigation.* He published with Gh. Cipaianu (1912) the *Teaching Course of Agriculture.* He was a first rank personality of his time.

ION M. DOBRESCU (1882-1967)

He graduated from the Faculty of Physics and Chemistry at the University of Bucharest (1906), was assistant and chief of works at the department of chemistry from the Central School of Agriculture-Herastrau until 1913. He specialized in agricultural chemistry at the University of Breslau with Th. Pheifer, then with Dr. E. Blank at Gottingen. He was a professor of chemistry at the Faculty of Agronomy in Cluj (1920-1940). Reference works: *The Dynamics of Assimilation of Potassium from Minerals* (1915), Ph. D. thesis at the University of Bucharest; university courses - *Physics and meteorology, General chemistry, Agricultural chemistry* (1919-1929), *Agricultural technologies, Technological chemistry, Geology and agrogeology,* a fact that contributes uniquely in a didactic and scientific way to the Romanian agricultural education; *Contributions to the study of Romanian soils.* He was a member of the Romanian Academy of Sciences.

THEODOR SAIDEL (1874-1967)

He graduated from the Faculty of Sciences at the University of Bucharest (1900); first a chemist assistant at the Agronomical Experimental Station Bucharest, he had later his Ph. D. in chemistry at the University Heidelberg in 1919, with professor Ianasch.

Scanned with OKEN Scanner

In 1910 he begins his research in the chemistry of soil, in 1920 he is given the chair of professor of general Chemistry and the chemistry of soil at the Central School of Agriculture Herastrau, until 1940. Reference works: *The Determination of Soil Reaction through the Potentiometric Method* (Munchen 1914), being the first quick method at international level. He was the founder of the first studies regarding the relation soil-plant synthesized in his work *The Chemical Study of the Main Types of Soil in Romania* (1929), and his famous work *Correlations between the Law of Plant Growth and the Laws of Soil Substances Solubility*. He was considered as having the same importance as D. Priasjnicov, A. Demolon, T. Romano, John E. Russel, I. V. Tiurin and many others. He was a member of the Romanian Academy of Sciences.

Botanists

The Romanian school of agriculture was given exceptional support by certain famous botanists known all over the world, important members of the national school of botany. Among the ones who were born in the 19-th century, such valuable scientists were the professors Ion Grintescu and Iuliu Prodan.

ION GRINŢESCU (1874-1963)

He graduated from the Faculty of Sciences of Nature at the University of Geneve (1898) where he also studied physics and chemistry for other 2 years. He was hired *assistant* at the Botanical Institute of the University of Geneve; he was an employee of the campus of Geneve. In 1902 he became doctor in sciences at the University of Geneve and privat-docent at the Faculty of Sciences. He worked with the famous professor N. Chordat, the headmaster of the Botanical Institute. In 1911 he returned to Romania as a professor of botany at the Central School of Agriculture Herastrau, and starting with 1919 he taught at the Faculty of Agronomy Cluj. His reference works are: *Methods of Pure Growth for Green Seaweed* (Paris - 1900 with N. Chordat), *Contribution to the Study of Protococcales-clorella vulgar is Bayerinck, Contributions to the Study of the Microflora of Romanian Soils, Edible Mushrooms, Course of General Botany* in 5 volumes, awarded the Romanian Academy Prize. The professor Ion Grintescu also participated in the writing of the excellent work *Romanian Flora* in 12 volumes, presenting the families: Cannabinaceae, Polyganaceae, Convolvulaceae, Vitaceae and Umbeliferae. He was a member of the Romanian Academy of Sciences.

IULIU PRODAN (1875-1959)

He graduated from the Faculty of Geography and Natural Sciences at the University of Cluj, where he studied with A. Kanitz. As a Romanian, under the Hungarian ruling Ardeal he could not get a chair in the university. No Romanian was allowed to teach at university as long as the Hungarian government ruled Transylvania, until 1918 when the unification of Romania took place. He activated as a high-school professor at Eger and Sombor in Hungary. After 1918 he became a professor of botany and physiology of plants at the Faculty of Agronomy in Cluj. Even when he was a high-school teacher he was a well-known botanist in Europe.

Scanned with OKEN Scanner

His most important works were published after 1920: *The Ecology of Halophile Plants in Romania, Compared to the Ones in Hungary and the Tissa Plain (1923), The Critical Flora of Dobrogea, Contributions to the Flora of Siberia, The Flora for the Classification of Plants that Grow in Romania* (2000 pages) favorably appreciated by Hayeck. A series of new species is named after him as a sign of praise. He was a member of honor of the Romanian Academy.

FLORIAN PORCIUS (1816-1906)

The activity of professor Iuliu Prodan was favorably influenced by the personality of the first great Romanian botanist, Florian Porcius, who was not a university professor, was not a researcher from some institute, but a *genius on his own.* Under the rule of the Austro-Hungarian empire he could not hope for more.

He graduated from a pedagogic college in Viena. He activated as a teacher in his village Rodna, then was elected judge at Rodna, juryman at the law court of Nasaud, and in 1864 vice captain at the Nasaud region; after the suppression of the regional troups of Nasaud by the empirials as an area populated densely with Romanians, he became president of the new district Bistrita-Nasaud, where he worked until 1877 when he retired and went back to his estate at Rodna Veche where he spent the last days of his life.

His botanic studies were made more like a passion outside his duties and his profession. Reference works: *The Diagnosis of Phanerogamic and Vascular Cryptogamic Plants that Grow Spontaneously in Transylvania* (1893), that gives him the credit of *founder of botanical literature in Romania;* he was the first to translate into Romanian the definitions of botany, *The Phanerogamic Flora of the Ex-district Nasaud* (1881), *The Diagnosis of dyptogamic Vascular Plants that Grow Spontaneously in Transylvania* (Sibiu, 1881).

The herbarium completed by Florian Porcius includes almost all the flora of Transylvania, but also the most important representatives of Austrian, German, French and Swiss floras, obtained through exchanges with the great botanists of these countries. He was a member of the Romanian Academy.

Phytotechnists

In Romanian agronomic studies and agricultural practice the growth of field plants is a fundamental domain. These cultivations are spread on 9,5 million hectares, which constitute an impressive area. On the production of this branch depends entirely the fodder for animals and the material for several industries. That is why phytotechnics was treated with much interest by the forerunners.

GEORGE MAIOR (1855-1927)

He graduated from the Superior School of Agriculture of Berlin and the Agronomic Institute of the University of Halle, where he got the title of doctor on a subject of zootechny. After he came back to Romania he studied for 3 more years at the Faculty of Philosophy and Letters of the Normal Superior School in Bucharest from which he

Scanned with OKEN Scanner

graduated in 1883. In 1888 he was invited by Vlad Carnu Munteanu to take the chair of Phytotechnics at the Central School of Agriculture Herastrau, where he worked for 38 years, until he retired in 1927.

His activity concentrated especially upon the impressive work *Complete Course of Rational Agriculture* in 8 volumes, making real the unaccomplished dream of his great forerunner Ion Ionescu of Brad: 1-st vol. *Agrology,* 2nd volume *Phytotechnics,* 3rd volume *General Zootechny,* 4-th volume *Rural Economy,* 5-th volume *The Breeding of Horses,* the 6-th volume *Aviculture,* the 7-th volume *The Breeding, the Fattening and the Use of Pigs,* the 8-th volume *The Postures and the Hay Areas of the Mountains.* He also wrote works of socio-historic interest: *At the Border, The Agrarian Politics in Romania.* He was a professor, a didact formed in schools of high quality. He did not get too many honors, but his works remained as: documents of great value and use for his followers.

CORNELIU ROMAN (1853-1919)

Agrochemist, he made his studies at Berlin. Starting with the year 1889 he became headmaster of the Central Agronomic Station - Bucharest, founded by Vlad Carmi Munteanu and Petre S. Aurelian. He directed the experimental station for years organizing new researches on plants introduced in the national cultivations, such as: lucerne, soya-bean, white beet, cotton, sunflower. Reference works: *Notices sur l'industrie sueviere et sur la Bettarave de Suche en Roumanie* (1900), *Experiences with Varieties of Plants and Fertilizers* (1905), *The Sunflower, its Cultivation and Composition in Our Country* (1905).

MARIN CHIRIŢESCU ARVA (1889-1935)

He graduated from the Superior School of Agriculture Herastrau in 1913, then he studied at the Superior School of Agriculture of Berlin with professors von Rumker and Erwin Baur, starting Ms doctorate thesis under the guidance of the famous professor Mitscherlich. He got his doctor's degree in 1923 at the Cluj University. He was rector of the faculties of Agronomy of Cluj and Bucharest. He specialized at Rothomsted with John Russel. After the retirement of professor George Maior, he took the chair of phytotechnics of the Superior School of Agriculture Herastrau. Activities and reference works: he reorganizes the Institute for Tobacco Cultivation, he directs the drawing out of the functioning regulations for the agronomy faculties; works: *Contributions to the Study of the Action of the Vegetative Factor Water in Our Agriculture, Researches on the Fauna of Protozoa from Romanian Soils* (1910), *Course of Agrogeology* (1925).

BELA PATER (1860-1938)

Professor agronomist who came to Ardeal from Hungary, the town Eperjes, the Saros. district, in 1893. He was one of the most valuable professors at the Superior School of Agriculture in Cluj. He graduated from the Natural Sciences Faculty at the Polytechnic Institute of Budapest. He initiated researches on medicinal herbs. He was one of the founders of the Adonis Society of collecting medicinal herbs and producing

Scanned with OKEN Scanner

drugs and etheric oils. He supported the organizing of the export of medicinal herbs. He was the headmaster of the Superior School of Agriculture of Cluj during the period of 1910-1915. He organized the *Station of seed control* at Cluj. He wrote many editions of the course of botany, *The Cultivation of Medicinal Herbs,* he established technologies for the cultivation of medicinal herbs. In 1904 he founded *The station of medicinal herbs of Cluj.*

After the union of Transylvania with Romania, Bela Pater remained in Romania, being treated with respect for his contribution to the progress of Transilvanian agricultural education.

NICOLAE SĂULESCU (1898-1977)

He graduated from the Superior School of Agriculture Herastrau in 1917, he made research studies in genetics at the Institute of Research on Heredity of the Superior School of Agriculture of Berlin, he was professor of improving plants at the Faculty of Agriculture of Iaşi and Cluj, headmaster of the Station for Improving Plants-Cluj, professor of phytotechnics at the Faculty of Agronomy of Bucharest. During his youth he worked with C. Correns, R. Goldschmit , Ervin Baur, Schiman. Reference works: *Phytotechnics* (1958, 1965), *Principles of Genetics* with N. Giosan. A member of the Checkoslovakian Academy of Agricultural Sciences, laureate of the *Erwin Baur* prize.

ANDREI PIESCU (1896-1978)

He is maybe one of the first remarkable graduates of the Faculty of Agronomy of Cluj (1921), he perfected in genetics and selection with Adametz and Tschermac (1924, 1925). He was chief of the phytotechnic service of the culture of tobacco at the States Administration Monopoly. Reference works: The study of tobacco root in *About Tobacco Roots, About the Tobacco Seed, The Scientific Bases of Evolution.* He was one of the most famous co-publishers of the magazine *Agricultural Life.*

Improvers

The first preoccupations of scientific improvement of plants started by the end of the 19th century with the works of Vlad Carnu Munteanu, on his estate at Tiganeşti near Bucharest.

VLAD CÂRNU-MUNTEANU (1858-1903)

The favorite student of P.S. Aurelian, he graduated from the Central Agricultural School of Herastrau when he was 20 years old, then graduated from the National School of Sylviculture of Nancy, France (1881), became headmaster of the Central Agricultural School of Herastrau (1887), the founder of the Agronomic Station Bucharest (1886). Reference works: *Les Cerealles Roumaines, he sol arable de la Roumanie, Romanian Wines* (1900). He was the first improver who mixed types of wheat applying the simple selection, being considered a forerunner.

Scanned with OKEN Scanner

GEORGE CIPĂIANU (1879-1957)

He studied at the Central School of Agriculture Herastrau (1898), specialized in plant improvements at Lipsca. He created new types of wheat (Cipaianu 148), oat, white beet and other plants.

He was a state dignitary. Secretary of state and minister of Agriculture (1934), he coordinated the agrarian reform in 1919. Reference works: *Course of Agriculture, Improving Plants,* (1909), *Report on the Agrarian Reform of 1919, Economical Life of the Villages* (1927).

CONSTANTIN SANDU ALDEA (1874-1927)

The first professor of *plant improvement* of Romanian agricultural education. He graduated from the Central School of Agricultural Herastrau (1896) and later was to become headmaster of this school. He made specializing studies in France at the Station for plant improvement *Vilmorin et Andrieu* and at the Central School of Agriculture of Berlin. He created new types of wheat. Reference works: *Treatise of Plants' Improvement.* He was a writer with a large audience: *Two Relations, Great Waters, Călugăreni, Travel and Rest.* As a writer he was chosen correspondent member of the Romanian Academy.

DUMITRU I. ANDRONESCU (1885-1970)

He graduated from the Central School of Agriculture Herastrau (1906), made his studies at Illinois University, where he studied with D. Smith, H. Detlefson and W.B.Gernert, and where he also got his doctor degree. He organized the department of Romanian seed production (1928). He was one of the greatest agronomist publicists. Reference works: *Corn, The Physiology of the Pollen ofzea mays* (1917), *Romanian Wheat.* He was a member of the American Society of Botany, member of the English Society for the Progress of Science.

ŞTEFAN POPESCU (1888-1961)

He was a student of Constantin Sandu Aldea at the Central School of Agriculture - Herastrau (1914), doctor in sciences at the University of Bucharest, professor of plant improvement at the Agronomy Faculty of Iasi. Reference works: *The Limitation of the Number of Types of Cultivated Plants, Researches on the Absorb and Zone of the Root* (1926), *Course of Plant Improvement.*

CONSTANTIN OESCU (1891-1973)

He graduated from the Faculty of Natural Sciences of the University of Iaşi (1914), became headmaster of the Agricultural School Miroslava, professor of botany and the physiology of plants at the Faculty of Agronomy Iaşi. He studied the natural crossbreeding at oat. *Contributions to the Systematics of Common Oat in Romania, Overse sativoide.* He contributed to the study of mycologic flora.

Scanned with OKEN Scanner

Horticulturalists

Compared to the Western countries of Europe, in Romania horticulture developed later, except for the grape vine culture, that situated our country during the last century after Italy, Spain and France. The origins of grape-vine culture start from centuries previous to the empire of the great king Burebista, the centralizer of the great state of Geto-Dacs (82-44 B.C.) that is Romania nowadays.

GEORGE NICOLEANU (1858-1928)

He graduated from the Central School of Agriculture of Herastrau-Bucharest (1882), made special studies in France, at the Wine-growing Station Montpellier and the Agronomic Institute of Lyon, in wine-growing. He organized and directed the control of Phylloxera (1886), which destroyed the vines of Romania. He directed the agricultural service of the Minister of Agriculture and Estates, contributing to the progress of agri-culture. References: *The Works of the Phyloxenic and Wine-growing Service, The History of the Improved Vines in Europe and Romania, Introduction a I'Ampelographie Roumaine* (1900), for which he was awarded the *Officer* distinction of the Legion of Honor of France. He contributed to all the important magazines of agriculture of his time.

VASILE S. BREZEANU (1864-1917)

He graduated from the Central School of Agriculture Herastrau in 1885, he made special studies and got his doctor's degree in France. He worked with G. Nicoleanu; the first modern professor of wine-growing at the School of Herastrau, founder of the *Horticultural and Wine-growing Magazine.* Reference works: *Treatise of Wine-growing* (1902), *Treatise for Wine Preparation* (1907), *The grafting of American Vines, Etat de I'arboriculture en Roumanie* (1900).

DUMITRU I. ŞTEFĂNESCU (1882-1926)

He graduated from the Central school of Agriculture Herastrau in 1905; also graduated from the Superior School of Horticulture at Versailles; the founder of *The Horticultural Magazine,* professor of fruit growing at the Agronomy Faculty of Cluj. He published 341 titles of articles and works about the organization, the economy of agriculture and horticulture.

ERNEST GRINŢESCU (1884-1969)

Agronomist and juryman, graduate of the University of Bucharest (1907). Specialist in rural jurisprudence, founder of the organization of the technical inventory in Romania, professor of horticulture, private nurser, leader of the Magazine Horticulture. Reference works: *The Law of Decreasing Efficiencies in Agriculture* (1930), *The Inventory, the Fund Book and the Merging.* He was president of the National Society of Horticulture.

ION C. TEODORESCU (1886-1978)

He raised, by his activity, the level of wine-growing science and the vine science, after G. Nicolau and V. Brezeanu. Graduate of the Central School of Agriculture Herastrau

Scanned with OKEN Scanner

(1907), he specialized afterwards in wine-growing, vine and horticulture at the National School of Horticulture of Versailles. He was a professor of wine-growing and vine cultivation at the school of Herastrau. His reference works were about the works of vine technology, types and material to plant, works of wine-growing: *The Wine-growing Romania, The Experimental Vines of Romania.* He was the chief of the vine department of Agricultural Research Institute of Romania.

Entomologists and phytopathologists

The domain of protection of plants in agricultural science of Romania developed through the activity of certain personalities of great professional quality, who succeeded in organizing the activity in the scientific and practical area at European level in each epoch.

WILHELM KNECHTEL (1835-1924)

Born at Piel - Checkoslovakia, in a family of German colonists. Graduate of the University of Prague (1856), He was brought to Romania by the royal family of Hohenzolern, after he served the Archduke Maximilian of Austria. He was a professor of horticulture and protection of plants at the Central School of Agriculture Herastrau of **Bucharest**. Reference works: *The Picturesque Gardens, The Rose, The Harming Insects of Romania and the Ways of Keeping Them under Control.* He was the author of the first course of wine-growing and entomology of the romanian agricultural education; he was one of the great collectors of antiquities of Romania.

KARL W. KNECHTEL (1884-1967)

He was the son of W. Knechtel, the founder of entomology in Romania. He graduated from the Central School of Agriculture Herastrau, the Superior School of Agriculture Hohenheim-Stuttgart (1907). Reference works: *Phidoducta fomicata, Thysanopteres of Romania* - monographic study, *Animals that Harm or Help Agriculture* (1938); he was the chief of the department of entomology of Agricultural Researches Institute of Romania. He contributed to the writing of the impressive work *Romanian Fauna.* He was a correspondent member of the Romanian Academy.

TRAIAN SĂVULESCU (1896-1963)

The founder of the Romanian School of entomology, an international well-known scientist. He graduated from the Natural Sciences Faculty at Bucharest University. Headmaster of ICAR, professor of phytopatology Bucharest High Agronomic Studies Academy. Member of the Romanian Academy and president of this institution; minister of Agriculture Department. Reference works: coordinator of the editing of the work FLORA RPR- 12 volumes: *The Monography of Uridines, The Monography of Ustilaginaceae, Herbarium Mycologicum Romanicum.*

Scanned with OKEN Scanner

VICTOR GHIMPU (1896-1952)

Born in Romanian land of Bassarabia (Moldavia Republic), the most important Romanian caryologist of his time. He graduated from the Iaşi University; he also graduated from the Agronomic Institute of Nancy, France (1927). He made special studies in cytology with A. Guillermont from Sorbonne University, where he got the doctor title in sciences in 1930. Reference works: *Contribution a l'etude caryolovique de genoye Medicago, Contribution a I 'etude de satelites du genre Hordeum* (192't j. *Balile and the enemies of tobacco* (665 pages) - 2 volumes. He was professor at the University of Odessa (1941) and at the Agronomic Institute Timişoara for Phytopatology.

CONSTANTIN SANDU-VILLE (1897-1969)

Disciple of professor Traian Săvulescu; scholar researcher, professor of phytopatology at Iasi Agronomic Institute. Reference works: *The Erysiphaceae Mushrooms of Romania,* he contributed to *Herbarium Mycologicum Romanicum, Course of Phytopatology* - 2 volumes.

Zootechnists

The science of zootechny appeared in Romania only by the end of the last century, but it had a quick progress. Institutes of superior education, research institutes, experimental stations, animal breeds invaded the Romanian agricultural field by the time of middle 20th century. However, the production was 3 times lower than that in Western countries, except for modern farms. The cause: the absence of a national concept of fodder production; an insufficient interest in commercial production shown by small land owners.

What has been achieved so far can nevertheless be a starting point for rapid progress, through the following factors: the existence of a great number of specialists with superior studies, favorable nature conditions for the production of fodder, sufficient factories that produce fertilizers, modern breeds of rich productivity. These conditions wait for an adequate structure for property and the persons who are interested in this matter.

NICULAE FILIP (1864-1922)

He is known as the founder of the science of zootechny in Romania. He graduated from the National School of Veterinary Medicine and Pharmacy of Bucharest (1887). He studied animal pathology at the Superior School of Veterinary Medicine of Alfort with Andre Sanson. He was a professor of zootechny at the Central School of Agriculture Herastrau and at the National School of Veterinary Medicine, he worked at the Station of Sheep Breeding at Rambouillet, where he crossed the border to Normandy, studying the ancient Anglo-Normandian breed of horses. Reference works: *Presentation of the Romanian Horse, Study on Domestic Animals of Romania, Treatise of General Zootechny* (1911) that was given

Scanned with OKEN Scanner

a prize by the Romanian Academy, *The Horses* (1916). He was a correspondent member of the Society of Veterinary Medicine of France.

AGRICOLA CARDAŞ (1883-1955)

He is considered a distinguished founder of the science of zootechny in Romania, activating at the Faculty of Agronomy Iaşi (1914-1955). He graduated from the Faculty of Natural Sciences at the University of Iasi, and from the Pedagogic University Seminar Iaşi (1906). He studied zootechny at the Academy of Agriculture Boner-Poppersdorf, Austria. Reference works: *The Influence of Environment upon the Organism of the Animal, The Heredity of Aquired Features, The Improving of the Breed of Domestic Animals, About the Priscus Bison of Romania.* He introduced the artificial insemination on sheep. He improved the Karakul breed of sheep. He was a close collaborator to H. Vasiliu in developing the superior agricultural education of Iaşi and Chişinău; Officer of Agricultural Merit (France), *Commander of the Grade of The Romanian Crown,* member of the Romanian Academy of Sciences and vice-president. He was senator in the Romanian Parliament.

GHEORGHE K. CONSTANTINESCU (1888-1950)

He raised the standards of the Romanian science of zootechny, achieving a great deal of progress compared to his forerunners. He graduated from the Superior School of Veterinary Medicine, Bucharest (1912), making special studies at the Superior School of Veterinary Medicine of Berlin, attending also the courses in genetics of Erwin Baur. He worked with the genetician R. Goldsmith.

He was a professor of general and special zootechny at the Faculty of Agronomy of Bucharest, headmaster of the National Institute of Zootechny. Reference works: *The Characteristics of the Evolution of Modern Agriculture* (1935), *Contributions to the Study of the Causes of Sterility of Mares* (1925), *Experimented Heredity, Heredity and Eugenics, Treatise of General Zootechny* (1930). He was a member of the Romanian Academy of Sciences, member of the American Academy of Science Progress, member of the Society of American Geneticians.

CONSTANTIN BĂICOIANU (1894-1987)

Founder of researches in agriculture, distinguished founder of zootechnical science. He graduated from the Faculty of Agronomy of Cluj (1921); doctor in zootechny at *Hochshulefur Bodenculture* of Viena. Professor of zootechny at the Faculty of Agronomy of Cluj and Bucharest. Reference works: *The Belgian Horse, The Breeds of Domestic Animals of the Steppe, Methods for Improving Animal Breed* (1927), *The Breeding of Poultry, Contributions to the Improvement of Common Breed of Hens, The Little Zootechny.* He was offered the *Romanian Crown* title, and was a member of the Romanian Academy of Sciences.

Scanned with OKEN Scanner

Forerunners of agricultural economy

This field of agricultural sciences was the preoccupation of most of the forerunners of agricultural sciences. But some of them stood only through their activity in this branch. Among the first ones who were preoccupied by the problems of the agricultural economy stand out the names of Ion Ionescu de la Brad and Petre S. Aurelian.

RADU RĂDUCANU ROSETTI (1853-1926)

His ancestors were Moldavian princes, he came from a family of aristocrats, being the grandson of the prince Grigore Ghica. He studied at Toullouse, Geneve and Paris. He also wrote literary works. He was headmaster of the archives of the Ministry of External Affairs. Reference works: *The Land, the Peasants and the Landowners in Moldavia, from its Origins until 1834* (1906), *The Causes of the Peasants' Riot* (1907), *For Truth and Justice* (1911). He was a rebel of his social class - the peasants.Nicolae 0. Popovici-Lupa (1864-1949) The author of the first treatise of *Rural economy,* distinguished representative and activist of the group of agronomists; he graduated from the Central School of Agriculture Herastrau (1885). Professor of *Rural economy* and pro-rector at the Faculty of Agronomy of Bucharest; founder of the main magazines of agriculture of that time. Reference works: *The Fertilizing of Fields, The Agriculture, Rural Economy* (1909), *The Renting of State Estates.*

MIHAIL ŞERBAN (1887-1947)

He graduated from the University of Halle-Germany; he made juridical-economical studies at the Faculty of Agronomy Iaşi, became director of the Academy of High Agronomical Studies of Cluj. Reference works: *Our Problems of Agronomy, The Draining of Agricultural Debts, The Superior Agronomic Education.* He was vice-president of the International Universitary Committee of Agricultural Education.

NICOLAE CORNĂŢEANU (1899-1977)

He was the fourth engineer agronomist, minister of agriculture until 1939. He graduated from the Superior School of Agriculture Herastrau, became doctor in agricultural sciences at Hochschule (1926). Professor of rural economy at the Faculty of Agronomy of Bucharest. Reference works: *Agriculture and Cooperation in Switzerland.* He studied at the University Cornell - USA and in stations of research from Illinois, Kansas, Minnesota; *The Agrarian Reform and Our Agricultural Farming, The Agricultural Crisis and the Agrarian Crisis, Mechanical Traction in Romania, The Simple or Double Bookkeeping, Peasant Bookkeeping.* N. Cornateanu was a victim of the communist regime established after 1946.

Scanned with OKEN Scanner

Agronomist Publicists

Although Romania did not have budget possibilities of strong support for the agricultural journalism, due to the activity of agronomists certain magazines appeared, specific to this branch, of long term and highly professional- Some of the *historic* ones can be mentioned: *The Journal of the Central Agricultural Society* (1889), *The Field* (1902), *Agricultural Life* (1910), *The Horticultural and Wine-growing Magazine* (1922), *The Agricultural News* (1920).

ŞTEFAN P. RADIANU (1854-1921)

The first and the most important agronomist publicist. Ex-president of the Association of Romanian Journalists of Ms time. He graduated from the Central Agricultural School Herastrau (1877), he studied at the Agronomic Institute of Paris. He was a high rank office worker at the Ministry of Agriculture. Professor at the Superior School of Sylviculture of Bucharest. Reference works: *From the Past and the Present of Romanian Agriculture* (1909), *The Culture of White Beet and Forage, Economic-Agrarian Stud-ies.* He founded *The Journal of the Central Agricultural Society, The Field.* He published over 300 articles of many kinds in agricultural magazines.

CONSTANTIN FILIPESCU (1879-1947)

He graduated from the Central School of Agriculture Herastrau (1902), specialist at the *Rural House,* high rank office worker at the Ministry of Agriculture, land owner; private publisher of agricultural literature at the editing house *PAS* (Social and Agricultural Problems), active publicist.

Reference works: *Partnerships in Villages, The Economic Survey of Rented Estates, Basarabia* (monography), *Credit in Agriculture.*

He set the basis for the magazine *Agricultural Life* (1910-1949). He coordinated and published on his own expenses *The Great Agricultural Encyclopedia of Romania* in 5 volumes (1937-1943), one of the few works of this kind in the world, of high scientific quality and with a design that could outrun competition.

When he was 46 years old he was declared correspondent member of the Romanian Academy (1925).

*

* *

In the end we can say that it became clear that *The Famous People of Agricultural Science in Romania* presented in this thesis were great personalities of their time. Emerged from the lower classes, they made remarkable studies in Romania and abroad; they founded superior schools of agriculture, institutes and research; they wrote treatises and courses; some of them were public personalities. They contributed to the elevation of Romanian agricultural sciences up to the middle 20th century. Their followers have the pride and the moral duty of knowing about them and continuing their important achievements.

Scanned with OKEN Scanner

POSTFAŢĂ

la Ediţia din anul 1997

Nu putem spune că s-a publicat foarte puţin despre istoria agrară în România, dar există suficiente argumente care ne arată că acest domeniu este unul dintre cele mai rar afişate şi de interes minor pentru cititorul român.

Din trecutele secole de formare a poporului nostru şi până astăzi, agricultura n-a fost un domeniu de mare interes pentru oamenii luminaţi chemaţi să conducă ţara şi de regulă agronomii de seamă n-au fost întrebaţi când s-au luat hotărâri importante. De aproape două secole soarta agriculturii şi a agricultorului a atârnat de mintea şi interesele politicienilor, unde ţăranul, pământul ţării şi oamenii săi nu intrau în calcule pentru progres. De altfel, la noi, de la intelectualul rafinat şi până la cel obscur, care nu au nici-o relaţie cu agricultura prin familie, se ignoră total acest domeniu şi nu-i interesează nici cele mai elementare cunoştinţe privind istoria agrară a ţării. Din totdeauna, la noi agricultura şi agricultorul au fost priviţi cu puţină consideraţie, existând o mentalitate după care ţăranul în opinci de pe moşia boierului sau cel în tenişi de pe ogoarele „ceapeului", erau nişte fiinţe de corvoadă care nu primeau nici recompensa cuvenită pentru muncă şi nici respect omenesc. Chiar şi în zilele noastre statul îşi permite să se limiteze la produsele agricole de bază, în timp ce prafurile colorate ale străinilor dizolvate în apă românească se vând „liber" la preţuri peste nivelul băuturilor alcoolice sau al laptelui autohton.

Daca agricultura ţârilor vestice cea de pe continentul nord-american a ajuns la nivelul uimitor de azi, aceasta nu s-a produs din senin. Acolo, de la început s-au stabilit criterii sănătoase de proprietate, acolo statul a susţinut agricultura în direcţiile care au asigurat un progres cert; acolo fermierii sunt priviţi cu respect şi recunoştinţă pentru profesionalism, de la micul consumator la marii oameni de stat; acolo ei sunt „oameni care asigură hrana zilnică a poporului". Are la noi cineva un gând bun pentru cel care produce pâinea? Pentru cel care asigură pe masă lapte, ouă, legume, fructe? Nici vorbă! Hotărârile ce-l privesc ca sprijin minim, apar mereu „a doua zi după..." Este vorba de acea mentalitate seculară, după care agricultura nu merită mai mult.

Spre marea pagubă a ţării şi a poporului nostru, toate greşelile elitei politice de-a lungul timpului şi mai ales în prezent s-au adunat în starea de înapoiere a agriculturii şi a tuturor domeniilor economiei şi sociale dependente de aceasta.

După anul 1990 vedem cu ochii căderea agriculturii la un nivel absolut catastrofal. Nici o ţară din lume nu şi-ar fi permis să alunge agronomii de pe ogoare, ca la noi, încât pământul să rămână al nimănui. Da! pentru că el se află în proprietatea celor de la „bloc", urmaşi ai ţăranilor; sau a bătrânilor satelor lipsiţi de mijloace şi priceperi pentru o agricultură modernă. Ce perspectivă are agricultura noastră cu o astfel de structură de proprietate este greu de spus.

O încercare serioasă de a scrie o istorie a agriculturii pe teritoriul ţării noastre, aparţine marelui agronom publicist, fondatorul primei reviste agricole moderne „Jurnalul Societăţii Centrale Agricole" (1892), profesor agronom şi înalt funcţionar

Scanned with OKEN Scanner

al Ministerului de Agricultură, Ştefan P. Radianu, sub titlul „Din trecutul şi prezentul agriculturii româneşti" (592 pg.) în 1909.

Deşi autorul nega intenţia de a considera lucrarea ca o „istorie a agriculturii"", ea are meritul primei încercări de acest fel. Multe decenii după lucrarea lui Ştefan P. Radianu, nu s-a realizat nimic important care să se finalizeze printr-o lucrare fundamentală. După anul 1970, au fost unele încercări meritorii iniţiate de N. Ceapoiu, Am. Vasiliu şi N. Giosan, dar ele nu au avut o finalizare remarcabilă. În anii din urmă, academicianul David Davidescu (1994) a coordonat un colectiv larg de specialişti la întocmirea secţiunii „Ştiinţe agricole", în ciclul „Istoria ştiinţelor în România" (531 pg.), sub egida Editurii Academiei Române. Această din urmă lucrare, cu un foarte bogat conţinut de istorie agrară, dar cu o sistematizare pasibilă de perfecţionare, constituie un aport de excepţie în acumularea bibliografiei pentru „Istoria Agriculturii Române" care trebuie să fie o lucrare fundamentală. Un aport important la realizarea acestei opere l-ar aduce „Societatea Naţională de Istorie şi Retrologie Agrară", având posibilitatea chiar de a-şi asuma o asemenea responsabilitate.

În orice domeniu istoria o fac oamenii chemaţi şi evenimentele în care au trăit, iar agricultura a avut excepţionale personalităţi, egale celor din alte domenii, dar asupra lor s-a aşternut valul uitării, chiar şi pentru cei care ar avea obligaţia de a-i cunoaşte.

Numai câţiva dintre ei au avut şansa de a fi lăsaţi posterităţii printr-o lucrare cu notă monografică: Ion Ionescu de la Brad, Nicolae Filip, Constantin Sandu Aldea, Dumitru I. Stetănescu, Haralamb Vasiliu, Gheorghe Ionescu Şişesti şi Traian Săvulescu.

Numărul celor care au rămas necunoscuţi este impresionant, dacă îi luăm în considerare pe înaintaşii cuprinşi în cele două volume ale prezentei lucrări.

Am să pun în faţa cititorului, *„oameni de seamă ai ştiinţei agricole"*, viaţa şi faptele lor în 3 volume, care vor cuprinde activitatea din secolele XIX şi XX.

Conţinutul acestei cărţi unice aşează oameni excepţionali în contextul stării agriculturii şi ştiinţelor agricole din vremurile ce le-au trăit; îi prezintă prin munca şi meritele lor, oferind o oglindă a evoluţiei ştiinţelor agricole în epoca modernă.

Concepţia de prezentare a fiecărui înaintaş aduce o mare bogăţie de cunoştinţe şi date conexe, ce vor putea fi introduse într-o viitoare istorie a agriculturii române. În acelaşi timp cititorul va face cunoştinţă cu personalităţi de o morală profesională exemplară, iubitori de glie şi popor, oameni care au pus interesul ţării şi al semenilor în prim plan. Se va constata că oamenii de seamă ai ştiinţei agricole româneşti au fost fondatori de institute de învăţământ agricol superior, institute de cercetări, cadre universitare, autori de tratate ştiinţifice şi cursuri universitare, cercetători eruditi. Prin contribuţia lor s-au creat bazele ştiinţelor agricole, cu valoare egală celor mai avansate ţări din lume în agricultură, iar ca personalităţi au fost recunoscuţi de academii şi societăţi internaţionale prin înalte distincţii academice şi de stat.

Dacă organizarea socială şi interesele politice ale diferitelor clase din trecut şi „grupuri" de azi ar fi susţinut aplicarea extinsă în practică a rezultatelor cercetării româneşti şi îndrumările înaintaşilor, România ar fi avut astăzi o agricultură apropiată de nivelul celei din ţările vestice.

Gruparea pe domenii de specialitate a personalităţilor pune la dispoziţia cititorului date şi activităţi, care sunt în măsură să perceapă contribuţia fiecăruia la progresul domeniului căruia i s-a consacrat.

Scanned with OKEN Scanner

Conţinutul global al materialului relevă faptul că oamenii de ştiinţă români care au slujit agricultura au fost personalităţi cu totul remarcabile, fapt ce constituie un motiv de mândrie naţională şi satisfacţie pentru ceea ce ne-au oferit prin munca lor exemplară.

O asemenea lucrare, realizată cu pasiune şi efort, concepută în trei volume, va deveni unicat în literatura noastră de istorie şi retrologie agrară, iar realizarea ei pe baza unui volum bibliografic imens îi conferă un loc distinct. Limbajul de specialitate specific lucrărilor istoriografice şi abordarea sentimentală a fiecărei personalităţi va da cititorului senzaţia de certitudine şi satisfacţie.

Mai presus de toate, s-a încercat prin această lucrare să aducem argumente trainice cu privire la forţa poporului român de a naşte personalităţi geniale prin darul divin.

Autorul

Scanned with OKEN Scanner

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

1. *Analele ICAR,* Bucureşti, 1930. 1947, 1948. 1949.
2. *Anuarul lucrărilor ştiinţifice.* Institutul Agronomic «Ion Ionescu de la Brad». Iaşi, 1957, 1958, 1959.
3. *Analele Institutului Geologic,* Bucureşti, 1906-1968.
4. *Almanahul P.A.S.*. Bucureşti, 1924. 1925, 1933.
5. *Agricultura Noua, Cluj,* 1934. 1944.
6. *Amicul agricultorului.* Bucureşti, 1890-1910.
7. *Buletinul Agriculturii din M.A.D.,* Bucureşti, 1920-1931.
8. *Buletinul Agricol din Basarabia..* Chişinău, 1927-1938.
9. *Buletinul Facultăţii Agricole,* Cluj, 1946-1948,
10. *Buletinul Facultăţii de Ştiinţe Agricole,* Chişinău, 1936-1940.
11. *Buletinul cultivării şi fermentării tutunului,* 1906-1930.
12. *Buletinul Ministerului Agriculturii,* Bucureşti, 1885-1894.
13. *Buletinul Şcolii Centrale de Agricultură,* Herăstrău, 1914-1915 (de Gh. Ionescu-Sişeşti).
14. *Cîmpul,* Bucureşti, 1902-1918.
15. *Cinzeci de ani de învăţămînt agronomic superior la Iaşi.*
16. *Dicţionar Enciclopedic Român.* Ed. politică. Bucureşti, 1964.
17. *Enciclopedia Cugetarea* (de L. Predescu), Ed. Curentul, Bucureşti, 1940.
18. *Enciclopedia României,* Ed. Cugetarea, Bucureşti, 1940 (coord. D. Gusti).
19. *Economia Naţională.* Bucureşti, 1886-1919 (fondată de P.S. Aurelian).
20. *Foaia Plugarilor.* Chişinău, 1921-1929. 1938-1944 (sub redacţia A. Cardaş).
21. Ionescu Siseşti, Gheorghe Staicu, Irimie- *Agrotehnica.* Ed. Agrosilvică, Bucureşti, 1958.
22. *Jurnalul de agricultură,* Iaşi, 1857/58 (ed. Ion Ionescu de la Brad).
23. *Jurnalul Societăţii Centrale Agricole,* Bucureşti, 1892-1916 (ed. Ştefan P. Radianu).
24. *Mic dicţionar enciclopedic Român,* Ed. Ştiinţifică şi enciclopedică. Bucureşti. 1978.
25. Martin, Teodor - *Viticultura,* ed. a II-a. Ed. Agrosilvică, Bucureşti. 1968.
26. *Ogorul românesc.* Ed. Curentul, Bucureşti, 1939-1942.
27. Oprescu Stelian, *înaintaşi ai geneticii româneşti,* Ed. CERES, Bucureşti, 1968.
28. *Pagini agrare şi sociale.* Ed. PAS, Bucureşti, 1924-1943 (ed. C. Filipescu).
29. *Progresul Agricol,* Bucureşti, 1914-1916 (ed. C. Nicoleanu).
30. *Probleme agricole.* Ed. Agrosilvică, Bucureşti, 1949-1978.
31. *Propăşirea agriculturii,* Bucureşti, 1933-1946.
32. *România Viticolă,* Bucureşti, 1937 (ed. Ion C. Teodorescu).
33. *Revista ştiinţifica V. Adamachi,* Iaşi, 1910-1948.
34. *Revista horticolă,* Bucureşti, 1896-1916 (ed. V. Brezeanu).
35. *Revista agronomilor,* Iaşi, 1927.

Scanned with OKEN Scanner

36. *Revista horticolă,* Bucureşti, 1923-1939.
37. *Revista de agricultură din Basarabia,* Chişinau, 1925-1928.
38. Ştefan P. Radianu, *Din trecutul şi prezentul agriculturii române.* Partea I-a. Tip. «Clemenţa», Bucureşti, 1906,
39. Viaţa agricolă, Bucureşti, 1910-1949.
40. Zamfirescu, N. Velican, V. Săulescu, *Fitotehnie.* Ed. Agrosilvică. Bucureşti, 1955.

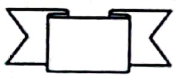

Corectura la Ediţia I-a – 1997:
Adela Gacea
Bogdan Mihai Mandache
Angelica Morarii
Marieta Victor

Scanned with OKEN Scanner

VIOREL - IULIAN PEŞTEAN

(notă biografică)

Născut în anul 1936 la 31 octombrie în localitatea Livada-Someş, judeţul Cluj; fiul lui Iulian şi Măria (+1938), crescut de bunicii tatălui pînă în 1950. Urmează şcoala primară în sat cu învăţătorul Grigore Topan. În anul 1950 se înscrie la Şcoala Pedagogică de băieţi Gherla, unde absolvă cu "Diploma de merit" (1954). Urmează studii agronomice la Cluj în perioada 1954-1960, şi absolvă examenul de stat cu note maxime la specialitate. În perioada 1960-1972 înfiinţează Centrul de încercarea soiurilor din comuna Albeşti, judeţul Botoşani. Aici execută cercetările pentru teza de doctorat sub îndrumarea profesorului său Vasile Gh. Velican, pe care o susţine în anul 1969 la Institutul Agronomic Cluj.

În anul 1972 ocupă post de profesor la Liceul Agricol din comuna Podu-Iloaiei unde a funcţionat ca profesor, şi ca director în 1975/1976 şi din 1991 pînă în prezent (2000 – 1 sept.).

A efectuat cercetări agricole în domeniul culturii plantelor şi a publicat peste 70 articole şi lucrări, inclusiv lucrări de editură şi articole de didactică.

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

Prefaţă - Acad. prof. dr. Valeriu D. Cotea 3
Cuvînt înainte 5

1. Fondatori 7
Ion Ionescu de la Brad; primul mare agronom român 10
Petre S. Aurelian; mare economist şi făuritor de şcoală 17
Haralamb Vasiliu; ctitorul mvăţămîntului agronomic superior în Moldova 23
Gheorghe-Ionescu-Siseşti; fondatorul cercetărilor experimentale agricole în ţara noastră 30

2. **Pedologi** 36
Gheorghe Munteanu-Murgoci; fondatorul ştiinţei solului în ţara noastră 37
Nicolae Florov; primul mare pedolog român din Moldova 42
Petre Enculescu. pedolog şi geobotanist 46
Emanoil Protopopescu Pake; geolog, pedolog şi cartograf 52

3. Agrochimişti 56
Pană Buescu; primul profesor de chimie agricolă 57
Maximilian Popovici; agronom, chimist şi publicist 62
Ion M. Dobrescu; profesor de meteorologie şi chimie agricolă 68
Teodor Saidel; întemeietorul chimiei solului în ţara noastră 74

4. Botanişti 79
Ion Grinţescu; botanist şi fiziolog 80
Iuliu Prodan; un mare botanist în învăţămîntul agronomic 85
Florian Porcius; părintele botanicii în România 90

5. Fitotehnişti 92
George Maior; primul profesor de fitotehnie 93
Corneliu Roman; agrochimist, fitotehnist, directorul Staţiunii Agronomice Bucureşti 99
Bela Pater; fondatorul cercetărilor asupra plantelor medicinale, erudit profesor agronom 105
Marin Chiriţesc-Arva; un mare agronom şi economist 112
Nicolae Săulescu; profesor şi cercetător erudit 118
Andrei Piescu; fitotehnist la R. M. S 123

6. **Amelioratori** 129
Vlad Cârnu-Munteanu; primul ameliorator şi director la Herăstrău 130
Gheorghe Cipăianu; agronom ameliorator şi om de stat 136
Constantin Sandu-Aldea; autorul primului curs de ameliorarea plantelor .. 142
Dumitru I. Andronescu; cercetător şi organizator al lucrărilor de ameliorare şi producerea seminţelor 147

Scanned with OKEN Scanner

Ştefan Popescu; fondatorul cercetărilor de ameliorarea plantelor în Moldova..... 153
Constantin Oescu: un înaintaş al hibridării oveselor..... 157

7. Horticultori..... 161
Gheorghe Nicoleanu; viticultor şi publicist, organizator al agriculturii..... 162
Vasile S. Brezeanu; primul profesor de viticultură şi vinificaţie..... 170
Dumitru Ştefânescu; fondatorul horticulturii în România..... 176
Ernest Grinţescu; agronom, jurist şi horticultor..... 181
Ioan C. Teodorescu: profesor de viticultură şi oenologie, erudit om de ştiinţă..... 186

8. Entomologi şi fitopatologi..... 192
Wilhelm Knechtel; horticultor şi entomolog..... 193
Karl W. Knechtel; fondatorul cercetărilor de entomologie agricolă..... 198
Traian Săvulescu; întemeietorul şcolii româneşti de fitopatologie..... 204
Victor Ghimpu, caryolog şi fitopatolog..... 210
Constantin Sandu- Ville; fondatorul fitopatologiei la Iaşi..... 217

9. Zootehnişti..... 221
Niculae Filip; fondatorul ştiinţei zootehnice româneşti..... 222
Agricola Cardaş; fondatorul ştiinţei zootehnice în Moldova..... 228
Gheorghe K. Constantinescu; zootehnist şi genetician..... 234
Constantin Băicoianu; fondatorul cercetărilor în avicultura..... 241

10. Specialişti în ştiinţe economice agrare..... 247
Radu Răducanu Rosetti; un înaintaş al şcolii româneşti de economie agrară..... 248
Nicolae O. Popovici-Lupa; agronom, economist, profesor..... 252
Mihail Şerban; organizator de şcoală şi economist agricol..... 257
Nicolae Cornăţeanu; fondatorul cercetărilor de economie agrară şi contabilitate agricolă..... 262

11. Publicişti de seamă în agronomie..... 270
Ştefan P. Radianu; primul mare publicist agronom..... 271
Constantin Filipescu; mare publicist agronom..... 278

Remarkable Personalities in Romanian Agricultural Science *(Summary)*..... 286

Postfaţă..... 303

Bibliografie generală..... 306

Viorel - Iulian Peştean (notă biografică)..... 308

Cuprins..... 309

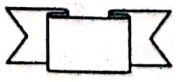

Scanned with OKEN Scanner

Tipar digital realizat la:

EDITURA ŞI TIPOGRAFIA PIM

Şoseaua Ştefan cel Mare şi Sfânt nr. 4, Iaşi – 700497

Tel.:0730.086.676; Fax: 0332.440.730

E-mail: editura@pimcopy.ro

www.pimcopy.ro

Scanned with OKEN Scanner

I. Prodan

P. Enculescu

A. Cardaş

C. Oescu

I. Grinţescu

C. Sandu-Ville

N. Florov

C. Băicoianu

R. Rosetti

Tr. Săvulescu

V. Ghimpu

V. Brezeanu

ISBN general:

ISBN 973-7876-35-0

ISBN volumul I:

ISBN 973-7876-32-6

Scanned with OKEN Scanner